

તારાઝે તકદીર

કીણી પેમાસ્તર.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૯૯૪ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ તાશીએ તડુદીર

વિષય ૬-૩

નવરાસની ૧૯૨૬ નાં સાલની ભેટ.

તારાઝે તકદીર

(એક ઇંગ્રેજ સંસારની વાર્તા)

લખનાર:--“ ઝીણી. કે. પેમાસ્તર. ”

આવૃત્તી પહેલી.

સં. ૧૯૮૬.

ષ. સ. ૧૯૨૬.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ

આ પુસ્તક ગગનન વિશ્વનાથ પાઠકે આદિત્યમુદ્રણાલય,
રાયખડ રોડ, અમદાવાદ મધે છાપ્યું છે અને
મીસીસ મેહેરબાઈ માણેકજી દાવરે, ચીનાઈ મેન્શન
વૉડહાઉસ રોડ, કેલાબા મુંબઈ મધેથી પ્રગટ કર્યું છે.

તમારા સંબંધી અગર મીત્ર વર્ગમાં

લ ગ ન ન વ જો ત

ઉત્તમ ગણુતા માંગલીકે પ્રસંગ પર

ભેટ.....શા ની આપશો ?

સૌથી શ્રેષ્ઠ મનાતી

હી રા ની—ભેટ

જે ભેટ થોડા વરસ સુધી નહી, પરંતુ વંશપરંપરા ચાલે છે.

ભેટ આપવા લાયક હીરા, માણેક, મોતી, પાના વીગેરેના

દાગીના જેવા કે નેકલેસીઝ, બ્રેસલેટ, વીટીઓ, સાડીની

પીનો, પેનડન્ટ વીગેરે સારી ડીઝાઇનમાં અમારે

ત્યાંથી કીફાયત ભાવે મળશે અગર તો

તમોને મનપસંદ ડીઝાઇનમાં ટાઇમસર

ખનાવી આપવામાં આવશે.

એક વખત પધારી ચા લખીને ખાત્રી કરો.

સુરજમલ લલ્લુભાઈની કુંઁ,

એક દામવાળા હીરાના વેપારી.

૩૫૯, કાલખાદેવી રોડ, મુંબઈ નં. ૪.

પીયર્સ અપ-ટુ-ધી-મીનીટ સ્ટાઇલીસ રેસ્ટોરાં એક “એ વન”
મોજનું મથક છે. સ્થાપના ઈ. સ. ૧૮૭૩.

ફાંકડો ખાર અને બીલયર્સ

એપેલો સ્ટ્રીટવાલી પીયર્સની કુંપની.

ખાણું-પારસી, ઇંગ્રીજ, તથા મોગલાઈ સ્ટાઈલનું ઉપરાંત
“હોમ”ની સર્વે સગવડ આપતી મેળવી શકાશે.

પીયર્સનાં પાંઉ એ એક રીજીસ્ટર્ડ અગત્યનો
પુષ્ટીકારક ખોરાક છે.

હમારે ત્યાં તમારું મુખારક નામ, હામ નોંધાવો અને હમો તમારે ઘેરખેઠાં
સદવાર, સાંજ-અન્ને વખત-તાજાં, ફક્ત “સુપર ફ્રાઈન” આટામાંથી
બનાવેલાં, સફાઈદાર અને ‘પેટ્ટ, સ્મોકલેસ, સ્ટીમ એવન્સ’માં પુરી રીતે
ભુજેલાં પાંઉ પુરાં પાડીશું.

PLEASE NOTE : પુરાણી પીયર્સની ચાહુ તથા કોરી માંટ
અમેને ૩ સોનાના ચાંદો ભેટ મળ્યા છે.

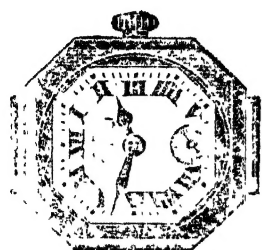
ગરમાગરમ પેટીઝ, પુડીંગ્સ, પાર્ફઝ, ઇંગ્લીશ અને ઇટાલીયન કેકસ અને
પેસ્ટ્રીઝ, ચોકલેટ્સ, સ્ટીટ્સ, બોન-બેન્સ, વગેરે બજાણીતા મેકરોનાં ટીન
ને બોટલ બ્રોવીઝનની વેરાયટીઝ હર વખતે હાજર છે, આઈસીઝ,
ક્રીમ-ડ્રીંક્સ ફ્રુટ-ડ્રીંક્સની ડેલી વેરાયટીઝની મોજ હમારે ત્યાં ચાખશો.

હમારો ઇંગ્લીશ સુપીરીયર મેકરનો ડ્રાફ્ટ બીયર જરૂર ટ્રાય કરો.
તમોએ ખરફમાં હંડો કીધેલો બીયર તો ઘણો પીધો હશે. પણ હમારાં
“બોટલ કલર”માં વગર ખરફે હંડો કીધેલો ઇંગ્લીશ તથા જર્મન બીયર
તેમજ સોડા, લેમોનેડ અને બતગતનાં “અમેરીકન સ્વીટ ટ્રીંક્સ”ની
એક જ બોટલી ગળાંની નળી તે કલેબનાં છેડા સુધી
હંક તથા હવને રાહત આપશે.

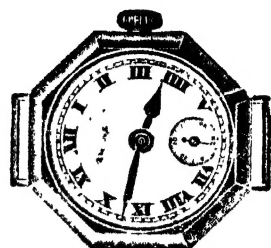
પીયર્સની કું, એપેલો સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

સુંદર ભેટો આપવા લાયક હિંદુસ્તાનમાં વખણાયેલા

મોહકા રીસ્ટ તથા પોકેટ વોચીઝ

સુંદર
તથા
ટકાઉ

ગેરંટી

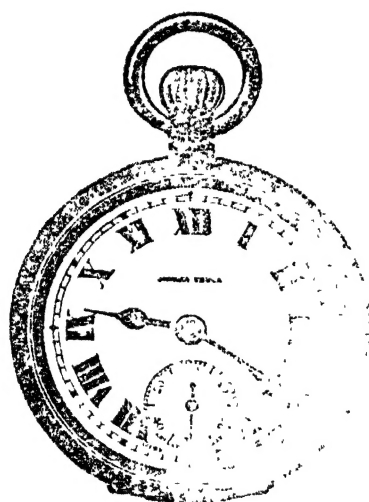
રૂ. ૧૦

વરસ

થી

પાંચની

રૂ. ૫૦૦

સચીત્ર કેટલોક મંગાવો.

મોહનદાસ કમળશી,

મમ્માદેવી, પોસ્ટ બોક્ષીસ પાસે, હુંબલ્ડ ર.

વીમો.

વેપારીઓ અને મીલકતદારો !

હોદી વીમા કં૦ ની પહેલી કોનફરન્સે નીચલો ઠરાવ પસાર કર્યો છે:—

“ હોદી વીમા કંપનીઓની આ કોનફરન્સ સામાન્ય રીતે વીમો ઉતરાવનારી હોદી પ્રજાને અને ખાસ કરીને વેપારી આલમને અરજ કરે છે કે ખતી શકે ત્યાં સુધી તેઓએ ગોતાનું વીમાનું=છંદગી, આગ, દરીયાઈ અકસ્માત વગેરે—સઘળું કામકાજ હોદી વીમા કંપનીઓને આપવું.”

આ ઠરાવનો અમલ કરવાનું કામ હવે તમારું છે. આથી જ્યારે જ્યારે લવિષ્યમાં તમારો વીમો આપવાનો હોય ત્યારે ત્યારે હોદી કંપનાઓને યાદ કરજો, કારણ કે તમારા લાભોનું રક્ષણ કરવાને તેઓ સામર્થ્યવાન છે :—

ધી ન્યુ ઇન્ડીઆ એસ્યુરન્સ કંપની
ધી જ્યુપીટર જનરલ ઇનસ્યુરન્સ કંપની
ધી વલકન ઇનસ્યુરન્સ કંપની
ધી બ્રિટિશ ઇન્ડીઆ જનરલ ઇનસ્યુરન્સ કંપની
ધી યુનીવરસલ ફાયર ઇનસ્યુરન્સ કંપની
ધી ઇન્ડીઅન મરકનટાઇલ ઇનસ્યુરન્સ કંપની
ધી કેસ્ટ ઇનસ્યુરન્સ કંપની

દરેકની ઓફીસ કોટ, મુંબઈમાં છે.

ગોદરેજના નાહવાના સાબુને લગતી થોડીક જાણવાનગ વીગત.

યુરોપમાં સહમાં સારા નાહવાના સાબુ પેરીસમાં બનતા કહેવાય છે, પણ મી. જોસફ વોન પ્રાગ નામના મુખર્ધ અને પેરીસમાં ઝવેરીનો ધંધો કરનાર એક શ્રીમંત ફ્રેંચમેન ગોદરેજ ઉપર લખે છે મારી ચામડી બહુ નાબુક છે અને મેં યુરોપ અને અમેરીકાના ઉંચામાં ઉંચા સાબુ વાપર્યા છે, પણ સહમાં સારા હું ગોદરેજના સમજું છું અને પેરીસ જઈ ત્યારે ગોદરેજના સાબુ સાથે લઈ જઈ છું.

કવી રબીન્દ્રનાથ ટાગોર

લખે છે કે ગોદરેજના સાબુએ મને બહુ સંતોષ આપ્યો છે અને હવે પછી હું એજ વાપરીશ.

ડાક્ટર એની એર્ડ

લખે છે કે મેં ફ્રાન્સીઆના ઘણા દેશના સાબુ વાપર્યા છે, પણ સહમાં સારા ગોદરેજના લાગ્યા છે.

સર દીનશા અને લેડી પીટી, સર શીરોઝ રોકના, સર પરશોતમદાસ ડાકોરદાસ, સર કાવસજી જેહાંગીર વીગેરે વીગેરે લખે છે કે અમે વરસો થયાં ગોદરેજના સાબુ વાપરીએ છીએ.

મુખર્ધના એક જુના અને જાણીતા હાઉ M. D. લખે છે કે ગોદરેજના સાબુ વરસોથી મારી ઈસ્પીતાલમાં વપરાય છે અને તરતનાં જન્મેલાં બચ્ચાંઓ માટે પણ એનો જ ઉપયોગ થાય છે અને એ સાબુની ઉત્તમતા જોઈ એક હાઉ તરીકે મને બહુ મગરૂરી લાગે છે.

ગોદરેજના નં. ૧ અને ૨ વાલા સાબુ જેમાં લોખાનનો ચરક, જલકળનું તેલ વીગેરે વપરાય છે તે ગમે એવા પરદેશી સાબુથી બહુ ચઢીઆતા હોય છે.

ગોદરેજના “ફ્રેમીલી સોપ” જેનો ત્રણ સાબુનો બાકસ ફક્ત છ આને વેચાય છે તે ઉંચામાં ઉંચા પરદેશી સાબુના જેવા હોય છે.

સેંકડો ડાક્ટરો હવે ગોદરેજના સાબુની લલામણ કરે છે અને હજારો શ્રીમંત કુટુંબ ગોદરેજના જ સાબુ વાપરે છે.

ગોદરેજના સાબુ ઉત્તમ હોવા છતાં સસ્તાં હોય એમાં નવાઈ નથી; કારણ સારા સાબુ સસ્તા બનાવવાની સગવડ હાઉસતાનમાં છે તેવી યુરોપમાં નથી.

અને તે કારણથી ઘણાક સસ્તા પરદેશી સાબુઓમાં મરેલાં કુતરાં, ખીલાડાં, ગાય અને હુકરની ચરબી વાપરવામાં આવે છે.

ગોદરેજને નામે વેચાતા કપડાં ધોવાના ખાર સોપ સાથે તેમજ તલનાં તેલ સાથે ગોદરેજને કશું લાગતુ વળગતુ નથી.

સોલ એજન્ટ:—નાદરશાહ પ્રીન્ટર એન્ડ કંપની,

એસરલેનેડ રોડ, કોટ મુખર્ધ.

**Keep
the
Roses
Blooming!**

IN spite of hard work,
keep the roses glowing in
your cheeks. The daily use
of OATINE will keep you
skin smooth and soft, glow
with the flame of health.
Wind and rain can't spoil
the delicate beauty of the
complexion if OATINE is
employed. Soft and attri-
buted always, in spite of hard
weather and the OATINE skin
achievement.

Obtainable of all Chemists

Oatine FACE CREAM

In addition to Oatine Cream, the following
Oatine Toilet Preparations make an irresistible
appeal to all who appreciate first-class quality
and good value.

Oatine Snow, Tooth Paste, Face Powder,
Shampoo Powders, Soap, Shaving Stick,
Shaving Cream.

A FREE TOILET OUTFIT.

Send 4 annas in stamps for a free toilet out-
fit, containing samples of Oatine Cream,
Snow, Toilet Soap, Face Powder, Tooth
Paste, Shampoo Powder, together with a
descriptive booklet containing valuable
toilet hints and instructions for face
massage.

THE OATINE CO.,

119, Patel Bazar Street, Bombay.

અર્પણ

વાંચણનાં અતી શાળીન અને માહારા
સાંખ્યાનાં સઉથી મોટાં વખાણનાર
: : : માહારાં અપાઈજી : : :

બાઈ દીનબાઈ નસરવાનજી વકીલ,
માહારાં આ પુસ્તક ઘણી ઘણી હેતલરી
દુવાઓ સાથે તમે મુરબીજીને

અર્પણ

કરવાને તમનતાર્કપુર્વક

રજા ચાહું છું જી.

બી. દાકરી.

ઝીણી

તારાઝે તકદીર

લખનાર:—ઝીણી કે. પેમાસ્તર.

તે

સાચી પણ કાળી, પાતાળ પાંખી,
બેવડી આગમાં બાતું, અગ્યારમે કલાકે,
હીણસીઅ દકદાર. જુડી જગત.
ખુઅસુરતીને ખાતર, ખુઅસુરત ખલા,

મુવેક્ષી કે જીવતી.

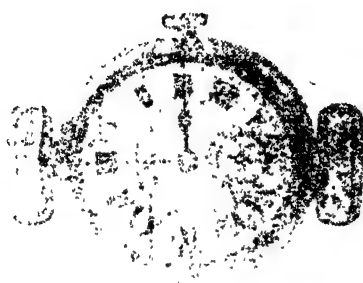
વિગેરે વિગેરેનાં કર્તાં.

નામ “ ઝેડ્લીન ”

તમારા પૈસાનો પુરેપુરો બદલો આપવા
બંધાયેલું છે.

ટ્રડ માર્ક “ ઝેડ્લીન ” ઘડિયાળની ઉંચી
જાત માટેની ખાત્રી છે.

રીસ્ટ
ઝેડ્લીન

નીકલ રૂ. ૨૨.
સીલ્વર રૂ. ૨૬.
રો. ગો. રૂ. ૨૮.

ડીસ્ટ્રીબ્યુટર પંચ ટકા

રીસ્ટ તેમ જ પોંટો ઢરેક નાની માટી ડીઝાઇનમાં
ફેટલોગ આજે જ મંગાવો.

એલ. ભગતની કુંઠ

ગુરુમંતશાન, ૮૨-૮૪ અણકુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ,
મુંબઈ, ૩.

ચરનીરોડ પર જુની ન જાણીતી

રેશમી કાપડની દુકાન ફક્ત અમારીજ છે

એક વાર અમારી દુકાનનો
માલ જોયા પછી, ભાવ
સરખાવ્યા પછી, તમે
પોતેથી કદી બાહરથી
ખરીદી કરશો નહિં જ.

કારણ

અમારો
અનુભવ
પાકટ છે.

તેથીજ દરેક કોમની બાનુ-
ઓ પોતાની રેશમી કાપ-
ડની ખરીદી ફક્ત અમારી
જ દુકાનેથી કરવાનું
પસંદ કરે છે.

જાતી દેખરેખ હેઠળ,
નજર સામે કારીગરો
જેસાડી ઉચ્ચ કક્ષા કામ
કરાવવા માટે અમે પ્રખ્યાત
છીએ. જરા પ્લીઝ અમારા
નમુના જોઈ જશોજ ?

અમારા ભાવ
મધ્યમ છે.
દરેક માલ ધર-
ખમજ રાખ્યે
છીએ. વેરાયટી
ને ડીઝાઇનમાં
અમે બીનહરીફ
છીએ.

માંગો તે ચીજો રેશમી
કાપડમાં ને તેથી તર-
હેવાર વેરાયટીમાં આ-
ખા ચરનીરોડ પર ફક્ત
અમારે ત્યાંજ તમને
મળશે.

ડોક્યું જરૂર કરશોજ.
વેલવેટની સાડી તેમજ
ચુંદરીઓ એક એકથી
સરસ કલર ને ડીઝાઇનમાં
છે. જરૂર જોઈ જશોજ.

પધારો

જરૂર પધારશોજ.
અમારે ત્યાં મારેલો ફેરો
રોજ આવશો તોબી
ગવાશેજ.

પીરોજશા બી. ભાથેના કું

૪—૫ એદફસ બીલ્ડીંગ, ન્યુચરનીરોડ મુંબઈ.

પ્રસ્તાવના

૧૯૨૭ નાં સાલે નવરાસની ૨૫, વર્ષની સીલવર જ્યુબીલી પડતી હોવાથી મેં તેને ' એક ખાસ અવસર માની મારા કદરદાન વાંચકો વચ્ચે મરહુમ માનવંત શેઠ જહાં. બે. મર્ઝબાનની લોકમાન્ય કલમથી લખાએલી " તોફાની બારકસ " નામની એક નાદર નોવેલ સુંદર બાઇન્ડીંગ સાથની વેહેચી હતી. તે પછીથી મારાં મેહરબાન ગ્રાહકોને એક જાતનો એ ભેટનું પુસ્તક હરસાલ મેળવવાનો ચરટો થઇ પડ્યો છે અને તેથી મારે કપાળે એ કાયદો જો કે કોઇપણ કાયદા પોલીમાં થા કોર્ટે નહીં નોંધાયલો છતાં ફરજિયાત ચોટી ગયો છે અને એ કારણમાં ભેટનાં પુસ્તકની માંગણી છેક વરસ શરૂ થતાં જ મને ચાલુ અલગારમાં આવી મળે છે. એને હું મારી ખુશનશીબી કહું કે કમનશીબી કહું પણ આધીન છું ને મારાં લાયક, ખરીજ કદરસનાશ કરી જાણનારાં ગ્રાહકોને ખુશ કરી તેમની સેવામાં ખડું રહેવું એ હું મારો ધર્મ સમજું છું.

એ ઉપર જણાવેલા કાયદાને અનુસરીને મેં ગયે સાલ એક ક્રીસબી ને અચ્છા લેખક તરીકે જાણીતાં થએલાં બહેન Echo ની કલમથી લખાયેલી ધુપ-છાંવ ! ગ્રાહકોની ખીદમતમાં ધરી હતી જ્યારે આજે એક ખરૂંજ નામીયું નજરાણું એજ વાહલાં વાંચકોની સન્મુખ ધરતાં હું ખુશી ને સંતોષ સાથ તેને માટે પહેલો આભાર તે કરીમે કારસાજનો માનતાં હેશાનમંદ જીગરે નમું છું.

ત્યારપછી બીજું હેશાન એ પુસ્તકનાં લેખક બહેનનું મારે માનવાની શુભ ફરજ અદા કરતાં મને ખુશાળી હાંસલ થાય છે. આજે તમારા મુખારક હાથોમાં ખીરાજ રહેતી એ નોવેલ જાણીતાં ને જવાન લેખક બહેન ઝીણી-પેમાસ્તરની સરળ કલમનું સ્તુતિમય પરીણામ છે. ઝીણી બહેન નામે ને દેખાવે ઝીણાં ને નાજુક હશે પણ તેમની લખાણ કરવાની શક્તિ તો ખરે જ એક મર્દ બચ્ચા જેટલી બહોલી

વિસ્તારી ને કાબેલ છે. તેમાં શક જરાએ નથી જ. નાની ઉમ્મરમાં જે વિખ્યાતી એમને ફાળે નોંધાય છે અને જે બહોળા પ્રમાણમાં વાંચણ એવણે વાંચનારી પ્રજા સન્મુખ ધર્યું છે તે ખરે જ હેરત કરવા જોગ હદ સુધીનું ઉત્તમ, સુંદર સરળ અને એકે અવાજે સ્તુતિપાત્ર જ છે. અને ત્યારે ભેટનાં પુસ્તક દાખલ તેવું જ એક નાદર પરીશ્રમનું પરીણામ નવરાસ પ્રત્યે ધરવાને આ સાથ એ મારાં ખરે જ ચાહતાં બહેન મહેરબાન થયાં છે તે માટે એમનો દીલોગ્નનથી આભાર માનું છું.

અને સૌથી છેલ્લો અને ખાસ અગત્યતા ધરાવતો હેશાનનો ઉભરો હું મારા જાહેરખાખરી મહેરબાન સદગૃહસ્થાને જણાઉં છું. નવરાસની આ ફાંકી ભેટ ખરેખર તે તેમના ટેકાને જ આભારી હું લેખું છું. અને તેમની જ સલાયતાથી આવું એક નમુનેદાર પુસ્તક હું બાહર પાડી શકું છું એમ ખાત્રીથી જાણું છું અને જેમ ને જોટલા, તેઓ મને મદદરૂપ છે તેમ ને તેટલા જ પ્રમાણમાં એ મહેબારનોનો લાભ પણ હમરો હાથ ને લાળો ઉર્મગોથી એ પુસ્તક વંચાતાં સંધાશે એવી મારી ઉમેદ છે, દુઆ છે, અને તે સાથે સાથ મને એકે સંદેહ નથી કે નવરાસ અને નવરાસની ભેટ તમામ ધંધાદારી વર્ગ માટે એક મોટું જોડવરટામંત્રિમેન્ટ મીડીયમ થઈ પડે છે અને તેનો લાભ લેનારાઓ અવશ્ય ખાટે છે જ. સદા સુખી, સદા આબાદ ને સદા સત્રાસત રહો એ મારા માયા મદદગાર રશીકા.

એવું ઈચ્છતી દુઆગીર બહેન
મહેરાં માણેકજી દાવર

કોન્યાક આન્ડીજ

માત્ર સઉથી ઉત્તમ છે. તેજ તમો ખરીદો.

૧૮૧૪ માં સ્થપાયેલો

કેસ્ટીલન આન્ડી

કોન્યાક આન્ડી

છે એમ ગેરન્ટી આપવામાં આવે છે.

સર્વે ઠેકાણે મલશે.

એક અતી ઉમદા ટોનીક વાઇન

સેન્ટ રાફેલ કુંકુંના

એક ખાત્રીવાલો અકસીર ટોનીક.

દુન્યાના મહાન પ્રદર્શનોમાં

સાત પહેલાં ધનામો મળ્યાં છે.

**બ્રિટીશ મેડીકલ જરનલ અને મહાન ડાક્ટરો ખાસ
ભલામણ કરે છે.**

માત્ર પેરીસમાંજ ૬૦૦૦થી ઉપર બાટલીઓ રોજ ખપે છે.

બ્રહ્મીતા દવાવાલાઓ, સ્ટોર્સ અને હાર્ડ

વેચનારાઓ પાસેથી મલશે.

જીનું તેજ સુનું.

જેમ્સ પીયર્સ કંપનીનું

ખાતેખર ઉત્તમ નામ તથા કામ

જગમાં મશહુર છે.

કોસમસનાં ને બીજા દીવસો માટે

ચીકન પાઈ-આમન્ડ પુડીંગ-ડક બ્રેડ

વગેરેની વરદીઓ નોંધાવો.

સાલ મુખારકના ફ્રેન્સી કેકસ-

આલબમ-ફ્રેશ ચોકલેટ બોક્ષીસ

આપની સેવામાં મોજુદ છે.

તમે માંગો એવા લહેજતદાર વાઇનો

બ્લીસ્કી-બ્રાન્ડી-બીર-સ્ટાઉટ

મારકીટ કરતાં કીફાયત બાવે.

ફક્ત એકજ વાર હમારે ત્યાં પધારશો

તો ઘડી ઘડી આવવાનું મન થશે.

પ્રી

ન્સે

સ

સી

ટ

ટ

લી

ફે

ન

25598

૨૫૫૯૮

છ વાગ્યા છે કે નહિ તે જોવા માટે ચાર વાગે ઉઠતા ના!!!
તમોને એક્યુરેટ ટાઈમ જોઈતો હોય તો વાપરો

વીગો અલાર્મ ટાઈમપીસ.

જે સૌથી ઉત્તમ છે તેની ખાત્રી થઈ ચુકી છે.

સ્ટેટી તથા રીપીટિંગ અલાર્મ

વાપરી ખુશી થઈ અમારા ચાલુ ગ્રાહક બનશે.

ગેરંટી આપવામાં આવશે.

મોટી સાઈઝ રૂ. ૫૫૦ નાની સાઈઝ રૂ. ૫ રેડીયમ ડાયલનો રૂ. ૧ વધારે
હમારે ત્યાં દરેક જાતનાં વોચીઝો, કલોકસ, ટાઈમપીસો તથા
રેલેગોલ્ડ જુવેલરી કીફાયત ભાવે મળશે.

એક વખત જરૂર પડ્યારી ખાત્રી કરશો.

વી કટ ર વોચ કં પ ની.

૩૭-૩૮-૪૧, અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબઈ નં. ૩.

ટેલીગ્રામ:- 'Timekeeper'

પોસ્ટ બોક્ષ નં. ૩૦૯૨.

કોઈપણ શુભ અવસર માટે

રેશમી કાપડની ખરીદી કરવાનું

ભરોસેદાર મથક.

ચીનાઈ, જેપાનીસ તેમ જ વીલાયતી રેશમી કાપડ
જાણીતા મેકરોનું અને ઉંચામાં ઉંચી
કોલીટીનું જ મળશે.

ચોખ્ખાં ચાંદીનાં કડીયાંમાંથી સર્વ કસળ-કામ
હમારી ખાસ દેખરેખ હેઠળ અને છે-જે
ખીજા હલકા માલ માફક અંગો
પડવાને સંભવ નથી.

કરંજયા એન્ડ કું. લી.

૧૯૨, હોરનબી રોડ, કોટ-મુંબઈ.

KEMP'S
Instantaneous
Black Hair Dye.

ELEGANT AND LASTING.
Guaranteed free from
Injurious Ingredients.

PREPARED ONLY BY

Kemp & Co. Ltd.

Manufacturing Chemists.
BOMBAY.

**To Keep
Your Hair
Beautiful**

USE
Emulsified
COCO NUT
OIL
SHAMPOO

This is superior
to all imported
preparations bear-
ing the same name
being prepared
from **FRESHLY**
EXPRESSED
COCO NUT
OIL and is thus
entirely free from
rancidity.

It is delicately
perfumed and
lathers well.

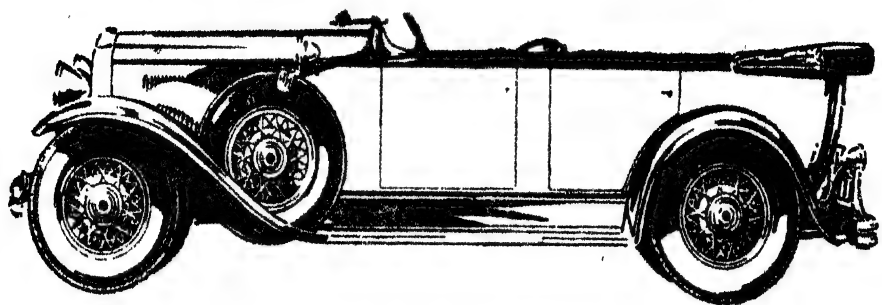
Especially recommended for Ladies.

Price:— Per 6 oz. Bottle Re.—1.

KEMP & Co. Ltd.

Charni Road,—BOMBAY.

THE NEW BUICK

THE GREATEST BUICK

OF THEM ALL

T. R. PRATT (BOMBAY) LTD.

HUGHES ROAD : BOMBAY.

Tele. No. 42001-2.

Tele. "EMPTY."

તારાઝે તકદીર

પ્રકરણ ૧

બંદીખાનામાં

વાંચક મેહરબાન, જ્યારે એક માણસનું તકદીરજ તેને તજી ગયું હોય, તારાઝ કરી ગયું હોય, ત્યારે, મબલક પૈસો, અપાર ખુબસુરતી, બાહોશી અને હુશયારી ક્યાં કામ આવી શકે? જો એક જવાન મર્દ યા ખીલતી કળી જેવી સુંદરી, એક દુધમળ બાળક સમાન નિરદોશ અને બેચુનાહ હોય છતાંબી જો તેનું નસીબ રૂઠયું હોય, તેનું તકદીર તેને તજી ગયું હોય તો તે નિરદોશ છતાં દોશીત લેખાય એ શું બનવાબ્બેગ નથી ?

સહ કશાંમાં તકદીર જોષએ. ઉત્તમ નસીબ ! જ્યાં નસીબ જ કુટયું અને તકદીર જ તજી ગયું ત્યાં વગર વાકે, વગર કારણે નિરદોશ છતાં દોશીત ઠરી, અનેક અપજશ, અનેક હાડમારી, અને અનેક દુખો વેઠવાં પડે છે, અને એ જ કિસમતી આ કહાંણી, એક બોળી નિરદોશ બાનુનો અચુક દાખલો રજુ કરે છે.

તે મોટી ઉગ્ગસવાલી કેરીડોરની બન્ને બાજુએ એક સરખી સળાઆ જડેલી ઓરડીઓ આવેલી હતી. હાલ ત્યાં સમજાન જેવી

શાંતી વ્યાપી રહી હતી, જ્યારે તે ઓરડીઓમાં કેદ પડેલા બાપડા કેદીઓનાં મન અને જીગરની સ્થિતિ કેવી હશે તે તો એકલો ખુદા અને તે પોતે જ કહી શકે.

નિયાં છાપરાંવાળા એક સરખી તે ઓરડીનાં મજબુત બંધ થએલાં બારણાંમાં ધણીબી કેદીઓ હશે, મગર વાંચનાર, નંબર ૨૧ વાળા એક નાહાની ઓરડીમાં તું તાહારી નજર ફેરવ. જ્યાં આખા ઈંગ્લેન્ડને ચક્રચુર કરી રહેલી, જવાન અને અદ્ભુત ખુબસુરતી ધરાવતી એક અબળા હાલ ત્યાં બેઠેલી હતી. એક ગમગીન છાપથી તે તેજસ્વી સુંદરતા કાંધક મંદ પડેલી જોવાતી હતી જ્યારે તે મનોહર આંખો દુખનાં ખોળા હેઠળ ઝુમી પડેલી જોઈ શકાતી હતી. તેણીનો કેસ હજી શકમંદ હોવાથી તે કેદીનાં લેખાશમાં હતી નહીં. પણ પોતાનાં જ ટાળા મખમલનાં લપકાદાર પોશાકમાં તે સજ્જ થએલી હતી. તે પોશાક કે જે અહીંની ભયભરેલી કંગાલત વચ્ચે ધણી હદ સુધીનો નહીં હાજતો નજરે આવતો હતો.

તે એક ચિતારાની પીછીને હરખાવે તેવુંજ એક રમણ છતાં કશ્ચામય ચિત્ર રજુ થતું હતું. નિયાં છાપરાંની તે ચાર દીવાલો વચ્ચે, જાંણે ઘેરા સેટીંગમાં જડેલો એક હીરો ચમકતો હોય, તેવી ખુબસુરત જવાન અને ખીલતી કળા જેવી તે તેજસ્વી સુંદરતા ત્યાં બેઠી હતી. સૂર્યનું એક કીરણ સીધું તેણી ઉપર ઉતરતું હતું. તેણી ગમગીન એકરે ગુપચુપ બેઠી હતી. તેણીનાં નાહાનાં નાજુક હાથો જોડાઈને તેનાં બોળામાં બેતાકાત પડેલા, તે કાળા પોશાક ઉપર જાંણે જાંણે “રોડોપ્સ” પડ્યા હોય તેવાજ જણાતા હતા. ધડીમાં, નસોસ જીવે બેસી રહેતી તો ધડીમાં ધણી ગુસ્સામાં ચમકી ઉઠતી જોવાતી, જ્યારે એક બી વખત ખુદા આગળ બંદગી કરતી કે અરજ કરતી તો તે જોવાઈ જ નહીં.

હાલ આખાં ઈંગ્લેન્ડ અને સ્કોટલેન્ડનું ધ્યાન આ જવાન અને ખુબસુરત છોકરી ખેંચી રહી હતી. દરેકે દરેક પેપર મોટા પપરડા

જેવા અક્ષરે તે ખીનાં અને તેણીની આગળા અને હાલની જીંદગીનાં હેવાલો છાપી રહ્યા હતા અને લોકો મોટા ઉત્સાહથી તે ખીનાં માટે વાતો કરતાં. જેમ જેમ બધાં વિચાર કરતાં તેમ તેમ અજબ થતાં. કારણ તે બેઢ બરેલો કેસ જવાન અને સુંદર હેસ્ટર ખેરને લગતો હતો. એનગસ ગ્રાહામ ખેર એસકવાયર એક મોટી મીલકતનો માલેક અને પૈસે પુર સોસાયટીનો જાણીતો સભાસદ હતો, અને તેની મોહરદાર દાખલ સુંદર હેસ્ટર સર્વની માનીતી અને વખણાયલી હતી, એટલે સોસાયટીનાં આવા જાણીતા માણસનું એકાએક ખુન થયું અને તેની મોહરદારને કેદ કરવામાં આવી, એ બેઢબરેલી ખીનાંથી આખું ઈંગ્લેન્ડ બબડી ઉઠે અને બધે બધે ચકચાર થઈ જાય તેમાં નવાઈ એ શું હોય ?

તે કેદખાનાંનું મોટું ઘડીઆળ ગાંઠ રહ્યું. અને તેમાં અગ્યારના ટકારા પડતા હેસ્ટરે ગણ્યા. ફક્ત અગ્યારજ વાગ્યા હતા ? રે ખુદા, કમનશીબ હેસ્ટરને તો જાંજો અગ્યાર વરશે વહી ગયાં હોય તેમજ લાગ્યું.

તે એક ખુશનુમાં જીન મહીનાંની ગરમ સહવાર હતી. અને હાલ અગ્યાર વાગ્યા હતા. આ વખતે જો તે સહીસલામત પોતાને ધરે હતે તો શું કરતી હતે તેનો ખ્યાલી ચિતાર તે કમનશીબ કેદી બરાબર જોઈ શકી. અરે ત્યાંનો તળાવ કેવો સૂર્યનાં તેજમાં ઝમઝમી રહ્યો હશે. લીલાં ઝાડો, રાતા ગુલાબો અને સુકેદ લીલીઝ કેવી ખાલી રહી હશે. કમુતરો કેવાં ગોળ કુંડાળામાં ઉડતાં હશે. અને હંસ કેવાં તળાવ ઉપર પાંજીમાં તરતા હોવા જોઈએ. બધું તે પોતાની ખ્યાલી નજરમાં જોઈ રહી.

બયની એક જીણી ચીસ સાથે હવે ઉઠીને તે ઉભી થઈ અને અહીં તહીં તે નાની ઓરડીમાં ફેરા ફરવા લાગી. “ અરે ખુદા, ” તે બબડી, “ મને જરા એકજ વખત ખુદશી હવા દમમાં લેવાની મળે તો આ આફત હું વધુ સહેલાઈથી ખમી શકું. ચોખ્ખી હવા વગર તો હું જાંજો ગુંગળાઈજ ગઈ. ”

એકાદ પળની શાંતી પછી તે કડવાસથી ધીમું હસી, “ જો અત્યારે હું ઘર હતે, ” તેણીએ પાછો ખખડાટ ચાલુજ રાખ્યો. “ તો તળાવ આગળ બેસીને પક્ષીઓને જોતી હતે, નહીં તો સીકરનાં છાયાં નિચે વાંચતી પડી હતે. જ્યારે હાલ ગ્રેટ હેવન્સ, ફાંસીના લાગડાંની લગોલગ હું ઉભેલી છું તે શું અજબ જેવું નથી ? ખુદા ખુદા, મારી પર દયા કર. મને તે લોક ફાંસી ચઢાવી શકશે જ કેમ ? હું એક છોકરી છેઉં ને એક છોકરીને ફાંસી ચઢાવેજ કાણ ? હું મારું છ કે લોકો માહારી ઉપર દયા કરી મને ફાંસીએ જતાં બચાવીજ લેશે. માહારે ખીલીવું નહીજ જોઈએ. ”

તેણી પોતાનાં વિચારોમાં અટકી ગઈ. કેમકે બાહર કાંઈ ખખડાટ થયો અને ખીજીજ પળે બારણું ખોલી કેદખાનાની તે માયાળુ પણ મક્કમ એકરાની મેટ્રન મીસીસ ગ્રાન્ટ ત્યાં દાખલ થઈ. “ નંબર એકવીસ. ” તેણીએ આવતાં સાથ કહ્યું. “ તમારો લૉયર આવેલો છે ને તમેને મળવા માંગે છે. ” અને તેજ ધડીએ એક જવાન માણસ ત્યાં દાખલ થયો.

ડડલી રૉસ, તે વખતનો આખી સ્કોટલેન્ડનો સઉથી જવાન અને બાહોશ લૉયર હતો. તેની પ્રેક્ટીસ ઘણીજ મોટી અને વિખ્યાતી પામેલી હતી, અને ખુબસુરત ને કમનસીબ હેરટર પ્લેરનાં બચાવનો કેસ હાલ તેનાં હાથમાં સોંપવામાં આવ્યો હતો. તેને આવતાં જોઈ, તેણીએ ચમકીને તેનાં ચહેરામાં બેસ્યું.

“ ગુડમોરનીંગ મીસીસ પ્લેર, ” આવતાં સાથે તેણે કહ્યું. “ હું તુરત આવ્યો કેમકે તમને માહારે જણાવવું હતું કે તમારા કેસની સુનવણી ચૉર્ચસમી તારીખ ઉપર રાખી છે ને આપણાં હાથમાં ટાઇમ ઘણોજ થોડો બાકી છે. ”

“ સુનવણી ? ” તેણી ચીચવાઈ, “ ઓ મી. રૉસ, હું તો કાંઈ સમજીતી શકતી નથી, એક યુરા ખવાખ જેવો જ આ બનાવ મને તો લાગે છે, અરે, હું કેમ એ બધું સહન કરીશ ? શું તમે એમ

કહેવા માંગો છો કે હું હેસ્ટર બ્લેર, ખીચોખીચ ભરાયલી ટ્રાઈ વચ્ચે ખુનનાં વાંકસર, તપાસ અર્થે આવી ઉભી રહીશ ? માહારા ખુદા ! ”

“ કમનસીબે તેમ જ થવાનું છે. ” તે ધારાશાસ્ત્રીએ કહ્યું, “ પણ યાદ રાખો કે તપાસ કરવી તે કાંઈ ખાતરી કર્યો ખરાબર નથી, તપાસ કર્યા પછી બી જેમ માંણસોને કેદ કરે છે તે જ રીતે તેઓને આઈજનજત છુટાં પણ મુકે છે, તમે એસશેા મીસીસ બ્લેર ને આપણને કામની વાતો કરી લેવા દેશો ? તમારા અચાપ માટેના વિચારો આજે મારે ગોઠવી લેવા છે. ”

“ પણ અચાપ હોઈ શકે જ કેવી રીતે ? ” તેણીએ દુખથી પોકાર્યું, “ અચાપ શાનો હું પોતે તદ્દન નિરદોશ છેલ્લે ત્યારે ? ”

“ વેલ, મને તમારી નિરદોશતા પુરવાર કરવી છે. ” જવાન વકીલ મી. રોસે કહ્યું. “ ને તે હું તમારા પોતાના હોઠોથી તમારી પોતાની કહાણી સાંજળ્યા બાદ વધુ સહેલાઈથી પુરવાર કરી શકીશ. તમે એસશેા મીસીસ બ્લેર. આપણે હવે તુરત જ શરૂ કર્યો. ”

તેણી તેની તરફ સ્વપનાવંત આંખોએ જોતી ઉભી, તે મેટ્રેન તેઓ અન્નેને વાત કરતાં છોડી બાહર ચાલી ગઈ હતી.

“ મેં તમોને એકવાર બોલમાં જોયલા મને યાદ છે. ” તે એકાએક બોલી. “ તમે મને જોઈ હતી ? તે છેલ્લા ક્રીસ્ટમસની વાત છે. ”

“ હા, ” તેણે શાંતીથી જવાબ કર્યો. “ મેં તમોને જોયાં હતાં મીસીસ બ્લેર, તે સાંજનાં રાણી દાખલ તમોને બધાંએ તે દીવસે સ્વીકારેલાં. ”

“ ત્યારે કહો મને, ” તેણીએ કડવાસથી કહ્યું. “ કહો મી. રોસ કદીબી તે વેળા તમને એવો ખ્યાલ ગએલો કે જલદી જ તમારે માહારો એક ખુની દાખલ અચાપ કરવો પડશે ? ”

“ અચ્ચીત જ નહી. ” તેણે જોશથી કહ્યું.

“ ને મેં તમોને જોયલા યાદ છે, ” તેણી અખડી, “ તમે લેડી

કોર્ટલેન્ડ સાથે વાત કરતા ઉભેલા જ્યારે મેં તમારી તરફ જોયું હતું, ત્યારે ખુદા સાહેબ છે કે મને સ્વપ્નને બીજા બાલ થયો નહીં, કે કેદ-ખાનાની એક નાહાની કંગાળ ઝોરડીમાં, માહારે તમારી સામે, આવી રીતે હિંમત રહેવું પડશે. તમે માહારા એકલા મીત્ર અને બચાવ કરનાર તરીકે માહારે વાહારે આવશો એવો એકે બચાવ મને ત્યારે તો થયો જ નહીં. ”

“ આપણુ આ બારી જરા બોલી નાખીશું કે પવન આવે, ” તેણે એકાએક કહ્યું. કેમકે, તે છોકરીની અપાર ખુબસુરતી અને નિરાશી તેની ઉપર કાંઈ અજબ અસર કરતી માલમ પડી. “ તમે બેસશો મીસીસ બ્લેર ? ” તેણે પાછું ઉતાવળે કહ્યું. “ મારે તમારી સાથે ઘણા લંબાણથી વાત કરવી છે, ને ઘણું પુછવું છે. હું જેબી બચાવની બારી શોધીશ, તેના બધા મુદ્દો તમારા જ હાથમાં, તમારા જ કહેવામાં રહેશે તે યાદ રાખજો. ”

તે એક ખુરશી ખેંચી હવે ત્યાં બેઠો અને એક ટીપાઇ ઉપર તે સાથે લાવ્યો હતો તે બધાં કાગળ્યાં અને પેપરો ગોઠવ્યાં. તેણી તેની સામે બેઠી. અને તે વેળા શીકરથી તે ચહેરો જેમ શીકરો મારી ગયો હતો તેજ રીતે પ્રમાણીક ચુસ્સામાં તે સુંદર આંખો ચળકતી જોવાતી હતી.

“ આ કેસની બાબત, તમારા બચાવ વગર, જેમ લખવામાં આવી છે, તે જોતાં, ” તે ધારાશાસ્ત્રીએ કહ્યું. “ તે જોતાં હું કહેવા દીલગીરી છું કે તે કેસ તમામ તમારી સામે જાય છે. ને હું એમ પુછવા માંગું છું કે કયા મુદ્દા ઉપર તે કેસ હું ચલાઉંબી ? તમારી પોતાની કહાણી મને તમારે જ મોઢે સમજવા દેશો ? ”

“ માહારી કહાણી કાંઈ છે જ નહીં, ” તે તુરત બોલી, “ મારો બચાવ બી માહારે કરવાનો જ નથી. ”

“ બચાવ કરવો નથી ? ” તેણે તાજુબીમાં પોકાર્યું.

“ કાંઈ નહીં. ” તે બોલી, “ કારણ માહારે કહેવાનું કશું જ

નથી, હું ફક્ત બચાવમાં માહારો એક બોલ જ આપી શકું છું કે હું તદ્દન નિરદોશ ને બીન ગુનેહગાર છું.”

ડાલી રોસ ગુંચવાયલો લાગ્યો.

“પણ ખચ્ચીત, “તેણે કહ્યું. “કાંઈબી તો વધુ તમો કહી શકશો ? તે બેદી બનાવ ખુલ્લો કરવાનું તમારા જ હાથમાં છે.”

“જરાબી નહી, “તેણીએ ધીમેથી છતાં મક્કમતાથી જવાબ ક્યો. “હું કશું જ જાણતી નથી, મેં તે પાપી કર્મ કર્યું નથી. એમ ધારવું બી ગુનાહભર્યું છે કે હું જે કદી કોઈ ઈનસાનને તુકશાન કરતાં હું તે ખુદ માહારા પોતાના ભરથારનો પ્રાણ લેઉં ને તેને જાનથી મારી તેની ખુની હઉં, એ ખુદા એવું કામ થાય જ કેમ ? એમ છતાં ધારો મી. રોસ કે આવું પાપી કર્મ કરવા જેવી હું કર-પીણ જીગરની ને મેલાં દીલની હોતું છતાં મને કહેશો કે તેમ કરવામાં મને ફાયદો શું મળે ? કઈ રીતે હું ફાયદો મેળવું ?”

“ફુન્યા કહેછ કે તમોને તેની સાથે અણબનાવ હતો, “તે બોલ્યો. “તમને તમારા ધણી ગમતા નહોતા.”

“તે તદ્દન ખરી વાત છે, “તેણી એકમત થઈ, “ફુન્યાનાં દરેક મરદો કરતાં મને તે સહિથી ઓછો ગમતો હતો એ વાત તો ખરી.”

“ફુન્યા કહેછ, “મી. રોસે કહ્યું. “કે તમને-તમને-મને ખુદી રીતે બોલવા દો મીસીસ બ્લેર-જાહેરમાં એમ માનવું છે કે તમે સર એલન ફ્લેચરને ચાહતાં હતાં, અને એ જ કારણસર તમે તમારા ધણીની નડતલ વચ્ચેથી દુર કરી.”

“એ વાત સરીઆમ ખોટી છે, “તેણીએ જાણથી કહ્યું. “સર એલન ફ્લેચર મને ઓલખતા હતા-માહારી કહાંણી જાણતા અને મારી દયા ખાતા હતા. તે પણ ધણાં ભજા સખ્ય ને કાળજી-વાળા હતા, તે સિવાય બીજી બધી વિગત જુદી ને નિંદાભરેલી છે. મી. રોસ, “અને તેણીએ પોતાનું સર ઉપર ખેંચી સીધું તે

વકીલનાં ચંદ્રેશમાં જોયું ત્યારે પ્રમાણીક સમ્બાધનાં જ ચમકારા તે મધુરી ચમકોના છેક ઉડાણમાંથી જોવાતા હતા. “મી. રાસ, હું હાલ એકવીસ વર્ષની છું ને હું તમને બાર મુકીને કહું છ કે ખરું હેત મોદારી એકવીસ વર્ષની ઉંમરમાં મેં હજી સુધી જાણ્યું કે અનુ-ભવ્યું જ નથી. માહારાં જીમર એટલું નિરાણું છે કે તે હજી સુધી એકે પણ મદદ મેળવી શક્યો નથી.”

તે જવાને તે સમ્બાધનાં જોશમાં ચમકતા મધુરા મુખકા ભેળી એકે જ પણ જોયું અને તેની ખાતરી થઇ ગઇ કે દુન્યાનાં નિદાખારે લોકોની ગલીચ નિદા ખીલકુલ ખોટી અને ખીન-પાંચેદારે હતી.

પ્રકરણ ૨

“આ જીઠી જગત મારે માટે શું બોલે છે ? મને કહેશે ?”

“હું તમારી આગળ મેં ગોઠવેલી નોટસ વાંચી જઇશ.”

મી. રાસે તે પછીથી કહ્યું.

તેણી તેની તરફ કાકલુદીથી ફરી.

“હું ઇચ્છું છ કે તમે માહારી ઉપર ઉપકાર કરો,” તે અરજ કરતી બોલી “મને માહારી કહાણી તમારે મોઢે સાંભળવા દો. જેમ દુન્યા મારે માટે બોલતી થઇ છે તેમ. જે બધું ચેપરમાં છે તેની વિગત મને કહો. માહારી લાગણીનો ખ્યાલ કર્યા વગર મને પ્લીઝ બધું કહો.”

“તે સમજવું મજબૂતું તો નથી જ મીસીસ ખ્બેર,” તેણે કહ્યું “ને હાલ તુરત તે કેસનો હું અડધો જ ભાગ-જે ભાગ તમારી સામેનો છે તેજ સમજાવી શકીશ. પણ કહેવા કરતાં હું ધારું છ કે ચેપરમાં જે લખ્યું છે તેજ તમારી આગળ વાંચી જાઉં તો બહેતર

ચશે. યાદ રાખજો કે તમે જાણવાની જીદ કરોછ તેથીજ હું-કહુંછ.”

પોતાની સાથે લાવેલાં પેપરોમાંથી એક સ્કોચ હૅરલ્ડ નામનું ન્યુસ તેણે ઉઠાવ્યું અને વાંચવા માંડ્યું ત્યારે તે બધા વખત તેણીની આંખો આતુરતાથી તેના ચહેરા ઉપર ટીકાયત્રી હતી, તેણીનાં હોઠો ધનતેજરીથી ખુલ્યા હતા, જ્યારે તે મનોહર ચેહરે ઉશકેરાટથી ધમધમી ને લાલ બની આવ્યો હતો. તે વકીલનાં હોઠો બાહેર પડતા બોલેબોલ, તેણી જાણે પોતાનાં જીગરમાં ઠેસવવા માંગતી હોય તેમ સાંભળવા લાગી.

નિચે મુજબ મી. રોસે વાંચ્યું.

ચક્રચાર ફેલાવી રહેલો ખુનનો કેસ, વધુ પુરાવા મળ્યા નથી—

“અત્રી ચક્રચાર ફેલાવી રહેલો બ્લેરને લગતો ખુનનો કેસ અતરે ધણી હોહા મચાવી રહ્યો છે પણ હજી સુધી વધુ પુરાવા કશાજ મળ્યા નથી. એમ કહેવાય છે કે તા. ૨૫ મી મે ને મંગળવારને દીવસે મી. એનગસ બ્લેરને ત્યાં, ખાસ નોતરેલાં પેરોણુંનું એક નાનું જેવું ડીનર હતું તેજ દીવસે તે ખુન થયું હતું. પહેલાં મરનાર થોડી પણ સખત ખિમાર થયો અને થોડીજ વારમાં મરણ બી પામ્યો. બન્યા તેટલા ઉપાયો તે અડધા કલાકમાં લેવામાં આવ્યા હતા, ડોક્ટરની તુરત દોડ પહેંચી ગઈ હતી પણ બધું ફેકટ ગયું. નામીયા ડોક્ટર યંગ અને ડો. સ્ટુઅર્ટ તે મરણ આરસેનીકનાં ઝેરથી થએલું જાહેર કીધું હતું.

સઉથી નોંધવા લાયકે બનાવ એ હતો કે મરવા પહેલાં થોડી પણ આગળ મરનારની ખુબસુરત મોહરદાર જેવી તે ઓરડામાં તેની આગળ આવી, કે મરનાર મી. બ્લેરે એક આંગળી ઉઠાવી તેણી તરફ ટાંકી અને હાંફતા દમ્ને કહ્યું. ‘આ તાહાઈ કામ છે. હું મઈછ ને તેજ મને ઝેર આપી મારી નાખ્યો છે.’ કોઇએ તેને તેમ બોલતાં અટકાવ્યો પણ તે પાછો ઉશકેરાટથી પોકાર્યો કે ‘એ એનુંજ કામ છે. એ મને ધીક્કારે છે. એજ મારે માટે કનઝર

વેટરીમાં કોશીનું કપ લઈ આવી હતી જે મેં પીધું તેવુંજ મને ઝેર ચઢ્યું.’ બસ એટલા બોલો પછી તે મરણ પામ્યો. અને ત્યાં એકદમ શાંતી પંથરાઈ. જેવામાં એક ગૃહસ્થ ત્યાં બોલતો સંભળાયો. આવા શબ્દો કોઈને બી ક્યાંસીએ ચઢાવા બસ છે. પણ ડોક્ટર રડુ-અર્ટ તેને એકદમ અટકાવ્યો.

“આપણે ઈન્સાફ કરવો જોઈએ,” તે તબીબે કહ્યું: “હું કનઝર વેટરીમાં જઈ તે કોશીનું કપ લઈ આવી બરાબર તપાસ અને ખાતરી કરીશ.”

તે તબીબે ત્યાર પછીથી તે કપ ત્યાં જઈ મેળવ્યું, અને તેમાં વધેલી એક બે ચમચી કોશીને એનેલાઈઝ કરવાથી આરસેનીકનું ઝેર તેમાં ખુલ્લું જણાયું. જ્યારે તે કોશી મી. બ્લેરને તેની મોહરદારે લાવી આપી ત્યારે કેપ્ટન જેમ્સ અને સર જોન હાર્ટ તેની બાજુમાંજ હતા. તેઓ ત્રણે ત્યાં સીગાર પીવા મથા હતા. કોશી ડ્રોઈંગ રૂમમાં લાવવામાં આવી હતી, કોઈ પરોણાંએ લીધી, કોઈએ નહીં લીધી. જ્યારે રાખેતા મુજબ મી. બ્લેરની કોશી તેને કનઝરવેટરીમાં આપવામાં આવી. મી. બ્લેરને તેની કોશીનું કપ આપ્યા બાદ ખુબસુરત મીસીસ બ્લેર ડ્રોઈંગ રૂમ છોડી ગયેલી જણાઈ, તેનાં મરતા ભરથાર આગળ તે પાછી આવી ત્યાં સુધી તે ગેરહાજર જ હતી.

કોશી પીધા બાદ થોડીજ પળમાં મી. બ્લેરે ધ્રુમ પાડી હતી અને ઘણો બિમાર થયો હતો. અડધાજ કલાકની ઘણી તાસવીસ બાદ તે મરણ પામ્યો. આખું ઘર એ પછી પોલીશનાં તાબામાં મુકવામાં આવ્યું. દરેક ચીજ તપાસવામાં આવી જ્યારે મીસીસ બ્લેરનાં ડ્રેસીંગ કેસમાંથી આરસેનીકનાં ઝેરનું પડીકું મળી આવ્યું હતું. મી. અને મીસીસ બ્લેર ઘણી દુખી હૃદયી ગુમરતાં હતાં, અને હાલની તે કેદી ઘણીવાર બોલતી સંભળાઈ હતી કે તે તેનાં ઘણીને છોડી જશે. એ કેસ જલદીજ નિકળનાર છે. ને બધાં અતુરતાથી તેનાં છેવટની રાહ જોઈ રહ્યાં છે. પ્રખ્યાત ડોક્ટર રોસે એ કેસ હાથમાં લીધેલો

કહેવાય છે. તે યાદગાર રાતનાં ડીનર વખતે હાજર રહેલાં પરાણાંમાં સર જોન હાર્ટ, કેપ્ટન જેમ્સ, સર એલન ફ્લેચર અને કેપ્ટન આરજીમોહન ડગલાસ એટલાં હતાં, આ કમનસીબ ને ભારે ઉશકેરણી ફેલાવી રહેલા કેસની વધુ વિગત અમે અમારા આવતા અંકમાં આપીશું.”

“સ્કોચ હેરલ્ડનો આ રીપોર્ટ છે,” મી. રૉસે તે પેપર વાંચી બાબુએ મુકતાં કહ્યું. “બધાં જ ન્યુસમાં આવું ને આવું જ લખાયેલું છે એટલે વધુ વાંચવાની અગત નથી. આટલા ઉપરથીજ તમે જોશો મીસીસ બ્લેર કે કેસ તદ્દન તમારી વિરૂદ્ધ છે. તમે આરસેનીકનું પેકેટ શા માટે તમારા ડ્રેસીંગ કેસનાં ખાનાંમાં મુક્યું વાં ?”

એ સાંભળી તેણીનાં ચહેરા ઉપર હતાસ છાઈ આવ્યો. અને તે મનોહર ચશ્મો શરમથી હોય તેમ ઝુકી પડી.

“તમારે આ બનાવ બનતાં તે પેકેટનો એકદમ ને તાબડતોબ નાશ કરવો હતો.” મી. રૉસે કહ્યું.

“હું ભુલીજ ગઈ.” તે બબડી. “મને તો તેવો કોઈ ખ્યાલજ નહી રહ્યો તે પેકેટ ત્યાં હતું તેનો વટીક હું તો ખ્યાલ ચુકીજ ગઈ.”

થોડી પળ ત્યાં ગંભીર ચુપકીદી ફેલાઈ. પછી મી. રૉસે સીધું તે અપરાધી તરફ જોયું.

“અજબ જેવું કે તમે ભુલી જઈ શક્યાં,” તેણે વિચારવંત કહ્યું.

‘એમાં અજબ થવાનું શું છે ?’ તેણીએ તાબુબીમાં કહ્યું. “માહારો ધણી જ્યારે મરણુ તોલ બિમાર થયો, ત્યારે દોડી જઈ તે પેકેટ નાખી દેવાનું મને ક્યાંથીજ જ્ઞાન રહે ? અને વળી હું તેમ શા માટે કરૂંબી ?”

‘કારણુ એ તમારી સામે જનારી ધણી મજબુતમાં મજબુત એક પુરવારી હતી.”

એકાદ પળ તે લોચર અને તેની તે કલાયન્ટે સીધું એક મેક

તરફ જોયા કર્યું, જાણે એકમેકનું જીગર વાંચી લેવા ચાહતાં હોય તેમ. એકજ પળ, અને દુખનો એક ઓળો તે મધુરા ચેહરા ઉપરથી પસાર થઈ ગયો અને તે મીઠા હોઠો થરથર ધ્રુજ્યો.

“ ખુલાસાથી આપણને વાત કરવા દો. ” તે અંતે બોલીઃ “ તમે મારા ખ્યાવમાં ખડા થયા છો તો મને કહેશો કે તમે અત્યારથી જ મને જજ કરી લીધી ? ”

“ મીસીસ બ્લેર, જરા ડાહ્યાપણથી ખ્યાલ કરો, ” તે વકીલે કહ્યું. “ આપણે એકમેકને બીલકુલ અંજાણ છીએ. હું તમારે માટે કશું જ જાણતો નથી કે તમોને જજ કંઈ. જો તમારા ચેહરા ઉપરથી કહેવું પડે તો હું કહું કે તમે શીરસતા જેટલાં જ નિરદોશ છો. પણ જો મુદ્દા જોતાં બોલવું પડે, તો કેસ કાંઈ જુદો જ લાગે છે. તમારો ખ્યાવ કરવાનું માહારા હાથમાં સોપવામાં આવ્યું છે, તેથી મારી તમોને ભલામણ છે કે તમારા લોયર તરીકે મને બધી જરાકે જરા ખરી અને સાચી જ હકીકત કહો, એમ થવાથી તે કેસ લડવાનું મને વધુ જોશ આવશે, એમ થવાથી, તે કેસ કેમ લડવો તે માટેનું હથ્યાર હું તૈયાર કરી શકીશ. એક લોયરને એક કેસ લડવા માટે બધી સાચી વિગતથી માહિતગાર થવું જ જોઈએ. ભલે તેનું કુલ દોશીત હોય તો પણ-તો અને તો જ, બધી બારીક બીના જાણ્યાથી જ તે તેનો ખ્યાવ કરી શકે. નહીં તો તે નિરદોશ હોય તો પણ તે વકીલથી તેને ખ્યાવી શકાએ નહીં જ. ”

તે કેદીનો ખુબસુરત ચહેરો મોહત સમાન શીકકો પડતો જણાયો ન્યારે મી. રોસે આગળ ચલાવ્યું.

“ એક લોયર, માણસાઈ ખવાસ માટે જેમ એક ડોક્ટર કે પાદરી હોઈ શકે તેટલો બધો માહિતગાર છે. તેને કશું જ અજાણ કરતું નથી; અને તેથી કોઈએબી ખર્ચ કનફેશન પોતાનાં લોયર આગળ કરી દેવા અચકાવું જોઈતું નથી. ખ્યાવ માટે તે એક જ ખુલ્લો રસ્તો છે. ”

તે મનોહર ચહેરો આ શબ્દો સાંભળતાં વધુ અને વધુ જ નિચે નમ્યો. અને પ્રખ્યાત ડડલી રોસનું જીગર એ જોષ દયાથી જળી ગયું.

“ હવે દાખલા તરીકે ” તે માયાથી બોલતો સંભળાવ્યો. “ દાખલા તરીકે મીસીસ બ્લેર તમારો જ કેસ આપણે લઈશું. ધારો કે તમે ઉશકેરાટના આવેશમાં તમારા ધણીને ઝેર આપ્યું, તો હવે તમારે જે કરવાનું છે તે ફક્ત એટલું જ કે મારામાં ભરોસો રાખી બોલો. બોલ મને કહેવો કે જેથી ક્યાં હથ્થારે લડવું તે હું તૈયાર રાખું. ”

એક જ પળ તે અદ્ભુત સુંદરતા સાથની આંખો તે જવાન તરફ ઉઘટાઈ, અને બોલી.

“ તમે મને કહેશો, આ કેસ જાણ્યા પછી, કે તમે પોતે મને નિરદોશ ધારો છો કે ગુનેહગાર ? ”

“ એ સવાલ વાજબી નથી, ” રોસે કહ્યું, “ મેં તમોને હમણાંજ કહ્યું તેમ જો તમારા ચહેરો ઉપરથી કહું તો તમોને તદ્દન નિરદોશ માનું, જ્યારે આખો કેસ તપાસતાં, અહું તમારી સામે જાય છે એખી ખરું. જે હોય તે, મને તેની સાથે કામ નથી. મને તો ફક્ત ખરી ખીના તમોજ કહો ને હું તમારો અચાવ કરીશ. ”

“ હું તમોને સાચી વાત કહીશ. ” તેણી બોલી. “ તે માનવી, નહીં માનવી તે તમારી મરજની વાત છે. પણ હું તો એટલું જ કહું છું કે જેટલા તમો પોતે નિરદોશ છો તેટલી જ હુંખી છઉં. જેટલા તમો એ બેદી બનાવથી ખીન માહીતગાર છો તેટલી જ હુંખી છું. અને તે માટે હું પરવરદેગારને અરજ કરું છું કે માહારા બોલવાનો તે સાક્ષી થાય. ”

સચ્ચાઇ જાહેર કરવાની મતલબથી તેણીએ પોતાનો એક હાથ ઉઘેરો કર્યો. તે મધુરો મુખરો પ્રમાણીકપણાનાં જોશમાં ચમકી રહ્યો હતો, તે આંખો સચ્ચાઇનાંજ ચમકારા મારતી હતી, અને તે એટલી તો નાહાની એટલી તો સુંદર ને સાદી લાગતી હતી કે તે

આહોશ વક્રીલ તેણીની સમ્યાઈ બાબત્સર શક લખ જઈ શક્યોજ નહિ. તેનું જીવન વિશ્વાસથી ગરમ લાગણીઓ સહીત તે કમનસીબ જવાન સુંદરી તરફ ખેંચાઈ ગયું.

“ તમારૂં કહેલું હું માનું છું, ” ડાહી રોસે બાર દષ જણાવ્યું અને એ સાંભળી તે સુંદર ચેહરો ખીલી નીકળ્યો જ્યારે તે આંખોમાં આભારનાં આંસુઓ ધસી આવ્યાં.

“ હવેજ તમે માહારો ખરો બચાવ કરી શકશો; ” તે બબડી. “ દીલમાં સમ્યાઈ હોય તેજ કેસ ખરી મક્કમતાથી લડી શકાય એ તો ખરું જ ? ”

“ મને બધી બીનાં કહેશો ? ” તેણે ટુંકમાં પુછ્યું. “ ન્યુસમાં લખાયલી બીનાં શું ખરી છે. ”

“ ધણી ખરી સાચી છે. ” તે બોલી. “ જે ચાર ગૃહસ્થોને ડીનર ઉપર તેડેલા તે ડીનર માટેજ અવલક તો મારા ધણી સાથે મને ખટપટ થઈ હતી. તેણે કહ્યું કે પચીસમી મેને મંગળવારે તે ડીનર પાર્ટી કરવી જ્યારે મેં ગુરુવાર સુચવ્યો. તેણે ના પાડી. મેં અંતે મેંજ નાંખતી કરી એટલે તે યાદગાર રાતે અમારે ત્યાંનું ડીનર થયું. સર એલન ફ્લેચર કે જેને માટે દુન્યા માહારૂં નામ વગોવે છે, તે ત્યાં હાજર હતો. તેને હું લાંબો વખતથી ઝોળખું છું. તે ભલો માયાળુ અને લાગણીવાળો છે. સર જેન હાર્ટ બી ત્યાં હતા. મારા ધણીનાં જીવનમાં જીવનમાં મીત્ર ત્યાર પછી કેપ્ટન જેમ્સ હતો. તેને માટે હું ઝાઝું જાણતી નથી, સિવાય તે દારૂ બહુ પીતો હોવાથી મહારા ધણી સારૂં સારો મીત્ર હું માનતી નોહતી. ”

અહીં તેણી એકાદ પળ અચકી. માત્ર એક પળજ, પણ ડાહી રોસની અનુભવી આંખોએ અને તીક્ષ્ણ કાનોએ તે બધું ઝટ નતપાસી લીધું.

“ અને તે છેલ્લો વીઝીટર કોણ હતો ? ” તેણે પુછ્યું.

“કેપટન આરથી ડગલાસ,” તે શાંતિથી બોલી: “જે મને ગમતો નથી,”

“કાંએ?” તે લોચરે હુંકમાં પુછ્યું.

“તે માહારી પોતાની બીનાં અને આ કેસ સાથે જરાકપણ સંબંધ ધરાવતી નથી એટલે એ બાબત હું બોલીશ નહીં.”

પ્રકરણ ૩

“હેસ્ટરનો એકરાર”

“ત્યારે તે રાતની ડીનર પાર્ટીમાં ચાર ગૃહસ્થો હાજર હતા એમજ કેની?”

મી. રોસે અંકે કરાવ્યું, “સર એલન ફેલેચર જે તમોને મમે છે સર જોન હાર્ટ, તમારા ધણીનો પુરાણો મિત્ર, કેપટન જેમ્સ જેને સાઈં તમે કાંઈ જાણતા નથી સિવાય કે તે દારૂ અને રેસીસનો બહુ શોખીન હોવાથી તમારા ધણીને નુકશાન કરતા થઈ પડે અને છેવટે કેપટન ડગલાસ, જે તમને તમારાં ખાનગી કારણોસર ગમતો નથી. શું બાંનુઓ કોઈ જ હાજર નહીં હતી?”

“નહીં.”

“તમારા તે રાતનાં પરોણાં આવ્યાં ત્યાંથી તે છેક તમારા ધણી બિમાર થયા ત્યાં સુધીની બધી વાત મને કહી જશો?”

“ખાસ કહેવાનું કાંઈ નથી,” તેણી બોલી. “મેં કહ્યું તેમ ખુદ તે ડીનર પાર્ટી સાઈં અમે મરાયાં. અને ત્યારે ગુસ્સામાં તે બોલ્યો કે તુંને તો તાહાઈં છુટાપણું મેળવવા ધણું ગમતું હશે, ત્યારે કોઈબી ખ્યાલ વગર ગુસ્સામાંજ મેં જવાબ કર્યો કે હા, હું ખરું કહું છી મી. રોસ કે જ્યારે બી મેં છુટાપણું ચાહ્યું હશે ત્યારે એવો તો એકે ખ્યાલ મને કદી થયોજ નહીં કે તેનાં મરવાથીજ હું મહાઈં છુટાપણું મેળવી શકું. તે આખો દીવસ અમે ઉંચે મોઢેજ રહ્યાં ને હું તૈયાર થઈ નિચે આવી ત્યાં સુધી મળ્યાંજ નહીં.”

“તૈયાર થતાં તમારી મેડ લુસી સાથે તમે કાંઈ વાતો કરેલી કે ?” મી. રૉસે પુછ્યું.

મીસીસ બ્લેરને એકરો લાલ બન્યો.

“મને બીક છે કે હું ઘણી નાદાન થએલી ખરી,” તે બોલી. “લુસી માહારી જુની મેડ છે, તે માહારી ઉપર બહુ જીવ રાખે છે. એટલે હું ઘણી છુટથી તેની સાથે વાતો કરતી હતી. જ્યારે હું ગુસ્સે થતી ત્યારે બેધડક તેની સામે બોલતી કે હું મારા પરણ્યા સંસારથી છુટી થઈ શકું એવું ચાહું છું.”

“અને એજ શબ્દો તમારી તે મેડ ઈનકવાયરી થતાં સોગંદ પર બોલી ગઈ હતી ખરેંની ? કે જે શબ્દોથી તમોને સહુથી મોટું નુકશાન થયું છે.”

“તે રાતનાં ડીનર માટે હું તમોને કહેતી,” તેણીએ પોતાનીજ વાતો આગળ ચલાવી. “તે રાતનું ડીનર ઘણું ફેલેમંદ થયું. ટેબલ ઉપર જમતાં માહારા ઘણીને માહારા વચ્ચે વાત થઈ નહીં ને જમ્યા બાદ જ્યારે સર એલન ફ્લેચર પ્યાનાં આગળ ગયા ત્યારે માહારો ઘણી સીદો કનઝરવેટરીમાં ગયો ને તેની સાથે તેનાં બે મીત્રો સર જોન હાર્ટ અને કેપ્ટન જેમ્સ ગયા. ત્યાર બાદ મેં કોફી બનાવી, જ્યારે મેન્ટલ પીસ ને અહેવાલ કેપ્ટન ડગલાસ મને જોયા કરતા હતા.”

“મેં કોફી બનાવી, અને સર એલનનો પ્યાનો ડીસર્ટબ થાય નહીં કરીને કોફીનો નોકરને નહીં બોલાવતાં હું જ મારા ઘણીનું કોફીનું કપ તેને માટે બનાવી કનઝરવેટરીમાં લઈ ગઈ. એમ હંમેશા લઈ જવાની મને આદત જ હતી, મેં સર એલન ફ્લેચરને કોફી માટે પુછ્યું તેમણે ના પાડી જ્યારે કેપ્ટન ડગલાસે તુરત લીધી. કેપ્ટન જેમ્સ હંમેશાં હોંશથી કોફી પીતો હતો તેથી મેં હસીને રીમાર્ક કયોં કે તેવણને તો પુછવાની બી અગત હતી જ નહીં.

મેં મારા ઘણીનું કોફીનું કપ બનાવ્યું ત્યારે મને એક કુદરતી

છેલ્લો બરાબ ગઈ. હું આ માટે તેને સાઈ કોર્ટી લઈ જાઉં ? નોકરને બોલાવી મોકલવાનું મને અડધું ઉપર મત થયું. પણ મારી સારી શક્તી માહારી ઉપર ફાવી, મને એક જાતની દયા આવી અને રાખેતા મુજબ હું જ તેનું કપ લઈને ગઈ. ”

“ તમે તેવણની કોર્ટી લઈ ગયાં ત્યારે તમારા ધણીએ તમારી સાથે કાંઈ વાત કરી કે ? ”

“ નહીં એક બોલખી નહીં, તેણે ટગર ટગર મારી તરફ જોયાં કર્યું ને મેં તે કપ તેની પાસેની ટીપાઈ ઉપર મુક્યું. એ પછી મને લગાર થાક લાગેલી હોવાથી, તેમજ તે આખી પારટી ફક્ત મરદોની જ હતી, એટલે હું તેમને એકલા છોડીને મારા રૂમમાં ગઈ. ”

“ માહારા રૂમમાં જઈ બારી આગળનાં એક સોફા ઉપર હું લેટી ને તુરત જ ઉઠી ગઈ, ત્યાર પછી શું થયું તેનું મને કશું ખબર નથી. માહારી મેડ એકાએક મારા રૂમમાં ધસી આવી મને ઉઠાડી કહેવા લાગી કે માહારે એકદમ માહારા ધણીનાં રૂમમાં જવું કેમકે તે મરતો હતો, મેં તો માન્યું બી નહીં, તેને ખુલાસા અને સાબળે તાબે હું થોડીવાર પરજ મુકી આવેલી તે એકાએક મરે કેમ ? એમ છતાં, તે મેડની ખાતરીઓ સાંભળતાં હું ત્યાં દોડી, અને માહારા ધણીની આગળ જવા ગઈ, જેવામાં તે પોતાનાં બિછાણાંમાં જરાક ઉઠ્યો અને એક આંગળી મારી તરફ ટાંકી બોલ્યો.

“ તેં આ કામ કર્યું છે, તેંજ મને ઝેર આપી મારી નાખ્યો, ” કાંઈએ તેને તેમ બોલતાં અટકાવ્યો, પણ તે પાછો બોલ્યો.

“ એણેજ મને ઝેર આપી મારી નાખ્યો છે. એ મને ધીકારે છે. એજ મારે સાઈ કોર્ટી લાવી તેમાં ઝેર હશે. ”

જાણે એકાદ ખરાબ ખવાખમાં આ બધું સાંભળતી હોવું તેમ જ મને તો લાગ્યું. કોઈ કાંઈ બોલતું હતું, અને એક અવાજ મને બોલતો સંભળાયો, “ આવા શબ્દો કોઈને બી ફાંસીએ ચઢાવા બસ છે. ”

જો કે મેં તેને કદી ચાહ્યો હતો નહીં. છતાં ખુદા સાહેબ છે કે

જાણીશુ છું તેનો વાળખી વાંકો કરતે નહી. મેં ચાહ્યું કે હું તેની આગળ દોડી જઈ તેનાં પગ પાસે પડી તેને કહું-તેની ખાતરી કરું કે એ કામ માહારું નહોતું. મેં તેવું કશુંજ કર્યું નહોતું. પણ હું તો ઉભી હતી ત્યાંજ હીંમતથી થંબ થઈ ઉભી રહી. ને તેટલા અરસામાં તો તે આપડો મરણ પામ્યો.

“ત્યાર પછીથી તે કોશીનું કપ તપાસવામાં આવ્યું જેમાંથી આરસેનીક ઝેર મળી આવ્યું. બધાં માહારી આગળથી હતી ગયાં, ને મેં ત્યારે માન્યું કે તેઓ મને ખરેખરજ ખુની ને દોષીત માનતાં હતાં. હજીતી જતે જીગરે માહારા ધણીનાં બિહાણાં આગળ હું એક અબ્દબી બોલ્યા વગર ઉભી રહી.

“અંતે માહારી જીજ ઉપડી. મેં તે ગૃહસ્થો તરફ જોયું ને હું જોહમતે બોલી ચકી.

“હું નિરદોશ છું. તદ્દન નિરદોશ,” મેં પોકાર્યું. “તમારા લોકો જોટલીજ બલકે તેથીખી વધારે કેમકે તેવણ બિમાર થયા ત્યારેખી હું તો ત્યાં હતી નહી.

“તેઓએ માહારી તરફ દીલગીર એહરે દયાથી જોયું. ને મેં દયાળુ દીલનાં સર એલન ફેસેઅરની આંખમાં આશું વટીક જોયાં. મગર તેઓ કોઈ કાંઈ બોલ્યાં નહી. સિવાય ડો. સ્ટુઅર્ટ.

“તમેજ કોશી બનાવી હતી કે ?” તેણે મને પુછ્યું.

“હા,” મેં ઉલટથી કહ્યું. “ફક્ત મારા ધણી સાંજ નહી પણ આ બધા જોન્ટલમેન મોટેખી.”

“ને તમેજ તે બનાવી તમારે પોતાને હાથે તેવણ સાંજ લઈ ગએલાં ખરાં કેની ?”

“ખચ્ચીતજ,” મેં કહ્યું. “હુંજ લઈ ગએલી.”

“અને તમારા મરનાર ધણીએ પોતાની મરતી જખાને જાહેર કર્યું હતું કે તે કોશીનાં કપથીજ તેવણને ઝેર લાગ્યું હતું.”

“તેમ બનેજ કેમ ?” મેં દુખથી પોકાર્યું. “એજ ટીપોટની કોશી આ બધા ગૃહસ્થોએ પીધી છે. તેજ ખાંડ ને તેજ દુધ મેં બધાં કપ્પસમાં વાપરેલું છે.”

“ હા, પણ કેસ જોતાં એમ લાગેછ કે ઝેર, તમારા ધણીનાં કપમાંજ ફક્ત નાખવામાં આવ્યું હતું. ”

“ મેં ચીસ પાડી એટલુંજ કહ્યું કે તે માહાફ કામ હતું નહી. હું તદ્દન નિરદોશ હતી. મને કશી ખબર હતી નહી. પણ મેં જોયું કે માહાફ કહેલું કાઢનાંખી ધ્યાનમાં ઉતરેલું લાગ્યું નહી. જ્યારે મારા મરનાર ધણીએ ખુદ મરતી વખતે, ખચાતી જખાને, માહારી ઉપર એ ખુનનો આળ મુક્યો તો હવે બધાં તેમજ માને તેમાં નવાઈ શું ?

ત્યાર પછી શું બન્યું તેનું મને જ્ઞાન રહ્યું નહી. એટલી હું ગલરાટથી ગાફેલ બની ગઈ હતી. જ્યારે મને શુદ્ધિ આવી ત્યારે મેં મને મહારા ધણીનાં ખુની તરીકે કસ્ટડીમાં એક કેદી તરીકે પુરાએલી પોતાને દીડી. મી. રોસ, હું તમોને પવિત્ર સોગંદથી કહુંછ કે એ ખુન માટે હું કશુંજ જાણતી નથી. હું તદ્દન નિરદોશ ને બેશુનાહ છું. ”

પ્રકરણ ૪.

હેસ્ટરનો એકરાર (ચાલુ)

વાંચનાર, આ લંબાણ લખી હું લગાર ટાહેલું કરતી હોવું તો ક્ષમા કરજો. પણ આ ભેદી બનાવની બધી વિગતો જાણ્યા વગર આપણાથી આગળ વધાય તેમ નથી, એટલા માટે થોડી પણ ધીરજ રાખી આ બનાવ વાંચવો જોઈશે.

મીસીસ પ્લેરનું કહેવું ડડલી રોસ બહુ જ ધ્યાનથી સમજી રહ્યો હતો, તે ખુબસુરત હોઠો બાહર પડતો એક શબ્દ બી તે ચુક્યો નહીં. થોડીવાર તે ગુચવાતો, વિચાર કરતો ચુપ ઉભો.

“ હું કબુલ કરું છ, ” તે બોલ્યો, “ કે મને કાંઈ જ સમજ પડતું નથી. ”

“ ને એથી વધારે હું કાંઈ જાણતી બી નહી કે તમોને કહું, ” તે બોલી.

“ તમારા ધણીના મરણથી કોઇને લાભ થાય તેવું કોઇ માણસ છે ? ” રાસે પુછ્યું.

“ નહી, ” તેણીએ કહ્યું. “ માહારા ધણીનાં સગાં બહુ જ શ્રેણી છે. માહારો ધણી ધણા માલેતુળર હતો અને અમારાં લગન પછી તેવણે તુરત માહારી જ ફેવરમાં એક વીલ બનાવ્યું હતું જેમાં દરેક ચીજ માહારા નામ ઉપર કરી હતી. મને ખબર નથી કે ત્યાર પછી તેવણે તે વીલ ફેરવ્યું કે કેમ. ”

“ ત્યારે મીંડ પ્લેરનાં મરણથી, પૈસા અને છુટાપણાનો ફાયદો મેળવનાર તો તમે એકલાં જ છો એમ જ કેની ? ”

“ મીંડ રાસ, ” તેણી જોશથી બોલી. “ માહારા ધણીનાં મરણથી તમે ધારો છો તેવો ફાયદો મને કશો ખી થયો જ નથી. તે ગમે તેવો હતો પણ કંજુસ તો નહી જ હતો; અને તેની હંચાતી દરમ્યાન જે પૈસો હું ખરચતી હતી, તેથી વધારે તેનાં મરણ પછી વાપરું એ બનવાનું જ નથી. વળી હું તમોને ખાતરી આપું છ મીંડ રાસ કે તે હતો તેથી વિસ ગણો વધારે જીલમગાર હતો, હું એને ધીક્કારતી હતી તેથી પચાસ ગણી ન્યાદા ધીક્કારતી હતો, તે છતાં હું એના એક બાલને વાંકો નહી થવા દેતો. એવાં છુટાપણાની મેં કદી આશા કરી જ નહોતી. ”

“ અને તે છતાં તમને તો છુટાપણું જોઈતું હતું, ” તે વકીલે કહ્યું:

“ હા પણ ખુદ સાહેબ છે કે આ કિંમતે તો નહી જ. ” તે પાછું અને પાછું બબડી.

“ મને ફક્ત બે ખ્યાલ આવી શકે છે, ” મીંડ રાસે કહ્યું. “ એક તો એ કે મીંડ પ્લેરનાં મરણથી જેને ફાયદો થતો હોય તેને એ નડતલ દુર કરવા ખાતર આ કામ કર્યું છે, અથવા તો તમારે ખાતર, તમને છુટાપણું આપવાને ખાતર કોઇએ તેને મારી નાખ્યો છે. તે સીવાય બીજો એકે ખ્યાલ મને તો આવી શકતો નથી. ”

“ નહી, તેમ ખી હોય જ નહી. ” તે બોલી. “ હું કેવી દુઃખી

ને કંગાલ જીંદગી ગુજારતી હતી તે ધણી જ થોડા માણસો જાણતાં હતાં અને તેમાં એક બી નથી કે જે મને છુટાપણું આપવા ખાતર તેનો જન લેય. નહી, એ બી જનવાળો નથી.”

“ માફ કરજો મીસીસ બ્લેર, ” તે વકીલે ખુદલું બોલવા માંડ્યું. “ પણ મને કહેશો કે તમારા ધણીના મીત્રોમાં એવું કોઈ બી હતું કે જે તમને વખાણતું અને ચાહતું હોય ? તમે એક ધણી જ ખુબસુરત બાતુ છેઓ, અને પ્યારમાં પડેલા મરદો બાજે વખત ધણી નબળા મનનાં અને ધણી હદ સુધી દીવાનાં બની શકે છે. ”

“ નહી, તેવો એક માણસ નથી, ” તેણીએ જોશથી કહ્યું. “ મેં તમોને કહ્યુંની મીં રોસ કે આજ સુધી મેં એકબી મરદને ચાહ્યો જ નથી. માહારાં ધણીને હું પ્યાર વગર પરણી એ માહારો ધણો મોટો કસુર થઈ ગયો, ને વધારે કમનશીબ તો એ થયું કે માહારા આટલા વરસનાં પરણેલા સંસાર છતાં હું તેને અત્યારસુધીમાં બી ચાહતાં શીખી નહી. છતાં એટલું તો હું બાર દષ્ટને કહીશ, કે જો કે મેં માહારા ધણીને ચાહ્યો નથી છતાં, હું તેને બેવફા નિવડી નથી. કદી ઘેલાં એડાં ભરેલા “ લાઈટ લવ ” માં મેં માન્યું જ નથી. એટલું જ કે ખરા સ્વચ્છ ને જોરાવર પ્યારનો હજી સુધી મને અનુભવ જ થયો નથી એ જ સાચી વાત છે. ”

“ તમારું કહેવું હું માનું છું. ” ડડલી રોસે કહ્યું. “ પણ મને કહેશો કે તમોને કોઈ ચાહે છે ? ”

“ નહી, ” તેણીએ કહ્યું. “ સર એલન ફ્લેચર મારી તરફ સદા ભલો ને માયાળુ થયો છે. પણ આજ સુધી કોઈ બી મરદે મારી સાથે પ્યાર કર્યો નથી. મીં રોસ, માહારો કોઈ લવર છે જ નહી. ”

“ અજબ જેવું, ” મીં રોસે કહ્યું. “ કારણ મીં બ્લેરનાં મોહતથી જો કોઈને બી ફાયદો થાય તો તે એક લવરને જ. તે સિવાય બીજા કોઈને નહી. ”

“ માહારો લવર કોઈ છે જ નહી. ” તેણી દૃઢતાથી બોલી. “ ને કદી કોઈ હતો બી નહી. ”

“ ત્યારે હવે માહારે શું અનુમાન પર આવવું ? ” તે બાહોશ વકીલે ખરી તાબુખીમાં પુછ્યું. “ તમારા ધણીના કોઈ દુશ્મન હતા ? ”

“ નહી, ” તેણીએ કહ્યું. “ તેનો દુશ્મન તે પોતે જ હતો તે સિવાય તો કોઈખી હોય એમ હું માનતી નહી. ”

“ તે દીવસે ડીનર ઉપર રહેલા ચાર ગૃહસ્થમાંથી એકને બી તેના મોહતથી કાયદો થાય એમ નહી હતું ? ” તેણે પુછ્યું.

“ નહી, જરા બી નહી. ” મીસીસ બ્લેરે ખાતરી આપી. “ સામે તેઓ બધા આ બનાવથી શોક ખાઈ ગએલા જણાયા. ”

“ એમ તો તમે બી શોક ખાધ ગએલાં, ” તે વકીલે કહ્યું. “ છતાં કુન્યા તમોને દોષીત માનેછની ? ”

“ જેટલી હું અંદરખાનેથી નિરદોશ છું તેટલા જ બધાં બી છે એમ હું માનું છું. ” મીસીસ બ્લેરે કહ્યું.

એકાદ પળ ડડલી રોસ ચુપ રહ્યો. પાછો ન્યારે તે બોલ્યો ત્યારે તેનો એહરો શીક્ષો હતો, અને તેનો અવાજ કાંઈક ઉશ્કેરણી-બર્યો સંભળાતો હતો.

“ એક પોઇન્ટ તમોને કહેવાની રહી ગઇ છે, ” તેણે ધીમેથી કહ્યું. “ અને તે ધણી જ અગતની ને તમારી તદ્દન વિરુદ્ધ જનારી છે. મીસીસ બ્લેરે યાદ કરો કે તમારા ધણીના મરણ પછીથી ન્યારે આખું ઘર પોલીસનાં તાબામાં ગયું ત્યારે તપાસ કરતાં તમારા ડ્રેસીંગ કેસનાં ખાનગી ખાનાંમાંથી આરસેનીકનું પાકીટ મળી આવ્યું તે માટે તમે કાંઈ ખુલાસો કરતાં નથી ? ”

તેણીનો અહેરો ધમધમીને લાલ થઇ ગયો, છતાં એક નિરદોશ છાપ તે ઉપર ફેલાઇ રહ્યો તેનો અર્થ તે ગમે તેવો બાહોશ હતો છતાં સમજ્યો નહી.

“ કહો મને, ” તેણે નરમાશથી પુછ્યું. “ એ ઝેર શું તમેજ ત્યાં મુકેલું ? ”

“ હા ” તે બોલી,

“ તમે તે ખરીદ્યું હતું ? ”

“ હા મેં જાતે જ ખરીદ્યું હતું. ”

“ ક્યાં ? ” તેણે પુછ્યું.

“ મેં જે મહીના ઉપર તે કલેલેન્ડરને ત્યાંથી લીધું હતું. ”

“ અને હવે ત્યાંથી પણ જરૂર કોઈ નીકળી આવી તમારી સામે સાક્ષી આપશે જ. ” તે બોલ્યો.

“ જરૂર જ. તેમાં શક શું ? ” મીસીસ બ્લેર બબડી.

“ મને કહો મીસીસ બ્લેર કે તમે શા માટે આ ઝેર ખરીદ્યું ? ” રોસે પુછ્યું. “ અલબત્ત તમારા કહેવા વગર હું સમજી શકું છું કે તે પેલાં પાપી કર્મ માટે તો નહીં જ હોય.

“ ખચ્ચીત જ નહીં, ” તે મનોહર ગુલાબનાં ફુલ જેવો ચેહરો એકાદ પળ તેની તરફ ઉઠાવી તે બોલી: “ ઓ પણ મને કહેતાં શરમ લાગે છે મી. રોસ-બધી વાત કહી પણ આ વાત કહેતાં મને ધણું ખસ્ખાણું લાગે છે. તે વખતે તો મને ખ્યાલખી ગયો નહીં, ” તેણી વિચારવંત બબડી. “ અલબત્ત લોકો હવે તો એમ જ બોલતાં થશે કે એ ઝેર મેં માહરા ધણીને મારવા ખાતર જ લાવી રાખ્યું હશે. ”

“ મીસીસ બ્લેર ” ડડલી રોસે કહ્યું. “ મને કહો, જરાખી મજરાયા અચકાયા કે શરમાયા વગર ખરે જ કહો કે એ ઝેર તમે કાંએ ખરીદ્યું ? ”

તે મનોહર ચેહરો પાછો લાલ ચણોટી જેવો બની ગયો. જ્યારે શરમથી ઝુમી પડેલી તે તારા માફક ચળકતી અશ્મે એક પળ તેણીએ તેની તરફ ફેરવી.

“ મને લાગે છે કે આપણી ગફલત કબુલ કરવી, તે એક પાપ કબુલ કરવા કરતાં જ્યાદા મુશ્કેલ કામ છે. ” તે બોલી.

‘ હા ધણા કેસીસમાં એમ જ હોય છે, ” તેણે ઉત્તેજન આપ્યું. ને વધાર્યું: પણ મને કહેણી કે તમે તે ઝેર કાંએ ખરીદ્યું ?

તમારી ગફલત જેથી હોય તે જાહેર કરો, ને તેજ એક મોટી પોષ્ટ તમારી સામેથી નિકળી જતાં તમને બહુ મોટો ફાયદો થશે. બોલો."

તે લાંબા પાપણો તે સુંદર ગાલો ઉપર ઝુમી પડ્યાં. અને તે શીકડું હતી.

"તમે મને ધણી મગર, ને બેવકુફ ધારશો," તે ધીમું બબડી.

"પ્લીઝ બોલો," હજીબી નરમાશથી તે વકીલે કહ્યું.

તેણીએ એકાએક મજબૂત ઠરાવ સાથે તેની તરફ જોયું.

'હું તમને કહેવશ મી. રૉસ," તેણીએ કહ્યું' સમજો મને કહેતાં શરમ લાગે છે, પણ માહારી ખુબસૂરતી માટે હું હંમેશા ધણી મગર રહી છું. મને જ્યારેથી કેઈ કહેતું કે હું સુંદર હતી ત્યારે તે સમજી હું ખુશી ખુશી થઈ જતી. જ્યારેથી કેઈ મને જાણાવતું કે માહારી ચામડીનો રંગ દુધ અને ગુલાબના પુલની મેળવણીનો હતો ત્યારે કુદરતી જ હું હરખાતી અને તે સાચવી રાખવાનો મેં દ્રઢ ઠરાવ કર્યો, એ ઉપરથી થોડા મહીનાં પર કાંઈ 'ખ્યુટી હીન્ડસ' નામની એક સુંદર ચોપડીમાં મેં વાંચ્યું કે આરસેનીક સુંદર ચામડી સાચવી રાખવા અને વધુ સુંદર બનાવામાં વપરાતું હતું ધણું જ જરાક જો મોઢું ધોવાનાં પાણીમાં નાખવામાં આવે તો તેથી ચામડીનો રંગ ખુબ્સો ને ઝળકતો બનાવે.

આવું વાંચી માહારો સુંદર રંગ જાળવી રાખવાની મને લાક્ષ્ય મ્મ ને હું આરસેનીક ખરીદી ઘર લાવી, મેં તે પેકેટ ખોલ્યું અને બહુ જ જરાક મેં તે માહારાં મોઢું ધોવાનાં પાણીમાં નાખ્યું પણ હું એકાએક બીહ ગઈ કે રખે તેથી કાંઈ નુકશાન થતું હોયને તેથી તે પાંણી એમનું એમ મેં બધું ઢાળી નાખ્યું ત્યાર પછીથી તે પેકેટ મેં છોપડ્યું માહારાં ડેસીંગ કેસનાં ખાનામાં નાખી રાખ્યું. અને ખુદા સાહેબ છે કે તે ઝેરની વાત તો હું છેક માહારો ધણી ગુન્યો તે દિવસ-બેકે તે ઘડી સુધી સુધી જ મ્મ."

પ્રકરણ ૫

“નસીબનું ચક્કર કેમ ફરે છે. ?”

ડુંકલી રાસે તે ખુલાસો ધ્યાનથી સમજ્યો. જે બનાવ તેને સઉથી ઘણો બેદી લાગ્યો હતો તેનો તદ્દન સાદો ખુલાસો જાણતાં જ તે અજબ થઇ ગયો, મગર તે જવાન છોકરીનાં ચહેરા, અવાજ અને અદામાં સચ્ચાર્ધ એટલી હતી, અને તે કહાંણી એટલી તો સાદી હતી કે બોલપોત્ત તેણે માન્યો.

તેને મનથી તો તે ખુલાસો સાચો ને સાદો લાગ્યો મગર સવાલ એ હતો કે જ્યુરી શું ધારશે ? જ્યુરી કદીબી એ ખુલાસો માનશે ?

“મીસીસ ખ્સેર,” તેણે પુછ્યું, “તમારી મેડ લુસી આગળ તમે તે ઝેર કાંએ ખરીદ્યું હતું તેનો કાંઇ ખુલાસો કર્યો હતો ખરો ?”

“નહી,” થોડોક વિચાર કરી લેતાં તેણીએ કહ્યું. “તે વટીક તે કારણ જાણે તેની મને શરમ લાગી ને હું તેની આગળ કશું જ બોલી હતી નહી.”

“એ વળી કમનસીબ કહેવાય,” મી. રાસે કહ્યું “જો તે જ વખતે તમે ખુલાસો કર્યો હતો તો હાલ એ બાબતની તે મેડ આપણી ઘણી સાબુત સાક્ષી ગણાતે.”

“હું પોતે જ કમનસીબ છું એટલે મને બધું જ ઉધું સુજ્યું” તે બોલી.

“તમે જે દહાડે આ ઝેર ખરીદ્યું, તે દીવસ ને તારીખ તમો ખરાબર કહી શકશોની ?”

“હા, કેમકે દુકાનવાળા મી. કલેલેન્ડે એક પેપર માહારી પાસે એ ઝેર ખરીદ કરતાં સાબન કરાવ્યું તે મને યાદ છે.” તેણી બોલી.

“અને તમારા બચાવમાં આથી વધારે તમારે કશું કહેવું નથી મીસીસ ખ્સેર ? મી. રાસે પુછ્યું.

“વધારે છેજ નહી તેથી હું કહી શકતીબી નહી.” તેણી મક્કમતાથી બોલી.

“ તમારું કહેલું બોલેબોલ હું માનું છું, ” તે વકીલે તેણીને ખાતરી આપતાં કહ્યું. “ પણ આ ઝેર ખરીદવાની બાબદ એવી છે કે જ્યુરીને તેમાં ઉપજળવી કાઢેલી કહાંણીનો ટોન બાગે તો અબજ જેવું નથી. ”

“ દરેક બીનાં માહારી કેટલી બધી વિરૂદ્ધ છે તે હું સારી રીતે જોઈ શકું છું મી. રોસ, ” તેણી ગરીબાઈથી બોલી.

“ ત્યારે તમે સોગંદ પર કહો છો કે તમારા ડ્રેસીંગ કેસમાંથી મળ્યા આવેલાં ઝેરને તમારા ભરથારનાં મરણ સાથે કશોજ સંબંધ નથી ? ” ફરી એકવાર તેણે અંકે કરાવ્યું.

“ તમારાં આંગળાં માહેલી વિંટીને જોટલો તેની સાથે સંબંધ નથી તેટલોજ માહારા ડ્રેસીંગ કેસનાં પેકેટનેબી નથીજ ને તે હું સોગંદ ઉપર કહું છું. ”

“ બહુ બેદબરેલું મને તો લાગે છે, ” તે બાહોશ માંણસે અતવત કરી.

“ મને પણ તેટલુંજ બલકે તેથી પણ વધારેજ બેદબરું જણાય છે મી. રોસ, ” તેણીએ જોશથી કહ્યું.

“ તમે ધારો છો કે તમે મુકેલાં ઝેરની વાત ધરમાં કોઇને ખબર હશે ? નોકરોને કે કોઇ આવતાં જતાં ને ? ” મી. રોસે પુછ્યું.

“ નહી, ” તે બોલી, “ માહારા સિવાય કોઇને ખબર હતીજ નહી, ને મહારી ખાતરી છે કે તેને હાથ લગાડવામાંબી આવ્યો જ નથી. મેં એકજ વખત તે પેકેટ બોલેલું. તે પહેલી અને છેલ્લીજ વાર ને પછી ચાવી મારી મુકી દીધેલું તે હાથજ નહી લગાડેલો, તેની ચાવી માહારા સિવાય કોઈ પાસે રહેતી નથી. ”

“ બહુજ અબજ જેવું-બહુજ તાબુથી પમાડનારું, ” તે પાછો ને પાછો બોલ્યો. “ કદાચ તમારી હંદગીનાં આગળા બનાવનું આ પરીણામ હોઈ શકે. મીસીસ બ્લેર, મને તમારી આખી હંદગી જ્યારથી તમને યાદ છે ત્યારનું બધું, કંઈબી છુપ્યું રાખ્યા વગર મને વિશ્વાસથી કહી જશો ? ”

“ માહારી છુંગીની કહાંણી ધણીજ સાદી છે. ” તે બોલી “ ને તેમાં છુપાવાનું કાંઈજ નથી. ”

“ એમ છતાં તે જાણ્યાથી કદાપી મને કાંઈ મુશ્કે મળી શકે. કાંઈથી ખ્યાલ આવી શકે. મને કહેશો ? ”

“ જરૂર, ” તેણી તુરત કબુલ થઈ. “ પણ કહેવાનું ખાસ કાંઈજ નથી. સમજો. હું ફરમેન્સ ખાતે જન્મી હતી. અને પરણી મહારા ધણીને ઘર આવી ત્યાં સુધી કદી મહાઈં ખાપીકું ઘર છોડ્યું હતું નહીં. માહારા માતા અને ફક્ત ચાર વરસની મુકીને બેહસ્ત પામ્યાં હતાં, અને તેવણનાં મરણ પછીથી માહારા એકપુરાં માસી ફક્તેરા અમારે ત્યાં ઘર સંભાળવા અને મને જાળવવા આવી રહ્યાં.

“ માહારા પપા ડોક્ટર હતા અને તેવણની ધણી સારી પ્રેક્ટીસ હતી. વળી કરકસરથી રહેવાથી ખાનગી નાંછું માહારા પપાએ ધણું સાઈં એકફું કર્યું હતું. કમનસીબે તેવણને તબીયતે ચારી આપી નહીં, અને છેક જવાન કિમ્મરે તેવણ બિચારા તદન લથડી ગયા તે એટલે સુધી કે કામકાજ ઉપરથી ધ્યાન આપી શક્યા નહીં, અને પરીણામમાં, તેમણે એકઠી કરેલી રકમનાં વ્યાજ ઉપર અમે રહેવા લાગ્યાં.

“ અમાઈં મકાન મોટું હતું. જમીન ખીચ્યાર હતી, અને ખેતીવાડી કરી માહારા પપાએ પાછું ધણું સાઈં પેદા કરવા માંડ્યું.

“ તેવણ પોતાનાં તબીબી ધંધા ઉપર તો ધ્યાન આપી શક્યાજ નહીં. એમ છતાં અમે પૈસે ટકે અને બધી વાતે એટલાં સુખી હતાં કે આખા સ્કોટલેન્ડમાં એવું એકબી સુખી ઘર હશે નહીં. હું તેર વરસની થઈ ત્યાં સુધી જાળવ જોવો શબ્દ મેં જાણ્યોજ નહીં.

“ ત્યાર પછીથી અમારી કમનસીબી શરૂ થઈ. અમાઈં તકદીર અમને તારાજ કરી ગયું—તજી ગયું અને ગરીબાઈનો ડંખ અમને લાગવા માંડ્યો. માહારા પપાને બળાપો કરતાં, રોજનાં તબીયતથી હેરાંન થતા ને અફસોસ કરતા જોઈ માહારો જીવ બળી ગયો. ઓ. મી. રોસ, અયપણુને એકવારનો તે સુખી વખત જ્યારે હું યાદ કરું છું ત્યારે હું ભુલી જાઉંછ કે હાલ હું આ કેદખાનામાં એક કુમાળમાં

કંગાળ ઝોરત તરીકે, માહારા ધણીનાં ખુની તરીકે ઉમેલી હું. માહારી કમનસીબી શરૂ થઈ તે પહેલાં અરે કેવી સુખી, કેવી નિરદોષ હતી. કુદરતની પરસ્તાર, આખો વખત ખેતરમાં દોડતી, સુંદર કુલો વચ્ચે રમતી, કેવી ખુશ્ખાળ અને નરીકરી હું તે વેળા હતી. તમારી આંખો બંધ કરો મી. રોસ ને તમારા ખ્યાલી વિચારમાં તેર વરસની એક ખીલતી છોકરીને નિરદોષ કુલ જેવા ચહેરા સાથે, બલામાં બલા એક પીતા અને મીઠામાં મીઠા ખવાસની એક માસીની રાહબરી હેઠળ ઉછરતી જેઠ લેઓ ને તે વેળાનાં માહારા સુખનો ખ્યાલ કરો.

“ રે ખુદા, ” તેણીએ એકાએક એક દુખી હસ્તું હસ્તાં આગળ ચલાવ્યું, ‘ રે ખુદા, તે પક્ષીઓ અને કુલો વચ્ચે રમતી એક છોકરી હતી, ન્યારે હાલ તેજ જીગરની, પણ દુન્યાની નજરે યુનેહગાર ગણાંતી હું એક કમનસીબ અખળા તરીકે મને જેઠ હું. શું હું તેજ હેસ્ટર છું કે કોઇ બીજી ? ”

થોડી પળ તે કમનસીબ કેદી પોતાની ઉપરનો કાણુ ખોષ દઈ ઝારઝાર રડી. તે સુખી જયપણનો ખ્યાલ અને હાલની અવસ્થા યાદ કરતાં દેખાઈતી રીતે તેણીનું જીગર ચીરાઈ જતું હતું.

“ માહારી તેર વરસની ઉંમરે, ” તેણીએ જેહમતે પોતાનું રડવું અટકાવતાં કહ્યું. “ તેર વરસની ઉંમરે, માહારી કમનસીબી શરૂ થઈ. તે ઇંગ્લેન્ડમાં એક કંપની હતી કે જ્યાં માહારા પપાએ બધું પોતાનું નાણું મુક્યું હતું તે કંપની નિશ્ચય નિવડી અને અમે ખીલકુલ ને એકદમજ રખાડી ગયાં. માહારા પપા બિચારા તે વખતે ધરડા ધગેલા અને તખીયતે તમામ લઘડી ગએલા હતા એટલે કશું કરી શક્યા નહી. એટલા માટે અમે અમારો ખરચ એકદમ ઘટાડી નાખ્યો ને બહુ કરકસર કરવા લાગ્યાં.

“ એ રીતે વરસો વહેતાં ચાલ્યાં. તેજ કંગાલ્યત ને ગરીબાઈ છેક માહારા સત્તરમાં વર્ષ સુધી ચાલી. ”

મકરણુ ૬.

“બાપને ખાતર લોગ.”

એકાદ પળ અહીં મીસીસ બ્લેર થોભી અને વિચારવંત પોતાનાં લોચર તરફ જોયું.

“હું જાણતી નથી કે તમે કદીખી ગરીબામનેા ડંખ ખમ્મો છે કે કેમ ? કંગાલ્યત વેઠી છે ? જીખમરો સહન કર્યો છે ? ”

“ નહી, ” મી. રોસે કહ્યું. “ ને હું ખુદાનો ઉપકારી છું કે એવી આકતથી તેણે મને સદા દુર રાખેલો છે. ”

“ અને એ બધો કડવો અનુભવ મેં મેળવ્યો, ” મીસીસ બ્લેરે કહ્યું “ હમે હજીખી ફરમેન્સ ખાતેજ રહેતાં હતાં, અને જો કે અંદરખાનેથી કંગાલ્યત ભાગવતાં છતાં ઉપરથી તમારો મારી મોઢું લાલ કરવા જેવો દેખાવ તો હજી ચાલુજ હતો, તે ખી રફતે રફતે નિકળી ગયું, બધાં નોકરોને અમે રખ આપી, ખેતરો અને બગીચો સુકાવા લાગ્યો, માહારાં માસી સાથે હું હાડકાં રગડી ધરતું કામ કરવા લાગી એ કીસમતનો કેહર હતો, એ લખ્યા લેખ હતા, એ તારાજે તકદીર હતું. અમે આસ્તે આસ્તે બધું ખોહતાં ગયાં. એક પછી એક અમારૂં ફરનીચર વેચાઇ ગયું. હું સોળ વરશ્ચની હતી ત્યારે હું પોતે માહારા પપાનો ધડીઆળ અને છોડે વેચી આવી; સુંદર પીકચરો કિમતી ચોપડીઓ, અને માહારા પપા મગર થતા તેવી અમારી એકથી અનેક ચીજો બધી વેચાઈ ને દારવાટલો થઇ ગઈ.

“ અમારૂં તે મોટું મકાન તદ્દન ખાલી અને ઉજ્જડ થઇ પડ્યું. અંતે એક દીવસ એવો આવ્યો કે માહારા પપાએ મને પોતાની આગળ તેડી. તેવણનાં હાથમાં એક ખુલ્લું કાગળ પકડેલું હતું જ્યારે નવધાર આંસુઓ તેવણના વ્હાલા અને એકવારનાં ખુખસુરત ચેહરા ઉપર અર્ધ તેવણનાં ધરડા ચીમળાયલા ગાલો ઉપર સરી પડવા લાગ્યાં. એ જોઇ મહાઈ તો કલેજીજ કપાઇ ગયું.

“ હેરટર, ” તેવણ ખિચારા રડતાં રડતાં ખોલ્યા. “ હવે બધું

ખલાસ થયું છે, માહારી મગફરી જમીનદોસ્ત થઇ છે. માહારાથી ખમાયું ત્યાં સુધી મેં ખચ્યું, હવે શું કરું? લોકે લોક માહારી પઠી જાંગેલી અવસ્થા સાઈ જાણી ગયાં છે.”

“મેં માહારા હાથે માહારા પીતાની ગરદન આસપાસ વિટાંબ્યા. મેં માહારા હોઠો તેવણનાં ધરડાં કપાલ ઉપર દાબ્યા ને મેં તેવણને હિમત આપી, કે હું જવાન અને તંદરોસ્ત હતી તેથી મેહનત કરીશ, ને તેવણનો ખુદાંપો ઠેરવીશ.”

પણ એ સાંભળી એક કડવું હરવું માહારા પપાનાં ચેહરા ઉપર ફેલાઈ રહ્યું.

“માહારી દીકરી,” તેવણ બોલ્યા “કુનીયા ઘણી વિચીત્ર છે. તેનો કડવો અનુભવ હું માહારા નાહાનાં ગુલામ જેવા અચ્ચાને લેવા દઈજ કેમ શકું?”

“ત્યાર પછી તેવણે મને કહ્યું કે અમે રહેતાં હતાં તે અમારા ધરતું ભાડું બે વરસ થયાં નહીં ભરેલું હોવાથી આજે ધરવાળાનું સખત કાગળ આવ્યું હતું, કે તુરત ભાડું નહીં ભરાશે તો કામ ચલાવામાં આવશે એટલું જ નહીં પણ અમોને કાયદાસર ધરમાંથી કાઢી મુકવામાં આવશે.”

આ જાણી મારા પપા બિચારા ફેકિફેક રડ્યા. આહ કેવી એક વારની તેમની નામનાં! કેવો તેવણનો બાદશાહી તોર અને જાહોઝલાહી. તેવણ શું રસ્તે રખડતા જાય? એ પરવરદેગાર, ગઝબ થયો.

“આપણે કાંઈ બી કરી પૈસા મેળવીશું.” મેં પપાને હીમત આપતાં કહ્યું. “હજી તો ત્રણ મહીનાની મેહનત આપી છે તેટલાં આપણી અરજ ખુદા સાંભળશે ને કાંઈ બી મદદ મોકલશે જ.” પણ પપા તો એ સાંભળી કાંઈ ધીરજ પામ્યા નહીં.

“મહીનાઓ વહેતા ચાલ્યા પણ હજી કશી મદદ અમોને મળી નહીં. તે કમનશીબ દીવસ બી આવી લાગ્યો પણ અમારી પાસે કશું નહોતું. અમારી વહારે કાંઈ આવ્યું નહીં. માહારા પપા શીકર શીકરે

તદન બિમાર થઇ બિછાંબે પડયા જ્યારે માહારાં ફલોરા માસી રાત ને દીવસ રડવા લાગ્યાં.

“ તમે સમજી શકયા હશે કે અમારો ધરવાળો તે જ માહારો ધણી હતો. અમે રહેતાં હતાં તે મકાન અને તે અતરાફનો વિસ્તાર મીં. બ્લેરની માલિકીનો હતો, અને તે ઉપરથી તમે ખ્યાલ કરી શકશો કે શા માટે હું તેને પરણી.

“ ફરી એક વાર લાકડા માગવાનો કાગળ આવ્યો જેના જવાબમાં માહારા પપાએ ના લખવાથી, તે પોતે હવે અમારે ત્યાં આવ્યો.

માહારા ધણીને મેં કદી ચાહ્યો હતો નહી. છતાં માહારે કમુલ કરવું જોઈએ કે તેનામાં ધણીકે સારી ખાસ્યતો પણ હતી જ. ઓગસ્ટની એક ગરમ રાતે માહારા પપા દુખ અને આક્રમિક ધોરણે ગએલા, એક ભાંગી તુટી ખુરશી ઉપર બાહેર બેઠેલા હતા, જ્યારે મારાં માસી અને હું અંદર કાંઈ કામે રોકાયેલાં હતાં ત્યારે આગલું બાજુ જોરમાં ઠોકાયું. મારાં માસીએ દોડી જઈ તે બોલ્યું અને થોડીક પળમાં તો તેવણ બિચારાં ધુજતાં અને શીઝાં મારી આગળ આવ્યા.

“ હેસ્ટર ” તેવણે કહ્યું. “ હું હવે શું કરું ? એ તો મી. બ્લેર છે. આપણાં ધરવાળા. અરે હેસ્ટર તાહરા પપાનું શું થશે. ”

અમે એકમેક તરફ ગભરાઈને જોયું. પછી માહારાં ફલોરા માસી બોલ્યા.

“ તું તેની આગળ જા હેસ્ટર ને તેને સમજાવ. તું જવાન ને દેખાવડી છે ને તને જોઈ તેનું જીવન પીગળશે. તું જ જા. ”

મેં વિચાર કીધો કે ત્યાં જઈ તે ધરવાળાને હું ખુબ સમજાવશ. માહારા પપાની હાલત બરાબર કહેવાંથી તે કદાપી માયાળુ થાય બી એમ મેં માન્યું. અને હું ત્યાં ગય.

“ હું ગય. અને મેં એક ઉંચા અને કાંઈક ખુબસુરત દેખાવનાં એક આસામીને ત્યાં બેઠેલો જોયો. ખુદા ખબર શું બી હશે, પણ માહારી નજર તે ઘડીએ તેની ઉપર પડી તેવો જ તે મને

ગમ્યો નહીં તે છેક તે મર્યો તે ધડી સુધી. હું અંદર ચાઈ એકલો
મને જોઈ તે બહુ અજબ થએલો લાગ્યો. “ તમે મીંડ ખેર છો ? ”
મેં દાખલ થતાં જ પુછ્યું.

તે નમ્યો.

“ હું મીંડ ખેર છું, ” તેણે કહ્યું. “ અને કેણુ બાતુ સામે
વાત કરવાનું હું માન ધરાવું છું વાર ? ”

“ હું હેરટર કેરોલ છું, ” મેં જવાબ કર્યો, “ બેસોજી, હું
માહારા પપાને અખધડી જણાવીશ કે તમે આવેલા છો, તમે જરા
વાર થોભશો ? માહારા પપા બિચારા બિમાર અને દુખી છે અને
તમે આવ્યા છો એ વાત જણતાં તેવણુ ચાક ખાધ જશે. ”

“ ત્યારે તમે શું જણાવ્યો કે હું ક્યા કારણસર અતરે આવેલો
છું એમ ? ” તેણે પુછ્યું.

“ ખચીત જ, ” મેં કહ્યું.

“ ત્યારે તો તમારી આ ખુબસુરત આંખોમાં હું એક ધાતકી
હેવાન જેવોજ લાગતો હોયશ. ” તેણે કહ્યું.

“ હું ઇચ્છું કે તમારા ધરનાં ભાડાં સાફ તમે થોડી વાર
જ્યાદા થોભી જાઓ, ” મેં ઇન્તેજારીથી કહ્યું.

“ એમ ? ” તેણે વિચારવંત કહ્યું અને પછી તુરત વધાર્યું.
“ તમારી ઉમ્મર શું મીસ કેરોલ ? ”

“ હું સત્તર વર્ષની છું ” મેં જવાબ કર્યો, અને તેને માટે એક
નવી સમજ પડતો અણગમો એકાએક માહારામાં ઘણી સખત રીતે
ઉભરાઈ આવ્યો મેં તેનાં એકરા ઉપર કપટનું એક હસવું ફેલાવ્યું
જોયું અને હું બે કદમ દુર થઈ ગઈ.

“ તમારા પપાને માહારે મળવું છે, ” તેણે કહ્યું “ પણ એવણુને
કાલે ત્યારે મને મળે, મને એક ગ્લાસ દુધ લાવી આપી શકશો,
મીસ કેરોલ ? ”

“ અમારે ત્યાં દુધ નથી, ” મેં રોકડું પરખાવ્યું: “ કેમકે અમારાં
બધાં ઠેરો વેચાઈ ગયાં છે. ”

તેણે તે એકવારના સુંદર ફરનીચરવાળા પણ હાલનાં કંગાળ રૂમમાં જોયું.

“ ખરેખર, તમે લોક ઘણી કંગાળ્યતમાં આવી ગએલાં લાગો છો. ” તે જોડ્યો.

“હું ત્યાર પછીથી તેને છોડી ગયો. તેને સાઈ કાંઈ રીફ્રેશમેન્ટ લાવવા પણ થોડીક ખીસકીટ અને સાઈડર સિવાય જ્યાં સારું કશું હું તેની આગળ મુકી શકી નહીં. તે અમારાં ગરીબ રીફ્રેશમેન્ટથી કેવોક ખુશ થયો હોય તેવું બતાવ્યું.

“ અને જ્યારે મી. જ્વેર સાઈડર અને ખીસકીટને ઇન્સાઈ આપતો હતો ત્યારે હું સામે બેસી અને તેની સાથે વાતો કરવા લાગી. તેણે મને અનેક સવાલો માફકરે પોતાને લગતા પુછ્યા અને મેં તેને બધું કહ્યું. તેવામાં, માફકરો ગરીબ ઘરડો, સુદૃઢ વાળવાળો, ધૂળતા ધપકતો પપા અંદર દાખલ થયા. માફકરો ગરીબ પપા જેવણ આ માણસની દયાને આશરે હતો કે જે માણસ તો હાલ મને ખુશ કરવા ઉપર મંડ્યો હતો.

ઓ ખુદા તે પોતાનાં ઘરવાળાને જોઈ કેવો ધુજ્યો-કેવો નાતવન ને ખિમાર લાગ્યો-માફકરો પોતાનો ભલો બાપ!

“ માફકરો પાસે કાંઈ બી બાહોણું નથી, ” મારા પપા બોલ્યા. “ માફકરે તમારું બાહું ઘણું આગમજ જરી દેવું હતું. હું દીલગીર છું મી. જ્વેર કે હું જરી શક્યો નથી. ”

મી. જ્વેરે ઘણી બાહોશીથી, હુશીયારીથી ને માયાથી માફકરો ગરીબ પપા સાથે વાતો કરી. ને પરીણામમાં તે માફકરો માસી તેમજ પપાને ઘણો ગમ્યો.

“ આપણે કામની વાતો બીજી વખતે કરીશું. ” જવા ઉઠ્યો ત્યારે તે જોડ્યો. “ હું પાછો આવી જમશ. ”

તે વળતી સવારેજ પાછો આવ્યો. અને વળી પાછો બીજે દાદાડે, અને ત્રીજે દાદાડે. તે હવે રોજનો અમારો ત્યાં આવતો જતો થઈ ગયો. ગમે તે દાદાડે અને ગમે તે વખતે તે એકદમ પુટી નિકળતો.

“તું તેની આગળ જા હેસ્ટર,” માહારાં ફોરારા માસી મને કહેતાં. “તું તેને હંમેશા સારા મુઝમાં રાખી શકે છે, અને એમ ક્યોઈ તાહારા ગરીબ પપાને તું ઘણી કામની ચર્ચ પડશે.”

“એવી રીતે મને નહીં ગમવા છતાં માહારી મરજી ઉપરાંત માહારે રોજ તેની આગળ જઈને બેસવું પડતું. તેની સાથે ખુશાલ વાતો કરી તેને રીઝવવો પડતો. અને પરીણામમાં હું તેને ખરાં જીગરથી ધીક્કારતી થઈ.

“હું તેને ખરાં જીગરથી ધીક્કારવા લાગી. પણ હું જાણતી હતી કે અમે બધાં કેટલાં તેની દયા પર હતાં. તેનો એકજ બોલ અને અમે રસ્તે રખડતાં ઉતરી શક્યે.

“કોઈવાર તે ચીરડાયલો ગુસ્સે થએલો અને ચુપ જેવો આવતો અને ત્યારે માહારાં બધાં માસી ધ્રુજતે સાદે મને કાલાવાલા કરતાં કહેતાં

“હેસ્ટર, તેને ખુશ કર. જા તેની પાસે જઈ વાતો કર. તાહારી વાતો સાંભળવા તેને ગમે છે.”

“એમ થોડો વખત તો ગાડું ગબડ્યું. માહારાં માસી રાત અને દિવસ ફીકર કરતાં કે હવે શું થશે. માહારા પપા રાત દાહાડાની ચિંતાએ વધુ અને વધુજ બિમાર થવા લાગ્યા.

“અંતે એક દિવસ એવો આવ્યો કે તે બધાંનો નિકાલ આવી ગયો. હું બેસીને મી. બ્લેર સાથે વાતો કરતી હતી તેવામાં તે માહારી તરફ ફર્યો.

“હેસ્ટર,” તેણે કહ્યું. તે મને માહારી રજા વગરજ મારાં નામથી બોલાવા લાગ્યો હતો. “હેસ્ટર, આખી દુન્યામાં તું સર્વથી વધુ કોણને ચાહે છે ?”

“માહારા પપાને,” મેં કહ્યું.

“અને તેવણને તું કેટલા ચાહે છે ?”

“માહારા બધા જીગરથી,” મેં જવાબ ક્યો.

“તે માહારી તરફ એક અર્થસુચક હસ્તાં સાથે જોતો બેઠો.

તે હરવું કે જે જોતાંજ હું તેને વધુ અને વધુ ધીક્કારતી હતી. ‘અને તેવણુ માટે તું બહુ દીલગીર થઈ જીવ બાળતી હશે ખરૂંની?’ જરા વારે તેણે પાછું બોલવા માંડ્યું.

‘ખચ્ચીતજ.’ મેં કહ્યું. “માહારા પપા માટે મહારૂં કલેજી કપાઈ જાય છે.”

“અને તેવણુને બચાવા ખાતર તું કાંઈખી કરે ખરી કે?” તેણે પુછ્યું. “આ ઘરમાં રહેવા, બધું ફરનીચર પાછું મેળવવા, તેવણુને સંતોષી ને સુખી કરવા તું કાંઈખી કરે ખરી કે?”

“કાંઈખી ચીજ માહારા પપાને સુખી કરવા ખાતર હું કરું.” મેં જોશથી કહ્યું.

“અને તેમ કરવું ઘણું સહેલ છે.” તેણે કહ્યું. “માહારી સાથે લગન કર હેસ્ટર. માહારી મોહરદાર બન ને તેજ દાદાડેથી ખાતરી રાખજે કે તાહારો બાપ એક ધડીખી પેસાની તંગી થું તે જાણવાનો નથી. તે જાહોજલાલી ભર્યા સુખમાં રહેશે, ને તેની બાકીની જીંદગી અમન ચમનમાં ગુજારશે.”

“પણ તે આગળ કશું ખી બોલે તે સાંભળ્યા વગર હું ગુરસાની એક ચીસ સમેત તેને એકલો છોડી ત્યાંથી નાહારી ગમ. આદ ખુદા, એકલો પરવરદેગારજ જાણુતો હતો કે તે માંજીસને હું કેટલી ધીક્કારતી હતી.

પ્રકરણ ૭

“ચાર વગરનાં લગન-એક સોદો !”

મી. જલેરની માંગણી સમજી હું માહારા કાતોમાં આંગળી ખોસી નાહારી ગમ, અને ઘણે વારે કે જ્યારે મેં ખાતરીથી માન્યું કે હવે તે ઘર છોડી ગએલો હોવો જ જોઈએ, ત્યારે હું પાછી ફરી. હજી તો હું અંદર દાખલ થાઉં તેટલામાં જ આન્ટ ફ્લોરા મને હસ્તે ચેહરે સામે મળ્યાં.

કે, વાડયા—ઝવેરી—ગ્રાંટેડ. Ph: 42483.

“ઓ હેસ્ટર,” મને જોતાં જ માહારી મામ્મીએ ખુશાલીથી પોકાર્યું. “મી. બ્લેરે અમેને તે ખુશ ખનાવ કહ્યો. માહારી ડારલીંગ તું અમેને ખચાવી લેશેની ?”

મેં ગભરાટમાં તેવણનો ચેહરો ટીકવા માંડ્યો.

“શું ખુશ ખખર આન્ડી ?” મેં અખચખીથી પુછ્યું.

“ઓ માહારી દીકરી,” તેવણે તેવા જ ખુશાલ સાદે બોલવાનું જારી રાખ્યું. “તાહારો ઉપકાર કેમ માનવો તે બી મને તો સમજ પડતી નથી, તને કેમ આશીસ આપું ને હુવા દઉં તે બી મને તો જાણે સુઝતું નથી એટલી હું હરખથી દીવાની બની ગઈ છું. ઉપકાર ખુદનો કે તાહારા વાહાલા બાપને પાછી આગળ જેવી સુખ સગવડ ને નિરાંત મળશે. મેં હજી તેવણને કહ્યું નથી. તુંજ તે સુખભરી ખખર જાતે તેવણને પહોંચાડજે.”

“મેં ધાર્યું કે થોડા કલાકની માહારી ગેરહાજરી દરમ્યાન એવું કંઈ બી બની ગયેલું હોવું જ જોઈએ કે જેથી હું અનખાંણુ હતી.

“પણ છે શું તે તો મને કહો આન્ડી ફ્લોરા ?” મેં પુછ્યું.

“તું જાણે છ તો ખરી જ માહારી ડારલીંગ કે હું શાંને માટે કહું છું,” તેણીએ જવાબ કર્યો. “મી. બ્લેરે મને કહ્યું. અને ઓ હેસ્ટર હું કેટલી ખુશી થઈ માહારી ડારલીંગ જેણી; તાહારી જ ખરકતે આપણે બધાં બચી ગયાં. મી. બ્લેરે મને કહ્યું કે તેવણ સાથે પરણવાની તેં હજીજાત આપી છે.”

“શું તેવણે તમેને એમ કહ્યું ?” મેં ચુસ્તારથી ચમકી ઉઠતાં પુછ્યું.

“હા,” માહારાં મામ્મીએ જવાબ કર્યો. “ને ઓ હેસ્ટર આપણાં હુખનો આવો સુખી નિવેડો આવશે એમ કેણે ધારેલું ? પણ હું અજબ થતી નથી માહારી દીકરી, તું છેજ એની ખુખસુરત ને બાહોશ કે લલા રાખની રાણી તરીકે બી દીખી રહે.

“આન્ડ ફ્લોરા,” મેં નસોમ સાદે પૂછ્યું. “તમેને શું મી. બ્લેરે ગમે છે ?”

Importers of Pianos,
Organs, Harmoniums,
Gramophones Musical
Instruments and Har-
monium Reeds and
Accessories.

Repairs and Tuning
to Pianos, Organs,
Harmonium and
Gramophone etc.

Accredited Dealers of
the **GRAMOPHONE**
Company Limited.

Sole Agents for High Grade Tropical
German & English Pianos such
as "Bach" "Winkelmann"
"Beyn" "Paul Newman"
and Barling Mans-
field etc.

James & Coy.

30 Bruce Street.
BOMBAY.

Telegrams: J&C CO.

Telephone: No. 26323.

દાંતનો વીમો.

(૧) પાયરીયા (PYORRHEA) તો અટકાવ કરવો છે? (૨) દાંતોમાં થતાં તમામ દુઃખ દરદોથી બચવું છે? (૩) હાલી ગયેલા અને સડેલા દાંતોને ઝેંચાવવાના જોખમમાંથી બચવું છે? (૪) હંઠગી સુધી સફેદ દુધ જેવા ચકચકીત સુંદર દાંતો ટકાવી રાખવા છે?

તો ? વાપરો

ભારતની સુગંધી જડીબુટીઓમાંથી તૈયાર થતું
પારસી કુટુંબોનું માનીતું

“ જસાણી વેજટેબલ દુધ પાઉડર ”

એક બાટલી નાની સાઈઝ રૂ. ૦-૬-૦, મોટી સાઈઝ રૂ. ૧)
દરેક આબરૂદાર વેપારી અને દવાવાળાઓને ત્યાં વેચાય છે.

એકલા બનાવનાર:—

ડૉ. ડી. એન. જસાણી,

૧૪૦, ગુલાબવાડી, મુંબઈ નં. ૪.

“ખચ્ચીતજ,” મારાં માસીએ કહ્યું: “તે ધણો હેન્ડસમ છે ને બહો છે, અને તને ચાહવાથી, એને મહાઈ જીગર પોતાની તરફ જતી લીધું છે.”

“હું દુખથી ફરી ગઇ, રૈ ખુદા કેવા સંકડામણમાં હું આવી ગઇ હતી. હું કેમ તેવણને કહું કે હું તો મી. ખલેરને ધીક્કારતી હતી અને તેને પરણવા કરતાં મરવું બહેતર ગણું.”

“મી. ખલેર ધણો દુલ્લાં દીકનો ને મોટાં જીગરનો છે,” ફલેરા માસીએ આગળ ચલાવ્યું. “તેણે મને કહ્યું કે જ્યારે તું તેની સાથે પરણશે ત્યારે તાહારા બાપનું બધું કરજ માફ કરવા ઉપરાંત આ મકાન તે તેવણનાં નામ ઉપર કરી, વરસે દહાડે સો પાઉન્ડ આવે એટલી રકમ તાહારા પપાનાં નામ ઉપર કરી દેશે.”

“ખરેખર તેવણે એમ કહ્યું?” મેં તાજુબીમાં પુછ્યું.

“ખરેખરજ એમ કહ્યું,” મારાં માસી હરખાયાં. “ને તેણે એમ કહ્યું છે એટલે તો જરૂરજ તે કરશે જ. ઓ હેસ્ટર તમો બાપ દાકરી સાઈ હું કેટલી ખુશી થઈ.”

“તે એટલી તો ખુશી જણાતી હતી કે બોલ્યાની વાત નહીં.

ખુશાલીનાં આંસુ તેણીનાં ગાલો ઉપરથી ગબડી જવા લાગ્યાં. એટલે નાં કહી તેણીની ભુલ બાંજવા માહાઈ જીગર ચાલ્યું નહી. હું તેમ કેમજ કરી શકું? માહારા ગરીબ બહા પપાને કંગાલ્યતમાં સખડતા, રડતા ને બિમાર હું કેમ જોઈબી શકું? નહી નહી, મેં ઠરાવ કર્યો કે એનગસ ખલેરને પરણવાથી જો માહારા બાપને બચાવી શકાતો હશે તો હું જરૂરજ તેની સાથે જીવ ઉપર જોરાવરી કરીને બી પરણુશ જ.”

“મેં કાંઈ જવાબ કર્યો નહી. ને ત્યારે આન્ટ ફલેરાએ એ વાત માહારા પપાને બી કહી, જેવણ બિચારાએ મને પોતાના પેટમાં ચાંપી મને રૂડા આશીસ દીધા ને મારો ઉપકાર માન્યો.

“માહારી હેસ્ટર-માહારી નાહાની હેસ્ટરે મને બચાવ્યો. થેંક ગોડ” તેવણ સુખથી ધ્રુજતા વારંવાર બખડતા હતા.

“ તે આખી રાત હું સુતી નહીં. માહારે જીગર દુખનાં એક જોગ હેઠળ ક્યારેય ગએલું મને લાગ્યું. આહ, કેવી તેને હું ધીક્કારતી હતી. ખાસ કરી અમે તેની દયા ઉપર હતાં તેથી તો વધારે જ. અંતે વિચાર કરતાં કરતાં મને ખ્યાલ આવ્યો કે જો મી. ખ્વેરને માહારી દરકાર હશે જ તો તે પુરવાર કરી આપવા તે ગમે તે કરશે, ને મેં ઠરાવ કર્યો કે હું તેને કાલાવાલા કરી ત્રિજીવીશ કે માહારી સાથે પરણ્યા વગર તેણે મારા પીતાને મદદ કરવી.”

“ વળતી સવારે એજ ઠરાવ સાથે હું આશાવંત ઉઠી, ને જ્યારે તે મળવા આવ્યો કે હું ઉલટમંદ તેની સામે દોડી.

“ મી. ખ્વેર, ” મેં આતુરતાથી પોકાર્યું, “ જલદીથી ફ્રાંચીસ રૂમમાં આવશે પ્કીઝ, માહારે તમારી સાથે તાકીદની વાત કરવી છે. ”

“ જો સાંભળી તે એટલો તો ખુશી થએલો દેખાયો કે મને તેની દયા આવી.

“ તે આંદર આવ્યો ને એક ખુરશી ઉપર જગ્યા લીધી. મેં વિમન કરી, અને હું તેની બાજુમાં જઈ ઉભી. મેં નરમીથી તેને બધું સમજાવ્યું. મેં તેને કહ્યું કે મને તેની જરાએ દરકાર નહોતી તેથી તેની સાથે પરણી શકતી નહોતી, ને આંખમાં આંસુ સાથે મેં કાલાવાલા કર્યો કે માહારા બાપને તે છતાં તેણે ખચાવવો. મેં વધુમાં કહ્યું કે હું કાંઈ કામ ધંધો શોધી કાઢી તેની પૈએ પૈ મોડે વેહેલે ભરી દઇશ. તેટલાં મહારા ગરીબ ધરગ પપા ઉપર દયા કરવી. તેવણુ એટલા તો નાતવાન થઇ ગયા હતા કે એકજ શોક તેવણુને ખાસ કરવા બસ હતો.

“ તેણે એક વિચાર હસ્યાં સાથે મને જોડતી સાંભળી, પકી ને મારી તરફ ફર્યો.

“ હેસ્ટર, રડવું, આંસુ ખેરવવા અને કાલાવાલા કરવાની કર્શાજ જરૂર નથી. ” તેણે કહ્યું. “ વળી તારારે મહેનત કરી મારા પૈસા વસુલ કરવાની બી જરાએ અગત નથી, તું જો મને પરણે તો. ”

“ પણ તેજ એક ચીજ છે કે જે હું કરી શકતી નથી. ” મેં

દીલગીરીથી કહ્યું. “ હું તમને પરણી શકવાની નથી. ”

“ તું ચાહે તો તેમ કરી શકે. ” તેણે કહ્યું. “ તું બેચુલી નથી કે માદારી આંખોમાં તું કેટલી વાદાલી અને ખુશસુરત થઇ પડી છે. અને તને જીવવા ખાતર હું માદારો જીવનો ભોગ બી ખુશીથી આપું. તને હું સહીથી ચુખી પેરી બનાવીશ. હેસ્ટર તું માંગશે તેટલા પૈસા, ગાડીઓ થોડાઓ, જરૂરીયાત અને સુંદર પોશાકો તને મળશે. તું આખા રોટલનગની સહીથી ચુખી મોદરદાર ગણાશે. ” પણ એક વીસ સાથે મેં તેને આગલ બોલતાં અટકાવ્યો.

“ નહી નહી નહી, ” મેં પોકાર્યું. “ તમે મને ગમના નથી ને હું તમારી સાથે પરણી શકવાની નથી. ”

“ ગમવાનો સવાલ જ નથી. ” તેણે કહ્યું. “ પછીથી હું તને મને આપતાં તો શીખવી શકીશ. ”

“ તે કદી જ બનશે નરી, ” મેં જોશથી કહ્યું. પણ મેં જોયું કે હું હારી હતી અને તે જીત્યો હતો.

“ બીજી બાજુનો બી બ્યાલ કર હેસ્ટર, ” તેણે મને પાછું અને પાછું કહ્યું. “ જો નાં કહી તું મને મોકલાવી દેશે તો તાલાઈ લાવિશ ચીતારી લે. ગરીબાણ, કંગાલ્યત ને સત્યાનાશી સિવાય શું મેળવવાની છે તું ? ”

“ પણ ” મેં કહ્યું. “ તને ઉદાર દીલ બનાવો. તમે દયાવાંના થાઓ, મને પરણવા વગર તમે માદારા પપાનાં મદદગાર થાઓ. ”

“ નહી માદારી વ્હાલી હેસ્ટર, ” તેણે કહ્યું. “ તેમ નહી બને. દરેક લગ્ન કર્યોના બદલો તો હાવો ને મળવો જ જોઈએ. મને નાં કહે ને તાદારા આપને સત્યાનાશીમાં દુઆડી દે. મને લા કહે ને તેનાં બાકીનાં વરસો ચુખ ને મોજમાં કાઢવા દે. તુંને ચાહે તે કર. માદ રાખજો, મને લા કહેવાથી તાદારા આપને હું નેલાલ કરી નાખીશ. ”

“ પણ માદારી તો જીંદગીનો સવાલ છે. ” મેં રડતાં કહ્યું. “ માદારી જવાન જીંદગીનું સત્યાનાશ વગી જશે તેનું કેમ ? માદારી ખાનરી છે કે માદારી જીંદગી કંગાળ નિવડશે જ કેમકે તમે મને ગમના નથી. ”

“હું તને હેત આપીશ અને તાહારું હેત જીતીશ.” તેણે કહ્યું.
“ફક્ત મને વખત આપ.”

“મેં આસુંબરી આંખોથી તેની સામે જોયું. મેં માહારા હાથો જોડી કરગરતી નજર તેની સામે કરી ને ધીમેથી બોલી. “દયા કરો, મોટું દીલ જતાવો, મી. જ્વેર.” મેં કહ્યું. “જે છોકરી તમોને ખુદલું નાં કહે કે તેને તમારી સાથે પરણવું નથી, તે છતાં બોલસ કરવી એ શું તમારા દરજ્જાથી તમો ઉતરતું માનતા નથી? તમોને શું મગરૂરી નથી? એ કાંઈ લગન કહેવાય? એ તો એક જાતનો સોદો તમે કરી રહ્યા છો. તમે મને ખરીદો છો. મી. જ્વેર, તમારા આટલા પૈસા છતાં, મને તમારી સાથે પરણવાની પરવાહ નથી. જો ફક્ત તમો મને છુટાપાછું આપો તો હું માનું છું કે તમે મને ગમતા થાઓ.”

“ખુશસુરત હેસ્ટર, મીડી હેસ્ટર,” માહારા બોલવા ઉપર ધ્યાન આપ્યા વગર તેણે જવાબ કર્યો. “સુંદર જન્મ્યું, તું એટલી ધુજેજ શાંતી? નહીં હેસ્ટર હું દીલગીર છું કે તે એક જ ચીજ હું કરી શકતો નથી. આ મોટાં મકાનમાં સુખ શાંતિમાં તાહારા પીતાને રાખવા ખાતર તાહારે તાહારો હાથ મને શેહાદીમાં આપવો જ પડશે. એથી ઓછું મને કશું જ કબુલ નથી.”

“એ વાજખી નથી. એ વાજખી નથી.” મેં માહારો હાથ એક એક પર અક્ષણી દુખથી કહ્યું. પણ અંતે બી હું તેને પરણવા કબુલ થયો.

પ્રકરણ ૮

“સગવડનાં લગન કેવાં નિવડે?”

“મને સદ્લાહ આપવા કોઈ હતું નહિ.” તે ગરીબ કેદી મીસીસ જ્વેરે પોતાની કહાણી પોતાનાં વકીલ આગળ કહેવાની ચાલુ રાખી. “મને સદ્લાહ આપનાર કોઈ જ હતું નહીં ને તેથી તેને

ફરજ્યાત “હા” કહેવા પછીથી આજની ધડી સુધી હું માહારા તે જવાબ માટે પસ્તાવો કરતી રહી છું.”

“ મેં હા કહ્યું. માહારા પીતાને બચાવા ખાતર. અને માહારા તે જવાબ સાથેજ બીજા એક જ કલાકમાં અમારું મકાન ફેરવાઈ ગયું. અમારું વેચાઈ ગયેલું દરેક ફરનીચર મી. બ્લેરે બેવડી કિમતે પાછું ખરીદી તે અમને સુપરફ કર્યું. માણસોની એક ફેજ કામ ઉપર આવી. બાગ પાછો નવો બનવાનો શરૂ થયો. ને અમારી આગલી જાહેરાતો બેવડા ભેજ સાથે વ્યાપી રહી.

વળી મારી ઉપર બી તે ઉદાર દીલથી ખરચ કરતો ગયો. મને કિમતી ઝવેરાતો તે ભેટ કરવા લાગ્યો. એક દિવસ એક કિમતી હીરાનો દાગીનો તે જ્યારે માહારે સાઈ લાવ્યો ત્યારે મેં માહારી તે છેલ્લી અરજ તેની આગળ કરી. તેનાં હાથમાંથી તે ઝવેરાત લઈ મેં કરગરીને તેનાં ચહેરામાં જોયું. એક ખુશસુરત ચહેરો હતો તે છતાં મને તેને જોતાં જ ધીક્કાર પેદા થતો.

“ તમે માહારી સાથે માયાળુ છો. ” મેં કહ્યું. “ ને કેટલા ઉદાર દીલનાં. આ ઝવેરાતની કિમત સેંહકડો પાઉં-ડની થવા જતી હશે.”

“ હા, ” તેણે બેદરકારીથી કહ્યું. “ પણ એનાંથી હજાર ઘણી વધારે કિમત તાહારે ખાતર કાઢી આપવાની હોય તો તેની મને પરવાહ નથી.”

“ અને મને સુખી કરવા તમે આટલો બધો પૈસો વેરવા તૈયાર છો એમ ? ” મેં પુછ્યું.

“ હું તને સુખી કરવા ખાતર માહારી બધી દોલત આપી દેઉં હેસ્ટર, ” તેણે લાગણીથી કહ્યું.

“ ફક્ત એકજ ચીજ કરવાથી તમે મને દુન્યાની સુખીમાં સુખી છોકરી બનાવી શકો, ” મેં તે તક હાથ ધરી.

“ એમ ? ” તેણે અજ્ઞયબીથી કહ્યું. “ ત્યારે ખાતરી રાખજે હેસ્ટર કે તે ચીજ હું જરૂર જ ને બાખુશી કરીશ. તે શું છે વાઈ ? ”

“ મને માહારું છુટાપાણું આપો, ” મેં તુરત કહ્યું. “ ઓ મી.

ખેર મને માહાઈ છુટાપણું બહો. ખાતરી રાખજો કે તમેને પરણ્યાથી હું કંગાળમાં કંગાળ ઓરત થઇ પડશ. માહારી હાંદગીનો બધા મીઠાસ મરી જશે ને તે એટલી હદ સુધી કે હસ્વાનું વડીક હું ભૂલી જઇશ. માહારા પપાને હરકત પુગાડ્યા વગર મને ઓ ભણા મી. ખેર છુટી કરો, હું તમારી એટલી આભારી થઇશ, કે ખુદ ને આભાર મને તમેને આદતાં શીખવશે.”

“હું આજની ઘડી સુધી માનું છું કે માહારા આ બધા શબ્દો એ તેની ઉપર કાંઈક અસર કરી ખરી. કારણ તેણે એકદમ પળ ગુંથવાદને માહારી તરફ દેખા કયું.

“તું બાણુતી નહી કે તું માહારી પારો થું માંગેછ, હેસ્ટર-સુંદર છોકરી,” તેણે તે પછીથી કહ્યું. “તું મને આણું જોવા ખચ્ચીત લલચાવે છે. પણ નહી, નહીં એ હેસ્ટર તને હું જોઈ શકતો નથી. તાહારે મારી થયું જ પડશે. માહાઈ બધું હગર મેં તને જીવન ઉપર લગાડ્યું છે તો કેમખી કરતાં હું તને તો મેળવશ જ. માહારા અંતઃકરણની એ એટલી આશા મને મળવી જ જોઈએ.”

“મને મેળવી તમે કદીખી સુખી થવાના નથી.” મેં એક ડચકાં સાથે કહ્યું. “કારણ હું તમેને આહાતી નથી.”

“હું તાહારા તે વિચારો જલદી જ ફેરવાયલા જોવાની આશા રાખું છું.” તેણે હવે હસીને કહ્યું. ને મેં જોયું કે સામે તે વધારે મક્કમ થઈએ જણાતો હતો.

“તમે બંજોછ,” મેં છેવટે પુછ્યું. “કે લોકો પ્યાર વગર પરણે છે તેનો થું અંતમ આવેછ તે ?”

“મને તુંજ તે કહે માહારી મીઠી શીવસુદ.” તેણે કહ્યું.

“એકમેકને ધીક્કારતાં વરગૈરી શીખે છે,” મેં સમજાવ્યું. “પ્યાર વગર પરણેલી હાંદગી જેવું દુખ આ દુન્યામાં બીજું એકે ન હશે.”

“તું તેની નાં પ્રીકર કર.” તેણે સધ્યારો આપ્યો. “જાનને પ્યાર એકદો થાય તેટલા બધા પ્રમાણમાં હું તને આદું છું તે જ બસ છે.”

“ શું કેમ બી ચીજ તમારી ખાતરી કરી આપશે નહીં કે તમે આપણાં બન્નેનાં હકમાં બોલું કરો છો ? ” મૈં નિરાશાથી પુછ્યું.

“ નહીં માહારી મીઠી હેસ્ટર, ” તેણે કહ્યું “ એટલા માટે હદાપણુવાળી થા ને માહારા હાથમાં તને પોતાંને સોંપી દે. હું તો માહારો વિચાર કદીબી ફેરવવાનો નથી. ”

“ બસ ખલાસ ત્યાર પછીથી મૈં ચરજ કરવાની છોટી દીધી ને જલદીજ હું તેની સાથે પરણી ગઈ. તે મને હતીમુન માટે હટતી લઈ ગયો.

“ મૈં કેટલું ને કેમ સહન કર્યું તે વિસ્તારીને કહેવું નકાનું છે જેઓ પ્યાર વગરનાં લગનથી જોડાયાં હશે તેઓ તો માહારું દુખ બરાબર કહી શકશે. મગર જેઓ સંસારે સુખી છે તેઓને ગમે એટલું કહેવા છતાં તે મહાભારત દુખનો પુરેપુરો ખ્યાલ આપી શકશે નહીંજ. કેટલીક વાર તો મને એનું મન થતું કે જાંણે તેની પાસેથી નાહાસી જાઉં, માહારું ઘર, મારા પપા ને મારાં માસી મને દર પળે હેયે ચઢી આવતાં. હું અજબ થાંડિછ કે અંદર ને અંદર આટલું સહન કરવા છતાં હું મરી નહીં ગઈ. મગર સૌથી અજબબીભર્યું તો એ હતું કે જેમ જેમ મહારા ધણી તરફ હું માહારો અણુગમો ખનાવતી રહી ને તેનાંથી અલગ રહેવા લાગી તેમ તેમ તે મને વધુ અને વધુ જુરસાથી ચાડવા લાગ્યો. જાંણે માહારો અણુગમો વડીક તેને મજાદ આપતો હોય તેમ. એટલું તો માહારે ઈસાફ ખાતર કહેવું જોઈએ કે આટલા વાર તે માહારી તરફ લલો માયાળુ ધીરજવંતો અને હિદાર રહ્યો હતો. એમ છતાં ગમે તે કરતાં માહારો તે તેને માટેને અણુગમો ન તો જોાછો થયો કે ન તો સમુગમો નાશ પામ્યો. હું તેને જેવી અને તેની જ ધીક્કારતી રહી.

“ મને પરખ્યાને માત્ર ત્રણ જ મહીના થયા તેટલાં હું શીઝી ને દુખળી થઈ ગઈ માહારું અસલ ખુશાળ હસવું હસતાં તો જાંણે હું ભુલીજ ગઈ હતી. તે આગલી હેસ્ટરજી જાંણે મરી ગઈ હતી. એક દીવસ વેરાનાં ખાતે અમે હતાં ત્યારે દીલગીર ચેહરે હું રસ્તા ઉપર આવતાં

જતાં માણસનાં ટોળાં જોતી ખારીએ બેઠી હતી તેવામાં માહારો ધણી માહારી આગળ આવ્યો.

“હેસ્ટર,” તે બોલ્યો. “તેં હજી તને હું પરણ્યો તે સાંઠે મને માફ કર્યો નથી?”

“મેં જવાબ કર્યો કે તે તો મેં તેને પેહલાંથી જ ચિંતવ્યો હતો કેની કે હું તેને માફ કરી શકવાની નહોતી.

“ધાર કે મેં ભુલ કરી હેસ્ટર,” તેણે કહ્યું: “પણ તું કબુલ કરેછતી કે તે એક ધણી ઉદાર અને ફાયદા ભરેલી ભુલ હતી?”

“મેં ગુસ્સાથી જવાબ કર્યો કે ઉદારપણું ને ફાયદો તેમાં કશો જ નહોતો. તેની ભુલ તે ભુલ નહીં પણ તે એક ધાનકી અને નહીં માફ થાય તેવું બાણીભુજી કરેલું કાર્ય હતું.

“હું ધારું-હું હવે માનતો થયોછ, ” તે બોલ્યો “કે ખરેખર મેં એક કમનસીબ ભુલ કરી. હું હવે જોઇ શકું છ કે ખાર કાંઇ ખરીદી શકતો નથી જ.”

“હું ધારતી હતી જ કે તમે મોડે યા વહેલે તે સમજી શકશો જ.” મેં તેને જવાબ કર્યો.

“પણ હેસ્ટર,” તેણે નરમાશથી કહ્યું, “તું ચાહે તો આનાંથી બહેતર રીતે આપણે જરૂર રહી શક્યે. તું દુખી છે. તે જો કે તને મેળવ્યાથી મારા જીવનની મોટામાં મોટી ઉમેદ ફૂળી છે છતાં હું બી સુખી નથી. તું સમજી શકતી નથી કે તાહારો દરેક ગુસ્સાભર્યો બોલ કે નજર, મને એક કાતીલ તીર માફક માહારા જીવનમાં લાગે છે, તું જો હેસ્ટર કે આપણે પરણ્યાં તે પરણ્યાં હવે કોઇ બી ચીજ આપણને છુટી કરી શકશે નહીં. તો હવે એમ કંકાસ કરવામાં ફાયદો શું? તું ખુશાલ અને હસ્તી રમતી રહે ને દરેક મોજશોખનો અનુભવ લેતી થા.”

“મેં કહ્યું કે હું તદ્દન કંટાળી ગઇ હતી અને મને ધર જવું હતું. માહારું જીવન દુખથી ધરૂકતું હતું, ને જીવને ગમતું નહોતું.

The Original Firm. Estd. 1850.

THE BEST INDIAN CONDIMENTS
MFG. & SUPPLIERS.

HARVER & SON.

Dhobitalao, BOMBAY.

હારવર એન્ડ સનનું પાણી

સદીથી દેશ પરદેશમાં તમામ કોમો વચ્ચે
પંકાએલું પ્રસિદ્ધ નામ તેના પ્રમાણીક ઉમદા
કામ અને વાજબી દામનેજ આભારી છે.

હારવર અને સન તમામ ઘરઘથુ સ્વાદીષ્ટ ચોખો મરી
મસાલો, તરેહવાર જાતના સ્વાદીષ્ટ અચારો, ચટની, સ્ટ્રોંગ
શેરડીનો જ અસલ સરકો, ઝેનદાર રાઈ, પીસેલી અલસી, અચાર
માટેની તમામ ઉત્તમ સામગ્રી, દબલ શ્રીકૃતર મીઠું તેલ,
સ્વચ્છ ઘી, મોસમ અનુસાર મુરંગા વગેરે જાતી મહેનતથી
પોતે બનાવનાર. છુટક તેમજ જથ્થાબંધ, ગ્રાહેર અને ખાનગી
જમણોમાં પુરું પાડનાર જુના અને જાણીતા મસાલાના વેપારી

ઘોખીતળાવ-મુંબઈ.

દેશાવરોના દરેક ઝોરડો ખાસ પેકીંગથી રવાના કરીએ છીએ.

મહેરખાનો કરી ખીલ હારવરનું બેલું.

બાનુઓ, પ્લીઝ!

બાલને ખરતા અટકાવવા
બાલને લાંબા કરવા
બાલને સુવાળા બનાવવા
બાલને ચળકતા બનાવવા
બાલને નરમ બનાવવા
બાલને રેશમ જેવા કરવા
બાલમાં થનો ખોડા મરાડવા
બાલને સફેદ થતા અટકાવવા

ફોરબસનું મેડીકેટેડ

હેર ઑઇલ

વાપરેા ધરેવર વપરાય છે

વપરાય છે ત્યાં વખણાય છે

બનાવનાર:—ફોરબસની કું.૦.

મીસ્ત્રી હાઉસ, બાલારામ સ્ટ્રીટ, ગ્રાંટરોડ મુંબઇ.

દરેક આખરૂદાર વેપારીજાને ત્યાં મળશે.

માહારૂં જીનું ઘર ને મારાં બહાલાંઓ આગળ જવા હું તલપી રહી હતી, એમ મેં તેને જણાવ્યું.

“મને ચાહવાની કોશિષ કર છોકરી,” તેણે પાછું ને પાછું કહ્યું. “એમ આખી જીંદગી કેમ જશે ? ખરૂં જ કહું છ કે તને કુખી ને કંગાળ બનાવાની માહારી જરાએ મતલબ નહોતી. ખરૂં માન કે નહીં જ.”

“આ બનાવ પછી મેં તેનાં તરફનાં અણુગમાની લાગણી દાખી દેવાની અને તેને ચાહવાની કોશિષ કરવા માંડી, તેની તરફ માયાળુ રહેવાની મેં સખત કોશિષ કરી, પણ હું કહેવા દીલગીર છું કે તે અણુગમેા હું દુર કરી શકી નહીં. તેમજ મને પરણવા ખાતર હું તેને અત્યાર સુધી માફથી કરી શકતી નહોતી, એ જેટલું અજબ જેવું તેટલું જ ખરૂં છે.

“થોડા મહીનાં ધટલી રહેવા બાદ તે મને પોતાને મકાને લઇ ગયો. તે એક બાહાદશાહી મકાન હતું, પણ જો પ્યાર વગરનાં લગન તે જીંદગીની એક મોટામાં મોટી કંગાળ નિશકળતા ગણાય તો પ્યારનાં જળકાટ શાંતી ને મીઠાસ વગરનું ઘર કેવું હોવું જોઇએ તેનો ખ્યાલ કરી લેજો.

“માહારા ધણીનો દરજ્જો ધણો મોટો હતો. તે સહથી ઉંચ સોસાયટીમાં ફરવા વાલો હતો. અને અમે સાથે બાહેર અવતાં જતાં ને લોકને દેખાડતાં કે અમે કેવાંક સુખી હતાં. તેને ઘર ન્યા બાદ મેં મારે પોતાને ઘેર જઇ મારા પપા અને માસીને મળવાની તેની પાસે રજા માંગી.

“અત્યાર સુધી,” તેણે મને કહ્યું: “બધામાં તે તાહારી જીંદગી પુરી કરી છે હેસ્ટર પણ હવે અતરે ચલણુ માહારૂં રહેશે. તું તાહારા બાપને માહારા કરતાં એક હઝાર ધણો ન્યાદા ચાહતી હશે પણ માહારી રજા વગર તાહારેથી તેને મળવા જવાશે નહીં. ને હું તને જવાની રજા આપવાનો નથી.”

“હું તે રજા વગર જ ગઈ. ને તે માહારી પુંઠે આવ્યો. ત્યાં સખત

તોફાન જાગ્યું ને પુસ્તકળ તકાળ થયા. તે એટલે સુધી કે માહારી જીંદગી જ ગાયા એક નવા રોહમાં ફેરવાઇ ગઇ.

“ માહારા પપા ને મારાં માસીએ અમને વધતી ઓછી સલાહ કરાવી ને હું માહારા ધણી સાથે પાછી તેને ધર ગઇ. ત્યાર બાદ મેં માહારા વહાલા પીતાને પાછા કદી જ જોયા નહી. થોડા મહીના બાદ તેવણુ બિચારા પોતાનાં બિછાણાંમાંથી મરણુ પામેલા મળી આવ્યા, વળી આન્ટી ફોરારા પણ ત્યાર પછી લાંબો વખત જીવ્યાં નહી એટલે મેં આપેલો સ્વભોગ તો ફેંકટ જ ગયો. જે વાહલાંઓ ખાતર મેં માહારી જવાન જીંદગીનો ભોગ આપ્યો તેઓ બિચારાં તો તેનો લાભ લેવાને બદલે થોડા જ મહીનામાં, મને આ જીંદગી જગતમાં એકલી અટુલી નાખી તે મીનોઈ જેહાંનમાં ચાલ્યાં ગયાં, અફસોસ !

“હું પરણી ત્યારે સત્તર વર્ષની હતી. હાલ હું લગભગ એકવીસ વર્ષની છું. ત્રણ આખાં વર્ષો મેં માહારા ધણી સાથે કાઢ્યાં. પહેલું એક વર્ષ તે માહારી સાથે માયાળુ રહ્યો. ને નાખતીથી કામ લીધું. જ્યારે બીજેજ વર્ષથી તેની વલાંજી એકાએક ફેરવાઇ ગઇ. ને જેટલો તે મને એક વાર ચાહતો હતો તેટલો હવે મને ધીક્કારવા લાગ્યો.

પ્રકરણ ૯

“ અરેરે મને નિરદોષને કોણ બચાવશે ? ”

“ અત્યાર સુધી શાંત ગમગીની ને દુખ મેં સહન કર્યું હતું.” માસીસ બહેરે પોતાની કહાણી આગળ ચલાવી. “ પણ હવે ખરાં દુખ ને તોફાનની માહારી જીંદગી શરૂ થઇ, મારા ધણીનો પ્યાર, ધીક્કારમાં ફેરવાઇ ગયો. ને આ ખુદા આવી દુખભરી રીતે ભાગ્યે જ કોઇ પરણેલું જોડું સાથે રહેતું હશે. ઉપરનો દેખાવ અલખત જોવો અને તેવો જ હતો જ્યારે અંદરખાનેની વાત તે હું અને ખુદા સિવાય કોઇને ખબર નહોતી.

“ વખત વહેતો ચાલ્યો, હું પુશ્કળ ફરવા હરવા લાગી ને લોકો મને વખાણવા લાગ્યાં. ગએ વરસે મારા ધણીનો કોઇ એશી મરણ પામ્યો ને તેનાંખી પૈસા મારા ધણીને જ મળ્યા. એટલે ત્યાર પછીથી અમારે ત્યાં બોલ અને પારટીઓ ઉપરાસાપરી થવા લાગી. હાંદગી એકસરખી વહેવા લાગી. ફરવું હરવું અને ઉપરનો દેખાવ રાખી અંદરખાનેથી કુતરાં બીલાડાંની હાંદગી ગાળવી. મગર નંજણવા જેવો કોઇ બી બનાવ એ અરસામાં બન્યો નહોતો.

“ હેલું અઠવાડ્યું માહારો ધણી રાખેતાં કરતાં માહારી તરફ વધુ માયાળુ થયો હતો. મારે સાઈં ધણાં જ ઉમદા પોશાકો તે ખરીદી લાગ્યો હતો, ત્યાર પછીના દીવસો સખત પંચાતીમાં ગયા. ને ગુસ્સામાં જ્યારે મેં ધચ્છયું કે તે મરી જાય, ત્યારે માહારા દીલમાં પાપ કશું નહોતું. હું માત્ર તે શબ્દો ગુસ્સામાં બોલી હતી. ને એમ તો હું પોતે બી મરી જાઉં એમ મેં ધચ્છયું હતું.

“ એ શબ્દો, ” મી. રોસે તેણીને અટકાવતાં કહ્યું: “ એ શબ્દો કોર્ટમાં તમારી સામે જશે. ”

“ ખચ્ચીત જ, ” મીસીસ બ્લેરે કહ્યું: “ હું તે જાણું છ. પણ મારો ઉપાય નથી. જો કે તે શબ્દો હું બોલેલી ખરી છતાં જરા બી મેં તેમ દીલથી ઉચ્છેલું નહીં જ. મારા ધણીનો બાલ બી વાકો કંઈ ને હાથે કરી તેને હેરાન કંઈ એવી મારી ખાસ્યત જ નથી. હું કહું છ મી. રોસ કે જો કે અમે લઢેલાં વઢેલાં હતાં, છતાં તે રીનર પાર્ટીની રાત્રે તેનું કોરીનું કપ મારે હાથે જ લઈ જવાનું એક કારણ તો એ હતું કે મને તેની દયા આવી ને માહાઈ જીગર કુદરતી જ માયાથી પોગળા ગયું હતું. કદાપી એથી મામલો સુધરતો, પણ માહાઈ તકદીર જ મને તારાજ કરી ગયું ને તે ઝેરનો ભોગ થઈ પડ્યો ત્યારે આંગળી કરી મને ગુનેગાર તરીકે તેણે બતાવી ત્યારે પેલી માયાની એકાએક થઈ આવેલી લાગણીને બદલે પાછો આગલો જ માહારો ધીકકાર ઉભરાઈ આવ્યો. હું તદ્દન બેગુનાહ નિરદોશ હતી. મારી મેકે મને ઉઠાડી ને ખખર આપી ત્યાં સુધી મને કાંઈ જ ખખર નહીં તે

છતાં તેણે મને દુન્યાની નજરમાં ખુતી ઠેરવી. હું માનું છ કે કદાપી તેણે પોતાનાં દુખમાં પોતાની મંદ પડતી હાલત વચ્ચે ખરેખરજ મને દોશીત માનીખી લીધી હોય પણ મને અન્યથા લાગેછ કે ત્રણ ત્રણ વર્ષો સુધી મને આટલી ઓળખવા છતાં એ એવું માની શક્યોજ કેમ ?”

એકાદ પળ તેણી ચુપ ઉભી. તે અદ્ભુત ખુબસુરતી સાથની આંખો દુખમાં નીચી ઝુમી રહી હતી.

“ અને આ, ” મી. રોસે કહ્યું. “ આ તમારી હંદગીની તમામ વિગતોથી ભરપુર કહાંણી છે એમ ? વધારે જાણવાજોગ કાંઈજ નથી ?”

“ નહી, ” તેણીએ સમ્યાધનાં જોશથી કહ્યું. “ મેં તમને દરેક બીનાં જણાવી છે.”

“ એવો કોઈખી આસામી નથી કે જે તમારા ધણીનો વચમાંથી કાંટો કાઢી નાખતાં કોઈ ખી રીતનો ફાયદો મેળવી શકે ? ” તે વકીલે હજી અંકે કરાવ્યું.

“ નહિ, તેવું કોઈજ નથી.”

“ ને તમારાં પોતાના કોઈજ સગાં નથી ? ” મી. રોસે તપાસ ચલાવી.

“ થોડાંક છે ખરાં, ” મીસીસ બ્લેરે કહ્યું. “ કોઈ દુરનાં સગાં છે જેઓ ઓરફેલા ખાતે છે એમ મારા પપાને કહેતાં મેં સાંભળેલા પણ હું તેઓને ઓળખતી નથી. ”

“ તમારી કહાંણી જાણ્યા પછી ખી નવું કશુંજ હું જોઈ શકતો નથી. ” મી. રોસે વિચારવંત જણાવ્યું. “ તમારા ધણી તરફનો તમારો અણુગમે ખુદી રીતે તમે જાહેર કરતાં હતાં નહી વાર ?”

“ હા, ” તેણીએ કહ્યું. “ તેમાં છુપાવવાનું શું હતું ?”

“ અને એ વાત જાહેર થતાં લોકોનું મન કુદરતીજ વહેમાંત્ર જશે. ” મી. રોસે કહ્યું. “ પણ તમે પોતે તો તમારા આખા કેસ સાફ કાંઈ વિચાર કર્યો હશેની મીસીસ બ્લેર ? તમે પોતે શું માનો છ ? તમારા ખ્યાલો તમારા કેસ માટે શું છે ? ”

તેણીએ જે આંખો ઉઘાડી તેની તરફ જોયું, તે સચ્ચાઇથી ભરપૂર ખુલ્લી ને નિરદોશ હતી.

“હું કાંઇ કહીજ નહીં શકતી,” એક બાળકની નિરદોશતાથી તે બબડી “મને કોઇ ઉપર શક નથી. નોકરો વડીક બધા વિસ્વાસુ હતાં, અને મારા ધણી ઉપર હેત રાખતાં હતાં. તે ઉદાર ને બલો હતો તો તેવા એકની છંદગીનો અંત લાવવાથી કોઇને ફાયદો થઇજ શું શકે કે કોઇથી એમ કરે?”

“ત્યારે તમે ધારોછ કે તે કાંઇ અકસ્માત હશે?” મી. રૅસે પુછ્યું.

“એ બાબદસર મનેબી ખ્યાલ તો થએલો.” મીસીસ જ્લેરે કહ્યું. “પણ તેબી નહીં બનવાજોગ હોવાથી એ વિચારબી મેં પડતો નાખ્યો. ધારો કે ભુલચુકથી કોશીમાં ઝેર હોય, તો તે કોશી જેટલાંએ પીધી તે બધાંને ઝેર લાગે કેની? એકલા માહારા ધણીને જ કેમ તેમ થાય? વળી કોશી પોટ, ખાંડનું વાસણ ને દુધનું જગ એ બધાંની તપાસ થઇ હતી પણ તેમાં ઝેરનો ભેદ જરાએ મળી આવ્યો ન હોતો. વળી વધુ અજબ જેવું તો એ છે કે કોઇથી કપમાં નહીં ને તેનાંજ કપમાંથી આરસેનીક મળી આવ્યું. તો તેમાં અકસમાત શી રીતે હોઇ શકે તેની મને સમજ પડતી નથી.”

“મીસીસ જ્લેર,” તે બાહોશ વકીલે ધાડે સાદે કહ્યું. “આ કેસ મેં લીધો ત્યારે હું જેટલો ગુંચવાઇ ગએલો તેનાં કરતાં દસ ધણો વધારે હું હમણાં ગુંચવાઈ ગયો છું. ખુન કરવાની મતલબ હોય એવું લાગતું નહીં, ને તે ભેદની ચાવી મને સુજતી નહીં. વળી બચાવની જગ્યા મને મળતી નથી. સંભાળમાં કેમ રહેવું તેનાં મુદ્દા મારી પાસે નથી. દેખાઇતો કેસ તમારી વિરુદ્ધ જાય છે. આ એક ધણીજ ગુંચવાવનારી બીના છે ખરી.”

“હું સમજી.” તે બાપડી ધામે નસોસ સાદે બોલી. “મી. રૅસ, તમે ધારો છ કે જુરુરી અબીગ્રાય મારી સામે આપશે એમ?”

“તમને ખીલીવાડવાની મારી મતલબ નથી,” તે વકીલે કહ્યું.

“તેજ રીતે બોલી આશા તમેને હું આપી શકતો નથી. આ કેસ જેવો રજુ થયો છે તે જોતાં, તમામ તમારી વિરૂદ્ધ ને ગંભીર હદ સુધી વિરૂદ્ધ છે. હું કહીશું શું શકું ? તમારી જીંદગીની કહાણી જાણ્યા બાદ કાંઈપણ શોધી કાઢવાની માહારી આશા હતી. પણ તમારી જીંદગી તો, પ્યાર, અદેખાઈ કે કીનાનાં કાંઈપણ બનાવથી નિરાળા છે તો હવે માહારે શું અનુમાન ઉપર આવવું તે જ મને તો સુજ પડતું નથી.”

“હા, માહારી ઘણી સાદી કહાણી છે,” તે કોમળ સાદ પાછો સંભળાવે. “એક કચડાઈ ગએલાં, જીગરની કહાણી.” જે સૂર્યનું કિરણ આટલો વાર તેણીનાં માથા ઉપર રમી તેણીને જળકાટભરી બનાવતું હતું તે હવે સમી ગયું અને એક પડછાયો જાણે તે આખો મરોડદાર આકાર ઉપર માંચાંથી તે પગ સુધી ઉતાર્યો હોય તેમજ લાગ્યું. તે મીઠો ચહેરો તમામ કપુર જેવો શીકકો પડ્યો અને તે નાજુક હોઠો ઊઠી જવા લાગ્યા.

“એકજ વધુ સવાલ હું તમેને પુછવા આવું છું.” તે બોલી. “પણ મને બીક લાગે છે.”

“જરાબી બીહો નાં,” મી. રૌસે હિંમત આપી. “ગમે તે પુછો, એમાં બીહીવાનું શું છે ?”

“હું તે સવાલનાં જવાબથી બીહું છું.” તે ધ્રુજતાં બોલી. “ને તે છતાં માહારે તે સવાલ પુછવો તો પડશે જ. અરે જો—” અને એકાએક પોતાની ઉપરનો કાણુ છોડી દેતાં, તે જીગરતોડ રડી, એવી રીતે કે તેની સાંમે ઉભેલો શાંત અને ઠરેલ અદાઓનો જવાન વકીલ વટીક અકળાઈ ગયો.

“માહારે તમેને પુછવું તો છે જ,” તે પોતાનાં ડચકાંઓ વચ્ચેથી બજાડી. “ને તે છતાં મને ધાસ્તી લાગે છે. જો ખુદા મારીજ જીંદગી આટલી કંગાળ કાંઝે ? મેં શું પાપ કીધાં કે માહારે જ તકદીર મને તારાજ કરી ગયું ?”

“શાંત થવાની કોશિશ કરો, મીસીસ બ્લેર” મક્કમ સાદે

જવાન મી. રાસે કહ્યું. “ ને જો યુજીયું હોય તે મને બેલાશક પુછો.”

તેણીએ શાંત થવાની કોશિશ કરી. પોતાની આંસુભરી આંખો એક બચ્ચાની અદાથી બન્ને હાથોએ તે નુછવા લાગી જ્યારે તે બોલી ત્યારે હજીબી તે કામળ સાદ કચ્ચામાં દબાયલો ને ખોખરે લાગતો હતો.

“ અરે ખુદા મી. રાસ ” તેણીએ કહ્યું. “ એ ખ્યાલ મને દીવાનો કરેછ, મને ધાસ્તીથી ધુમ્મવે છ, ને તે છતાં માહારે જાણ્યું તો જામએ જ કે પહેલાંથી હું મક્કમ ને હિમતવાન બની રહું.”

“ પણ એવું તે શું છે ? ” બહુ જ માયાથી મી. રાસે પુછ્યું.

“ તેઓ મને જો ગુનેહગાર ઠેરવશે ” તેણીએ ધુજતે સ્વરે કહ્યું. “ જો કે એક બાળક જેટલી જ હું નિરદોશ છું ને તેનો સાહીદ ખુદા છે, છતાં તેઓ જો મને દોશીત ઠેરવશે તો શું મને ફાંસીએ ચઢાવશે ? ”

તે જવાન જોરેમંદ ને ઠરેલ માણસ હતો છતાં, આ એકાએક પુછામલા સવાલથી તે સખત ચીંક્યો.

“ હું કહી નહી શકતો ! ” ધીમેથી તેણે જવાબ ક્યો.

“ પણ કહો—જો એવો એક ચાન્સ હોય તો મને અત્યારથી કહો કે હિમત પકડી, આવાં નામોશીભર્યા મોહતને શરણ થવા હું તૈયાર થાઉં.” તે કગલી.

“ તૈયાર રહેવું ઠીક પડશે,” તેણે કહ્યું. “ હંમેશાં ખરાબ બીના માટે તૈયાર રહેવું તેમાં જ ફાયદો છે.” અને જો કે આ શબ્દો બહુ કઠોર હતા છતાં તે લલા જવાનનું જીગર તો દમાથી ઢાઝી જતું હતું.

“ ઓ ખુદા, ઓ ખુદા,” મોટા સંતાપથી, તેણીએ એક કારમી ચીસ પાડી કહ્યું. “ હું આએ કેમ ખમું ? ઓ પરવરદેગાર, આવાં એક મોહંતમાંથી મને કાણુ બચાવનાર છે ? ”

“ હું ” મી. રાસે મક્કમ સાદે કહ્યું “ હિમત રાખો, ખુદા પર સમર રાખો. ને જો બની શકતું હશે તો માદ રાખજો કે હું તમને બચાવશ.”

બીજી જ પળે તે ચાલ્યો ગયો. અને તે કેહી નંજર એકવીસ પાછી પોતાનાં દુખ ભરેલા ખ્યાલો સાથે એકલી પડી.

પ્રકરણ ૧૦

“ માહાત્મ જીગર, માહારો પ્યાર, ને માહારી જીંઘી
તાહારે ચરણે ! ”

ખરે જ તે નિરદોશ છોકરીનો ગંભીર કેસ જગ આશકારા થઈ પડ્યો. આખું ઈંગ્લેન્ડ અને સ્કોટલેન્ડ તો જાણે દીવાનું જ થયું. જ્યાં જુવો ત્યાં એજ વાતો, એજ હેવાલ, અને તે કમનસીબ કેદીની તસ્વીર જાહેર થતી હતી.

પહેલાં ન્યારે એ વાત જણાઈ ત્યારે લોકો અન્યમીથા આંગળાં કરડી કહેતાં કે શું એ કદીખી બનવા જોગ હતું કે ખુબસુરત મીસીસ બ્લેરે પોતાનાં ધણીનું નંણીબુજ ખુન કર્યું હોય ? નહીં નહીં, એ બનવા જોગ હતું જ નહીં. મગર જલદી જ વિગતો બાહેર આવી, તપાસ થઈ, અને પુરાવા રજુ થયા એટલે ગંભીરાઈથી ડોકાં ધુણાવી ના કહેનારાં, તે ખુબસુરત નિરદોશ છોકરીનાં તેજ મીત્રાએ પાછાં ખીજ બાજુએ ઢળા પડતાં દેરી લગાડી નહીં અને તેણીનો પરણ્યો સંસાર કેવો દુખી હતો, તે વરબેચરને કેવા કજીઆ થતા હતા તે બાબદ કનવાર કરવા પડી ગયાં. વળી સઘળાંને તેણીને દોશીત માનવાનું જે એક સહિથી મોટું કારણ હતું તે તો એજ કે ખુદ તેનો મરનાર ધણીજ આંગળા કરી પોતાની ધણીઆંણીને મરવા પહેલાં ગુનેહગાર જણાવી ગયો હતો.

પરીણામમાં તેણીને પરહેજ કરવામાં આવી તા. ૨૬ મી જુને તે કેસની સુનવણી હતી. લોકો બધાં આતુર થઈ ગયાં હતાં. બધેબધે ચકચાર હતી. તેમાં ખાસ કરી ડાહી રોસ જેવો સ્કોટલેન્ડનો ખીલતો અને નામનાં કાઠી રહેલો નંણીતો એડવોકેટ તેણીનો અચાવ કરવાનો હતો એ વળી જાહેર થતાં તો ભારે ઉશકેરાટ અને જીજ્ઞાસા ફેલાઈ રહી.

હેસ્ટર બ્લેર એવા તો લાડ ને સુખમાં ઉછરી હતી, ખાસ કરી એવું એકે દુખ તેણી હિપર પડ્યું નહોતું કે જે તેણીને અંગત રીકરે મારી નાખે. એટલા માટે પહેલાં તો તેણી પોતાનો ફેજ શું થનાર

હતો તે ખરાખર સમજી પણ નહીં શકી. અને જ્યારે સમજી ત્યારે દુઃખથી છેક જ ને તદ્દન જ હડખરી ગઇ.

તા. ૨૪ મીએ રાત્રે તેણી છેક જ હિમત હારી ગઇ. તે ઓરગની મેટ્રને જ્યારે તેણીને કાંઇ ખાવા પીવા સમજાવીને કહ્યું ત્યારે પોતાનાં ફેજનો ખ્યાલ કરતાં તે બાપડી પોતાનાં સુદેહ હાથોમાં પોતાનો ચેહરો નમાવી ફેકેફેક રહી. રે ખુદા થોડાજ કલાક વધારે ને હેસ્ટર પ્લેરનું નામ સારી જગતની જગ્યાન ઉપર રમી રહેશે. હેસ્ટર ! નિરદોશ ભલી સ્વભોગી તે બાળા ! અફસોસ, સદ હઝાર અફસોસ, તે પુટેલાં નસીયતી છોકરી માટે. સમ્યાઇ ને નિરદોશતાની દુન્યા જ ક્યાં છે ?

બીજે દીવસે સવારે, એટલે તા. ૨૫ મીએ તે જેવી ને તેવી દુખી દર્દમંદ ને વિચારવંત પોતાનાં કાળા પોશાકમાં શોકનું એક પુતળું જણાતી, હાથો પોતાનાં ખોળામાં વાળી બેઠી હતી તેવામાં પેલી જ મેટ્રને ખાશું ખાદ્યુ અને આ વખત તેનાં વકીલને બદલે કેઇ બીજાજ અને નવાજ મળવા આવનારને ત્યાં દાખલ કર્યો. તે એક ખુબસુરત જવાન હતો. ઉંચા મીલીટરી દેખાવનાં બહાદુર ને ખેત્યાણુકારક મદો હોય છે તે માહેશે તે હતો. તેની મદાનગી ભરી ખુબસુરતી એવી હતી કે જે ઘણી જોરાવર અસર દરેક ઓરત ઉપર ખાસ કરી કરતી. તેને દાખલ થતાં હેસ્ટરે જોયો, અને દુખની એક ચીસ સાથે તેણીએ પોતાનાં બન્ને હાથોમાં પોતાનો ચેહરો છુપાડી દીધો.

“ મીસીસ પ્લેર, ” તે જવાને આવતાંને વાર પોકાર્યું. “ હે ખુદા, તમને અહીં જોવાનો કોણે ખ્યાલખી કર્યો હતો ? ”

“ હું નિરદોશ છું. ” તેણીએ કહ્યું. “ તદ્દન નિરદોશ. ”

“ નિરદોશ, ” તેણે કહ્યું. “ અલગત નિરદોશ છો—એક બન્યાં જોટલાં જ નિરદોશ. કોણુ એમ કહેવાની હિમતખી કરેછ કે તમે દોશીત છો ? કોણુ એવું છતી આંખે આંધળું બની શકેછ કે તમારી ઉપર શક જેવોખી લઈ જઈ શકેછ ? ”

“ માહારા ધણીએ મને દોશીત ઠેરવી, ” તે દુખી સાદે ને

ગમગીન ગંભીર અદાએ બબડી. “માહારા ધણીએ મને દોશીત ઠેરવી, ને તે સાંભળવા તો તમે જાતે હાજર હતાની ?”

“હા, પણ મેં તો તે ને તેજ ધડીએ તેનું કહેલું માન્યું જ નહોં” પેલા જવાને જવાબ કર્યો. “તે તમેને ગુનેહગાર ઠેરવે કે એક જરાક જેટલો શક વટીક લાઇ જાય, એ માહારા તો માન્યામાં બી આવ્યું નહી. કેટલું ભુલું-કેટલું ભયંકર ! હું અતરેની ઓથોરોટીઝની રજા લઈ આવ્યો છું, મીસીસ બ્લેર કે એક કલાક તમારી પાસે હું રહી શકીશ.”

“થેંક્યુ,” તે બબડી. “માહારા ધણીનાં કહેવાના મીત્રોમાંથી તમારા સિવાય એક પણ જણુ મને મળવા આવ્યું નથી.” અને તે કડવાસનું હસી.

“મને લાગે છે કે તેઓ બધાં અજાણી ને ગભરાટથી હબતાઈ જ ગયાં છે,” પેલાએ બચાવ કર્યો, “વળી મળવા આવવા માટેની પરવાનગી મેળવવી હદથી જમાદા મુશ્કેલ કામ છે. મને ત્રણ વાર નાં કહેવામાં આવ્યું છતાં તમને મળવા હું એટલો ઈન્તેજાર હતો કે મેં ધીરજ છોડી નહી ને અંતે ચોથી વખત હું તે પરવાનગી મેળવી શક્યો.”

તેણે નજર છઠાવી પોતાની સામેની સુંદરતા તરફ જોયું. છેલ્લી વાર, મરણ પચારી આગળ પોતાનાં ધણી પાસે ઉભેલી તેણે તેણીને જોઇ હતી ત્યારે તે મીઠો ચહેરો બીક અને ગભરાટથી ફાટી ગયો હતો. હાલ તે જોઈ શક્યો, કે દુઃખ નાઉમેદી ને થાકથી તે તમામ શીકે ને દુખજો લાગતો હતો.

તેણીએ એકાએક પોતાનો હાથ તેની તરફ લંબાવ્યો. દુખમાં કાંઈબી આવીને ઉભું રહે તેના આશરો શોધવો એ તો માંજીસાઇ આસ્પત જ છે, અને તેણીને આ જવાન, કેપ્ટન ડગલાસ, (તે કેપ્ટન ડગલાસ જ હતો, તે યાદગાર ડીનરની રાત્રે હાજર હતા તે માહેલો એક મહેમાન) નહી ગમતો હતો તે વટીક તે આ ધડીએ તો વિસરી જ ચઇ.

“ઓ તમે આવ્યા તે હું કેટલી ખુશી મધ, અરે કેવી ખુશી મધ,” તે ગરીબ બચ્ચું પટપટયું. “કેપટન ડગલાસ, તમે શું ધારો છ, માહારા ધણીને કાણે ઝેર આપ્યું હશે ?”

“હું કહી શકતો નથી,” તેણે જવાબ કયો. “પણ એક વાત માટે તો માહારી ખાતરી જ છે કે તેને ઝેર દેનાર તમે તો નહીં જ હતાં.”

“નહી, ખચ્ચીતજ નહો” તે બોલી. “મેં એવું ક્યું નથી પણ ત્યારે સવાલ એ છે કે ક્યું કાણે ?”

“તે માહારે મનથી એક મોટામાં મોટો ભેદ છે,” કેપટન ડગલાસે કહ્યું. “મેં તે ઉકળાવા ખાતર માહારું ભેળું કરી નાખ્યું છે પણ હું કશું જ સમજી શકતો નથી, મગર હું આ વાતો કરવા અતરે આવ્યો નથી. હું તો તમોને જો કહેવા આવ્યો છ તે એજ છે, કે જે શબ્દો બોલવા, તમારા ધણીની હૈયાતી દરમ્યાન ગુનાહ ભરેલા ગણાતો, તે હાલ, આઉટ ઓફ પ્લેસ લેખાશે નહોં જ. માહારેથી કહ્યા વગર રહેવાતું નથી કારણ માહારું જીગર તે ચોક્કસ ખ્યાલોથી ધમધમી રહ્યું છે.”

તેણી ધણાં ધ્યાનથી તેની તરફ જોઈ રહી હતી. એકાદ પળ પોતાનાં માથા ઉપર ઘેરાઈ રહેલું વાદળું ને આફતનો વરસાદ તે ભુલી ગઈ, ખુદ તે બંદીખાનાંની ઘેરાયલી હવામાં ઊભી હતી તે વટીક ભુલી ગઈ, ને તે શું એવું તે કહેનાર હતો તે માટે ઈન્તેજાર થઈ ઉભી.

“મને માફ કરજો,” તેણે કહ્યું. “હું જાણું છ કે હું જો કહેવા માગુ છું તે કહેવાનો આ વખત કે જગ્યા નથી, પણ બોલ્યા વગર ચાલે તેમ બી નથી. મારી સાથે ગુસ્સે થતાં નાં.”

“માહારી ખાતરી છે કે હું ગુસ્સે થઈશ નહીં.” તે કાંઈખી સમજ્યા વગર નિરદોશતાથી બોલી.

“હું તમને એમ કહેવા માંગુ છ કે હું તમોને ચાહું છું.” તેણે સ્થીર તે મનોહર ચહેરા ઉપર અજબબીમાં તરતી આંખો સામે

જોતાં કહ્યું. “માહાઈ આખું બધું જીગર મેં તમને અર્પણ કરી દીધું છે. ત્રણ વરસ પર પહેલીજ વાર તમને મેં જોયાં ને જોયાં, માહારી શુદ્ધ બુદ્ધ મેં ખોઈ દીધી છે. પણ હું તમને માહારા જીગરનો ચાલ જાહેર કરી મોટું ખોલી તે વેળા કહી શક્યો નહીં. હાલ હું તે કહેવાની હિમત કંઈ કેમકે તમે છુટાં છો. તમારા છુટાપણાનો હું તુરંતજ લાભ લેઉં છું. તમારા નામ ઉપરનાં આ કલંક સાથે મને કાંઈ જ લાગતું વળગતું નથી. મને તેની પરવાહ નથી. એ ધાતકી ગેરધર્મસાક્ષિ સિવાય કશુંજ નથી એમ હું તો માનતો આવ્યો છું. ને તેથી હેસ્ટર, એા હેસ્ટર, તાહારાં દુખમાં, તાહારા પડતીનાં વખતમાં, હું માહાઈ જીગર, માહારો પ્યાર, માહારી જીંદગી તાહારે ચરણે મુકવા હાજર થયો છું.”

તેણીએ મહા અભયખીમાં તેની તરફ ટગરટગર જોયા કર્યું.

“તમે જાણોછ,” ખાસ્સી ત્રણેક મીનીટની ચુપકીદી બાદ તે ખોલી, “તમે જાણોછ કે ખુન કરવાનાં આરોપ સાથે હું આજે અતરે ખડી રહેલી છું?”

“હું તે જાણું છું.” તેણે કહ્યું.

“વધુમાં તમે એમખી જાણોછની,” તેણીએ પુછ્યું. “કે થોડાજ કલાક બાદ, હું દોશીત ઠરી ફાંસીએ ચઢીશ?”

“તું જે ભયમાં છે, તે કારણથી તો મને બહુ જ વાહાલી લાગે છે,” તેણે કહ્યું. “જો આખી દુનિયા તને ગુનેહગાર ઠેરવે તો પણ હું તાહારી નિરદોશતા પુરવાર કરી આપવા ખાતર માહારી જીંદગી ધસી નાખું. એા હેસ્ટર, માહારો પ્યાર ને જીંદગીભરની માહારી વફાદારી તને પુરવાર કરી આપવાની મને તક આપ.”

“પણ તમે જાણોછની, કે જો કે હું નિરદોશ છું, છતાં થોડાજ કલાકમાં દોશીત ઠરતાં, મોહતની શાંતીમાં સુવા જમશ?” તે પાછું ને પાછું ખોલી.

“હા હું તે જાણુંછ પણ તેનું શું?”

“ત્યારે,” તે બખડી, “મોહતની શાંતીમાં પડનાર માણસ

આગળ પ્યારની વાતો કરવી એ શું એક જાતનો એક ફાર્સ નથી ?”

“તે મશ્કરીની વાત નથી,” કેપટન ડગલાસે સમજાવ્યું. “તને એટલી તો ધીરજ રહેશે કે છેલ્લી ઘડી સુધી, આ દુન્યામાં તને ચાહનાર, પુંજનાર, અને છેવટ સુધી વફાદાર રહેનાર એક જીવ છે ખરો.”

“ધીરજ હા,” તે બોલી, “પણ એ ધીરજની મને શું જરૂર બી છે ? એા કેપટન ડગલાસ, મને ખબર નહી કે તમો માહારે માટે આવી રીતે દરકાર કરતા થયા છો.”

“તમારી હાજરીમાં માહારા ઉપર સખત કાબુ રાખવાની મેં હંમેશા સંભાળ રાખી હતી,” તેણે કહ્યું. “એ તાહારો ઘણી, મારો બહો મીત્ર એનગસ હાલ દેખાત હોતો તો કદીથી આવા શબ્દો હું આચારતે નહી. માહારો ભેદ માહારી છાતીમાં દટાયલો લખને જ હું મરતો, પણ તને એકલી અટુલી, આ જુદી જગતને આશરે ઉભેલી જોતાં જ હું એક ઉમદામાં ઉમદા પ્યાર તાહારી આગળ ધરું છું, ખરાં હેત ને કાળજીની તને હાલ ઘણી જરૂર છે, તો હેસ્ટર, એા હેસ્ટર હું અરજ કરું છ કે મને નાં તુચ્છકાર-માહારો પ્યાર ને સેવા કબુલ કર, કબુલ કર વહાલી.”

તેનાં સાદમાં જુસ્સો સંભળાતો હતો. ને તેની આંખો એક જાતનાં પ્રકાશથી ચમકતી હતી. તેણી ઉપર મગર, તેણે જે અસર કરી તે વધતી જતી અન્યથા સિવાય વધુ કશી જ નહોતી.

“મને સ્વપનેથી ખ્યાલ નહી કે કોઈનેથી આવી રીતની માહારે સાઈ દરકાર હશે,” તે ધીમે સાદે અન્યથાથી બોલી. “ને તે હું ભાગ્યે જ માનીથી શકું છ.”

“આનાંથી વધારે કેવી રીતે તને પુરવાર કરી આપું તે જો મને ખબર હોતો તો હું ખુશીથી તાહારી વધુ ખાતરી કરતે કે માહારી લાજણી તાહારે સાઈ કેવી છે. હેસ્ટર, આ ટ્રાયલ પછીનું તાહાઈ સેનટન્સ શું આવશે તે જાણવા હું થોભ્યો નથી. જેથી હોય ને, જેથી થાય તે ખરું, હું તો માહાઈ જીગર, માહારી જીંગી તાહારા

પગ પાસે મુકવા આવ્યો છું. તાહારા એક મીત્ર તરીકે, તાહારા લવર તરીકે તાહારે ચરણે હું હાજર છું.”

તેનો ચહેરો શીકકો અને કરડો લાગતો હતો. તેનાં હોઠો ધ્રુજતા હતા, અને હેસ્ટર જ્વેર જાંણે પોતાની અક્ષયનો છતખાર કરી નહી શકી, કે તેણી, એક કમીની કેદી ગણાતી, એક દોશીત ખુની લેખાતી, બંદીખાને પડેલી, જગબત્રીશીએ ચઢેલી છોકરીને ખુદરત આવી એક અમુલ્ય અક્ષેસ કરતો હતો—એક ભલા મરદનો સાચો પ્યાર !

“ વિચાર કરીને મને જવાબ દે. ઉતાવળ નાં કર. ” તેણે કહ્યું અને તેઓ બન્ને ત્યારે ચુપ થઈ બેઠાં.

તે ખરેખરજ વિચાર કરવા ચઢાતી હતી. પોતાનાં ધણીના આ મીત્રને તે સઉથી ઓછી પીછાંણતી હતી ને તેની જ તરફની આવી માંગણી થતાં તે તાણુબ થાય તેમાં અગમ્યખીજ શી હોય ?

તેણીએ ખ્યાલ કર્યો કે તેનાં ધણીનો તે—કેપટન ડગલાસ અંગત મીત્ર હતો. બન્નેને એકમેક ઉપર ઘણું હેત હતું. કેપટન ડગલાસ એક ઉમદા ર્પોર્ટસમેન હતો. તે એક અન્હો નિશાનખાજ હતો. વળા મી. જ્વેર શીશીંગમાં જેવી તેની સાથે મળહ લેતો તેવી કોઈ સાથે કદી તેને મળહ પડતી નહી. તે એક ખુબસુરત જવાન હતો. અને સોસાયટીમાં ઘણો જાણીતો અને માનીતો હતો.

તેણીનાં ધણી સાથે તેને એટલું સારું હતું. કે બાંહે વખત તો તે તેઓને ત્યાં બે ત્રણ દીવસ સુધી મહેમાન આવી રહેતો અને તેવી વખતે તેણી ઉપર તેણે જરાબી ધ્યાન આપ્યું હોય એમ તે યાદ કરી શકી નહી. તે હંમેશ સભ્યતા ભરેલો, ભલો અને ખુશમીજજ જણાયો હતો. તે સિવાય કદીબી વધું ધ્યાન તેણે આપેલું ગમે તે કરતાં યાદ કરી શકી જ નહી. તો હવે તેણીનાં આવા ખારીક વખતમાં તે પ્યાર ઓફર કરતો આવ્યો એ શું તેણીને અજબ કરવા બસ નહોતું ? યાહ ખુદા બંદીખાનાંની એકાદ કંગાળ કોટડીમાં આવી ઓફર થાય એ લગરીક અજબ કરનાર તો કહેવાય જ તો

તેણીએ છેલ્લા થોડા મહીનાં યાદ કરી લીધા, હા ખરું હતું કે

કેપટન ડગલાસ મોટે લાગે તેઓનો ખાસ ને એકલો પરાણો હતો. પણ તે તેણીનાં ધણીનો મહેમાન હતો. તેનો નહી. તેની કંપની તે કદી શોધતો નહી. તે એટલે સુધી કે જ્યારે તે મકાનનો માલેક ઘરમાં નહી હોય ત્યારે મળવા આવેલો તે ચાલી જતો ને જેમ બીજાઓ થોભી જઈ તેણી સાથે તેનાં ધણીની ગેરહાજરી દરમ્યાનથી વાતો કરતાં, તેમ કદી આ માણસે કંઈ નહોતું. છતાં આ બધો વખત, તેનાં મનની મુર્તિ, તેના જીગરની રાજ કરતી એકલી રાણી તે હેસ્ટર ને હેસ્ટર જ હતી.

પ્રકરણ ૧૧

“ હું તમારે લાગ્યેક નથી. ”

“ મને તો કાંઈ સમજજ પડતી નથી કેપટન ડગલાસ ” અંતે થોડોક વિચાર કરી લેતાં હેસ્ટર બેઠેરે કહ્યું.

“ તને સમજ પડે નહી પડે તેનો ખાસ સવાલ જ નથી હેસ્ટર ” તેણે મક્કમતાથી કહ્યું. “ હું માહાઈ સર્વિસ તાહારી આગળ મુકું છું. માહારી જીંદગી તને અર્પણ કરું છું ને તેનાં બદલામાં તાહાઈ હેત ફક્ત માંગી રહ્યો છું. ”

અને એ સાંભળી તે એક કમકમાટી પાછળ હતી.

“ પ્યાર ને હેતની વાત કરો નાં, ” તે ગભરાટથી ધ્રુજતાં બોલી, “ મરદો, ઓરતો માટેની જે પાપી લાગણીને પ્યારનું નામ આપે છે તેની વાત માહારી આગળ મહેરબાની કરી કરો નાં, તમારી માયા અને દોસ્તીને હું ધણી કિમતી ગણીશ, પણ પ્યાર-પ્રેમ ખાતર એ વાત કરતા ના-એ શબ્દ જ મને તો ઘણો ભયંકર લાગે છે. ”

“ પ્યાર તો જીંદગીનો પાયો છે, ” તેણે કહ્યું. “ હેસ્ટર, પ્યાર જ હોવો જોઈએ. ”

“ નહી, કદી નહી, ” તે બોલી. “ બીજી બધું. સિવાય પ્યાર. હું પ્યાર માટે કશું જ જાણતી નથી ને જાણવા ચાહતીબી નથી. એ પવિત્ર નામ હેઠળ જે જે ખરાબીઓ થઈ છે ને થાય છે તેનાં દાખલા જાણતાં હું કમકમાટથી ધ્રુજું છું. વળી થોડા જ કલાકમાં જે મરવાનું હોય તેની આગળ પ્યારની વાત કરવી એ મશકરી કરવા સમાન છે. ”

“ મશકરી નહી હેસ્ટર ” તેણે જીરસાથી સમજાવ્યું. “ વિચાર કર, વિચાર કર, કે તાહારા પડતા વખતમાં, આવા બારીક સમયે તાહારી બાજુમાં એક દોરત અને લવર ખડો છે એ ખ્યાલ શું હિમત આપનારો નથી ? આખી દુન્યાને જોવા દે કે ભલે જે ચાહે તે તને દોશીત માની લેય, પણ એક આસામી તો એવો છેજ કે જેને તાહારી નિરદોશતામાં પુરેપુરો વિશ્વાસ છે. અને હાંદગીમર તને વફાદાર તે અને તેજ રહેશે. ”

“ તમે માહારા લવર થયા વગર માહારા મીત્ર રહી મને મદદ કરી શકશો, ” તેણીએ નરમાશથી કહ્યું. પણ તે સાંભળી તે ઝડપથી તેની તરફ ફર્યો.

“ નહી નહી, ” તેણે પાછું ને પાછું કહ્યું. “ પ્યાર અને પ્યાર જ હોવો જોઈશે. બીજું કંઈ જ નહી પણ પવિત્ર પ્યાર. ”

“ પણ મોહતનાં પડછાયા હેઠળ દબાયલી એક અબજાને પ્યાર સાથે સંબંધ જ શું હોઈ શકે ? ” તે નિરાશાથી બોલી. “ ઓ ભલા ભાઈ માહારા મીત્ર રહો ને મદદ કરો. ખુદા જાણે છ કે એક સાચા મીત્રની હું કેટલી આરજીવાર છું. ”

“ વેલ, મને ત્યારે બીજું એક વચન આપ, ” તેણે નરમીથી તેણીને કહ્યું “ હેસ્ટર મને પ્રેમીસ આપ કે જે તું છુટી જાય તો મને જરૂર પરણશે. ”

એક ધીમી ચીસ તે નાજુક ગળાં બાહર પડી પણ તેની ઉપર ધ્યાન આપ્યા વગર તેણે તો આગળ ચલાવ્યું.

“ ઓ હેસ્ટર સમજ, ” તે લાગણીથી બોલ્યો. “ તાહારી સંભાળ

લેવાનું મને સુખ આપ. કાંઈ બી દુખ સંતાપ કે મુશ્કેલીનો ઓળો બી તાહારી ઉપર નહી પડે તે ખાતર તું તને પોતાને મને સોંપા દે. દુન્યાનાં આ ભાગમાંથી હું તને દુર બીજે જ કેથે લઈ જઈશ. સ્વપનાં જેવી સુખી તાહારી જીંદગી જશે તેમ હું તને અમન અમનમાં રાખીશ. અને હું તને એટલી સુખી કરીશ હેસ્ટર કે આ ભયંકર ગર્ભ ગુજરી તો તું સહંતર ભુલી જ જશે. મને વચન આપ હેસ્ટર, મને વચન આપ. ”

“ નહી નહી, ઓ નહી ” તેની આગળથી દુર હટી જતાં તે બબ્બડી “વચન આપી શકતી નથી. ને અરે ઓ કેપ્ટન ડગલાસ, ફાંસીનાં માચડાની લગોલગ ઉભેલી એક છોકરી સાથે તમે લગન કરવાની વાત કરી જ કેમ શકો છો તેજ મને તો અજબ કરે છે. ”

“ પણ હેસ્ટર ખ્યાલ કર, ” તેણે તુરત કહ્યું. “ ખ્યાલ કર કે તેથી તને કેટલી હિમત મળશે. માહારો ખ્યાર સ્વિકાર, તાહારો વળતો આપ, ને આ ટ્રાયલ પુરી થતાં તને અતરેથી એક બીજા જ દેશમાં કે જ્યાં સુર્ય હંમેશ આપણી ઉપર પ્રકાશતો રહેશે, ત્યાં તને લઈ જઈ સુખી કરવાની મને રજા આપ. ”

“ અને ધારો કે હું દોશીત છું તો ? ” તેણીએ પુછ્યું.

“ હું તે માનવા સાફ નાં પાડું છું. ” તેણે બાર દબને કહ્યું. “ ને ધાર કે તેમ થયુંબી તો તને સંતોશ તો રહેશે કેની કે તાહારી સાથે સાથમાં જ, એક વફાદાર બી દટાયું છે. ફક્ત એટલું જ વચન આપ હેસ્ટર કે ટ્રાયલ પુરી થતાં ને તું છુટી થતાં માહારી થશે ને માહારી ને માહારી જ સાથે પરણશે. ”

થોડીક પળ તે અસ્થીર ડામાડોળ મનથી ઉભી રહી પગી તે એક મજબૂત ઠરાવ સાથે તેની તરફ ફરી.

“ નહી, ” તે બોલી, “ એક વખત ખ્યાર વગરનાં લગન કરીને તો મેં માહારો સંસાર, માહારી જીંદગી ને માહારો ભવ બાળા નાખ્યો, તો હવે ખુદ માહારો જીવ બચાવાનો સવાલ હોય તોપણ એવી ભુલ હું કરવાની નથી. તમે માહારી તરફ ધણી હદ સુધી

બલા ને માયાળુ છો પણ હું તમને ચાહાતી નથી. ને એક વાર સંસારનો શીખેલો પાઠ હું સુઝી જઈ શકતી નથી. હું હાલ હું તેવી હાલતમાં અગર નહીંથી હોતે, તદ્દન છુટી, ને ખેરીકર હોતે, છતાં બી પ્યાર વગરનાં લગન હું હવે હરગીઝ કરતે નહીં.”

“પણ હેસ્ટર,” તે કમલ્યો. “મને તું કદાપી ચાહી શકશે.”

તેણીએ પોતાની જાગર છેદીબેદી નાખે તેવી તે ખુબસુરત ગંભીર આંખો ઉઠાવી તેની તરફ જોયું.

“નહી,” “તે દીલગીર સાદે બોલી. ” મને ધારતી છે કે બીજી ઝોરતો કરતાં કમનસીબે માહારો ખવાસ ઘણો જુદો પડે છે ઘણાંક જણાં પરણ્યા પછી ચાહી શકે છે. માહારા બાળમાં તેમ નથી તે હું જાણું છું પહેલેથી જ નહીં ચાહુ તો છેવટ સુધી હું તેને ચાહી શકું નહીં એ માહારી ખાસત જ છે. ને પ્યાર વગરનો પરણ્યો સંસાર તો હે ખુદા તું કાઢને બી દેખાડતો નાં જો હાલ હું તમામ છુટી હોતે ને પ્યાર વગરનાં લગન ને મોહત વચ્ચે જો મને ચુટણી કરવાની હોતે, તો હું મોહત પસંદ કરતે. નહીં કેપટન ડગલાસ, હું જાણું છું કે તમે એક નોખા માણસ છો, તમારી માગણીથી હું મને પોતાને ઘણું મોટું માન મળેલું સમજું છું, મને આવી નામોશી ભરેલી હાલતમાં કેદખાનામાં પડેલી જાણવા છતાં તમે જે ભલામી બતાવી છે જે માયા દાખવી છે, તેની કિમત હું ખરાબર સમજું છું, ને વરસો સુધીથી જીવવાનું માહારા નસીબમાં હશે, તો માહારી જીંદગીનાં છેલ્લા દહાડા સુધી હું તમેને ને તમારી આ ભલામીને યાદ કરતી રહીશ, માહારા જાગરનાં ઉત્તમમાં ઉત્તમ આશીષ તમે ઉપર ઉતારતી રહીશ હું ખરાં દીલથી ઇચ્છું છું કે તમેને ચાહાતી હોતે પણ તેમ નથી એટલે હું તમારી મોહરદાર થઈ શકતી નથી. મને માફ કરો.”

“કેશિસ કર,” તે કમલ્યો “કેશિસ કર, ઓ હેસ્ટર, માહારી ડારલીંગ.”

પણ તેનાં શબ્દોથી-તે ચેહરા ઉપરની ગમખવારી તો વધતી જ ગઈ.

“ નહી, કેશેસ કરવી ફાકટ છે, ” તે બોલી “ તમે મને જમોજ ને તમારે સાઈ મને માન છે. માદારા જીવગીનાં છેડા સુધી હું તમેને માદારા વ્હાલા ને લગ્ના મીત્ર તરીકે યાદ કરતી રહીશ પણ માદારી ખાતરી છે કે તમેને હું ચાહી તો કદીજ શકવાની નથી. ને તે જતાં જો હું તમે સાથે પરણું તો તો તેજ દુઃખી સંસારની પેલી જુની પુરાણી કદાણી જેવો આપણો પાછો દાગ થયા વગર રહે જ નહી. ”

તેણીનાં આ શબ્દો માંલગનાં, તે ખુશ્મુરત ચેદરો ગંભીર ને કરડો બન્યો. એક ઘેરાયલો છાપ ને ઉપર ફેલાઈ રહ્યો.

“ હું તને મને ચાહતી કરી શકું હેસ્ટર. ” નાસીપાસીથી તે મર્દાનગી લયો સાદ ધ્રુવ્યો. “ તાદારે સાઈ માદારે પોતાનો પ્યાર એટલો મોટો ને બળવાન છે કે તેનાં જોરની અસરથી તું જરૂર મને ચાહતી થયા વગર રહેજ નહી. ”

“ નહી નહી, ” તે કિતાવળે બોલી. “ ગરીબ એનગરાખી તેમજ બોલ્યા હતા પણ તે ખરૂં પુરવાર થયું નથી. ”

“ તને લલચાવાની માદારી મતલબ નથી. ” તેણે ધીમે સાદે કહ્યું. “ પણ હેસ્ટર જો તું મને જરા જોટલી ખી આશા આપે તો તને છુટી કરવા હું આસમાનને જમીન એક કરું, ખરૂં કરુંજ કે જો એ વચન હું તાદારી તરફથી મેળવી શકું તો કોઈખી બોગે તુંને છુટી કરી શકું. ”

તેણી કાંઈકે નાઉમેદ થએલી લાગી.

“ શું એ વચન વગર તમે માદારે ખાતર તેટલું જ નહી કરો ? ” તેણીએ પુછ્યું.

“ હા ખરચીતજ. કેમ નહી ? ” તેણે તુરત કહ્યું. “ પણ એ તો કુદરતીજ છે કે જ્યાં આપણું દીલ આશા ઉમેદથી ભરપુર હોય ત્યાં વધુ જ ઉલટથી તે કામ થઈ શકે. ખરૂંની ? ”

હેસ્ટર ખસેર થોડોક પણ નિત્યુ જોતી વિચારવંત થોખી. અંતે તે બોલી. અને બોલી ત્યારે તેણીનો સાદ હઠથી જ્યાદા મઝમ અને શોકાતુર સમજાતો હતો.

“ પ્યાર વગરનાં લગનની કંગાલ્યત બાબદ હું એટલી તો ખાતરીપુરવક છું, ” તેણીએ કહ્યું. “ કે જો હાલ મને કહેવામાં આવે કે મને તમારી સાથે પરણવાની શરત સાથે બાબાબાક તાબડોતોળ છુટી કરે, તો પણ હું તે શરત કબુલ કરવા નાં પાડું. ”

“ આ શબ્દો ઉપર ગંભીર વિચાર કરજો હેસ્ટર. ” કેપ્ટન ડગલાસે કહ્યું. “ તે ધણાં ગંભીર બોલો છે. ”

“ ને હું તે સમજીને ખાતરીથી જ બોલું છું. ” તેણીએ દીવગીરીથી કહ્યું. “ મને ધણો કડવો તેટલો જ સાબુત પાદ શીખવાનો મળ્યો છે. ”

“ તાહારી જીંદગી બચાવા ખાતર બી તું મને નહીં પરણે એમ ? ” તેણે પાછું એકે કરાવ્યું.

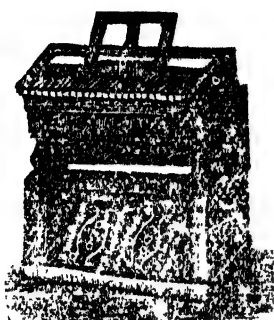
“ નહીં, ” તે બોલી “ મોડે કે વેલ્લે મરવાનું તો છેજ. મોહત તે તો મોહત જ. પછી તે ગમે તેવા આકારમાં આવી ઉભું રહે, પણ તમે જાણોજ, પ્યાર વગરનાં લગન તે તો જીવતાં મોહત સમાન છે ને તે સહીયા ધણું ભયંકર છે. ”

બારણાં ઉપર તેજ ધડીએ ટકોરા પડયા અને મેટ્ટનનો સાદ ત્યાં સમજાયો.

“ વખત પુરો થયો છે સાહેબ ”

કેપ્ટન ડગલાસ ઉતાવળે ઉઠી ઉભો થયો.

“ કેસ રફ મી તારાંબે છે, ” તેણે કહ્યું. “ હેસ્ટર તું મને તાહારા લવર કે ધણી તરીકે કબુલ રાખતી નથી તો જાણ કે દોસ્તી-સાધારણ દોસ્તી એ, જે ચીજ હું તને ઓફર કરુંછ તેની આગળ તો કુચ્છ બીસાદમાં નથી. વેલ હું જાઉંછ હવે ત્યારે ટ્રાયલને દલાડે બનશે એટલો હું તાહારી નજદીક રહેવશ ને એટલું યાદ રાખજો કે એક જણ તો તાહારી નિરોદેશતા માટે ખાતરી રાખતો, તાહારે માટે હેત ને માયાની લાગણીથી બરપુર તાહારો પડ્યો બોલ ઉપાડી લેવા ત્યાં દાજર છે. કહે હેસ્ટર-બોલ હેસ્ટર કે માહારા આ શબ્દો તને સંતોષ આપે છે ? મને એટલું તો જણાવ ? ”

Importers of Harmoniums,
Gramophones, Musical
Instruments, Rubber
Stamp Requisites
and Harmonium
Reeds and
Accessories.

Repairs and Tuning to Harmonium
and Gramophon etc.

Accredited Dealers of the *GRAMOPHONE*
Company Limited.

Manufactures of Harmoniums, Rubber,
Brass & Metal Stamps, Brass name
Plates, Stencils, Writing
and Rubber Stamp
Inks Etc.

ENGRAVERS AND DIE SINKERS.

ESTABLISHED 1885.

James Manufacturing Coy.

Head Office No. 407, } Kalbadevi Road,
Show Room No. 422, } **Bombay 2.**

Telegrams: OPERAPHONE. Telephone: No. 22874.

ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા લીમીટેડ.

“ A Nation Grows only when its National Banks Grow & Prospers. ”

આ સ્વદેશી બેંક તમારી શું સેવા બજાવે છે ?

એક જ છાપરા હેઠળ તમેને શું શું લાભ મળે તેની નોંધ લેશો. ચાલુ ખાતામાં તમેને બીજી બેંકોમાં શું વ્યાજ મળે છે તે સાથે અમારા ભાવો સરખાવશો તો તમારી ખાત્રી થશે કે અમારે ત્યાં વધુ લાભકારક શરતો આપવામાં આવે છે. જાનેવારીથી જુન ૩ ટકા અને જુલાઈથી

ડીસેમ્બર ૨ ટકા રોજની બાકી પર વ્યાજ આપવામાં આવે છે.

સેવીંગ બેંકના ખાતામાં તમેને બીજી બેંકોમાં મહીનાની ઓછામાં ઓછી રકમ પર ૩૦ કે ૪ ટકાનું વ્યાજ મળતું હશે. દરરોજની બાકી પર વ્યાજ આપવાની પહેલ સેન્ટ્રલ બેંકે કરી પ્રજાને લાભ કરી આપ્યો છે. આ બે રીત વચ્ચેનો ફરક બહુ મોટો છે તેનો પુરેપુરો લાભ મેળવો.

લાંબી ટુંકી ડીપોઝીટ બીજી બેંકો કરતાં વધુ ફાયદાકારક ભાવે રાખી શકાય છે. ખાતુઓને બેંક સાથેની લેવડદેવડમાં સવળતા મળે તે હેતુથી ખાસ ખાતુ મદદનીશો રાખવામાં આવી છે ને સેંકડો ખાતુ ગ્રાહકો ધરાવવાને આ બેંક મગર છે. સરકારી જમીનગીરીઓ તેમ જ બીજી સદ્દર જમીન-ગીરીઓ લે વેચ કરવા અમારે ત્યાં ખાસ ખાતુ રાખ્યું છે.

ચોખ્ખું સોનું હમારી દશ તોલાની ચોખ્ખા સોનાની લગદી હવે જગજગદેર થઈ છે.

સેફ ડીપોઝીટ ખાતુ આખા હિંદુસ્તાનમાં એની બરાબરી કરી શકે એવું કોઈ ખાતુ નથી એ એક જાહેર અભીપ્રાય છે. ત્યાં આવી જોઈને ખાત્રી કરો. વરસે માત્ર રૂ. ૨૦ માં તમે સેંકડો, હજારો, લાખોની નુકશાનીમાંથી બચી શકશો. સ્વીકારો તેમ જ તહેવારના દીવસોએ પણ આ ખાતુ સવારના ૧૦ થી ૧ વાગા સુધી ઉઘાડું રહે છે.

“હા” તેણી બોલી. “થેંકયુ કેપ્ટન ડગલાસ તમે એક સાચા મીત્ર છો.”

તેણે તેણીનો સુંદર હાથ પોતાનાં હાથમાં લીધો અને મજબુત પકડી રાખ્યો.

“ટ્રાયલનું છેવટ ગમે તેવું આવ્યા બાદ,” તેણે કહ્યું. “હું તને પાછો મળીશ, અને ત્યારે માહારી ડારલોંગ, માહારી આજ અરજ હું તાહારી આગળ પાછી રજુ કરવાની ઉમેદ રાખું છું.”

તે સાર પછી ચાલ્યો ગયો. અને તે કમનસીબ છોકરી મીનીટો સુધી ડચકાં ખાતી અને પોતાનાં તકદીરનો ખ્યાલ કરતી સ્થીર બેસી રહી.

તેણીને બહુ અગમ્યબી લાગી. એક જવાન કે જેની સાથે તેને સહથી ઓછી પીછાંણ હતી, જેનાં સહથી ઓછા સમાગમમાં આવી હતી તેજ માણસ ખુદ પોતાની જીંદગી તેણીને અર્પણ કરતો આવ્યો હતો પણ નહી તેણી તેને ચાહી શકવાની નહોતી તે માટે તો તેણી ખાતરી પુરવક હતી ને તેની સાથે પ્યાર વગર પરણવા કરતાં તો મોહત પસંદ કરવું તેણીને વાજબી લાગ્યું. એમ છતાં, એક બી માણસ એવું હતું કે જેને તેણી સાઈં આવું હેત હતું એ જાણી તે એકલી અટુલી કમનસીબ બિચારી કાંઈ સુખી થઈ ને સંતોશની એક લાગણી આ પહેલી જ વાર તેણી ઉપર અસર કરી રહી. એટલું તો એ ઉપરથી સીધું થતું હતું કે આખી દુન્યાજ કાંઈ તેણીની સામે નહોતી. તેણીની નિરદોશતામાં માનનાઈ એમ તો એકાદ બી હતું ખરૂં.

એક દુખનાં ડચકાં સાથે તેણીએ વળી ખ્યાલ કર્યો કે ફાંસી જવા સાઈં માત્ર થોડા જ કલાક હવે તેણી સાઈં બાકી હતા. અને ત્યારે ઝાર ઝાર રડતાં તે નિરદોશ બાળાએ પોતાનું માથું પોતાનાં હાથો ઉપર પટકી નાખ્યું.

પ્રકરણ ૧૨

દ્રાયલ

અંતે તે દહાડો ઉગ્યો કે જ્યારે અભાગજી હેસ્ટરની તપાસ થવાની હતી. જુન મહીનાનો તે એક અગકનો દીવસ હતો, અને ત્યારે હાલ પોતાને ઘર કેવું રલીઆમણું લાગતું હોવું જોઈએ તેનો ખ્યાલ તે આપડી ડયા વગર રહી શકી નહી. ઉંચા ઝાડો ઉપર પક્ષીઓ ગાતાં હશે, સોનેરી અગકાટમાં ઝાડોનાં લીલા પાંદડા ફેલાઈ રહ્યાં હશે, અને પુવારાનું પાણી હીરાની માફક ચળકતું હશે.

તે કેસ નીકળવા પહેલાં, તે કોર્ટ આખી ચીકાર ભરાઈ ગઈ હતી. રસ્તા ઉપર વટીક હજારો લોકોનું ટોળું જોવાતું હતું. સ્કોટ-લન્ડની તે એક સઉથી મોટી ખીલ્ડોંગ હતી, ખુચી હવાવાળી અને પુરતી જગ્યા સાથની જ્યાં હાલ, ભપકાથી તૈયાર થયેલી બાનુઓ મરદો વિગેરે કીડી માફક એકઠાં થયાં હતાં.

લોકો તે કેદીને જોવા તલખગાર થઈ રહ્યાં હતાં. પોતાનાં ભરથારનું ખુન કરનાર કેવીક ઓરત હોવી જોઈએ ? મગર જ્યારે સીધાં સરોવર જેવાં બદનની તે જવાન મુંદરી ત્યાં આવીને ઉભી, અને પોતાનાં ચેદરા ઉપરની કાળી “વેલ” ઉંચી કરી ત્યારે તે નિરદોશ ને શોધાતુર ચહેરાની શીરસ્તાઈ ખુનસુરતી જોઈ તે કોર્ટમાં એવાં ઘણાંક હતાં કે જેઓ દયાથી રડ્યાં.

એક મોટા કાચનાં તખ્તા પાછળ તેણીને ઉભી કરવામાં આવી હતી કે જે તખ્તા ઉપર જુદા જુદા દેશનાં પ્રુલોની નિશાની પાડવામાં આવી હતી. ઈંગલન્ડનો ગુલામ, સ્કોટલન્ડનાં થીસ્ટલ, અને આયરલન્ડનાં શેમરોકનાં ચીત્ર તે ઉપર હતાં : ગુલામનાં પ્રુલોનો ગુલાખી પડછાયો, જ્યારે તેણીએ પોતાની વેલ ઉચકી ત્યારે તે મીઠા મધુરા ચેદરા ઉપર છવાઈ રહ્યો. અને તાજુખી પમાડનારી

હદ સુધી લોકોને વરસાદનાં ઝાપટાંમાં સપડાયલાં એકાદ ગુલાખનાં પુલ્લનોજ ખ્યાલ તે અભાગણી કરાવી રહી.

લોકોએ એકાદ ખુખસુરત પણ “ જોલુ ” ચેલરાની વૃદ્ધ ને ધાતકી દેખાવતી ચોરન જોવાની વધી રાખી હતી, તેને બદલે શીરેસ્તાઈ સુંદરતા ધરાવતી આ ગુલાખની કણી જેવી નાજુક નાહાની ને મીઠા શોકાતુર ચંદેરાની સુંદરીને જોઈ અજબ થઈ ગયાં. અને આપસ આપસમાં પૂછવા લાગ્યાં કે આવી એક છોકરી કદીખી આનું કરખીજી કામ કરી શકે ખરી ?

હવે એક ધીમે ધીમાટ તે દોર્ટમાં શરૂ થયો, ને સર્વ દોષ તે બાંધેલી છોકરીનાં ધ્રુજતા હોઠો ને આંસુભરી ખુખસુરત આંખો જોઈ દયા ખાવા લાગ્યાં.

તે તપાસ શરૂ થઈ. સ્ટોટલેન્ડનાં સહિથી બાહોશ જજ બ્લેન-ટાયરની સામે તે કેસ રજુ થયો. સર બરટન ફેરન્સ અને મી. જેરાન્ડ સરકારી પક્ષ તરફથી બોલનાર હતા જ્યારે મી. ડડલી રોસ અને મી. વીલીયમ્સ, તે કમનસીબ દેહીનાં ખ્યાવનાર હતા. પહેલાં જે વાંચવાનું હતું તે વાંચ્યા બાદ, હંમેશાનો સવાલ પૂછાયો અને તેનો જવાબ ખુલ્લા અવાજમાં વાગી રહ્યો. “ નોટ ગીલ્ડી માઈ લોર્ડ. ”

ત્યારબાદ મર બરટને સરકાર તરફથી કેસ રજુ કર્યો. તેણે કહ્યું કે તેણીને પોતાનાં ધણીનું જાણીબુઝ ખુન કરવાનાં વાંકસર ખડી કરવામાં આવી હતી. જે ખુન તા. ૨૫ મી ને મંગળવારે મે મહીનામાં થયું હતું. તેની વિગત લગરીક બેદ ભરેલી હતી.

તે દેહી ને તેનો ધણી ધણાં કુસંપમાં રહેતાં હતાં. તેઓ વચ્ચે સંપ ને ખ્યાર જેવું હતું જ નહીં વિશ્વાસ કે મીઠાસ હતોજ નહીં. જો કે એકજ ઘરમાં તેઓ સાથે રહેતાં હતાં, છતાં બોલવા ચાલવાનો ઘણોજ થોડો વહેવાર હતો. અને જ્યારેખી બોલતાં ત્યારે પંચાતી કરવા ખાતર જ. તે કમનસીબ હીનર પારટી ગોઠવતી વખતે વટીક તેઓને પંચાતી થઈ હતી. અને તે વર બૈયર વચ્ચે સખત ઝગડો ને બોલા-ચાલી થતાં ઘરનાં નોકરોએ વટીક જોયું હતું. તેઓ એકમેકથી છુટાં

ચાય એવું ઇચ્છતાં પણ સાંભળવામાં આવ્યું હતું. ઉમ્મર વચ્ચે તેઓને ઘણો ફરક હતો. મરનાર પચાસ વર્ષનો હતો. ન્યારે તે કેદીની ઉમર માત્ર એકવીસ વર્ષની હતી. તેઓ વચ્ચે પ્યાર નહોતો ને તેથી જ પંચાતી થતી હતી બીજું અદેખાઇ કે એવું કશું જ કારણ નહોતું.

તે બોલવું લોકો ધીમાં ઘોંઘાટ વચ્ચે આતુરતાથી સાંભળવા લાગ્યાં ને તે ઝેરનો જગ નહર કેસ એ રીતે શરૂ થયો.

પ્રકરણ ૧૩

“નિરદોશ કે દોશીત ?”

સર ખારટન કેરન્સે ન્યારે પોતાનું એ એકેસ ચાલુ કર્યું ત્યારે કોર્ટમાં બીલકુલ ચુપકીદી જોવાતી હતી.

તે કેસની વિગત નિચે મુજબ હતી—

“છેલ્લા થોડા દીવસમાં વર બેયરને પંચાતી થઇ નહોતી. ડીનર પાર્ટી સાફ ઝગડો થયો હતો તેજ. ત્યાર પછી તેઓ વચ્ચે વાતચીતનો ઘણોજ થોડો વહેવાર હતો. ડીનર પાર્ટી તા. ૨૫મી મંગળવારે મે મહીનામાં થઈ હતી. નોતરેલાં મહેમાનમાં સર વ્લેન હાર્ટ, કેપ્ટન જેમ્સ જેઓને શાફી દાખત્ર બોલાવામાં આવ્યા છે; સર એલન ફ્લેચર અને કેપ્ટન આરથી ડગલાસ એટલા જણા હતા. તે ચારે ગૃહસ્થો મરનારનાં સાચા ને મોટા મીત્રો હતા. મરનાર તે રાત્રે પુર તંદરેસ્ત ને ખુશાલ માલમ પડતા હતા. અધુ મગ્ગલનું પસાર થયું હતું, ત્યાર પછી બધાં ડ્રોઇંગ રૂમમાં ગયાં કે ન્યાં કોર્ટી લેવાનો તેઓનો ધારો હતો.

બંગલાનાં પ્લાન ઉપરથી જોઇ શકાશે કે તે ડ્રોઇંગ રૂમને છોડે જ એક મોટી કનઝરવેટરી આવેલી છે કે ન્યાં મરનાર મી.

કે. વાડયા-ઝવેરી-આન્ટરોડ. ph : 42483.

ખેરનો જમીને જઈ બેસવાનો ધારો હતો ને કોશી ડ્રોઈંગ રૂમમાં બનાવે ત્યાં તેને હંમેશ આપવામાં આવતી હતી.

તે રાત્રે બી તે ડ્રોઈંગ રૂમનાં છોડા ઉપરની કનઝરવેટરીમાં તે ગયો ને પવન આવે તેથી બીજી તરફ પડતું બગીચાનું બારણું ખુલ્લું રાખી બેઠો. કેપટન જેમસ, અને સર જોન હાર્ટ તેવણની આગળ જ જઈ બેઠો. અને ડ્રોઈંગ રૂમમાં નોકરે હંમેશ મુજબ કોશી લાવી મુકી.

મીસીસ ખેરે પોતે કોશી બનાવી પોતાનાં પરોણાને પોતાને હાથે આપી. નોકરોને મોકલાવી દધ એમ જાતે કયું તે હું એક જરૂરી ને નોંધવાં લાએક પોઇન્ટ લેખું છું. હું ફરીથી કહું છું કે તે એક જરૂરી નોંધ છે.

કેપટન જેમ્સે કોશી લીધી નહી, મીસીસ ખેરે પોતે સર જોન હાર્ટને એક કપ આપ્યું ને પછી જઈને પોતાનાં ઘણી માટે તેવણ એક બીજું કપ બનાવી લાવ્યાં. તેવણે તે કપ મી. ખેરની પાસેની એક નાની ટીપાઇ ઉપર મેલ્યું અને પછી—અને આ બાબત ઉપર ખાસ ધ્યાન આપવાની હું અરજ કરું છું. તેવણ તે કપ મેકી ત્યાંથી ચાલી ગયાં તે છંક તેવણનાં મરતા ધણી આગળ બોલાવામાં આવ્યાં ત્યાં સુધી દેખાયાં જ નહી.

કોશી લીધા બાદ પા કલાકે મરનારે પહેલે એક છુમ પાડી કે તેને પેટમાં દુખી જીવ ડાહવાનો હતો. તેનાં મીત્રાએ તેને તેનાં રૂમમાં લઈ જઈ પલંગ ઉપર સુવાડ્યો અને ત્યાંસુધી મરનારનાં ઘણીઆણી તો ગેરલાજરજ હતો. તુરતજ ડો. એથોલ અને ડો. યંગને તેડવામાં આવ્યા.

બધું બનતું કરવામાં આવ્યું. ડોક્ટરોએ મત આપ્યું કે કોશીમાં આરસેનીકનું ઝેર પીધાથી મોહત નિપજ્યું હતું. અને એ બધો વખત મીસીસ ખેરે તો ત્યાં આવ્યાં જ નહી.

અને હવેજ ખરો ગંભીર બનાવ યાદ રાખવો જોઈશે. આટલું બધું થતું જોઈ મીસીસ ખેરની મેડ લુસી અને નર્સો તેવણને શોધવા ગઈ, ને તેવણનાં ઓરડામાંથી બેઠેલાં બોલાવી લાવી જેવાં મીસીસ ખેરે તે ઓરડામાં આવ્યા કે મરતા મી. ખેરે એક આંગળી પોતાની

મોહરદાર તરફ ટાંકી કહ્યું “આ તાહાઈ કામ છે. તું હંમેશા મને ધીક્કારતી હતી ને તેજ મને ઝેર દધ મારી નાખ્યો છે.” ત્યારબાદ તે મરણ પામ્યો. ઇનકવેસ્ટ ભરાઇ અને આરસેનીકથી મોહત નિપજ્યું હતું એમ જણાયું. મીસીસ બ્લેરને પોલીસને હવાલે સોંપવામાં આવ્યાં હતાં.

ત્યારબાદ ઘરમાં તપાશ થઇ ને મીસીસ બ્લેરનાં ખાનગી ડ્રેસીંગ રૂમનાં ખાનામાંથી આરસેનીક ઝેરનું પેકેટ મળી આવ્યું જેમાંથી સેજ વાપરવામાં આવ્યું હતું એમ તુરત જણાયું. એ ઝેર મીસીસ બ્લેરે કલેલેન્ડ બ્રધર્સ લાઈ સ્ટ્રીટ એથોલ, માઉથથી ખરીદ્યું હતું.

હવે જ્યુરીએ ત્રણ ચીજ ધ્યાનમાં લેવાની છે (૧) વર બૈરીનો સંસાર ધણો દુખી હતો. (૨) મીસીસ બ્લેરે પોતાનાં ધણીને ઝેર આપ્યું તે માટે ખુદ તેવણનો ખર્ચો તેવણને મરતી ગયાને દોશીત ઠેરવી ગયો હતો. (૩) એજ ઝેરનું પાકીટ મીસીસ બ્લેરનાં ડ્રેસીંગ ટેબલનાં ખાનામાંથી મળ્યું હતું.

ત્યારબાદ તે વકીલે ખુદ્દે સાદે જોશથી એ બાબત સર પોતાનું ભાષણ ચલાવ્યું અને લોકો ડંગ થઇ સાંભળવા લાગ્યાં. હેસ્ટર પોતે એ બીનાંઓ એક બીજીજ લાઇટમાં મુકાતી જોઇ તાબુજ થઇ કે ખરેખર કેમ કેટલો બધો તેની સામે હતો. ત્યાર પછી સાક્ષી બોલાવામાં આવ્યાં. જેઓએ દેખાઇતાં ગાળગમાં વચ્ચે જે કહેવાનું હતું તે કહ્યું.

સર જોન હાર્ટ નમળા સાદે જણાવ્યું મને કોશીનું કપ આપ્યા બાદ મીસીસ બ્લેર પાછા ટ્રોઈંગ રૂમમાં ગયાં ને એક બીજું કપ પોતાનાં ધણી સાફે બનાવી લાવી પોતાને લાથે તેની પાસેની એક ટીપાઇ ઉપર મુક્યું. તેઓ વચ્ચે કરી વાત થઇ કે કેમ તે મને ખબર નથી, ત્યાર પછી મીસીસ બ્લેર તે ઓરડો છોડી ગયાં, ને છેક તેવણનાં ધણી મરના હતા ત્યારેજ પાછાં આવ્યાં. તેણે ખારીક વિગત જણાવી અને બ્યારે તે બોલવાનું પુરું કરી રહ્યો ત્યારે તે સાક્ષી તે બાપડી કેદીની તદ્દન વિરૂદ્ધ ગઇ.

ત્યાર બાદ કેપ્ટન જેમ્સે તેજ મુજબ બધું કહ્યું. ને તે બધો

ધી ઓમ્મે લાઈફ એન્સ્યુરન્સ કું ૦ લી ૦

ઈ. સ. ૧૯૦૮ માં મુંબઈમાં સ્થાપન થયેલી આ કંપની સસ્તા દરે
અને ઉદાર શરતોએ હાંડગીના વીમા ઉતારે છે. દાવા
જલ્દીથી ચુકવવામાં જાણીતી થયેલી એવી આ
કંપનીમાં દરેક ગૃહસ્થને વીમો ઉતરાવવાની
લાભમણુ કરવામાં આવે છે.

છેલ્લી આંકણી પ્રમાણેનું બોનસ રૂ. ૫૦)

વધુ વીગત માટે મળો યા લખો—

મેનેજર—જે. એમ. મહેતા,

૬૭, એપોલો સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

૬૦ વરસ ઉપરનું પ્રજા વિધાનુ ખાતું

રતનજી જેહાંગીર

પોતાના માનવંતા ઘરાકોની ખીદમતમાં હંમેશાં હાજર રહે છે.

શહાદી રામશની વેળા સદા યાદ રાખેલા.

સર અવસર માટે એકલું ભરસેદાર ખાતું.

અસલ જરમન સીલવર

ના ઘટમદાર વાસણો દરહમેશાં તૈયાર મળશે.

તે સાથ વળી તરેદવાર જાતનું રૂપાંકામ (ચીનાઈ તેમજ ટચ મારેલું) બેટ

આપવા લાયક ટ્રીસેટ, ત્રે, ફકાવર વાંચો, જોલાખાસ, પીંગાની માછલી,

નરીયેલ વીગેરે, દરેક ચીજ બજાર કરતાં સસ્ત અને સરતી.

ચોક્રો માલ-કીડાયત ભાવ. એકવાર જોઈ તપાસી ખાત્રી કરો.

રતનજી જેહાંગીર,

(ટેલીફોન નં. ૨૨૬૭૯)

બજારગેટ, કોટ, મુંબઈ

"KINOX" The Ideal Educational.
"KINOX" And Home Cinematograph
PROJECTOR.

KRUPP—ERNEMANN.

"Kinox—Kinox—Kinox"

Sole Agents for INDIA, BURMAH and CEYLON.

J. F. MADAN & CO.

5. Dharamtala Street, CALCUTTA.

In introducing the **KINOX** machines to your notice we strongly recommend all Homes, Factories, Offices, Hospitals Educational bodies to instal it, and it is the duty of parents to encourage their children to aquire a knowledge of the beauties and lessons of the world outside their own country.

TO THE BUSINESSMAN it means additional Profits to sell by ocular demonstration.

Price

Model No. 1—Motor Drive, Rs. 450 each.

TRIAL GIVEN AT ENGELSIOIR THEATRE
BOMBAY.

વખત સીદી નજરે ને શીઝે ચહેરે હેસ્ટર તે લોકને જોતી ઉભી.

સર જોન ફ્લેચર અને કેપ્ટન ડગલાસની સાક્ષી લેવામાં આવી નહીં કારણ તેઓ તે વેળા મરનારની છેકજ નજીકમાં નહોતા અને ઘણુંજ થોડું જાણતા હતા. ત્યાર બાદ પેલા બે ડોક્ટરોએ પોતાનું મત જાહેર કર્યું. ત્યાર બાદ નોકરો, અને મેડ તથા જે દુકાન ઉપરથી ઝેર ખરીદવામાં આવ્યું હતું ત્યાંનો માણસ એ બધાં સાક્ષી આપી રહ્યાં. ને અફસોસ કે તેણીની ખુશસુરતી અને જવાની જોતાં જે લોકો દયાથી તેણીની પક્ષમાં ઢળી ગયાં હતાં તેઓ વટીક હવે દરેક પૂરાવાને તે જોરાવર માણસ આગળ ફરી ગયાં.

સર બારટન કેર-સે પોતાનાં ધોધારી સાહે જણાવ્યું કે આ કેસની વિગત હતી. સાક્ષીઓની કહાણી પણ એકજ ઢળની હતી. અને લોકો અજબ થયાં કે હવે બચાવમાં તે શું કહી શકશે? કહેવાનું હશે જ શું?

તે કોર્ટમાં હેસ્ટરની અંગત પીછાંણનાં ઘણાં ખાતુઓ હાજર હતાં. તેણીએ એકજ વાર તે બધાં તરફ જોયું. પછી તેણીની આંખો કેપ્ટન ડગલાસ ઉપર ફરી નહીં. જે તેનેથી અન્યું એટલે તેણીની નજદીકમાં તેણીને દિમત આપતો ઉભો હતો.

“માત્ર એકજ મીત્ર હું આખી જગતમાં ધરાવું છું—ફક્ત એક.” તે અભાગણી મનથી બોલી. અને નિરાશીમાં ઢળી જતાં પોતાનાં જીગરને દિમત આપવા ખાતર પાછું તેણીએ તે કેપ્ટનનાં ખુશસુરત દમામદાર ચેહરા તરફ જોયું.

પ્રકરણ ૧૪

ચુકાદો.

લોને લગતી નોંધપોથીમાં એવો તે એક રેકર્ડ નોંધાયો કે જોનાંથી હોદ્દા ચમ્પ રહી. લોકો તાજુબ થયાં, અને તે બોલનારનું

નામ અમ્મર થઇ રહ્યું, તે મીસીસ ખ્વેરનો ખચાવનાર બાહોશ ને જવાન ડડલી રોસ હતો. તેની સ્પીચ એક માસ્ટરમીસ હતી. તેનું બોલવું અક્કલબરેલું, તેની તકરાર વાજબી અને મુદ્દા સાચની અને તેની છટા જીગર પીગળાવી નાખનારી, મસ્તક ભમાવી દેનારી હતી. દરેકે દરેક પોઈન્ટ તેણે છુટી છુટી લીધી અને તેનો ખચાવ ખનાવ્યો.

પહેલું એ હતું કે વરબેરીનો સંસાર ઘણો દુઃખી હતો. એટલે એમ પુરવાર થતું હતું કે તે કારણસર મીસીસ ખ્વેરે તેને ઝેર દીધું. એ સાડ મી. રોસ બોલ્યો કે તે તદ્દન નહીં જાનવાજોગ હતું. કારણ જો તેવું કાંઈ કરવું હતે તો તે આટલો વાર થોપતે શા માટે ? આ આગમજ ઝેર આપી નિકાલ લાવતે. ઘણાંબી ચાન્સ તો તેણીને મળ્યા હશેજ. તો ખુદ આટલાં વરસો થોભી, બીજાઓની સામે તે આવું કરે એ માનવા જોગ હતુંજ નહીં. ત્યાર બાદ તેણે ઘણા દર્શણારસ શબ્દોમાં તે છાકરીની કડાંણી રજુ કરી. તે નિર-દોશ બેટીએ બાપ માટે જે ભાગ આપ્યો તેની બધી વિગત મી. ડડલીએ જણાવી. તેણે એવી તો જોરાવર ઝમાનમાં તે વાત કહી કે તે પરણ્યા સંસારનો બધો ખ્યાલ લોકોને આવી ગયો.

ત્યારબાદ મીસીસ ખ્વેર પોતે તેનાં ઘણાંને માટે કોશીનું કપ લઈ ગઈ હતી એ બાબત તેણે પકડી. અને બ્રણાંક નોકરોની શાક્ષી લીધી કે પોતાનાં ઘણીની કોશી પોતાને લાથેજ તેને આપવાનો તેણીનો હંમેશનો કાયદો હતો, એટલા માટે તે દીવસે તે કોશી મી. ખ્વેરને તેવણે આપી તેમાં અમ્મયબી પમડનાઈ કશુંજ નહોતું. એ તો તેવણનો ધારોજ હતો અને તે મુજબ તે રાત્રીબી તેવણે કીધું. એટલે એ પોઈન્ટબી ભોંયે પડી.

ત્યારબાદ મીસીસ ખ્વેર કોશી ત્યાં મુકી પોતાનાં રૂમમાં ચાલી ગઈ એ બહુ જોશથી બોલાયલી પોઈન્ટ માટે તેણે કહ્યું કે એમાંબી નવાઈ જેવું કશુંજ નહોતું. આ પડેડાંજ વાર એવું બન્યું નહોતું. ઘણી વેળા જ્યારે આવાં બેચેર ડીનર હોય ને ખાનુઓ હાજર નહીં હોય ત્યારે જમ્યા બાદ અધોએક કલાક થોબી, બધાને કોશી

આપી, તેઓને પાનાં રમતા કે વાત કરતા એકલા છોડી પોતાનાં ઓરડામાં ચાલી જવાની તેણીને ટેવજ હતી. અને સાક્ષીઓ મારફતે પુરવાર થશે કે આવું આ પહેલીજ વાર નહી પણ ઘણીવાર આગળ બનવામાં આવ્યું હતું.

ત્યારબાદ મી. ખેરે પોતાની ઘણીઆણીને દોશીત ઠરાવી તે બીનાં તેણે લીધી.

“ માહારા વિચાર પ્રમાણે એ પોઈન્ટ જરાબી વજનદાર નથી. ” તે ખુલ્લા મોટા સાદે ભાર મુકીને બોલ્યો.

“ મી. ખેરને પોતાની મોહરદાર સાથે બનાવ નહોતો, એટલે આવો બનાવ બનતાં પહેલો જ ખ્યાલ તેવણને તેણી માટે આવે એ બનવા બેગ છે. બે આપણે કાંઈ સાથે લડેલાં હોઈએ ને આપણને તેજ ઘડીએ કાંઈ નુકશાન જાય તો કુદરતી જ આપણાં વિચારો તો તેજ માંણસ માટે ધસે. જ્યારે ખરી રીતે તો તે બાપડાનો કસુરખી નહી હોય. એજ રીતે, પોતાને ઝેર લાગેલું જાણતાં, તે ઘરમાં, જેની સાથે તેવણને અણબનાવ હતો તેને જ માટે તેવણનાં ખ્યાલો દોડી ગયા. વળી કોણી પીધા પછી એમ થયું એટલે કોણીનું કપ આપનાર માટે કુદરતી વહેમ આવે એ બનવા બેગ છે. દાખલા તરીકે, બે સરજોન હાર્ટ કે સર એલન ફ્લેચરે તે કપ તેવણને આપ્યું હતે, તો તેવણ જરૂર જ તેજ મીત્રને દોશીત ઠેરવવા ચુકતે નહી કે તેં મને કોણીનું કપ આપ્યું ને તેથી જ મને ઝેર લાગ્યું. તે મરનારનું બોલવું વજનદાર હતું જ નહી, જુવો સાહેબો જુવો, સામે હિલેલી કેદી તરફ નજર નાંખો, આટલી જવાન, નાજુક ને નમ્ર છોકરી આવું કરપીણ કામ કરે એમ કદીખી માન્યામાં આવે છે ? ” જાણે તેનાં મોઢામાં અંગાર હોય તેમ મી. ડડલીએ એક પછી એક ગરમ બાળી નાખતા લોકોનાં જીગર ખેંચી નાખતાં, મસ્તક ફેરવી નાખતા શબ્દો બાહર પાડવા માંડ્યા.

ત્યાર પછી કેદીનાં ડ્રેસીંગ ટેબલનાં ખાનામાંથી ઝેર મળ્યું તે વિગત તેણે રજુ કરી.

તેણે ધણી અસરકારક ભાષામાં તે જવાન છોકરી પોતાની સુંદરતા ટકાવી રાખવા ખાતર કાંઈ નુસંકો વાંચીને એ આરસેનીક લાવી હતી તે વિગત જણાવ્યા બાદ કહ્યું, કે જો તે કાંઈથી કરપીણ કામ માટે ઝેર ખરીદે તો ખુદ તે ગામમાંથી જ લેખ એ શું બનવા જોગ હતું ? તેણીના મનમાં જો પાપ ને દગો હોય તો કાંએ નહીં એકાદ પાસેનાં ગામમાં જઈ તે ખરીદી લાવે ? વળી પોતાનું નામ છુપાડી લલતું જ આપવાને બદલે તે ખુશાલ પોતાની સહી કરી આવી તેજ શું બતાવે છે. વળી ઝેર ખરીદ્યા બાદ મહીનાંઓ પછી આ ખુન તો થયું છે, તો પુછવાનું જરૂરનું લાગેછ કે આટલા મહીનાં આરસેનીક રાખી મુકી રહી રહીને આટલે વખતે કાંએ તે વાપરે ?

“ વધુમાં, ” મી. રોસે કહ્યું. “ સઉથી જોરાવર પોઈન્ટ તો એ છે કે જો કેદી દોશીત જ હતે, તો જેવું ડોક્ટરે જાહેર કર્યું કે આરસેનીકથી મોહત નિપજ્યું હતું, તેવું જ તે ઝેર દોડી જઈ પોતાનાં ખાનામાંથી કાઢી ફેંકી દેવાને બદલે નિરાંતને જીવે તેવણે તે ત્યાં રહેવા કાંએ દીધું ? તે આરસેનીકનાં પેકેટની વાત જ તે જુલ્હી ગઈ એજ તેણીને નિરદોષતાનો જોરાવર પુરાવો છે. મીસીસ બ્લેરને કસ્ટડીમાં તુરતજ કાંઈ લઈ જવામાં આવી નહોતી. કલાકો સુધી તે છુટી હતી ને તે દરમ્યાન જો ચાહાતે તો તે પેકેટનો ખુશાલ નાશ કરી શકતે. એક પાપી અંતકરણનું માણસ જરૂર તેમ કરતે. ”

તે કોર્ટમાં એક ધીમો ઘોંઘાંટ મચી રહ્યો. જે એકદમ બંધ પાડવામાં આવ્યો. જે બાબદ ખાસ તે કેદીની સામે જતી હતી તેજ પોઈન્ટ હાલ તેણીનાં મજબુત બચાવ તરીકે જરૂરની થઈ પડી. સાધારણ અક્કલનાં માણસનાં ધ્યાનમાં બી એ વાત ઉતરે તેવીજ હતી. જો કોઈએ પાપ કર્યું હોય તો જાહેર થતાં, તે પાપનો પુરાવો નાશ કરવો એજ પહેલું તે માણસનું કામ થઈ પડે. તેને બદલે તેણીએ તે પાકાટ નતો નાશ કર્યું કે નહીં તો તેનો ખ્યાલ વટીક કર્યો એજ શું બતાવતું હતું ?

મી. રોસે જયુરીનું ધ્યાન ખેંચ્યું કે દેખાવ ઉપર બોલાવું નહીં.

ઉનાલાના ટપોટામાં પીવો

રાઈટર કુંપનીના લેમન અને ઓરેંજના સીરપો.

તાજાં ફ્રૂટસમાંથી બનેલાં છે. સીનથેટીક

એસન્સના ધીયારા નથી.

એક વખત પીશો તો હંમેશા જરૂર મંગાવશો.

દારાં કુંડાં બજાર ગેટ, સ્વદેશી સ્ટોર્સ બારીબંદર,

તવડીઆ, રાઈઝીંગ સન બેકરી ઘોખીતળાવ,

ચેરી કું., બી. પટેલ, પરશીયન બેકરી

આંટરોડ, તેમજ અરબ લેન હમારા

દારખાનામાં મલશે.

કે. ડૉ. ડી. રાઈટર એન્ડ કું.

આરબ લેન, કૌરનર આંટરોડ, સુખધ નં. ૭.

નરું ચોખ્ખું દુધ

કાઉન કોરકની પેક કીધેલી ખાટલીમાં દાદરથી કોલાખા
સુધી એક પોસ્ટ કાર્ડ લખવે ઘરખેડાં પુગાડવામાં આવે છે.
ભેંસના દુધના શેરના આના ૬. ગાયના દુધના આના ૭.

માખણ

માખણનું ધી મણના રૂ. ૩૨) તાજુ કીમ રતલનો રૂ. ૧૧-
ટેલીફોન નં. ૪૨૧૧૦.

ભાયખલા ડેરી ફાર્મ,

મરાઠા હોસ્પિટાલ પછવાડે, ભાયખલા પોસ્ટ નં. ૧૨
ખાસ ઘરાકોની ફરમાસથી અમેાએ

ચરનીરોડ કામાખાગ

સામે ખાંચ ઉંઘાડી છે જ્યાં

ચોખ્ખું દુધ-ભેલ વગરનું માખણ,

તાજુ કીમ, ચોખ્ખું માખણનું ધી હંમેશાં મળશે

કોઇપણ ચીજમાં ભેળ નથી જ તેની ખાતરી રાખવી.

ભાયખલા ડેરી ફાર્મ

ખાંચ-ચરનીરોડ, કામાખાગ સામે.

તમારા માણસ પાસે માલ મંગાવો તો મહેરબાની કરી

અમારી દુકાનનો કેશમેમો જરૂર માગજો.

ખારીક ખ્યાલ કરવો. તેણે રજુ કરેલા પુરાવા ખરાખર ધ્યાનમાં લેવા અને ચુકાદો કરવા પહેલાં, સદાની નાશ પામતી એક ખીલતી જંદગીનો ખ્યાલ કરવો.

એકાદ પળ સ્મશાન જેવી શાંતી વ્યાપી રહી. લોકો દીંગમુઠ થઇને બેઠાં. જેઓ તેણીને થોડીજ વાર આગળ દોશીત માની બેઠાં હતાં તેઓ આ બાહોશ વકીલનું બોલવું સાંભળી છુટકારાનો દમ ખેંચી રહ્યાં.

તેણી પોતે બેધ્યાન જેવી ઉભી હતી. બે પીકચર રજુ થએલાં તે જોઈ રહી. એક સરકારી પક્ષ તરફથી રજુ થએલી ઘાતકી ના તરસ કરીપીણુ ખુની ઝોરત, ખીછ મી. રોસે ચીતારેલી નિરદોશ બોળી અને બચ્ચાંસહી છોકરી. રે ખુદા શું થવાનું હશે ? તેણીએ આંખો ઉઠાવી પોતાની થોડેજ દુર ઉભેલા કેપટન ડગલાસ તરફ જોયું. અને તેનાં ચહેરા ઉપરનો ફકરમંદ છાપ જોઈ તે તાળુખ થઈ.

“ આવી એક છટાદાર રખીએ તેણીને બચાવવીજ જોઈશે. ” કેપટન ડગલાસ મનથી વિચાર કરતો હતો. છતાં તેનું જીગર તો ડામાડોળ હતું.

ત્યાર પછી જજે કહેવા માંડયું, તે તદ્દન પ્રમાણીકપણે બોલતો હતો. તે કેદીની તરફેણમાં કે તેની વિરુદ્ધમાં તે એક બોલ બોલ્યો નહી. સરખી રીતે તેણે તે કેસ બહુ જ પ્રમાણીક વિચારો સહીત રજુ કર્યો. તેનાં જોરાવર શબ્દો બાહે વખત તે આખી કોર્ટને ખાતરી કરાવતા કે તે કેદી દોશીત હતી તો ધણી વેળા, તેઓ સત્ય માનતાં કે તમામ નિરદોશ હતી. એવું સમધારણ બોલવું તેનું હતું.

ત્યાર બાદ તે દબદબા ભરેલો ગંભીર અવાજ બંધ પડ્યો. જ્યુરી મત કરવા અંદર ગઈ. અને તે અભાગણી છોકરી ધ્રુજતી ફકરમંદ ઉભી. નિરદોશ કે દોશીત ? શું ચુકદો હશે ? તેણી ગુપચુપ આંખો બંધ કરી બેસી રહી.

તેની બાજુમાં ખડેલી વોરડરે જણાવ્યું કે તેણીને ગમે તો જ્યુરી અંદર હતી તેટલાં ડોકમાંથી બાહરે જવું અને એ સાંભળી તે એક દીવગીર હસવું હસી.

“ એક ડગલુંથી હું ચાલી શકીશ નહીં, ” તે બાપડી બોલી
 “ જો હું ઉઠીને ઉભી બીજી થઇશ તો ચકરી ખાઇ બોયે પડીશ એમ
 મને લાગે છે ”

વાંચનાર તેણીનાં હાલનો ખ્યાલ કર. નાજુક ગુલાબ જેવી
 એકવીસ વર્ષની, નિરદોશ બચ્ચાં જેવી તે છોકરીને જીવતદાન
 બક્ષવાનું હતું કે ફાંસીનું લાકડું તે વિચાર કરતાં તેણીનો હાલ કેવો
 હોવો જોઇએ ?

એક ગ્લાસ ઠંડુ પાણી તેણી માટે લાવવામાં આવ્યું જે તે
 તુરત પી ગઇ. તે ત્યાર પછી રે ખુદા જયુરી ત્યાં દાખલ થઇ. શું
 ચુકાદો હશે ?

એકજ દુખ ભરેલી અરજ તે શીઝા હોટો બાહર પડી કે ખુદા
 તેણી ઉપર દયા કરે. ને ત્યારબાદ દખતી ને તે સાંભળવા લાગી
 કોર્ટમાં તદ્દન ચુપકીદી પંચરાઇ રહી હતી. ટાંચણી પડે તો સંભળાય
 એટલી શાંતી હતી. “ ગીદરી કે નોટ ગીદરી ” એ સવાલ સર્વનાં
 હોટો અને જીગરમાં રમી રહ્યો હતો.

અને પછી જયુરીએ ચુકાદો આપ્યો. તે નહીં તો નિરદોશ
 હતી, કે નાંતો દોશીત હતી. જુનાં સ્ટોડીશ વરડીકટ પ્રમાણે “ નોટ
 મુવન ”—“ પુરવાર નહીં થએલો ” એવો સેરો મરાયો.

પ્રકરણ ૧૫

“ એ ખુદા આનાં કરતાં તો માહત લલું ”

આ બે બોલો—“ નોટ મુવન ” બાહર પડતાં તે આખી કોર્ટમાં
 ઘોંઘાટ શરૂ થઈ ગયો. કેટલાંકે ધારેલું કે દોશીત હરશે, કેટલાક વળી
 ડડલી રોસનાં જોરાવર બચાવ પછીથી નિરદોશ પુરવાર થશે એમ
 માનેલું પણ “ નોટ મુવન ” એ વરડીકટની તો જાણે કાઠને
 આશાજ નહોતી.

કોર્ટનો ઘોંઘાત સમી ગયો ત્યારે મુજતા કામળ સ્વરે તે કેદીને બધાંએ બોલતાં સાંભળી.

“ નહી નહી એ નહી જોઇએ, ” તે દુખની એક ચીસ સમેત બબડી. “ ભલે જો મને લોકો દોશીત ધારતાં હોય તો મને મરવા દો. જો મને નિરદોશ માનતાં હોય તો છોડી મુકો પણ શંકાનાં કલંક સાથે માહારે જીવવું નથી. ”

તેણીએ દુખથી પોતાનાં હાથો અફાળા નાખ્યાં. પણ જજે પોતાનાં મોટા દમામદાર સાદે બધાંને શાંત થવાનો હુકમ કર્યો.

“ હેસ્ટર પ્લેર, ” જજનો સાદ સંભળાયો. “ હેસ્ટર પ્લેર, એક લાંબી ને ધીરજવાલી તપાસ પછીથી જ્યુરીનો અભીપ્રાય “ પુરવાર નથી થયું ” એ છે. હું દીલગીર છું કે તે સંતોષકારક બોલો—“ તમે તમારા નામ ઉપર એકબી ડાઘ વગર આ કોર્ટ છોડી જાઓ છો, ” બોલી શકતો નથી. તે આરોપ તો તમારી ઉપર છેજ. તે પુરવાર થયો નથી, છતાં, તે સમુળગો નાબુદબી થયો નથી. ”

અને એ સાંભળી, કાયદાનો લંગ કરતાં હેસ્ટર પ્લેર પોકારી ઉઠી.

“ હું નિરદોશ છું માહારા લોર્ડ ને એવો એક દાહડો જરૂર જ આવશે કે જ્યારે કુદરત માહારી નિરદોશતા પુરવાર કરશે. ભલે આ બુદ્ધિ જગતે મને ઇન્સાફ આપ્યો નથી તો શું મુન્કા છે ? ”

“ તમને પુરતો ઇન્સાફ મળ્યો છે. ” હીઝ લોર્ડશીપે જવાબ કર્યો. “ આનાંથી ઇન્સાફી ભરેલી તપાસ બીજી હોઇ કે થઇ શકેજ નહી. મુદ્દા જેટલા તમારી સામે હતા તેટલાજ તમારી ફેવરમાં પણ હતા અને આનાથી બેહતર મત જ્યુરી આપી શું શકે તે હું સમજી શકતો નથી. ”

બસ તે છેવટનાં બોલો સાથે કોર્ટ દરખાસ્ત પામી. લોકો સંતોષ પામ્યા નહી. તે દોશીત હતી કે નિરદોશ તે તો અંધારામાંજ રહ્યું ને જેમ કેટલાક તેણીને દોશીત માનવા લાગ્યાં તેજ મુજબ કેટલાંકો તેણીની નિરદોશતા માટે ખાતરી પુરવક હતાં.

તે ગરીબ બાપડીને અડધી બેશુદ્ધ હાલતમાં, અંદરનાં રૂમમાં

સહ જવામાં આવી. જે તેણીને દોશીત ઠેરવતે તો એક જાતની હિમત તે મેળવી શકતે, જે નિરદોશ હરતે તો કેવો સંતોશ મળતે. મગર આ ચુકાદો જાણતાં નિરાશીમાં તે કેમજી જીગર ઢળી ગયું.

આટલું વેઠવા છતાં હદથી જ્યાંદા સુંદર ને દમામદાર દેખાતી તે રડમસ ઉભી હતી તેવામાં મી. રોસ, તેણીનો વકીલ તેની આગળ આવ્યો.

“હું તમારો કેમ ઉપકાર માની શકું?” તેને જોતાંજ તે બોલી ઉઠી. “તમે માદારી જીંદગી જાચાવી છે. પણ અરે કાંએ તેઓએ આવો ચુકાદો આપ્યો? તમારા કહેવા અને બોલવા પછીથી તેઓએ સમજવું હતું કે હું તદ્દન નિરદોશ છું.”

“ખરું પુછાવો તો,” ડડલી રોસે થાકેલે સ્વરે કહ્યું. તે પોતે બીમાર ને થાકેલો જેવોજ જણાતો હતો. “ખરું પુછાવો તો મીસીસ બ્લેર, જે ચુકાદો આવ્યો છે તે ઘણો સંતોશકારક કહેવાય. મને તો આટલાંની બી લાગ્યેજ આશા હતી કારણ કેટલીક પોઈન્ટ્સ તમારી તદ્દન વિરૂદ્ધ ઘણી જોરાવર રીતે પુરવાર થાય છે.”

“પણ હવે હું શું કરું?” તેણીએ ગમથી પુછ્યું “માહરું શું થશે? શું તમે જોઈ શકતા નથી કે આવાં એક વરડીકટથી માદારી આખી જીંદગીનું સત્યાનાશ વળી જાય છે?”

“હું તે સમજી શકુંછ,” મી. ડડલીએ કહ્યું. “પણ તમે નિરદોશ હરતે તે છતાં, તે ચાર્જનો ખ્યાલ તો લોકોનાં મગજમાં જેવો અને તેવોજ રહેતે. એક વખત એક આરોપ એક માણસ પર મુકાયો, તેને કોર્ટમાં ખડું થવું પડ્યું, એટલે પછી ભલે તે નિરદોશ હોય યા દોશીત, ભલે ગમે તે દરાવ પસાર થાય, છતાં સત્ય માનજો કે તેથી તેની જીંદગી તો કંગાલ થવાની જ. તેનાં સોશીયલ પોઝીશનમાં તકાવત પડ્યા વગર રહેજ નહીં તમે દાખલા તરીકે અતરે રહી શકશો નહીં, માત્રા વચ્ચે બેળાવું બારી પડશે. તમારે બેહન, તમારી આખી જીંદગી ફેરવી નાખવી પડશે.”

“હું નિરદોશ છું તે છતાં માદારે આવું સહન કરવાનું” તે

હુઃખથી પોકારી “ઓ હેવન તું સાહેબ છે કે હું કેટલી નિરદોશ છું.”

“મેં માહાઈ બનતું કર્યું મીસીસ પ્લેર.” મી. રૉસે દીલગીરીથી કહ્યું.

“અલબત્ત ખરચીત જ,” તે જોશથી બોલી. “હું તે જાણું-છને ઓ પ્લીઝ મને નગુણી ધારતા નાં. તમેને જ માહારી હાંદગી આભારી છે. આનાથી અડધુંબી બીજું કોઈ કરી શકતે નહીં ફક્ત એ લોકે માહાઈ નામ ચોકખું કરી આપ્યું હતે તો બસ. અરે આવા કલંક સાથે હું દુન્યાને મોઢું કેમ બતાવું? તેમાં કેમ બેળાવું?”

“તેજ તો તમે કરી શકવાનાં નથી.” મી. રૉસે સમજવા માંડ્યું. “તમારી પહેલી જગ્યા તમે લખ શકવાનાં નથી છતાં, તમારી પાસે જવાની, તંદોરસ્તી ને પૈસાનું જોર છે એટલે હજી તમે જીદગી ખુશાલ રીતે ચુગરી શકશો.”

“અને માહારી સંભાળ લેવા માહાઈ પોતાનું એકે વહાલું માહારી પાસે નથી,” તે બખડી “ઓ મી. રૉસ આવી હાંદગી કરતાં તો મોઢત આવકારદાયક થઈ પડતે.”

તેણી માટે તેનું જીગર બળી ગયું. પણ દિમત આપવા ખાતર તે બોલ્યો.

“દિમતવાન જીગર રાખો મીસીસ પ્લેર,” તેણે નરમાશથી કહ્યું. “તમારો આ દહાડો કાંઈ સદાકાળ રહેવાનો નથી. તમેને આ કહેવત ખબર છેની કે “Many a cloudly morning brings forth a sunny day.” એજ મુજબ વાદળાં ભરેલી તમારી સવાર પુરી થઈ છે ને જળકાટભર્યો રૂડો દીવસ તમારે માટે આવનાર છે.”

તેણીએ એક હડી હાથ મારી.

“સહથી બુરો વખત તો વહી ગયો છે,” તેણે દિમત આપતાં કહ્યું “હવે શીકર કરવાની નથી,”

“પણ માહાઈ શું થશે?” તે જવાન સુંદરી નાસીપાસ બખડી. “મારા પપા ને મારાં મારીને ખોલ્યા બાદ માહારો ધણી માહારી બાબુમાં હતો, હવે કમનસીબે માહાઈ કોઈ જ નથી. આખી

મોટી દુન્યામાં હું જાણે જુલો પડી જવાની હોવું તેમ મને લાગે છે.”

“હું તમારે માટે માહાફ યનતું કરીશ,” તેણે માયાથી કહ્યું

“ઓ તમે મારી સાથે કેટલા બહા થાઓછ,” આભારથી પોતાની મીઠી આંખો તેની તરફ ઉઠાવનાં તે બોલી.” કેટલીક આનુંઓ પોતે પોતાની ઉપરજ ભરોસો રાખી બધો બોળે પોતે જાતે ઉપાડી શકે છે પણ મને ખીક છે કે હું તે માહેલી નથી. હું તો તદન ગભરાઈ ગઈછ. મને કાંઈ સુજતું નથી. મને ધારતી લાગેછ.”

“તમે—તમે તમારે બંગલે પાછાં ફરશો?” તેણે એકાએક પુછી જોયું.

“નહી. કદી જ નહી.” તેણીએ જોશથી કહ્યું.” એ મકાનનું નેહરત નામ દેતાંજ મને કમકમાટ લાગે છે. મી. જલેરનાં ઘરનો ઉબર હું ઓળંગવાની નથી કે તેવણની એક પે લેવાની નથી. એવણ પછીનું જે હૈયાત સગું હોય તેને બલે મળે.”

“તમે એમ કયાંથી ઘણી મોટી દોહત ગુમાવશો.” મી. રોસે કહ્યું.

“તેનું કાંઈ નહી,” તે બોલી. “હું રાખું તો લોકો બોલે કે તેનાં ખુનનાં પૈસા હું વાપડું છું ને મને તે જોઈતા નથી. એમ તો થોડાક પૈસા મારી પાસે છે. જ્યારે બી મી. જલેરનાં અનેક મકાનોનાં લાડા આવતાં ત્યારે “પોકીટ મની” તરીકે તેવણ પચાસ પાઉન્ડની નોટ બેઘડક મારી ઉપર ફેંકતા. મને ખરીદવાનું એવું ખાસ કાંઈ હોતું નહી, એટલે થોડુંક ધરમ ખાતામાં આપી બીજા હું એકલા કરતી રહી તેમાંનાં ૫૦૦ પાઉન્ડ લાલ મારી પાસે બેંકમાં છે તે હું લઈશ.”

“અને તે ઉપર તમારી જાંદગીની શરૂઆત તમો સારી રીતે કરી શકશો.” મી. રોસે જણાવ્યું. “તમારે માટે મેં એક અચ્છો રસ્તો શોધી કાઢ્યો છે જે જો તમને પસંદ આવે તો આપણે તુરત અમલમાં મુક્યે”—મગર તેવામાં બારણાં ઉપર ટકોરા પડ્યા અને ઈર્ટનાં એક ઓશીશ્યલે આવી બજર આપી કે કેપટન ડગલાસ

મીસીસ ખ્બેરને મળવા માગતા હતા. મી. રોસ એ ઉપરથી તુરત જવા ઉઠ્યો.

“હમણાં તો હું જાઉં છું,” તેણે જતાં જતાં કહ્યું. “તમારો વીઝીટર જેવો જશે કે તુરત હું તમારી પાસે આવી માહારો પ્લાન સજેસ્ટ કરીશ.” અને બીજી પળે તો તે ચાલ્યો ગયો કે કેપટન ડગલાસ ત્યાં દાખલ થયો.

“મને મુઝારકબાદી આપતા નાં,” તેને જોતાં જ તે દુખથી પોકારી ઉઠી. “કારણ આ ચુકાદો માહારાથી ખમાતો નથી.”

“ખુદાનો આભાર કે તાહારી જીંદગી બચી છે.” કેપટન ડગલાસે કહ્યું. “ને હેસ્ટર હવે સમજ. માહારો પ્યાર માહારી જીંદગી ને માહાઈ જે છે તે હું તાહારા પગ પાસે મુકવા હમણાં પાછો હાજર થયો છું. બલે તાહારી જીંદગી તરફ લોકો શંકાથી જોય. માહારે મન તું ગુલામના કુલ જેવી સ્વચ્છ ને ફારેસ્તા જેવી પવિત્ર ને નિર-દોશ છે. તાહારી ફતેહનાં વખતમાં હું તને ચાહાતો હતો તેથી જ્યાદા હાલ તાહારી નામોશી અને પડતીનાં વખતમાં ચાહું છું. હેસ્ટર બીલવેડ, માહાઈ સમજ, ને તને આજને આજ માહારી મોહરદાર કરવાની મને પરવાનગી આપ.”

“મને નાં લલચાવો” તે નિસોસ બગડી. “ઓ કેપટન ડગલાસ મને નાં લલચાવો.”

“નહી, મને તને લલચાવો દે હેસ્ટર,” તે માયાથી બોલ્યો. “હું તને ઘણી સુખી કરીશ. તાહારો આ બનાવ એક માઠા સ્વપનાં મીસાલ હું તને બુલાવી દઈશ. અને એવો વખત આવશે જ કે જ્યારે તું મને તે માટે કુવા દેશે ને ચાહાશે, ઓ માધ બીલવેડ, તને તે સુખ, તે પ્યાર, તે સુખી જીંદગીની તક લેવા ખાતર મને બની શકે તો લલચાવો દે.”

તેણીએ ચીરડાધને પોતાનાં સુંદર હાથો અક્ષણી નાખ્યાં.

“આ એક નહી છીપાય એવી લાલચ છે,” તે બગડી. “ઓ ખુદા આ લાલચ મારી હટાવવાની તું મને શકતી આપ.” તેણી એ

પછીથી તેની આગળથી ફરી ગઇ, અને એક મક્કમ ઠરાવ સાથે તેની તરફ જોયું.

“ નહી, ” તે ઘણાંજ મક્કમ અવાજે ખુલ્લું બોલી. “ હું તમોને ચાહતી નથી ને તેથી તમારી સાથે પરણીશ નહીં. પ્યાર વગરનાં લગન કંગાલ્યત સિવાય કશું લાવતાં નથી. જીવો માદારો હાલ કેવો થયો છે તે. નહી નહી, હું શરમ નામોશી કાંઈખી સહન કરીશ પણ ફરીથી એકવાર થઇ ગએલી ભુલ તો કદી જ કરીશ નહી. ”

“ ને હું, ” તેણે આ પહેલી જ વાર ઉશકેરાધને કહ્યું. “ હું નાં ” નો જવાબ લેવાનો નથી. આ દુન્યા ચાલશે ત્યાં સુધી, તાહારી ને માહારી જીંદગી રહેશે ત્યાં સુધી તો એ જવાબ હું લેવાનો નથી જ. ”

“ ને હું ખીજો જવાબ આપી શકવાની નથી-હું લલચાવાની નથી. ” તે બોલી. “ ફરીથી હું મને પોતાને કે કોઈખી પુરૂશને એવો ગેરમનસાફ થવા દેવાની નથી. પ્યાર વગર પરણવાની વાત જ માદારી આગળ કરવી ફેકટ છે ” તેણીનો સાદ હવે કાંઈકે નરમ બન્યો, ને તે શીકકુ કાલાવાલાનું હતી. “ હું તમો ભાધનો આભાર માનું છ. તમારી ભલામ ને આવાં બેલવાથી મને જાણે મારે પોતાને માટે સારો વિચાર બેસે છે. મને હિમત આવેછ. થેકયું કેપટન ડગલાસ તમારી દરેક ભલામ માટે પણ હું તમારી સાથે પરણી શકવાની નથી. ”

“ હું તને પાછું ને પાછું પુછવા કંટાલવાનો નથી. ” તેણે હજી ખી હદ કરી. “ ને હું આશા છોડવાનો નથી, દુન્યાને છેડેખી હું તાહારી પુંદ પકડશ. ”

“ અને દુન્યાને છેડે પુગ્યા બાદ ખી હું તો નાંજ કહીશ. ” તે દીલગીરીથી બોલી.

“ તું હમણાં ક્યાં જવાની છે ? ” તેણે પુછ્યું.

“ હું તે હજી કાંઈ જ જાણતી નથી. ” તેણીએ કહ્યું. “ મેં હજી નકિક કંઈ નથી. ”

“ તું માહારી ઉપર લખશે ? ” તેણે માંગી લીધું ” મને જાણા-

વશે તું ક્યાં છે તે? તાહારી મરજી નથી તો હાલ હું માહારી માંગણી વિસે બોલીશ નહીં પણ ખાતરી રાખજે કે હું નાં તો જવાબ લેવાનો નથી. તું મને અવારનવાર મળશે તો ખરીની? ”

“ હું તે જોવશ ” તે બોલી “ વિચાર કરી તમોને જણાવશ ” અને પાછાં તેઓ ક્યાં ક્યારે અને કેવી રીતે મળવાનાં હતાં તેનાં એકબી ખ્યાલ વગર તેઓ છુટાં પડ્યાં.

પ્રકરણ ૧૬

હીણનસીખ હેસ્ટર

કેપટન ડગલાસ શીકે દુખી ચેહરે જોવા તેણીને છોટી ગયો કે ડડલી રોસ તુરત તેણી આગળ દાખર થયો, પોતાની કલાયન્ટ આગળ તે કેપટન શું કહી ગયો હશે તે જાણવા તેને મન થયું મગર હેસ્ટર તો કંઈ બોલીજ નહીં અને તેણે તેથી કશા સવાલ કર્યોખી નહીં.

“ હું માહારો પ્લાન તમોને કહેવા આવ્યો છું ” મી. રોસે કહ્યું. “ તમારી ખુશી હોય તો તે માફક કરજો. ”

“ તમે જેમ કહેશો તેમ હું કરીશ ” તેણી ગરીબાઈથી બોલી.

“ જો ” “ નોટ ગીલ્ટી ” એ ચુકાદો આવ્યો હતો, ” મી. રોસે કહ્યું. “ તો વખત જતાં તમો પાછાં આ લોકોમાં ભેળાઈ શકતો, મગર જે નિવેડો આવ્યો છે તે જોતાં તો તમારે દુન્યાનાં એક તદ્દન બ્રુદાજ અને નવાજ ભાગમાં જઈ વસવું જરૂરનું થઈ પડશે ”

“ ખરાબર છે. ” તે ખમડી.

“ તમે અતરેથી સીધાં લીવરપુલ ચાલી જાઓ, ” તેણે સમજાવ્યો “ ત્યાં એકાદ હોટેલમાં રહો અને જે પહેલી જ રડીમર ઉપડે તેમાં અમેરીકા જતાં રહો. ”

“ જ્યાં એકબી ખાળક મરદ કે ઓરતને હું ઓળખતી નહીં

હોવું તેવાં એક દેશમાં ? ” તેણીએ ગભરાટથી પુછ્યું.

“ માધ ડીયર લેડી જરા ડહાપણથી વાત કરો ” મી. રોસે કહ્યું. “ જે લોકને તમે અહીં ઓળખો છો તેઓ તમોને કામખી શું આવવાનાં છે ? ને આ પ્લાન નમારા કાયદાનો જ છે. ”

“ તે ખરું છે ” તે બબડી.

“ હવે જે પહેલે કરવાનું છે તે એ જ, ” તેણે સુચવ્યું. “ કે તમારે તમારું નામ બદલી એક નવું અને જુદુંજ નામ લેવું પડશે હેસ્ટર બ્લેરનું નામ તો આડધી દુન્યા જાણતી થઈ એટલે તે નહીં ચાલશે ”

“ તમાર મેડન નેમ હેસ્ટર કેરોલ હતું ખરૂંની ? ”

“ હા ” તે બોલી “ પણ તે નામ મને લેવા ગમતું નહી ”

“ વાંરૂં આપણે બીજું શોધીશું. વિચાર કરતાં મને લાગેછ કે વળી હેસ્ટર કેરોલ બાણું સલામત બી નહીજ કહેવાય. લોકોને એ ઉપરથી ખ્યાલ આવી શકે. મને કહો તમારાં મમાંનું તેવણ પરણ્યાં તે અગાઉનું નામ શું હતું ? ”

“ એની માલકમ ” તે બોલી.

“ ત્યારે તેજ નામ લેવું સહીથી સાઈ છે. ” મી. રોસે કહ્યું. “ તમારાં આંગળાં ઉપરની વેડીંગ રીંગ કાઢાડી નાખજો. ને એક નવીજ જાંઘગી શરૂ કરજો. હેસ્ટર બ્લેરનું નામ અને નિશાન આજથી નાબુદ થાય છે. ”

“ ગરીબ હેસ્ટર બ્લેર ” ધીમેથી તેણી બબડી. “ એવું તે તેણી બાપડીએ શું કર્યુંછ કે આટલું તેણીને સહન કરવું પડે છે. ”

“ તમારે વધુમાં કાંઈ હુન્નર બી જાણવો જોઈશે. ” મી. રોસે વાત ફેરવી. “ જો હું ભુલતો નહી હોવું તો મીસ માલકમ—મનેજ તમારાં નવા નામથી પહેલાં બોલાવા દો. તમે ઘણુંજ ઉમદા ગાર્ડ અને વગાડી જાણો છો ખરૂંની ? ”

“ હા. ”

“ ત્યારે તમારે આ પ્રમાણે તમારા કાર્ડ છપાવા જોઈશે. ”

“મીસ એની માલકમ પ્રેઈસર ઓફ મ્યુઝીક, ટીચર ઓફ સોર્ગોગ.”

“ઓ પણ હું શું શીખવી શકશ? મને કાંઈ અનુભવ નથી.” તે બોલી.

“એમાં કાંઈ મોટું કામ નથી.” મી. રોસે કહ્યું. “તમે પોતે થોડાંક લેસન્સ લેજો એટલે ખ્યાલ આવી જશે કે કેમ શીખવવું. એક બીજી વાત સુચવું તો મને માફ કરશો?”

“શું?” તેણીએ પુછ્યું.

“તમે જાણો છ કે તમારા દેખાવનું વર્ણન દરેકે દરેક છાપામાં આપવામાં આવ્યું છે. ને ખોટા કે ખરા તમારા ફોટોઝ હજારોની સંખ્યામાં વેચવામાં આવ્યા છ, સારે નસીબે મેં જે તમારી એક તસ્વીર જોઈ તે બીલકુલ તમને મળતી આવતી નથી. છતાં સંભાળમાં રહેવું સાઈ છે. અંહ-એર-અ-માફ કરજો.” તે અચકાતો બોલ્યો—
“એક લેડીને આવી બાબત સજેસ્ટ કરવી ઠીક નથી પણ તમારા દેખાવમાં કાંઈક ફેરફાર કરશો તો સાઈ—તમારા વાળનો રંગ બદલવો કે એવું જ કાંઈ બની શકે તો—”

“હા હું તેમ કરીશ” તે બોલી. “માહારાં વાળ કાપી નાખી બીજા રંગનાં હું પેહરશ. એટલે માહારામાં પુરતો ફેરફાર થઈ જશે.”

“હમણા જ તમે એક કેબ લઈ રેશન પર જાઓ,” મી. રોસે સમજાવ્યું. “હું તમારી સાથે આવી તમારી ટીકીટ ખરીદી તમને સહીસલામત ગાડીમાં બેસાડી આપીશ.”

“તમારી લલાઈ માટે ઉપકાર માનવા માહારી પાસે શબ્દો જ નથી.” તે આભારથી બોલી.

“ત્યાર બાદ તમે સીદાં એક હોટેલમાં જાજો. સેન્ટ જ્યોર્જ્સ સ્ટ્રીટમાં રોયલ આર્મઝ કરીને છે તે મળતું છે. હું જાને ત્યાં જઈ આવ્યો છું. તમારું હાથ તુરતનું શરનામું મીસ એની માલકમ, રોયલ આર્મઝ સેન્ટ જ્યોર્જ્સ સ્ટ્રીટ લીવરપુલ. ને હવે મને ડેહોની કે હું તમારે લગતું કાંઈબી તમારે ઘેરથી મંગાવી લઈ શકું તેમ છે?”

“નહી,” તે જુરસાથી બોલી, “મને ત્યાંનું કાંઈ જ જોઈતું

નથી. એક જણસ કે એક પોશાક કશું જ જોઈતું નથી, એ કંગાલ ધરનું નામજ આળી મુકો.”

“ તમે વાજળી છેઓ. ” ને બોલ્યો

“ ને હું માદારી વેડીંગ રીંગનું શું કરું ? ” તેણીએ ફીકકુ હસ્તાં પુછ્યું.

“ લાવો મને તે આપો હું તમારે માટે સાચવી રાખશ, ” મી. રૌસે કહ્યું, અને પછીથી તે સદા અજળ થતો રહ્યો કે એકા-એક તે એમ બોલી જ કેમ શક્યો હશે ? “ હું તે સાચવી રાખશ. તમેને પાછી જોઈએ ત્યારે લખીને મંગાવી લેજો. ”

“ તે કદી બનશે જ નહી. ” તેણી કડવાસથી બોલી. “ બધી નેહરત ગઈ ગુજરી સદા માટે આજથી હું ખતમ કરું છું. ”

કોર્ટની ગીરદા હવે નરમ પડી હતી. રસ્તા ઉપરનાં ટોળાં પણ વિખરાઈ ગયાં હતાં. અને જ્યારે સાંજ પડી ત્યારે એક બંધ કેબમાં એક જવાન ને મોહત જેવી ફીક્કી લેડી સ્ટેશન તરફ લંકારાઈ જતી જોવાઈ. તેણીનાં ચેદરા ઉપર એક કાળા વેલ હતી. અને તે હેસ્ટર હતી. તેણીની આજુમાં મી. રૌસ દીલગીર ને વિચારવંત બેઠેલો હતો.

“ તમારે લાંબી મુસાફરી કરવાની છે. ” ડડલી રૌસે કહ્યું : “ ક્યાં ક્યાં ટ્રેન બદલવી તે યાદ રાખજો. ને સંભાળજો. આ રહી તમારી ટીકીટ. ”

તેણીએ આંમુથી તરતી આંખો સહીત તેની તરફ જોયું.

“ તમે મને છોડી જશો એટલે માદારી આશાનું છેલ્લું કારણ અસ્ત પામતું મને લાગશે. ” તે બોલી. “ માદારો એકપુરો મીન હું ખોષશ ને તે દુખ જેવું તેવું નથી જ, પણ મને એક વચન આપો, “ અને તે આતુરતાથી તેની તરફ ફરી. “ વચન આપો કે હું ક્યાં છું તે કદી જ તમે કોઈને જણાવશો નહી. ”

“ હું હવે ઘણાં ખુદ્દાં દીલથી બધાંને કહી શકીશ. ” મી. રૌસે તુરત હિમત આપતાં કહ્યું. “ કે હેસ્ટર બ્લેર ક્યાં છે તેની મને કશી જ ખબર નથી, ને તે કહેલુંથી સાચું જ કહેવાશે કેમકે હેસ્ટર

બેર આજથી નાણુદ થઈ છે ને એની માલકમ સાથે ભોકાને કર્યું લાગતું વળગતું નથી. ગુડ બાય મીસ માલકમ હું મર્યાદા કે મેં તમારે માટે આથી બહેતર કર્યું હતે પણ ખુદા સાહેબ છે કે મેં માફાઈ બનતું કર્યું છે. ”

તેણે તેણીને ટ્રેનમાં બેસાડી. અને ગુડબાય કરતી વખતનો તે મીઠા શોકાતુર ચેહરા ઉપરનો છાપ તે કદી ભુલ્યો નહી.

“ તમે કદાચ સ્ટીમરમાં અમેરિકા જશો તે લખવાનું જીલ્લાનાં ” તે બોલ્યો.

“ ખરચીત જ નહીં જીલ્લા, ” તે બોલી, “ અને હું જ્યાં બી હોઈશ ત્યાં યાદ રાખજો કે તમારો આભાર ને બચાવ સદા યાદ કરતી રહીશ, ગુડબાય ને ખુદાનાં ઉત્તમ આશીર્વાદ તમારે ઉતરજો ”

એ શબ્દો સ્ત્રી તો પુરા થાય તેટલાં ટ્રેન ચાલી, અને તે મીઠી છોકરીને ચાલી જતી જોઈ, દુખી ચહેરે, પોતાનાં હાથમાં ટોપી પકડી ઉભેલો તે બાહોશ વઝીલ-તેણીનો અચાવનાર, -જેટલો હેન્ડસમ તેટલો જ દીલગીર લાગતો હતો, છેલ્લે છેલ્લે તે આ કેસ ઉપર એવો તો મંડ્યો હતો, રાત દીવસ તન મન બધું તેણે તેણીની બાબતમાં જ ભરી દીધું હતું. એટલે હવે તેણીને ચાલો જતો જોઈ તેની જાંઘળી જાણે લુપ્ત સુક્ષ્મ અને ફીક્ષી થઈ પડી હોય તેમ તેને લાગ્યું.

તે બાહોશ જવાનનાં હાથમાં બીજાં ધણું જોખમભર્યા કેસિરા હતા. એક કુળવંત કુટુંબનાં નખીરાએ ફેરજરી કરી હતી તે કેસ, એક જવાન બાળાને બચાવતું ખુન કરવાનો કેસ, એક જવાન છોકરાએ પોતાના શેઠને લુટ્યો તે કેસ વિગેરે ધણું જોખમભર્યું કામ તેની પાસે તૈયાર હતું છતાં, છેલ્લા બેઠ બરેલા કેસ પછાયા તે કયાં ઉપર હાલ ધ્યાન લગાડી શકતો નહોતો તે ખુબસુરત શીક્ષો જવાન મુખડો તેની નજર સામેથી જાણે હટતોજ નહોતો. ને તેણી આ દુનિયામાં તમામ એકલી પડી ગઈ હતી એ તેણીનાં કામળ સ્વરે બોલાયલા હૃદયબેદક શબ્દો તેના કાનમાં હાલખી અણમણી રહ્યા.

“ગરીબ બંધુ-ગરીબ નાહાની છોકરી” તે બબડ્યો અને તે આખો દિવસ તેને તેજ ખાલો આપ્યા ક્યાં.

જે સાંજે મીસ માલકમ (હેસ્ટર બ્લેરને હવે આપણે તેણીએ ધારણ કરેલાં નામે જ બોલાવીશું) લીવરપુલ માટે ઉપડી ગઇ તેની વળતી આમંદાદે કેપટન ડગલાસ તેણીને મકાને ગયો. પુર ખાતરીમાં કે તેણી ત્યાં આવીજ હશે. ઘેર નહી આવે તો જાય ક્યાં ? ખણ નોકરોએ તેને ખબર આપી કે તેઓની જવાન શેઠાંણી ત્યાં આવીજ નહોતી. એ ઉપરથી તે વકીલ મી. રોસ પાસે દોડ્યો. તો ત્યાં તેને જણાવામાં આવ્યું કે ટ્રાયલ પુરી થતાં હેસ્ટર બ્લેર તે ગામ છોડી ગઇ હતી. અને હેસ્ટર બ્લેરનું શું થયું કે તે ક્યાં હતી તેની મી. રોસને ખબર નહોતી. આ નાઉમેદીબર્યા જવાબથી જો કે તે ધણો નિરાશ થયો છતાં, સતોશ પકડ્યા સિવાય છુટકોજ નહોતો.

પ્રકરણ ૧૭

“સીટી ઓફ પર્લ”

આપણી વાર્તાનું સ્થળ હવે બદલાય છે. હું વાહાલાં વાંચકોને માહારી સાથે લીવરપુલ ખાતે હોટેલ રોયલ આર્મસમાં લઇ જઈશ. વકીલ મી. ડગલી રોસે સુચવેલી તે હોટેલ ધણી ઉત્તમ હતી. એવી કે ત્યાં ફેમેલોવાળા અદસ્થોને તેમજ બાનુઓને લલામણ કરી શકાય. ત્યાં સઘળું ધણી સારી રીતે મેનેજ કરવામાં આવતું હતું. બધું સ્વચ્છ, શાંત અને મગ્ન હતું હતું. જેઓને મગજની શાંતીની જરૂર હોય, થાકેલાં તનને આસાયશ આપવી હોય અને ઉત્તમ દેખરેખ અનુભવવા હોય તેઓ અહીં આવતાં.

અને આ બનાવ લખું છું તે વખતે તા. ૨૮ મી જુનની તે ઝગકતી સવારે તે આખી હોટેલ ચીકાર હતી. કેનેડાથી આવેલી એક ફેમીલી માટે ઓરડા ચુંટવાની કાંમ ધધુખર થતી હતી તેટલાં

એક નોકરે તે હોટેલની માલેકને ખબર આપી કે એક જવાન ને ઘણીજ ખુશસુરત બાનુ, ત્રે રેશમનાં પોશાકમાં સજ્જ થએલી ઘણીજ નરમાશવાળી બહી ને તદ્દન ખીમાર જણાતી, ત્રણેક દીવસ સારૂ તે હોટેલમાં ઉતારો લેવા આવી હતી. લએજ કશોજ તે બાનુ પાસે હતો નહીં પણ પાછળથી તેણીનો સામાન આવનાર હતો એમ તે જણાવતી હતી.

“તે કેવી છે?” હોટેલની તે માલેકે ઉતાવળે પુછ્યું.

“એક જવાન ને ઘણીજ ખુશસુરત ને આખરદાર બાનું લાગે છે.” જવાબ મળ્યો. “ઘણી ખીમાર હોય તેમ જણાય છે.”

“ઠીક છે,” તે લેન્ડ લેડીએ કહ્યું. “રૂમ નંબર એકવીસ તેને આપો.”

મગર જ્યારે રૂમ નં. ૨૧ તેણીને જણાવવામાં આવ્યો ત્યારે તે બાનું સખત ચોકી.

“એકવીસ?” તે ગભરાટથી બોલી. “શું ખીજા કોઇ નંબરનાં ઓરડાઓ ફાજલ નથી?”

“નહીં મેડમ” તે મેડે જવાબ ક્યો. “હોટેલ એટલી ચીકાર છે કે આટલો આ રૂમ ખી મુશકેલીથી તમને મળી શકે છે.”

તે પોરી ઘણી અજબ થઇ. આવો સુંદર ને એકાંત ઓરડો કાંએ તે લેડીને નહીં ગમતો હશે? મગર તે શું જાણે કે તે અભાગ-ણીને ન. ૨૧ નો અકડો શાંતી યાદ આપતો હતો.

“તમે શું લેશો મેડમ?” પાછો સવાલ થયો. “અમારી હોટેલ અહીંની કોશી સારૂ પ્રખ્યાત છે.”

ફરીથી એક કમકમાટની ધુજળી તેણીનાં તનખદનમાંથી પસાર થઇ ગઇ. “કોશી” ચાહ-કોશીનાં ખુશખો વટીકને તે કેવી ધીંછારતી હતી.

“નહીં” તે ધીમે સાદે બોલી. “હું ચાહજ લખશ પ્લીઝ.”

તે સુંદર ઓરડાનાં એકાંતમાં તેણીને ચાહ પીરસવામાં આવી. ઉત્તમ ચાહ, ગરમ ટોરટ માખણ મધ ને જણાં કેન્ડસ વિગેરે જોઇ આખા દીવસની તે લુખી છોકરીને નહીં હતી લુખ લાગી, અને

લાંબે વખતે તેણીએ ભરી ભુખે ખાધું. ત્યારબાદ તેણીએ પેપર માંગ્યું કે ન્યુયોર્ક જતી એકાદ સ્ટીમર સાફ તે તેમાંથી શોધી કાઢે.

તેણીને સ્વપને ખ્યાલ ગયો નહીં કે ખુદ તે પેપરમાં વટીક તેણીના અને તેણીનોજ હેવાલ હશે, પણ એક પછી એક પેપર ખોલતાં તેણીએ તેને તેજ બધે છપાયેલું દીઠું. ટાઈમ્સમાં "Wisdom of a verdict" એ મથાળા હેઠળ છપાયેલું હતું. એકાદ લંડન ન્યુસમાં તેણીની ઇંગ્લીનેા જુઠો સાચો હેવાલ છપાયો હતો અને લીવર-પુલનાં પેપરમાં તેણીના કેસનો એક ટુંક સાર હતો. ટુંકમાં-તે આખો કેસ, જીવલેલ હદ સુધી તેણીની વિરુદ્ધ છપાયેલો તે જોષ શકી અને તે વાંચી તેણીનાં જીવનમાં ઝેરખ-સાફ અને દુખનાં ચમટા તુટવા લાગ્યા.

"ડડલી રોસે ખરું જ કહ્યું" તે એકઝી બબડી "ખરું જ કહ્યું કે હેસ્ટર પ્લેરનું નામ આખી દુનિયામાં જગજગદેર ચઢી ગયું છે પણ તેણે એટલું ઉમેરવું હતું કે સાથોસાથ તે નામને બધાં ધીક્કારે ને હીણું છે "

તે કેટલી ખીમાર હતી તે જાણી શકી નહીં પોતાની આશુથી આંધળા થતો આંખોએ તે તો સ્થિર બેસી જ રહી. પેલું પેપર સરીને નિચે પડ્યું. ને તેણીનું માથું ચકર ચકર ફરવા લાગ્યું.

"રે ખુદા માહાફ આ મોટું સંકટ અને દીવાની કરી નાખશે" તે બબડી.

અમેરીકન સ્ટીમરો બાબદ તપાસ તે તે દીવસે કરી શકી જ નહીં. તેણીનું માથું જ જાણે મંદ પડી ગયું હતું. તેણીએ તે કામ સવાર ઉપર રાખ્યું. અને જ્યારે સવારે તે જાગી ત્યારે તેટલી જ ખીમાર અને કાહેલી તે ઉઠી મગર તેણીનું મસ્તક કાંઈક શાંત થયું હતું. તે હવે ઠંડે મગજે વિચાર કરી શકતી હતી. અને તેણી જોષ શકી કે એક સ્ટીમર પેદાશી જીલાઈએ ન્યુયોર્ક માટે ઉપડતી હતી. તેનું નામ સીડી એફ પર્લ કરીને હતું. તેણીએ તેથી તાજાંતોજ હવે જવાની તૈયારી કરવા માંડી. કપડાં ચપડાં ખરીદ્યાં અને એક ફર્સ્ટ ક્લાસ પેસેજ નોંધાવી. તેણીનું નામ પેસેનજરોનાં લીસ્ટમાં

ગ્રીસ એની માલકમ, પ્રેફેસર ઓફ મ્યુઝીક એ મુજબ લખાયેલું હતું. ત્યારબાદ તેણીએ મી. ડડલી રૉસ ઉપર કાગળ લખ્યું.

“ મેં પેસેજ લીધી છે. સીટી ઓફ પર્લ અતરેથી તા. ૧લી જુલાઇએ ઉપડશે તેમાં હું જઇશ. ”

અને એ વાંચી ડડલી રૉસે માન્યું, અને ખર્ચ માન્યું કે આ છેલ્લી જ વાર હેસ્ટર પ્લેરે આબાદ તે સમજતો હતો.

તેણીએ પુરતો સામાન ખરીદ્યો. થોડાક હોટેલ ઉપર મંગાવ્યો. જ્યારે એક મોટો બોક્ષ તો સીધો સ્ટીમર ઉપર જ ગયો. ઉપડવાને એક દીવસ આગળ તે સ્ટીમર ઉપર ગઇ. બધું જોઇ આવવા ખાતર. તેણી હોટલ પરથી નિકળી પહેલાં એક બુકસેલરને ત્યાં ગઇ. અને તે બાબુએ ઉભી રહી કાંઈ ચોપડીઓનાં નામ વાંચતી હતી તેવામાં તેણીએ પોતાનું જ નામ બોલાવું સમજ્યું. “ હેસ્ટર પ્લેર ” તેણી ઉલટથી તે બોલનાર તરફ ફરી મગર તુરતજ તેણીને ખ્યાલ થયો કે હેસ્ટર પ્લેર તો મરી ગઈ હતી.

કાંઈ બે બાનુઓ હેસ્ટર પ્લેરે સારું ટપાટપી કરી રહી હતી. એક તેણીની નિરદોશતામાં માનતી જણાઈ. જ્યારે બીજી સખત શબ્દોમાં તેની વિરુદ્ધ બોલતી હતી જે બધું તે કમનસીબ પોતે સમજતી ઉભી.

“ એ બૈરી એક ખરેજ ધાતકી ખુની છે. ” એકે કહ્યું. જ્યારે બીજી બોલી કે તેણી તેને બીલકુલ નિરદોશ ખચ્ચાં જેવીજ ધારતી હતી.

તે ફરતાં મગજે ત્યાર પછીથી ત્યાંથી ચાલી ગઇ. ને મહા જોહમતે પોતાનું કામ આટોપી લઈ જેવી પોતાનાં રૂમમાં ફરી કે ઉઘે મરતકે બેહોશ થઇ પડી. જ્યાં તેવીજ હાલતમાં કલાકો બાદ એકાદ ચેમ્બર મેડને મળી આવી.

એ પછી તે ઘણી બિમાર થઈ. બોખારથી તેનું આંગ બળવા લાગ્યું. દીવસો સુધી તે મોહત જીવત વચ્ચે ડાળા ખાતી પડી રહી. જ્યારે સીટી ઓફ પર્લ, ન્યુ યોર્ક જતી સ્ટીમર તેનાં વખરજ ઉપડી ગઈ. એમ છતાં પેસેનજરના લીસ્ટમાં તો તેણીનું નામ હતુંજ.

સીટી ઓફ પર્લનો કમનસીબ ફેજ આખી ઇંગ્લેન્ડને ખબર છે. રાયલ આલબર્ટ સાથે તે અથડી અને તુરતજ તે મોટા મહા-સાગરને તળેટીએ જઈ બેઠી. એક બી પેસેનજર બચ્યું જ નહીં. અને આખું ઇંગ્લેન્ડ એ બનાવથી દીલગીર થયું. ખાસ કરી મી. રૉસ પોતાની ઓશીસમાં આવતાંજ પેપર ખોલતાં તેણે વાંચ્યું.

“ભયંકર દરીઆઈ અકસમાત-સ્ટીમર સીટી ઓફ પર્લનું એકેએક જણ સાથે ડુબી જવું.”

મી. રૉસે એ વાંચી દીલગીર ચેહરે થોડી વાર દવામાં જોયા કર્યું પછી તે પોતાનો એક કલાર્ક હતો તેની તરફ ફર્યો.

“તુને મીસીસ બ્લેર યાદ છે એડમ્સ ?” તેણે પુછ્યું.

“હા સાહેબ,” સુફેદ શીક્ષાને ગભરાયલા ચેહરાએ તે માણસે જવાબ કર્યો.

“તેણી મીસ એની માલકમને નામે સીટી ઓફ પર્લમાં ન્યુયોર્ક જતી હતી, તે સ્ટીમર ડુબી ગઈ છે ને મીસીસ બ્લેરનું ધારણ કરેલું નામ ડુબી ગએલાં પેસેનજરોનાં લીસ્ટમાં છે.”

એક ખોલખી બોધ્યા વગર તે કલાર્ક-એડમ્સ રામ્સે થોડી પળ ટગર ટગર તેની તરફ જોયા કર્યું. પછી તે એક નાણુક અખળાની માફક બેહોશ થઈ પડ્યો, અને મી. રૉસ અજબ થયો કે આખો દીવસ તે કલાર્ક એડમ્સ-એવું ગંભીર ધ્રુવડ જેવું ડાંચું લઈ કાંચ ફર્યો હશે ?

પેલી તરફ હેસ્ટર સારી ચનાં જ જે પહેલું જાણી શકી તે ડુબેલાંનાં લીસ્ટમાં પોતાનું નામ હતું તે. અને તે નાશ પામેલી સીટી ઓફ પર્લ બાબતની વાતો હતી.

“હું આ બીજી વખત મરી ગઈ છું.” તેણી બબડી. “પહેલાં હેસ્ટર બ્લેર મરી ગઈ, ને હવે દરીઆમાં ડુબીને એની માલકમ મરી ગઈ છે. ચાલો એબા દીક જ થયું. આ દુન્યામાં હવે એકે માણસ એવું નથી જે મને ઓળખશે. જ્યાં જ હવે તો મને મુવેલી માનશે. ને માહારો બેદ ત્યારે છુપો જ રહેશે.”

પ્રકરણ ૧૮ મીસ એલીસ કેન્ટ

તે લયંકર “ટ્રેજીડી” બની ગયાને બરાબર પાંચ વર્ષ વહી ગયાં હતાં. અને તે દરમિયાન બીજા સેક્રકડો માઠા બનાવો, ખુનનાં કેસીસ અને ટ્રાયલ્સ થઇ હશે, છતાં હેરટર બ્લેરને લગતી તે બધા બીત કહાણી હજી કોઈ વિસરતું નહોતું. જો તેનાં કેસનો ચુકાદો ચોક્કસ આવી ગયો હતો તો લોકોને તેની આટલી ચટપટ થતે નહીં. મગર તે સાથે વીટાયલો બેઠ બધાને ખેંચી રાખતો હતો અને હજી લોકો તાબુબીમાં વારંવાર પુછતાં કે “એ કોણે કર્યું હશે?”

વળી એક બીજો બનાવ ઉભો થયો, ડાહી રોસ મોહત સુધી ચુપકીદી જાલવતે, મગર તેણીનાં કહેવાતાં મરણને લીધે તેને બોલવું જ પડ્યું. અને તેણી પછી તેણીની બેશુમાર મીઠકત અને પૈસાનો વહીવટ તેને હાથ હતો એટલા ખાતર તેણી પછીનાં એક વારસની તેને શોધ કરવી પડી. મારકસ એડેર જેને એ ખિસ્ચાર વારસાનો સ્વપ્ને ખબર કે ખ્યાલ નહોતો, તે એક દુરનો પણ હઠદાર વારસ તરીકે મળી આવ્યો. અને એ રીતે વધતી ઓછી વીસરાઈ ગએલી તે બેઠબેરેલી વાત પાછી તાજ થઇ, અને ન્યુસ પેપરોએ મોટી હોહા મચાવી નાખી તેમાંથી ખુબ પેદા કર્યું.

ડાહી રોસને ઘણું લાગ્યું, તે ખિચારી જે નિરંદોશ હોય કે જેમ તે માનતો હતો કે તે તદ્દન નિરંદોશ હતી જ તો આવી એક બહી ને પાંચત્ર અબજાનો આ અંગ્રમ આવ્યો! તેથી તે ખેદ પામ્યો. તેણે તો ધાર્યું હતું કે આટલું બધું સહન કર્યો બાદ પેલી બાબુની દુન્યા-અમેરીકામાં તે સુખી જ થશે ને શાંતિથી પોતાનાં દહાડા પસાર કરશે તેને બદલે જવાન અને ઉલટમંદ તે સુંદરી આટલી વેહલી અને ટુંક ઉમરમાં આટલું દુખ અને હાડમારી જોધને જ પેલી મીનોઈ જેહાનમાં જતી રહી તેથી તેની દીલગીરીનો પાર રહ્યો નહીં.

“ ખુદાની વાતો ખુદાજ જાણે, ” તે બબડ્યો. “ એમાંથી કાંઈ કુદરતનો ભેદ હશે, મગર હું તો માહારી જીંદગીનાં છેડા સુધી હેસ્ટર ખેરને જીલવાનો નથી ” અને તે નહીં જ જીલ્યો.

હેસ્ટર ખેર-તે ભેદ લેરેલા કેસની હીરોઇન કુખી મુઠ તેનો રસરસતો હેવાલ ન્યુસ પેપરોમાં આવ્યો અને તે વાંચી તે કમનસીબ પોતે કડવાસનું દસી.

“ આહ ” તે મનથી બબડી “ એથી ઠીકજ છે. કાંઈ બધાનાં જ નસીબમાં એવું હોતું નથી કે લોકો પોતાને માટે પોતાનાં મરજી પછી શું બોલેછ તે જાણવું-પણ મેં તો તે જાણ્યું ને અફસોસ હું જોવુંછ કે એક બી માણસ મારે માટે સાઈં બોલતું નથી. શું દરેક મુવા પાછળ એમજ બોલાતું હશે ને એમજ તેનું નામ વજોવાતું હશે ? ”

જેવી તે સારી થઇ કે તે હોટેલ છોડી ગઇ કે રખે તેણીને કોઈ પારખી લેય. સારે નસીબે, તેણીએ ફક્ત તે વીજટરજ જીકમાં મીસ માલકમ લખેલું હતું તેથી ચુનાચેરા થઇ નહોતે તે વગર ચકડાવે ત્યાંથી ચાલી જઇ શકી.

તે એક બીજા દરીઆ કીનારા આગળનાં મુલકમાં ગઇ. ખુદી હવા, તાજાં ઇંડાં, ફુટ અને બીલકુલ શાંતીથી તે પાછી તંદોરસ્ત અને રાતોમાતી બની ગઇ.

“ એની માલકમ જોડે માહારી પવિત્ર માતાનું મીઠું નામ હતું, “ તે મનથી બબડાટ કરતી, “ છતાં મને તે ફળ્યું નથી. શું આટલાં બધાં નામો કોઇથી છોકરી ધરાવતી હશે ? હવે વળી નહું નામ મારે માટે શું શોધું ? હું હવે તો તદ્દન એક ઇગલીશ નામ શોધીશ કે જેમાં જરાબી રકોચ બેલ હોય જ નહીં. એલીસ કેન્ટ, એ તદ્દન ઇગલીશ અને મજાહનું નામ છે. ”

તેણીએ “ એલીસ કેન્ટ ” નામનાં લેખલો બનાવી પોતાની પેટી ઉપર તાંબાં, અને દુખનું એક કડવું દસ્તું તે રાતા હોઠો ઉપર ફેલાઈ રહ્યું.

“ હું ઇચ્છુંછ કે એલીસ કેન્ટ, નસીબવાન નિવડે. ” તે બોલી.

ત્યાર બાદ તે જ્યાં સીક પડી હતી તે હોટલ છોડી ફરીઆ આમળનાં એક સુંદર વાલેજ " ડોરટોન "માં આવીને રહી. ઇંગ્લીશ તળાવો સાથનું તે એક નાહાનું રલીઆમણું ગામડું હતું. અને અહીં તે એક આખું વર્ષ રહી.

ત્યાર બાદ દવે શું કરવું તેનો ખ્યાલ તે કરવા લાગી. કંઈ રીતે પૈસા મેળવવા? શું કામ કરવું? તે બીનઅનુભવી એકલી અટુલી કાઈ ને બી જાણ્યા પીછાણ્યા વગર શું કરે, ક્યાં જાય?

પેરીસ જવાનો તેણીએ ઠરાવ કર્યો; જ્યાં પકડાઈ નહી આવવું હોય તેવાં એકાદ ગીચ ગામમાં જવું હોય તો તે પેરીસ જેવો બીજો મુલક એકે નથી. પેરીસમાં જઈ ઇંગ્લીશ લેશન્સ આપવાનો તેણીએ ઠરાવ કર્યો.

ઠરાવ મુજબ તે પેરીસ ગઈ અને પોતાને નામનાં નવા કાર્ડજ નિચે મુજબ છપાવ્યા.

" મીસ એલીસ કેન્ટ

ટીચર ઓફ ઇંગ્લીશ એન્ડ મ્યુઝીક

૧૫ રૂંડ સેન્ટ જીન "

વખત વેદતો ચાલ્યો. અને ખુદાની દયાથી તેણીને ઠીક કામ મળવા લાગ્યું. ઇંગ્લીશ નહી જાણનારાં ઘણાંક જણાં તેણી પાસે સારા દામે લેસન્સ લેવા આવ્યાં.

પ્રકરણ ૧૯

એક લાડધેણું બચ્ચું.

આખા પેરીસમાં સઉથી નામીયું વખણાયલું, માન પામેલું અને પુરાણું કુટુંબ તે સેન્ટ લુસ "નું હતું. એક ઘણાંજ પુરાંણાં માન ખામેલા પ્રમાણિક વડવાઓથી ઉતરી આવેલું તે એક નામીયું ખાનદાન હતું. તે ખાનદાનનાં ઘણાંક નખીરાઓએ ફ્રાન્સમાં કુર્સેઈજ સાથે લડાઈ કરી હતી. તે જીનાં જમાનામાં જ્યારે ફ્રાન્સની ઇઘાણીની

તે બીજી પુલની નિશાની લોકો લખને ફરતાં ત્યારે સેન્ટ લુસ જેવી મજરીથી કોઈ એ જ તે તે ધધાંણી ધરાવી હોય. તેઓએ ધણી મીલકત અને પૈસા ખોલ્યો હતો છતાં હજી ધણાં તવંગર ગણાતાં હતાં. લુઇ ૩ સેન્ટ લુસ હાલનાં તે કુટુંબનો વડો જવાન પરણ્યો હતો. તેની મોદરદાર અડધી ઇંગ્લીશ અને અડધી ફ્રેન્ચ હતી. અને તેની બધી અસર તેની દીકરીમાં ઉતરેલી જોવાતી હતી. કલેર સેન્ટ લુસ, તે વારસ દીકરીમાં એક ઇંગ્લીશ ખવાસનું જ ભડભડ ખોલવું ને પ્રમાણિકપણું દાખવતું હતું, જે ગમે તેટલી ફ્રેન્ચ કેવણી તેણીને સુધારી શકી નહી જ. સાચું સદા ખોલવું ને જે હોય તે મોઢાં ઉપર ખરું કહી દેવું એ તેનો ખવાસ હતો. વળી તે સાથે તેનાં ફ્રેન્ચ પીતાથી ઓછે ઉતરી આવેલી ચાલાકી રમુજ તાલુકા ટુચકા કરવાની આવડત અને હાજર જવાખ દેવાની બાહોશી ને સીકત હતી.

જેમ બહુ ધાકથી તેમ જ બહુ લાડથી બચ્ચાંઓ બગડી જાય છે. એ જ રીતે આ નામીયા કુટુંબની તે એકની એક વારસ દીકરી ધણી લાડધેલી હતી તે તો કહ્યા વીના ચાલશે. તે ખુબસુરત હતી,-- સંપુર્ણ સૌદર્ય ધરાવતી, હસમુખી ખોલકણી આકર્ષીત...લાગણીવાળા બાલી અને એકોમ્પ્લીક્ષ-તે હાલ માત્ર સોળ વર્ષની જવાનીમાં ખીલતી અને ડોલતી એક કમળ પુલની કળા જેવી ધણી સંભાળથી ઉછારેલી ને પ્યારથી જાળવેલી હતી. તેણીને હજી ધરમાં ને ધરમાં જ રાખવામાં આવતી હતી. મેડમ ૩ સેન્ટ લુસની એવી ઇચ્છા હતી કે તેની દીકરીએ ક્રાન્સમાં એક સઉથી ઉંચાંમાં ઉંચાં લગ્ન કરવા એટલા માટે સાધારણ નજર તેણી ઉપર નહી પડે તે માટે તે માતા અધીરી અને ફકરમંદ થતી જોવાતી હતી.

ખ્રીટીનીમાં આવેલી તેઓની તે એસ્ટેટ એક નામીયા મીલકત હતી. અને તેને “ લેફૅનટેન ” નામ આપવામાં આવ્યું હતું. ત્યાં તે રમણ બાગમાં ઉડી રહેલા અનેક પુવારાં (fountains) ઉપરથી તેને ફ્રેન્ચમાં તે નામ એનાયત કરવામાં આવ્યું હતું.

તે એક સુશોભીત, ખંચાણુકારક ને બગ્ચા કરટલ હતો. તેની

આસપાસ લીલા જંગલો અને ખેતરો જથ્થાતાં હતી, જ્યારે તેની ઉત્તર બાજુએ, ઠંડી હવા સાથેનો બ્લુ મહાસાગર અરડાઈ પડેલો જોવાતો હતો. તે મહેલ સરીખા મકાનનાં મીનાંરા અને સુંદર બાગ બગીચાનો વૈભવ ચીતારવા કરતાં કદી લેવો સહેલ પડશે. મેડમ સેન્ટ લુસનાં દાગીનાં લાખો રૂપીઆનાં હતા. જ્યારે મોશ્યુરનાં ઉત્તમ ઘોડાઓ પેરીસની મગરૂરી હતી. તેઓની ગાડીઓ મોટરો અને નોકરો સાથેનો તે દોડદમામ જેટલો ખરો ને સંગીન તેટલો જ દબદબા ભરેલો અને સુંદર હતો. અવારનવાર ત્યાં મોટા બોક્સ અને પાર્ટીઓ આપવામાં આવતી મગર તે બધા મેળાવડામાં તે ધરતી દીકરી હાલ તુરત તો હંમેશા જેરહાજર જોવામાં આવતી.

દુન્યાની કોઈબી ચીજ તેણીને ના પાડવામાં આવતી નહી. સિવાય આ સોસાયટીમાં દાખલ થવાનું. તે તદ્દન એક લાડલેલી લાડથી છગાવી નાખેલી છોકરી હતી છતાં કહેવું અજબ જેવું છે કે તે જરાએ બગડી ગઈ નહોતી. આટલા બધા લાડ જોતાં તે હદથી જ્યાદા ડાહી કહેવાય.

એલીસ કેન્ટ (હેસ્ટરને હવેથી આપણે એ જ તેણીનાં આ બીજા વાર ધારણ કરેલા નામથી બોલાવીશું) ના સમાગમમાં તે છોકરી પહેલી આવી જ્યારે તે માત્ર ચૌદ વર્ષનું એક બચ્ચું હતું. તેણીની ખુબસુરતી અદ્ભુત અને અજબ જાતની હતી. તેણીની આંખો અંધારી રાત્રીનાં કાળા પડછાયા જેવી અને સ્પેનીશ દેખાવાની હતી. જ્યારે તે છોકરીનાં વાળો તમામ સોનેરી ઝળકતા અને કસબ જેવા હતા. તેણીની અદાઓ બધી ફ્રેન્ચ તોડની તાઝીમ તવાજે ભરેલી ને ગ્રેસફુલ હતી જ્યારે તે મીઠો ચેહરો એક ઇંગ્લીશ ગુલાબ જેવો હતો. જંજીર ઇંગ્લીશ રાતા ગુલાબો અને લીલીઝની સાથે મેલવણી કરી હોય તેવો ચામડીનો સુંદર ઝળકતો રંગ હતો. તેણીનું હસવું મીઠું અને દીલજીત હતું જ્યારે વાતો ગડબડખોરી ને હંમેશા રમુજી હતી.

એક દીવસ તે પોતાની માતા સાથે પોતાની એક દુરની સંગીને ત્યાં ગઈ. એ સગી મેડમ ડ લોરનેનાં બાળકો આખી

ખતાવા સદા તે માતા આતુર રહેતી.

“માહારાં ખચ્યાંઓ હાલ ઇંગ્લીશ લેસન કરવા બેઠેલાં છે,” તેણીએ તે મળવા આવનારાં સગાઓને કહ્યું. “તમને મળવું છે તે લોકને ?”

એક ઉલટમંદ આતુર જવાબ કહેરીસ તરફથી અને એક શાંત જવાબ મેડમ તરફથી મળતાં, મેડમ લોરને તેઓને પોતાનાં ખચ્યાંઓ જ્યાં ઇંગ્લીશ શીખવા બેઠાં હતાં ત્યાં લઇ ગઇ, જતાં જતાં તેણી બોલી:

“એક ઘણી જ બાહોશ ઇંગ્લીશ તીયર મેળવવા હું બાગ્ય-શાળી ચર્ચ છું,” તે બોલી.

“તે કોણ છે ?” મેડમ સેન્ટ લુસે પુછ્યું. અને એ સવાલ થતાં, તેની યજમાન બાનું સંતોશનું હતી.

“કોણ છે ?” તેણી બોલી. “માહારાં છોકરાંઓ તેા કહેછ કે સીદી બેહસ્તમાંથી જ ઉતરી આવેલી તે એક ફરેસ્તો છે.” અને તે ગમ્મત પામીને હતી, “૩ સેન્ટ જીન,” તરફ રહેતી તે એક ઘણી જ ખુશસુરત ઇંગ્લીશ બાનું છે.”

આટલું બોલતાં તેઓ તે રૂમ આગળ પુગ્યાં અને મેડમ ઠ લોરનેએ એક ધીમાં આંચકાં સાથે તે બારણું ખોલી નાખ્યું. એક ગોલ ટેબલ નજદીક, ખ્યાલબી નહી કરી શક્યે એટલાં બધાં સુંદર નંદરોસ્ત ને ગલગોતાં જેવાં ખચ્યાંઓનું એક ટોળું જણાતું હતું, મગર તેઓ ઉપર નહી, ને તેઓ વચ્ચે બેઠેલી, ચીત ચોરી લેય તેવી તોડની ખુશસુરતી ધરાવતી એક જવાન અમળા ઉપર તેઓની નજર ચોંટી રહી. મેડમ સેન્ટ લુસે મનથી કબુલ કર્યું કે આંટલી હદ સુધીની ખુશસુરતી તેણીએ આ પહેલીજ વાર જોઈ હતી. આશરે વીસેક વર્ષની તે હતી. જેનાં વાળોનો જથ્થો ઘેરો અને ચળકતાં રેશમ જેવો જણાતો હતો જેની વચ્ચે વચ્ચે સોનેરી ઝળકાટનો ખ્યાલ આપતો હતો. તેની આંખો તદ્દન ખુલ્લી હતી. ચપચપ રંગ બદલતી તે મ્હોટી ચરમો દવમાં બોળી કાઢેલાં ફરગેટ મી નોટ નો ખ્યાલ કરાવતી

હતી. તે જ્યારે ઉંચું માથું કરી આપણી તરફ જોતી કે તુરત જ આપણને તેનાં શીકાર બનાવતી, એવી મધુરી પણ એક શોકાતુર કહાંણી રજુ કરતી તે ચશ્મે હતી. મગર જે સઉથી ધ્યાન ખેંચનારું હતું તે તેણીની ખીલતી સૌંદર્ય નહી, પણ તે પમરતા યુવાન જેવા મુખડા ઉપર હવાયલી એક ઓર તરેહની છાપ હતી, તેજ કેવળ અનન્યબી પેદા કરનારી અને દીલ ખેંચનારી હતી.

પોતાની ઇંગ્લીશ તીચરે જે વખાંજી પોતાનાં મહેમાનમાં પેદા કરી હતી તે જોઇ તેણીએ થોડાક સપ્તાહમાં તેઓની પીછાણ કરાવી.

“કેવી સરસ લેડી છે,” પોતાની ઉતાવળી રીત પ્રમાણે તેણી સાથે એકદમ ને તાબડતોળ પ્યારમાં પડી જતાં કલેરીસ બગડી.

તે તેની આગળ ગર્ધ અને બેઘડક વાતો કરવા લાગી. મગર એકજ ઝડપી નજર. પછીથી મીસ કેન્ટે વાત કરવાનાં અખાડા કર્યાં, પણ એ કાંઈ કલેરીસને પાળવે ? તેથી તે કાંઈ બીહે કે ડરે એવી કાચી પોચી તે હતી જ ક્યાં ? તે પાછી અને પાછી તેને વાત કરાવતીજ રહી.

‘તમે ઇંગ્લીશ કેટલું સરસ બોલો છ મીસ કેન્ટ, “તેણીએ કહ્યું: “લોકો કેન્સ અને ઇટેલ્યન બાપાની મીઠાસ માટે ગમે તે કહે પણ હું તો ધારૂં કે આખી દુન્યામાં ઇંગ્લીશ બાશા જેવી મધુરી ને મ્યુઝીકલ બીજી કોઈજ નથી. અલબત્ત જ્યારે બરાબર બોલાય ત્યારે જ તેની ખુબી તો જણાયછ”

“તમારાં મત સાથે મળતી છું” મીસ કેન્ટે કહ્યું.

મેડમ ડ સેન્ટ લુસ હસી અને મગરરી બર્થ પ્યારથી પોતાની એકની એક દીકરી તરફ જોયું.

“તું એ બાબદ સર વિચાર બાંધવા અને વિચાર જાહેર કરવા હજી ઘણી નાહાની છે કલેર.

“નાહાનાંજ ખરું તોલ કરી શકે મમાં,” તે લાડબેટી નાઝનીને કહ્યું. અને પછી એલીસ કેન્ટ તરફ ફરતાં તે બોલી “હું ઇચ્છું કે તમે મનેબી ઇંગ્લીશ શીખવો મીસ કેન્ટ”

“ કલેર દીકરી, ” મેડમ લુસે કહ્યું “ તું ઈંગ્લીશ મળાહતું બોલેછ. ”

“ તદન મળાહતું તો નહીજ મમા. ” તેણીએ કહ્યું. “ તમે જાણોછતી કે તમે પોતે કેટલીક વખતે માહારા ઈંગ્લીશ ઉચ્ચાર સાંભળી હસોછ. ”

“ માહારા પોતાનાંબી કાંધ ધણું સારા તો નથીજ ” મેડમ હસી “ જો કે તાહારા કરતા હું એક ડીગરી વધારે ઈંગ્લીશ છું. કલેર. ”

“ મીસ કેન્ટ, ” તે લાડલેલી નાઝનીને પાછું કહ્યું “ કહોની મને તમે શીખવશો કે ? ”

મીસ કેન્ટ એક પગ અચકી, આહ તેણીને થોડીજ ખબર હતી કે તેણીની જીંદગીનો તે મોટામાં મોટો બનાવ આ કલેરીસનીજ ખરકને શરૂ થનાર હતો, એક પગ તેણીએ વિચાર કર્યો. રખે તેઓનાં કાંધ ઈંગ્લીશ સગાં ઇંગ્લન્ડમાં હોય, રખે તેણીને કાંધ ઓળખી કાઢે એવું તેઓનું અતલગનું હોય-તે દટાયલો બેદ તાજે કરે એવું રખે ત્યાં રહેવાથી બને ? પણ નહીં, તેણીએ માન્યું કે તેઓ વરશોને વરશોનાં ક્રાન્સમાં રહેલાં, તેવાં કાંધબી ઈંગ્લીશ સગાં ધરાવતાં હશે નહી. વળી આખી પેરીસમાં તે એક નામીયું કુટુંબ હતું અને પઝાર સારોજ આપશે એમ બધા વિચાર કરી લેતાં તેણી અડધી ઉપર લલચાર્ધ ગઇ.

“ માહારી દીકરી કહેછ તે સાથે મને બી બે બોલ કહેવા દેઓ મીસ કેન્ટ, ” મેડમ લુસે કહ્યું. “ તમે આવશો ? ”

“ ને મને બી કહેવા દો પ્લીઝ, ” મેડમ લોરને બોલી. “ તમે જશો ? ”

“ મીસ કેન્ટ, ” અને કલેરીએ એવી તો લલચારવાની અદાએ મીઠા કાલાચાલાની દપે તેણી તરફ જોયું કે જ્યારે એલીસ કેન્ટે તાજડોતોય દા કહ્યું.

પાંચનાર, એ કીસમત હતું-એ તકદીર હતું બીજું કાંધ જ

જોડી ન્યાં નસીબે આંગળી લંબાવી કે “ અહીંજ ” ત્યાં જ્યાં વગર
તરહેવાતું જ નથી. અને તે ગઈ.

તે ગઈ. દરરોજ એક કલાક ઇંગ્લીશ લેસન્સ શીખવવાને
તમાર જે મેડમે ફેરબો તે સાંભળી તે અજબ થઈ ગઈ. બધું નક્કી
કર્તા બાદ વળતે દીવસે “ લેફેનટેન ” માં આવવા તે તે છોકરી
કણુત્ર થઈ-ભવિષ્ય તેને માટે શું લાવનાર હતું-ત્યાં તે શું મેળવનાર
હતી તેનાં એક ખી ખ્યાલ વગર—

“ મીસ કેન્ટ જેવા બાનું મેં આખી મારી જીંદગીમાં જોયાં
નથી મમાં, ” કેલીરીસે ધર જતાં કહ્યું. “ જોતાં જ જાણું છું તો તે-
વણુ સાથે પ્યારમાં પડી છું. મેડમ ડ’ લોરને અને તેવણનાં બચ્ચાઓ
તે ઇંગ્લીશ ટીચરને ચાહેછ તેથી હું જરાખી અજબ થતી નથી.
તેવણ છે જ કેટલાં બધાં સુંદર. ”

“ તેવણ એમના સારાં ઇંગ્લીશ ફ્રેન્ડોનાં હોય તેવાં જણાય
છે. ” તે માતાએ કહ્યું.

“ હા તેમ હોશે જ, ” કહેરે ઉવટમંદ જવાબ કર્યો. “ તમે
તેવણનાં નાહાનાં નાજુક હાથો અને ધીન્નો મીઠો અવાજ નોટીસ
કર્યો મમાં ? કેટલાં રીફાઈન્ડ લેડી છે. ”

“ હું તે ટીચરની અદેખી થઈશ કહેરી. ” મેડમ હસી.

“ તેમ કરવાની અગત જ નથી માહારાં મમાં, ” કહેરીસે
હેતથી કહ્યું. “ કારણ આખી દુન્યામાં મારે મનથી તમારા જેવું તો
કોઈ જ નથી, ” અને તે જે બોલી તે ખરું અને ખરાં દીવનું જ બોલી.

પ્રકરણ ૨૦

અરે તકદીર, તકદીર તાહારો અજબ તોર છે !

નસીબનાં ચક્કરે ખતાવેલી અને દોગવેલી દીશા તરફ ગયાને
એલીસ કેન્ટને ત્રણ આઠવાડયાં થઈ ચુક્યાં હતાં. અને કહેરની માફક

જ મેડમ પોતે પણ વધતી ઝાઝી તે ઇંગ્લીશ ટીચર ઉપર મોહીત થઈ એમ કહેવું સહરામતભર્યું જરાએ નથી. અજબ જેવું તો એ હવું કે ખુદ મોશ્વેર લુસ કે જે આખી દુન્યામાંની ઓરતોમાં ફક્ત પોતાની મોહરદાર અને બેટી માટે જ પ્યાર અને નખાણુ ધરાવતો હતો તે વટીક માયા અને વખાણુથી તેની તરફ જોવા લાગ્યો.

એવો વખત જલદી જ આવ્યો કે એક કલાકનાં શીક્ષણથી કેવરીસને ધીરજ રહી નહી. એલીસ કેન્ટને હંમેશ માટે ને ખાખો વખત પોતાની પાસે રાખવા તે તત્તલખાર બની.

“ તમે એક બેઠબરેલી ખુશ્મુતી છો, ” કહેરે પ્યારથી કહ્યું. પણ તે જોઇને અજબ થઇ ગઇ કે તેણીનાં સખ્દોથી તે ઇંગ્લીશ ટીચરનો એકરો મોહત જેવો શીકો પડી ગયો હતો અને તે પોતાની ખુરશીમાં અઢેવાઈ પડી હતી.

“ શું છે ? ” કહેરે મભરાટથી પુછ્યું.

“ તમે મને બેઠ બરેલી કાંએ કહો છો ? ” તેણીએ પોતાનાં શીક્ષા ફૂલ હોઠોથી પુછ્યું.

“ કાંએ તે તો કાણ જાણે ? ” તે મસ્તાનીએ જવાબ ક્યો “ હું તો વિચાર વગર જ બોલી. પણ એટલું ખરું કે તમારી ખુશ્મુરતી કાંઇ એવી તરાહની છે કે હું સમજવી શકતી નથી. મમાં તો હંમેશ કહેછ કે તમારી બ્યુટી અને ગ્રેસ એક શાહજાદીને શોભાવે તેવીજ છે. ને તેવણુ અજબ યાય છે કે આવી સુંદરતા ધરાવતાં એક બાનુએ પોતે મેદનત કરી પેટ ભરવું પડે છે. કદાપી એ ખ્યાલથી હું બેઠ બરેલી ખુશ્મુરતી બોલી હોવું ”

“ એમાં બેઠ બરેલું છેજ શું ? ને અજબ થવાનું બી શું છે ? ” મીસ કેન્ટે કહ્યું “ મારાં માઆપ મરી ગયાં છે માઈ કોઈ નથી. મારી પાસે પેસા નથી તેથી, હું મારી કેળવણીનો ઉપયોગ કરી પ્રમાણીકપણે કમાવું છું ”

“ ખરાબર છે, ” કહેરે કહ્યું. અને એ સાંભળી એલીસે છુટકારાનો દમ ખેંચ્યો.

ફેશનેબલ સ્ટાઇલની તરેહવાર જાતની મીઠાઇઓનું

—: પાચેનીયર ખાતું :—

૪૫ વરસનાં જુના ને જાણીતા

મીઠાઇવાલા

તાજભાઈની મીઠાઇ વિશ્વમત તથા અમેરીકામાં એટલી બધી વખણાયેલી છે કે દર મેલે તરેહવાર જાતની મીઠાઈના પારસલો માલેકની જાતી દેખરેખ તળે રવાના થાય છે.

મુંબઈ તેમજ દેશાવરોમાં દરેક કામોમાં તાજભાઈ મીઠાઈવાલાનું નામ જગજહેર છે. બીજા ઠેકાણે વેચાતી મીઠાઇઓમાં અને તાજભાઈની બનાવેલી મીઠાઇમાં આસમાન જમીનનો ફરક રહે છે.

તાજભાઈની મીઠાઈ ખાવાથી મોંઢમાંથી સવાદ જતો નથી. તાજભાઈના પ્રીન્સ ને કાઢિન હલવાના ઔરડરો બેટ મોકલવા માટે જરૂર નોંધાવેા. જાતજાતની ઉંચા ઘીમાં ગરતી મેવાથી બરપુર ટેસ્ટમાં ઉત્તમ મીઠાઇ ખાવી હોય તો તે તાજભાઈનીજ છે.

તાજભાઈ થાવરભાઈ

મીઠાઈવાલા,

મુતારચાલને નાકે, ૨૩૦, અખડુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ,

મુંબઈ નં. ૩.

આંટરોડ, ગોવાલ્યા તલાવ, ગામદેવી, તેમજ ખખાલા હીલ, તરફ
વસતા તમામ શોખીનાને માટે કુટુંબોની ખાસ સગવડ ખાતર

તાજ માછલી

નો સ્ટોલ ખોલ્યો છે કે જ્યાં હવેથી દરરોજ સહવાર સાંજ-દરેક
જાતની તમામ તાજ મચ્છીઓ-આઇસમાં મુક્યા વગરની જેવી કે

રામસ-છમણા-ખોઈ-સુરમઈ વીગેરે

એકદમ સસ્તામાં

મલશે. માછણો તમારી પાસેથી ડાલ લાવો લખને તમોને
છેતરે તેજ માટે હમોએ ખાસ આવા લાવો રાખ્યા છે માટે
એક વખત જરૂર પધારીને ખરીદી કરી તમારી ખાત્રી કરી જોશો.
ખહારગામના તમામ ઓરડોપર પુરતું ધ્યાન આપી એકદમ
તાકીદે પારસલથી મોકલી આપશું ઠેકાણું નોંધી લેજો.

શ્રીશ એમપોરીયમ

પીટીટનો કંપાઉન્ડ-ગોવાલ્યા ટેક રોડ, ક્રીયર પુલને નાકે-મુંખઇ.

૩૬ વરસ થયાં મુંગે મોહડે ધરાકોની સેવા બજાવતી જુની
અને જાણીતી દુકાન.

નવરોજ શરાફની કું.

આંદીના તથા જરમન સીલવરનાં વાસણના વેપારીઓ.

૧૨-૧૪ બ્રાડગેટ સ્ટ્રીટ, કેટ, મુંબઈ.

અમારી દુકાને સ્પેશીયલ ક્વોલિટી નંબર પહેલાનાં

(હમેશાં આંદી જેવાં સફેદ રહે તેવાં) જરમન સીલવરનાં દરેક

જાતનાં, તેમજ દરેક કામને બરનાં વાસણો તેમજ ખાસ ચીનની બના-
વટનાં આંદીનું ફ્રેન્સી ભેટ આપવા લાયક રૂપાં કામ, ઇંગ્લીશ
પ્લેટેડવેર તથા ચોખા એલ્યુમીનીયમના તરેહ તરેહનાં ધરગતુ
વપરાસને લાયકનાં વાસણો તૈયાર મળે છે તથા ઓરડર આપવાથી ગ્રાહકની
મરજી મુજબનું ખાત્રીપુર્વક તાકીદથી બનાવી આપવામાં આવે છે.
મહેરબાન ગ્રાહકોને અમારી દુકાને એકવાર પધારી ખાત્રી કરવાની
અમો અરજ કરીએ છીએ. દરેક વાસણો ઉપર અમારા નામનો છાપ
તપાસી લેવો. ખહારગામના ઓરડોપર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવે છે.

બા દ શા હી સા બુ

વાળ કાઢવા માટે વર્ષો થયાં જગપ્રસિદ્ધ છે, દરેક કોમમાં તેનો
અસાધારણ વપરાશ થઈ પડ્યો છે, અને સર્વને તેનાથી
સંપૂર્ણ સંતોષ મળે છે. એક વખત વાપરવા હમારી
ખાસ જલામણ છે. દરેક ઠેકાણે વેચાય છે.

કીંમત ત્રણ ગ્રામીના બાકસનો રૂ. ૧) પોસ્ટેજ ૪ આના

સફેદ વાળ કાળા કરવા માટે

બાદશાહી હેરડાઈ

આ હેરડાઈથી ફક્ત પાંચજ મીનીટમાં વાળ કુદરતી
વાળ જેવાજ થઈ જાય છે, લાલ્લ યા ભુરા
રંગના યા સખત વાળ થતા નથી.

કીંમત માત્ર રૂ. ૧) પોસ્ટેજ ૭ આના

બાદશાહી બ્યુટી વોટર

ચહેરા ઉપર લગાડવાથી ખુબસુરતી ખીલી આવે છે.
જુવાનીમાં થતા ખીલ એકદમ મટાડે છે, શ્યામ ચહેરાને
ગુલાબી બનાવે છે, ચહેરા ઉપર લગાડવાથી તેની
ખુશબો કલાકના કલાક સુધી રહે છે.

કીંમત બાટલીનો રૂ. ૧) પોસ્ટેજ ૭ આના.

સી. સી. મહાજન એન્ડ કું. ૦.

શેખ મેમણ સ્ટ્રીટ, સુતાર ચાલને નાકે,

મુંબઈ નં. ૨.

BY APPOINTMENT TO

H. E. the Right Honourable Sir Leslie Wilson.

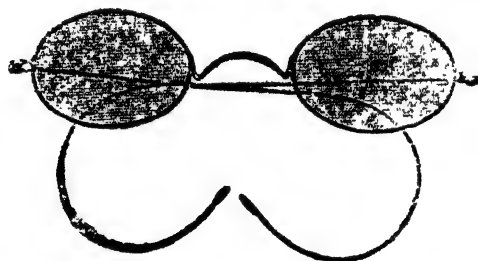
Phiroze M. Dastoor & Co.

MANUFACTURING OPTICIANS.

Opp. Government Telegraph Office.

Next to Eastern Bank Ltd.

No. 379, Hornby Road, Fort BOMBAY,

હીઝ એકસેલેનસી ધી રાઇટ ઓનરેબલ સર લેસલી-
વીલસનની પેત્રોનેજ પામેલી

શી રોઝ એ મ. દ સ્ટુ ર ની કું પ ની.

ચશમા બનાવનારાઓ.

ગવર્મેન્ટ ટેલીગ્રાફ ઓફીસ સામે,
ઈસ્ટર્ન બેંક લીમીટેડની બાજુમાં,
નં. ૩૭૯, હોર્નબી રોડ, ફોર્ટ, મુંબઈ નં. ૧.

The Famous **Columbia** **PORTABLE**

The last word in Portable Gramophones

THE new PLANO-REFLEX principles incorporated in the new Columbia Portable models make them definitely the last word in tone reproduction. We give demonstrations daily. Call and compare and you will decide they are unmatched in **TONE** and **VALUE** at any price!

STANDARD MODEL

Rs. 115.

JUNIOR MODEL

Rs. 90.

Latest Fashion in

Coloured

Crocodile Cloth

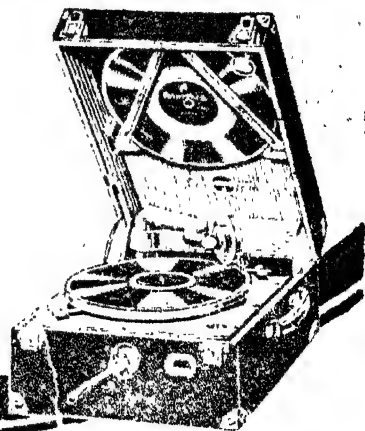
(Red, blue or Brown)

Rs. 130.

THE LATEST THING IN PORTABLE
GRAMOPHONES

A DOUBLE SPRING MODEL AT

Rs. 135.

S. ROSE & CO., LTD.

FORT, (Telegrams "ROSEBUD") BOMBAY.

ઈંગ્લીશ વાગેલેટના ઘણા કિનારે મુલાકાતી પીયરલેસ હેરસમીક સાબુ વાપરનારી સ્ત્રીઓ અવલોકનમાં અત્યંત નય છે. પછીથી નીકળતા સુંદર સદેહ શીલની મખમલી નરમાશથી તેઓ અત્યંત થાય છે અને પોતાની ચામડીને જે તાજગી લાગે છે તેથી અનન્ય થઈ નય છે.

પીયરલેસ હેરસમીક, ચામડી માટેનું એક અકસીદ દાનીક છે, અને તે ચામડીને સાફ કરી મુદાયમ બનાવે છે. એના નરમ મધુરો સુવાન ઈંગ્લીશ ગુદરનાનો ખ્યાલ આપે છે, એનો સુંદર પદાર્થ ઈંગ્લીશ ગુદરનાની ખખમુરતીને વધારનારો છે.

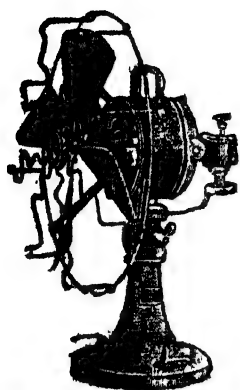
ક્રીડનની રૂપસુંદર રસાણીઓ એ જ વાપરે છે.

PEERLESS ERASMIC SOAP

ERASMIC
CO. LTD.
LONDON
ENGLAND

ઈંચા મેકરની ઇલેક્ટ્રીક નાવેલ્ટીઝ.

તમારા ઘરના વપરાશ માટે યા
મીત્રમંડળમાં ગ્રેડેટ આપવા
લાયક અમારા શોરૂમમાંથી
ધણા જ કીદાયત ભાવે
મળશે.

મારબલ તથા કવચીત મુખ્યધમાં
મળી શકે એવા કટગલાસના
ટેબલ લેમ્પસ.

ફ્રેન્સી ફીટીંગસ અને કુમરો.

એક પદમાં એક ગેલન નાહવાનું
પાણી તુરત આપનાં “ રેડગ્ર ”
ગીઝર, સીલીંગ અને ટેબલના પંખાઓ,
ઇલેક્ટ્રીક અસ્તરીઓ, ટોસ્ટર, બોઈલર,
વેપર બાથરૂમ હીટર, બહીઓ, હેર
ડ્રાયર, ફલાવર બાસ્કેટો, તોરણો,
ધમરઝન હીટરસ, ‘ ટંગસરામ ’
લેમ્પસ વગેરે વગેરે.

ધી ઈસ્ટરન ઇલેક્ટ્રીક લાઈટ એન્ડ પાવર કું.

“બોમ્બે હાઉસ” સેન્ટ્રલ બેંકની સામે, બ્રુસ રોડ, કોઈ, પુણે.
ટેલીફોન નં. ૨૦૫૮૫.

ધી બલસારા ટ્રેનીંગ ઈન્સ્ટીટ્યુટ.

સ્થાપના ૧૯૦૫.

- (૧) શેઠ વાડીઆજીના આતશખહેરામ સામે મી. માણેકશાહ હો. સુખડવાળાના ઘરમાં પહેલે માળે, ૬૦૭ ધોખીતલાવ.
- (૨) ૭૮, ગનખાવા સ્ટ્રીટ, કોટ, માપલાની પોળમાં અંદરના જીના બ્લોરા ડોક્ટરની ઉપર, પહેલે માળે.

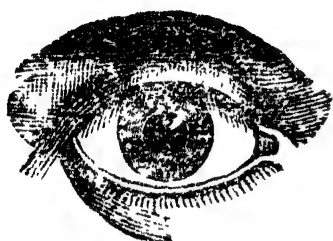
ઉપલાં વરસોનાં જીનાં જાણીતાં કેળવણી ખાતાંમાં કોઈ બી ઉચ્ચ કોમના છોકરા, છોકરીઓ, ખાનુઓ અને ગૃહસ્થોને સવારે સાંજે રાતે અથવા આખો દિવસ વહેવાર ઇંગ્રેજી બુક-કીર્પીંગ, શોરટ-હેંડ, ટાઇપ-રાઇટીંગ, ગાયન, હારમોનીઅમ, વાયોલીન, દીક્ષર્યા કટીંગ, ફેન્સી વર્ક અને (ક, ખ) થી મેટ્રીક સુધીની કોષ બી ખાખતો વરસોના અનુભવી શીક્ષકો દરેક છોકરાં પર છુટું છુટું ધ્યાન આપી કાળજી અને મહેનતથી શીખવે છે ખાનુઓ માટે મહલાબલરી ખાસ સગવડો છે. ઉત્તેજન માટે ચાલાક વિદ્યાર્થીઓને ઈનામે આપવામાં આવે છે.

કેળવણીખાતાંના ઇન્સ્પેક્ટરો મેસર્સ બામભાઇ દેસાઇ B. A. અને અરદેસર સુધ B. A., તેમજ જાણીતા વક્તાઓ મેસર્સ જે. જે. વીમાદલાલ સોલ્વીસીટર, ખોદાબક્ષ એદલજી પુનેગર B. A. અરદેશર ખ. વેસાવેવાલા B. A. માનવંત વડા જડજ સાહેબ મી. કીજણલાલ મો. ઝવેરી M. A. LL. B., જાણીતા ધારાશાસ્ત્રી શેઠ ખુરશેદજી કાવસજી સંતોક, કરંચીના વડા દસ્તુરજી મા. ન. ધાલા. મરહુમ દસ્તુરજી મીનોએહેર જમારખઆશાના, સખીવજી શેઠ માણેકજી પેરતનજી ભર્યા, સર હોરમસજી કા. દી. એડનવાળા નાઇટ, તથા પુનાની સાયન્સ કોલેજના માજી પ્રોફેસર મી. એફ. ઇ. ભર્યા, શેઠ જેહાંગીર ર. દુઆશ; પ્રો. માણેક હો. દાદાયાનજી અને ખુરસદ, નવરંગ, ઢાંગસોંગ, હીંદી ગ્રીફીક, નવરાસ, દીલેઆરામ વગેરેના અધીપતિઓ તથા બીજા ઘણાક જાણીતા આસામીઓએ આ ખાતાં માટે વખાણના ઉદ્દગારો ખદાર પાડેલા છે.

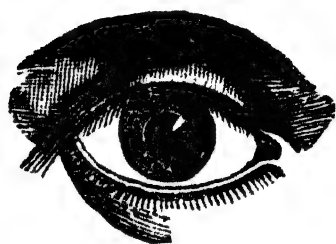
વધુ માટે ઉપલે ઠેકાણે મળો ચા લખો.

આંખની મફત તપાસ.

લંડન અને જર્મનીના
સ્પેસિઆલીસ્ટ
આંખની મફત તપાસ કરીને
ઉંચી જાતના ચશમા જામી-
નગીરીથી કી ફા ય ન
ભાવે આપનારી

ક્રોઇપ્ષ હોસ્પીટલના યા ડાક્ટરો-
ના નંબર પ્રમાણે જામીનગીરી-
થી, અરધા ભાવે ઉંચી
ક્રોલીટીનાંજ ચશમા
ખનાવનારી

ડી. બાર્ટરની કું,
આંખના ડાક્ટરો અને ચશમા ખનાવનારા.

કાર્ડ મારકેટ સામે, મુંબઈ.

D. C. Oomrigar & Co.,

WINE PROVISION & GENERAL MERGHANTS.

WELL-KNOWN OLDEST FIRM.

(Established 1843.)

Oomrigar Buildings, 354/6 Abdul Rehman Street,

Opp. Crawford Market,

BOMBAY.

THE BEST AND LEADING HOUSE

FOR

**ALL VARIETIES OF PROVISIONS PATENT
MEDICINES, MEDICATED WINES.**

**CHOCOLATE BOXES, in several varieties Sweets,
Ham, Bacon. Cheese, etc., at most competitive
rates, Fresh Stock arriving by every mail.**

SOLE AGENTS FOR:—

**Antiquary Whisky, Carlton's 11 years old Whisky
Hall's Wine, Littles Oriental Balm & Henry's
Preparations Jvara-Hari, Kila-Kold
and Omnm Carpoor.**

VISIT CORDIALLY INVITED.

Telephone No, 22088.

Telegrams : "OOMRA."

“મીસ કેન્ટ, તમારી પાસેથી માહારે એક મહેરબાની માંગી લેવાની છે,” તે છોકરીએ ઉચ્ચટમંદ કહ્યું. “મને હા કહેશો ? કહે કે હા જ કહેશો તમે.”

“હું હા કહેવા બનતું કરીશ,” એલીસે કહ્યું. “પણ હું વળતી મહેરબાની માંગી લેઉં કે ફરીથી ” બેઠ બરેલી “એ બોલ મારી આગળ વાપરતાં ના-મને એ શબ્દ ઉપર ધીક્કાર છે.”

આહ-અને ખરે જ એ “બેઠ બરેલી” બોલ સાંભળતાં સ્કોટલેન્ડ અને તે કેર્ટમાં મળેલી ૬૬-તે જળનો ચહેરા, જ્યુરિનો દેખાવ અને ડડલી રોસનો બચાવ એ સઘળું તેણીને કાંઈ એવી કિસમે યાદ આવી ગયું કે જોયા તેનું જીવન ધાર્મિકતાથી એકાદ પણ ધપકતું બંધ થઈ ગયું.”

“વેલ સેડ ઇંગ્લીશ લેડી,” કહેરીસ હતી. “મમાં એમજ કહેછ કે ઇંગ્લીશો જે હોય તે એમ તડને ફડ બોલી દેય. ને હું તો તે પસંદ કરુંછ. જે અમે ફ્રેન્ચ અત્યારે હતે, તો ધીમેથી, સમ્યકતાથી, ફેરવી ફેરવીને જે પોષ્ટ-કહેવાની હતે તે ઉપર આવતે, તમે તો ચટને પટ કહી દીધું કે આ મને પસંદ નથી.”

“તાહારાં મમાંને ઇંગ્લીશ લોકો ધણાં પસંદ છે કહેરીસ.”

“હા ધણાં જ,” કહેરે કહ્યું. “મારા પપા તરફનાં ફ્રેન્ચ સગાં અદેખાં થાય એટલી હદ સુધી મમીને તો ઇંગ્લીશ લોકો જ વધારે ગમેછ. પણ હું તમારો હુકમ યાદ રાખીશ મીસ કેન્ટ, ફરીથી હું “બેઠ” બોલ વાપરીશ નહી, તમેને સેક્સન લોકોની માફક ખુલ્લું ને સાચું ગમે છે. ફ્રેન્ચ લોકોને બેઠ વ્હાલા હોય છે.”

“હું તો તે ધીક્કારું છું.” એલીસે જોડથી કહ્યું. અને તે ચુપ થઈ બિી.

થોડા દિવસ બાદ તે લાડલેલી છોકરી મેડમ ડ સેન્ટ લુસ આગળ ગઇ.

“મમાં,” તેણીએ કહ્યું. “માહારી આખી જીંદગીમાં મેં મોને ને પપાને ચાહ્યા સિવાય કોઇને ચાહ્યું નથી. ને હવે હું મીસ

કેન્ટને ચાહું છું. એવી રીતે કે જો તે અહીં આપણે ધર આપણી સાથે જ રહે તોજ હું સુખી થઈ શકું. આખો ક્ષણો ધરમાં એકલી એકલી હું તો ઝુરી જાઉં છું ને તેવણ હોશે તો માહારી બહેનપણી કે કંપેનીઅન દાખલ મને સોવાઈ જશે. એવણને અહીં આવીને રહેવા કહો મમાં. ”

મેડમ ધણે વિચાર કરતી જણાઈ.

“ તમારી માંગણી વિચીત્ર છે કલેર, ” તે માતાએ એ પછીથી કહ્યું.

“ માહારી માંગણી ધણી ડહાપણ બરેલી છે, ” તેણીએ હંમેશા મુજબ હાજર જવાબ કર્યો, “ આ મમી જીવે કદીમી મેં ફરીઆદ કરી નથી. પણ તમે ને પપા બાહેર જાઓ છો ત્યારે હું ધરમાં તદન એકલી પડી જાઉં છું, હું ધરમાં કે માહારી એક બહેન હતે. મીસ કેન્ટ મારી બેન થઈને અહીં રહેશે ને સોવાઈ જશે. હા કહો મમાં હા કહોની ? ”

“ પણ મારી દીકરી, ” તે માતા આનાકાની કરતી જણાઈ “ આપણાં ધરમાં એક પરાયા માણસને એકદમ લેવું એ એક મંજૂર સવાલ છે. આપણી વચ્ચે આપણું પોતાનું હોય એવુંજ એક માણસ દાખલ કરવું તે જોઈ તપાસીને કરવાનું કામ છે. ”

“ ત્યારે એમ કરો મમાં ” કલેરીસે પોતાની સમજવટ ચાલુ રાખતાં કહ્યું “ ઓરેન્જ કોટ તરફ પડે છે તે ત્રણ સુંદર ઓરડા મીસ કેન્ટને આપી દેઓ ને અમે ત્યાં જીવુંજ ખાણું બી લઈશું. તમારી વચ્ચે તેવણ આવશે જ નહીં. તમને કંટાળો આપશે જ નહીં ને પછી શું છે ? ”

કામળી ચીજ તે દીકરીને કદી નાં પાડવામાં આવતી નહોતી. ના હા થઈને બી અંતે પણ કલેરની મરજીનુંજ થતું અને તેજ મુજબ વિચાર કરી જવાબ આપણ એમ મેડમે કહ્યું ખરૂં પણ કલેરની તો ખાતરીજ હતી કે તેણીને ફતેહ મળી હતી અને તેણીનાં કલા મુજબ જ થવાનું હતું.

મેડમે પોતાનો બધો જીવ બન પોતાની આ દીકરીમાં ભરી મુક્યો હતો છતાં તે એક મગર બાનુ હતી. વળી તે જવાન અને મોજશોખની શોખીલી હતી. તેણીને વખાણનારાં ધણાં હતાં અને તેથી બાએ વખત તે પોતાની મોજશોખ અને પોતાનાં બચ્ચાં તરફની ફરજ વચ્ચે યુગવાદ જતી. હાલ તેણીએ વિચાર કર્યો કે જો મીસ કેન્ટ અહીં રહી આખો વખત જો કહેરીસ ઉપર ધ્યાન આપે તો તે પોતે વધુ સવળતાથી પોતાની સોશાયલ ફરજો અને મોજશોખની મમત ઉપર ધ્યાન આપી શકે.

વળી આવી એક ખુબસુરત એસક્રુલ શીખેલી બહેનની ને બધી બાનુંને પોતાનાં ઘરમાં રાખવા મેડમનું મન થયું. પણ—અને તે અચકી—મીસ કેન્ટ ખુબસુરત અને એકોમ્પલીશ્ડ હતી એ તો ખરું મગર તે સિવાય વધુ તેણી માટે તેઓ શું જાણતાં હતાં ? અને તદ્દન ત્રાહીત એક બાનુંને પોતાનાં ઘરમાં દાખલ કરવા તે વાજબી રીતે અચકાઇ.

“આવા એક ચેહરા અને રીફાઇન્ડ અદાઓની બાઇ ખાનદાની કોલીજ નેષ્ટએ,” એમ છતાં મેડમ પોતાનાં મનથી તકરાર કરતી “હું રેફરંસીસ સાઈ એને પુછીશ. ને જો તે મને એ દેખાડશે તો પછી હું એને મારા ઘરમાં દાખલ કરવા અચકાવાની નથી.”

પણ જ્યારે મેડમ ડ લુસે તેણીને બોલાવી પોતાની દીકરીની માંગણી જાહેર કરી ત્યારે મીસ કેન્ટએ તે માટે જરાએ ઉલટ જતાવી નહીં.

અલબત્ત તે એક લલચાવનારી ઓફર હતી. એક મહેલ જેવાં મંકાનમાં રહેવું, આખો સુટ ઓફ રૂમ્સ વાપરવો, મોટી માસીક આવક મેળવવી અને તેનાં બદલામાં તેણીને દીલોગ્ગન ચાહતી એક હેતવંતી અને સુંદર છોકરીને કંપની આપવી એજ તેણીનું કામ હતું. મેહનત કરવી, ઉજાગરા કરવા, નાહાના ઘરમાં સાદાર્થથી રહેવું એ બધાનો છેડો આવી જાય તેમ હતું. અને મેડમે એટલે સુધી કહ્યું કે જો તેણીને સંતોશ મળશે તો નાહાની કહેરીસ પરણી જાય પગીશીયી

સદા માટે તેણી સાથે જઈ તે રહી શકશે. અને એ એ સાંભળતાં તે અભાગણીને કેવી ખીરજ મળ્યા.

મેડમ તેણી ઉપર ઉપકાર કરતી હોય તેવે સાદે આ બધું બોલતી હરતે એહરે દમામથી બેઠી હતી, તેણી આખરે તેની તરફ ફરી.

“ અને હું તમારી પાસે રેફરનસીસ માંગીશ તે ખાલી કાયદાની રીતે છે એમ તમે સમજી શકશોની મીસ કેન્ટ ? ” તેણી બોલી.

રેફરનસીસ ! તે ઇંગ્લીશ ટીચરનો ખુબસુરત ચહેરો એ શબ્દ સાંભળતાં કુમળાઈ ગયો. અરે તે શું રેફરનસીસ આપી શકે ? શું તેણી તેઓને એમ કહે કે પાંચ વર્ષ ઉપર આખી ઇંગ્લેન્ડમાં તેણીનું નામ જાણીતું થયું હતું. ખુનનાં કરપીણ વાંક સર તેણીને જોડમાં નાખવામાં આવી હતી અને તપાસ લેવામાં આવી હતી, શકમંદ તરીકે તેણીને કેસ જાહેર થતાં તેણીને છોડી મેલવામાં આવી હતી. અરે આવું બધું તે કેમ તેઓને કહે ?

“ મહારી ખાતરી છે કે મને એ બાબદસર તો સંતોષ મળશે જ ” મેડમે ખાતરીનાં જોડથી કહ્યું.

“ નહીજ ” એલીસે જવાબ કર્યો. “ હું નહીં ધારતી કે તમેને હું રેફરનસીસ આપી શકું. મારાં માઆપ કે એકબી સગું હૈયાત નથી. ને મહારાં ઇંગ્લીશ મીત્રો સાથનો પત્ર વહેવાર મેં ચાલુ રાખ્યોખી નથી, હું આ બહોળા જગતમાં તમામ એકલી અટુલી છું, ને સાચું કહું તો મેડમ, મને એલખે પીછાણે કે મને રેફરનસીસ આપે તેવું કોઈ જ નથી. ”

તે બંને બાનુઓ એક બીજાં તરફ એકાદ પળ સ્થીર જોઈ રહી. “ અત્રબત્ત, ” મીસ કેન્ટે ચાલુ રાખ્યું. “ જો તમેને અતરે પેરીસનાં રેફરનસીસ જોઈતાં હશે તો હું કહો તેટલાં આપું. પાંચ વરસ થયાં હું અહીં ઇંગ્લીશ ટીચર તરીકે રહેલી છું એમ તમેને કોઈખી કહેશે. ”

મેડમનો દમામદાર ખુબસુરતી સાથનો ચહેરો આ ખુલાસાથી ખુબી ગયો.

“ તેજ બસ થશે ” તેણીએ કહ્યું. “ અલબત્ત હું સમજી શકું છું કે વરણી થયાં બધો સબંધ ઇંગ્લેન્ડ સાથે તોડી નાખવાથી તમારા મિત્રોથી તમે અલગ થઈ ગયાં હશે ને અહીંનાં રેફરનસીસ બી ચાલશે. ”

અને એ રીતે બધું નક્કી થયું. અલબત્ત સારી ઈંગ્લીશ ફેમિલીની બલામણુ તેણીને વધુ ગમતે મગર અહીંથી મીસ કેન્ટ માટે ઘણું સારું બોલાતું હતું તેની ખાતરી મળવાથી બધું નક્કી કરી લેવામાં આવ્યું. અને એલીસ કેન્ટ પોતાનું ગરીબ રહેઠાણ છોડી આ મહેલ સરીખા મકાનની ગહોજલાલીમાં આવી રહી.

તે જલદી જ ત્યાં પગોટાર્થ ગઇ, અને બહુ શાંતિથી રહેવા લાગી. ઘણે લાગે વખતે તે મધુરા હોઠો પાછા અસન્ન માફક હસ્તા થયા. અને તે મીઠી ચશ્મોમાં સુખનું તેજ વ્યાપી રહ્યું. તે ત્રણ સુંદર ઓરડાઓ જોઇ ઘણી રાજ થઈ. એક મોટા ને લવ્ય સીટીંગ રૂમ હતો, જેમાં પ્રુક્ષો પીકચરો અને ચોપડીઓ આરટીસ્ટીક રીતે ગોઠવી મુકેલી હતી. બીજો સુવાનો રૂમ તેટલો જ સુંદર અને નાજુક રીતે સ્વચ્છતાથી શણગારેલો હતો. ત્રીજો તેણીનો ડ્રેસીંગ રૂમ હતો.

“ આ બધું મને જોઈએ તેથી વધારે છે ” તે હરખનાં આંશું સાથે કલેરીસને કહેતી હતી. “ મને ઘટે તેથી જ્યાં છે. ”

“ તમોને તો સુંદરમાં સુંદર ચીજ ઘટે. ” હેતવંતી કલેરીસે જવાબ કર્યો. “ દુન્યાની ઉમદામાં ઉમદા ચીજ તમને મળવી ને તમારી થવી જોઈએ. ”

“ આ અને બીજી દરેક મહેરબાની, તાહારા માહારે માટેનાં ખારને આભારી છે કલેરીસ, ” ઉપકારથી ઉભરાતાં જગરે એલીસ કેન્ટ બખડી, મગર કીસમનનું ચક્કર કેમ ફરતું હતું અને તેણીને ક્યાં ઘસડી જનાર હતું તેની તો જરાએ આગાહી તેણીને અત્યારે થઇ જ નહી.

પ્રકરણ ૨૧

“ અરેરે ખુદા માહારા જીગરને ક્યારે શાંતી મળશે ? ”

ગરીબાઈની કંગાલ્યત પછીની આ બહોઝલાલી ધણી ખુશકારક હતી. તેણીને માંગવાની જ ફક્ત ખોટી હતી. તેણીને પડ્યો બોલ ત્યાં ઝીલાતો હતો. ઉત્તમમાં ઉત્તમ કુટ, ઉચામાંનાં વાઘન્સ અને સુંદરમાં સુંદર ચીજો તેણીની તેહનાતમાં હાજર હતી. જેનાં બદલામાં પ્યારથી વીહીલી પડતી સુંદર કલેરીસને ખુશ રાખવાનું જ એકલું અને સેહલું કામ તેણીને કરવાનું હતું.

અને તે કામ જરાએ અઘરું નહોતું, કારણ કલેરીસ નાદાની જીદી ને છાડઘેઝી કલેરીસ ધણી જ હેતવંતી અને મીઠી હતી. અને તેણીને તેથી ખુશ રાખવી એ એક સહેલ કામ હતું. તે હતી જ એક ખુશાલ તખ્તની છોકરી. રડતાંને હસાવે તે માહેઝી એટલે એલીસ ઉપર જીવ આપતી તે છોકરી તેણીને ભારી પડવાને બદલે સમી એલીસને ખુશ કરતી.

ધણી વેળા બાલમાંથી મેડમ જે રાત્રે મોડાં આવ્યાં હોય તે સવારના નાસ્તા ઉપર આવતાં નહી, અને ત્યારે એલીસ ને કલેરીસ બન્ને એકલાં જ નાસ્તો કરી લેતાં તે બાદ સુંદર કલેર ઈંગ્લીશ શીખતી. અને એલીસનાં કેળવાયલા શુદ્ધ ઉચ્ચારો ધ્યાનથી સમજી પોતે તેવું બોલી શકતી નહોતી તે માટે બળાપો કરવાને બદલે ખુશાળ અને નશીકરી હસતી. ત્યાર પછીનાં ખાણાં ઉપર મેડમ હાજર થતાં અને તે આખું ઘર સાથે જમવા બેસતું. એલીસે પહેલાં તેા કરગરીને માંગી લીધું હતું કે તેણીને એકલી જ પોતાના રૂમમાં જમવા દેવી મગર મેડમ અને મોસ્ચુર બન્નેએ એટલી બોદસ કરી કે તેણી નાં કહી શકી નહીં. જ્યારે મહેમાનો આવતાં ત્યારે જ ફક્ત તે કલેરીસ સાથે અંદર જમતી.

અને બોજન દરમ્યાન મોશ્ચુર સેન્ટ લુસ એવી તો દીલ બહે-
લાવનારી, રમુછ અને બાહોશીથી બરખુર વાસો કરતો કે તે ટેબલ
ઉપર જમવું એ એક પહેલા નંબરની મોજ ચર્ચ પડતી. મેડમ એ
દરમ્યાન ફેશનની રાંછી જેવી, હેડ ઉપર ખીરાજેલી; દુન્યાદારીને
લખતી, ફેશન વિગેરેની વાતો પોતાનાં મીઠાં હસ્તાં સાથે અવારનવાર
કરતી રહેતી, તે એક આપેદાદે ખાનદાની કુટુંબ હતું. અને ખાનદાની
દમામ ને ગ્રેસ કાંઈ શીખેલી શીખાતી નથી. એ તો કુદરતી જ આવે
છે ને હોય છે, અને શીખેલી બજેલી, રીફાઈન્ડ અને ગ્રેસફુલ બને
હોવા છતાં એલીસ કેન્ટ આ ઉમરાવી કુટુંબની લાએકી, નરમાશ ને
બલમણસાધ જોઈ તાબુઅ થઈ ગઈ.

બપોર પછીથી તેઓ ચાલતાં યા મોટરમાં ફરવા નિકળતાં
અને રાત્રે ક્લેરીસ ને એલીસ બન્ને જણાં ટેબલ ઉપર હાજર થતાં.
નહી કેમકે કોઈને કોઈ ડીનર ઉપર તો આવવું ને આવવું જ રહેતું.
મીસ કેન્ટ ત્યાં સર્વની માનીતી થઈ પડી હતી. નોકરો તેણીનું કામ
કરવા એકએક ઉપર સરસાઈ કરતાં. અને તે જવાન વારસનાં પ્યારનું તો
પુછવું જ શું ? દીનપ્રતીદીન તેણી પોતાની ઈંગ્લીશ ટીચર ઉપર વધુ
અને વધુ જ મોહીત બની.

એક વર્ષ એ રીતે જોતજોતામાં પસાર થઈ ગયું. પેલા બેદી
ખુનના બનાવને બરાબર છ વર્ષ થયાં, અને છેલ્લાં એક શાંત અને
સુખી વરસને પરીણામે એલીસ બ્લેરમાં એટલો ફરફાર પડી ગયો
હતો કે તેણીને બાગ્યે જ કેઈ ઓળખી શકે. ઉમ્મરમાં તે છ વર્ષ
વધી હતી, તે સાથે તેણીની છાકરવાન ખુશસુરતીમાંથી હાલ તે તમામ
ખીલેલી એક ગુલાબ જેવી લાગતી હતી. તે હંમેશની શોકાતુર અદા
અને દર્દમંદ આંખો હાલ ઉલટમંદ ચળકતી અને હરતી બની હતી.
અને એવી રીતે સુખ અને શાંતીમાં ખીલી તે સંપુર્ણ સુંદરતા સાથે
આંખે ઉડી વળગે એટલી દદ સુધી ખેચાણકારક અને દમામદાર
બની હતી.

તે બેદબરેલો દુખી બનાવ એક સ્વપ્નો જ હતો કે ખરેખરો જ

બનાવ તે માટે તેણી હવે વરસોનાં વેહવા સાથે અન્યથા યજ્ઞ પોતાનાં મનથી સવાલ કરતી અને “હેસ્ટર પ્લેર” નામ તે પોતે જ ધરાવી ગઈ હતી કે કેમ તેથી તાલુખીથી મનમાં મુઝાતી. પેરીસની એક સહિથી ખુશસુરત બાનું, એક મહેલમાં રહેતી અને આધાર મોધાર થતી તે જવાન સુંદરતા શું કદીથી એક કંગાળ બંદીખાનાનાં નંબર એકવીસમાં રહી આવી હતી એ શું બનવા ભોગ હતું ?

તેણી જાતે ધણાં નરમ ખવાસની હતી. અને બાજે વખત એક ભલતાં જ નામ હેઠળ અહીં રહેવા માટે તેણીનાં જીવનમાં અમટા ઘુટતા, તેમાં ખાસ કરીને બોળા કસેરનું અચાગ હેત અને વિશ્વાસ જોષને તો તે ધણીજ દુખી થતી.

તેણીની આવી સુખી ને શાંત જીંદગી દરમ્યાન વળી કેટલીક વખત એવા બનાવો બનતા કે જેથી આગલી યાદ તાજી થતાં તે કમનસીબ છોકરીનું લોહીનું ટીપેટીપું છીડી જતું. એક વાર બપોરના ખાનાં ઉપર એમજ થયું, જમતાં જમતાં વાત “યુલ્લવર”ની એક સાધારણ ચોપડી જેનું નામ Lucretia or the children of night—“ હતું એ બાબદ સર નિકળા એટલે મોસ્ચુર બોલ્યા.

“ હું માંણુસાઈ ખવાસ સાફ ખરાબ માનીજ નહી શકતો ” તે ફ્રેન્ચમેને કહ્યું “ હા હું એમ માનુંછ કે ઉશકેરાટમાં માથું ખોઈ દષ્ટ એક માંણુસ ગુસ્સે થાય યા બીજાંને મારેખી, મગર એક શાંત મગજનું માંણુસ પોતાનાં સ્વાર્થને ખાતર બીજાંને બાન લેવાની જોઈવણ કરે—પ્રપંચ રચે ને પછી તેને મારી નાખવા જેવું જીવર ધરાવે એ ચોપડીઓમાં ભલે વાંચ્યે પણ ખડું બની શકેજ કેમ ? ગુસ્સા ને ઉશકેરાટમાં ગમે તે થઈ જાય. પણ શાંત મગજે આવું અજાનક કામ કેમ થતું હશે ? તમારું શું મત છે મીસ કેન્ટ ? ”

મીસ કેન્ટ મોહત જેવી શીક્ષી પડી. અને વાઘન ગ્લાસ પકડેલો તે કામળ કર એટલો તો ધ્રુજ્યો કે મભરાઈ જઈ તેણીએ તે ગ્લાસ ટેબલ ઉપર મુકી દીધું.

“ હું તમારાંજ મતની છું મોંસ્યુર ” તે ત્યાર પછીથી મક્કમ સાદે બોલી.

મેડમ ત્યાર પછીથી વચ્ચે પડી અને ટાહુકો પ્રયોગ કે ખાનગી રીતે લોકોને ઝેર આપવાનું આજ કાલ ધણું વધી ગયું હતું.

“ મને એવા ઘણાં કેસો યાદ છે, ” તેણીએ કહ્યું. “ ખાસ કરી ઇંગ્લીશ કેસ તમોને યાદ છે એક બાબદ કે જેમાં એક ડોક્ટરે પોતાનાં સાયન્સનાં જોરે એવી તો સીકતથી પોતાની મોહરદારને ઝેર દધ મારી નાખી હતી, કે બલબલા બાહોશ તખીબોખી તે પારખી શક્યા નહી ને બધાંએ તેને નિરદોશ ઠેરવ્યો, એતો મરતી વખતે પોતેજ કનફેશ કર્યું જ્યારે દુન્યાએ તે બેદ જાણ્યો.

“ મને એ યાદ છે, ” મોંસ્યુર લુસે કહ્યું. “ મેં એક બીજેબી એવો એક સરજનનો કેસ વાંચેલો કે જેમાં તે પોતાની મોહરદાર નેજ નહી પણ મીત્રોનેખી સીકતથી ઝેર આપે છે.”

“ હા. કેવું બયબીત ” મેડમે પોતાનાં નાણુક ખલાં દલાવી કહ્યું. “ ખુન અને ઝેર દેવાનાં ખુનનાં કેસો ઇંગ્લેન્ડમાં ઘણાં નોંધાય છે.”

તેઓની સામેનો તે ખુનસુરત ચેહરો એ સાંભળી વધુ અને વધુ જ શીક્ષો થતો ચાલ્યો. તે સ્થીર બેસી શકી એ જ એક બસ મોટી અજબબી હતી. તેણીની આંખે અંધારા આવવા લાગ્યાં, અને માથું ચકર ચકર ફરવા લાગ્યું, રે ખુદા તેઓ કાંઈ બીજી વાત કરે તો કેવું સાઈ એવું તેણીએ ચાહ્યું.

“ બેદી ઝેરી ખુન, એ વધુ કરી ઇંગ્લીશ લોકોમાં નહી પણ ઇટેલીઅનમાં જોવાય છે. ” મોંસ્યુર બોલવા ગયો.

“ હા, ” મેડમે કહ્યું. “ પણ સઉથી એક બચકર કેસ તો મેં વાંચેલો તે ઇંગ્લેન્ડ નહી પણ સ્કોટલેન્ડને લગતો હતો. તમોને તે યાદ છે કે નહી લુધ, એક જવાન ને ઘણી જ ખુનસુરત મોહરદારને પોતાનાં ધણીને ઝેર દધ મારી નાખવાના વાંકસર પકડવામાં આવી હતી. ટ્રાયલ વખતે એમ જણાયું કે તેણીએ પોતાનાં ધણીને કદી ચાહ્યો જ, હતો નહી, અને એ કેસ બાબદસર લોકો પુશકળ ઉશ્કેરાયાં હતાં.”

“ એ કેટલાક વરસની વાત છે જો ? ” મોંસ્યુરે પુછ્યું.
 “ હું તો બધાં ઇંગ્લીશ પેપરો વાંચુ છું પણ કાંઈ યાદ આવતું નહીં. ”

“ પાંચ છ કે સાત વર્ષની વાત હશે, ” મેડમે કહ્યું. “ તમને કેમ યાદ નથી લુઈ ? આખી દુન્યા એ કેસથી ફફડી ઉઠેલી ને લોકે લોકે એ વાત તો જાણતાં હતાં, ને બધાં તેનાં છેવટ માટે આતુર થઈ રહ્યાં હતાં મગર તે ચુકાદો જાણી સર્વ ધણાં જ નાઉમેદ થયાં. ”

“ એવો તે શું ચુકાદો હતો ? ” મોંસ્યુરે ઉલટથી પુછ્યું.

“ તે જીનું સ્કોટીશ વરડીકટ હતું કે જે નહીં આવે તર કે ચેલી તર કહેવાય. ” મેડમે જણાવ્યું. “ તેણી નિરદોષ હતી કે દોશીત તે કશું જ જણાયું નહીં તેને બદલે નોટ મુન (પુરવાર નહીં થયેલું) એમ ચુકાદો આપ્યો. ”

“ ઘણો દયાળુ ચુકાદો ગણાવો જોઈએ. ” તે માયાળુ દીલનાં કેન્ડમેને કહ્યું. “ પણ અજબ જેવું કે મને એ કેસ મુદલ આનમાં નથી. ”

“ તમે બુલી ગએલા લાગોછ, ” તેની મોહરદારે સમજાવ્યું.
 “ તે ઓરત હેસ્ટર બ્લેરે પોતાનાં ધણીને ઝેર દીધેલો “ બેદબરેલો ખુનનો કેસ ” એ નામે મહીનાઓ સુધી છપાતું હતું ને ? ”

એકાએક ત્યાં ગભરાટ ફેલાઈ રહ્યો. કાચનું સુંદર ગ્લાસ બોમે પડી ચુરેચુરા થઈ ગયું અને એલેસ કેન્ટ બેહોશ થઈ પોતાની ખુરશીમાં પછડાઈ પડેલી જણાઈ.

ઝરમીને સખમે હશે એમ બધાંએ તુરત માન્યું. અરે, તે બેદ-બરેલા ખુનનાં કેસની ખુદ હીરોઇન જ ત્યાં બેઠી હતી એમ કેવી રીતે તેઓ જાણી શકે ?

મકરણ ૨૨

“ લીઓપોલ્ડ—અલ્બર્ટ આરડન ”

“ તમે ખરેખર ખુશી છેઓ મમાં કે નહીં ? ” સુંદર ક્લેરે

કે. વાડયા-ઝવેરી-આન્ટરોડ. ph : 42483.

સવાલ કર્યો. “ તમારો ખવાસ એવો મોઠો છે કે મને સમજખી નહી પડતી કે ક્યારે તમે ખરેખર ખુશી છેઓ ને ક્યારે નાખતી કરવા માંગોછ. ”

મેડમ મોટેથી હસી પડી.

“ એ તો એક એવી કંપલીમેન્ટ કહી કહેરી, ” તે હસી, “ કે જેમાં ચટકો લાગે તેવું વધારે જ છે, શું તું એમ કહેવા માંગેછ કે હું જે કહુંછ તેમાં સીનસ્થર નથી ? ખરૂં ને ખરા દીક્ષનું કરતી નથી એમ ? ”

“ નહી ઓ નહી મમાં ખચ્ચીત હું તેમ કશું જ કહેતી નથી. ” કહેરીસે સાચાં દીક્ષથી જણાવ્યું “ હું તો ફક્ત એમ કહેવા માંગું છું કે તમે એટલાં બક્ષાં ને માયાળુ છો મમાં હીયર કે તમે કોઈનેખી દુખી કે નાઉમેદ નહી કરવા ખાતર એવી ઉત્તમ રીતે તમારા મનનો અણુગમે છુપાડી શકોછ કે બાકે વખત સમજ નહી પડતી કે તમે ખરેખરજ ખુશી છેઓ કે નહી ? બોલો હવે મમાં તમે શું ખરેખર રાજી છેઓ ? ”

“ હા, ” મેડમે કહ્યું “ ખરેખજ હું ખુશી છેઉ. અર્લ ઓફ આરડન મહારાં માય સાથે દુરની સગાઇ ધરાવે છે એટલે આપણો તો ધણોજ દુરનો સગો કહેવાય, એમ છતાં તેને હું દજી યાદ છું એ જોઇ હું ધણી ખુશી થઈ ને તેને મળવાથી બહુજ રાજી થઈશિ એખી ખરૂં. ”

તે મેહલમાં સવારની કાંઈ ગડબડ જણાતી હતી. આજેજ મેડમ ઉપર અર્લ ઓફ આરડનનું એક કાગળ આવ્યું હતું કે તે પેરીસથી પસાર થતો હતો એટલા માટે બે દીવસ તેઓને ત્યાં રહીને મળવા ખુશી થશે. એ કાગળ વાંચી તે વર વહુની ખુશાલીનો પાર રજો નહી.

હોર્ડ આરડને વરશો થયાં તેઓ ઉપર લખ્યું નહોતું કે તેમને મળ્યો નહોતો, ઉલ્લેા તે “ લેફ્ટનન્ટેન્સ ”માં આવી ગયો જ્યારે એક નાહાનો છોકરો હતો અને પોતાની માતા જોડે આવ્યો હતો. તે એક અંચમ મુસાશીર હતો. તે હિન્દુસ્તાન વટીક જન્મ આવ્યો

હતો, તે આફ્રીકા પશુ ગયો હતો, તેને મનથી “ નાઇલ ” નદી “ રાહીન ” જેટલીજ જાણીતી હતી. નવી અને જુની દુન્યા એ બન્ને તેનાં પગ નીચે આવી ગઈ હતી, મગર હવે તે ભટકતી જાંદગી છોડી તે પોતાનાં મેદલ સરીખાં મકાન “ આરડન ટાવરઝ ”માં રહેવા અને ઠર પડવા આવતો હતો.

ધજાંડ જવાનો તેનો રસ્તો પેરીસ થઈને જવાનો હતો. તેવામાં તેને મેડમ અને મોસ્ચુર લુસની એકાએક ધણાં હેતથી યાદ થઈને તેણે તેઓને મળવા આવવાનું લખી વાળ્યું. જેથી તે બન્ને ધણી ધણીઆણી રાજી થવા હિપરાંત નાદાની કલેરનાં સવાલોનો તો પારજ આવ્યો નહી.

છેલ્લો લોર્ડ આરડન એક છોકરા તરીકે અહીં આવી ગયો હતો ત્યારે તો કલેરનો જન્મ વટીક થયો હતો નહી. અને તે જવાન વારેસ કે જેની ખુબસુરતી માટે તેણે ધણું સમજ્યું હતું તેને મળવા તે આતુર હતો એમ પણ તેણે પોતાનાં કાગળમાં લખ્યું હતું. આ લીટીઓ જ્યારે તેની માતાએ વાંચી સંભળાવી ત્યારે કલેરીસની ખુશાલીનો પાર રહ્યો નહી. તે દોડતી કે મીસ કેન્ટ આગળ એ વાત કરવા ગઈ.

આખો વખત બસ તે લોર્ડ આરડનની જ વાતો તે કરતી રહી ને તેનોજ વિચાર કરતી તે જવાન વારેસ જણાઈ.

“ જોવની મીસ કેન્ટ અમારી ફેમેલી આખા ક્રાન્સમાં સઉથી પુરાંણી ને નામીયી છે ” તેણીએ જણાવ્યું. “ છતાં અમારાં મકાન તો બેજ છે. એક “ લેફીનટેન્સ ” અને બીજો “ પેરીશ્યન હાઉસ ” જ્યારે લોર્ડ આરડનનાં તો ચાર બંગલા છે એમ મમાં કહેછ, આરડન ટાવર કેન્ટમાં છે, આરડન હાઉસ પીકડેલીમાં છે. સ્કોટલેન્ડમાં લોક-ફેમલ નામનો બંગલો છે. ને મમાં કહેછ કે આસપાસની પરપલ સોનેરી ને પીળા રંગની સીનરીમાં તે બહુ જ સુંદર લાગે છે ત્યાર પછી કાઉસ ખાતે પણ તેવણનો એક વીલા છે. મમાં પાસે તેનાં સ્નેપશોટબો છે. ”

“ તેવણ એક નસીબવાળા માણસ છે. ” એલીસે એક હાથ

મારી કહ્યું. “તેવણ નાઇટ ઓફ ધી મારટર છે,” કહેરે પોતાનું જ હાક્યાં કર્યું. “વળા તેવણ પાસે ધી સ્ટાર ઓફ ધી ઓરડર ઓફ ઇન્ડીયા છે. તેવણનાં ટાઈટલ અને ઓફા એટલા છે કે મને તો માફખી રહેતું નથી. પણ તમે શાનો વિચાર કરોજ મીસ કેન્ટ ?”

“હું વિચાર કરતી હતી ડીયર,” તેણીએ કહ્યું. “કે કુદરત કેવી અજબ જાતની છે. આપેછ તેને બધું જ આપેછ ને નહી તેને કાંઈ જ નહી. પણ એમાંથી કાંઈ તે બારેહકતાલાનો રૂડો ભેદ જ હશે.”

“મેં એક ઠેકાણે વાંચેલું મને યાદ છે.” કહેરીસે પોતાની શીલસુરી ચલાવી. “તે એક જરમન ડોક્ટ્રીન છે. અને તેને “ડોક્ટ્રીન ઓફ કોપેનસેશન” કહેવામાં આવે છે. તેમાં એમ લખ્યુંછ કે આ દુન્યામાં ઉપરથી ગમે તે લાગે પણ ખરી રીતે જોતાં તો દરેક માંચુસને ખુદાએ સરખી રીતનું સુખ અને સરખી રીતનું દુઃખ વેઠવાનું આપેલું છે. અલબત્ત તે જુદી જુદી રીતનું હોય છે એ ખરું. પણ વધતું ઓછું કે.છને હોતું નથી.”

મગર મીસ કેન્ટે એ સાંભળી ધણાં ગંભીરપથી ડોકું ધુણાવ્યું. તેણીએ જણાવ્યું કે દુન્યામાં એવાં ધણાંખી હતાં કે જેઓ સદા જ હસ્યા કરતાં, બ્યારે એવાંખી કેટલાંક હતાં કે જેઓ મોહતની ઘડી સુધી દુઃખનાં બોગથી કચડાયા જ કરતાં તો ત્યારે સરખાપણું ક્યાં આવ્યું ?

“કદાપી, મોટા લોર્ડ અને અર્લને પણ પોતાની મનલક દોલત અને બાહોશી છતાં દુઃખ આવી પડે એ શું બનવાજોગ નથી ?” કહેરીસે દુર અંદેશીથી કહ્યું. “તેનું તકદીર તારાજ કરી બાથ ને એકજ મોટું દુઃખ આવી પડે તો પછી તેના પૈસા અને બધું બીજું સુખ કામનું જ શું ?”

કેવી નિરદોશતાથી બોલાયલા પણ એક ભયાનક આગાહી રજુ કરતા તે શબ્દો !

“ખુદા સહનું સાઈ કરે કહેર,” એવી રીતે એલીસે કહ્યું. “પણ માહારા વિચારો એ બાબદસર તદન જુદા છે. આ દુન્યામાં માંચુસને મળતું મખ અને દઃખનાં સરખાપણામાં હં માનતી નથી. જરાબો

નહીં પણ હું એટલું તો માનું છું કે ઘણું મહત્ત્વ માનું છું કે ખોટાનું ખોટું, અને ઘટતાંને ઇન્સાફ છેવટે તો મળે છેજ. આ દુનિયામાં નહીં તો પેલી જેહાનમાં તો તે ઇન્સાફ છેને છેજ. જેઓનાં હક હાલ છુટાયા છે, જેઓને ગેરઇન્સાફ હાલ થયો છે, જેઓ નિરદોશ છતાં દુનિયામાં ફેરે છે, જેઓ હાલ લોકોનાં જ આંસુઓએ રડે છે, તેઓને પછીથી ઇન્સાફ અને સુખ મળશે જ મળશે એમ હું ખાતરીથી માનું છું. ”

એ બોલતાં ઉશ્કેરાટથી તે મીઠો ચહેરો ધમધમીને લાલ બની ગયો. મગર તે જોયા કે તેનું બોલવાનું સમજ્યા વગર જ કેલેરે તો આગળ ચલાવ્યું.

“ લોડ આરડનની વાતો સાંભળતાં તમે ચાક્યાં તો નથીની ? ” તેણીએ પુછ્યું.

“ ખચ્ચીત જ નહી, ” મીસ કેન્ટ ઉલટથી કહ્યું. “ તુને જે ગમે તે મનેથી ગમશે ક્ષેર, તમે લોકોએ એવી રીતે મને તમારાં હેતનાં હેશાનમાં દુખાડી દીધેલી છે કે તમે બધાની ફરેક વાતમાં મને ઉલટ મળવી જ જોઈએ. ને જો લોડ આરડન પણ તમારે જ લગતા છે તો એવણી વાતમાં પણ ખચ્ચીત મને મળહ મળશે જ. ”

“ તેવણું મંજળવારે અતરે આવી પુગશે, ” ક્ષેરે સંતોષની એક આહ બરતાં કહ્યું. “ ને પેરીસ આવવા ખાતર આ સઉથી રળાઆમણો મહીનો એવણે સારે નસીએ ચુંટ્યો છે. મે મહીનો અતરે બહુ સુંદર હોય છે. મમા કહેછ કે ઇંગ્લન્ડનો મે મહીનાનો દાહાડો બહુ જ સુંદર રહે છે. પણ હું તો માનું છું કે પેરીસનાં એ મહીનાના દાહાડા પણ તેટલા જ મગ્નહનાં હોય છે. ”

તેણી એવી રીતની બકવા કરતી જ રહી. તે ખુબસુરત ચેહરો કમળાઇ બધ મોહત જેવો શીક્ષો પડ્યો હતો, અને તે નાજુક બદન એક પુલકી કળી માફક કરમાઇ જતું હતું તે તેણી જોઈ શકી નહી, થોડીક વાર પછી મીસ કેન્ટ ઉઠીને પોતાનાં ઓરડામાં ગઇ.

તેણીનું જીવન કાંપતું હતું અને તે મધુરા ડોળા હપતથી ખુશ હતી.

ખરૂં છે કે સોડ આરડન તેણીને મન કાઢ નહીં હતો. બહે તે જો ત્યારે આવે ને જો ત્યારે જાય. મગર તે મંગળવારે પચીસમી મેને દાહાડે આવતો હતો. તેનો ધણી ગુજરી તે જ દીવસે—ખરાખર વે બચંકર દીવસને છ વર્ષ થશે. રે ખુદા, આખા વરસનાં બધા દીવસોમાં તે એક કેટલો કારમી દાહાડો હતો.

તેણીએ ન્યુસમાં વાંચેલો તે વાક્ય તેણીની નજર સામે તરી આવ્યો. “ મી. એનગસ બ્લેર, મરણ તા. ૨૫ મી મે મંગળવારે સાંજે. ”

અને તે જ દીવસે સોડ આરડન તે રહેતી હતી તે ઘરમાં આવતો હતો. તે છઠ્ઠીશ ઉમરાવ. રે ખુદા શું તે કાંઈ તેની ઉપર આકૃત લાવનાર હતો કે શું ?

“ એ માત્ર એક સંજોગ છે. ” તેણી બબડી. “ ને હું નકામી વેહમ કરું છું. ”

તે આખો દીવસ તેણી ધણી બેચેન અને ગમગીન રહી.

પ્રકરણ ૨૩

પચીસમી મે—તે કારમો દીવસ !

છ વર્ષ ઉપર બની ગયેલી તે બચંકર ટ્રેજીડીને ખરાખર છ વર્ષ પુરા થતાં હતાં. તે મે મહીનાનો મંગળવાર ને પચીસમી તારીખનો દાહાડો બહુ રહ્યોઆમણો ઉઘ્યો. બહુ છટલીને ખ્યાલ કરાવતો તે ગરમ ખુશનુમા અને જગકનો દિવસ હતો. સુર્ય પુર તેજથી ચમકતો હતો, અને પશ્ચીમ તરફનો પવન ખુશનુમાં અને પુલોના પમરાટ સાથેનો વાતો હતો. ‘ મંગળવાર પચીસમી મે ’ એ ખ્યાલ ઉઠતાંની સથે અભાગણી એલીસને થયો.

એવીજ રીતે છ વર્ષ પહેલાં મે મહીનાનાં તે ચોક્કસ દીવસે શુરા એકઠી ખ્યાલ કે આગાહી વગર તેણીએ પોતાનાં ધણીનાં મકાનમાં સવારનાં આંખો ખોલી હતી. તે કુંગાળ દીવસની ખારીકે ખારીક યાદ તેણીને હાથ સાંભરી આવી. તે ઉઠ્યા બાદ તૈયાર થઈ ખાગમાં ગઈ હતી, અને તે બચબીત રાતની ડીનર પારટી માટે તેણીએ પોતે પોતાને હાથે ઝાંકળથી બરેલાં તાજાં ખીચતાં પુલો વીણ્યાં હતાં. ત્યાર બાદ કરેલી દરેક ચીજ ને વિગત તે યાદ કરી શકી ત્યાં સુધી, કે તેનાં ધણીએ પોતાની આંગળી ટાંકી તેણીને ખુની ઠેરવી મરણ પામ્યો હતો, અને બરાબર છ વર્ષ ઉપરનો તે દેખાવ પાછો પોતાની ખ્યાલી નજરમાં જોતાં તે અભાગણી છોકરી દુખની એક ચીસ પાડી ઉઠી.

“ ખુદા, મોટા ખુદા દયાળુ ખુદા, ” તે એક દીવાનીની અદાથી બોલી. “ શુદ્ધી જવાની મને શકતી આપ. ”

એટલામાં કસેર અંદર આવી હંમેશ મુજબ તેણીએ ખીચતાં લીલીઝની કળાઓ તેણીની બાજુમાં મુકી અને સુખી સવાર મચાવી તે પ્યારથી તેણી ઉપર વાંકી વળા. મગર આજે તે મનોહર ચેહરામાં તેણીએ એવું જોયું કે તે બીહીને બે કદમ પાછી પડી.

“ તમે સારી તબીયતમાં નથી. અથવા તો સુખી નથી હેરીસીમાં ” તે બોલી “ તમારા ચેહરા ઉપર કંઈ અજબ હંડો આપ જણાય છે. ”

“ એમ ? ” હસ્તાની એક કોશિસ કરનાં એલીસે કહ્યું “ કેવું અજબ કે જ્યારે તને જોતાંજ માહારો ચેહરો તો હંમેશ આનંદમાંજ ખીલી રહેવો જોઈએ હીયર ”

“ તમેને ખુશાલ જોઈ મને સુખ થાય છે, ” તે અજબ હેતવંતી છોકરી લગભગ આંખમાં આંશું લાવી બગડી “ ને તમને નારાજ કે દીલગીર જોઈ હું દુખી થાઉં છું. ”

“ હું તને કદી દુખી થવા દઈશ નહીં કસેરસ માર્શીંગ ” એલીસે હેતયી કહ્યું.

“ અને ” બધી પોતાની નારાજ એક પળવારમાં બચ્ચાં સહી આદાથી જુલી જતાં સુંદર કલેર તેજમાં પોકારી ઉઠી “ તમે જાણો છો તો પચીસમી મે ને મંગળવાર છે. આજે શું થવાનું છે તે તમોને ખબર છે ની ? ” અને તે બહુ મીઠું હસી. “ પણ એ તમે કાંએ એમ ક્રુજો છ ? શુ છે ? ”

“ કાંઈ નહી કાંઈ નહી, ” તે ધીમું બબડી. “ આ મે મહીનેા ઘણી વખત શરદી બરેલોળી રહેછ ને મને જરા ટાઢનું લખલખું બરાધ આવ્યું. ”

“ એવણુ આજે આવશે એલીસ, ” કલેરે કહ્યું. “ ને એા મને મીસ કેન્ટને બદલે તમને એલીસ જ કહેવાની રજા આપો. માહારા મત મુજબ એલીસ એ એક સહિથી મીઠું મધુરું ને વાજીત્ર જેવું રહીઆમણું ઇંગ્લીશ નામ છે, હું તમોને તમારાં નામે બોલાવી શકુંતી, તમોને ગમશેની ? ”

“ હા હું ખુશી છું તુંને માં નામ ગમેછ તેથી ”

“ ને આજે તેવણુ આવવાના છે, ” તે પટપટયાએ પોતાનો પટપટારો ચાલુ જ રાખ્યો “ ખુદા ખબર તેવણુ કેવા હશે ? ”

“ રખે આ ઉલટમંદ ઉત્સાહી બચ્ચું તેને જેતાંજ ખારમાં પડી જાય, ” એલાસે મનથી વમાર્યું. અને પછી તે મનથી વિચાર કરવા લાગી કે પ્યારનું સુખ કેવુંક હોવું જોઈએ કે જે સુખની અસર આજ દીન સુધી તેની ઉપર થવા પામી નહોતી અને થાય એખા બનવા જોગ નહોતું.

“ મમાને ખબર નથી કે તેવણુ કેટલે વાગે આવશે, ” કલેરે કહ્યું. “ સાંજેજ આવશે મને લાગેછ. મને હસ્તાં નાં એલીસ, પણ એલીસ નામે બોલાવ્યા પછીથી તો તમે મારી આંખમાં ને જીગરમાં વધારે જ મીઠાં લાગેછ. એા એલીસ હું તેવણુને જેવા ને મળવા કેટલી અધીરી થઈ ગઈછ. ને હું વિચાર કરુંછ કે રખે મને ડીસપોઝન્ટ કરવા જેવા તેવણુ નિકળે. તેવણુ કદાપી દીગણા પાતળા, ગુંગણું બોલનારા ને નહી ગમે તેવા બી હોય, જે કે મેં તો માહારા સ્વપ-

નામાં તેવણને કદાવર બહાદુર ને ખુબસુરત ઉમરાવ ધારી લીધા છે. ”

એલીસ ગમ્મત પામીને હસી.

“ તાહારાબી વિચીત્ર ખ્યાલો છે કહેરી, ” તે હસી. “ પણ મને કહેતો ખરી કે તેવણને તાહારા ખ્યાલી ખ્યાલોમાં તે કેવાક ચિતાર્યા છે ? ”

“ એક લડવૈયા જેવા, ” કહેરે કહ્યું. “ તમને સેનસીબેસચીઅનનું પીકચર ખબર છે ? ઉચો દમામદાર દેખાવનો પેહલવાની જોર દાખવતો, મગર ને ખુબસુરત ને જઈ મારી ગએલા ચેહરાનો, ઘેરી અમાંણીક ખુલ્લી ને માયાળુ આંખનો મેં તેને તે પીકચર જેવા જ ચીતારી લીધો છે. ”

“ મને સેન સીબેસચીઅનનું પીકચર યાદ છે. ” એલીસે કહ્યું. “ ધી લુપમાં ત્રીજા ઓરડામાં એ પીકચર ટાંગેલું છે ને તે માંહેલો ચેહરો માહારોબી માનીતો છે. ”

“ કેવું અજબ જેવું કે એક જ જાતનો ચેહરો આપણ બન્નેને માનીતો છે. ” કહેરીસે કહ્યું “ પણ એલીસ મારી સાથે બગીચામાં આલો. બાહેર ઘણું જ રળાઆમણું લાગેછ. ઉનાળાના દીવસોમાં પુલોના પમરાટ અને અસંખ્ય પક્ષીઓનાં મધુરાં ગાયન વચ્ચે એ કેવું સુંદર લાગેછ. હું ઇચ્છુંછ કે હંમેશા બાહેર રહેવાનું હતે ને અંદર આવવાનું જ નહી હતે. ”

જો કે આજે મંગળવાર ને પચીસમી મે હતી છતાં એલીસ હસી અને પોતાની નાહાની ફ્રેન્ડ સાથે બાહેર ગઈ. લીંચુડીના પાંદડાં તે મરનારની ઘોર ઉપર ખરતાં હશે. આજે બી આ ચોક્કસ દાહડે, કે જ્યારે તે પોતે તો લીલીજ વચ્ચે, પોતાની અપાર ખુબસુરતી સાથે અહીં ઉભી હતી.

તે એક પીકચર જ રળુ થતું હતું. કહેર પોતાની ઇચ્છીશ આંખો અને ખુબસુરત ચેહરા સાથે—એલીસ પોતાનાં સુકેદ સત્તારનાં સેઆશમાં જાચી ને દમામદાર ! તેઓને ઝાડની ડાંખળી દટાવી ચાલતાં જોવાં, યા પુલો ઉપર વાંકાં વળતાં નિહાળવાં એ એક પેહલા

અકારની મોજ સમાન હતું. તેઓ તે તરફનાં સુંદર નિરમળ પુંવારા આગળ જઈ બેઠાં. ઉપર આસમાન સ્વચ્છ બહુ ઝળકતું હતું. સૂર્ય પુર તેજમાં ચમકતો હતો, સુંદર પુલો તમામ ખીંચી, આખા બાગમાં પમરાટ ફેલાવી રહ્યાં હતાં અને પક્ષીઓ કોમળ સ્વરે કલોલ કરી રહ્યાં હતાં, તેની વેળા, સુખ અને શાંતી સિવાય તે કશું અનુભવી શકી નહીં. કોઈ જાતની બી આગાહીનો અવાજ તેણીને આ કુદરતી સુંદરતા તરફથી થયો નહીં.

બપોરે એક તાર આવ્યો. લોડ આરડન તરફથી કે તે સાંજે સાત પહેલાં ત્યાં આવી પુગશે.

“ એ કાંઈ ચોક્કસ ટાઈમ કહેવાય નહીં. ” લાડધેવી કહેર કહી. “ ન્યારે હું મીનીટ મીનીટ ગણી રહી છું. ”

તે મોટા અર્લ માટે તેઓએ આપો વખત વાતો કર્યા કરી ને તે પટપટખોરીની મીઠી વાતો સાંભળતાં એલીસ ધણી નર્ચોત પામી.

“ હું અજબ થાઉં, ” કહેરે એકાએક ટુંકમાં પુછ્યું “ કે તેવણ તમારે માટે શું ધારશે એલીસ ? મને તો લાગે છે કે ભુલથી તેવણ એમજ માની લેશે કે આપણે ત્યાં કવીન ઓફ શીયા રહેવા આવી છે, ખરૂંની ? ”

“ હું એવણને મળશ ત્યારેની ? ” એલીસે શાંતિથી કહ્યું. “ ન્યારે મેહલમાં મહેમાન આવે છે ત્યારે મેડમ માદરા ઉપર બહુ મેહરબાની કરે છે ને મને મારા રૂમમાં જ રહેવા દેવ છે તે તું જાણે છે ની કહેર ? ”

“ હા! પણ આ વાતમાં તો ફરક પડશે, ” કહેરીસે કહ્યું. “ મેં મમાંને પપા સાથે વાત કરતાં સાંભળ્યાં કે તમેને જોઈ અર્લ કેટલા અજબ ને ખુશ થશે ને તમેથી અમારા કુટુંબનાં જ એક છેઓ એમ લેણી નાખશે તે જોવાની ગમ્મત આવશે. ”

તે ખુબસુરત ચેહરો આ વખાણથી લાલ ચણોડી જેવો થઈ આવ્યો અને તે ઝળકતો ચક્ષુઓ આશ્ચર્યથી નિચે ઝુમી પડી.

“ મેડમની માદરા ઉપર બહુ મેહરબાની છે. ” તે બેલી.

“પણ તું આ વખત મને મદદ કરજો કહેર ને મને માહારા હમનાં એકાંતમાં જ રહેવા દેજો. એક ઇંગ્લીશ અર્થને મળવા જેવો માહારો મુડ નથી.”

“વારું તમે કહેશો તેમ હું કરીશ” કહેરીસે તુરત કહ્યું. “મમાંએ કહેવાડયું છે કે આપણે બન્ને જણાંએ આંઠ વાગે હીનર માટે હાજર થવું, પણ તમે તમારી ખુશી નહી આવવાની હોય તો કાંઈ નહી.”

“હા, મને નહી ગમતું,” તે બોલી.

“તો શીકર નહી,” કહેરે કહ્યું. “હું તમારે માટે માર્શ માંગી લઈશ”

આહ ખુદા એલીસે છ વર્ષ પહેલાંનો તેજ દીવસ યાદ કર્યો. બરાબર સાત વાગે તેઓ જમવા બેઠાં હતાં અને નવ વાગ્યા પહેલાં તો તે મરીબી ગયો હતો, તો તેજ વખત-તે ભયંકર ખ્યાલ કરાવતો તે રાતનો વખત તેણી હસ્તા બોલવા અને મગ્ગલમાં કેમજ પસાર કરી શકે ?

સાંજ પડી, કહેરીસને તૈયાર થવામાં તેણીએ મદદ કરી ને પછી તે એકલી વિચાર કરતી બેઠી.

સાતનાં ટકોરા પડ્યા અને તે ચોંકી ! સાત-તેણીએ પોતે પહેરેલો તે રાતનો પોશાક અને ધુલો તે યાદ કરી શકી. બરાબર સાત વાગેજ તેઓ, બે કલાક પછી શું બનવાનું હતું તેનાં એકે ખ્યાલ વગર જમવા બેઠાં હતાં.

આંઠનાં ટકોરા ! રે ખુદા આંઠ વાગે તો તેઓ ડ્રોઈંગ રૂમમાં આવી બેઠાં હતાં, અને પેલી નેહસ્ત કોશી તે બનાવી રહી હતી. તેણીએ દુબની એક ધીમી ચીસ સાથે પોતાનો ચેહરો પોતાનાં રૂપાંનાં પત્રાં જેવા હાથોમાં ઢાંકી દીધો. જ્યારે કમકમાટની ધુજળીથી તે આખું નાજુક બદન કાંપતું અને ચરચર ધુજતું જણાયું.

“ઓ દયાળુ આપ,” તે અરજ કરતાં બોલી. “મને આ ધુરો બનાવ ભુલી જવાની શકતી આપ.”

તેજ ધડીએ બારણુ ખુલ્લું અને હંમેશ કરતાં કાંઈકે શીકકે ચેહરે અને જંબીર આંખો સાથે કલેર અંદર આવી.

“ તેવણુ આવેલા છે એલીસ, ” તેણીએ કહ્યું “ ભગભગ છ વાગે આવ્યા. અને તમે જાણો છો ધણી અજબ જેવી રીતે તેવણુ સેન સીબેસચીઅનનાં પીકચરને તદ્દન મળતાજ છે, તેવાજ ઉંચા ને કદાવર, ઘેરી આંખો ને મગરૂર ચેહરા સાથનાં, જાણે એક સ્પેનીશ રાજાનોજ ખ્યાલ કરાવે છે. ”

“ ને તને તેવણુ ધણા ગમ્યા ? ” એલીસે પોતાનાં દુખી ખ્યાલો મારી હટાવાની કોશિસ કરતાં શીકકું હસીને કહ્યું. કલેર એક પળ અચકાતી જણાઇ.

“ ખરું કહું તો, ” તે બોલી, “ મને તેવણુથી જરાક ખીક લાગેછ, તેવણુ પપાથી બી ઉંચા છે, પોહળાં ખભાં સાથનાં ને પેહલવાની તોરનાં. પણ એલીસ, મમાંએ મને મોકલીછ કે એક મેહરબાની દાખલ તમારે આજે ખાસ હાજર થવું. તમે આવશો ? ”

પ્રકરણ ૨૪

“ છ વર્ષ પછીની તે પચીસમી મે ”

તે જવા કણુલ થઈ, અને કયો પોશાક પહેરવો તે માટે વિચાર કરવા લાગી. કલેરીસેજ તેના કડચો કરી નાખ્યો.

“ તમારો કાળો પોશાક પેહરો એલીસ, ” તેણીએ ખરાં દીક્ષથી કહ્યું. “ તમોને એ ડ્રેસમાં જણુસ પહેરવાનીબી જરૂર નથી, ધણાંજ સુંદર તૈયાર થજો એલીસ હું મમાંની મેડ ‘શીને’ને બી મોકલી આપશ તે તમારા બાલ કરશે, મારી મરજી છે કે લોડ આરડન તમોને જોતાંજ છક થઈ જાય. મને જોતાં તો તેવણુ તેમ નહી થયા. જાણે મારો પોતાનો ભાઈ મને ઘણે વરશે મળતો હોયની, તેમજ એક હસ્તાં સાથે તેવણુ ખુશાલ દીક્ષથી મને તો મળ્યા. પણ

મેં ધારી મુકેલું તેમ મને જોઈ તેવણુ જરાબી છક તો થયા જ નહીં. તેવણુની આંખો મજાહની માયાળુ છે ને તે આંખમાં અનન્યબી ને વખાંણુનો છાપ જોવા હું શું નહીં આપું ? તમેને જોઈ તેવણુ જરૂર હાથતી જશે. મને વચન આપો એકીસ કે તમે 'શીને'ને ઘણીજ તજુમલથી તમને તૈયાર કરવા દેશો, તમારો કાળો ફેસ, કાળી લેસ ને સુફેદ લીલેકસ સાથે પહેરજો. પેહરશાની ? ”

તેની સાંમે આતુરતામાં ઉચકાયલો તે મીઠો ચેહરો એવો તો કાકલુદી કરનારો ને હેતવંતો હતો કે એલીસે તેને પોતાની પાસે ખેંચી હેતથી કીસ કરી.

“ તને રાજી કરવા હું બધું કરશ, ” તેણી તેનાં કાનમાં પટ પટી “ હવે તો બસ ? ”

થોડી જ વારમાં જ્યારે તે તૈયાર થઈ તે આખાં કદની આરશીમાં પોતાનો ચેહરો જોઈ રહી ત્યારે પોતાની અપાર ખુબ સુરતી જોતાં તે પોતેજ તે ઉપર લગલગ મોહી પડતી હતી એ ખ્યાલ થતાં તેણી શરમાઈ ગઈ. અને હસવા લાગી.

હેસ્ટર ખેર ખુબસુરત ગણાતી હતી, પણ હાલ એલીસ કેન્ટની અદ્ભુત સુંદરતા આગળ હેસ્ટર ખેર તો પાંચાંજ બરે એમ તેણીને લાગ્યું અને પોતાની સુંદરતાથી વાકેફ હોવાથી તેણીની આંખો ઓશકથી નિચે ઝુમી પડી. તે ઉચો પાતળો મરોડદાર આકાર, તે લીલીનાં ફુલ જેવો મીઠો ચેહરો અને શીઝાં દીવજીત હરવાંમાં અડધા ઉઘડેલા રાતા ભેરીઝ જેવા હોઠો, હીરાનાં ઝળકાટ માફક ચળકતી તે મધુરી આંખો અને સુંવાળા વાળ સાથે તેણીનો કુદરતી દમ્ભ ને રૂબાબ એવો હતો કે પહેલીજ નજરે કોઈબી મોહીત થાય.

તૈયાર થઈ તેણી નિચે ઉતરી-તે દીવાનખાનું ઘણું જ મોટું અને કિમતી હુજરમંદ શણગારથી ભરપુર હતું. પમરતા નાદાનાં પુવારાં તે હોલમાં અહીં તંહી ઉડતા હતા. ફરનીચર ઉત્તમ અને નાજુક હતું જ્યારે પીકચર અને પુષ્પો, વિગેરેનો શણગાર જેટલો પૈસાની સાહાદત્ત ચોકારતો તેટલો જ ઉત્તમ ટેસ્ટ જાહેર કરતો હતો.

તેણી ન્યારે ત્યાં દાખલ થઈ ત્યારે તે હોલ બપોરનાર પોશાકમાં સળંગ થએલી બાતુઓ અને ઈવર્નોમ ડ્રેસ સજેલા મરદોથી ભરાયેલો તે જોઈ શકી. તેણીએ જતાંજ તે ઇંગ્લીશ એમએસેડરને ઓળખ્યો અને કોષખી તેણીને જોય તે પહેલાં નરમ પગલે ચાલી તે એક બાજુએ જઈ બેઠી. એક નાજુક ડુંવારો ગુલાબનાં ધીમાં સેન્ટ સાથે ત્યાં ઉઠી રહ્યો હતો, જેની બાજુએ પામનાં ફુંડાંઓની એવી ગોઠવણ કરી હતી કે પાછળ બેઠકોમાં બેસી નિરાંતે આરામ કરી શકાય. પૈસા અને એશ આરામનો વૈભવ બતાવતા તે ઓરડામાં થોડી પળ તે એકલી બેસી રહી. થોડી થોડી વારે, બેરાંઓનાં કામજ નાદ સાથે મરદોનાં ધાડા સાદનાં અવાજ તેણીને આવતા હતા, અરે ખુદા કેટલો ફેરફાર ! છ વર્ષમાં કેટલો તફાવત ! બરાબર છ વર્ષ ઉપર આજનેજ દાહાડે તેણીને ખુનનાં વાંકસર કેદ કરવામાં આવી હતી, બંદીખાને લઈ જવામાં આવી હતી, ન્યારે આજે, આ મેહલ સરીખાં મકાનમાં પેરીસની તે એક સુઉથી ખુબસુરત ઓરત દાખલ ગણાયલી, આ જહોઝલાલી બોગવતી બેઠી હતી.

કહેરેજ તેણીને પહેલાં જોઈ અને એકદમ તે દોડતી કે તેણીની બાજુમાં આવી ઉભી.

“ઓ એલીસ તમે આવ્યાં તે કેટલી મેહરબાની થઈ,” તેણી બોલી. “હું તો છેલ્લી ધડી સુધી ખીંટીતી હતી કે રખે તમે તમારો વિચાર ફેરવો. ઓ તમે કેટલાં ખુબસુરત લાગોછ એલીસ ને હું કેવી મગર ને ખુશી છઉં. આજે મમાં તમેને ગાવા કહેવાના છે. એવણુ કહેછ કે આખી પેરીસમાં તમારા જેવાં ઇંગ્લીશ બેલાડઝ કોષ ગાતું નથી.” તેણી સંતોશનું હતી.

“મમાં ખુશી કરવા હું બનતું કરશ,” તે બોલી અને ધણીબી કોશેસ છતાં, છ વર્ષ ઉપર ગાયલાં તે ગાયનોનો ખ્યાલ બજાઈથી તેણીને થવા લાગ્યો. અરે વરશે ઉપર તેનાં ધણીનાં મીત્રો સાઈ તેણીએ કેટલી વાર ગાયું હતું !

“અર્લને જોઈ બધાં રાજી રાજી થઈ ગયાં છે.” કહેરીસે ધીમે

સાહે કાન પર પડી કહ્યું. “આખા રૂમમાં તેવણુ જેટલું દમામદાર આવે કોઈ નથી. જો કે છંગલીશ ને રચેનીશ એમએસેડર બન્ને આવેલા છે ને ડયુક ડ’ પોન્ડીએસ બી છે. પણ એવણુ તો જાણે બધાંનાં રાગજ જોય તેવા લાગે છે. મમાં તો એવણુનાં એ સગા માટે ઘણું મગર જણાય છે.”

“ને તું ?”

“મને તો તેવણુને જોઈને બીકજ લાગેછ, ” કલેરીસે ખાનગી સાહે કહ્યું, “આવો દગદગા લરેલો માંણસ મેં માહરી હાંદગીમાં આ પેહલી જ વખત જોયો, ને તેની આંખનો છાપ કેવો છે તે જાણો છ કે ? જાણે તે કાંઈ શોધતો હોય ને પછી તે શોધેલું નહી મળ્યું હોયની તેવી જાતનો.”

ત્યાર બાદ કલેરીસ તેણીને હોડી ગઈ, અને તે સુંદર પાર્કનો શય્યાગાર જોતી એલીસ એકલી ઉભી. એકાદ પણ તે છ વર્ષ ઉપર બની ગએલો ભયભીત બનાવ જુલો જ ગઈ; અતરે પેરીસનો આ મેહલ સરીખો બંગલો ને તેની રચનાં વટીક વિસરી ગઈ, ને આ સુંદર પામનાં ઝાડો ઉગતાં પુર્વનાં મુલકોનો ખ્યાલ તે કરવા પડી.

તે વિચારમાં એટલી ગરક હતી કે કોઈને આવતાં પણ તે સાંભળી શકી નહી, તેવામાં તે ગુલામનો પમરટ ફેલાવતા ધ્રુવારા ઉપર કાંઈ પડછાયો પડ્યો અને તેણીએ ચોંકી ઉઘ્યું જોયું તો નાહાની કલેર પોતાનાં સુફેદ રેશમી પોશાક અને લેસ સાથે બેહસ્તની એક કુરી જેવી જણાતી ત્યાં આવી ઉભી હતી જ્યારે તેણીની બાજુમાં કોઈ એક જવાન મર્દ હતો. તેણીએ પોતાની આંખો ઉઠાવી સીધું એક પણ તે જવાન તરફ જોયું. બીજીજ પળે સુર્યનાં તેજથી જેમ આપણી આંખ મીચાઈ જાય છે, તે મુજબ તે મીઠી ચશ્મો નિચે ઝૂમી પડી. આવો એક મર્દ તે પોતાની હાંદગીમાં આ પેહલી જ વાર જોઈ રહી. કલેર શું બોલી જતી હતી તે તેની જાણે બધા, તે જે સમજી શકી તે માત્ર તેણીનું પોતાનું અને લોર્ડ આરડનનું નામ કલેરીસને સાહે બોલાવું સમજ્યું. તે કેવો હતો તે જોવા ખાતર

એકવાર ફરીથી તેણીએ પોતાનો ચેહરો ઉઠાવી તેની તરફ નજર કરવાની કોશિશ કરી, મગર ફરી એકવાર કોઈ અજાણ શક્તિ બચ્ચે તેણીને ફરજ પાડતી હોય તેમ તેણીની આંખે પાછી નખી પડી.

તે એક દીલખુશ ચીત્ર હતું. કદપી લે વાંચનાર અને જો તું કવિતાષ્ટ શક્તી ધરાવતો હોય, કુદરતનો પરસ્તાર હોય તો તે ખ્યાલી ચીત્ર જોઈ મગન થા. પામનાં લીલાં ઝાડોની તે દીવાલ રજુ કરતી થટા આગળ, ખુશબોદાર ગુલાબનાં પાણીના પુવારા આગળ ઉભેલી તે ત્રગડી-આહ કોઇનુંબી દીલ ખુશ કરી નાખે તેવી જ હતી. તે એસપ્રુલ જવાન છોકરી સુદૈર્ઘ્ય પોશાકમાં, ખુબ ડોળા અને હસ્તક ચેહરાની કાળા પોશાકમાં સજ્જ થએલી અદ્ભુત ખુબસુરતી સાથની એક શાહજાદીનાં રૂપાળ સાથની એલીસ, અને તે ઉચે પોહળાં ખમા સાથનો પેહલવાની તોરનો ખુબસુરત મગર ચેહરાનો જવાન ! તે એક ચીતારાની પીછીને જેમ આપે તેવું જ એક દીલજીત ચીત્ર હતું.

એલીસની અજાયબી વચ્ચે ઓઝખાંણુ થયા બાદ ઉભો રહીને થોડીક વાતો કરી ચાલી જવાને બદલે લોડ આરડને કરારને જીવે ત્યાં બેઠક લીધી.

“ માહારા દેશની એક બાનુને મળવાની ખુશાલી આજે માહારે નસીબે થશે એમ મેં ધારેલું નહી. ” તેણે કહ્યું. અને એ સાંભળી કચેર મીઠું હસી.

“ તમે દેશેદેશમાં એટલા ફરેલા છો, ” તે બોલી. “ કે હું અજાણ શાંઉછ કે તમારા દેશની બાનુને તમે ઓળખીબી શકોછ. ”

“ એવી ભુલ માહારાથી કદી થાય નહી. ” તે ધીમે ધાકે માટે બોલ્યો.

ત્યાર પછી તેઓ બેઠાં અને તરેહ તરેહની વાતો ચાલી. થોડી-કવારમાં એલીસ પોતાની ઓશક ભુલી ગઈ અને બાહોશીથી વાત કરવા લાગી તે એટલે સુધી કે હિમત કરી તે જવાન ઉમરાવનાં ચહેરામાં વટીક તે જોઈ શકી. તે એક ઉમરાવી ચહેરો હતો, અને એવો કે એલીસ સમજી શકી નહી કે તે તે ઓછસ છાપ શાનો

હતો ? હદબાહેરની મગરૂરીનો ? મજ્જમતાનો કે શુદ્ધતાનો ? તેની અર્દાનગીબરી ખુબસુરતી એવી કીસમની હતી કે ખરેખર તે સેન સીબીસચીઅનનું પીકચર જ યાદ કરાવતો હતો.

“તમે ઘણું ફરેલાં છેઓ મીસ કેન્ટ ?” તેણે પુછ્યું.

“નહીજી,” તે બોલી. “માહારા દીલની તે એક મોટામાં મોટી ઉમેદ છે મગર હજી સુધી હું તે પાર પાડી શકી નથી.”

“આપણાં જીવનની ઘણી જ થોડી મુશ્કેલી પાર પડતી હશે.” તે બોલ્યો અને આ પહેલી જ વાર એલીસ જોષ શકી કે તેની અદાઓ ગંભીર બલકે શોકાતુર હતી, એકાએક પામનું મોટું ડાંખણું હાથું અને મેડમનો હસ્તો ચેહરો તે વચ્ચેથી ડોકાવતો જોવાયો.

“કેવું શાંત પીકચર” તે આવતાંની સાથે હસી. “ને હું તમો લોકને ડીસટર્બ કરતેખી નહીં પણ મીસ કેન્ટ, તમારા ઇંગ્લીશ બેલાડ થોડાંક ગાંધ સંભળાવશે તો હું ઘણી ઉપકારી થઈશ.”

એલીસ જવાબ કરે તે પહેલાં ત્યાંનાં મોટાં ઘડીઆળમાં બરાબર દસની ટોકરી પડી અને તે અભાગણી ચોંકી. અરે બગાવર દસને જ ટોકારે, ખુનનાં આરોપસર તેણીને પહરે જ કરવામાં આવી હતી તે દુખી ગંધ ગુજરી એકાએક પાછી ઉભરી આવી તેણીના ચહેરા ઉપરનો ફેરફાર મેડમે જોયો અને તેણી કાંઈ જુદું જ સમજી.

“તમારે ફરકમંદ થવાની જરૂર જ નથી મીસ કેન્ટ,” તે માયાથી બોલી. “હું તમોને ખાતરી આપુંછ કે તમારા મ્યુઝીકથી બધાંને ઘણી જ મજાહ મળશે.”

લોર્ડ આરડન ઘણી છટાથી નમ્યો. અને પોતાનો હાથ લંબાવ્યો.

“હું તમોને ખ્યાનાં આગળ લઈ જાઉં ?” તેણે કહ્યું. “લાંબે વખતે ઇંગ્લીશ મ્યુઝીક સાંભળવાની મોજ માટે આતુર થઈ રહ્યો છું.” અને એકાએક ગાયનનો જુસ્સો તેણીને ઉભરી આવ્યો. અને તેણીએ કદી નહીં ગાયું હતું એવું ઉમદા તે દિવસે તે ગાઈ રહી.

પ્રકરણ ૨૫

કીસમતનાં ખેલ

કીસમતનાં ખેલ ઓર તરેહનાં હોય છે. નસીબનાં નખરાંથી તરેહ તરેહનું થાય છે, તેજ મુજબ એલીસ કેન્ટનું તકદીર તેણીને ક્યાં ધસડી જતું અને શું કરી બતાવાતું હતું તેનાં એકબી ખ્યાલ વગર તે તો નસીબનું ચક્કર તેણીને જેમ ફરવતું રહ્યું તેમ તે ફરતી રહી.

મેડમ સેન્ટ લુસનું તે દમામદાર સલુન હંમેશ કીમ ઓફ સોસા-યટીથી જ ભરાતુ. સડેથી ઉંચે ખાંચરેનાં જ લોકો ત્યાં જોવાતાં, અને જ્યારે તે મોટો ઇંગ્લીશ અર્લ હાથ આપીને ખુશસુરત મીસ કેન્ટને પ્યાનાં નજદીક લઇ ગયો ત્યારે લોકો વખાણુની નજર તે તરફ ફેંકતાં રહ્યાં.

“ મીસ કેન્ટ ? ” એક નામાકીત, મોટી મુછવાળા સ્ટેટસમેને ભવાં ચઢાવી તે નામ યાદ કર્યું. “ મીસ કેન્ટ ? ” એક મોટેથી બીજે મોટે તે નામ ઉડી રહ્યું.

અને એલીસ ગાવા બેઠી. ગાયન ગાનારાનાંબી તરેહ તરેહનાં અવાજો હોય છે. જે તદન જુદી જ રીતનાં અવાજો છતાં તેટલા જ મીઠા હોઈ શકે. અને મીસ કેન્ટે જે ગાયું, તે નહીં તો એટલું સાયન્ડીક હતું કે નહીં તો એટલું અધર્ષ હતું છતાં, તેણીએ જે છટાથી, જે જુરસાથી ને જે લાગણીથી ગાયું, તે ગમે તેવાં ઉત્તમ મ્યુઝીકને એક કારે ખેસાડે તેવું જ હતું. તે એક નિચા સુરનો અવાજ હતો. કેટલાકો ઉંચાં સુરે ચીચવાઇને તોડી નાખે છે ને આંખ મોઢાનાં ચાળા કરી બહુ મહાભારતમાં ખપવા જાય છે તેવું કશું જ તેણીમાં હતું નહીં. તે તો એક ઉડો, ખુલ્લો, મીઠો અને જોરાવર અવાજ હતો એવો કે જે સાંભળનારાનાં ખુદ જીઅર ધડકાવી મેલતાં, તે એકાદ સ્ટેજ દીપાવે કે ઓપેરા હાઉસનાં ખુણે ખુણામાં ગણગણી

રહે તેટલો મોટોખી વળા નહોતો. એક મોટા ડ્રોઇમ રૂમમાં સ્પષ્ટ સમજાય તેવો તે બેરાવર છતાં કેમળતાથી ભરપૂર સરોદ હતો જેનો બોલે બોલ ત્યાં ખુલ્લો સમજાતો હતો. અને જે ગાનારાંને એક મોટામાં મોટું ઉત્તેજન, અને માન મળવું બોધ્યે તે હાથ તેણીને મળતું હતું-તેણી ઉપર ધ્યાન આપનારી શાંતી ને ચુપકીદી—

લોડ આરડન ધ્યાન આગળ ઉભેલો હતો. અને તેણીએ ગાયું તે બધો વખત એક પળવાર ખી તેની નજર તે ખુબસુરત ચહેરા ઉપરથી હટી નહી. અને તે ઉપરની પવિત્રતા, સુંદરતા અને જુસ્સો બોધ તે અજબ થઇ ગયો. વળી તાબુખી કરનારું તો એ છે કે તે એમ તેણીની સુંદરતાની બારીકમાં બારીક તપાસ કરી રહ્યો હતો એ માટે તે પોતે કેવળ બેખબર હતો. અને જ્યારે “બની શકતેનું” તે ગાયન ગાતાં તેણીએ પોતાની બેદસ્તનાં પુત્ર જેવી ચશ્મો ઉઠાવી તેની તરફ જોયું ત્યારે તે જીગરમાંથી તેનાં જીગરમાં શું દાખલ થયું અને તેનાં જીગરમાંથી તેણીનાં જીગરમાં શું જઇ બેઠું તે માટે ખી જેટલું અજબ જેવું તેટલું જ ખરું છે, કે તે પોતે તો તે માટે તમામ બેખબર જ હતો.

“પાછું એ જ ગાયન ગાશો ?” લોડ આરડને માંગી લીધું. “માહારાં માતાજી એક ધણાં મધુર ગાનારાં હતાં અને એ ગીત એવણું મોનીતું હતું.”

તેણીએ ખુશીથી પાછું ગાયું અને એ જ ગાયન છેલ્લીવાર પોતાનાં ધણીને ત્યાં એક દિવસ કેપટન આરચી ડગલાસ પાસે ગાયું તે યાદ કરી શકી અને એ ખ્યાલથી તેણીનો ચહેરો શીકો પડ્યો, દુખી ગઇ ગુજરી ઉભરી આવી અને એવા તો દુખી સાદે ને લાગણી ભર્યા અવાજે તેણીએ ગાયું કે લોડ આરડન પાછો પોકારી ઉઠ્યો.

“એક જ વખત પાછું ગાવો,” તેણે અરજ કરી, “આ ગાયન સાંભળતાં માહારાં માતાજીને જાણે હું પાછો બોધે રહ્યો હોવુંની તેમ જ મને લાગે.” અને ખચ્ચીત તે જે રીતે તેણીનાં

ગાયન ઉપર ધ્યાન આપતો હતો તેથી જોવું સહેલ હતું કે તેની ઉપર કેવી ઉંડી અસર થતી હતી.

“તમને શેકરપીઅરનાં તે મ્યુઝીકમાં બેસાડેલા બોલોવાળું ગાયન યાદ છે—Blow blow thou winter wind ? વાળું ?” તેણે પુછ્યું.

“હા મને તે આવડે છે,” તે બોલી, અને ફરી એકવાર તે મધુરો અવાજ તે ડ્રોઇંગ રૂમમાં ગાજી રહ્યો.

તે ગાતાં ગાતાં તેણીનાં ધણીનો ચહેરો તેની નજર સામે ખડો થયો, તેણીએ પોતાની જવાનીનો ભોગ તેને આપ્યો હતો, પ્યાર વગરખી, તે તેની સાથે પરણી હતી, જે ખળનનાની કિમત તેણે કેમ કરી ? મરતી ધડીએ તેણીને દુન્યા સનમુખ એક ખુતી ઠેરવી તેણે તે બદલો આપ્યો હતો, રે ખુદા શીઆળામાં વાતી છરીની ધાર જેવી હંડી, જીગર કંપાવી મેઝનારી હવા કદીખી, તેણીનાં જીગરમાં જે ચમટા તુટતા હતા તેથી વધુ કારી હોઈ શકે ? તે ગાયનની લીટી ઉપર તે વિચાર કરવા લાગી.

પોતાની જ કહાંણી દરશાવતી હોય, પોતાનું જ દુખ તે રડતી હોય એટલી લાગણીથી તે ગાવા લાગી અને જ્યારે તે ગાયન પુરું થયું ત્યારે તે જોઇ શક્યો કે તેણીની મીડી આંખો આંશુથી ભરાઇ ગઇ હતી.

“તમે આ ગાયન ધણી લાગણીથી ગાયું.” તે બોલ્યો.

“હા,” તેણીએ જવાબ કયો. અને આનાં પછી—આ ગાયન ગાયા પછી હું હવે એક લીટીખી બીજાં ગાયનની ગાઇ શકું નહીં.”

મેઝમ ત્યાર પછી ત્યાં આવી તેણીનો ઉપકાર માન્યો. અને પેલા ઇંગલીશ એલચીએ તેણી સાથે ઓળખાણ પાડવાનું એટલું ઓજરખવાઈથી માંગી લીધું કે તેણી તે ઇન્ડ્રોડક્શન ના પાડી શકી નહીં, એથી બન્યું એમ કે બીજાં અડધો કલાક એલીસ તે સઉથી નામાકીલ અને બાહોશ રોટસમેન સાથે વાતે રોકાઇ. તે એક નવોજ અનુભવ તેણી માટે થયો છતાં તે જરા પણ તે મોટા માંજીસ સાથે વાત

કરતાં અચકાઇ કે ગભરાઇ નહીં સામી તેણીની બાહોશી હુશ્યારી, રમુજ અને ચાલાકી જોઇ તે મોટા નામાંકીત માંણસ હેરત રહ્યો. અડધા એક કલાક તેણીએ ખુશાલ વાતમાં તેની સાથે ગાળ્યો જેવામાં હવે જોતાં ગંભીર ચેહરે તેણીએ લોડ આરડનને પોતાની તરફ જોતો પોતાની બાજુમાં ઉભેલો દીઠો..

“ હું તમારો ઉપકાર માનવા આવેલો છું મીસ કેન્ટ. ” લોડ આરડને કહ્યું “ મને ત્યારની વાર થઈ તેમ કરવાનો કાંઈ લાગજ મળ્યો નહી. તમારાં મીઠાં મ્યુઝીકે મને જે મળેલ આપીછ તે હું દરશાવીબી શકતો નથી, માહારી છોકરવાન ઉમરમાં હું તમામ પોએટ્રી અને રોમન્સનાં વિચારોથી ભરેલો હતો, માહારી મુસાફરી દરમ્યાન તે ખ્યાલો કાંઈક મેં તજી દીધા હતા, જે બધા આજે તમારા ગાયનથી પાંજા તાગ્ન થયા છે, વધુમાં જે મને ખરી લાગણી પેદા કરી શકીછ તે તમારો અવાજ છે ને તે માહારાં મરનાર મધરને એટલો મળતો આવેછ કે મને તે વાહાલાં મુરખીની યાદ જ પાછી જોશથી તાજી કરે છે. મીસ કેન્ટ, માહારી જીંદગીનો એકલો પ્યાર મેં માહારા માતાને આપ્યો હતો. માહારાં બલાં વહાલાં મમાં-તેવણને મેં એટલાં બધાં ચાહ્યાં બલ્કે પુંજ્યાં હતાં કે તેવણનાં મોહતથી મને નહી ખમાય તેવો એક જાણુન ફટકો પડ્યો હતો. ”

“ એવીજ રીતે મેં માહારા પપાને ચાહ્યા હતા ” એલીસે કહ્યું “ એમ કે ? ” તે બોલ્યો, “ ત્યારે તો તમે માહારી લાગણી સમજી શકશો ”

“ હાજી, ” તે ધીમું બોલ્યો.

“ એ કેવું અજબ જેવું છે, ” તે બોલ્યો, “ કે એકજ જાણનાં મોહતથી આપણી જીંદગી અંતકાર ભરી થઇ જાય છે, ”

તેણી ગભરાટથી શીક્ષી પડી. બરે હા ખચ્ચીતજ, એકજ જાણનાં મરણથી તેણીની જીંદગીનું તમામ તેજ લુટાઈ ગયું હતું. તે આપડીની જવાન જીંદગી કંગાળ થઇ પડી હતી તે તેણીનાં સિવાય કોણને ખબર હતી ? રે ખુદા એકજ તે મરણનાં સખબે, તેણી ફાંસીને

લાકડે ચઢતી બચી ગઇ એટલી હદ સુધી અંધારી તેણીની અંદગી
અંધ પડી હતી એ ખ્યાલથી તે ગુલાબ સમ ચેહરાએ પોતાનું તેજ
તાજડોતોય ખોઇ દીધું.

“ મેં તમને દુખી કર્યા ? ” લોર્ડ આરડને ઉતાવળે ઈન્તીજરીથી
પુછ્યું “ મેં દુખી ગઈ ગુજરી તાજ કરી ? ”

“ માહારા પપા ગુજરી ગયા ત્યારે મને એટલું લાગ્યું ” તેણી
બોલી, “ કે તે જલમ ફટકાથી હું પોતે લગભગ મરી ગઈ. ”

“ હા, એક વાહાલાનાં મોહતથી ધણું જ લાગે એ તો ખરું. ”
તેણે કહ્યું. “ પણ મીસ કેન્ટ તમે જાણોજ, કે આપણું બહાલું આ
તકલીદી દુન્યાની જુડી માયા તજ પેલી મીનોઇ જેહાનમાં વધુ મારા
ફરજન અને પવિત્ર માયામાં જાય, ત્યારે એ ખ્યાલથી આપણે
સંતોષ પકડવો જોઈએ ને એટલું દુખી થવું જોઈએ નહીં તે પેલી
જેહાનમાં બેહરતનાં સુખમાં સુખી છે એજ ખ્યાલ રાખી આપણી
અંદગી કંગાલ કરી નાખવી જોઈએ નહીં. ”

“ કરવું તો નહીં જોઈએ, ” તેણી બોલી. “ અને તે છતાં આપણે
કરીએજ. તમે માનશો લોર્ડ આરડન માહારા પપાનાં મોહત પડીથી
મને સૂર્ય આગળનાં તેજથી ચમકતો હોય તેમ લાગતું જ નથી. ”

“ તમે મોહતને આટલાં સાચાં નિવડો છો, તો અંદગીને તો
ખચ્ચીત જ સાચાં હશે, ” તે લગભગ મનથી બોલતો હોય તેમ
ધીમું બોલ્યો.

ફરી એકવાર તેની નજર તે ખામી બગરની સુંદરતા ઉપર ફરી
રહી. તેની બારીકે બારીક મનોહર કારીગરી તે કિલ્લટથી નિહાળવા લાગ્યો.

“ હું એક સવાલ પુછું તો મને માફ કરશો ? ” તેણે તે પછી
કહ્યું. “ મને કહેશો મીસ કેન્ટ કે તમારી આટલી બધી દમામદાર
સુંદરતા અને દેખામતી હોય ખસતજત છતાં તમે અતરે કંપેનીઅનની
જગ્યા ઉપર શા માટે છો ? ”

તેણીએ એવી તો મરીખાઇ ભરી છતાં મનોહરતાથી ભરપુર
અદાએ તેની તરફ જોયું કે તેને અંદગીભર એ તેણીનો દેખાવ
ચાદ રહી ગયો.

“હું ધાંડું કે તમે કાંઈ જીવ કરોછ,” તે નરમીથી બબડી.
 “ખરી વાત એ છે કે માહારા પપા એક જેન્ટલમેન હતા. માહારાં માતા કે જેવણુ અને છેકજ નાહાની મુકી ગુજરી ગએલાં એટલે મને યાદ નથી, તેવણુખી એક લેડી હતાં. છતાં અમે કાંઈ તવંગર હતાં નહોં. મારા પપા એક ડોક્ટર હતા. અને જીંદગીનાં પાછલાં વરસોમાં તેવણુ બિચારા ઘણી ગરીબ સ્થિતીમાં આવી ગયા હતા. હું અતરે ઘણી નાદાન ઉમ્મરે ઇંગ્લીશ ટીચર તરીકે અહીં આવીને ૬૨ પડી હતી. હું આશ્વા રાખુંછ કે હું ઉંચ તોખમની નથી ને સાધારણ માઆપનું ફરજંદ છું એમ માહારા કહેવાથી તમારી માહારા જોગી લાએકીમાં કાંઈ ફરક તો પડશે નહીં?”

“તમે સાચું કહ્યું તેથી ફરક પડે?” તેણે અજાણીથી પુછ્યું.
 “ખચ્ચીત જ નહીં સામાં મારાં માનમાં તમે ચઢતાં થયાં છો કેમકે સચ્ચાઈ એ સદગુણુ હું સઉથી વખાણું છું.”

મીઠા શબ્દો! તેણી ખુની તરીકે જણાઈ હતી અને એજ શબ્દોનાં એલકાબથી ઓળખાઈ હતી, તેને મનથી આ શબ્દો ખખનાં મીસાલ થઈ પડ્યાં. અને તે મધુરો ચેહરો સુખમાં હરી રહ્યો.

તે સુખી સાંજ પુરી થઈ. અને જો કે તે પચીસમી મેનો અંગળવાર હતો છતાં ગઈ ગુજરીનાં એકપણુ ખ્યાલ વગર એલીસ કેન્ટ આ પહેલી જ વાર મીઠા સ્વપનાં જોતી ઉંઘમાં પડી.

પ્રકરણુ ૨૬

“શાહાબાદો જેવી દમામદાર આ છોકરી છે કોણુ?”

“એલીસ,” કહેરે હસતાં કહ્યું. “મે શું હંમેશ નથી કહ્યું તમને કે તમે ઘણાં જ સુંદર છેઓ! તો હું માનુંછ કે મમાં કહેછ તેવણુનું માની જો તમે સોસાયટીમાં બેળાતાં થાઓ તો તમારા જેટલું ખુશસુરત અને બ્રીલીઅન્ટ બીજું આખી પેરીસમાં કોઈ મળે નહીં. ગઈ કાલે રાત્રે તમેને જોઈ એકેઅક જણુ છક થઈ ગયું. પણ મને કેહોની તમે પેલા મોટા અર્લ લોર્ડ આરડન માટે શું ધાર્યું!”

એ સવાલ થતાં તેણી ચોઠી પોતાનાં ખ્યાલોમાંથી બીહાર થઇ અને જવાબ આપવાની કોશિશ કરી, પણ પોતાનાં વિચારોનાં શબ્દો તે ધડી શકી નહીં. તેણીએ પોતાનાં જીવનમાં શું હતું તે જાણવા માંગ્યું અને તે જાણી ગભરાઈ જ ગઇ કે આખો વખત તે તો કેઠી લોડ આરડનનાં જ ખ્યાલો, તે શું બોલ્યો હતો, ને શું કહ્યું હતું તે યાદ કર્યા કરતી હતી.

“ હું કહી શકતી નથી કહેર, ” તેણી આખરે બોલી “ ગમવા માટે પુછેછ પણ તે સાઈ મેં વિચાર કર્યો નથી. એટલું તો ખરું કે આવા એક ગૃહસ્થને હું માફારી જીવનમાં આ પહેલી જ વાર મળી ”

“ તમેએ તેવણને ધણાં ઈમપ્રેસ કરેલા લાગ્યા ” તે પટપટ ખોરી હતી “ ને ઓ એલીસ હું ઈચ્છું કે તમેથી બીજી છોકરીઓ જેવાં જરા ઉમંગી, મોટી મોટી આશા રાખનારાં ને તમારી ખુબ-સુરતી માટે મગર હોતે તો એક મોટાં લગન-પણ અરે લગનને નામેજ તમે કેટલાં કમકમે છો, જાણે મેં એકાદ ઝેરી કોબરની વાત કરી હોય તેમ ”

“ મને લગન કરવા ગમતાં નથી ” તે બબડી.

“ એ ખોટો ધખારો છે, ” કહેરીસે કહ્યું “ એક વખત તમેને ખરાં દીલથી ચાહનારો એક લવર મળવા દેઓ પછી તમે એવું બોલી શકવાનાં જ નથી; પણ એલીસ તમે જાણો છો કે ? ” અને તે ધણી ઉલટમેંદ નજરે આવી. “ લોડ આરડન બે દીવસ માટે અહીં આવેલા પણ મમાં કહેછે કે તેવણ બે અઠવાડીયાં રહેવાનાં છે તમેનેથી ગમેછની એવણ અહીં રહેશે તે ? ”

“ હા, ” તેણીએ તમામ નિરદોશતાથી કહ્યું. “ હું ધણી ખુશી થઈ. ”

“ ને તેવણ છે તેટલાં રાજ તમે સાંજે ડ્રોઈંગ રૂમમાં આવશોની ? ” કહેરે પુછ્યું “ તમેને હું એટલાં ચાહું કે તમારી દરેક ફોટો, ને તમારું સુખ મને સુખી કરેછ એલીસ. ”

“ ફોટો ? ” તેણીએ અજાણ્યથી પુછ્યું. “ ફોટો શાંની ? મને

તો કાંઈ ખ્યાલ નથી કે કશામાંથી મેં ફતેહ મેળવી હોય કહેર. ”

“ અલખત ફતેહ, ” કહેરીસે જોશથી કહ્યું. “ એક મોટો નામાંકીત ઇંગ્લીશ એમએસેડર, તમારી સાથે ખાસ ઇન્ડ્રોડ્યુસ થવાની હિલટ ખતાવે એ શું ફતેહ નહીં કહેવાય ? કાલે દીવાનખાનામાં કોષ્ટખી ખાનું કરતાં સહિથી વધારે તે મોટા માણસે તમારીજ સાથે વાતો કર્યો કરી તે યાદ છેના ? ”

“ આહ તે ” એલીસે લગભગ બેધ્યાન કહ્યું. “ હું દીવગીર છું ” “ દીવગીર ? ” માહા અખયખીમાં સુદર કહેરીસે પોકાર્યું. “ દીવગીર કાએ ? ”

“ કોણ જાણે ” એલીસ હસી. “ તે મોટા માણસનો કિમતી અડધો કલાક રોકવા માટે હું દીવગીર છું એમ હું કહેવા માંગું છું ”

“ પણ તેવણુ તો તમારી સાથે વાત કરતા ધણું આનંદમાં જણાતા હતા ” કહેરીસ હસી “ એટલા બધા કે કેટલીક ખાનુઓને તો મેં અદેખી વટીક ચતા જોઈ ”

“ માહારે માટે કોષ્ટએખી અદેખું થવાની જરૂર નથી ” એલીસે એક હાથ સાથે કહ્યું.

“ તમને ખ્યાલ નથી કે તમારી મ્યુઝીકે વળી, તમે બધાંને કેટલાં દીવાનાં કર્યા તે ” કહેરીસે કહ્યું અને પછી પોતાનાં વિચીત્ર ખવાસ મુજબ દુરત તે વાત ફેરવી નાખતાં એક ખીજીજ ને નવી જ વલાણુ લીધી. “ એલીસ, શું તમને અજબ લાગતું નથી ” તે ધણી ગંભીર થઈ જતાં બોલી. “ કે લોડ આરડન પોતાની આટલી દોલત, જવાની, ને મોટાઈ છતાં હજી પરણ્યા નથી ? ”

“ હા ” એલીસે કહ્યું.

“ મને તો એમ લાગેછ, ” તે જવાન શીલોસોફરે વિચારવંત કહ્યું “ એમ લાગેછ કે તેવણુ જાણે કશાંની શોધમાં હોયતી, તમે કહી શકોછ કે તેવણુ શું શોધતા હશે ? ”

“ હું કેમ કહી શકું ? ” એલીસે શીકું હસ્તાં કહ્યું.

“ તેવણુ જેને આહી શકે તેવી એકની શોધમાં તેવણુ હોયતી

તેવું લાગેજ, “ કહેરે કહ્યું ” પપા મમાને કહેતા હતા કે તેવણે અર્ધને પુછ્યું કે હજી સુધી તે પરણવાનો વિચાર કાંએ નહી કરતો હતો ? અને તમે શું ધારોજ તેવણે શું જવાબ કયો હશે ? ”

“ હું કાંઈ કહી નહી શકતી ”

“ તેવણે પપાને કહ્યું ” કહેરે જણાવ્યું “ કે આ દુન્યા મધેનો તેવણનો પ્યાર એકલાં તેવણનાં માતા જ જીતી શક્યાં હતાં. તેવણ જેવું કાંઈ મળે કે જે તેનાં જીવનનાં ઉડાણનો પ્યાર જીતી શકે તે માટે તે ખોટી હતો. તેવણની માતાને મળતાં-પણ કાંએ એવીસ શું છે તમારો એકરો, એા ખાપરે કેટલો લાલ ચર્ધ આવ્યોજ ? ”

“ ગરમીને લીધે હશે ” મીસ કેન્ટે ઉતાવળે કહ્યું.

“ શું લોડ આરડને તમેને એમ કહ્યુંજ કે તમે તેવણનાં માતાને મળતાં છો ? ” અજ્ઞયખીમાં પોરપરાક પોતાની આંખો ઉઘાડનાં તે અજરાઈ છોકરીએ સવાલ કર્યો. તે લાલ માત્ર સોળ વર્ષની હતી અને તેની ઉમ્મર જેતાં ઘણી બાહોશ હતી.

“ એવણ એમ કહે એ શું બનવાજોગ છે ? ” એલીસે ઉઘાવનારો જવાબ કર્યો. જો કે તે અંદરખાનેથી તો સારી રીતે સમજતી હતી કે એ જ મતઘણનું તે ગઈ રાત્રે કાંઈ બોલ્યો હતો ખરો.

અને ચોરે-જ દોર્ટ તરફનાં તે ચોરડામાં જ્યારે આ વાતો ચાલતી હતી, ત્યારે તેવાજ એક બીજા કુશાદે સહુનમાં લોડ આરડને મેડમ લુસ પાસે બેઠેલો વાતો કરતો જોવાતો હતો.

“ મેડમ, ” તેણે પુછ્યું. “ તમારે ત્યાં રહેતી પેટ્રી શાહામદી જેવી દમામદાર અને ખુશસુરત ઇંગ્લીશ લેડી કોણ છે ? ”

“ તમે શું મીસ કેન્ટ માટે કહો છો ? ” મેડમે પુછ્યું.

“ હા, ” લોડ આરડને કહ્યું. “ આટલી ખુશસુરત અને દમામદાર શાહામદી જેવી બાનું માહારી જીવગીમાં આ પહેલી જ મેં જોઈ છે. એ કોણ છે મેડમ ? ”

“ હું તેણી માટે ધણું થાકું જાણું છું. ” મેડમ લુસે કહ્યું. “ જો

કે તે અમારી સાથે ધણી પક્ષોટાઇ મધ છે. તે પેરીસમાં ધણું વરશાથી આવી ને રહી છે, ને અતરેની ધણી ઉમદા ભજામણુ લાવી શકીછ. ”

“ આવી એક ખાનું સાધારણ શીક્ષક છે એ માહારી અક્ષત કશુલ નહી કરી શકતી. ” લોર્ડ આરડને વિચારવંત કહ્યું.

“ તે સારાં ઇંગ્લીશ ખાનદાનની હશે એમ માહારી ખાતરી છે. ” મેડમ બોલી. “ માહારી હંદગી ભરમાં આવી રીફાઇન્ડ છાકરી મેં જવલેજ જોઇ હશે. જો તે મારી સાથે સોસાયટીમાં ભેજાયની તો ધણે સારે ખાંચરે પરણી શકે. ”

“ તમે ખચ્ચીતજ એમ તો નહી કહેવા માંગતાં હોય મેડમ, ” એકાએક ઝડપથી હીઝ લોર્ડશીપે કહ્યું. “ કે આવી એક ખાનુંએ એક ફ્રેન્ચમેન સાથે પરણવું જોઇએ ? ”

મેડમે તેનાં નારાજ લગભગ ગુસ્સે થએલા ચહેરામાં જોયું ને તે ખુશાળ હતી.

“ દરેક ફ્રેન્ચમેન પરણે છે ત્યારે પોતાની મોહરદાર તરફની મોટી રીતની આશા કરે છે, ” મેડમે મોઘમ કહ્યું. “ તે મીસ કેન્ટ પાસે રીત લાવવાની હોય એમ લાગતું નહી. તે છતાં જો એક ફ્રેન્ચમેન તેની સાથે પરણે તો-વેલ-તો તેણીનાં સારાં નસીબ જ કહેવાયની ? ”

“ મીસ કેન્ટ એક રાંણીને શોભાવે તેવી ખુબસુરતી ધરાવેછ તેજ તેણીની “ રીત ” છે, ” લોર્ડ આરડને જુસ્સાથી કહ્યું. “ મેડમ, આવી એક અદ્ભુત સુંદરતા આગળ પૈસાની તુચ્છ રીતની કાણુ પરવાહ કરે ? તેણીનો અવાજ તેજ તેણીનો પેહલા નંખરનો ખમ્મનો છે. ”

મેડમ હતી.

“ તમારી અને માહારી આંખમાં તેમ લાગે, ” મેડમે કહ્યું. “ પણ ફ્રેન્ચ લોકો લગનનું સેટલમેન્ટ કરતી વખતે એવા વિચારો કરતા નથી. ”

“ હું આશા રાખુંછ કે તે કોઇ દહાડો કોઇ ફ્રેન્ચમેનને પરણશે નહી. ” તેણે કહ્યું. અને તે અજબ થયો કે તે એમ શા માટે બોલતો હતો. “ પણ તે છે કાણુ મેડમ ? તે કયે ગામથી આવી ? કેન્ટ એ અર્થ જવલેજ વપરાતું નામ છે. ”

આસ વેલાતથી મંગાવેલી અમારી ભેટ

સીલવર જુબીલી—સુવેનીર

મહેરબાન ધરાકોએ ડેરી ઉપરથી મંગાવી લેવી.

નવાં ધરાકોને પણ આ ભેટ મફત મળશે.

ઉત્તમ પારસી મેનેજમેન્ટ હેઠળ ચાલતી ૨૫ વરસની
સરવેથી જુની અને જાણીતી ડેરીનું
પ્રજામાં વખણાયલું

ન રૂં ચો જખું—દુધ

ભેંસનું ૬ આને શેર—ગાયનું ૭ આને શેર.

(પાણીનું એક પણ ટીપું નહીં હોવાની ગરંટી.)

કોલાબાથી માહીમ સુધી નવી સુધરેલી ધપથી “ કાઉન ડારક ”ની
કૅપ મશીનથી બેસાડેલી બીલોરની એક શેર તથા અરધા શેરની
સફેદ બાટલીઓમાં ઘેરબેઠાં પુગાડવામાં આવે છે.

ભાયખલાના રહેવાસીઓ માટે

અમારી ભાયખલા ખાતેની દુકાનમાંથી આખો દિવસ
દુધ—દહીં—માખણ મલશે.

બેરામજી હોરમસજી કબીર—પ્રોપ્રાયટર.

પ ર શી ય ન ડે રી—ભાયખલા

(ટેલીફોન નં. ૪૨૧૨૯) (સ્થાપી ૧૯૦૨) પોસ્ટ નં. ૮.

ગો વોં દ જ ની મી ઠા ઇ

આણુંએ આણું શુદ્ધ, ઉત્તમ, સ્વાદીય
અને પઉટીક છે.

કારણ કે તેમાં કોઈપણ જાતનો ઝેરી રંગ કે બનાવટી પદાર્થ
વપરાતો નથી, પણ શુદ્ધ કેસર, ચોખ્ખું ઘી અને સરસ
બદામ, પીસતાં અને ખરી એલચી વાપરવામાં આવે
છે. દરેક મીઠાઇ શાસ્ત્રોક્ત પદ્ધતિના સિદ્ધાંત
પ્રમાણે બનાવવામાં આવે છે.

પંચમહાલના જંગલતું શુદ્ધ મધ દવા માટે મંગાવો.

૨૮ તોલાની બાટલીની કોમત રૂ. ૧-૮-૦

લગભગ તથા શુભ ટાંકણા ઉપર ટી પાર્ટીનું કામ ઘણું જ
સુંદર માફક ભાવથી કરી આપવામાં આવે છે.

વધુ માટે લખો મેનેજર—

ગોવોંદ જ વસન જ

અહીં કેસર વાપરનારા એકલા મીઠાઈવાલા.

Manager:—H. D. DAVE.

ગ્રાંદરોડ અને ચીરાબજાર, મુંબઈ.

“ તેનું મામ ક્યું છે તે મેં ચોક્કસ પુછ્યું નથી. ” મેડમે કહ્યું.
 “ લંડન આગળથી આવેલી હોય એમ લાગેછ. તેનાં બાપ કોર્ષ ડોક્ટર
 હતા અને તેવણનાં મરણથી તેને ઘણું લાગ્યું એમ જણાય છે. સર્ગું
 વાદલું તેનું કોષ નથી. દુન્યામાં તદન એકલી અટલી છે. ને ઈંગ્લીશ
 લેસન્સ આપી તે પોતાનું પુરૂં કરે છે. ”

“ ગરીબ બચ્ચું, ” લગભગ બેધ્યાનપણે તે આ કાહાણી
 સાંભળી બબડ્યો. અને તેનાં ગયા બાદ પછીથી ઘણો વાર મેડમ
 વિચાર કરતી બેસી રહી.

“ હલ્લો એલીસ, જોયું કે લોર્ડ આરડન આપણી આગળ જ
 આવી રહ્યા છે, મને નહીં બબર કે એરેન્જ કોર્ટ તરફનો રસ્તો
 એવણને મળી શકશે. ”

“ ઈંગ્લીશમેનને બધા રસ્તા મળી શકે છે, ” એલીસે કહ્યું. અને
 તેવામાં તો તેઓ હતાં ત્યાં લોર્ડ આરડન આવી લાગ્યો.

તેણે એલાર પેલાર ધણી વાતો કલેરી સાથે કર્યા કરી જ્યારે
 તે બધા વખત તેની આંખો તો એલીસનાં મનોહર મુખડા તરફ જ
 દીકાયડી હતી.

ત્યારબાદ તેણે મીસ કેન્ટ સાથે ચોપડીઓ અને લેખકો વિષે
 વાત કરી અને તે જોઈ શક્યો કે બન્ને બાબદ ઉપર તેણીના વિચારો
 ઘણાં ધડાયલા હતા.

“ તમે ઘણું વાચેલું લાગેછ મીસ કેન્ટ, ” તેણે કહ્યું.

“ હાજી, ” તે બોલી. “ હું અતરે આવી તે આગળજ એટલી
 એકલી પડી ગએલી કે ચોપડીઓ તેજ મારાં એકલાં સાથી હતાં. ”

લોર્ડ આરડન આશ્ચર્ય પાંત્રીશેકની ઉમ્મરનો હતો. તે સમ્યામને
 ચાહનારો, હંચ વિચારોનો પવિત્ર ખ્યાલોનો લાખ્ખોનો માલેક જવાન
 અને ખુબસુરત હતો. આજ સુધી પ્યાર કે પરણવાનો ખ્યાલ તો તેણે
 કદી કર્યોખી નહોતો. કેટલાક તુચ્છ બુદ્ધીનાં હલકી વાસનાનાં જવાનો
 જેવાં ચેડાં ઘેલાં પણ તેણે કદીજ કોઈનાં જીગર સાથે કાઢ્યાં નહોતાં.
 તેની “ આઘડીઅલ ” તે તેની મરનાર, ને જવાન ખુબસુરત માતા

હતી. અને તેનાં જેવું કોઈ મળે તોજ તેની સાથે પરણવું એ તેનો દૃઢ વિચાર હતો. અને હવે જ્યારે તેજ વાહાલી મરનારનાં સાદને મળતા આવતા સાદની, પવિત્ર સુંદરતા ધરાવતી આ છોકરીને જોઈને જોઈ, હજી તો એ દીવસ થયા હતા તેટલાં જ તેણે વિચાર કર્યો કે તેણીને પોતાની મોહરદાર થવા કાંએ તે નહી પુછી શકે ? જ્યારે પેલી તરફ પોતાની અંતરની લાગણીથી હજી બેખબર ને નિરદોશ, એલીસ કેન્ટ પણ પોતાનું જીવન તેને અર્પી ચુકી હતી.

મકરણ ૨૭

“ આ ખુદા, શું હજીની સુખની આશા માહારે માટે છે ? ”

“ લે ફ્રાન્ટેન્સ ” જેવા બાહાદુરશાહી મકાનની બહોળલાલીમાં, બહી મેડમલુસ અને હેતવંત ક્લેરીસની કંપનીમાં રહેવાથી કમનસીબ એલીસે એમજ માની લીધું કે તેણીને સંપૂર્ણ સુખ મળી ચુક્યું હતું. મગર સંપૂર્ણ સુખ શાને રહે, ખરૂંજ સુખ કઈ કિસમનું હોઈ શકે છે તે તો તેણીએ હજી જાણવાનું હતું.

એટલા માટે જ્યારે લોર્ડ આરડનનો બહો ખવાસ અને ખુશસુરત દેખાવનાં વિચારો તેણીને થતા રહ્યા તેથી અજબ થવાનું નથી. એમ છતાં, તેમ થવાથી તેણી કોઈપણ રીતે આગળ પડી તેની કંપની શોધતી જતી એવું કાંઈ જ નહી હતું. તે જ જ્યારે તેણીને બોલાવતો આવતો ત્યારે તે બોલતી. સવારનાં જ્યારે મેડમ તો બર ઉંઘમાં ઉંઘતી ત્યારે તે વહેલો જાગતો અને એ ઓરેન્જ કોર્ટ તરફ પડતાં બાગમાં લટાર લેતો જોવાતો હતો. એક દીવસે ક્લેરે તેને હસતાં હસતાં પુછ્યું કે કાંએ એટલો વહેલો ઉઠતો હતો ?

“ પક્ષીઓ પોતાનાં માગામાંથી બાહર આવે છે ને સૂર્યનું વહેલું કીરણ જળકી રહેછ પછીથી મારાથી બીજાણામાં રહી શકાતું જ નથી. ”

“ માહારા બાબમાં બી તેમજ છે. ” એલીસે કહ્યું. “ સવારનો વખત બિછાણામાં કાઢવો તે કિંમતી વખત અગાડ્યા બરાબર છે. ”

“ આજ વરસો થયાં હું સન રાષ્ટ્ર જોવાને ચુક્યો નથી. ” લોર્ડ આરડને કહ્યું. “ ને મારે મન તે દુન્યાનો સજીથી સુંદર દેખાવ લાગે છે. ”

“ સુર્ય ઉગતો જોવો એ માહારે મનથી બી એક પહેલા પ્રકારની મોજ સમાન છે. ” એલીસે ધીમેથી કહ્યું.

“ મને લાગેછ. ” ક્લેરે તેવામાં ટાકુકો પુર્યો. “ કે લોર્ડ આરડને ને મીસ કેન્ટનાં વિચારો બધી બાબમાં સરખા જ છે. ”

“ ને તે સાંભળ્યા હું ખુશી છું. ” લોર્ડ આરડને તુરત કહ્યું, “ કેમકે હું કુદરતનો એક મોરો પરસ્તાર છું, ને એ બાબમાં મારી સાથે કેમળી મળતું થાય એ ખુશીની વાત છે. ઉગતા સુર્યનો ઝળકાટ, ગમે તેવા સુંદર બોલ રૂમની બલુકદાર રોશની કરતાં મારે મનથી વધુ તેજસ્વી છે, જંગલનાં પક્ષીઓનાં ગાયન, ગમે તેવા ઉંચા ઓપેરાના મ્યુઝીક કરતાં હું આલા ગણું છું. ”

“ માહારા ખુદાય કેવા વિચારો ! ” ક્લેર હસી. “ ઓ લોર્ડ આરડને તમારા આવા વિચારોથી તમે આજકાલનાં વિચારની એકાદ “ પેરીસ્થન ” ને કદી પરણી શકો નહીં જો. ”

“ ખચ્ચીત જ નહીં. ” લોર્ડ આરડને એકમત થયો અને તેની આંખો તેની સામેનાં મનોહર ચેહરા તરફ ફરી પણ એલીસ તો નજર નીચી નમાવી ઉભી હતી.

“ તમારા વિચારોનાં ને તમારા જેવા ગૃહસ્થો, નોવેલ સિવાય ખરી હંદગીમાં બી હશે એમ મેં કદી નહીં ધારેલું. ” ક્લેરિસે જણાવ્યું.

“ હું નોવેલમાં આછડલ માંણસનો ભાગ લખવી શકુ તેવા જરા બી નથી. ” લોર્ડ આરડને હસીને કહ્યું. “ કેમ બી લેડી લખનારી મને પોતાની વાર્તાનો “ હીઅરો ” બનાવે એમ હું ધારતો નહીં. ”

“ હું તમારી સાથે એકમત થઇ શકતી નથી. ” ક્લેરિસે કહ્યું અને તેઓ બંને ધણી ઉમંગી તકરારમાં ઉતરી ગયાં.

એલીસ હરતે એકરે તે વાતો સાંભળતી હિભી. તે જવાનની હાજરીથી તેણીનું જીવન ખુશાલીથી ધ્રુજતું હતું. તેનો અવાજ એક મધુરા મધુગીત જેવો તેણીનાં કાનમાં મીઠો ગજગજાટ કરતો હતો. અને તે મગર છતાં માયાણુ ને નોખલ એકરની ચમક અને મદાનગીભરી ખુબસુરતી તેણીના આંખો ખુશીથી ઠેરતી દેતી હતી.

તે તેણી આગળ હતો તે એક કલાક ખુશીનો તે આપડીને આળી લેવા દો ! આજે સુર્ય વધુ તેજથી ચમકતો હતો, ઝાડનાં પાંદડાં વધુ જ લીલા કંજર જેવાં લાગતાં હતાં, કળાઓ વધુ જ નાજુક ને રલીઆમણી દેખાતી હતી. પક્ષીઓ બેવડાં મીઠાસથી ગાતાં હતાં અને કુલ ખલકત વધુ તેજમાં ખીલી રહી હતી એ પોતાનાં મનથી કષુલ કરતાં એલીસ હસી.

તેવામાં તે હવે ક્ષેર આગળથી હટી જઈ તેણી આગળ આવી બેઠો અને જ્યારે કોઈ દિવસ નહીં અનુભવેલી તેવી એક શાંતી ને સુખની બેખુદી તેણી ઉપર એકાદ પળ ગાંધેય આવી. અને ક્ષેરને એકદમ વિસારી મેલી તેઓ એકમેકની ખાખમાં એટલાં લીન ને ચકચુર થયાં કે કષુતરને દાણાં નાખતી તે હસતી ક્ષેર વટીક ડોળા ફાડી ફાડીને તેઓ બંનેને જોરા પડી. અને તે નાહાની ને નાદાન છતાં મનમાં મલકાઈને મોખમ હસવા લાગી.

તે દિવસે તે બંને જણીઓને વરસેલ્લ લઈ જવાની પરવાનગી લોર્ડ આરડને મેડમ પાસેથી મેળવી લીધી.

એ કેન્ડ કામદો હતો નહીં, એમ તેણીએ જણાવ્યું છતાં મીસ કેન્ડ જેવી ઠરેલ છોકરી "શંપરોન" તરીકે સાથે હતી તેથી તેણી રજા આપતી હતી એવું કહ્યું.

તે મે મહીનાનો એક છેલ્લો દિવસ હતો. એક યાદગાર દિવસ. કે જ્યારે બેહસ્તનાં સુખનો પેલ્લો ખ્યાલ એલીસને તે જ દિવસે થયો. તેણીની જીંદગી જ ખુદ તે દિવસ પછીથી ફેરવાઈ મધ. તેણીને ત્યાર પછીથી બધું ઝળકતું અને સુખકારક જ જણાવા લાગ્યું. અને તેનું કારણ પ્રીય વાંચનાર પવિત્ર પ્યારનો પેલ્લો પાઠ

સગન ! સગન !! સગન !!!

બેસતા વરસને દિવસે સગન !

ધામધુમ વખતના સગન !

તાજ માછલી

નો સ્ટોલ જોલ્યો છે કે જ્યાં હવેથી દરરોજ સવાર
સાંજ-દરેક જાતની તમામ માછલીઓ-આઈસમાં
મુકયા વગરની જેવી કે

રામસ, છમના, જોઈ તથા બીજી મનગમતી મચ્છી,
બરફ, ફ્રૂટ, જાતજાતની તરકારીઓ, સ્વીટમીટ
વગેરે એકદમ સસ્તામાં મલશે.

માછલો તથા તમારા નોકરો તમને છેતરે તે કરતાં અમારે
ત્યાં એક વખત પધારી અથવા ઓર્ડર આપી ખાત્રી કરો.

બહારગામના તમામ ઓરડરો પર પુરતું ધ્યાન આપી અમારી જાતી
દેખરેખ હેઠળ એકદમ તાઝીદે પારસલથી મોકલી આપીશું.

ઠેકાણું બરાબર નોંધાવવાની તસ્દી લેજો.

સીટી આઈસ સપ્લાઈંગ કુંપની.

સ્ટોલ નં. ૪૧૭-૪૧૮, કરાફર્ડ મારકેટ—મુંબઈ.

ટેલીફોન નં. ૨૦૦૯૭.

વાપરો! ખરીદો!! લેઓ!!! ખુશાલી!!!!

રેશના પેરોકસાઈડ ફ્રેસ ક્રીમ અને સોપ

આ ફ્રેસ ક્રીમ અને કોસ્મેટિક્શન સોપ વાપરવાથી રક્ત રક્ત આમડી સફેદ અને સુવાળી થતી જાય છે. આ ઓક્સીજનમાંથી બનેલું હોવાથી ખીલ, છાટ અને ચાદાં ચમતકારીક રીતે કાઢી નાખે છે.

ફ્રેસ કનસાઇનમેન્ટ પ્રોવીઝન અને બીસકીત

દવાદારમાં અમારું નામ હંમેશાં આગેવાની ભોગવે છે. હંમેશાં હાલમાં નવો ડીપાર્ટમેન્ટ દરેક જાતનાં પ્રોવીઝન માટે ખોલ્યો છે. ગેરનટીડ ફ્રેશ.

દવા પેટર મેડશીન ઉપરાંત પ્રેઝન્ટ આપવા લાયક ચીજો પરફ્યુમરી; સેસ્યુલોઈડનો; તોઇલેટનો સામાન; હેરનેત્સ; ઓચીઝ; સાડીની પીનો; કોસ્મ; નેકલેસ; બ્રસીસ; રેડીયમ એલારમનાં ધડીયાલ; સેન્ટ રપ્રે, ઍગ્રેસ; ઈ. હીરાંની વીટીઓ; ઈઅરરીંગસ વીગેરે.

રેશના હેર રેસતોરર માયાનાં સફેદ અને ફેન્ટ બાલ કાલા કરવા માટે “હેરડાઈ” વાપરવાની જરૂર રહી નથી. રેશના હેર રેસતોરર બાલને હેર ઓઈલ માફક જ લગાડીયા કરવાથી રક્ત રક્ત કાલા ભંમર જેવા સુવાલા બનાવે છે, એટલુંજ નહિ પણ જરા બી દાઢ પડના નથી. બાલ કાલા કરવા માટે હેર ઓઈલ બનાવ્યું છે.

લેડીઝ લેધર હેન્ડ બેગ્સ

અને જેન્ટલ્સ પરસીસ

તરેહવાર ડીઝાઇન અને કલરની, તમારા હાથમાં શોભી રહે અને ગળ્યાને પોસાય એવી રૂ. ૧ થી રૂ. ૨૫ સુધીની પૈસા રાખવા માટેની પાકીટોનો નવો સ્ટોક જોઈ જવા માટે આગ્રહ કરીએ છીએ.

મલવાનું ઠેકાણું:-એમ. ટી. માદન કું. (કારનર સોપ) કોર્ડ મારરટ, મુંબઈ ૩. (અથવા) પુણા બ્રાંચ: માદન ની કું. ૩૨૩, મેન સ્ટ્રીટ, પુણા.

તેણી શીખતી હતી તે હતું. હેત ને બુલંદ હેત કે જે તેણીએ કદી અનુભવ્યું નહોતું કે સ્વપને વટીક તેની બુલંદાઇ, પવિત્રતાઇ, અને જોશનો ખ્યાલ કરી શકી નહોતી, પોતાનાં બાપને કંગાલ્યતમાંથી બચાવા ખાતર ખાર વગર પરણેલી-એક સગવડના લગનથી પોતાની જાંઘળી કંગાળ કરનાર તે છોકરીને, બેહસ્તનાં સુખની ખ્યાલ કરાવતી તે મધુરી મીઠી લાગણી આ પહેલી જ વાર થઈ રહી.

તે ઘણો ભલો હતો. ઘણો માયાળુ ને સમ્મતાવાળો. એક જરા બી તેણે તેણીને એકલી મેલી જ નહી. અને ટુંકમાં તેણી ઉપર ખ્યાન આપી તેણીનો પડ્યો બોલ ઉપાડી લીધો, તે જોતાં એવું કદી નહી અનુભવેલું સુખ તેણીને પ્રાપ્ત થયું “ હું આજે ખુબ મજાલ કરી લઇશ. ” એલીસે મનથી ખ્યાલ કર્યો. “ કારણ આ છેલ્લી જ વારની તે મજાલ હોય બી, ને લોડ આરડન તો થોડા દાહાડામાં ચાલ્યો જશે પછી હું આવા ભલા ને લાએક જવાનને ક્યાં મળવાની બી છું. ”

અને એ ખ્યાલમાં તે બીજા બધા ખ્યાલો ભુલી ગઈ. તેનાં મરનાર ઘણીનું મકાન કે જ્યાં તે નેહસ્ત કામ થયું હતું તે, તેણી એક ખુની તરીકે ખીચોખીચ ભરાયલી કેર્ટમાં ઉભી હતી, તે બધી દુખી ને કંગાળ ગઇ ગુજરી તેણીએ જખરીથી વિસારી દીધી. તે સ્વર્ગનાં સુખનો ખ્યાલ કરાવતા દીવસમાં એકબી બુરો ખ્યાલ તે દાખલ થતા દેનાર હતી નહી. તેણીનું ખરૂં નામ હેસ્ટર ખેર હતું તે વટીક તે ભુલી જનાર હતી.

અને તેઓ વરસેલ્સ ગયાં, તે ભવ્ય અને આગળા જાહોઝલાલીની સાહાઈત પોકારતા આલીશન મકાન કે જ્યારે “ મારી આનટોઇનેટ ” પોતાની સુંદરતાથી, ગ્રેસથી, અને મનોહર હાજરીથી તે મકાન દીપાબું હતું, તે તેઓએ આખું બધું ફરીને જોયું. ત્યાર પછી તેઓ ત્યાંની “ ઓરેન્જરી ” જોઇ, અને એલીસને લાગ્યું કે જમાનાં ને જમાનાં પસાર થવા છતાં આજનાં જેવો રૂડો રળાઆમણો દીવસ ઉગશે નહી.

લોડ આરડન તેણી ઉપર ધણું ખ્યાન આપતો હતો. રખે કાંઇબી

અકસ્માત થાય ને તેણી તેની બાજુમાંથી જુદી પડી જાય એ ખાંકે તે દસ મીનીટથી તે આખા દીવસમાં તેણીને એકલી મેન્નો ગયો નહીં.

ધર આવતાં, ચંદી હવાને સમજે તેણે પોતે એક સુંદર રકાર્ડ તેણીને એાદાદી લીધો. અને કોષ્ટની આવી માયામરી કાળજીથી કમનસીમ ઉછરેલી તે છોકરીને આ બધું ધણુંજ સુખ પેદા કરનારૂં ને મીઠું લાગ્યું. તેણીએ મનથી ખ્યાલ કર્યો કે જે બી નસીમવાન છોકરી લોડ આરડનની મોહરદાર થશે તે કેટલી સુખી થશે.

અને તે ખ્યાલ થતાં તેણીની આંખો આંશુથી ભરાઈ ગઈ. રે ખુદા, કેણુ તે ભાગ્યશાળી નાર હશે ?

તેઓ પેરીસનાં રંગીલા રસ્તા ઉપરથી પસાર થતાં હતાં ત્યારે જણાં તારાઓ ખુદ આસમાન ઉપર ઉગી ચુક્યા હતા. અને ત્યારે તે વેળા લોડ આરડન એકાએક તેણી તરફ ફર્યો.

“ મીસ કેન્ટ, ” તેણે નરમ સાદે પુછ્યું. “ આજનો દાહાડો તમે એનજન્ય કર્યો કે ? ”

“ માહારી હંદગીનો સુખીમાં સુખી આજનો દાહાડો છે. ” તેણી બજડી.

“ સુખીમાં સુખી ? ” તેણે અજાનબીથી પુછ્યું.

“ હા, ” તે જોશથી બોલી. “ સુખીમાં સુખી, અને તેની દરેક મીઠી યાદ મારી સાથે મારી હંદગીનાં છેલ્લા દીવસ સુધી તાજ રહેશે. ”

“ પણ એવા ખીમ ધણાં બી સુખી દાહાડા તમે ગુમરશો, ” તે બોલ્યો. “ એકજ દાહાડાની યાદ હંદગીભર તાજ રહી શકે નહી. ”

“ માહારા બાબમાં તેમ રહેશે. ” એલીસે કહ્યું. “ ને બીજો આવો સુંદર દીવસ હું ગુમરવાની હોયું એ હું માનતી નથી. ”

“ મને માફ કરજો, ” લોડ આરડને કહ્યું. “ પણ તમે જવાન ને ખુશ્સુરત છો, તમારી આખી હંદગી હજી તો તમારી સામે છે તો ફરીથી બીજો સુંદર ને સુખી દીવસ તમે નહી ગુમરશો એમ કહેવાનું તમારું કારણ શું ? ”

તે આ ધણી આતુરતાથી લગભગ ઉશ્કેરાટથી બોલતો જોવાતો

તાકીદે તાકત—તાઝગી મેળવવા

ઝંડુ નો દ્રાક્ષા સવ

(મુદ્દિ કારિષ્ટ—શારંગધર મ. અ. ૧૦)

ધરમાં હંમેશ તૈયાર રાખો

ઝંડુનો દ્રાક્ષાસવ

શ ર દી મ ટા ડ ના ર

થા ક ઉ તા ર ના ર

લુ ખ લ આ ડ ના ર

દરે ત સા ફ લા વ ના ર

ઉ ઘ લા વ ના ર

તા કા ત આ પ ના ર

તા ઝ ગી ખ ક્ષ ના ર

ક્ષય, ખાંસી, મુઝા, નખળાઈમાં તાકીદે આરામ આપનાર

દહેજતદાર પ્રવાહી દવા

સવાર સાંજ જમ્યા પછી દરો

ઝંડુ ફાર્માસ્યુટીકલ વર્કસ, લી૦,

મુંબઈ નં. ૧૪

કારખાનું :—સયાની રોડ.....મુંબઈ

મુખ્ય દુકાન :—મહાજનવાડી કાલ્યાદેવી, મુંબઈ

દ્રાક્ષાસવ :—૨૧૯ અર્ધાના ૧૩ આના, ૨૧૯ ૧નો રા. ૧૫, ૨. ૧૫ના ૩. બે.

આયુર્વેદિક દવાઓનું સુચીપત્ર તાકીદે મંગાવો.

ધી ન્યુ ઇન્ડીઆ એસ્યુરન્સ કું., લીં.

(સ્થપાયેલી—૧૯૧૯.)

પ્રમુખ

સર દોરાબ જે. ટાટા, નાઈટ.

થાપણ

સત્તાવાર રૂ.	૬,૦૦,૦૦,૦૦૦
ઉધરાવેલી.... રૂ.	૩,૫૬,૦૫,૨૭૫
ભરાયેલી રૂ.	૭૧,૨૧,૦૫૫
જુમલે ફંડ રૂ.	૧,૪૦,૩૨,૫૧૧

“ ‘ ન્યુ ઇન્ડીઆ ’ હીંદુસ્તાનમાં દરેક જાતનું વિમાનું કામકાજ કરનારી સૌથી મોટામાં મોટી કુંપની છે. એ નિર્વિવાદ છે. એની થાપણ જોતાં એ એક દુનિયામાં મોટામાં મોટી કુંપની ગણી શકાય. ”

ઈન્ડીઅન ઇન્સ્યુરન્સ-જીન, ૧૯૨૯
જ્યાં કમ્પનીની એજન્સી ન હોય ત્યાં દરેક જાતના
વિમાની—ઈંગ્લી, આગ, મોટોર, અકસ્માત
વિત્રેરે—એજન્સીઓ આપવાની છે.

હતો. તેણીને એહરો જેવા ખાતર તે વધુ પાસે આવ્યો અને વાંકો વળ્યો. તેણી શીકું ફસી.

“આટલોજ બધો સરસ બીજો ફહાડો હું ગુળરી શકીશ એમ કેમ કહી શકાય ?” તેણીએ ઉડાવ્યું “કદાપી પાછી વરસેલ્સ હું નહી બી આવું. કદાપી હંદગીબરમાં પાછી હું તમોનેબી નહી મળી શકું. એટલે આવી જ રીતના બીજા સુખી દીવસની આશા કેમ રાખી શકાય ?

“તમે જુદી જગ્યાએ કે History repeats itself” તે બોલ્યો.

તે ચુપ રહી. તે કેમ જીભ ઉપાડી તેને કહી શકે કે ગમે તેવી સુંદર જગ્યા અને ઉત્તમ મગહ તેની હાજરી વગર તેણીને મન રદ થઈ પડે. જ્યારે તેઓ ઘર આવ્યાં અને ગાડીમાંથી ઉતરવા દોડી આરડને તેણીને પોતાનો હાથ આપ્યો ત્યારે એલીસને બાગ્યું કે જોઈએ તેથી વધુવાર, એક ગરમ ઓસ્તવાર પકડમાં તેણે તેણીના હાથ ઝાલી રાખ્યો હતો, અને પછી એકાએક ઠરાવ સાથે તે વાંકો વળ્યો અને ધીમેથી બળડ્યો.

“આનાથી બીજા હઝાર ધણાં રહીઆમણાં દીવસ તમે ગુળરશો. તમે પોતે જેટલાં ખુબસુરત અને મીઠાં છેઓ તેવા જ સુંદર દીવસો !”

અને આ શબ્દોનો મધુરો ગળુગણાટ પોતાનાં કાનમાં વાગતો જ્યારે તે ડ્રોઈંગ રૂમમાં કેમજ જઈ શકે ? તેણીનાં જીવનમાં તો એક વધીજ સાગણીની અગતી જળતી થઈ ચુકી હતી, તેણીને એહરો પ્રલકમલક રંગ બદલતો હતો અને એક સુખકારક બેખુદીમાં તેણીની આંખો મીચાઈ જતી હતી તો તેવી વેળા તે ડ્રોઈંગ રૂમમાં જઈ મારકાંઓ સાથે કેમ જ બીજી જીજ વાતો કરીબી શકે ?

તેણી ઝડપી કદમે જેવી પોતાનાં રૂમનાં એકાંતમાં ગઈવેલીજ સામી તરફ મુકેલી એક આખા કદની આરશીમાં પોતાનો પ્રસાદ્યો જોઈ તે ડંગ થઈ ગઈ. ઓ, શું સામે ઉભેલી રતાસદાર એહરાની

અળકતી આંખોની, ને હસ્તા રાતા હોઠોની ખુબસુરત અબજા તે પોતે જ હતી કે કોઈ ખોલ ? આ મનોહર પડછાયો જોઈ તે સુખનું હતી.

“ શું આજે મારામાં આવો અદ્ભુત ફેરફાર પાડી દીધો હશે ?” તેણી અજબ થઈ મનથી બબડી. “ જો આવું વિચારવું મગફળીબીયું નહીં કહેવાય, તો મને લાગે છે કે હું આજે ઝાડ પરથી તરતનાં લાળ ખીલતા ગુલાબને આંખેહુબ મળતી લાગું છું ”

અને જ્યારે ક્ષેર તેણીને ગુડ નાઇટ કરવા આવી ત્યારે વરીક એટલી સુખી દેખાતી હતી કે રખે તે સુખનો પડછાયો તે અબરાક છોડી તેણીની આંખમાં જોઈ અને વાંચી લેય કરીને તેણીએ પોતાનો ચેહરો પોતાનાં હાથોમાં ઢાંકી લીધો.

“ કેવો મજાહનો દીવસ પસાર થયો. ” ક્ષેરીસે કહ્યું “ પણ હું ઈચ્છું એલીસ કે તમે અહીં બરાબ રહેવા કરનાં નિચે સલુનમાં આવો. શું તમે થાકી ગયાં છો ? ”

પણ આવા એક ઝળકતા હસ્તા ને ખુશાલ દેખાવ સાથે તે “હા” કહી શકી નહીં.

“ તમારા વગર લૉર્ડ આરડન ઘણાં કંગાળ દેખાય છે ” ક્ષેરીસે તેવામાં કહ્યું “ તેવણ નજર આખો વખત ખારણા ઉપર રાખી સલુનમાં ફર્યા કરે છે ને તમારી આવવાની રાહ જોય છે, જો આલો આવો એલીસ. ”

પણ નહીં, તે જઈ શકી જ નહીં. ક્ષેરીસે બોલાઈમાં ચીતારેલું લૉર્ડ આરડનનું ચીત્ર વળી તેણીને એટલું મીઠું લાગ્યું કે તે શું કરતો હશે ને કેમ તેની રાહ જોતો હશે તે બધા સુખકારક ખ્યાલો કરવા તે એકલી પોતાનાં ઓરડાનાં એકાંતમાં જ થોખી ગઈ. અને કલાકો સુધી અળકતી આંખે ખીલતા ચેહરા અને હસ્તા હોઠોએ તે સુખથી ધ્રુજતી બેસી રહી. જ્યારે અંતે તે ઉઘી ત્યારે ભયંકર ગમ ગુજરીનો એકે સ્વપ્નો તેણીને આવ્યો નહીં. બચ્ચાં જેવી નિરદોશ ને ખુશાલ ઈન્દ્રિયાં તે પડી.

પ્રકરણ ૨૮

“ હા કે નહીં ? ”

તે કાંએ નહીં તેણીને પરણીને પોતાની કરે ? એ ખ્યાલ લોઈ આરડને સંતાપતો થયો. તે એકલો ને સ્વતંત્ર હતો. તેને કોઈને જવાબ દેવાનો નહોતો, ને દેવાનો હતો તો પણ એલીસ એવી તો એકોપલીક્ષ અને ખુશ્સુરત હતી કે જે જોઈ તે તેણીને માટે અને તેને માટે મગર અને. વળી તેણી એક એવી જાતની ગ્રેસ ધરાવતી હતી કે ઘણીજ થોડી આરતો તે ધરાવી શકે ગમે તેવી ખુશ્સુરતી, ગ્રેસ વગર રદ છે. જ્યારે એદરાની સુંદરતા વગર છતાં ફક્ત “ગ્રેસ” થી માણસ શોભી નિકળી ખેચાણકારક લાગે છે, અને તેજ તરેહની આંખે ઉડી વળગે એવી એક મનોહર ગ્રેસ તે ધરાવતી હતી.

તે ખુશ્સુરતી, ગ્રેસ અને કળવણી ઉપરાંત, તે ડાહી, દરેક જિંયા વિચારો ધરાવતી અને સાચા મીઠા ખવાસની હતી તો એથી વધારે તે પોતાની મોહરદારમાં શું ચાહી શકે ?

અલખત, ઇગ્લંડનો તે જાણીતો ધનવાન અને સઉથી જિંયા કુળનો ઉમરાવ હતો અને તેથી મોટે ખાંચરેની કચકાઘ સુંદરીઓ તે મેળવી શકે તેમ હતું. છતાં ખી તે બધા એરીસ્ટોક્રેટીક જમેલામાંથી એક પણ આરત એલીસ કરતાં વધુ ખુશ્સુરત, ખાહોશ કે પવિત્ર હોઈ શકે એમ તેણે માન્યું નહીં.

લોઈ આરડને પોતાની માતાને ઘણી ચાહી હતી. તેને મનથી તેની માતા જેવું કોઈજ નહીં. અને તે જ ભણી અને વાહાણી માતાનાં પવિત્ર નામને ખાતર દરેક નારી જાતી તરફ તે સદા માનથી વરયો હતો. તેનું જીગર નરમ ને માયાળુ હતું તેટલો જ તેનો ખવાસ જીરુસાભર્યો હતો. તે એલીસ કેન્ટને મળ્યો ત્યાં સુધી દુન્યાની એકે છોકરી તેનાં અજીત જીગર ઉપર કશીજ અસર કરી શકી નહોતી. ખસ એલીસને તે મળ્યો ને મળ્યો. તેને લાગ્યું કે ખુદાતાલાએ તેની જોડીદાર બનાવા જ ખાશ એલીસને સરજી હતી.

વળા તેણીને જોતાં તેને તેની બેહસ્તમાં જઈ વસેલી માતાની જ યાદ થતી હતી. તે બહી માતા જેવો જ તેણીનો મીઠો અવાજ હતો. તેવા જ ઘેરા વાંજો સાથનું મગરૂર ને તડું રહેતું સુંદર માથું, તે જ મરોડદાર ગ્રેસ તેણી ધરાવતી હતી. તેણીની ખુબસુરતીથી તે મોહીત થયો. તેની બાહોશી ને હુશ્ચારી જોઈ, તેના જીવ ખુશ થઈ ગયો. અને તે છોકરીનો સાચો બોળો પ્રમાણીક ને મીઠો ખવાસ જોતાં તેને આનંદ ઉપજ્યો. તો તેવી એકને કાંએ નહી તે પોતાની મોહરદાર કરે ?

જોતજોતામાં ઘણું જોરાવર હેતથી તે આ ઇગ્ગીશ છોકરીને ચાહાતો થયો. જાણે તે એક પવિત્ર દેવી હોય તે મીસાત્ર તેનું જીગર તેની તરફ ભક્તીભાવમાં નમતું થયું. જોરત જાતને શોભાવતી પવિત્રાઈ, વફાઈ અને સચ્ચાઈની એક પ્રતીમાં જ તેણે તેણીને માની લીધી. અને આમાં એક જવલે જ મળતાં “પ્રુલ” ને તે મેળી શકશે કે કેમ તે માટે તે શકમંદ થયો. એલીસ એક જ દીવસ વરસેદસ ખાતે મગ્ગડ કરી આવ્યા બાદ પોતાની લાગણી ઉપર સખત કાણુ રાખી ફરતી હતી. અને જ્યારે એક જોરાવર પોતાની લાગણી ઉપર કાણુ રાખે છે ત્યારે ક્યો મર્દ એવો છે કે જે તેણીની તે લાગણી પારખી શકે ? લોર્ડ આરડને તે જ મુજબ તેણીને બેપરવાઈ, અલગ અને શરમાળ માની લીધી. અને તે બહો ઉમરાવ ખરાં દીગ્ગથી દુખી થયો.

તેણે તેણીને ખારીકીથી તપાસવા માંડી. તે સુંદર ખવાસની જરાકે જરા પીછાંણુ કરવા લાગ્યો. અને તેની ખાતરી થઈ કે તે જો કદી ખી કોઈ સાથે પરણે તો તેનાં પૈસા ખાતર નહી પણ ખરા હેતને જ ખાતર. વળી તે વધુમાં જોઈ શક્યો કે તેણી ગમે તેમ અને ગમે ત્યાં પોતાનું હેત રેડી દેય તે માંહેલી હતી નહી. ઘણી માયાથી સામાં માંણુસે ચાહી તેનું વળતું હેત મેળવવું જોઈશે. અને તેણે ત્યારે ઠરાવ કર્યો કે જોરાવર જુરસાદાર સાચાં પવિત્ર હેતથી એવી તો કિસમે તે તેણીને ચાહીને છોતશે કે જવાબમાં તે ના કહી

એરીસ્ટોક્રેટીક તથા મધ્યમ વર્ગનાં બાનુઓનું અપ-ટુ-ધી મીનીટ
આર્ટીસ્ટીક ભરતકામનું માનીતું મથક.

તમારી સેવામાં ખુશખબ્તીભર્યા પ્રસંગોને અનુસરતી સુંદર સાડીએ
અપ-ટુ-ડેટ જ્ઞાતિઓ, અને માંગો એવી ફાંકડી ડીઝાઈનનાં
ઝલલાઓનો એક દીલ આકર્ષક જંગી સ્ટોક તૈયાર છે.

ધી ફાઈન આર્ટ નીડલ વર્ક ડીપાર્ટમેન્ટ.

યાહ રાખજો. સંગીન કામમાં જ સંગીન લાલ રહે છે.

તમામ જાતના ભરતકામના સર્વોપરીપણા માટે અમાઈ ડીપાર્ટમેન્ટ હિંદુસ્તા
ની રાણીઓ અને વગવાળાં મંડળોમાં પ્રશંસા પામેલું છે.

વાજળી કામ-વાજળી દામ. એક મરતબા ત્રાયલ લઈ જુવે

માલેક:—મીસ ધનબાઈ ફરદુનજી બનાજી,

ટેલીફોન નં. ૪૧૩૧૪. આલ્ટામાન્ટ રોડ, ખમ્માલા હીલ, મુંબઈ

મેટ્રીકના વિદ્યાર્થીઓને ખુશ વધાઈ.

જો તમે સ્કુલોમાં નહીં આવી શકતા હોવ, તો નાસીપાસ થ
નહીં—સ્કુલો કરતાં જલ્દી શીખતી “ ગોળવાળા મેટ્રીક કક્ષાસો
તમારી ગમે એવી મુશ્કેલી દુર કરવા તૈયાર છે.

દરેક વિદ્યાર્થીની છુટી છુટી ખામીઓ દુર કરવાની આ ખાતાં
રહી તેની ફતેહનું મુળ કારણ છે. સામટો બોળો નાખ્યા વગર ફક
જરૂરીજ શીક્ષણ એની ફતેહનાં કારણો છે.

ખાસ દરેકપર છુટું ધ્યાન અપાય તે માટે નવા ૧૨ વિદ્યાર્થીઓથ
વધુ લેવામાં આવતા નથી, અને એ સંખ્યા ભરાઈ જવે બીજાઓને લેવા
આવશે નહીં, માટે દાખલ થનારાઓએ તુરત પ્રીન્સીપાલને જાતે મક્કવું:

ગોળવાળા મેટ્રીક કક્ષાસો,

બુખાખાના સામે, કોટ, મુંબઈ

દાંતમાં પડ (પાયોરીયા થવાથી દાંત કાઢી નાખવા

અગાઉ હમોને કનસલ્ટ કરો, અને

ખરા દાંત ખચાવો.

દાંતમાં પડ (પાયોરીયા)ની સ્પેશીયલ

ગેરનટીડ વ્રીટમેન્ટ.

ડો॥ બ ર જો ર ખ ર ડી.

દાંતના ડાક્ટર.

ડૉ. દુબાસ ખીલ્ડીંગ, ગોવીંદજી વસનજી મીઠાધ-

વાલાની ઉપર, પહેલે માલે-ચરનીરોડ જંકશન.

શકશે જ નહીં. તેણી કોણ હતી એ સવાલ માટે તો તે હવે નર્ચીત થઈ ગયો હતો. તેણી લંડન આગળ રહેના એક ડોક્ટરની દીકરી હતી એટલું જ તેને માટે ખસ અને સંતોશકારક હતું.

લૉર્ડ આરડનનો ઘણોજ સાચો, તડને ફડ કરનારો ખવાસ હતો. મેડમ લુસનાં ઘરમાં રહી, તેનાંજ ઘરમાં વસ્તી એક છોકરીને પરણવાનો તેનો ધરાદો હતો, તે તેણીને તાબડોતોબ નહીં જણાવવું એ એક કાવત્રુ તે સમજતો હતો. તે સીદો મેડમ આગળ ગયો.

“મેડમ,” તેણે કહ્યું. “એક પાંચ મીનીટ માહારી સાથે વાત કરી શકશો ? મારે તમોને કાંઈ કહેવું છે.”

“માહારા “બુડવાર” માં આવો લૉર્ડ આરડન” તેણીએ માયાથી હસીને કહ્યું.

અને ત્યાં તે સુશોભીત ઓરડામાં, મીઠાં ફુલોનાં પમરાટ વચ્ચે લૉર્ડ આરડને પોતાનાં દીલની કહાંણી મેડમનાં કાનોમાં રેડી ન્યારે તે સન્મુખથી ભરપુર વાત મેડમ ઘણાં ધ્યાનથી, ઘણી માયાળુ અદાથી સાંભળતી બેઠી.

“મેડમ,” તેણે કહ્યું. “હંદગીમાં આ પહેલીજ વાર હું પ્યારમાં પડ્યો છું.” આ તેની શરૂઆત કરવાની રીતથી, કાંઈબી સમજ્યા વગર અવ્વલ તો મેડમ હસીને નમી. “ને હું તમારા ઘરમાં રહેતી મીસ કેન્ટને માહારાં જીગર અર્પી ચુક્યો છું જે આખી દુન્યામાં સઉથી ખુબસુરત અને મીઠી છોકરી છે.”

“હું એ સમજી કાંઈ બહુ અજબ થતી નથી” મેડમે કહ્યું. “હું જોઈ શકી હતી કે મીસ કેન્ટને જોતાંજ તમારી ઉપર અસર થવા પામી હતી.”

“તે માહારા જીવથી ન્યાદા વ્હાલી થઈ પડી છે.” લૉર્ડ આરડને આગળ ચલાવ્યું. “તે માહારી દુન્યાંજ છે. મારી દરેક આશાને છોડા તેણીનાંમાંજ છે. ને તે તમારે ત્યાં રહેતી હોવાથી આ વાત પહેલાં તમોને જ જણાવવી મેં દરસ્ત ધારી.”

“તમે છેઓ જ એવા ભલા ને પ્રમાણીક,” મેડમે નરમીથી કહ્યું.

“ ત્યારે તમારી તો રબા છે જ કેની મીસ કેન્ટને માહારી માંગણી રજુ કરવા માટે ? ” તેણે પુછ્યું.

“ ખચ્ચીતજ, ” મેંડમે કહ્યું. “ ને મીસ કેન્ટને હું સઉથી ભાગ્યશાળી માનું છું. જાઓ લૉર્ડ આરડન ફતેહ કરો. ”

“ તમે ધારોછ મેડમ કે માહારે માટે આશ્વા જેવું છે ? ” તેણે ઇન્ટેન્સિટી તેણીને સવાલ કર્યો અને, ત્યારે ઇન્ડિગ્નિટીને આવે. એક તાલેવંત અગીર, એક સાધારણ કંપેનીઅનનાં જવાબ માટે શકમંદ થતો હતો એ જોઇ તે અજબ થઇ. એમ છતાં, એલીસ ધણીક વાર બોલી હતી કે તેણી કદી જ પરણશે નહીં એ શબ્દો યાદ કરતાં મેડમ પોતે ગુન્નવાડાથી ચુપ થઇ ઉભી.

“ જો દુન્યાની કાઠખી બીજી છોકરી માટે તમે મને એ સવાલ કરતે લૉર્ડ આરડન, ” તેણીએ તે ઉપરથી કહ્યું. “ તો હું તમોને “ હા ” નો જવાબ ખુશાળ કરતે. મગર મીસ કેન્ટ માટે હું કાંઇ કહી શકતી નથી. તે એક વિચીત્ર છોકરી છે. ”

તેનો ખુબસુરત એકરો એ સાંભળી નિરાશીમાં ઢળી પડ્યો. “ કાંએ મેડમ, ” તેણે પુછ્યું. “ તમે એમ શા ઉપરથી બોલોછ ? ”

“ કારણ, ” મેડમ હુસે કહ્યું. “ મેં મીસ કેન્ટને ધણીવાર બોલતાં સાંભળ્યા છે કે તે કદી પરણશે નહીં. ને મોટે ભાગે તેણી જે બોલેછ તે કરી બતાવે છે. ”

“ જો તે માહારે માટે ફક્ત દરકાર કરતી હતે તો બસ, ” લૉર્ડ આરડન એવી તો ગરીબાઇથી બોલ્યો કે મેડમ હસી પડી.

“ તમારે માટે દરકાર કરવું તે કાંઇ ઘણું અધર્મ કામ નહીજ કહેવાય, ” તેણીએ હસીને વધાર્યું. “ તમોને મારી દરેક ભલી દુવા છે. ફતેહ કરો. ”

“ થેંકયું. ” તે બોલ્યો. “ હું જાઉંછ ને માહારે નસીબ અજમાવી જોઉંછ. હું પાંત્રીશ વર્ષનો છું ને આ માહારો પહેલો પ્યાર છે. મને સુખ મળે યા નહીં મળે તો પણ તે માહારો છેલ્લો જ ને એકલોજ પ્યાર ગણાશે. ”

પોતાનાં સગાનાં ચાલી ગયા પછીથી મેડમ તો વિચાર કરતી એસીજ રહી.

“ જો તે હા કહેશે તો ધણી દમામદાર ને લાએક કાઉન્ટેસ તેણી નિવડશે. “ મેડમે મનમાં વિચાર્યું. “ હવેથી હું લૉર્ડ આરડનને જોવશ તેવું જ એનાં મોઢા પરથી પારખી લઇ શકશ કે એલીસ કેન્ટે “ હા ” કહ્યું છે કે “ ના ”

પણ ફરીથી જ્યારે તેણીએ તે ઉમરાવને જોયો ત્યારે તેનાં એહરા ઉપરથી તો તે કશું જ કહી શકી નહી. તેનો એહરો એટલો તો ઠરેલ હતો કે તેણી કાંઈ જ જોઈ કે કહી શકી નહી.

પ્રકરણ ૨૯

“ માહારે કોશિસ કરવાની જરૂર જ નથી. હું તો તે પાઠ શીખી ચુકી છું ”

એક ચાહતા આશકને નિરાશ થતાં, સદા માટે ઉમેદ તજ દેતાં ધણે વાર થાય છે આશા તો તેને સદાજ રહે છે. તે જ મુજબ લૉર્ડ આરડન ગુપચુપ છતાં મેડમનું બોલવું સાંભળી તદ્દન નિરાશ થયો નહી. એલીસ તેને કબુલ કરેખી એવી એક આશાથી તેની મસ મોટી મદાનગીભરી છાતી ધ્રુજ રહી હતી.

વળી આશા રાખવાનાં તેને કારણ હતાં. વર્સેલ્સ આખો દીવસ મળહ કરવા ઉતરી પડેલાં તે સુખી દીવસ માટેનાં તેણીનાં શબ્દો યાદ કરતાં એ પહેલું આશાનું કીરણ તેને લાગ્યું. ત્યાર બાદ એરેન્જ કેટમાં એકવાર તેણીનો હાથ પકડવાની તેને જ્યારે કોશિસ કરી હતી ત્યારે પ્યારમાં પડેલી એક કુંવારીકાનીજ અદાથી તેણે તે નાજુક કર ધ્રુજતાં જોયો હતો. તે ઉપરાંત તેને જેતાં જ તે મધુરીની ચરમો જે મીઠાસ અને ઝળકાટમાં ચમકી રહેતી અને તે સુંદર મુખડો પુનમનાં ચંદ્ર મીસાત્ર ખીલી રહેતો એ બધી સાહાદતો તેને ઉમેદ કરાવા અને ઉમેદ બાંધવા પુરતી હતી.

પેલી તરફ ધણાંક અકરબકરનાં ને એક જાતની મનની તાસવીસ કરાવતી ખુશનુમાં બોખરનાં તે દીવસો પછી નિરદોશ એલીસ જાંણી શકી કે તે કંઈ જાતની એક જોરાવર લાગણીમા જકડપકડ થઈ ચુકી હતી તે બળવાન પવિત્ર મોહીનીથી બેઅસર અને બેખબર ઉધરેલી તે જવાન છોકરી આ જાંણીમાં પહેલીજવાર તે નવો અનુભવ મેળવતી થઈ. હવેજ તે જાંણી શકી કે એક જાતનાં દુખ અને સુખની સાથે જ થતી તે લાગણી, તે ખુશનુમા અગની, તે જીવને ખુશાલીથી ધડકાવી મેલનારી ધ્રુજણી, તે સ્વર્ગની શાંતી પમાડનારી બેખુદી એ બધું પવિત્ર ખ્યારનું પરીણામ હતું.

અને પહેલી હરોળમાં પોતે પોતાની એ લાગણીમાં પકડાઈ આવતાં તે છોકરી બીહ ગધ.

“ હેસ્ટર બ્લેરને આ દુન્યાઈ ખ્યાર સાથે કામ જ શું છે ? ” તેણીએ પોતાના મનથી તકરાર કરી.

એ ઉપરથી તે લાગણી મારી નાખવા, તે એક જાતનું મેડ-નેસ લુકી જવા કોશેસ કરી. પણ નહી. તેમાં તે ફાવી નહી. અને રફતે રફતે, તેણીએ નાખતી કરી, ખુશાલ પોતાનાં મીઠા સ્વપનાંની ખુશનુદીમાં સરીઆમ ઉતરતી ગધ.

“ એમાં નુકશાન શું છે ? ” તે કકલાટથી પોતાનાં મનને સવાલ કરતી. “ તે અહીં છે તેટલાં હું સુખી થાઉંછ તેમાં નુકશાન શું છે ? એ જલદી જ અહીંથી જતો રહેશે અને ત્યારે માહારી આ ઘેલછા, માહારો આ પહેલો જ અને છેલ્લો જ પવિત્ર ખ્યાર કચડી નાખવાનો મને પુરતો વખત મળશે. ”

અને આ યાદગાર દીવસે, ક્લેરીસ પોતાની માતા સાથે કાઢને મળવા ગધ હતી. ત્યારે બાહર એક મોટાં ડાખજાંવાળાં ઝાડ નીચે, વાંચવાની ચોપડી હાથમાં ધરી વિચાર કરતી એલીસ બેઠી હતી. જેવામાં તેણીનાં ખ્યાલોનાં જવાબમાં જ હોય તેમ કાંઈ ઓળો પડ્યો. અને બીજી જ પળે તો લૉડ આરડન તેણીની સનમુખ આવી ઉભો.

“ તમે મને અતરે જ મળી ગયાં એ માહારી ખુશનસીબી હું

પેવરોલ !

એ શું છે બા ?

પેવરોલ-એ આર્થ-યુનાની બનાવટનું તેલ છે.

પેવરોલ-સંધીવાનો કટો દુશ્મન છે.

પેવરોલ-લકવા સાથે લડનારો લડવૈયો છે.

પેવરોલ-કૃપતા સાંધા માટે ખાસ મિત્રની ગરજ સારે છે.

પેવરોલ-શરદી કે લચક લાગેલા ભાગ માટે તદ્દન અકસીર ઈલાજ છે.

પેવરોલ-ફરેક જાતની શારીરીક વેદના મટાડનાર રાજ છે.

પેવરોલ-આફતના સમયમાં ધરમાં એક આશીર્વાદ સમાન છે.

હકીમો, ડાક્ટરો તથા જાહેરાતના તેલો વાપરી ચાહેલા માટે

પેવરોલ એજ એક તાત્કાળીક ગુણ આપી હંમેશાનો આરામ કરે છે.

ખાર આના આપી એક ખાટલી ખરીદ કરો કે ફરીથી

ખીજ જાયે જવાનું મન થશે નહીં. કીમત રૂ. ૦-૧૨-૦

પેવરોલ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની,

સુરીઆ મઝીલ, પહેલે માળે, સક્લેસ રોડ, લાયબલા, મુંબઈ.

અગીયાર વરસનો જુનો

જાણીતો કારણતન કલબ વીશકા.

એ વીશકાની શીફારસ કરવાની જરૂર નથી.

અજમાયશ લેવાથી ખાત્રી થશે.

સર્વે ઠેકાણે મલશે.

સોલ એજન્ટસ:—

ડી. સી. ઉમરીગરની કું

કાફર્ડ મારકેટની સામે, મુંબઈ.

Tel. No. 22088.

Tel. Add:- "Oomra" Bombay.

રેશમી કાપડ અને જરી કામ

ખરીદવાનું જાણીતું મથક.

કસબ કામ

ચીનાઈ
જાપાનીસ
અને
વેલાતી
રેશમી
કાપડ
ક્યાંથી
ખરીદશો ?

લગન, નવજોત તથા એવાજ કોઈ
શુભ પ્રસંગોપર સાડી, ઝલલા, ટોપી
વગેરે ભરાવવું હોય તો હમારે ત્યાં પધા-
રવાથી તમને નીચલા સર્વે લાભો મળશે.

આરટીસ્ટીક ડીઝાઇન, ઉમદા
કારીગરી સફાઈદાર કામ અને
મધ્યમ દામ એ સર્વે
લાભો હમારે ત્યાં મળશે.

માલેકની જાતી દેખરેખ તથા અનુભવ હેઠળ કસબ
કામ બનાવવામાં આવે છે.

ખાનુઓ માટે:—

હાથ કલાસ રંગવાનું ખાતું.

હોરમસજ એન્ડ સન્સ.

ન્યુ ચરનીરોડ, મુંબઈ નં. ૪-

સમજું છું મીસ કેન્ટ. ” તેણે પોતાને માથેથી તે નરમ ફેટ અદાથી જ ઉતારી નાખતાં કહ્યું.

“ માહારૂં તમોને કામ છેજી ? ” તેણી બોલી.

“ હા. ” તેણે હુંકમાં કહ્યું. “ માહારે તમને કાંઈ કહેવું છે. મને તમારી આગળ ખેસવા નહીં કહેશે તમે ? ”

સાદાપથી, અને બહુ શરમાળ મનોહર અદા સાથે તેણીએ જવાબ કર્યા વગર, પોતે સેજ બાજુએ થઈ તેને માટે પોતાની બાજુમાં જ બેઠક કરી આપી.

તેનો ચહેરો સેજ શીકકો અને વિચારવંત લાગતો હતો જ્યારે તેની અદા ગંભીર અને માયાળુ હતી.

“ મીસ કેન્ટ ” તેણે એકદમ શરૂ કર્યું. આ “મુલાકાત દરમ્યાન તમોને એલીસ નામથી મને બોલાવા દેશે ?”

તેણીએ અડધી ગભરાયલી અડધી શરમાળ અદાથી તેની તરફ જોયું અને ધમ્મચ્યું કે તે બાજુતો હતો કે તેણીનું નામ તો હેસ્ટર હતું. તે વાહાલા સુંદર મગરૂર હોઠોથી હેસ્ટર બોલાયલું સમજવા તે તક્ષી રહી.

“તમે માહારી સાથે ગુસ્સે તો નથી થતાં ની ?” તેણીની બાજુમાંનાં તે માયાળુ સાદે પુછ્યું. “માહારે તમને જે કહેવું છે તે તમે જ્યારે સાંભળશો જ્યારે મેં તમને તમારાં એલીસ નામે કાંઈ બોલાવા માંગ્યાં તે તમે સંમત શકશો. ”

અને એ સાંભળતાં તે ખુબસુરત લલચાવનારા હોઠો એવાં તો એક મધુર હસ્તામાં ખુલ્લા કે તેણીને પોતાની પાસે એવી લક્ષ પોતાનાં દીલને ઉભરો એકદમ જાહેર કરી દેવાની લાલચ તે મહા મુસીબતેજ રોકી શક્યો.

“તમોને ગમે તો મને એલીસ કહીને બોલાવો,” તેણીએ નરમથી કહ્યું “અલખત એ માંગણી કરવા સાઈ તમોને કાંઈની કારણ તો હસેજ એમ હું સમજી શકું છું.”

“ તમને માહારામાં એટલો બધો વિશ્વાસ છે એલીસ ? ” તેણે પુછ્યું.

“ હા સંપૂર્ણ. ”

“ એલીસ ” લોર્ડ આરડને કહ્યું “હું નસીબમાં ધણું માનવાવાલો છું અને હું માનું છ કે માહાઈ તકદીરજ મને અતરે ધસડી લાવ્યું છે. હું બે દિવસ માટે અહીં આવેલો બે અઠવાડીયાં રહી પડ્યો છું તો એવું તે અહીં શું ખેંચાણ છે તે તમે જાણો છ એલીસ ? ”

“ નહી લોર્ડ આરડને, ” તેણીએ જવાબ કર્યો.

“ તે ખેંચાણ તમેજ છેઓ ” તેણે કહ્યું “ તમને મેં જોયાને જોયાં, માહાઈ જીગર એકદમ મેં જોષ દીધું. એલીસ માહારી સાથે નારાજ થતી નાં કારણ આખી દુન્યામાં તું મને સઉથી વ્હાલી થઇ પડી છે. એલીસ તું માહારી મોહરદાર થશે ? ”

આ સાંભળી જે એક ખુશકારક બેખુદી અને દીક્ષા ધ્રુમવી નાખે તેવી જોરાવર લાગણી તેણીને થઇ રહી તેથી તેણી લગભગ બેહોશ જેવી થઇ ગઇ. રે ખુદા શું એ બનવાજોગ હતું કે અમીરી ખાનદાનનો આ ઉમરાવ, રાજાજ થવા અને સરદારી ભોગવવા સરખયો હોય તેવો આ મર્દ તેણી માટે દરકાર કરતો થયો હતો ? ઓ તે મધુરા શબ્દો, તે અમરત સમ મીઠાસ પમાડનારા શીરીન લખ્ખ ! એક નહી વર્ણવી શકાય તેવી સુખની શાંતી તેણી ઉપર અસર કરવા લાગી. તે ભુલીજ ગઇ કે ખુનનાં વાંક સર કેદ પકડાયલી તે કરપીણ નામોશીનાં ડાઘ સાથનાં નામની તે એક છોકરી હતી. તે ભુલીજ ગઈ, બધું ભુલી ગઇ. ખુદ પોતે પોતાને જ ભુલી ગઇ. તેણી ચાહતી હતી તેજ માંણસને તેણી પણ તેટલીજ વાહાલી થઇ પડી હતી એ માત્ર ખ્યાલનાં સુખમાં તેનું જીગર ઠરી રહ્યું.

“ માહાઈ તકદીર જ મને અહીં ખેંચી લાવ્યું. ” લોર્ડ આરડને પાછું કહ્યું. “ અને મેં અહીં, સ્વર્ગનાં એક ફિરેસ્તા જેવી ધવિત્ર ખુબસુરતીની, મીઠી ને બાહોશ એક એવી છોકરી જોઇ, કે મારી આખી જીંદગી જેની શોધમાં હતો તે, તેણીને જોતાં જ મને લાગ્યું કે હું મેળવી શક્યો હતો. માહાઈ જીગર તેણીને અર્પા દેતાં એક જાતની શાંતી મને થવા લાગી. તે માહાઈ જીગર ચોરનાર પુતળી કાણ છે તે તો તું સમજી શકેયની એલીસ ? ”

રે ખુદા, એક પછી એક તે વાહાલા મધુરા શબ્દો બાહર પડતા હતા તેનાંથી મીઠું મ્યુઝીક બીજું કદી બી સંભળાય અને આવી મોજ આપી બી શકે ? બોલે બોલ તેણી તીક્ષણ કાનોથી સાંભળવા લાગી. બોલે બોલ તે એક લુખી કે ખ્યાસી ઓરતની માફક જાણે પોતાની લુખને અને તરસને છીપાવતી હોય તેમ એકાગ્રહ ચીતથી સમજતી ઉભી.

“ હું તને ચાહું છું માહારી ખુબસુરત એલીસ. ” લોર્ડ આરડને કહ્યું. “ અને જો તું માહારી મોહરદાર થવાનું વચન આપે તો આખી દુન્યામાં હું મને સઉથી સુખી માંલુસ માનું. ”

જેમ મહાભારત દુખ તેમજ અપાર સુખ માંલુસની વાચા ગુમ કરી નાખે છે, એ જ રીતે જવાબ કર્યા વગર એલીસ સુખનાં બાએશથી ચુપ ઉભી.

“ હું તને જે ઓફર કરૂંછ, તને અપૂર્ણ, તે ધણાંજ થોડા મદોં આપી શકે તે છે એલીસ, ” તેણે કહ્યું. “ માહારી પહેલું અને આખું હેત ! તે દુન્યાની દોલત કરતાં હું કિમતી ગણું છું. મેં આજ સુધી કોઇબી ઓરત તરફ ઝાંખીને જોયું નથી. જ્યાં સુધી તને મળ્યો ત્યાં સુધી કોઇ બી ઓરતનાં ચેહરાએ માહારી ઉપર અસર કરી નથી. જો તું મને ચાહી શકશે નહી, તો કદીબી કોઇબી બીજી છોકરી માહારી મોહરદાર થવાની નથી અને હું સદા કુંવારોજ રહી, કુંવારોજ માહારી ઘેરમાં દટાવશ. ”

ઓ કેવા નવાઈ પમાડનારા ને મધુરા તે શબ્દો તેણીને લાગ્યા, આવુંબી સુખ માંલુસને મળે એ આજેજ તે પહેલી વાર અનુભવી રહી.

“ હું તને બીહીવાડી મારવા માંગતો નથી એલીસ ” તેણે કહ્યું “ ઓ માઇ ડારલીંગ જો તારાં જીંદગીનું સુખ તું માહારા હાથમાં સોંપશે તો ચાક રાખજે કે તને કદી પસ્તાવું પડશે નહી. દુન્યાનાં કોઇબી મદેં કોઇબી ઓરતને નહી ચાહી હશે એટલાં બધાં જોશથી હું તને ચાહું છું ”

તેણીએ જ્યારે પોતાની આંખો અંતે ઉપાડી અને હૃદય જોયું તો તે ખુબસુરત ચેહરા અને પ્રમાંણીકપણાના ચમકારા ભારતી આંખોમાં તેણીએ જે જોયું તેનાં અળકાટથી તેણીની આંખો જ જાંણે મીઠાઈ ગઈ. રે ખુદા આવાં હેતથી કોઈ ચાહે એ અનુભવવું કેટલું સુખકારક હતું. મધનાં મીઠાં ટીપાં મીસાલ તેનાં એકએક શબ્દો તેણીનાં જીગરમાં જઈ જડ ધાલી બેઠા.

“ એલીસ. ” તેણે કહ્યું. “ તું ધારેછ કે તું મને ચાહી શકશે ? ” અને જ્યારે તેણીએ જે નજર ઉઘાડી ઉપર જોયું તે આંખોમાં એક બાળક જેવો મીઠાશ અને નિરદોશતા જોવાતી હતી જ્યારે તે ગુલાબસમ ચેહરો પરમ સુખમાં અળકી અને ખીલી રહ્યો હતો. “ કહેની એલીસ તું મને ચાહવાની કોશિશ કરશે ? ” તે મીઠું ધીમું સુખનું હતી.

“ મને તે કોશિશ કરવાની કોઈ જરૂર નથી. ” તેણીએ અંતે જમાન ઉપાડી કહ્યું. “ તે પાઠ તો ઓ લોડ આરડન હું લાંબો વખત થયાં શીખી બી ચુકી છું. ”

“ તને માહારી દરકાર છે ? ” તેણે અગ્નયખીમાં સવાલ કયો.

“ ઘણી જ ખરાં દીલની. ” તેણીએ જવાબ કયો અને પછી શું બન્યું તે લખવા કરતાં કદી લેવું સેદલ થઈ પડશે.

“ તું માહારી સાથે પરણશે ? માહારી મોહરદાર થશે ? ” તેણે લાગણીથી ધ્રુજતે સ્વરે પાછું અને પાછું પુછ્યું.

અને જ્યારે તેનાં ખભાં ઉપરથી પોતાનાં સુખનાં આંશુથી ઘોવાયલો ચેહરો ઉઠાવી તેણીએ “ હા ” નો જવાબ કયો ત્યારે પોતાનાં પરમ સુખમાં તે જાંણે દુન્યાનો ખ્યાલ જીતી ગઈ હોય તેમજ જણાયું. અને તે “ હા ” નાં જવાબનો મીઠો ગણગણાટ લોડ આરડનને હવામાં ફેલાતા ઓરેન્જ ફુલના પમરાટ કરતાં પણ વધુ જ મધુરો ને મીઠો લાગ્યો તે શું કહેવાની જરૂર છે ?

આપણે ઇચ્છીશું કે તેઓ સુખી થાય-બચપણથી જ દુખ જોઈ ઉધરેલી તે છોકરી હજી સુખી થાય એજ ચાહવાનું તો છે મગર ખુદાની વાત તો ખુદાજ જાંણે છે-અવિશ્વની વાત અવિશ્વને હાથ હતી.

પ્રકરણ ૩૦

જીગર સાથે તકરાર

તે સુંદર સવાર પછીની તે તેવીજ ઝળકતી જાપોર પડી અને એલીસ હજીબી વિચાર કરતી હતી.

તેણીએ તેનાં લવરને “ હા ” નો જવાબ આપ્યો હતો, જે જવાબ મળ્યા પછીનાં જે શબ્દો તેણીએ તેની તરફથી સમજ્યા, તે મીઠામાં મીઠાં મ્યુઝીક સમાન હતા.

તેણી સુખી હતી. ધણીજ સુખી. સુખની તે જાનજીવી જાળમાં તે સપડાયલી “ જીગર ” અને “ ઓનર ” નાં કોષથી ખ્યાલથી તે અત્યાર સુધી જોખખર હતી. તેણી કોણ હતી, પોતાનાં નામ ઉપર ફેવું આળ મેળવી ચુકી હતી, અને એક કેવાં ઉમરાની તોખમ સાથે પોતાનું નામ જોડી, લોર્ડ આરડન જેવા ઉમરાવને તે વાતથી જોખખર રાખી કેવો ગેર ઇન્સાફ કરી ઉધી ધુલ્લી વાપરતી હતી તેનો અત્યારે તેને ખ્યાલ થયો નહીં.

નહીં ! તે તો ખસ પોતાનાં સુખનાં ખ્યાલોમાં જ ચરી મરી રહી. તેણીનાં કંગાળ દીવસોનો નિવેડો આવતો હતો, અને હવેનાં દીવસ ઝળકતાં તડકાં મીસાંલ પુશાલ જશે તેની તે અણગમી માત્રજ કરી રહી હતી.

અને એ રીતે બીજા કોષથી ખ્યાલ વગર પોતાનાં સુખનોજ ખ્યાલ કરતી, પોતાનાં લવરનાં હૈતનાં પ્રમાંથુનો વિચાર કરી હરખાતી તે ભવિષ્યની કાઉન્ટેસ સુખનાં કલાકો કાઢતીજ મઘ. તે એખખાં પવિત્ર હૈતનાં ખ્યાલોનાં કલાકોનાં કલાકો ગખડી ગયા, અને ત્યારે જ તે પછીજ એકાએક જીંદગીની સચાઈ ખાખે જોણીને જાન આવ્યું. પોતાનાં સુખી સ્વપ્નામાંથી તે બિહાર થઈ.

તે તેણીને તેનું જીવન, તેના પ્યાર તેની જીવન એક ખરા
 ઓનરેબલ માંજીસ તરીકે અર્પણ કરતો હતો, તેની પાસે જે હતું તે
 બધું તે તેણીને ચરણે ધરતો હતો, તેનાં માન પામેલા કુળવંતાં
 ઉમરાવી નામ સુધાં જ્યારે તેણી પોતે ?—

કાઠએ એકાદ તીણું હથ્થાર તેણીની છાતી આરપાર ચલાવી
 દીધું હોય એટલી બધી તે એકાએક ચોંકી તે જે તેણીને બધું
 આપતો હતો, તે કેટલું કિમતી—અરે કેટલી હદ સુધીનું કિમતી હતું
 તેના તેણીને ખ્યાલ થયો, અને તે સાથેસાથ દુખી ગઇગઇરી
 એકદમ ને નહી ધારેલી ઉભરી આવી.

રે ખુદા જે તે ખરી બીનાં જાણે કે તેજ હેરટર બ્લેર હતી પોતાના
 ધણીની ગણાયલી ખુની તો તે શું કહે ? તેણીએ માગ્યું કે આવા
 પ્યાર ને બક્તીબાવ બરી તેની વર્તણુંક જરૂર ખતમ થાય અને તેને
 બદલે તે ઉમરાવ તેની સામી જેતાં વટીક કમકમે.

પ્યારની લાગણી ધણી તીક્ષ્ણ હોય છે અને તે તેથી બેવડાં
 જોશથી જોઈ શકી કે જે સમ્યાઈની એક વરાળથી તેને જાણી તો,
 તે એટલો તો મગરૂર, સ્વચ્છ જીવનનો ને પ્રમાણીક હતો, કે તેનાં
 આટલા અથાગ હેત છતાં તેને છોડી દેય અને એ ખ્યાલ થતાં તે
 ત્રાસીજ ગઈ.

તેણીએ ઉધે મરતક એક સોદા ઉપર નખાવી દીધું અને
 જીવનનો કદ્યાંત કરવા લાગી. હવે શું કરવું ? એક વિચાર તેણીને કહેતો
 હતો કે બધી સાચી વિગત તે બલા માંજીસને જણાવી દેવી અને
 પોતાનાં ડાઉન દીન સાથે તેને પરણવું નહી મગર નહી. એ વાત
 કહેતાં, જે જીવન જે નામોશીથી તેણીએ તેની સામે નિચું જોવું
 થડે તેના ખ્યાલ તે ખમી શકી નહી. તે ખુબસુરત ચહેરા તેની
 તરફથી ધીક્કારમાં ફરી જાય, તે પ્યારનાં ચમકારા ભારતી પાઉન
 આંખો તુચ્છકારમાં તેણી તરફ જાય, અને કમકમાટીથી તેની
 આગળથી હટી જાય, તે ઓ ખુદા તેણી કેમ સહન કરીખી શકે ?
 શેકરપીઅરની એક “ ફેરેકટર ” કહે છે કે “ મોહત ધણું

MADAME ROSE

—MODES—

BLOUSES,
CHILDREN'S
DRESSES &
HATS

—ALSO—

GOLD, SILVER AND
SILKLACES, BROCADES,
MATERIALS, FLOWERS,
MILLINERY, ETC., ETC.
ALL EXQUISITE DESIGNS.

141, Esplanade Road, Fort
Bombay.

Your BAGGAGE

**SHIPPED—CLEARED—STORED
or INSURED**

T r a v e l T i k e t s

Steamship—Railway—Air

**ISSUED AT LOWEST OFFICIAL FARES
TO ALL PARTS OF THE WORLD**

BY

J E E N A & C o .

(Established 1900)

Grashan Building 45, Esplanade Road

Post Box No. 849

BOMBAY.

Telephone 22398. Telegram "JUSTITIA"

Passage Handbook issued Free on application.

“ભયંકર છે,” જ્યારે તેનો જવાબ એ મળે છે કે “હા, પણ એક નામોશીબરી હંદગી એથી ઘુરી છે.”

અને અભાગણી હેસ્ટરે તે કબુલ કર્યું. એક બગડેલાં નામ સાથે, જેલમાં જઈ આવ્યા બાદ, ખુનમાં ખરડાયેલા હાથો સાથેની તે શકમંદ હંદગી કરતાં મોહત હઝાર વાર ભલું. તે નસીબની લીલીએ પોતાનાં તકદીરને હઝારો હઝાર શ્રાપ દીધા રે ખુદા નિરદોશ છતાં દોશીત કહેવાંવું, ખેચુનાહ છતાં દુન્યાની નજરે ચુનેહગાર દરવું અને પવિત્ર જગર છતાં, દુન્યાનાં ગેરમનસાફને લીધે પોતાનું સુખ જનું મેલવું એ શું થોડી કમનસીબી કહેવાય ?

અને તે છતાં પોતે પોતાની નિરદોશતા જાણવા છતાં, દુન્યાની નજરમાં ખરડાયેલાં પોતાનાં નામને તે તેનાં માન પામેલાં નામ સાથે જોડી જ કેમ શકે ? “લીઓપોલ્ડ અર્લ ઓફ આરડન અને હેસ્ટર બ્લેર” આહ ! શું તે નામો કદીબી જોડાશે ? હંદગી અને પ્યારની એક મજાક જેવું જ તેણીને તો લાગ્યું.

તે એકપુરું સુખ, તે અમરત સમ મીઠાસ છોડી દેવો એજ ખ્યાલ ઉપર તે આવી શકી. તે લગ્ન જવાનનો વિશ્વાસવાત તે કેમ કરે ? ભલે પોતે દુખી થાય તેનું કાંઈ નહીં.

ત્યાંથી નાદાશી જઈ ઇંગ્લેન્ડ જવાનો તેણીએ ખ્યાલ કર્યો, ત્યાં કેથે ભરાઈ છુપાઈ દુઃખ ને વિલાપમાં પોતાનાં દહાડા પુરા કરવાનો તેણીએ ઠરાવ કર્યો.

“રે ખુદા એ જ ખેદતર છે, એજ બહેતર છે” તેણી દુખની એક ચીસ સાથે બોલી. “તેની સાથે રહેવું, તેનો વાહાલો ચેદરો જોવો, અને તેની મીઠી આંખ સાથે આંખ મેળવવી, એ બધું, હું એક જુદા જીવતરે જીવું છું એમ જાણ્યા છતાં કરી જ કેમ શકું ? હે દયાળુ બાપ મને માહારી ફરજ બાજવા, અને આ ઠરાવમાં ધ્રુવ રહેવા તું જ મદદ થજે”

તે જ ઘડીએ બારણાં ઉપર ટપટપ ટકોરા પડ્યા અને તેણીનાં અંદર આવોનાં જવાબમાં એક મેડ એક પત્ર તેણી માટે લખને

આવી. તે લોડ આરડન તરફથી હતું અને ધ્રુજતાં આંગળાંઓએ તેણીએ તે ઝડપથી ખોલ્યું તેમાં એક નાહાની દાખડી હતી; શીકે એહરે, તેણીએ તેની સ્પર્શ દાખી, તો તે ઉઘડતાં તેમાંથી ઝગઝગીત હીરાઓની એક સુંદર વીંટી નિકળી સાથે એક કાપલી હતી જે ઉપર તે વાહાલો લખતો હતો “આપણાં પ્યારની ઇધાંણી—તે પ્યાર કે જેનો કદી છોડેજ આવવાનો નથી”

તેણીએ તે નાહાની ખુ મખમલની દાખડીમાંથી તે ઝગઝગીત વીંટી બાહર કાઢી અને ડાખા હાથની પોતાની ત્રીજી આંગળીએ તે સેરવી દીધી. તેઓનાં જીગર અને નામ જોડી આપતી તે ઇધાંણી ! અને એમ કરતાં જ તેણીનાં વિચારો ફરી ગયા. અરે દુન્યાનાં ઘાટકી ગેરધ્ન-સાફ ખાતર તેણીએ કાંએ વેદવું જોઇએ ? પોતાની ખુશસુરતી, જવાની ને પ્યાર કાંએ ખરબાદ કરવો જોઇએ ? તે નિરદોશ હતી. તે પવિત્ર હતી, તે સાચી હતી, તો દુન્યાનાં ઘડેલા ખોટા કાયદા, ને હંધા ઇન્સાફને લાંધે તેણીએ કાંએ જીંદગીભર સહન કરવું જોઇએ ?

તેણીએ પોતાનાં મરોડદાર હાથો આસમાન તરફ ફરીઆદનાં તોડથી હંચાં કર્યાં, તે મધુરી ચશ્મો ખરાં દુખનાં આશુંથી ભરાઈ ગઇ, તે મીઠા હોઠો ધ્રુજવા લાગ્યા, અને, પરવરદેગાર આગળ તે રડતી, ફરીઆદ અને ચરજ કરવા લાગી. ઓ ખુદા કાંએ તેણીએ હંમેશ માટે દુખી થવું જોઇએ ? અને તેથી પોતાનાં વાંક વગર ? ઓ કાંએ તેણીનું તકદીર તેણીને તારાઝ કરી ગયું હતું ?

“હું ખુની ગણાઈ છું પણ દોશીત નથી,” તે ઝનુનથી બબડી. “મેં ખરાબ કામ કર્યું નથી છતાં લોકો મને ગુનેહગાર ગણેછ, ખુદા ખુદા, તું જાણેછ ઓ દયાળુ બાપ કે એક નાહાનાં બચ્ચાં જેટલીજ હું નિરદોશ છું તો તું મને કાંએ વગર વાંકે શીક્ષા કરેછ ? તાહારો ઇન્સાફ ક્યાં છે ઓ પરમકૃપાળુ ?”

થોડી પળ તે પોતાનાં હાથો એકમેકમાં ભેરવી ચુપ અને ગમગીન બેસી રહી.

“બસ હું એ નહી ચાલવા દેઉ.” તે એકાએક પોકારી ઉઠી.

“ ભલે દુન્યાની નજરમાં હું દોશીત હજી, પણ હું નિરદોશ છું એ હું પરવરદેગારને ને માહારાં જીગરને પુરવાર કરી આપીશ અને તેની પુરવારીમાં હું તેને પરણીશ. ”

અને તેણીએ પોતાનો બોલ રાખ્યો.

પ્રકરણ ૩૧

“ આરડન ટાવર ”

આરડન ટાવર કુદરત અને હુનર જોટલી બનાવી શકે તેટલી બધી એક સુંદર મીલકત હતી. કુદરતી ખુબસુરતી ત્યાં અપાર હતી કેમકે ઝાંડોની સુંદર ઘટાથી ભરાયલી એક ટેકડી જેવાં ચઢાંણુ ઉપર તે મકાન અંધાયણું હતું તેની એક બાજુ દરીઓ લાગેલો હતો. અને દરેક ઉંચી બારીઓ વાટે સ્વચ્છ ખુલુ પાણી તે મહાસાગરનાં જોઈ શકાતાં હતાં. બીજી તરફ “ પાઈન ” નું મોટું જંગલ હતું જ્યારે મકાનનાં પાછલા ભાગ તરફ આરડન ટાવરને લગતી લીલાં ધાંસ ને ઝાંડોથી ભરેલી મોટી આરાસ્તા જમીન હતી, જ્યાં એક તરફ અનઅન કરતી એક નાહાની નદી દરીઆ તરફ વેદતી-જોવાતી હતી.

સુર્ય આખો વખત ત્યાં ઝળકતો જોવાતો હતો. પહેલાં તે તે બંગલા તરફ નજર કરતાં સુંદર ધુસોમાં દટાઈ ગયેલું એક મકાન નજરે પડે તેમ હતું. ખુદ તે મકાનના ઉંચાં મીનારાઓ વટીક લીલા કંજર જેવા “ આઈવી ” નાં વેલાથી ભરાઈ અને ઢંકાઈ ગયેલા હતા. જેનો દેખાવ એક કવિ અને ચીતારાની નજરને ખુશ કરે તેટલો બધો હુનરમંદ જણાતો હતો. આખી ઇગ્લન્ડની તે એક સઉથી પુરાણી ને જાણીતી મોટી મીલકત હતી. તે વિખ્યાતી પામેલા ઉમરાવ કુટુંબનો મોટો “ Truth with honour ” એ હતો. અને તેજ માફક તે કુશવંતા કુટુંબનું એકે એક સલાસદ રહ્યું અને જીવ્યું હતું. મોહતનો ખોફ અજબ રીતે તે કુટુંબ ઉપર ઉતર્યો હતો અને એક પછી એક

લક્ષાં અને નેક માંજુસો આસ્થાં ગયાં હતા. છેવટે કાંઠિ-ટેસ એક આરડન અને તેનો આ એક પુરો દીકરો લીઆપોદડ રણાં તેજ. વખત જતાં લેડી આરડન પણ બેહસ્ત પામી અને ત્યારે આ તે ઉમરાવ કુટુંબનો એકલો વારેસ, પોતાનાં આપદાદાનાં મકાનમાં રહેવાને બદલે ગામે ગામ મુસાફરી કરતો એક મુસાફરજ બની ગયો.

આ ય.ધો વખત આરડન ટાવર ઘણીજ સંભાળ અને દેખરેખમાં રાખવામાં આવ્યો હતો. સુંદર કનઝરવેટરીઓ, પ્લેઝર ટ્રાકિન્ડઝ બગીચો, પાર્ક એ બધાંની બહુજ સંભાળ લેવાતી હતી. છતાં તે મકાન વરસો સુધી બંધ રહેલું હોવાથી હાલ હવે જ્યારે એમ જાહેર થયું કે તે જવાન અર્લ એક ખુબસુરત મોહરદારને લેઈ ત્યાં આવતો હતો ત્યારે એક મોટો હોહોકાર મચી રહ્યો એ કુદરતીજ હતું. તે ગામનાં બધાં લોકો ખુશી ખુશી થયાં.

આરડન કુટુંબમાં આવતી દરેક કાંઠિ-ટેસ હંમેશ બહુ સાઈંજ નશીખ ને રૂંડ પગલું મકાનમાં લાવતી હતી એવી ત્યાં માન્યતા હતી. અને તેથી બધાં ઘણાં જ ખુશી થયાં. અફવા એમ હતી કે આ નવી કાંઠિ-ટેસ ઘણીજ દીક્ષત ને સુંદર હતી. વળી તે એકાદ ફેરીનર નહી પણ ખુદ તેઓનાં દેશનીજ ઈંગ્લીશ બાનું હતી. એટલા માટે તે ઉમરાવ જોડાંને આવકાર આપવા દરેક જાતની તૈયારી ધમધોકાર ચાલી રહી.

એકજ વાત બની હતી. કાંઈ એવું બની ગયું હતું કે તે મેહલની હાઉસકીપરે સખત તાકીદ કરી હતી કે એ માટે કશું જ બોલવું નહી. છતાં, આસપાસ વાત તો ઊડી રહ્યા વગર રહી જ નહી.

ગઇ રાત્રે અગાશી તરફની હવાનો સુસવાટ સમજાયો હતો. ત્યાં વળી એક એવી માન્યતા હતી કે જ્યારેખી તે ચોક્કસ પવનનો સુસવાટ તે ચોક્કસ દીશાએ સમજાય તો આરડન કુટુંબ ઉપર આક્રમ સમાન પુરવાર થયું હતું. અને તેજ માફક અવ્વલ તો ઘણેજ ધીમે પવન પૂંકયો, એટલો ધીમે કે તેનાં જોશથી ઝાડનાં પાદાં બી પણ હાલ્યાં નહી. ત્યારબાદ તે આરતે આરતે જોશમાં પૂંકાવા લાગ્યો

Buy Indian Goods & be proud of it.

ડગલા અને સુટ માટે

ખીજીં કાપડ ખરીદવા પહેલાં

દેશમાં જ બનેલું કાચે વણેલું

મનપસંદ સીદક

તમને પસંદ પડે તેવું

વરસોથી આપણે ત્યાં બને છે

તે જરૂર એક વખત જોઈ જશો.

સુરતી ગળ ઘાટ ઇબાર ઝભલાં

કીનખાળ વીગેરે મળશે.

અસલ બનાવનાર

કેખશરૂ સોરાબજી જોશી,

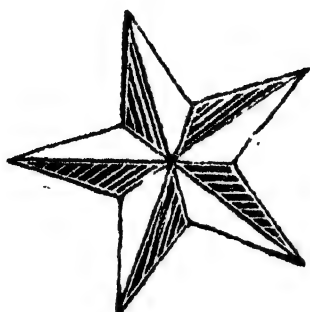
તુરકીવાડ, સુરત.

ચાંદરોડ, મુંબઈ.

એકે અવાજે દરેક કોમમાં આગેવાન દરજ્જે ધરાવતી—

ધી સ્ટાર

ટેલીફોન નંબર
૪૧૦૩૫

બેકરી

Telephone
No. 41035

ડહી મીનું:—	(૭) બ્રાંચીસો:—	ધરઉચ્ચાગી ચીજ્જે:
૧. વેળટેખલ તથા ખીમાના પેટીસ.	૧ ફાઈ એન્ડ પ્રોપ્રાયટરી સ્કુલ સામે, ગોવાલ્યા ટેંકરોડ.	૧. અમારી પક્ષે ડેરી નું ચોખ્ખું ઘી.
૨. વેનીલા ક્રીમબોલ.	૨ પીટીટ મેનશન, સ્લેટર રોડ—(ગ્રાંટરોડ).	૨. અમારી ડેરીનું ચોખ્ખું માખણ.
૩. ક્રીમરોલસ.	૩ કરંજુઆ ખીલ્ડોંગ, ચર્ની રોડ જંકશન—ગ્રાંટરોડ.	૩. ચોખ્ખું તલનું મીઠું તેલ.
૪. ખારી ખીસ્કીટ.	૪ શ્રીરામ ખીલ્ડોંગ, નવા આતશખહેરામ પાસે—ધોખીતલાવ.	૪. તાળું છાં.
૫. મીઠી તથા ચીઝ ખીસ્કીટ.	૫ દાદીશેડ હાઉસ—હોંગકોંગ બેંક સામે—કોટ.	૫. શેરડીનો ચોખ્ખો સરકો.
૬. મોરી પાપરી તથા જીનઝર.	૬ લક્ષ્મી ભુવન, નં. ૩૨. હીલરોડ, અગીઆરીની પાસે, વાંદરા.	૬. પાપડ.
૭. મકરૂમ.	૭ ભાયખલા ગલ્લેરીયા ચર્ચ અથવા વીકટોરીયારોડની સામે.	
૮. નાનખટાઇ.		
૯. નાના મોટાં જાત જાતનાં કેકસ.		
૧૦. જેલીના પક્કસ.		
૧૧. બન તથા સાદાં પાંઉ		

મેનેજીંગ પ્રોપ્રાયટર:—

આઈમાય જે. કોમીસરીયટ

હેડ ઓફીસ:—

ગામત ખીલ્ડોંગ,
નં ૧૮૦, દાદર.

તે એટલે જોરથી કે જાંજો દરીઆનાં મોજાં માફક અવાજ કરવા લાગ્યો. અને છેવટે જાંજો કેદ થએલું માંજુસ જેમ રડે ચીઆરી પાડે ને વિલાપ કરે તેવાજ અવાજે તે હવાની સાથે આવવા લાગ્યા.

તે રડવાનાં વિલાપ કરવાનાં, નિસાસા મારવાનાં અવાજે કરતો પવનનો સુસવાટ વધતાં વધતાં, પછી એકદમ ધીમે થયો અને છેવટે બંધ પડ્યો. વળી વધુ તાજુબી કરનારું તો એ હતું કે આવો સખત પવન ને વાવિજોડાં દરમ્યાન તે ચોક્કસ ટેરેસ અગાશી તરફ સધળું શાંત હતું. ઝાડનું એક પાંદડું ખર્ચું નહી, કે મુકેલી એક ચીજ વટીક હાલી નહી. ત્યાં ગોઠવેલાં સુંદર પુલોનાં કુડાંમાં તમામ ખીલી રહેલી કળાઓ આવા પવનમાં વટીક નહી ખરી પડી કે નહી હાલી. અને એ બધી ચીજો એ બધા અકુદરતી ને નવાઈ જેવા બનાવો ધ્યાનમાં લેતાં તે ચોક્કસ વેહમ પેદા થયો અને આજ દીન સુધી જળવાઈ રહ્યો હતો.

કેટલાંક લોકો જેઓ વેહમી નહોતાં તેઓ આ બધું નહી માનતાં, તેને લગતી જે એક કહાણી હતી તે યાદ કરી ગંભીરાધથી પોતાનું ડોકું ધુણાવતાં. તે કહાણી આ મુજબ હતી.

વરશેા ઉપર, લીઓલીન, અર્લ ઓફ આરડન, પોતાની પાસેજ રહેતા એક અમીરની દીકરી મેડોલીન સાથે તેણીની મરજી વિરૂદ્ધ પરણ્યો હતો. તે છોકરીની સખી હજીબી આરડન હોલની પીકચર ગેલેરીમાં ટંગાયેલી હતી જેની નિચે લખેલું હતું—“મેડોલીન કાઉન્ટેસ ઓફ આરડન—લીઓલીન પાંચમા અર્લની મહોરદાર” આ તસ્વીર એક ખુબસુરત ચપ્પરાક અને આકળા ખવાસની જવાન છોકરી જેની આંખોમાં બેહલાં મોહતનો પડછાયો ખુલ્લો જણાતો હતો તેવી એક છોકરીની હતી.

આ કાંદણી કાંઈ બેવકાઈ પુરવાર કરનારી નહોતી. તે જવાન સુંદરી તો તમામ નિરદોશ હતી છતાં તે પોતાનાં ભરથારને આહાતી હતી નહી એ વાતની તે અર્લને ખબર પડતાં તેણે પોતાની બરીને બહુજ ધાતકી રીતે સતાવા માંડી. તે તેણીને શ્રાપ આપતો ગાજો લાડતો ને વારંવાર ધમકાવતો. તેણે તેણી ઉપર હાથ પાણુ ઉંચક્યો.

હતો. એકથી વધુ વાર તેને મારી હતી. તે એટલે સુધી કે તે આઠળા આહોશ ચખરાક છોકરીની બધી સ્પીરીટ મરી ગઇ અને તેનાં પગલાંનો અવાજ સમજીને વટીક તે થરથર ધ્રુજતી ને શીકી પડતી આ જોઇ તે વધુ જ ગુરસે થતો. એક દાહાડો તેઓને સખત પંચાતી થઇ. અને તેણીએ કહ્યું કે તે હવે એટલી કંટાળાને કંગાળ બની ગઈ હતી કે તે જરૂર એક દીવસ નદીમાં નખાવી દઇ પોતાની જીંદગીનો નિકાળ લાવશે. આ સાંભળી તે તુચ્છકારનું, એક્ષ્ટાનું ને બેપરવાહીનું હસ્યો.

“ જોજો હું કરી ખતાવશ, ” તેણીએ ખડખડ ગુરસાથી થરથર ધ્રુજતાં ચીસ પાડી કહ્યું. “ હું બીજી દુન્યામાં ચાલી જઈશ અને ત્યાં જઇ માહારા કીનાંને કેહર તમો ઉપર ત્યાંથી વરસાવીશ. તમારા ઘરમાં જ્યારે, નામોશી, બેઝજજતી, માંદગી કે ખરાબી હશે તે વેળા પેલી જેહાંનમાંથી હું આવીશ. હું પવનનાં ઝાપટાં સાથે તણાઇ આવીશ અને પવનનાં સુસવાટમાં માહારો આપ નાખતો અવાજ તમને સમજવાની હું ફરજ પાડીશ. ”

તેણીએ પોતાનાં કહ્યા મુજબ કર્યું. તે નદીમાં જઇ પડી અને કુબી મુઘ. ત્યાર બાદ પહેલીજ વખતે જ્યારે તોફાન અને વાવીજોડું થયું કે જેને “ ટેરેસ વીન્ડ ” કહેવામાં આવી, ત્યારે તે અહીં માન્યું કે તેની કાઉન્ટેસે કહ્યું હતું તેમ જ થયું હતું અને તે સખત તોફાન કે જે વેળા તે તરફની અગાશી ઉપર એકે પાંદડું ખરીને પડ્યું નહી, કે જે તેને વેહમાંવા બસ હતું. તે જ વખતે અહીંનો વડો દીકરો ગુબર પામ્યો અને ત્યારે તે ઉમરાવે પોતાની બેહસ્ત પામેલી મેહરદારનાં અશાંત રૂઢનાં તે આપ માની લીધા.

બીજી વખત પાછી તે હવા ગગડાટ ને તોફાન થયું ત્યારે અહીં પોમફ્રેટનાં વખતમાં હતું. તેની કાઉન્ટેસ, અચ્ચાનો જન્મ આપવાની તૈયારીમાં હતી અને રાત્રે રડતો કલ્પાંત કરતો પેલો અવાજ પવનનાં સુસવાટ સાથે સમજાયો અને પરીણામમાં બપોર પડતાં તો તે કાઉન્ટેસ એક બાળક બેટાને જન્મ આપી પોતે તેમજ તે તુરતનું જન્મેલું બચ્ચું બન્ને સદાની શાંતીમાં પોદી ગયાં. આવા

ખનાવોથી તે શક વધતો જ ગયો અને લોકો ખીહીવા લાગ્યાં. દરેક વખત કાંઈ દુખ નામોશી કે મોટો સંતાપ તે ઘર ઉપર આવી પડવાનો હોય ત્યારે હંમેશાં જ તે પવન ઝુંકાતો અને પરીણામમાં આરડન ટાવરમાં દરેક જણ એ જોમમાં માનતું થયું એ કુદરતી જ હતું.

અને આવી તે નામાકીત, તે મીલકત-તે મહેલ સરીખાં મકાનમાં હેસ્ટર રાજ્ય ચલાવવા આવવાની હતી.

પ્રકરણ ૩૨

“ ધી ટેરેસ વીન્ડ-અગાશી તરફ ઝુંકાતો તે ભયંકર પવન ”

તે જવાન અલ્બ અને કાઉન્ટેસ પોતાનાં હનીમન માટે છટકી ગયાં હતાં. અને બન્ને જણાં પરમ સુખમાં સુખી હતાં.

તે તેણીને ગામેગામ ફેરવતો હતો. અને પોતાની ખુશાલ તખ્ત પ્રમાણે એલીસ તે બધું જોતી અને મજાહ મેળવતી રહી હતી. તે જાણે તમામ ફેરવાઈ જ ગઈ હતી ગામે ગામની હવા, તમામ સુખ શાંતી ને પ્યાર, એક કેળવાયલા ઉચ વિચારોના ઉમરાવની ચાલુ સંગત ઉમરાવી કુટુંબમાં બેળાતું રહેવું એ બધાંથી ઘણા ટીપાઈ તે એવી બની હતી કે કોઈપણ તેણીને જોય તે એમજ માને કે તે ખાનદાને ઉમરાવ કુટુંબની જ હોવી જોઈએ.

લોર્ડ આરડને તેણીને છટેલ્યન કાર્ટમાં પ્રીએન્ટ કરી હતી જ્યાં તેણીની અપાર સુંદરતાથી લોકો છક થયાં. તેણીએ મોટું સેનસેશન કરી નાખ્યું. તેણીની ખુશ્મરતી તેણીની ટ્રેસ અને બાદશાહી દબદબા બરેલી તેણીની ટેકાવદાર અદા ને બોલવું સાંભળી લોકે લોક તારીફમાં ધસડાઈ ગયું, તે આટલી ટુંક વખતમાં ત્યાં ફેશન અને ખુશ્મરતીની એક રાંછી મીસાલ પુંજવા લાગી. અને એ બધી તેણીની ફતેહ તેના ભલો બરથાર હરખાતે હેયે જોઈ રહ્યો.

“ હું કેટલો નસીબવાળો ” તે ઝોછામાં ઝોછો સોમી વખત પોતાનાં મનથી બબડ્યો હશે “ કેવો નસીબવાળો કે આવી એક સંપૂર્ણ મોહરદાર હું મેળવી શક્યો. સારૂં જ થયું કે હું પેરીસ ગયો નહીં તો મને મારી એલીસ ક્યાંથીજ મળતે ? ”

તે બહુ સુખી હતો, કેટલાક જવાન્યાઓ માફક દરેક છોકરી સાથે ઘેઘાં એડાં તેને જીંદગીભરમાં કાઢ્યાં નહોતાં અને તેથી પોતાનાં આ પહેલા જ હેતનાં જોશથી તે પોતાની મોહરદારને ચાહવા લાગ્યો. હવે તેઓ ફરી હરી ધર જવાનાં હતાં. અને આવી ખુબસુરત કાંઉન્ટેસને તે પોતાનાં બાપીકા મહેલમાં લઇ જવા આતુર અને મગરૂર બન્યો. તેઓ ધર આવ્યાં ત્યારે ઓગસ્ટની આખેરીનો વખત હતો.

મોટા પાયા ઉપર તેઓને આવકાર આપવાની તૈયારી થઇ હતી. તે ગામનાં લોકો, પેનશન ખાતા માંણસો, ને કામદારો તથા આડોશી પાડોશી બધાં સ્ટેશન ઉપર તેઓનાં માલેક અને ઉમરાવને રીસીવ કરવા બેગાં મળ્યાં હતાં.

બધાં ખુશાલ હતાં. દરેક જણ તેને પાછો ફરેલો જોતાં રાજી રાજી થયું. છતાં દરેક જણનાં એહરા કાંઇ વિચારવંત જોવાતા હતા પેલી “ ટેરેસ વીન્ડ ” ઝૂંકાવાની શરૂ થઈ ચુકી હતી હતી તો તેનાં અવાજો ધીમાં નિસોસ હતા, છતાં આ અપસુગન માની બધાં અંદરખાનેથી રડમસ થઈ ગયાં હતાં. આરડન ટાવરની પુરાણી કાર-લરણુ તો તદ્દન જ એ જોઇ હડબડી ગઇ અને તેટલાજ એક જુના ને ધરડા બટલરની સલાહ લેવા લાગી.

જે દીવસે તે ઉમરાવ જોડું આવનાર હતું તે સવાર ઘણીજ તેજસ્વી ગળકતી રંગીલી રૂડી ઉગી, મગર ઉઠતાં સાથેજ નોકરોનું એક ટોળું હાઉસકીપર આગળ દોડી ગયું કે અગાશી તરફની પેલી હવા ઝૂંકાતી હતી, તેણીએ તે બધાંને ગુરસાથી ચુપ કરી નાખ્યાં પણ પછીથી બટલર સાથે મત કરવા તેને તેડી મંગાવ્યો.

“ એમાં આપણે શું કરી શક્યે ઓરડન, ” તે કારભારણે કહ્યું.

દાંતના ડૉક્ટર

ડૉ. જેહાંગીર કાપડીયા.

ડી. ડી. એસ. (અમેરીકા.)

મેલાપ સવારે ૯ થી સાંજના ૭ સુધી.

આદડ આરીએન્ટલ બેંક બીલ્ડીંગ,

૬૫, એશિયનેડ રોડ,

ફ્લોરા-ફાઉન્ટન, ત્રામના શેડની સામે, કોટ,

મુંબઈ.

અમૃતાંજન

(૨૪૨૨૨)

પેનખામ વાપરવાથી તમેને ખાત્રીભરેલો, સલામત, અને તાત્કાળિક આરામ
જરૂર મળશે. તમારું માથું દુખતું હોય, તમે ખાંસી, સરદી,
રૂમેટીઝમ, ચાદાં અને સઘળા દુઃખદરદોથી પીડાતા હોય ત્યારે
અમૃતાંજન તમેને જરૂર ફાયદો કરશે.

એક બાટલીની કીંમત દશ આના.

દરાજનો મલમ:-સઘળા પ્રકારની દરાજ તથા ખુજલીનો ભરસેદાર અકસીર
ધલાજ. ત્રણ વખત લગાડવાથી તદ્દન સફ થઈ જાય છે. દીનની
કી. ૬ આના. દાંતનું મંજન:-આ ઉત્તમ ખુશખોદાર દાંતનું
મંજન પારામાંથી લોહી વહેતું ચાટકાવે છે, દાંત સાફ અને
સફેદ રાખે છે, તથા તેઓને મજબુત બનાવે છે.

દીનની કીંમત ૨ આના.

દરેક ઠેકાણે ઉપલી બધી ચીજો વેચાય છે.

અમૃતાંજન ડીપો, ૨૪૯, ક્રીચર રોડ, મુંબઈ નં. ૧

Telephone No. 20391. Telegraphic Address—'Press Bombay.

By appointment to His Excellency the Right Honourable Sir Leslie Wilson Governor of Bombay.

P. B. Press & Sons.

Automobile Engineers & Carriage Builders.

Numerous Gold Medals, 1st class Diplomas & Certificates of Merit.

Awarded at several Exhibitions in India, Paris, & London.

The House for Rich & Stylish Carriages, Motor Bodies
High Class Finish & Intricate Repairs in Carriages
or Motors a Speciality.

Frere Road, Fort, BOMBAY.

KEMP & CO. LTD.

The Biggest Stockists Throughout India of

The Present Supremely Improved Quality

OIL MIRACULO

મહેરબાની કરી દિન્દના એક આગેવાન ઇંગ્લીશ પેપર

“Indian Daily Mail” નો નીચેનો અભિપ્રાય વાંચશો.

‘Oil Miraculo—A Scientific and Successful Discovery.

Remarkably beneficial in medicinal properties, infallible as a remedy for grey hair, the Oil Miraculo, a deliciously perfumed vegetable oil, is becoming very popular in the hair-oil market. The oil is free from all injurious or disagreeable effects.+++In its medicinal properties it is reported to have cured itches and dandruff. It has turned longstanding grey hair into its original colour and restored weak and decaying hair. This preparation is absolutely stainless, and is worth a trial.’

“હું વેહમી નથી પણ હું ધ્વિષ્ટું છે કે આપણાં ભોડાં અને લેડી આવેજ તેજ વખતે આ બનાવ નહીં બન્યો હતો.”

“માહાફી તેજ ચાહાવું છે, “ તે ધરડો માંથુસ એક નિશાસા સાથે બોલ્યો. “ કારણ આ અવાજ કાંઈખી ખરાખી આરડન કુંડું ઉપર લાવ્યા વગર રહેતો નથી.”

“ પણ ત્યારે શું થવાનું હશે ? ” તે કારભારણ મીસીસ લલવર્થ બબડી. તે નાં કહેતી તો હતી, મગર ખરેખર તો તે એક ધણીજ વેહમી બેરી હતી. “ આ વખત શું થવાનું હશે ? દીલગીરી નામોશી, માંદગી કે મોહત ? ”

“ કેમ કહેવાય ? ” બટલરે વિચારવંત કહ્યું, “ આપણે આશા રાખીશું કે તે માંદગીજ લાવે. કારણ બધાંમાં તેજ સહિથી ઝોખું બયંકર કહેવાય. હમણાં તો બહુજ ધીમેથી અવાજ થાય છે. જોવની મીસીસ લલવર્થ પવન ઝુંકેછ છતાં પાંદડાં તો બધાં જાંત છે.”

તે બન્ને વફાદાર પુરાણાં માંથુસો જોઓ તે મકાન અને તેનાં માલેક ખાતર જીવ કાઢી આપે તેવાં નીમકહજાલ, બાપડાં શીકર કરવા લાગ્યાં.

પેલી તરફ આરડન ટાવર આગળ આવતું તે ઉમરાવ જોડું ખુશાલ હતું. છેક નજદીક આવતાં ખુબસુરત લેડી આરડનનો ચેહરો એકદમ શીકેા પડ્યો.

“ મને ખ્યાલ નહીં હતો કે આરડન ટાવર આટલો બધો ગ્રાન્ડ હશે.” તે નવી પરણી આવેલી લેડી બોલી. “ ઓ લીઓ, તમે ધારોછ કે તમારાં આવા નામાકીત મોટાં મકાનને જેબ આપું તેવી શેઠાંણી હું કદીખી થઈ શકીશ ? ”

“ તું તો રાજનાં તખ્તને શોભાવે તેવી છે એલોસ, ” તેણે સમ્માધનાં જોશથી કહ્યું. જ્યારે તે જવાન ઉપર આ બોલતાં ધણી ઉંડી અસર થએલી જોવાઈ. “ માઈ ડારલિંગ, હું ખુદાનો શી રીતે આભારખી માની શકવાનો છું આવી એક સંપુર્ણ મોહરદાર મને મેળવી આપવા માટે ? ”

તે ઝાડી એક નરમ આંચકા સાથે હવે હોલનાં મોટાં પોખાળ દરવાજા આગળ આવી ઉભી રહી ગઈ. અને એક ટુંક બાણી કરવા ખાતર લોડ આરડન ઉઠીને ઉભો થયો. તેણે તેઓનો ઉપકાર માન્યો, આવો હરખભર્યો આવકાર આપવા માટે, અને હવેથી લાંબો વખત સુધી, તે ગામનાં કાયદા અર્થે તે પોતાની કાંઉ-ટેસ સાથે અહીંજ રહેશે એમ જણાવ્યું.

તાળીઓનાં ગગડાટથી તેનું બોલવું અધાંએ વધાવી લીધું એટલે હવે તે પોતાની મોહરદાર તરફ હસતે ચેહરે કર્યો.

“વેલકમ હોમ,” તે બોલ્યો. “તાહારે ધર બલે પધારી-વેલકમ કાંઉ-ટેસ એફ આરડન.”

તેણે ત્યારબાદ હાઉસકીપર અને બટલરને ઓલખાંણ કરાવી. અને ધીમેથી તેણીનાં કાન પર પડી બબડ્યો,

“જ્યારે માહારા પપા માહારા મમાંને અતરે પહેલા લખ આવ્યા ત્યારે આ બંને જણાં નાકાનાં છોકરા છોકરી હતાં.”

જે ઓલખાંણ કરાવા લાગ્યેક હતી તે ચમ રહ્યા બાદ લોડ આરડને હવે મસ્તતાથી પોતાની મોહરદાર તરફ જોયું.

“તું ચાકી ગઈ હશે એલીસ,” તેણે વ્હાલથી કહ્યું. “તાહારા રૂમમાં જઈ જરા આરામ કરી ચાહે લેવા તને ગમશે?”

“ઓ ઘણુંજ,” તેણીએ તુરત જવાબ કર્યો.

“આપણે કેટલે વાગે ડીનર લખએ છીએ ઓરડન?” તેણે ત્યાર બાદ તે બટલરને પુછ્યું.

“બરાબર આઠ વાગે માહારા લોડ.” જવાબ મળ્યો.

“ત્યારે તો આસાયસ કરવા ખાસો એક કલાક તાહારા હાથમાં છે એલીસ.” લોડ આરડને કહ્યું. “મીસીસ લલવર્થ, તમારાં લેડીને એવણનાં રૂમ્સ બતાવો.”

તે ખુબસુરત મીઠો ચેહરો અને દમામદાર અદાઓ જોઈ, તે કાંઉ-ટેસને બહુજ માનથી નિયું નમી.

“તમારા ઓરડાઓ માહારાં લેડી,” તેણીએ કહ્યું. “પક્ષચીમ

તરફ આવેલા છે. ટાવર માહેલા તે સહી સુંદર ને ખુશનુમાં ઓરડાઓ છે. ”

લેડી આરડન તે હાઉસકીપર અને પોતાની મેડ સાથે ગઈ. તે ઉચ્ચામાંનાં ટેરટથી શણગારેલા મોટા કિમતી ઓરડાઓ હતા જ્યાં થોડી જ વારમાં તેણી માટે ચાહ આવી. ઘણીજ તજુમલથી અનાવેલી પમરતી તે ચાહ હતી. જેનાં વાસણો એટલાં તો ઉંચી મારીગીરીનાં પુરાણ ને સુંદર હતાં કે એ ઘડી જોયાજ કયેં. એમ કહેવાતું હતું કે ‘મારી એનટાઇનેટ’નાં વખતની તે “ટી સરવીસ” હતી.

લેડી આરડને પોતાનો મુસાફરીનો પોશાક બદલી નાખ્યો હતો અને તેણીને કિમતી સાદાં ધરનાં કપડાંમાં, એક ખુબસુરતીનો દરી-આવ રજુ કરતી જોઇ તે કારભારણુ તો ઠસજ થઇ ગઇ, તે દીલ ચોરી લેય તેવી મનોહરતા વધુવાર નિહાળવા ખાતર તેણીએ કાંઈ આહ્વાણું કાઢી વાતો કરવા માંડી.

લેડી આરડન ધીમું મીઠું હસ્તી, તે નાનુક કપ હજી તો પોતાને હોઠે લગાડવા જાય તેટલા કાંઈ અવાજ તેણીને કાને પડ્યો. અને તે ચોંકી ઉઠી.

“એ શું ?” તેણીએ પુછ્યું. “કેવો અજબ જેવો અવાજ. દરીઆના મોજાનો એ અવાજ છે કે તોફાન કરતા પવનનો ?

“પવનનો માહારાં લેડી “તે હાઉસ કીપરે જવામ કયેં “મોટાં પાઇનનાં ઝાડોમાં વાતો પવન કોઇ વાર ઘણો અજબ જેવો અવાજ કરેછ માહારાં લેડી.”

માઈ લેડીએ તે નાનુક કપ તે રૂપાંની ટ્રે ઉપર મુકી દીધું.

“આજે વાવીજેકું થાશે એમ લાગતું તો નહી હતું. ” તે બોલી “સુર્ય તો ઘણોજ જોશમાં ચમકતો હતો.”

“તોફાન કે વાવીજેકું કશું જ નથી માઈ લેડી,” તે કાર-ભારણુ જણાવ્યું “એ તો ફક્ત પાઇનનાં ઝાડોમાં અવાજ કરતો પવન છે.”

પણુ લેડી આરડન તે માને તે પહેલાં, જાતે ખાતરી કરવા

ઉઠી ને બારી આગળ ગઇ, તેણીએ તે ઝીણાં સુંદર લેસનાં પડદા હટાવી નાખ્યા અને બાહરે ડોકાવ્યું. તો ત્યાં સુર્ય પુર જોશમાં પુર તેજથી ચમકી રહ્યો હતો. તોફાનની એકે નિશાની નહોતી અને તે છતાં, કેટલી હવાનો અવાજ તો એવો આવતો હતો કે જંજીરો સખત ઘાવીએડું થતું હોય.

“ સાંજ તો તદ્દન શાંત લાગેજી, ” વિચારવંત તે નવી કાઉન્ટેસ બબ્બી. ફરી એક વાર જંજીરો કેાઘ બંદીખાનામાંથી છુટવા ખાતર હાય સોસારા કરતું હોય તેવો પવનનો અવાજ ત્યાં ફેલાઇ રહ્યો. બાહરની શાંતી અને ખીલકુલ હાલ્યા વગર ખડાં થઇ રહેલા લીલાં ઝાડો તરફ જોતી લેડી આરડન એ પણ સ્થિર ઉભી રહી. જ્યારે તે પાછી પેલી કારભારણ તરફ ફરી ત્યારે ગુંચવાડાનો એક છાપ તે મનોહર મુખડા ઉપર ઉતરેલો જોવાઇ શકાયો.

“ માહારી હંદગી લરમાં આવું અજબ જેવું હું આ પહેલીજ વાર જોઇ રહી છું ” તે બબ્બી, “ તોફાન થતો હોય તેવો પવનનો અવાજ આવે છે છતાં હવામાં તો એક પાંદડુંબી હાલતું નહીં એ શું કહેવાય ? ”

તે ઘરડી હાલિસ કીપરનો એકરો શીકરથી શીકો પડ્યો છતાં તેણીએ ચુપકાદા અખત્યાર કરી રાખી. તેણીએ ઠરાવ કર્યો હતો કે આવતાંની સાથે આવી ભયંકર ખીનાંની વાત તેણીએ પોતાની શેઠાં-ણીને જણાવવી નહીં ને તે મુજબ પોતાનો ઠરાવ તેણીએ પાળ્યો. તે આ વેદમી માન્યતા વિષે કશુંજ બોલી નહીં.

જમવાનો વખત થતાં, સુફેદ સેડીનનાં કિમતી પોશાક અને ઝગકતા હીરાનાં શણગાર સાથે એક અપસરા જેવી ખુબસુરત અને એક રાજકર્તા જેવી દમામદાર દેખાતી લેડી આરડન જમવા નિચે ઉતરી. ખ્યારથી હસી બોલી જમતી વખતે, એકબીવાર તેણીને પેલા અજબ રીતે અવાજ કરતા પવનની યાદ તો થઈ જ નહીં, કે તે પોતાનાં ધણીને એ બાબદસર પુછે તેમજ વળી પેલી કંગાલ ગઇ ગુજરી-પેલાં ખુનનાં ભેદનો બી તે વેળા સ્વપ્ને ખ્યાલ થઇ શક્યોજ નહીં.

“ નવરાસ ” ના વાંચકોનું તથા હમારા માનવંતા આહકોનું,
કાપડીઆ ખ્સાઉઝ એમ્પોરીયમના માલેકો લલો દુવા સાથે

નમનતાઈપુર્વક ધ્યાન ખેંચે છે કે:-

હો વેસ્ત તથા છેલ્લામાં છેલ્લી ઢપના જમ્પર્સનો ગંજવર
સ્ટોક હમારે ત્યાં હંમેશાં મલશેછ.

ફીટીંગની ગેરંટી એટલે

જમ્પર્સ ખરીદ્યા પછીયી નાનાં મોટાં કરી આપવાં તથા બદલી
આપવાની ફેસીલીટી હમારે ત્યાં દરેકને માટે છે.

હોઝીઅરો તથા પરચુટણ કાપડ માટે તદ્દન નવુંજ

Department ખોલવામાં આવ્યું છેછ.

Try Once.

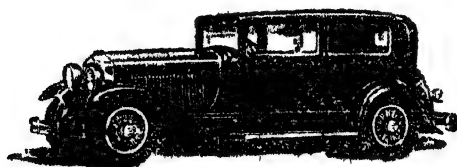
સાડી, કોરો, ઝલલાં અને કસબ કામમાં દરેક જતની
વેરાયટીઓ તમામ કલરોમાં મોટા જથામાં મળશે.

લગ્ન—નવજોત તથા સગનવંતા ટાંકણા માટે કાંઇપણ ખરીદવું
હોય તો અમેને કનસલ્ટ કરજો. અને તે યાદ રાખવાને
આ અહના સેવકો બલામણુ કરે છે.

કાપડીઆ ખ્સાઉઝ એમ્પોરીયમ

(ખ્સાઉઝોની આલીશાન દુકાન)

ન્યુ ચરનીરોડ, ગીરગામ, મુંબઇ નં ૪.

પોતાની મેળેજ જાહેર થતી કીંમત

વેચનારાઓ નીખાવસ દીલથી તમને કહેશે કે ડોજ બ્રધર્સના સારા નામને કોઈપણ માટીએ જેળ આપી હોય તેવી સઘળી ગાડીઓમાં નવી ડોજ બ્રધર્સ સીક્સ સૌ કરતાં વધારે અપવાદરૂપ કીંમતની છે.

આટલી જુદા કીંમતમાં કોઈપણ વેચાયલી ગાડી કરતાં આ ગાડી બહુજ લપકાળંધ, બહુજ સલામત અને ઘણી જ સહેલાઈથી ચલાવી શકાય તેમ છે. એમ પોતાનો મત આ ગાડીના માલીકો જાહેર કરીને તેઓ ઉપરની વાતને ટેકા આપશે.

પરંતુ નવી ડોજ બ્રધર્સ સીક્સ પોતાની મેળેજ બળ, જીવ્યતા, ઝડપ અને સ્થાઈલમાં નીશ્ચયાત્મક રીતે છેવટની વાત રજૂ કરશે.

New

Dodge Brothers Six

વેચનારાઓ:—

બોમ્બે સાઈકલ એન્ડ મોટર એજન્સી, લીં.

૧૬, ન્યુ ક્વીન્સ રોડ, મુંબઈ.

શાખાઓ:—લાહોર, કરાંચી, નાગપુર, અંબાલા, કલકાત્તા
અને મશીક (દરેક પરસીઆ).

મકરણ ૩૩

“ આરડન કુટુંબની બધી કાઉન્ટેસમાં તું માહારી રાંછી
સઉથી ચઢીઆતી છે ”

લોકોએ ગરમ જીગરથી અને ઉધાડા હાથો સહીત તે નવી
કાઉન્ટેસને આવકારથી વધાવી જ લીધી. આસપાસનાં અમીર ઉમરાવ,
આડોશી પાડોશી સઘળાં તેણીને જોવા ને માન આપવા દોડી આવ્યાં.

અને આરડન ટાવરમાં વારંવારની ખાંણી પીણી, અને ડાન્સ
જમી રહ્યા. લેડી આરડને ખુશાલ એક ગમ્મતભરી જીંદગીમાં
હોમાવ્યું. કંગાળ ગઘ ગુજરીનો ખ્યાલ તેણીએ જખરીથી આજી
કર્યો. તે તો હવે એલીસ-કાઉન્ટેસ એફ આરડન-આરડન ટાવરની
મગરૂર શેઠાણી હતી તો હેસ્ટર બ્લેરની કંગાળ ગઘ ગુજરી યાદ કરવામાં
હવે ફાયદો જ શો ?

તેનો ભરથાર તો તેની ઉપરથી મરીજ ફીટતો હતો. બલકે
તેને પુંજતો હતો. સુંદરમાં સુંદર ડ્રેસીસ, કિમતીમાં કિમતી ધરેણ્યાં
તે તેણી માટે લાવતો. લોકો તેની ખુબસુરત મોહરદારને વખાંણતું
ત્યારે તેનું જીગર સુખમાં ઠરી રહેતું. તેણીને જોતાં જ તેની આંખો
ખારથી ચમકતી અને તે બધાનાં બદલામાં તેટલાજ વાહાલ વફાદારી
અને બકતીલાવથી તે જવાન સુંદરી પોતાનાં ઉમરાવ ભરથારને ચાહતી.

લેડી આરડને તેણી માટે કાંઈ કાંઈ પ્લાન્સ ઘડ્યા હતા. પહેલાં
થોડા મહીનાં ક્રીસ્ટમસ સુધી તો અતરેજ રહી, ત્યાર બાદ લંડનની
એક સીઝન તેણીને તે આપવા આતુર હતો. તેણી ત્યાં જ સેન-
સેશન કરી મુકશે ને વખાંણ મેળવશે તેનાં વિચારો અત્યારથી જ
કરી તે ખુશ ખુશ થતો. તે હાલ પોતે પોતાનાં સુખમાં એટલો
મસ્ત બન્યો હતો કે પોતાની આસપાસનાં બધાંનેજ સુખી જોવા તે
આતુર બન્યો અને પરીણામમાં જાતે ધ્યાન આપી પોતાનાં તે
ગામનો વહીવટ બધાંને લાલ મળે તેમ ચલાવા લાગ્યો.

“ હું ઇચ્છું કે એલીસના કોઈ સગાંવહાલા કે દોસ્તો હો. ”

તે વારંવાર પોતાનાં મનથી બળડતો. “ જો તેમ હતે તો તે બધાંને નિહાલ કરી નાખવા હું કેવો ખુશી થતો. ”

મે મહીનામાં તેણીને લંડન લઇ જવાનો તેણે ઠરાવ કર્યો. ડચેસ ઓફ ગ્લેનકુન તેણીને લંડનની ફેશનેબલ સોસાયટીમાં ઇન્ટ્રો-ડ્યુસ કરનાર હતી. અને એક વખત તેમાં દાખલ થઇ કે પછી તે જે હોહોકાર ત્યાં મચાવી નાખશે તેના ખ્યાલ લોર્ડ આરડન બરાબર કરી શકતો હતો.

એક સપ્ટેમ્બરની રલીઆમણી સવારે ગુલાબોના પમરાટ વચ્ચે લોર્ડ અને લેડી આરડન નાસ્તો ખાતાં બેઠાં હતાં. તેઓ એકલાં હતાં. અને સસારને લગતું આ મિત્ર જોટલું રમણ લાગતું હતું તેટલું બીજું બાગ્યે જ લાગે. સુફેદ લેસનાં પડદાઓ બાજુએ ખસેડી નાંખવામાં આવ્યા હતા. અને સુર્યની રેખા જળકાટભરી રીતે અંદર આવતી હતી. નાસ્તાની ટેબલ ઉપર ખુદ તે સોનેરી ચળકાટ પંથરાઈ રહ્યો હતો, જે ઉપરનું કિમતી ચાંદી કામ, નાજુક ચાંચનાં વાસણો, અને રંગબેરંગી ફુલો, અજબ તેજસ્વી લાગતું હતું. લોર્ડ આરડન સુખી હરતે મગર ખુબસુરત ચહેરે બેઠેલો હતો. જેની બાજુમાં તેની મનોહર મોહરદાર સવારનાં સફેદ લેખાશમાં આંજી નાખનારી હદ સુધી ખુબસુરત ને દમામદાર દેખાતી અવાર નવાર હેતથી પોતાના પતી તરફ નજર કરતી બેઠી હતી.

“ મેં આટલી સરસ દરીઆ અને જમીનની મેળવણી સાથની બીજી એકે જગ્યા જોઇ નથી, આરડન ટાવર ખરેખર એક ખુબસુરતી જ છે. ” લેડી આરડન કહેતી હતી.

“ ને એવી બીજી મીલકત કેથે છેબી નહીં ” મગરૂરીથી તે જવાન માલેકે કહ્યું. “ માહારા મનથી તો આરડન ટાવર સઉથી સુંદરમાં સુંદર જગ્યા છે. ”

“ લીઓ ” લેડી આરડને કહ્યું. “ આપણે અહીં આવ્યાં છો ત્યારનાં પારદી ને ડીનર ને ડાન્સની ધધુખરમાં એવાં પડેલાં કે તમે જાણો છો, મેં આરડન ટાવર હજી તો આખો ફરીને જોયોયી નથી. ”

“ કેવું અજબ જેવું ! ”

“ ને મને તો આ બહાલાં મકાનનું ખુણેખુણું ફરીને જોવું છે.”
તે બોલી. “ હું અત્યારથી જ તેની ખુમસુરતીને ખાતર તેને એટલું
આહુંછ કે અહીંની દરેકે દરેક ચીજ મને ફરી ફરીને જોવા ને
જાણવા ગમશે.”

તે ખુશી થએલો લાગ્યો.

“ જો આજની સવારે તને કુરસદ હોય એલીસ, ” તેણે કહ્યું.
“ તો ચાલ માહારી સાથે હું તને ફેરવીને તે દેખાડું, પણ યાદ
રાખજે કે આ જગ્યા ઘણી મોટી છે ને એકજ વખતમાં તે આખી
જોઈ વળતાં તું ઘણી થાકી જશે. તે એક મોટી મુસાફરી જ
થઈ પડશે.”

“ ત્યારે તે મોટી મુસાફરી આપણને લેવા દો. ” ખુશાળીથી
હસતાં તે બોલી. “ આપણા જ ઘરમાં મુસાફરી કરવી એ લગાર
ગમ્મત ઉપજાવનારું લાગશે.”

“ તને ખ્યાલ નથી.” લોર્ડ આરડને તેણી તરફ જોતાં કહ્યું.
“ કે આ પુરાણી મીલકત કેટલી બીચાર ને અજબ જાતની છે.
ઝોરડે ઝોરડે તે રૂમની પુરાણી માન્યતાઓ અને કહાણીઓ છે.
ચાલ તુંને ગમે તો હું બતાવું. મને તો તાહારી સાથે ઘણીજ મજા પડશે.”

તે એક ઉતાવળી, ગ્રેસપુલ દમામદાર અદાથી ઉઠી ઉભી થઈ
ને પોતાની ખુરશી બાજુએ હટાવી નાંખી. એ દેખાવ વરશે પછી
લોર્ડ આરડન યાદ કરતો રહ્યો. વરશે પછી આજે જોયેલી તેમ
જેથી સીધી ટટાર રૂબાબદાર ને સુર્યનાં ઝળકાટ જેવી તેજસ્વી તેણીને
પોતાની સામે ઉભેલી તે યાદ કરતો જ રહ્યો—તે હસતો મગર ચહેરા
તે દમામદાર અદા, અને તે સફેદ લેસનાં પોશાકવાળું મરોડદાર બદન !

“ ચાલો હમણાંજ ચાલો લીઓ, ” એકદમ આતુરતાથી તે
અમડી. “ હું ચાકવાની નથી સામી મને મજા પડશે.”

અને ખરેખરજ તેણીને મજા પડી. એકાદ નવું ગામ જોતી હોય
તેવું જ તે પુરવાર થયું. તેણી એક પછી એક ઝોરડાઓ જોતી ગઈ

જેની કહાણી તેના ભરથાર હસ્તે એહરે તેને સમજાવતો રહ્યો. આખરે તેઓ એક ઘણીજ મોટી અને પોહળા ફેરીડોર, ખુદ્દો ઉમ્મસવાળા ખારીઓથી ભરપુર હતી ત્યાં આવી લાગ્યાં. તેની જમીન રાતા ગાલીઓથી શણગારેલી હતી. અને તે એટલો તો નરમ અને જાડો હતો, કે અડધા પગ અંદર પેસી જતા. સુફેદ પુતળાઓ આરટીસ્ટીક ટેસ્ટથી ગોઠવી મુકેલાં હતાં. અને તે એવા તો ભવ્ય શણગારથી તે ફેરીડોર દીપી રહી હતી કે બે ઘડી જોયા જ કર્યે.

લેડી આરડન હસ્તે એહરે તે બધું વખાણથી જોતી ઉભી.

“કાંએ લીઓ,” તે બોલી, “પશચીમ તરફની વીંગ કરતાં ખી આ બાજુ તો વધારે રળીઆમણું લાગે છે.”

“હા પણ આ તરફની જગ્યા ખીલકુલ વપરાશમાં લેવાતી નથી.” તે બોલ્યો. અને તેના હેન્ડસમ એહરે ઘેરાઈ આવતો જણાયો.

“એમ કાંએ ?” લેડી આરડને પુછી જોયું.

“આ જગ્યાને “લેડી સીખીલાની ફેરીડોર” નું નામ અપાયલું છે.” તેનાં ભરથારે જણાવ્યું. અને સામી તરફનાં ત્રણ ઓરડા ખતાવતાં ઉમેર્યું. “આ ઓરડાઓ ખી લેડી સીખીલાનાં જ છે.”

“અને લેડી સીખીલા કોણ હતી ?” તેણીએ ઉતાવળે સવાલ કર્યો.

“એ વાત હું તને નહીજ જણાવું તેજ બહેતર થશે.” લોર્ડ આરડને વિચારવંત કહ્યું. “એને માટે નહી બોલીશું તેજ ઠીક છે.”

લેડી આરડને અજાયબીથી પોતાની આંખો તેની તરફ ઉઠાવી.

“કાંએ લીઓ તેનું કાંધ કારણ ?” તેણીએ પુછ્યું.

“માહારી ડારલિંગ એલીસ,” તેણે કહ્યું. “તું કાંએ કરીને પુછેછ તો કહે કે હું એક સુફેદ પવિત્ર અને ખીલતી કુમળા કળા ઉપર કાળો સાહીનો ડાઘ પાડી શકું વાઈ ?”

“હું તમારું કહેલું સમજી શકતી નથી.” તેણીએ તાજુખીમાં કહ્યું.

“માહારી આંખમાં માહારી એલીસ, તું જેટલી સુંદર છે તેટલીજ પવિત્રખી હું તને ગણું છું. તો લેડી સીખીલાની કહાણી તાહારા જેવી આગળ માહારાથી કેમ કહેવાયખી ?”

તે એકાદ પણ ડધાઈ જ ગઈ. જાંણે જાદુથી હોય તેમ, સ્કોટ-લન્ડ ખાતેનું તે બંદીખાનું, તે કોર્ટ અને જજ, તે જ્યુરી અને તેને પસાર કરેલો અભિપ્રાય સઘળું તે ખ્યાલી આંખોથી જોઈ રહી, અરે ખુદ ખુનનાં ભયંકર વાંક માટે શકમંદ ગણાયલી તે એવી તે કાણ હતી કે તેને તેનો ભરથાર આટલી પવિત્ર ભલી ને નેક ધારે કે એક વડવા ખાનુની નહીં પસંદ કરવા જોગ કહાણીખી તે તેણીને કહેતાં અચકાય ?

લોર્ડ આરડને સામેનાં ત્રણ ચોરડા માહેલો એક ખોદ્યો. તે એક કંધખી ફરનીચર વગરનો ખાલી પણ સુંદર ચોરડો હતો જેની એક દીવાલ ઉપર એક મોટી તસ્વીર ઉઘી કરી ટાંગેલી હતી.

“આ ચોરડામાં હું છેક નાહાનો છોકરો હતો ત્યારે આવેલો તેજ” લોર્ડ આરડને કહ્યું. “આ તે જમાનાંમાં લેડી સીખીલાનો “ખુડવોઅર” ગણાતો હતો.”

“મને તેવણ માટે બધું કહો લીઓ,” એલીસે માંગી લીધું. “નહીં તો મને તે નામ સંતાપતું જ રહેશે. હું આ પીકચર જોઉં ?”

“એ લેડી સીખીલાની જ તસ્વીર છે,” લોર્ડ આરડને કહ્યું. “ને આ ધુળ મટોડાં ઉપરથી લાગેછ કે વરશેા ઉપર ઉલટાવી નાખી મેં ટાંગેલી તેમની તેમજ રહેવા દેવામાં આવીછ. જો એલીસ એ સખી જેવી હોય તો જો, તે એક ખુબસુરત ચહેરો છે.”

લેડી આરડને તે તસ્વીર ઉલટાવી ખ્યાનથી પોતાની નજર તે પીકચર માહેલા મુખડા ઉપર ટાંકી અને ખરે જ તે એક નાદર નકસ ખતાવતો અતી દીલજીત ચહેરો હતો. જવાન, ગુલછડીનાં પુલ જેવું નાળુક ને મરોડદાર તે બદન હતું. ખીલકુલ ફિરેસ્તા જેવો નિરદોશ તે મીઠો ચહેરો અને એક બાળક જેવી પાકીજગી અને મનોહરતા રળુ કરતી બે જુલુ સુંદર આંખો હતી. તે વાળો સોનાં માફક ચળકતા જણાતા હતા. તે રોળુકદાર મોઢાંની દાખડી દેખાડતા હસતા તાજ ખીલતી ખેરીઝ જેવા લલચાવનારા હોઠો, અને કમાનદાર ભવાં સાથનો તે મુખડો, આંજ નાખે તેવી જ ખુબસુરતી ખતાવતો હતો.

“ અને આ લેડી સીખીલા છે ? ” લેડી આરડને પુછ્યું. “ જુઓ સ્ત્રીઓ, તે પણ માહારી તરફ પોતાની બધું આંખોથી જોતાં હોય તેમજ માહારી સામે જોઈ હસી રહ્યાં છે. ”

તે અર્લનો મગર ચેહરો ઘેરાઈ આવ્યો. તેણે નાખુશીનો ચીદ્યો ચઢાવ્યો.

“ એવું એવું નાં ખોલ એલીસ ” તેણે કહ્યું. “ તાહારી તરફ જોઈ તેવણ હસે એવું હું ચાહાતો નથી. ”

“ તેવણ કેટલાં જવાન ને નિરદોશ લાગેછ લીઓ, ” લેડી આરડને કહ્યું. “ તેવણનું હસ્તું ખીલકુલ એક બચ્ચાં જેવું જ છે. ”

“ નિરદોશતા અને તેવણ બચ્ચે કાંઈ જ સંબંધ નહોતો. ” કરડે સાદે લોર્ડ આરડને કહ્યું, “ હું તને કહીશ એલીસ તેવણે શું કીધું હતું તે. અને ત્યારે જ તું સમજી શકશે કે તેની સખી દીવાળ ઉપર ઉઘી કરી દઈ, તેનું નામ બાળી નાંખી, નહીં લેવાનાં સોગંદ તેનાં ધણીએ કાંચે લીધા હતા. હું તને કહીશ કેમકે ઘરને લગતી બધી વાતો ને માન્યતાઓ તું જાણે તેજ બહેતર છે તે ધણીજ જવાન હતી. ખુદ આ તસ્વીર પડાવી ત્યારેખી તે બહુ જ જવાન હતી. તેનો ભરથાર અર્લ એડેલબર્ટ, જ્યોર્જ ખીમ્મના વખતમાં આપણાં આ મકાનમાં રાજ ચલાવી ગયો હતો. ”

“ માહારો તે વડવો જ્યારે પહેલવહેલી આ લેડી સીખીજાને મળ્યો ત્યારે તે અઢાર વર્ષની ઉમ્મરનો હતો. અને તેણીને જોતાં જ તે પોતાની શુદ્ધ બુદ્ધ ખોધ તેણી ઉપર મોહીત થયો. તે એક ઈંગ્લીશ ઉમરાવની ખીજ દીકરી હતી. અર્લ એડેલબર્ટ તેની તરફ બહુ જ ભક્ષાધથી વરત્યો. તે ગરીબ હતી. છતાં તેણે તેણીને પરણી પોતાની બધી દોલત તેને ચરણે ધરી. તેણે તેણીને ચાહી બધેકે પુંજ હતી. અને તેણી ઉપર પુખ્ત વિશ્વાસ રાખ્યો હતો. તેણી જવાન દેખાવળી અને રમત્યાળ હતી અને તે તેથી તેની સંગતમાં જરાખી સુખી રહી શક્યો નહી. તેને જે નહી ગમતું તે તેણીને જરૂર જ ગમતું. તે મોજ મજા કરી દરેક મોજ ભોગવતી જ્યારે તેની ખુશી કે મરજી ઉપર જરાએ ધ્યાન આપતી નહી. પરણ્યા પછીનાં પહેલાં જ

મીઠાઈ! મીઠાઈ!! મીઠાઈ!!!

ફેશનેબલ સ્ટાઇલની તરેહવાર જાતની મીઠાઈઓનું
“પાયોનીયર” ખાતું.

ધી રોયલ ફ્રેન્સી સ્વીટમીટ સેલુન

કમરૂદ્દીનની મીઠાઇ

વેલાત તથા અમેરીકામાં પણ એટલી બધી વખણાઈ છે કે દર મેલે
તરેહવાર જાતની મીઠાઈના પારસલો રવાના થાય છે.

મુખ્ય તેમ જ દેશવરોમાં કમરૂદ્દીનની મીઠાઇ દરેક કોમોમાં
એકે અવાજે વખણાઇ છે.

માલેકની જાતી દેખરેખ, ઉત્તમ મેનેજમેન્ટ. ઉંચામાં ઉંચો મસાલો
સોળું ઘી, -મધ્યમ ભાવ- પુરું જોખ એ જ હમારી ફતેહનો પાયો છે.

હમારે ત્યાં દરેક જાતની મીઠાઈ ઓરડર મલવાથી થોડા કલાકમાં
બનાવી આપવામાં આવે છે તેમજ જે મીઠાઈ જેઘએ તે હમારી
ત્રણે દુકાનમાંથી કોઇપણ વખતે તૈયાર મલે છે.

હલવાનો રાજ રોયલ હલવો જરૂર ટેસ્ટ કરી જુઓ. હમારો સ્વાદિષ્ટ
પીસ્તાઇનો, મલાઇનો તથા દુધનો હલવો ખાશો તો મોહકમાં સ્વાદ
રહી જશે. પીસ્તાઈ હલવો, વેનીલાનો હલવો, મલાઈનાં ખાનું,
અધરણીના લાડવા, બદામની બરફી, મધમધતી જલેબી, સુરતી
મેસુર, પસ્તાંની બરફી, માવાના પેંડા, સુતરફેણી,
જામનગરી માવાનો મેસુર વીગેરે.

મુખ્યના ૪૫ વરસના જાણીતા મીઠાઈવાલા કમરૂદ્દીન ઇલરાહીમજી.
વસીઆમલ બીલ્ડીંગ, બારીઆ મેનસનસ, દીના બીલ્ડીંગ.
ચરનીરોડ જંકશન પાસે ગ્રાંટરોડ. કાર્ડ મારકીટ સામે. નળબજાર.

માલેક—ક મ રૂ દી ન ઈ લ રા હી મ જી.

સં ભા લો !

બનાવટી જાહેર બેબેશીથી

૧૬"×૨૦"ના રૂ. ૪)માં ફક્ત મશીનથી થયેલા (વગર ફીનીશના) અથવા

નાની સાધજના કૉમન ફીનીશના એન્લાન્ડમેન્ટ મેગની ઠગાવા પહેલાં

સાવચેતી રાખી અમારે ત્યાં તપાસ કરવા જીલ્લા નહીં.

તેમજ ઓરીજનલ ફોટો જોયા વગર ઓટા લપકાદાર સેપલ ઉપર

વિશ્વાસ રાખશો નહીં. અમારે ત્યાં ગમે તેવા ઝાંઝા થયેલા તમારા

નાના અગર મોટા ફોટા ઉપરથી અથવા બીજા નવા ફોટા મફત લઇને

કોઇ પણ

અનલાઈન મેન્ટ

ધણી જ સસ્તા

પ્રકારના

ભાવે

ફંપલીટ ફીનીશ કરી આપવામાં આવે છે.

ઝુપમાંથી કોઇપણ બેકિંગનો ફોટો છુટો પાડી એન્લાઈન કરી આપીશું.

શોરૂમ જોવા માટે ખુલ્લો છે. નાની મોટી સાધજનાં આઈલિ, વૉટર,

પેસ્ટલ, સેપીયા બ્રાઉન કે બ્લેક એન્ડ વ્હાઈટ ફીનીશીંગ

એન્લાઈનમેન્ટ માટે પ્રાઈસ લીસ્ટ મફત મંગાવો.

એમ. જી. માલગુંડકર, અનલાઈન મેન્ટ સ્પેસીઆલીસ્ટ.

૧૬૨, હોરનબીરોડ, કોટ, મુંબઈ. જે ઇ. મોટી કોફી મચેટની બાજુમાં.

(૧) સંતોકની પચાસ વરસની મશહુર આંખનાં દરદોની અકસીર દવા “નુરે ચશમ”-આંખનું ડુલું, મોતીયા, ખીલ, ઝાંખ, લાલાસ વગેરેનો અકસીર ઉપાય. કો. નાની શીશી રૂ. ૧) મોટી શીશી રૂ. ૨)

(૨) સંતોકનું “ખારા તલાવ મેડીકલ હોલ”નું પચીસ વરસ થયાં પ્રખ્યાત થયેલું “સરકેશીઅન હેર-ઓ-લ-”-મે. આ તેજ માથે લગાડવાથી બાલ કાળા, ચળકતા, સુંવાળા અને લાંબા થાય છે તથા બાલ ખરી પડતા અટકે છે-કોમલ એક શીશીનો રૂ. ૧).

(૩) ખરપસું અથવા ખરજવું મટાડવા માટે અકસીર યુનાની દવા.

આ ત્રણે દવાઓ નીચલે ઠેકાણે મલે છે:-

૨૮, “સ્ટેશન ટેરેસ”-બીજે માળે.

આંટરોડ સ્ટેશનની પાસે, સ્લેટર રોડ.

આઈ ગુલબાઈ હોરમસજી સંતોક પાસેથી ચળશે.

વર્ષમાં તે શોધી કાઢી શક્યો કે તેણીએ તેને છેતર્યો હતો-ધણી જ ભયંકર ને ખરાબ રીતે-તેણી છુપી રીતે પરણેલી હતી, એક તેનું બચ્ચુંબી હતું અને તે જ્યારે લોર્ડ અર્લ એડેલબર્ટને પરણી ત્યારે તેનો આગલો ધણી જીવતો હતો. જો કે તેણી પાછી પરણી પછી થોડા જ મહીનામાં તે આગલો મરી ગયો હતો ખરો.

પ્રકરણ ૩૪

અમે આરડન કુંદુબનાં ‘છેતરવાનું’ કદી માફ કરતાં નથી.

“અર્લ એડેલબર્ટ કાંઈ સખત માણસ નહોતો.” લોર્ડ આરડને પોતાની કહાણી આગળ ચલાવી. “જો તેણીએ તેની સાથે પરણવા પહેલાં બધું ખરું કહી દીધું હોતે, તો તે જરૂર જ તેને માફ કરી સામો તેનું ને તેનાં ધણીનું પુરું થવા પૈસાની મદદ કરતે. જો તેણીએ તેનાં પહેલા ભરથારનાં મોહત પછીથી બી લોર્ડ એડેલબર્ટને જણાવ્યું હોતે તોબી તે એટલો બલો હતો કે જરૂરજ તેણીને માફ કરી પાછો પરણતે. પણ તેણીએ તો જાણી જુજ તેને છેતર્યો. અમે આરડન વાલાઓ કદીબી છેતરવાનું માફ કરતા નથી. જો ગમે તેવો ગુનાહ હોય તો સાચી રીતે કબુલ કરી દેય તો અમે માફ કર્ય, મગર એક વાર છેતર્યું તો પછી તેની સાથે અમે હંમેશનો છોડો છોડાવી દેઈએ છીએ.”

આ બેલતાં લોર્ડ આરડને જોયું નહી કે તેની પરણેતરનો ખુબસુરત ચેહરો પહેલાં એકદમ લાલ ને પછી શીઝો મારી ગયો હતો. તે ગભરાયલી લાગી.

“પછી જ્યારે અર્લ એડેલબર્ટ ખરી હકીકત જાણી, ” લોર્ડ આરડને આગળ ચલાવ્યું. “ત્યારે તેણે તેણી ઉપર દયા કરી નહી. તેણે તેણીને કાઢી મુકી. તેણીને અત્યંત મોટી રકમ દર માસે મળે એવી ગોઠવણ કરી, તેણીનાં બધાં કપડાં ઝવેરાત અને તેણીનાં આરડનું જરાકે જરા ફરનીયર તેણી ઉપર ધકેલી આપ્યું પછી

તેની સખી દીવાલ ઉપર ઉધી વાળા દીધી અને ફરીથી તેનું નામ લીધું નહી. ”

“ ઘણું સખત પગલું કહેવાય. ” એલીસ ધીમે સાદે બોલી. “ કદાપી તે પોતાની કહાણી કહેતાં બીહીધી હોય. ”

“ સખત પગલું ? ” લોર્ડ આરડને તાણુબીમાં પોકાર્યું. અને આ પહેલી જ વાર તેને આટલો ગુસ્સે થયેલો તેણીએ જોયો. “ હું તેમ ધારતો નહી. જેઓ સાચી રીતે ચાહી જાંણનાર છે તેઓ છેતરવાનો ગુનાહ કદી માફ કરી શકે જ નહી, અને એ બાબદમાં એલીસ હું બી માહારા વડવા જેવો જ છું. જો મને કોઇ વિશ્વાસથી બધું કહે—કશુલ કરે તો હું કોઇ બી ગુનાહ માફ કરું. પણ મને કોઈ છેતરે ને તેનું પાપ હું પોતે શોધી કાઢું તો તે હું કદી જ માફ કરું નહી. ”

“ તમે તે ગુનેહગારને ચાહાતા હોવ તો પણ નહી ? ” એલીસે પુછ્યું.

“ માન વગર પ્યાર હોઇ જ કેમ શકે ? ” લોર્ડ આરડને કહ્યું. “ જો લેડી સીબીલા માહારી બૈરી હતે, તો પણ હું એ જ માફક કરતે, જો તે મને પોતાનાં પહેલાં લગનનો ભેદ જણાવ્યા વગર પરણતે તો હું બી એ જ ફેજ તેણીને કરતે. ”

તેની નજર તેવામાં તેની તરફ પડી. અને તે ગભરાટ અને અજાણ્યપણથી ચમકી ઉઠ્યો. તેની મોહરદારનાં નાજુક હાથમાં પકડાયેલી પેલી પીકચર ફેમ એકદમ નિચે પડી ગઇ, જ્યારે તે પોતે ફીક્કી ધ્રુજતી, લગભગ બેહોશ થઇ પડતી વખતસર તેણે તેણીને પોતાનાં હાથોમાં પકડી લીધી. તેણે તેણીને મજબૂત પકડી રાખી, પ્રીતિથી તે સુંદર વાળો સમા કર્યા અને ઘણી મોહખતથી અનેક મીઠાં નામે બોલાવતો તે તેણીને જોઇ રહ્યો. તેણીને વગર વિચારે આકવી નાખવા ખાતર તે બોલો બાપડો પોતે પોતાની સાથે ખીજવાઇ ઉઠ્યો.

“ હું જાણતો હતો જ કે તું આકી જશે. ” તે અતવત કરતાં.

બોલ્યો. “ માહારે તાહારી સંભાળ લેવી જોઈએ ને હું આ શું તુંને થાકવી રહ્યો છ. તું મજબુત નથી એલીસ જો કે તાહારા ગાલો તો તંદરોસ્તીની આગાહી આપતા સદા ગુલાબી રહે છે. ”

તેણે હવે લેડી સીબીલાનું પીકચર બાબુએ મેલી દીધું અને ધણીજ કાળજીથી પોતાની મોહરદારને તેનાં ઓરડામાં લઈ જઈ બારી આગળ કે ન્યાંથી ધુલોનો મીઠો પમરાટ આવતો હતો ત્યાં એક સોફા ખેંચી તે ઉપર તેણીને લેટાડી અને પોતે મીઠાસથી વાત કરતો પાસે બેઠો. એ દરમ્યાન લેડી સીબીલાને તો તેઓ લુકી જ ગયાં.

ઉનાળો બી પુરો થયો. અને નાતાલનો વખત હવે પાસે આવતો હતો. તેથી લોર્ડ આરડન બહુ કામમાં રહેતો હતો. લેડી આરડન તદ્દન તંદરોસ્ત ખુશાળ અને સુખી હતી. તે માનતી હતી તેમ પ્યાર અને બેલવનાં રાજ્યમાં તે સલામત હતી. અને તે માટે તે પરવરદેગાર આગળ રડતી આંખે હઝારો હઝાર દુઆ ગુજારતી, આટલું સુખ આપવા તેનો આભાર માનતી. રે ખુદા જો તેને આ પ્યાર મળતે નહીં તો બાકીની જીંદગી એ ખરેખર કેવી કંગાળ પસાર થઈ હોત તેનો ખ્યાલ કરતાં તે કમકમાટી ધ્રુજ રહેતી.

એમ છતાં એ બધાં સુખ સાથે તે ધણીકવાર હૃદયી ન્યાહા દુખી થઈ જતી એજ ખ્યાલે કે તે એક જુદાં જીવન જીવતી હતી. એક ભેદ પોતાની છાતીમાં છુપાવી ફરતી હતી. નો વળી તે તુરંતજ મન મનાવતી કે દુન્યાએ તેણીને ગુનેહગાર લેખી તેમા તેણીએ કાંએ જળવું બળવું અને આવેલું સુખ ફેંકી દેવું જોઈએ. એ ફક્ત હિમત કરી તે ખરી બીનાં પોતાનાં ધણીને જણાવી શકતી હતે !

વખત જતાં એ ખ્યાલો અને અંતકરણનો ડંખ કે તે પોતાનાં ધણીથી કાંઈ છુપાવતી હતી, એ વાત ધામે ધીમે તે ભુલતી ગઈ. તે ઉમરાવ કુટુંબની ફેશનેબલ દુન્યામાં વસ્તી કાઉન્ટેસ ઓફ આરડનને તે કંગાળ ગઈ ગુજરી માટે વિચાર કરવાનો હવે વખત પહોંચી શકતો નહીં. એટલી તે હાલની પોતાની સુખકારક મોજમગ્નહ અને આનંદમાં સુખી હતી. શું તેણીનું એ સુખ નિભરે ?

પ્રકરણ ૩૫

લંડનમાં આવકાર.

મે મહીનો આવી પુગ્યો. ખુશનુમા ઝળકતા તે દીવસો ! સુંદર લીલેકસ અને લેખરનમ્સથી ખાગખગીયા બધેબધ ઉભાઇ જવા લાગ્યા. અને ત્યારે તે અહીં તે બાકીની સીઝન લંડન ગુજરવાનો ઠરાવ કર્યો.

લંડનની તે ધામધુમી હંદગીની મોજ ભોગવવા લેડી આરડન આતુર થઈ રહી. એથોલ ખાતે તેણીએ હંદગીની મોજ કશી જ ભોગવી નહોતી. પેરીસ ખાતે ફુન્યાદારીનો અનુભવ અને રંગીલી હંદગીનો કાંઈક ખ્યાલ તેણીને આવ્યો હતો જ્યારે હવે, લંડનની સોસાયટી ખુલ્લા હાથે તેણીને આવકાર આપતી ખોટી હતી તો તેની મોજ ભોગવવા તે આતુર બની રહી.

“ કાર્ટમાં તું સહિથી ખુશસુરત બાનુ તરીકે કબુલ રખાશે, ” તેનાં ભરથારે હેતથી હસી અનેક વાર તેણીને કહ્યું હતું. “ આરડનનાં માંન પામેલાં અને નોખલ નામમાં તું કાંતિનો વધારો કરશે માદારી એલીસ. ”

રમકડાં.

રમકડાં, ડાલીઓ અને ફેન્સી ગુડસનું
ગંજવર એસ્ટેટમેન્ટ.

હોલસેલ અને રીટેલ.

એન. એસ. મીસ્ત્રી.

નં ૫, સરસ્વતી મહાલ,
કાફરડ મારકેટ, મુંબઈ.

લંડનનો તે નામાંકીત આરડન હાઉસ જોઈ તે ખુશી અને હર્ષધેથી નહીં અને તો તે ધનસાંન જ નહીં કહેવાય. આ સુધરેલા જમાંનાંની દરેકે દરેક ઉત્તમ, સુધરેલી, નામાંકીત આરટીસ્ટીક અને કિમતી ચીજોથી તે મહેલ નવેસરથી શણગારવામાં આવ્યો હતો. આખી લંડનમાં તે એક સહિથી અવ્વલ દરજ્જાનો મહેલ એકે અવાજે કબુલ રખાયેલો હતો. માતખર અને મોજાવા ઉમરાવો માટે નમુનો અને દાખલો લેવા જેવો જ એક તે મહેલ હતો. પૈસા હુન્નર અને સાયન્સ જે ફાલનાં સુધરેલાં જમાંનાંમાં કરી શકે તે બધી સગવડો, અને છેલ્લામાં છેલ્લી સુખ આપનારી શોધોનાં ઉત્તમ નમુનાંથી ભરપુર હતો.

અને આવા એક મકાનની ભાગ્યશાળી માલિકણુ, અને એક ઉમરાવ ખવાસનાં હેતવંતાં ધણીની તે ધણીઆણી આ બધું જોષ સુખ પામે તેમાં અભયબળી છે ? તેને મળતું હતું તે સુખથી તે સંતોષ નહીં પામે તો તેણીને “ આરત ” નું નામ પણ જાણે નહીં. આરડન ટાવરનો વૈભવ ભોગવેલો છતાં, આરડન હાઉસની ઝાહો-ઝઘાલી જોઈ તે ઠસજ થઇ ગઇ. તે કિમતી ફરનીયર, તે સુંદર હુન્નરમંદ પુતળાંઓ, પુરાણી સોનાં અને ચાંદીની પ્લેટસ, અને તે બધો મગફરીભર્યો દોડદમામ જોતાં ખુશી ખુશી થઇ.

“ સીઝન પુરી થતાં હું તને “ કાઉઝ ” લઇ જઈશ. ” લોર્ડ આરડન તેણીને કહેતો “ ત્યાંનો વીલા ધણો જ રલીઆમણો છે. એટ્રીસ, માદારી બધી મીલકતો તને જાતે દેખાડવા હું તલપી રહ્યો છું. આપણે ત્યાર પછાથી “ લોક રીન ” બી જઈશું. ”

“ ચાર ચાર મકાનનાં માલિકે થવું એ કેવું અજબ જેવું લાગેછ નહીં ? ” તે હસી. “ પણ વાર્ડ મને કેહોની લીઓ કે તમોને તે બધાં ઘેરોમાંથી સહેથી મમતું ક્યાં છે ? ”

“ આરડન ટાર્વઝ એક હઝાર ધણો સહિથી વધુ હું ચાહું છું. ” તે અલે તે જ રીતે ખુશ મીજાજે છતાં જોશથી કહ્યું. “ એમ છતાં બીજાં બધાં મકાનો બી મને ગમેછ તો ખરાં જ ને મારે ખાતર માદારી દરેક મીલકતને તાહારે ચાહવી ને તાહારી અતલમની ગણવી પડશે એલીસ. ”

“ તમે જે ચીજ આહો તેને હું ચાહ્યા વગર રહી શકું જ નહી લીઓ. ” તે ગંભીર થતાં બોલી. “ તમારી નહાનામાં નાની મરજી ને ખુશી, તે જ મારી બી નાંજીવી. ”

લોર્ડ આરડને હેતથી તેની તરફ જોતાં ખુદાની શુકર ગુમરી કરી કે આવી હેતવંતી એક મોહરદાર તે મેળવવા પામ્યો હતો.

એક દીવસ આખા લંડનમાં વાત ઉડી રહી કે લેડી આરડન, એક ચોક્કસ ડ્રોઈંગ રૂમમાં આજ પહેલી જ વાર લંડનમાં દેખાવ દેશે. અને લોકો તરેહવાર બોલતાં થયાં કે લંડનની કેર્ટમાં ઘણે લાંબે વખતે આવી ઝળકતી ખુબસુરતીએ દેખાવ દીધો હતો.

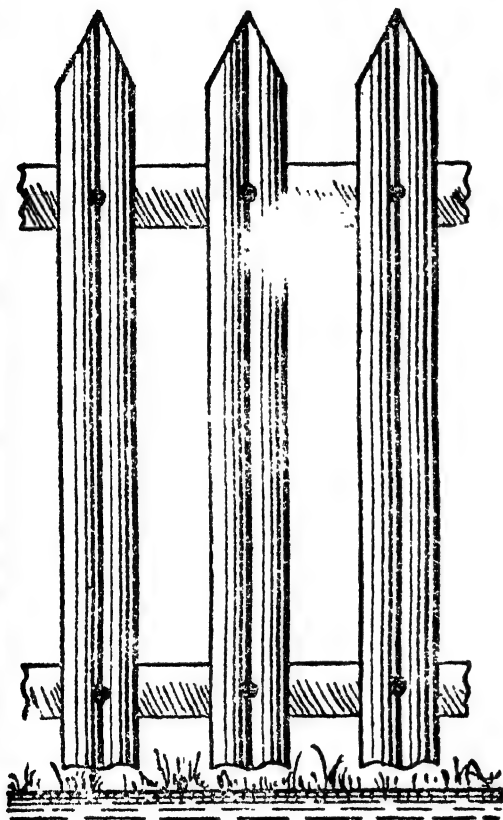
તે જ્યારે તૈયાર થઇ, સેટીન અને ધરેણાંમાં મઢાઈ પોતાનાં ધણી સામે ખડી રહી ત્યારે વાજબી મગરૂરી સાથે વાંકો વળી લોર્ડ આરડને તેણીનો નાજુક હીરાથી દીપક મારતો હાથ ચુમ્યો.

“ સહિથી પહેલાં માહારા નમસ્કાર સ્વિકારશે ? ” તે મશ-કેરી કરતાં વાંકો વળી ને બહુ જ છટાથી પણ હેત અને મગરૂરીથી ચમકતે એહરે બોલ્યો. “ સહિથી ખુબસુરત રાંણીને તેણીનાં સહિથી મોટામાં મોટા વખાંજીનારનાં પ્રણામ છે. ” અને તે હસ્યો. “ એલીસ, માહારી મોહરદાર માટે હું મગરૂર છું. ” અને તે ચાહાતા બરથાર તરફનાં તે શબ્દો દુન્યાની કેઈ બી વખાંજી કરતાં તેણીને વધુ કિંમતી લાગ્યા.

પેપરોએ વળતે દીવસે તે જ મુજબનો રીપોર્ટ આપ્યો અને ત્યારે તેડાંનાં કાર્ડોનાં ઢગ તેણી ઉપર આવતા થયાં. જે ઓપેરામાં તે જતી ત્યાં લોકો તખ્તા ઉપર જોવાને બદલે તેણી તરફ જોતાં, દરેક બોલ અને પારટીમાં મધ ઉપર માખ બમે તેમ લોકો તેણીને નાંજી જપવા દેતાં નહી. અને ટુંકમાં લંડન સોસાયટીમાં તે એક રાણી મીસાલ રાજ્ય ચલાવા લાગી એમ કહેવામાં સહરાગત કેશી જ નથી.

તેણીને વખાંજીનારાં બલકે પુજનારાં ધણાં હતાં, લંડનનાં અડધા અડધ મરદો તેણી ઉપર મરી શીટતા હતાં, મમર તેઓની

ખાસ બંગલાઓના કમ્પાઉન્ડ વાસ્તે
શાલીલી—UNCLIMBABLE—મજબુત.
દુનીયામાં સસ્તામાં સસ્તી ફેનસીંગ

પૈસાનો મોટો બચાવ

કોઈ પણ જાતના ફાઉન્ડેશનની
જરૂર હોતી નથી. સહેલાઈથી
જીજ કીમતમાં જોડી શકાય
છે. કોઈપણ જાતનું રીપેરકામ
નીકળતું નથી. દેખાવડી, ટકાઉ
અને ભીંત કરતાં સસ્તી.

ઉંચાઈ ૪, ૫, ૬
અને ૮ ફુટ સુધીની
તેનાં દરેક સામાન
સાથે પેકબંધ હંમેશાં
તૈયાર મળશે.

તમારા બંગલા
ઉપર કમ્પલીટ
કરી આપીશું.

કોર્ગેટેડ સ્ટીલ પેલ ટેન્સીંગ
દરેક જાતના લોખંડ તથા પત્રાના કામ માટે પુછો—
નાનસી આયર્ન એન્ડ સ્ટીલ વર્ક્સ.
૨૨૩, ઠાકુરદ્વાર રોડ-પોસ્ટ નં. ૨, મુંબઈ.
NANSI IRON & STEEL WORKS.
223, Thakurdwar Road. BOMBAY 2.

As India's Greatest Life Assurance Company

WATCH **ORIENTAL'S** PROGRESS

BIG BUSINESS—BIG BONUSES

Triennial New Business.

1919-1921 Rs. 508 Lakhs

1922-1924 Rs. 576 „

1925-1927 „ 1155 „

Triennial Premium Income.

1919-1921 Rs. 197 Lakhs

1922-1924 Rs. 236 „

1925-1927 Rs. 320 „

RESULTS of THE TRIENNIUM ENDED
31st DECEMBER, 1927.

Profits Declared—Rs. 77,94,716.

Increased Bonuses To Policy Holders

Rs. 25 per Rs. 1,000 Assured per annum under Life Policies

Rs. 20 per Rs. 1,000 „ „ „ „ Endowment „

No matter how much Life Assurance you carry at present

IT WILL PAY YOU

to take a New Policy from the **ORIENTAL**

N O W

Thousands do so every year and are satisfied.

A New Edition of the COMPANY'S PROSPECTUS and full information will be promptly sent you on application to the HEAD OFFICE, ORIENTAL BUILDINGS, BOMBAY, or to any of the Company's Branch Office.

કોઇની બી વખાંણની નજર કે ખુશામદનાં બોલોની તેણીને લાલ્લ પડવાહ હતી. તેણી તો દીલોજનનથી ફક્ત પોતાનાં ધણી ઉપર જ કુરખાન હતી, અને સધળાં તે જોતાં અને જાણતાં હતાં.

દુન્યાનો બલબલો રાજા, શેહાબદો કે ખુશસુરતમાં ખુશસુરત મરદ એક પણ બી તેણીને પોતાનાં ધણીનાં મીઠા ખ્યાલો કરતી અટકાવી શકે નહી. લોકોનાં વખાંણનાં શબ્દો તેણી ઉલટતી સમજતી એ ખરું. કેમકે દુન્યામાં એવી કોઈ બી છોકરી હશે નહી કે જેને પોતાનાં માટેનાં સારા શબ્દો સાંભળવા નહી ગમે. મગર જ્યાં બીજાનાં તેવા સો શબ્દો ત્યાં પોતાનાં ધણીનાં એક જ મધુરા શબ્દથી તે હર્ષધેલી બનતી એટલો તેણીનો તેની ઉપર જીવ હતો. તેણીનાં સુખનો તે સુર્ય હતો, તેણીની જીંદગીનું તે તેજ હતો.

લંડનની રિવકારાચલી ફેશનેબલ દુન્યાની રાંણી તરીકે તે હાલ રાજ્ય ચલાવતી હતી. લોકો તેણીની ખુશામદ કરતાં ચાહતાં ને વખાંણતાં. અને એ રીતે તે હાલ એક સઉથી માનવં નજમ્યા ઉપર બીરાજી હતી. સઉથી ઉંચુ ટાઈટલ સઉથી નોબલ નામની તે માલેકણ હતી. સઉથી સુંદર મકાનની તે શેઠાણી હતી. સઉથી સરસમાં સરસ ગાડીઓ ઘોડાઓ અને મોટરો તેણી પાસે હતી. સઉથી કિમતી ધરેણાંઓની તે માલેકણ હતી. અને તે ઉપરાંત એક સઉથી લલા ચાહાતા, વફાદાર ને સાચા ભરથારની તે ધણીઆંણી હતી.

તેણીની દરેકે દરેક મરજી બર લાવવામાં આવતી અને હુંકમાં સુખનાં એક સ્વપનાં મીસાલ તેણીની જીંદગી પસાર થતી હતી તો તેવી વેળાએ, તે કંગાળ ગદ્ય ગુજરી તે ભુલ્લી જાય,—હેસ્ટર પ્લેર —યા તે ધારણ કરેલાં એની માલકમ નામની તે કમનસીબ છોકરી કુબી મુઝ હતી, અને આ તો કોઇ બીજી જ હતી એમ તેણીને લાગે તેમાં શું અજાયબી જરાએ છે ?

છાંદસ ખાતે તેણીને લાગ્યું કે તે સલામત હતી. ત્યાં તેણીને કોઈ જ આલખતું નહોતું. અને જો કોઇ આલખીતું મળે બી તો

તેણી તો કુખી મુઠ હતી એ વાત જાહેર હોવાથી એક મળતા એકરાનું જ પરીણામ માની લેમ એ ખી બનવા જોગ હતું.

સુખી ને સલામત-તે વાહાલા ભરથારની હેતવંતી પનાહમાં આબાદ હતી. તેણીએ તે મહાનામી સાહેબને તે માટે આભાર માનતાં મનથી સવાલ પુછ્યો કે જ્યારે આટલું બધું સુખ તેણીને પાછલાં વરસોમાં મળવાનું હતું, તો શરૂઆતમાં આટલી હદ સુધીનું દુખ તેણી ઉપર શા માટે પડ્યું હશે? શું તે શીક્ષા કોઇ આગલાં જીવનાં પાપની હશે? નહીં તેણીએ પોતે જ તે સવાલને જવાબ આપી દીધો. તેણીએ જે સહન કર્યું હતું-જે અથાગ દુખ સોસ્યું હતું-ખુદ ખુનીનો કલંક માથે લીધો હતો, એ બધો સંતાપ-ને શીક્ષા પ્યાર વગર ખસેરને પરણવા ખાતર જ થઇ હતી. જો કે પોતાનાં પીતાને બચાવી લેવાનાં નેક વિચારને ખાતર જ તે સ્વભોગી સુંદરીએ એવું પગલું લીધું હતું છતાં તે પરણી ત્યારે તે બરાબર જાણતી અને સમજતી હતી કે પ્યાર વગર તે તેને પરણતી હતી-અને તેજ તેની શીક્ષા હતી.

શું આવી ગંભીર એક ભુલ માટે બધાંને જ શીક્ષા થતી હશે? જો તેમ હોય તો દરેક ઓરતે યાદ રાખવા જોગ થઇ પડશે કે ખરા પ્યાર વગર કદી જ પરણવું નહીં.

“ મેં બધું સહન કર્યું. રૈ ખુદા મેં પુરતું ખચ્યું ” તે અનેક વાર મનથી બબડતી. “ પ્યાર વગર પરણી મેં જીવતું દોજખ જ અનુભવ્યું હતું, પણ તે માહારી દાદ લીધી ઓ દયાળુ બાપ ને હવે શાંતીનાં દીવસો તે મને બખરયા તે માટે કેમ તાહારો આભાર માનું? હું કાઉન્ટેસ ઓફ આરડન, માહારા વાહાલા ભરથારનાં સુખમાં હવે સુખી જ થવશ. આશુંઓ હવે માહારી ઉપરથી ઓવાર્યા ”

તેણીનાં તે દુખની યાદે તેણીને બીજાંઓ તરફ માયાળુ દયાળુ અને બહુ જ નરમ બનાવી એ તો ખરું તેણીનાં પોતાનાં ઘરમાં નોકરો તેણીને પૂંજતાં કેમકે તે એક સઉથી માયાળુ શેઠાણી હતી. કોઇએ કદી તે તાલેવંત ને મગરૂર લેડી આરડનનાં મુખમાંથી એકબી સખત ઘાતકી કે કરડો શબ્દ કોઇબી માટે બોલાતો સાંભળ્યો નહોતો.

“ દેખાવ ઉપરથી તોલ કરી લેવું નહી. ” એ તેણીનો મોંઠો હતો. “ કોઇખી વાત એક તર્ફી સમજી કદી મત બાંધવું નહી. ખીજી સામ્રડ સાંભળ્યાં પછી જ જજ કરવું. દરેકને-દરેક શકમંદ હોવાનો જ વિચાર રાખવો. કદીખી એક તર કે પેલી તર ઢળી જવું નહી. ” આવા વિચારો તે એટલી બધી વાર જાહેર કરતી કે લોડ આરડન એ સાંભળી ખુશાલ હસતો.

“ તાહારા વિચારો જો બધાનાં જ હોય, તો દુન્યામાં એકખી દોશીત માંણસ તો મળે જ નહીં એલીસ ” તેનો ભરથાર હસતો. અને તેણીનાં તે નમ્ર ખવાસ, તે મીઠી માયાળુ અદાઓ, અને દયાળુ જીગર માટે તે તેણીને વધુ જ આહાતો હતો.

“ એલીસ ” એક દહાડો તેણે એકાએક તેણીને પુછીને ચોંકાવી; “ એલીસ, કોઇ કોઇ વખત તાહારા એહરા ઉપર હું ધણાં દુખી ફેરફારો જોવું છું. શું તને કાંઈ ગમ્મ ગુજરીનાં દુખી ખ્યાલો યાદ આવેછ એમ ? તેવું કાંઈ છે એલીસ ? ”

તે શીકકું હસી.

“ આટલાં બધાં સુખ છતાં, જો હું દુખી જણાતી હોવું તો ધણી નગુણી ગણાંઉ લીઓ, ” તેણીએ ઉડાવનારો જવાબ કર્યો. “ તમારા રાજમાં હું એટલી સુખી છેઉ માહારા ભરથાર, કે તમે જ મને કહોની કે દુખી વિચારોનું મને કારણ જ શું હોય ? ”

“ શું ખરાં જીગરથી તાહાં માહારા ઉપર હેત છે ? ” તેણે અંકે કરાવ્યું.

“ માહારાં ખરાં ને ઉડાં જીગરનું સાચું પહેલું અને છેલ્લું તે હેત તમારું જ છે લીઓ. ” તે બોલી. અને તે જોશભર્યાં શબ્દોની સચ્ચાઈનો પ્રકાશ તેણે તેણીની સુંદર નિરદોશ ચક્ષુઓમાં જ વાંચી લીધો.

“ અને માહારાં હેતમાં તું સુખી છે એલીસ ? ” તેણે બહુજ પ્રીતિથી, નરમાશથી સવાલ કર્યો.

“ ધણીજ હદથી જ્યાદા, ” તે મીકું હસીને બોલી. “ કેમકે દુન્યાનાં એક સઉથી નોખલ જવાનનું હેત હું મેળવી શકી છું, અને તેવા જ જોરાવર હેતથી તેને આહાવાનું માંડે નસીખ થયું છે. ”

“ એવું કાંઈથી છે કે જે તને વધુ સુખી કરવા ખાતર હું કરી શકું ? ” તે ખરાબ લાએક ભરથારે પુછ્યું “ તાહારી એકથી ઈચ્છા તાહારી એકથી મરજી હજી નહી પાર પડી હોય તેમ હોય તો મને કહે એલીસ શું તેવું કાંઈ છે ? ”

“ નહી, ” તેણીએ તેની તરફ જોતાં જોશથી કહ્યું. અને જ્યારે, તે પવિત્ર એહરાની મીઠી આંખોમાં જોઈ પોતાની ખાતરી કરી લેવા લોઈ આરડને તેની ઉપર વાંકો વળ્યો, ત્યારે તે નિરદોશ એહરા ઉપરનું એ મધુર હસવું જોઈ તે ખુશી થયો, તે હસવું આસોસ કે છેલ્લું જ તે જોઈ રહ્યો હતો એમ તે આપડાને હાલ ક્યાં ખબરખી હતી ?

વરશો પછી તે દેખાવ તે ખરાબર યાદ કરી શક્યો. તે ઝળકતી રહીઆમણી સવારે તે હદથી જ્યાદા સુંદર દેખાતી મોહરદારની હેતથી ભરપુર ઉંચકાયલી મીઠી આંખો, અને પરમ સુખનાં એક મધુરો હસવામાં અડધા ખુલેલા તેલવચાવનારા હોઠો સાથનું પીકચર તેને પાછલાં વરશોમાં દુખથી સાંભરી આવતું રહેતું.

પ્રકરણ ૩૬

“ સુખનાં માહારા સ્વપ્નાંઓ તમને છેલ્લી સત્તામ ”

“ માહારા હીરાના હારની ચાંપ તુટી ગઈ છે લીઓ ” લેડી આરડને પોતાનાં ભરથારને કહ્યું. “ આજનાં સ્ટેટ બોલમાં પહેરવા મને તે જોઈશે હવે હું કેમ કરું ? તાજડોલ્ય કોષ અતરે દરસ્ત કરી આપે તેવું તો હશેની ? ”

“ હા, ને હું તે તાહારે માટે અબધડી કરાવી લાવતે એલીસ ” લોઈ આરડને કહ્યું. “ પણ કેપટન ટેમ્પલ સાથે મને હમણું એપોઇન્ટમેન્ટ છે તેથી જો બપોરે ચાલતું હોય તો હું કરાવી લાવશ ”

“ નહી હું જ જઈશ. ” એલીસે કહ્યું. “ મને બીજાંથી ધણું કામ છે, મેડમ એલસીને ત્યાં પણ માહારે જવાનું તો છે જ, તો

જરા વહેલી નિકળી આ નેકલેસનું કામ પહેલું કરી નાખીશ, હું ગાડીની વરદી અગ્યાર વાગ્યા માટે આપીશ. ”

તેઓ હાલ નાસ્તો લેતાં તે સુંદર સવારે બેઠાં હતાં. અને બહુ નહીં થાકવા તે ભરથાર તેણીને સમજાવતો હતો.

“ આજે રાતનાં બોલમાં ” તેણે કહ્યું. “ તું સહિથી ખુશ્મરત ને સહિથી ધણી તેજસ્વી લાગે એમ મારે જોવું છે એલીસ તો માહાફે કહ્યું માની બપોરે જરા બરાબર આસાપસ કરજો. ” તે રૂપેરી ઘંટનાં નાદ જોવું મીઠું હતી પડી.

“ ઓ લીઓ, ” તે હતી “ જ્યાં હીરા મોતી અને સુંદર પોશાક માટે બાહરે જવું હોય ત્યાં કંઈ છોકરી થાકી બી શકે ? તમે બેસીકર રહો હું તો સામી મળાહ કરી વધારે જ તાજ બની આવીશ. ” અને તે મુજબ અગ્યારને તકોરે તે બપકાદાર ગાડી લેડી આરડન માટે તૈયાર થઈ ઉભી.

તે એક તડકાંવાળી ખુશનુમાં સવાર હતી. અને તેવું જ હસ્તું ખુશાલ ને શાંત તેણીનું જીગર હતું. ખુદ્દા એ રંગનાં કેશમીરી, કપડાંમાં લેટેસ્ટ કટનાં ડ્રેસમાં, તેને મેચ થતી સુંદર ટોપી સાથે તે ધણી શોભી રહી હતી, ધણી જ સુંદર લાગતી હતી. તે ગુલાબ જેવી ચામડી સાથે કોનટ્રાસ્ટ બતાવતો તે એ રંગ તેણીને બહુજ શોભતો હતો. જ્યારે તે સુંદર આંખો તારા માફક સુખનાં પ્રકાશમાં ચમક ચમક થતી હતી.

તેણીનાં હાથમાં બંધબેસતાં એ ગ્લવસ તેણીએ પહેર્યાં હતાં. અને એક નાજુક એ રંગની ગુલાબી લાઇનૉગ સાથની, સુંદર લેસથી ટ્રીમ કરેલી પેરેસોલ તેણીએ સાથે લઈ લીધી હતી જે ગાડી ખુદ્દી હોવાથી, પોતાનાં હાથમાં નાજુકાઈથી પકડી તે બેઠી હતી.

તે ખુદ્દી ગાડી રસ્તા ઉપરથી પસાર થતાં, સેંહકડો વખાંણની અને અદેખાઈની નજરો તેણી તરફ ટીકાતી રહી. તે એસપ્રુલ અદે-લાઈ પડેલા નાજુક આકાર અને મનોહર ચહેરા ઉપર લોકલોકનું ધ્યાન ખેંચાઈ. તે તડકાંવાળી સવારે, એક સ્વપનાં જેવી જ સુંદર

દેખાતી. દુખ કે ભવિષ્યનાં એકબી ખરાબ ખ્યાલ વચ્ચે તે હસ્તે
અહરે હંકારી જતી જણાઇ.

ગાડી એક સાંકળી ગળીમાં જતાં થોડીકવાર અટકીને ઉભી.
અને ત્યારે લેડી આરડન વિચાર કરવા લાગી શું હશે ? એક કુટ-
મેને તેવામાં આવી તેણીને જણાવ્યું કે રસ્તો બંધ હતો અને બીજી
થોડી મીનીટ થોપતાં જ તે ખુલ્લે તેમ છતાં માઇ લેડીની મરજી હોય
તો બીજે રસ્તે તે ગાડી ફેરવી લેય, મગર આવી ખુશાલ રલીઆ-
મણી સવારે ઉતાવળ કશી જ નહોતી એમ તે શેઠાણીએ જણાવ્યું.

અને રસ્તામાં કાંઈ બી ખાડો ખખેચ્યું નડતાં અને ગાડી ઉભી
રહેતાં જેમ હંમેશ લોકોનું ટોળું શું એક જોવાનું હોય તેમ એકઠું
થઇ જાય છે તેમજ હમણાં પણ અન્યું. લોકોનું એક મસ મોટું ટોળું
જમાવ થઇ ઉભું, અને તેનું ખાસ કારણ તો તે ભપકાદાર ગાડીમાં
બેઠેલી ખુબસુરત નાઝનીન પોતે જ હતી. બેદરકાર અદાએ, હસ્તે
હોઠે, સુખનાં ખ્યાલમાં લીન થએલે મનોહર મીઠે ચેહરે તકીયાઓનાં
દગ વચ્ચે બેઠેલી તે છોકરી કોઇનુંબી ધ્યાન ખેંચે તેવું જ એક પીકચર
રજી કરતી હતી. તેવામાં તે ટોળામાં કોઇ એક બીજે માણસ ઉમે-
રાયો. તે કાંઈ ઘણો જવાન નહોતો અને સવારને આ વખતે પણ
દારૂ પીધેલો સાબુત જણાતો હતો. તેનો ચેહરો રતાસદાર, તેની
આંખો લાલ ખોટાં જેવી અને તેનાં હાથો ધ્રુજતા જેવાતા હતા. તે
મેલાં ઘેલાં કપડામાં હતો. ને મોઢામાં એક મેલી જેવી તંપાકુની
પાછપ ફૂકતો હતો. અને અહીં બધાં શા માટે એકઠાં થયાં હતાં તે
જોવા જ તેબી કેથો અહીં ઘસડાઇ આવ્યો પણ પહેલાં તો તે ગાડી
તરફ તેણે નજર વટીક કરી નહી.

“ શું છે ? ” તેણે એક માંણસને પુછ્યું.

“ ગલીની વચમાં “ બસ ” તુટી પડી છે. ને અહીંથી જવાને
રસ્તો બંધ થયોછ. ગાડીઓ અટકી પડી છ. ”

“ ગાડી ” શબ્દ સાંભળતાં તેણે પેલી ગાડી તરફ અને પછી
તેમાં એક શેઠાગદી જેવી દેખાતી બેઠેલી નાઝનીન તરફ જોયું, અં

જાણે જાદુથી હોય તેમ તેની નજર ત્યાં જ ચીટકી બેઠી. તે ખુબ-સુરત ચેહરો જોતાં તેની આંખો ફાટી ગઈ. તેનાં મોઢાંમાંની પાંખપ તેની જાંણુ વગર નિકળી નિચે પડી ગઈ, આસપાસ બેઠેલા હતાં અને શું બોલતાં હતાં તેનું વટીક લાન તે તો જુલી ગયો તેની આંખો તો ખસ તે ગાડી માંહેલી સુંદરી તરફ જ ચીટકી રહી. તેણે તેણીને એકાદ બીક્ષુકને કાંઈ પૈસા આપતાં જોઈ. કુલ વેચનારી છોકરીઓ પાસેથી કુલ ખરીદ કરતાં જોઈ પણ તેની આંખ તો તેણીનાં ચેહરા ઉપરથી જરાએ હાલી નહી.

ખીજ થોડી જ પળમાં પેલી લાંગેલી ખસને બાજુએ દટાવી હશે અને રસ્તો ખુલ્લો થયો અને તે ગાડી આગળ ચાલી એટલે પેલો માંણસખી ધીમે કદમે તેની પાછળ ચાલવા લાગ્યો.

“હું તેણીને ઓળખી શકું છું. “ તે એક દીવાનાની માફક બબડ્યો. “ તે મુવેલાંઓ વચ્ચેથી પાછી આવી છે પણ હું તેણીને બરાબર ઓળખી શકું છું. ”

લેડી આરડને તેવામાં તે તરફ મોઢું ફેરવ્યું અને જ્યારે તે સુખી ચેહરાનો ઝળકાટ જોઈ તે તો ઠરી જ ગયો.

“એ તે જ છે,” તે બબડ્યો. “ પણ આવો ચહેરો મેં તેણીનો કદી જોયો નહોતો, તે આવું મીઠાસથી હરતી ક્યારે હતી ? આવી સુખી ક્યારે દેખાતી હતી ? મેં તો તેણીને સદા, મગરૂર તુમાખી, તુચ્છકાર ભરી ને ગમગીન જોઈ હતી. મેં તેણીને દુખી, શીઝી, બીધેલી ને રડતી જોઈ હતી. મેં તેણીને મોહતનાં ભયથી હબતેલી, ફાંસીથી ડરતી ને કાંપતી જોઈ હતી, તો હું સેતાનનાં નામથી પુછુંછ, કે આટલાં થોડાં વર્ષોમાં આ ચમત્કાર શું હશે ? તે મરી ગયેલી, કુખી ગયેલી ક્યાંથી પાછી આવી હશે ? ને તેખી આવી હરતી ખુશાલ ને સુખા ? ”

બહુ જ ધીમે હંકારાતી તે ગાડીની પછવાડે તે પણ આવી બેસી દીવાના જેવી બકવા કરતો પાછળ પાછળ ચાલ્યો.

“હા, એ તે જ છે,” તે પાછું અને પાછું બબડ્યો. “ ભલે

તે ફેરવાઈ ગએલી હોય, બસે કોઈ તેણીને નહીં ઓળખે, પણ માહાઃ આંખે તેણીની સીકલ છુપી રહે જ નહીં. તેણીનાં એહરાની લીટીઃ લીટી મને યાદ છે. તે લાંબાં પાપણો, તે ઘેરા રંગનાં સુંદર કમાનદ બાંધે તે મીઠી ખુબી આંખો. તે જીવતાં કે મોહતમાં બી હું ઓળખ શકું. ગમે તેવા છુપા વેશમાં બી હું તેણીને પારખી શકું. લોકો તે તેણીને મુવેલી માને છે. કદાપી એ તેણીનો તાગડો હશે. કે દુન્યા મુવેલી જાહેર થઈ ખુશાલ ફરતી ફરે મને તો લાગ્યા કરતું હતું તે મરી જાય જ કેમ ? આટલી બધી જવાન ને ખુબસુરત મરેલા એક જ નહીં હતી-હેસ્ટર ખેર જીવતી છે. ”

તે ટાળામાંથી ધીમે ધીમે તે ગાડી ચાલી અંતે એક દુકા આગળ ઉભી રહી અને તેણીને ઉતરતાં તેણે જોયું.

“ એ કચ્છે નામે પોતાને ઓળખાવે છે તે હવે માહારે શોધ શકાઈ જશે. ” તે એક લુગ્ગાઈથી ભરપૂર હસ્તાં સહીત મનથી બળડે

તે અગ્નિમાંથી તે સુંદર જોડીના ઘોડાની ગાડી ને નોકરો તરફ જોઈ રહ્યો. અને આ બધું તે કંઈ રીતે મેળવી શકી હશે તે માટે તે તાણુય થયો.

તેવામાં તે ગાડીનાં એક પુટમેનને ગાડીની બીજી તરફ કાંઈ કામે આવતાં તેણે જોયો. અને નમન સથે તે તેની આગળ જઈ ઉભો

“ માફ કરજો સાહેબ, ” તેણે તે પુટમેનને કહ્યું. “ માહાઃ આટલી છુટ લેવી નહીં જોઈએ. પણ વંશો ઉપર હું ઘોડાઓ ધણો શોખીન હતો અને ઘોડાઓ માટે મને ઘણી સારી સમજ હતી આવાં સુંદર પ્રાણીઓ જોઈ હું ખુશ થઈ ગયો છે તો મારું પુછવાની રજા છે કે આ ઘોડાઓનાં ભાગ્યશાળી માલિક કોણ ? ”

આ વખાણથી પુગરાઈ જઈ તે પુટમેન તેની તરફ ફર્યો, અને જવાબ કયો.

“ અર્લ ઓફ આરડનનાં આ ઘોડાઓ છે. ”

“ અર્લ ઓફ આરડન ? ” તે અગ્નિમાં પડ્યા પાડ્ય “ મને તો એ ધણું નવું નામ લાગે છે. ”

“એમ કે ?” પેલા પુટમેને ગુસ્સાથી જવાબ કર્યો. “પણ તમે શ્રુત કરોજ, સહિથી પુરાંણું ને માન પામેલું તે એક નામ છે.”

“હોશે.” પેલાએ કહ્યું. “અર્લ ને લોર્ડની બાબતમાં હું શું જાણું, સાહેબ, પણ જે હોય તે એટલું તો ખરું કે આ ઘોડાઓ મેળવવા ખાતર તેઓ ધણાં ભાગ્યશાળી કહેવાય.”

તે પુટમેને કશો જવાબ કર્યો નહી.

“અર્લ ઓફ આરડન,” પેલાએ પાછું બોલવું ચાલુ કર્યું “તો મને એટલું વધુ કહેશે કે પેલો સામી દુકાનમાં ગયાં તે ખુશ્નુરત બાનું શું તેવણનાં મોહરદાર છે ?”

“તે બાનું કાઉન્ટેસ ઓફ આરડન છે.” તે પુટમેને તેને હવે રખસદ આપવા ચાહતો હોય, તેવા કરડા ઠંડા સાહે જવાબ કર્યો.

“આદ” પેલા અનન્યપ્રયાસે કહ્યું. “ત્યારે તો સહિથી સુદર ઘોડાની જોડી ધરાવા ઉપરાંત માઇ લોર્ડ આરડન આખા ઇંગ્લંડની સહિથી ખુશ્નુરત બાનું મોહરદાર તરીકેની ધરાવેજ” અને પછી એક હાસ્ય સાથે વધાર્યું “તે સાથેસાથ કેળવાયલા પુટમેન માટે તો બોલવું જ શું ?”

તે નોકર એ સાંભળી જવાબ દીધા વગર તુચ્છકારથી તેની આગળથી હટી ગયો.

“રસ્તે રખડતા માંણસોને જવાબ આપવાની એ માહારી શીક્ષા છે.” તે મનથી બબડ્યો.

અને તેવામાં તો સંતોષ પામેલી, લેડી આરડન જ હસતે ચેહરે તે દુકાન માહેથી બાહરે આવી, અને બીજી એક જ પળમાં તેણીને ત્યાંથી હંકારી જતી જોઇ, પેલો કેમ રખડતો એકાદ સ્ટેશનરીની દુકાન ઉપર ગયો અને ત્યાં જઇ લંડનની ડાયરેક્ટરી જોવા માંગી. તેમાં તેને જોઇતું શરનામું નિચે મુજબ મળી ગયું.

“અર્લ ઓફ આરડન, આરડન હાઉસ, પીકડીલી”

પ્રકરણ ૩૭

એક ઘડાકો

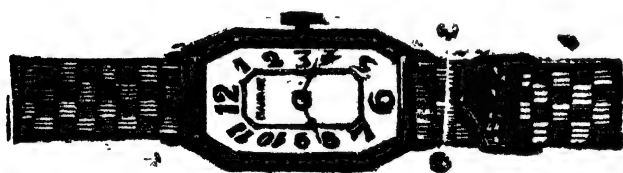
લોર્ડ આરડન ગદ્ય રાતનાં તે સ્ટેટ ખોલ વિશે નિરાંતે વાત કરવા પોતાની ધણીઆણીનાં બુડબુઆરમાં ગયો. તેણી ધણી થાકી ગએલી હતી અને નારતા ઉપર હાજર નહી થઇ શકવાનું કહેવાડ્યું હતું. આખાં મકાનમાં તેણીને આ તેનો ખાનગી ઓરડો જ સઉથી વધુ પસંદ હતો કેમકે તે ખાસ તબીબ અને જાતી દેખરેખથી તે આહાતા ભરથારે જ તેણી માટે શણગાર્યો હતો.

તે થાકી ગઈ હતી. અને તેથી બહુજ કાળજીથી તેની મેડે ઓરડામાં નાનુક શેડઝ નાખી દીધાં હતાં કે બહુ ઉગ્મસથી માર્ષ લેડીનું માથું દુખે નહી. માત્ર એકજ બારી ખુલી હતી કે જેમાંથી પમરતા ખુલી હવા અંદર દાખલ થતી હતી જ્યાં, સફાઈથી લેડી આરડન માટે એક કોચ ખેંચવામાં આવ્યો હતો. માઇ લેડી સુંદર કુશનોનાં ઢગ વચ્ચે, તે ઘેરીતા લેઆશની બેઠાદી સાથે નાનુકાઇથી

મોટી પણ પોડળ જાહેરખબરથી છતરાશો નાહ.

અને સસ્તા સીલિન્ડર ઘડીયાળોમાં

તમારાં નાણાં ગુમાવશો નહીં,

અમને તમારામાં પૂરેપૂરો વિશ્વાસ છે અને તેથી તમે અમને નાણાં નહીં મોકલો. તોપણ મજાના મજબુત ઘડીયાળો તમને સાદર કરીએ છીએ. ફક્ત તમારું નામ હામ અમને મોકલી આપો અને તમારા પોસ્ટમેનને રૂા. ૧૦-૪-૦ આપો તથા ૫ વર્ષની ગેરન્ટીવાળુ અમારું 'બુવેલ્ડ સુવમેંટ લિવર પ્રિટેડ રિસ્ટ વોચ' સૌથી પ્રથમ મેળવો.

મહાવીર વોચ કંપની

કૃષ્ણ બિલ્ડિંગ, હોર્નબી રોડ, કોટ; મુંબાઇ

અઢેલાઈ પડી હતી. થાકને સખએ તે ગુલાબસમ મુખડો આજે વધુ જ શીકો લાગતો હતો.

ગઈ રાતે રોટ બોલની તે એક “બેલ” ઢાખલ સ્વીકારાઈ ચુકી હતી અને તે ગઈ રાતનો વિચાર કરતી અને આરામ લેતી પડેલી તે થાકેલી અને શીકડી છતાં જીવન મહીનામાં હિગતા એકાદ મીઠા ગુલાબ જેવી જ તાજી લાગતી હતી.

એડેલ, તેણીની મેડ કે જેણીને પોતાની શેઠાંણીની દરેક મરજી અને નામરજી ખચર હતી તે કાળજીથી તેણી આગળ એક સુંદર રોન્ડ લાવી મેલી ગઈ હતી. જે ઉપર મારી એનટોઇનેટની જીવ ખુશ કરી નાખતી તે ચાહની સરવીસ બધી ગોઠવીને મેલી હતી. એક સ્વર્ગની અપસરાએ બનાવ્યું હોય એટલું બધું નાજુક હલકું પુલ જેવું ને રમકડાં જેવું જણાતું પાંઉ તેવી જ નાજુક કારીગીરીની પ્લેટમાં મુકાયું હતું તે ઉપરાંત ચાંદીનાં એક સુંદર ડીશમાં ઉમદામાં ઉમદા દરાખનાં ઝુમખા અને બીજાં તેવાં જ ડીશમાં લલચાવનારાં પીચીઝ મોજુદ હતાં કેમકે માઈ લેડી તાજી સુંદર કુટની ઘણી શોખીન હતી.

“સવાર કેવી ખુશનુમાં ને તડકાંવાળી છે.” લેડી આરડને કહ્યું અને તેણીને છેક બપોરે જાગી આ શબ્દો બોલતાં સાંભળી એડેલ, તે મેડ હસી.

અને ત્યાર પછી થોડીવારે તો તે અર્લ જ પોતાની મોહરદારને મળવા આવ્યો.

“કેવું ટાઢક પમાડનારું કિમતી પીકચર,” આવતાંની સાથે તે હેતવંતો ભરથાર બોલ્યો. “તું થાકી ગઈછી તેથી હું દીલગીર છું એલીસ હું તો ધારતો હતો કે સુર્ય પ્રકાશતાં કદીબી થાકે જ નહીં.”

“હું કાંઈ એક સુર્ય નથી.” તે બોલી.

“તું ઝળકતો એક સેતારો છે.” તે હેતથી બોલ્યો. “અને ગઈ રાતે માહારો સેતારો જે રીતે પ્રકાશ્યો તેવો કદી જ પ્રકાશેતો નહીં. એલીસ તાહારે માટે હું મગરર છું.”

તે સુખથી હસી આ વખાંણ સાંભળતાં તે એકાદ પળ જીલ્લી જ ગઈ કે તેણી તેને કેટલી નાલાએક હતી કેમકે ખરી હકીકત છુપાવી

તે પરણી હતી. તે સઘળા ગઘ ગુજરીનાં ખ્યાલો ભુલી જ ગઘ અને ખરાં દીલથી ખુશી થઈ કે તેનો ભરથાર તેને માટે મગર હતા. પોતાની ખુશસુરતીનો ખ્યાલ કરતાં આ પહેલી જ વાર તે ખરેખર અને ખરાં દીલથી મલકાઈ.

અને એ રીતે આ છેલ્લી જ વાર સાથે બેસી સુખથી તેઓ રમુજ ખુશાલ વાતો કરી રહ્યાં. તેની બાજુમાં બેસી તે ઝળકતો ચેહરો જોઈ વાત કરવું એ લોડ આરડનને મન સ્વર્ગ જેવું જ હતું.

તેવામાં તેણીએ એક સ્વપનાવત હસ્તાં સાથે તેની તરફ જોયું. “ લીઓ, ” તે બોલી, “ હમણાં મને ક્યા વિચારો સતાવેછ તે તમે જાણો છ ? ”

“ નહી માહારી એલીસ, ” તેણે કહ્યું. “ તાહારા મગજમાં તો એટલા બધા તરેહ તરેહનાં વિચારો દોડાદોડી કરેછ કે હાલ તું શાનો ખ્યાલ કરી રહીછ તે હું કેમ કહી શકું ? ”

“ હું તે તમને કહેવશ. ” તેણીએ કહ્યું. “ મને હમણાં બસ નજર આગળ લીલેકના પુલોનું ઝાડ આવ્યા કરે છે ને તેને જ લગતા વિચારો થાય છે. લીઓ, નદી તરફ પડતો પેલો સફેદ દરવાજો છે ત્યાં ઊગતા સુંદર લીલેકસ તમને યાદ છે ? રાતનાં દવનાં ઝળકાટ સાથનાં તે પુલો ઉપર પડતા પ્રકાશીત સુર્યનાં કીરણો પડી જે દેખાવ રજુ થતો હશે તનો તમે ખ્યાલ કરી શકો છ ? ”

“ હા, ” તે બોલ્યો. “ આરડન ટાવરને તું કેટલી ચાહેછ એલીસ કે ત્યાંની દરેકે દરેક ચીજ તને આટલી યાદ આવ્યા કરેછ. ”

“ ચાહાવો જ જોઈએ, ” તે બોલી. “ કેમકે તે માહારો બાગે ધન છે. ”

“ ઝેરી સર્પ વગરનો જ કેની ? ” તે હસ્યો.

“ ખચ્ચીત જ, ” તે બોલી. “ આરડન ” માં કોઈ કાળો નાગ છે જ નહી. તેને બદલે એક હિમરાવી ખસલતનો “ આદમ ” છે.

“ અને તેને કંપની આપવા એક ખુશસુરત “ ઈવ ” બી છે કેમ ખરું કેની ? ” લોડ આરડને રમુજ કરી અને તુરત ગંભીર

થતાં વધાર્યું. “ ને આપણાં ઘરમાં કદી બી ખરાબી કરનારો તે કાળો નાગ નહીં જ પેદા થશેની એલીસ ? ”

“ કદી જ નહીં. ” તેણીએ જોશથી જવાબ કર્યો.

તે અલે હવે પોતાનું ધડીઆળ કાઢી વખત જોયો, અને ઉઠી ઉભો. “ માહારે હવે તને છોડી જવી પડશે એલીસ, ” તેણે કહ્યું. “ મને એક વાગેનું એપોઇન્ટમેન્ટ છે. હું બે વાગે લંચ ઉપર હાજર થવશ. અને માહારી સાથે લોર્ડ મુર બી આવશે. હું આશા રાખુ છું કે તેટલાં તાકારી તબીયત ખરાબર થઇ જશે ને તું જમવાની ટેબલ ઉપર આવશે. તે તને મળવા ધણો આતુર છે. ”

“ હું તો તદ્દન સારી કાની છું લીઓ, ” તેણીએ કહ્યું. “ ફક્ત જરા થાક લાગી છે. તે બી હવે રેસ્ટ લીધાથી જતી રહેશે ને હું જરૂર લંચ ઉપર હાજર થઇશ. ”

લોર્ડ આરડન તેવામાં હાલ થએલે ચેહરે ને હસ્તી આંખોએ તેણી તરફ વાંકો વળ્યો.

“ એલીસ ” તેણીનાં કાનમાં તે ધીમું મીઠું બબડ્યો. “ એલીસ તું હસ્તી નાં પણ હમણાં હમણાં હું અદેખો બનતો જાઉં છું. આ સીઝન પુરી થશે, ને તને અતરેથી લઇને હું જતો રહીશ તારે જ સંપૂર્ણ સતોશ મને તો મળશે. ”

“ અને મને બી.—માહારો બી હાલ તે જ છે. ” તેણી બબડી. અને પોતાનાં બન્ને હાથો તેની આસપાસ વિટાંળ્યા, તેનાં ખભાં ઉપર પોતાનું માથું ટેકવી, જે પુન્ય વાદાલથી તેણીએ તેની આંખોમાં જોયું, તે મધુરું સંસારી ચીત્ર, ખરે જ અદેખાઇ ઉપખવવા જોગ-ખુશી થવા જોગ જ હતું.

“ આપણે હજી સુધી લવર્ડ છેએ એલીસ, ” તે હસ્યો.

“ હા ને જીંદગીભર તેવાં જ રહીશું. ” તે ખોલી.

“ જીંદગીભર માહારી રાંણી. ” તે એકમત થયો.

તે જતો હતો તેવામાં તેણીએ એક પળ તેને રોક્યો.

“ મારે માટે કાંઇ ટપાલ છે લીઓ ? ” તેણીએ પુછ્યું.

“ હા એક ડજન કરતાં બી વધારે કાગળો તાકારે માટે

આવેલાં લાયબ્રેરી ટેબલ ઉપર ખોટી છે. હું તાહારે સાઈ તે જમને મોકલુંચ. ગુડબાય એલીસ—એક કલાક પછી મળીશું. ”

“ગુડબાય” તે બબડી અને આ છેલ્લી જ વાર જાણે તેણી તેને જોતી હોય તેમ ટીકતી રહી. લોર્ડ આરડને આ છેલ્લીજવાર તે મધુરા ચેહરા ઉપરનું ખુશાલ હસવું, અને સંતોષ તથા સુખનો પ્રકાશ જોઈ લીધો.

ખીજ ત્રણ મીનીટ પછી એક ક્રુટમેન એક આંદોની સાલવરમાં કાગળોનો એક ઢગ લઈ ત્યાં હાજર થયો.

“અહીં મુકીને જા,” માઇ લેડીએ બેધ્યાન જવાબ કર્યો. તે ચોતાના ખુશ ખ્યાલોમાંથી જાણે જાગવા જ નહીં માંગતી હોય તેમ લાગ્યું અંતે તેણીએ એક પછી એક કાગળ ધીમે ધીમે ખોલવા માંડ્યાં.

પહેલું ડચેસ ઓફ ગ્લેનકુનનાં ખોલનાં તેડાંનું હતું. તેણીએ તે વાંચી સુખ અને સંતોશનાં એક હરવાં સાથે બાજુએ મુક્યું.

ખીજી લેડી હેલન ગોર્ડનનું હતું અને “વરજનાં વોટર” જતી તેઓની પાર્ટીમાં સામેલ થવાનું તે ઈજન હતું. “ફ્રેન્સી ડ્રેસ ખોલ કરતાં આ મને વધારે ગમશે.” માઇ લેડીએ ત્રીજું કાગળ હાથમાં ઉઠાવતાં વમાર્યું.

તે ત્રીજું તેણીની દરજણનું હતું. ઘણાંજ ઉત્તમ નમુનાં તે મેળવી શકી હતી માટે માઇ લેડીની રમ્મ હોય તો તેણી તયાં લાવી બતાવે એ મતલબનું હતું.

ચોથું એક સ્ટેટ કોનસર્ટને લગતું બાહાદુશાહી તેડું હતું, પાંચમું કાંધ જાહેર ખર્ચનું હતું.

જ્યારે છઠું!—બસ તે છઠું કાગળ વાંચ્યા પછી બાકીનાં તે કાગળ કોણ જાણે કોણ તરફથી બી આવ્યાં હશે તે લેડી આરડને કહી જાણ્યું નહીં.

તે છઠું કાગળ ગંદા એનવીલપ સાથનું તંબાકુની ગલીચવાસ સાથનું હતું, અને આવું કોણે તેણી ઉપર લખવાની હિમત કરી હશે તે માટે અજબ થતી એક સ્વપનાં જોતાં બાળક જેટલી જ

નિરદોશતા વચ્ચે તેણીએ કાગળ ફેડ્યું અને તે ગલીએ કાગળ વાંચવા ખાતર પોતાનું સોનેરી માથું તે તરફ નમાવ્યું.

તે વાંકાં ચુકાં અક્ષરે-નંણે દારૂની ધુનમાં કોઇએ ધ્રુજતા હાથે લખ્યું હોય તેમ નિચે મુજબ લખાયલું હતું.

“ માઇ લેડી આરડન,

હું તમોને ઓળખું છું. મેં તમોને આજે ન્યુઓન્ડ સ્ટ્રીટમાં જોયાં, અને જોયાં તેવાં જ ઓળખ્યાં. ભલે આખી દુન્યા તમને મુવેલાં ધારે પણ હું તો નંણું છ કે તમે જીવતાં છો. તમને હું ગમે તેવા ધારણ કરેલા પોશાક કે નામ હેઠળ ખી ઓળખી શકું. તમે મને નહીં ખી ઓળખો એ ખનવા જોગ છે પણ તમારેથી લાખ્ખો ઘણા ઉતરતા દરજ્જા છતાં તમને ચાહવાની હું સરકશી કંઈ છું તે શું તમને અજબ કરે છે ? તમને વરશેા ઉપર જોતાં જ એક સુર્ય જેમ માંણસને પોતાનાં તેજથી આંજી નાખે છે, તેજ રીતે તમે મને આંજી નાખી ઘેલો દેવાનો ખનાવ્યો અને હું તમોને ચાહતો થયો.

જ્યારે મને કહેવામાં આવ્યું હતું કે એની માલકમનાં નામ હેઠળ તમે અમેરીકા જવા ઉપડી ગએલાં તે સ્ટીમર દરીઆમાં ગરક ગઇ અને તેમાં તમે પણ હુખી મુવાં ત્યારે એ ખખર સાંભળી હું બેહોશ બેલાન થઇ પડ્યો હતો.

ખસ તે દીવસથી મેં નોકરી છોડી દીધી. સઘળું તજી દીધું જેને મેં ચાહી, તેનાં દરશન દુરથીખી હું કરી નહીં શકું એ હું સહન કરી શક્યો નહીં, અને માહારા દુખમાં તેથી મેં આડો રસ્તો અખત્યાર કર્યો.

હું તને ઓળખું છું હેસ્ટર ખ્લેર-તને ઓળખું છું અને હવે મેં સપત લીધા છે કે માહારી ખ્યારથી તરસતી આંખોને તાહારા દરશન કરાવવાં જ-તાહારા નાજીક હાથોનો સ્પર્શ માહારા હાથો ઉપર થવા દેવો, અને તે સપત પાળશ ત્યારે જ હું જંખીને બેસીશ.

હેસ્ટર ખ્લેર, તું જો ડહાપણ વાળી હોય તો મને ગમે ત્યાં ને ગમે ત્યારે મળવાનું નક્કિ કર. તે તાહારા લાલનું જ છે. જરૂર મને મળ-પણ ટેક કર મને ઉડાવાની વેત્રણ કરશેા નહીં.

તને ખચાવી લેનાર-પેલા ખુનનાં કેસમાંથી તાહારો જીવ

ઉગારનાર જવાન બેરીસ્ટર ડડલી રૉસ તો તને યાદ હોવાજ નોંધએ ?
વેલ હું તેનો કલાર્ક છું અને જેટલો વખત તાહારો કેસ ચાલતો
હતો તેટલો વખત મનથી મુઝાંતો અને બળતો દુરથી હું તાહારા
દરશન કરી રહ્યો હતો માહારો રોઠ ડડલી રૉસ હાલ જીવે છે કે
મરેજ તેની વાત હું જાણતો નથી-પણ એટલું તો હું જાણું છું કે
હેસ્ટર જલેર જીવતી છે, અને દુન્યાને ટૂંકી એક જુઠાં જીવતરે જીવે
છે. હેસ્ટર જલેર તાહારો ભેદ મને ખબર છે.

માહાઈ શરનામું: “ એડમ રેમસે, ધી એકસ ઇન કલાર્કન વેલ
તુરત લખજો. બીહીવાની જરૂર નથી. હું તમારો ભેદ ફેડવાનો
નથી. તમારો તે ભેદ મારી પાસે મારાં મોત સુધી અને મોતમાં બી
સચવાયલો રહેશે. પણ તેની કિમત મને મળવી નોંધએ તેનો ખ્યાલ
રાખજો. લી : ચોર લેડીશીપ, તમારો તાબેદાર નોકર એડમ રેમસે.”

તે કાગળ નો એક જીવનો ઝેરી સર્પ હતો તો આથી વધારે
હયત અને કમકમાટી તે બીહીને દુર થઈ શકતે નહી.

તેણી કમકમાટી તે પત્ર પાસેથી હતી ગમ. તે સુંદર આંખો
બીકથી પોરપરાક ખુલ્લી થઈ ગઈ, તેણીનું જીગર ધપકવા લાગ્યું અને
તે ગુંગળાતી હોય તેમ થઈ પડી. “ ઓ હેવન મને બચાવ. ”
પ્રીક્કા કપુર જેવા ચેહરા સાથે તે બબડી. “ હું બળવાન બાપ
છેલ્લી ધડીએ બી માહારી શરમ રાખ, ને મને બચાવી લે. ”
તે ધડકો એવો નહી ધારેલો એકાએક આવી પડ્યો કે તેણી
છેક જ હડબડી ગઈ. તે ઝળકતી જાંઘળી એકાએક ઠંડી ઘાટકી
અંધારી રાત્રીમાં ફેરવાઈ ગઈ. તે ખુશાલ હસતી ને હસાવતી તેજસ્વી
લેડી આરડન એક પળ વારમાં બદલાઈ ગઈ અને તેને બદલે તે
તકીયાનાં નરમ ઢગ વચ્ચે પ્રીક્કી બીહીતી, ગભરાતી અને રડતી
ખુદા પાસે અરજ કરતી નાતવાન, નાકબિવત. અને લગભગ મરણ
તોલ બીમાર હોય તેવા હાલની બેરી નોવાઈ શકી. ખુદા તેણી ઉપર
દયા કરે. નામોશી કરતાં મોહત બહુ,--તે જ રીતે સંપૂર્ણ દેખાતી
બહાલાની નજરમાંથી નિચું પડવું તેનાં કરતાં મોહત એક હઝાર
ધણું બહુ.

પ્રકરણ ૩૮

રીજન્ટ પાર્કમાં

કાંઈ સેહકડો વાર લેડી આરડન પોતાનાં મનથી સવાલ કરી રહી કે હવે કરવું કેમ ને શી રીતે કામ લેવું? મગર એકબી ખ્યાલ એકબી આશાનું ફીરણ તે કમનસીબને રાહેત આપી શક્યું નહીં.

એડમ રેમ્સેને જોયલો તે યાદ કરી શકી નહીં. વહી ગએલાં વરશોનો તો તે વિચાર જ નહીં કરી શકી. ગઈ કાલે જોયલાં ટોળાં-માનો એકાદ ચહેરો તેણીએ યાદ કરવાની કોશેશ કરી, મગર બચ્ચાંઓ અને પુલ વેચનારી છોકરીઓ સિવાય કોઈ બી એવો એક ચહેરો તો તે કલ્પી શકી જ નહીં.

હવે કરવું કેમ? વખત તો વેહતો જતો હતો-તેનો ભરથાર બે વાગામાં તો લોર્ડ મુરને લઈ જમવા ઘેર આવનાર હતો ને ખાર ક્યારનાં વાગી ચુક્યા હતા. તે હવે કેમ કરે? શું કરે? તે રડતી કકલાટ કરતી, ફરતાં મરતકે અને ધ્રુજતા બદને, એક હાથે પોતાનું હુમતું માથું દબાવતી. બીજે હાથે પોતાનું હિડી જતું જીગર શાંત કરવાની કોશેશ કરતી ફસડાઈ પડી હતી.

“અરે હું મને કેવી સલામત માનતી હતી,” તેણીએ કકલાટ કરતાં વમાર્યું. “કેવી સલામત અને સુખી.”

તે મર્દનું શરનામું તો તાતવેલા લોઢાં મીસાલ તેણીનાં મગજમાં છવાઈ રહ્યું હતું એટલે તે કંગાળ કાગળની ખારીક ટુકડીઓ કરી કમકમાટ વચ્ચે તેણીએ પોતાની પાસેથી છુટકારાનાં એક દમ સાથે ફેંકી દીધું.

કપડાં બદલવાનાં ખ્યાલે તેણીએ હવે ઘંટી વગાડી પોતાની મેડને બોલાવી ત્યારે અંદર આવતાં જ તે વફાદાર દાયા પોતાની શેઠાણીમાં થએલા આ એકાએક ફેરફારથી હરણફાળ થઈ ગઈ.

“તમેને શું છે મારાં લેડી?” ખરી લાગણીથી તે મેડે સવાલ કર્યો. “તમે તો એકાએક બીમાર થયાં હોય તેમ લાગે છે.”

“ ને તેથી જ તો મેં તને બોલાવી એડેલ, ” માઈ લેડીએ શીકું હસ્તાની કોશિસ કરતાં કહ્યું. “ માહારાં માથું ફાટી જતું હોય તેટલું બધું દુખેછ, મારે માથે તમ્મર ચઢેછ કાંઈ બી કરી મને કરાર આપ. ”

એડેલે ઝડપથી. પણ નાણુક રીતે કેળવાયલે હાથે બ્લાઇન્ડ નિએ ઉતારી તે આરડો શાંત ઠંડો અને અંધારો બનાવ્યો. તેણીએ તે શેઠાણીનું નાણુક માથું રેશમી કુશન ઉપર ટેકવી; ઠંડાં રાહેત આપતાં પમરતાં પાંણીએ ભીંજવ્યું, તેણીએ અનેક રીતે તેણીને કરાર અને રાહેત આપવાનું કર્યું છતાં તે તુટી જતાં જીગરને સાંધવા જેવું તે કશું જ કરી શકી નહી.

ત્યાર બાદ તેણીને એકલી છોડી જવા લેડી આરડને હુકમ કર્યો. અર્લ પધારે ત્યારે તેવણને જણાવાનું હતું કે માઈ લેડીનું માથું બહુ જ સખત દુખતું હોવાથી ખાંણાં ઉપર હાજર થશે નહી, ને તેવણને નિરાંતે સુવા દેવાં. તે જ મુજબ કરવામાં આવ્યું. અને બેને સુમારે ત્યારે લૉડ આરડને પોતાનાં મીત્ર જોડે, એકલું બોજન લીધું.

પેલી તરફ લેડી આરડને ધ્રુમતાં મગજે દરાવ કર્યો કે તે કાગળનો જવાબ જ કરવો નહી. મજેહથી ફરતું ફરતું અને મગ્નહ કરતું રહેવું એટલે પોતાનાં જવાબની રાહ જોધને પેલો ફગેત થઈ ચાલ્યો જશે.

ગરીબ તે ! તેણી માણસોનાં ખવાસ માટે થોડું જ નંજીતી હતી. જો બહુ થશે તેણીએ ધાર્યું તો તેનાં જવાબ સામે તેણીને અવાજ ઉઠશે અને અલખત સારી દુન્યા ત્યારે એક રખડેલ અનન્યા માણસ કરતાં, જગમહેર ખુબસુરત લેડી આરડનનું ખતચીત ધણું જ માનશે. એવા એવા ખ્યાલો કરતાં, તેણીએ મગફરીથી પોતાનું માથું ખડું કર્યું અને હિમત પકડી મગર ધાએલ થએલું જીગર હજી રઝાયું હતું નહી.

તે અર્લ બહુ જ દીલગીર થયો. તે તંદરોસ્ત ખુશાલ મોહરદારને ફીક્કી ને ફુખળા થતાં જોઈ તે બહુ દુખી થયો.

“ લંડન તને માફક આવતું નથી એલીસ, ” તેણે કહ્યું “ સીઝન પુરી થશે ત્યારે હું બહુ ખુશી થઈશ. પણ મને કહેની તને તે પહેલાં આરડન ટાવર્સમાં જવા ગમેછ એલીસ ? ”

એકે પણ આશા અને છુટકારાથી તે આજે જ બની. મગર ખીજી જ પગે તે ખ્યાલ કરી શકી કે જે માણસ લંડનમાં તેણીનું ઠેકાણું શોધી કાઢી શક્યો તે જ માણસ તેણીનું હવે પછીનું શરનામું નહીં શોધી કાઢે એ અને જ કેમ ? તેણી માટે કરાર ને સુખ હતું જ નહીં —સલામતી હવે કેથે જ નહોતી એ ખ્યાલ થતાં તે નિરાશામાં ડુબી ગઈ.

“ તાહારે માટે મને બહુ ફીકર થાય છે એલીસ. ” તે બરથારે પાછું અને પાછું કહ્યું, “ સમજી નહીં શકતો કે શાથી તું આવી રીતે ખિમાર થઈ છે. જો હું જાણતો નહીં હતો તો એમ જ ધારતો કે તને કાંઈ દુખ છે—કાંઈ છુપું દુખ. પણ તેમ તો હોય શકે જ નહીં એલીસ ? ”

“ નહીં, ” તે હસ્તાં બોલી અને તે હસ્તું અફસોસ કે આશુંઓ કરતાં સો ધણું ખરાબ હતું, “ તેમ અને જ નહીં. ”

તે અલે તેણીનાં બન્ને ધ્રુજતા હાથો પોતાનાં હાથમાં લીધા અને તે મધુરી ચસ્મોનાં છેક ઉડાણમાં એકાદ પણ જોયા કર્યું.

“ એલીસ, ” તે બોલ્યો, “ એલીસ, માહારી મોહરદાર, માહારી ડારલિંગ, કહે મને કે તને કદી બી કાંઈ દુખ કે સંતાપ હોય તો તું માહારી ઉપર બરોશો રાખી મને કહે ખરી કેની ? તાહારો તે સંતાપ સમુજો દાટી દેવાની તક તું મને આપે ખરી કેની ? ”

રે ખુદા ! તેણીએ ધાર્યું કે તેણી તેમ કરી શકતી હતે ! તે પોહળાં ખભાં ઉપર પોતાનું માથું નાખી સઘળું તે બલા બરથારનાં કાનમાં રેડી દઈ શકતી હતે. તેણીની ખાતરી હતી કે તે જોરાવર હાથો તેણીને દુન્યાની દરેક જંગળ અને દુખથી સલામત બચાવા પુરતા શક્તિવાન હતા. પણ ઓ પરવરદેગાર, તેની વાન જો તે જાણે તો તે પ્રમાણીક જવાન કદીખી તેણીનાં અહેરા તરફ પાછું જોય કે ?

આખે આંગે મુજતી હતી છતાં હિમત કરી તે ફીકડું હતી અને તે વાહાલો માનીતો મગર ખુબસુરત ચેહરો તેણીએ પોતાને હાથે નિચો નમાવ્યો, અને કપાળ ઉપર વિખરાઈ પડેલા તેનાં વાળો પ્રીતીથી ખાબુએ હટાવી ભક્તીભાવથી તેણીએ તે કપાળ ઉપર પોતાનાં હોઠો લગાડ્યા ત્યારે ખરાં દીલની બંદગીમાં તેણીનું જીગર ઉડી ઉડી જતું હતું.

લોડ આરડને તેણીનાં જવાબની જાણ કરી નહી. તે બલો ને સાચો ઉમરાવ, મુગી ચુપકીદીમાં ખતાવેલાં તે હેતને જ પોતાનો જવાબ માની બેઠો.

તે જ સાંજે એક બીજું તેવું જ ગંદું અને તંખાકુનાં વાસવાળું એક કાગળ લેડી આરડન માટે આવ્યું. બીજું કાગળો ભેગું તે રૂપાંની સાલવરમા પડેલું તેણીની તીક્ષ્ણ નજરે ઝટ જોઈ અને ઉપાડી લીધું.

“કોઈ ખી રીતે આ ચીથડાં આવતાં મારે બંધ કરવાં જ જોઈએ.” તેણીએ વમાર્યું. લીઓની નજર પડી જશે તો ?

જ્યારે તે એકલી પડી ત્યારે તેણીએ તે ફાડ્યો અને નીચે મુજબ વાંચ્યો.

“તમે માહારા કાગળનો જવાબ મોકલ્યો નથી લેડી આરડન, કદાપી તમે ધારતાં હોય કે આવી મુગી ધીક્કાર ભરી રીતે તમે મને ચુપ કરી શકશો, પણ તમારી ભુલ છે, કોઈ ખી રીતે માહારી ચુપકીદી-તમારો ભેદ જાળવવાની ચુપકીદીનું દામ તો હું લેવશ જ. જો તમે તે મને નહીં આપશો તો તમારા ધણી પાસેથી તે ઈનામ હું મેળવશ. જો તેવણ ખી નાં પાડશે તો હું તમારે લગતા એવા કિમતી પેરેઝાંડે ન્યુસપેપરનાં પ્રોપાયટરો અને અધીપતીઓ ઉપર મોકલશ કે તેમાંથી હું એક દોલત જ જમા કરી શકીશ. હું બહુ કડક મનનો ને એક ખોલનો માણસ છું મારાં લેડી-ને ખોલેલું હું કરી બજાવશ. જો થોડા દીવસમાં ન્યુસપેપર ખોલતાં જ, “ મોટે ખાચરેનાં કુટુંબમાં અજાયબીભરી શોધ ”-“ લેડી આરડન કોણ છે ? ” એવાં મથાળાંઓ વાંચવા નહીં હોય તો આવો ને મને મળો.

હું આ પત્ર મળશે તે જ દીવસે બપોરે ત્રણ વાગે ગ્લુસેસ્ટર એટ-
રીજન્ટ પાર્કમાં મળીશ. તમે ત્યાં આવજો. દસ મીનીટની તમને ગ્રેસ
મળશે અગર તમો નહીં આવ્યાં તો હવેની માહારી અપીલ અર્લ
ઓફ આરડનને જશે.

એડમ રેમ્સે.”

હવે ? તેણીએ જવું તો જોઈએ જ. તેણીની આખી જીંદગી
કચડી નાખવા બેઠેલા તે માંણસને જાતે મળવાની ખાસ જરૂર
તેણીએ જોઈ.

તે તે મકાનની શેઠાણી ને રાજકરતી રાણી જેવી હતી એટલે ગમે
ત્યારે બાહર આવજાવ કરી શકે તેમાં તેણીને કોઈ પુછનાર નહોતું,
પણ તેણીનાં ધણીને તે ક્યાં જતી હતી તે જણાવ્યા વગર તે જમજ
કેમ શકે ? વળી ગાડી લેય, તો નોકરોબી તો જાણેજ કે તે ક્યાં
જમ આવી હતી. એટલાં માટે પોતાનાં ધણીની છુપાછુપ નિકળા
ભાડેની કેળ કરી રીજન્ટ પાર્કમાં જમ એ જ રીતે ભરાતું છુપાતું
પાછું ઘર આવવું તેણીએ દરસ્ત ધાર્યું.

નસીબે તેણીને ચારી આપી અને તેણી જવાનો વિચાર કરતી
હતી તેટલામાં જ અર્લે તેણીને કહ્યું.

“એલીસ, મને ફીકર છે કે કામને લીધે આજે લંચ પર
હું વખતસર આવી શકીશ નહીં.”

તે જાણી શક્યો નહીં કે આ સાંભળી કેવો છુટકારાનો દમ
તેણીએ ખેંચ્યો. જીંદગીમાં પહેલી જ વાર તેણી પોતાનાં ધણીની
ગેરહાજરી માટે આજે ખુશી થઈ, હવે નિરાંતે તે બાહર સટી
જઈ શકશે.

એમ છતાં ઘરની ગાડી તો તે ડરની મારેલી લાઇ શકી જ
નહી. ને એક કલાક બેઠેલું લંચ લઈ તે બાહર ચાલતી જ નિકળા
પડી. પરણ્યા પછી આ પહેલી જ વાર તે ચાલતી એકલી આ રીતે
બાહર નિકળતી હતી. અને પડતીનું પહેલું પગથું તેણીએ તથા
માની લીધું.

તેણી કેમ કરી રીજન્ટ પાર્ક પહોંચી ગઈ. ત્યાં હંમેશા મુજબની લોકોની આવલુગ્નવલુ હતી. પણ એક જાણીતો ચેહરો તેણીની નજરે પડ્યો નહીં. એક રફ દેખાવનાં પોશાગીર જેવા માંજુસને તેણીએ પોતાની પાસે તેવામાં આવતાં દીઠો અને બીજી જ પળે તે બારી સ્ક્રાચ ઉચ્ચારે બોલવા લાગ્યો.

“માઇ લેડી,” તે બોલ્યો. “તમને સતાવાની માફરી મકસદ નથી. પેલાં સામે દેખાતાં ઝાડોની ઘટા પાસે જઈ ઉઠાં રહો. ત્યાં કાંઈ નથી. હું અચ્છડી તમારી ખુંડે આવ્યો.”

તેણી તે સાદબી પીછાણી શકી નહીં. પણ તેનાં કહ્યા મુજબ તેણીએ કર્યું. તે બીલકુલ પોશાગીર જેવો ધરડો ને, ગંદો હતો બ્યારે તેની આંખો જીણી ને લુચ્યાધથી ભરપુર હતી.

શું આજ અખડી વખડી ગએલા મેલા ઘેલા, લુચ્યા આંખોનાં પોશાગીર દેખાવનાં માંજુસે તેણી ઉપર પેલાં બંને કાગળો લખવાની સરકશી કરી હશે ?

પ્રકરણ ૩૯

“માહારી આખરને ખાતર-મારા ઘણીનાં નામને ખાતર.”

રે ખુદા શું આ કંગાળ માણસ તેજ પેલી ચિડી લખનાર હશે ? લેડી આરડન કાંઈજ ખ્યાલ કરી શકી નહીં કે તેનાં કહેવાનો ધનકાર કરવો, કે કણુલ કરવું-તેને તુચ્છકારી કાઢવો, કે પૈસાની લાલચે ચુપ કરવો.

તેણીએ પોતાની આંખો ઉઠાવી તેની સાંમે જોયું. અને જો તે ખુબસુરત આંખોમાંથી નિકળતી અંગાર જેવી નજર તેને બાળાને ભસ્મ કરી શકતી હોત તો જરૂર તે ને તેજ ઘડીએ એડમ રેમ્સે ત્યાં બળાને રાખ આખ થઈ ગયો હતો. પણ તેને બદલે તે સુંદર ડોળાનાં દાખથી નહીં ડરી જતાં, લુચ્યાધનું હસતો તે માણસ ટોપી હાથમાં પકડી તેની સામે આવી ઉભો.

“માઈ લેડી આરડન ?” તે બોલ્યો.

અને તેનો જવાબ જે તેણીએ પોતાની આંખથી આપ્યો તે તેનાં સિવાય કોઈ બી બીજા મર્દને થયેલાવી નાખે તેવોજ હતો.

“માઈ લેડી આરડન,” તે પાછું બોલ્યો, “તમે મને ઓળખો છો ?”

“નહી” તેણીએ જવાબ કર્યો.

“તમે મને જોયેલો કે માહારાજ નામ સાંભળેલું તો યાદ કરી શકો છો ની ?”

“નહી,” તેણીએ મગરૂરીથી જવાબ કર્યો.

“માહારી તરફ માહારા જેહરામાં જોઈ યાદ કરવાની કેશેશ કરશે કે મને તમે કદીબી જોયો હતો કે કેમ ?” તેણે કહ્યું.

તે મગરૂર આંખો તેનાં જેવા ઉપર ઠેરવવા બીલકુલ લાગ્યેક નહી હોય, તેમ, એક ઉડતી વસ્તુકારની કમકમાટભરી નજર તેણીએ તેની તરફ ફેંકી.

“હું તમને ઓળખતી નથી.” તેણીએ કહ્યું “તમે મારી નજરમાં તદન ત્રાહીત છો.”

“અને તે છતા, હેસ્ટર બ્લેરની તપાસ વખતે હું તમારી સહિથી નજદીકમાં હતો.” તેણે કહ્યું. “હેસ્ટર બ્લેરની ખારીકે ખારીક વિગત માહારી પાસે હતી-આહ : જો તમને તે આખરસર કશું લાગતું વળગતું નહી હોય તો કાંએ તમે કપુર જેવાં શીક્ષાં પડી જાઓ છો માઈ લેડી ?”

“તમે શું કહેવા માંગો છો તે હું સમજી શકતી નથી.” તેણીએ એમ છતાં મોટા ગુસ્સાથી કહ્યું.

“હેસ્ટર બ્લેર માટે જે બી પુરવારીની જરૂર હશે તે આપવા હું સામર્થ્યમાન છું.” તે બોલ્યો અને એ સાંભળી તે મોહત જેવી શીક્ષી પડી. જ્યારે તે ગભરાયેલો નાણુક ચેહરો અને ધ્રુજતું કામળ બદન જોઈ તે બદમાશ ક્રોધેહનું હસ્યો.

“જો તમે ડાહ્યાપણવાળાં હશે તો માહારાજ કહેલું માનશે.”

તેણે કહ્યું. “ તમારી રૈંક, તમારું મોઢું નામ અને આખર જાળવવી હોય તો માહારા કહ્યા પ્રમાણે કરજો. ”

તેણી તેનું કહેલું મુગે મોઢે સાંભળી રહી હતી તે જ ખતાવા પુરતું હતું કે તેનાં પાવરમાં તે કેટલી જકડાતી જતી હતી.

“ હું ડડલી રોસનો કલાર્ક હતો, ” તે બોલ્યો. “ તમારો ખચાવ તૈયાર થતો હતો, તમને જેલમાં તે રોકાટલ-ડનો જાણીતો બાહોશ એડવોકેટ મળવા આવતો હતો ત્યારે હું અનેકવાર તેની સાથે-નો સાથે જ હતો, અને ખુદા સલામત રાખે, તમારા ખુબસુરત ચહેરાનાં ચાલુ દરશન થતાં હું લગભગ મેડ બન્યો. ”

તેણીએ પોતાનો એક હાથ ઉંચકી તેને બોલતાં અટકાવ્યો.

“ તમેને હું સાંભળશ તે એક જ શરતે, ” તેમગરર ઠરસાથી બોલી “ અને તે એ કે આવા અપમાનો કરવાથી દુર રહો. ”

“ તમને અપમાન કરવાની માહારી મરજી નથી. ” તે બોલ્યો. “ હું જેઠિછ કે તમે જેટલાં ખુબસુરત છો તેટલાં જ મગરરખી છો. પણ જે વાત ખરી છે તે કહ્યા વગર ચાલતું નથી કે હા, તમારું સાંદર્ય જેતાં હું ઘેલો દીવાનો બન્યો. કેસ ચાલતો હતો તે દરમ્યાન હું તમારી નજદીક જ કોર્ટમાં હતો. લોકો ગમે તે માનતાં હતાં પણ હું તો ખાતરીથી જાણતો હતો કે તમે તદન નિરદોશ હતાં. ”

તેણી આ બધા શબ્દો સાંભળતાં શરમથી મરી જ ગઈ. પોતાની આ ખુબસુરતી કે જેથી જ આ માંણસ તેની તરફ ખેંચાયો હતો તેને તેણી ધીક્કારવા લાગી. આ માંણસને અને ખુદ પોતે પોતાને ધીક્કારતી થઈ.

“ મને માફ કરો, ” પણ પેલો કાંઈ નરમ અવાજે પટપટ્યો. “ પણ મને પાછુખી કહ્યા વગર ચાલતું નહીં કે તમારી ઉપર હું દીવાનો બન્યો. ”

“ અને તે છતાં, ” તેણી આવું બોલી શું કબુલ કરી દેતી હતી તેનાં એક પણ ખ્યાલ વગર બોલી “ અને તે છતાં તમે માહારી ખરાબી કરવા તૈયાર થયા છો ? ”

બાનુઓ, તમારે માટે ખાસ

મોટા જથ્થામાં સુંદર કલરનાં બીડસનો નવો સ્ટોક
તેમજ સારીની કાર પર ટાંકવાના ફેન્સી દાનાનો
નવો સ્ટોક આવી પુગો છે.

રાબરખના દાણા, સ્ટીલ બીડજ; હીરાની ત્રીમીંગ, છુટા હીરા,
હીરાના બકલ, સાડીની પીન, તોરણના દાણા, વીનીસન
તોરણ, હાથની હેન્ડ બેગ્સ, વીગેરેનું અતઅતનું સંગ્રહસ્થાન
જેવાની ખાસ લક્ષ્મણ કરીએ છીએ.

બહારગામના ચોરડર વી. પી. થી રવાના કરીશું.

અબદુલ્લુસેન ઈબ્રાહીમજી મોતીવાલા

હરરવાળા બીલ્ડીંગ, નં. ૩-મારકીટ, લોહાર ચાલ, મુંબઈ નં. ૨.

સારા અવસરો માટે કાપડની ખરીદી કરવા ક્યાં જશો ?

નીચલું ઠેકાણું નોંધી લેશો. જ્યાં

સર્વે જાતનું રૈશમી, સુતરાઉ, ગરમ તથા

ટ્રેન્સી કાપડ મળી શકશે.

તથા હીરાની ત્રીમીંગ, હીરાનાં ખટન અને દરેક જાતના ફેન્સી
દાણા તથા ફેન્સી જીવેલરીનો મોટો સ્ટોક તમારે માટે તૈયાર છે.

ભાવ મારકીટ કરતાં કીફાયત

એક ફેરો અમારી દુકાનમાં પધારી ખાત્રી કરો.

એ. એન. રામપુરાવાળાની કુંઠ,

દુકાન નં. ૨૪૩, મોહમદઅલી મેનશન, વાડીયાજીના
આતશખેહરામનો સામે પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૨.

તા ૧૦ કુંઠ—સ્વીટઝર્લેન્ડની સહંતર નવી જ ડીઝાઇનોની
કેરો ખેહદ સસ્તા ભાવમાં આવી પહોંચી છે. એક વખત
જોઈ જવાની લલામણુ કરવામાં આવે છે.

“ નહી, તમારી લુલ્લ છે. ” તેણે કહ્યું, “ હું પડી ભાંગેલો એક ગરીબ માણસ છું ને મને માહારી યુપજીદોની કિમત જોઈએ છે એટલું જ. તે વખત મને યાદ આવે છે કે જ્યારે મને આટલી ઘડ સુધીનો થેલો દીવાનો બની ગયેલો જોઈ માહારા શેઠ ડડેલી રોસ તાળુબ ચલા હતા અને હું ખ્યારમાં હતો એવું કહી બીજા કલાર્કસ હસ્તા હતા. ”

એકાદ પળ પછી પાછું તેણે આગળ ચલાવ્યું “ મેં કસમ લાધા. હડહડતા કસમ કે ગમે તે થતાં તમને બચાવવાં જો ફાંસીને લાકડે તમને લટકાવતે તો તે વખતે ત્યાંથી ચઢી જઈ તમને બચાવતાં જ હું માહારો જન ખોતે. તમને બચાવી મરવાનું મોહત હું બધું કિમતી અને બહાદુરીભર્યું ગણ્યું. તમારી તપાસ ચાલી તે દરમિયાન તમને બાંધે લાગ્યા કર્યું હશે, પણ હું કહું છ કે ખુદ તમારેથીથી વધારે માહારું જીગર ભાંગીને લોકો થઈ જતું હતું. ”

તેણીએ કશો જવાબ કર્યો નહી એટલે પેલાએ આગળ ચલાવ્યું.

“ મેં ખાવા પીવા અને સુવાનું છોડી દીધું, બસ મને એક જાતની થ્રેલ્સજા જ લાગુ પડેલી લાગી. અને જ્યારે તે વરડીકટ બાહર પડી ત્યારે તમારી આગળ દોડી આવી તમને મુખારકબાદી આપવાનું મન હું જેહમતે રોકી શક્યો, જો હું તવંગર હતો તો તે વખતે તમારી આગળ દોડી આવી માહારી દોલત અને માહારું જીગર તમારે ચરણે ધરતે. પણ વખત જુદો જ હતો. મારો શેઠ માહારો આ હાલ જોઈ મારી મશકેરી કરતો ને તુચ્છકાર કરતો. મને લાગે છે કે તેથી મારો ભરમ સમજી ગયેલો. ત્યાર પછી તેણે મને એક દીવસ કહ્યું કે તમે એની માલકમનાં નામ હેઠળ અમેરીકા જતાં હતાં તે વેળા આખી ખોટ કુખી જવાથી તમારું પણ નામ કુખેલાં પેસેન્જરનાં લીસ્ટમાં હતું. એ સાંભળી હું મરીજ ગયો હોવું તેમ ખેલાન થઈ બોયે પડ્યો બસ ત્યાર પછી મેં શું કર્યું તે મને યાદ નથી. માહારાં દુખે મને ખરાબીનો રસ્તો લેવાડ્યો. એક ઓરતનાં ખ્યારમાં નિરાશી મળવાથી ખરાબ રસ્તે દોરવાયલા મઠોમાં હું કાંઈ

પહેલો જ નથી. મેં દારૂ પીવા માંડ્યો. ઘેલા માંણસની માફક હું શ્વરાખની ધુનમાં પડતો. પણ તે તમારા ખારને લીધેજ થયું. હેસ્ટર ખેર-અને માહારી એ નિરાશી, માહારાં દુખ દરમ્યાન જે ચીજો મેં કરી તેનું જો તમને ખ્યાન આપું તો કમકમાટીથી તમે ખેહોશ જ થઈ જાઓ એમ છતાં હેસ્ટર ખેર માટેનાં એક દીવાનાં આંધળા ખ્યારનું જ તે પરીણામ હતું તે યાદ રાખજો. ”

“ તેની સાથે મને કશું લાગતું વળગતું નથી. ” લેડી આરડને ઠંડું કહ્યું.

“ નહી, ” તેણે કહ્યું. “ પણ મારી આ દયાજનક કહાંણી જાંણી તમારે મારી ઉપર દયા કરવી ઘટે. જો તમારો આ મનોહર લલચાવનારો મુખડો મેં કદી જોયો જ નહી હોતો તો અત્યારે તો હું એક રીસપેક્ટેબલ માંણસ અને ડાહ્યા રાસનો કલાર્ક હોતો. ”

“ માહારી તેમાં કસુર નથી. ” તે બોલી.

“ હું તેમ ક્યાં કેહું છી, ” તે બબડ્યો. “ પણ તમારો ચેહરો જોયો તે દીવસ મારે માટે ઘણો બદલખતીભર્યો કહેવાય. મેં પહેલાં તો દારૂથી શરૂ કર્યું ને પછી છેકજ બગડતો ગયો. માહારા શેઠે મારી સાથે પહેલાં તો ઘણી ધીરજ રાખી પછી મને રજા આપી. હું એખરડીન ગયો અને ત્યાંથી રખડતો થયો. કદીખી તમારા જેવા ચેહરાની ઓરત જો દુરથી મારે નજરે પડતી તો જીખ પ્યાસ અને ઉંઘ તજી હું માઇલો સુધી તેની પુઠે ભમતો. આહ હેસ્ટર ખેર, હું જાંણું છ કે તમારી આગળ હું તમારા પગની મટ્ટી ખરાખર છું. તમે કદીખી આ તમારો નાજીક સુફેદ કર મારા હાથમાં મુકી શકોજ નહી. અને તે છતાં ઓ હેવન-તમને ચાહાવા અને પુંજવા જેવો ભાન-જુલો દીવાનો ગાફેલ હું બન્યો. ”

તેનું માથું એ બોલતાં દયાજનક રીતે નિચું નખી પડયું જ્યારે તે આંખોમાં ખરેખરું દુખ જણાયું.

“ તમારે મનથી હું ભોંયે ચાલતા એક કીડા સમાન છું કેમ અરૂની ? ” તેણે એકાએક પુછયું;

“ એક ડંખ મારતા કીડા કેની ? ” લેડી આરડને તુચ્છકાર કર્યો.

“ નહી. માહાઈ કહ્યું સાંભળો, ” તે બોલ્યો. “ મારી શરતો તમે કબુલ કરો તો તમને તે કીડાનાં ડંખથી બીહીવાનું જરાએ નથી. ”

“ શરતો એટલે શું ? ” લેડી આરડને તુમાખથી પુછ્યું. “ શું પૈસા માટે તમે કહો છો ? ”

“ હાજી, ” તેણે કહ્યું. “ એક વખત એવો હતો કે પ્યાર માટે હું તરસતો હતો. હવે વખત એવો આવ્યો છે કે પૈસા માટે હું ભુખ્યો છું. ”

“ તમે એમ કહેવા માંગો છો શું, કે હું પુરતા પૈસા આપું તો તમો મારો બેદ જાળવો એમ ? ”

“ હા તેમજ. ”

“ પણ મને ખાતરી શું કે તમે તમારો બોલ પાલશો જ ? ” તેણીએ પુછ્યું. “ મને સાબેતી શું છે ? ”

“ માહારો બોલ,—માઘ વડં ઓફ ઓનર, ” તેણે કહ્યું, જ્યારે એ સાંભળી તુચ્છકારનું એક ધીમું હસ્તું તે સુંદર હોઠો ઉપર રમી રહ્યું.

“ એ મને સંતોશ આપે તેવું પુરતું નથી. ” તેણી બોલી. “ માહારી ખાતરી નથી કે “ ઓનર ” બોલમાં મને તમારે સાઈ બર્સો હોય. ”

“ જ્યારે આખી દુન્યા તમારી સામે હતી. ત્યારે મેં તમારામાં વિશ્વાસ રાખ્યો. જ્યારે કંગાળમાં કંગાળ હાલતમાં કાંધખી પુરાવાની ગેરહાજરીમાં તમે હતાં તે વખતે તમારામાં મેં બર્સો રાખ્યો ને જરૂર પડતે તો માહારો જાનથી તમને સદકે કરતે, અને તમે મનેજ એમ કહો છો કે મારા બોલ ઉપર તમને વિશ્વાસ નથી ? ” તેણે પુછ્યું.

“ જો તમને પ્યાર હતે, અને તમે એક ઓનરેબલ માંણસ હતે, તો તે ઓરતને ખાતર, તેને મુવેલાંમાંથી જીવતી આવેલી જોઈ ચુપચુપ ચાલી જતે ને આવી વર્તણુંક વાપરતે નહી. તો તે ખરો ઓનર કહેવાતે ”

“ પણ મને પૈસાની અગત છે મારાં લેડી. ” તેણે કહ્યું. “ તમે તે બીનાં ભુલી જાઓ છો. ”

“ ત્યારે જ્યાં પૈસાનો સવાલ આવ્યો ત્યાં “ ઑનર ” જેવો શબ્દ વાપરે નાં. ” તેણીએ તેને થથરાવ્યો. “ ને કહો હવે ત્યારે મને કે તમારી પૈસા બાબતની શરત હું કબુલ કરું તો તમે તે બેદ સાચવશો તેની સાબેતી શું ? તેની ખાતરી શું મને આપી શકો છો તમે ? ”

શું જવાબ કરવો તે કાંઈજ સુજ નહીં પડવાથી એડમ રેમ્સે એકાદ પણ ટગર ટગર તેની તરફ જોતો ઉભો.

પ્રકરણ ૪૦ ચુપકીદીની કિમત.

એકાદ પણ એડમ રેમ્સે જવાબ દીધા વગર તે શાહાનગરી જેવા રૂબાબની, મગરૂર ને ખુબસુરત તારણીને ફગાયાલે એહરે જોતો ઉભો.

“ ખાતરી બીજી તો હું શું આપી શકું મારાં લેડી. ” તેણે એમ છતાં કહ્યું. “ મારી પોતાની સલામતીને ખાતર હું તે બેદ હંમેશાંજ સાચવું એજ મારી ખાતરી છે. જો હું તે બેદ ફેડી દેઉં તો તમે મને પૈસા આપતાં બંધ થાઓ ને તે માહાફ નુકશાન કહેવાય. ”

“ એમ બયમાં તો હું જીવી શકુજ નહી. ” લેડી આરડને કહ્યું. “ જો તે નહીં થઈ જ જવું જોઈશે. બોલો તમારી શરતો શી છે ? ” તે અચકાતો જણાયો.

“ હું ઘણો ગરીબ છું માઈ લેડી. ” તેણે તે પછીથી કહ્યું. “ ને તમે ઘણાં પૈસાવાળાં એટલે— ”

એક મગરૂર અસારતથી તેણીએ તેને બોલતાં અટકાવ્યો. ને ઠસ્સાથી તેની તરફ ફરી.

“ પૈસા માહારા બરથારનાં છે—તેવણુ તે પૈસાનાં માલેક છે. ” તે ધીમે મજબૂત સાદે બોલી. “ હું નહી. ”

“ જો તેનું છે તે તમારુંજ કહેવાય. ” એડમ્સે કહ્યું. “ વળી વરઘેરી તે કાંઈ જુદાં કહેવાય ? મારે આ દેશ છોડી ચાલી જવું છે. મારે પાછી એક નવીજ જાંદગી શરૂ કરવી છે તો તેથી મને સારી જેવી એક રકમની જરૂર પડશે. ”

તે કડવાસનું—તુચ્છકારનું હતી.

“ આગળ ચલાવો, ” તેણીએ એસ્ટા કહ્યાં.

“ તમારા ધણીની દોષત લાખખોની છે. ” તેણે કહ્યું. “ એટલે શરૂઆતમાં એક હજાર પાઉન્ડ જે તમે મને આપો તો તેથી તમોને નુકશાન આવવાનું નથી. ”

“ માહારી પોતાની પાસે માહારા પોતાનાં તો એક હજાર પેન્સ બી નથી. ” તેણીએ કહ્યું. “ હું તદ્દન ખાલી હાથે મારા ધણીને પરણી હતી. જે જાહોજવાલી, ને પૈસા ટકાની સગવડ હું હાલ ભોગવું છું તે બધી મારા ધણીની મહેરબાનીથી જ છે. ”

“ તે જે હોય તે, ” પેલાએ હવે રોકડું પરખાવ્યું. “ મને તો એક હજાર પાઉન્ડજ પહેલાં જોઈશે, પછી દર વરશે વરશે મોકલી આપવાની એક રકમનો બંદોબસ્ત આપણે કર્યો. ”

“ વરશે વરશે મોકલી આપવાની રકમ ? ” લેડી આરડને પોકાર્યું. “ અને તે કેટલી ? ”

“ વરશે પાંચસો પાઉન્ડ, ” તેણે મક્કમતાથી કહ્યું.

“ એ તો બહુ થઈ ગયું. ” તે બખડી.

“ ભેદ જોતાં તેની કિંમત કાંઈ ધણી નહી જ કહેવાય. ” એડમ્સે નફરત થતાં જણાવ્યું.

તેણી વિચાર કરતી જણાઈ. તેનો ધણી બહોળા ભલો ઉદાર ને ઉમદા ખવાસનો હતો. તેણી દીક્રા આજે તે લઈ શકતી, મંગાવી શકતી, અને ગમે તેમ ખર્ચ કરતી. જ્યારે બીજા આવતાં તે બધાં મોટાં બીલો હતાં, તે એકબી બોલ વગર, તે શાંતાં બીજા હતાં તે વટીક જોયા વગર, પુર વિશ્વાસથી, હેતથી હસીને તે ભલો ભરથાર ખુશાલ દીલથી તે બધાં ચુકતે કરતો. એમ છતાં એકાએક એક હજાર પાઉન્ડ જે તે તેની આગળ માંગતી જાય તો તે કુદરતી જ હતું કે તે અજબ થાય અને કદાપી સવાલખી કરે.

તેણીએ મુંગી નિરાશીમાં એડમ રમ્સે તરફ જોયું.

“ ખરી વાત છે કે માહારો ધણી પૈસાવાળો છે. ” તે બોલી.

“ દુ-યાની કોઇથી ચીજની મરજી જણાવતાં તે મારે માટે હાઝર થાય છે એ ખરું, પણ આજ સુધી મેં તેવણુ આગળ પૈસા માંગ્યાં નથી ને એકદમ હું હાઝર પાઉં-ડ માંગતી જાઉં તો તેવણુ અજબ ચર્ધ મને જરૂર પુછે કે શા માટે મને આટલી મોટી રકમ તાપડ-તોળ જોઈતી હતી ”

“ તમે કાંઈથી બહાણું બતાવી શકો ” પેલાએ સુચવ્યું.

“ નહી, તેમ કરતાં મને બીક લાગે ” તે બોલી.

“ એમ છતાં તમારે તે હિંમત કરવીજ પડશે મારાં લેડી ” તે બોલ્યો. “ તમારા હીરા વેચો જોઈએ તો. આ તમારા હાથો ઉપર દીપક મારતા ફક્ત બે ત્રણ જ હીરા વેચો તો મેં કહી તે કિંમત તમે ઉપજાવી શકો. ”

“ નહી હું તેવું કદી કરું નહી ” તેણીએ મક્કમતાથી કહ્યું અને પછી વધાર્યું “ એજ ત્યારે તમારી શરતો છે એમ જ કેની ? ”

“ હા. ”

તેણી થોડી પણ પાછી વિચાર કરતી જણાઇ અંતે તે જ્યારે બોલી ત્યારે મોહતને બિછાંણે પડેલાં માણસ જેવો જ તે કોમળ સ્વર સંભળાતો હતો.

“ મને કાંઈ સમજ પડતી નહી. ” તે બોલી. “ મને બીક છે કે મારાથી બનશે નહી. ”

“ જ્યારે મનેથી બીક છે કે તેવી વખતે ત્યારે મારે લોડ આરડન પાસે જવું પડશે, એ ભેદ જાણવવા મને તેવણુ એથી બેવડી રકમ આપશે. ”

તે ચમકી ઉઠી. લોડ આરડન-લીઓ ? વ્હાલો લીઓ. એ વાત જાણે ? તેણી ઉપર પુર વિશ્વાસ રાખનાર, ને ચાહનાર તે ધણી આવું જાણે ? અરે હજી તો આજે સવારે જ હેતથી બરપુર નજરથી તેણે તેણી તરફ જોયું હતું, ખારથી બરપુર શબ્દો તે વાહાલા મગરૂર હોઠો તેણીનાં કાનમાં બબડ્યા હતા. નહીં, નહીં, તેનાં બરથારે તો તે વાત જાણવી જોઈએ જ નહી.

“ મને વખત આપો. ” તે જેહમતે બબડી. “ આહ આનાં કરતાં મોત બહું. ”

“ થોડાક પૈસા! મેળવવાને ખાતર એક ખુબસુરત ખાનું મોહત માંગે એ બહુ દીલગીરી બરું કહેવાય ” એકમ રેમ્સે બોલ્યો.

તેણી ફીકકું હસી અને કાંધ સેંહકડો. તેણીનાં વખાણનારા, તેણીનાં પગ પાસે પડનારા-તેણીનાં એક જ મીઠાં હસ્તાની આરજી કરનારાની તેણીને યાદ થઇ. આહ એકબી દુખી ખાલથી બચાવી લેવા, આ બધા જણાંઓ આનંદથી દસ ધણી રકમ તેણી ઉપર સદકે કરે એ તેણી નંજીતી હતી છતાં લાચાર!

“ આવી બાબદમાં તાબડતોબ જવાબ કરાય નહી. ” તે અંતે બોલી “ મને વખત આપો હું વિચાર કરીને તમને જવાબ કહીશ. ”

“ ઉતાવળ કરી જ નથી. ” તે બોલ્યો “ ફક્ત એટલું જ યાદ રાખો માહારાં લેડી કે તમે જેટલો વાર વિચાર કરો છો તેટલો વાર હું લુખે મરું છું. ”

“ તેનો તો ઉપાય સેહસ છે. ” પોતાની પર્સ ખેંચી કાઢી દસ પાઉન્ડની નોટ તેને આપતાં તે બોલી. “ આટલી રકમ ખતચીત તમને એક અઠવાડિયું તો ચાલવી જ નોંધએ અને તે દરમ્યાન હું વિચાર કરી તમને જવાબ જણાવીશ. ”

“ ને કેવી રીતે હું તમારો ઠરાવ નંજીશ ? ક્યારે ને ક્યાં ? ” તેણે પુછ્યું.

“ આવતે અઠવાડિયે આજ દહાડે અને આજ વખતે મને અહીંજ મળજો. ” તે થોડાક વિચાર કરી લેતાં બોલી અને ત્યાર પછીથી પોતાનું સર તુમાખથી ઉચું ખેંચી મગફરીમાં ટેકવાયલી ડોક સાથે તે દમામથી ત્યાંથી ચાલી ગઇ જેની તરફ ખેંચાતી નજરે જોતો એકમ રેમ્સે જ્યાં ને ત્યાં જ સ્થીર ઉભો રહ્યો.

પ્રકરણ ૪૧

“ નસીબ ! નસીબ ! ફરી એકવાર તારાએ તકલીફ ”

તેજ સાંજે અર્ધ અને કાઉન્ટેસ રાખેતાં કરતાં ડાએસ ઓફ ડેનકુનનાં બાલમાંથી વહેલાં ઘર ફર્યા અને તેઓ બન્ને સીધાં માઘ લેડીનાં બુડુઆરમાં જ જમ બેઠાં. લોડ આરડને ત્યાંજ કેપ્ટીની ટ્રે મંગાવી.

“ તું આજે બહેતર લાગેછ એલીસ, ” તેનાં બરથારે કહ્યું.
“ આ હીરાને માણેકનો સેટબી તને ધણો જ શોભેછ. ”

તેણી તેની પાસે ગર્ભ અને એક નાનાં નાબુક સ્ટુલ ઉપર તેનાં પગ પાસે બેસી પોતાનું માથું તેનાં ખભાં ઉપર ટેકવ્યું.

“ લીઓ, ” તેણીએ પોતાનો તેજસ્વી એહરે તેની તરફ ઉઠાવતાં કહ્યું “ મને બીક છે કે હું તમને ધણો ખરચ કરાવું છું લીઓ ”

“ ખરચ મારી ડારલીંગ ? ” તેણે એક ખુશાળ હસવાં સાથે કહ્યું. “ આએ બધું છે કોણનું ? આ એલીસ, હું ધરું છ કે તું વધારે ખરચાણ થાય. તું જાણતી નહી કે જરાકબી તાહારે માટે કરવું એ મને કેટલી મોજ આપે છે. ”

“ તમે મારે સાફ ખરેખર કેટલું ખરચોછ, ” તે બજુદ થઇ.
“ હું તો ખાલી હાથે તમોને પરણી. હું તો મારી સાથે કશું જ લાવી નથી. ”

“ તું સઉથી કિમતીમાં કિમતી ચીજ-તને પોતાને તો લાવી તો એથી વધારે બીજું શું મને જોઇએ ? ” તેણે હેતથી જવાબ કર્યો.

“ ઈચ્છું છ— ” તે બોલવા ગર્ભ અને શરમાઇને અચકી ગઇ.

“ શું ઈચ્છે છે ? ”

“ મને કહેવા ગમતું નહી. ” તે લાલ થએલે એહરે બખડી.
“ રખે તમે મને પૈસાની ગરમી માનો લીઓ ? ”

“ તાહારે માટે એવું કશુંજ હું કદી માનું નહી એલીસ. ” તે વ્હાલા બરથારે કહ્યું “ બોલ, સ્ટીટહાર્ટ, તું શું કહેવા જતી હતી ? ”

“ તમે નહીં ધારતા હીઓ, ” મીઠાસથી સરખાળ અદાએ તે બોલી, “ કે સારાં આવાં બારી બીજ દર વખત ચુકતે કરવાને બદલે, દર વરશે તમે અને એક ચોક્કસ રકમ આપી દીઓ તો હું બધું તેમાંથી કર્યા કરૂં. ”

“ પીન મની જોઈએ છે ? ” અર્લ હસ્યો.

“ પીન મની શું ? ” તેણીએ પુછ્યું.

“ માહારી બોળા બાળા મીડી, ” તે અર્લે હેતથી હસતાં કહ્યું. “ પણ સમજો માધ લેડી, પીન મની તે એ એક બેરીને એક ભરથાર પોકિત મની આપે, તેને ગમે તેમ ખરચવા માટે તે. હવે સમજ પડી ? હું ઇચ્છું છ કે મને જ એ બાબતનો ખ્યાલ થયો હતો. એકીસ હું એમ કરશ કે દર છ મહીને હું તને એક એક હજાર પાઉન્ડ આપીશ. તે યાદ રાખજો કે તે કોઈ તાહારે ડ્રેસીસ, ધરેણાં કે એવાં પાછળ વાપરવાનાં નથી; એ પૈસાથી તો તને પોતાને ગમે તે કરવાનું છે, ધરમમાં આપ-ફેન્સી ચીજો ગમે તો લે-ગમે તે કર. તું તે પૈસાનું શું કરેછ તે હું કદી જાણુવા માંગવાનો નથી. ”

તે સમજી શક્યો નહીં કે કાંએ તેણી તેનાં હાથોને વળગી તે બહુ હિદાર હતો એવો બખડાટ કરતી રડવા લાગી.

“ હું તહારી પેહલી પીન મનીનો એક હજારનો એક કાલે આપીશ. ” તે હેતથી બોલ્યો.

“ ઓ ખુદા કરોડો આશાર તાહરા ! ” છુટકારનાં એક દમ સાથે તે લગભગ તેની આગળ ચુકણે પડી, અને તેની તરફનો આટલો બધો આભારનો ઉભરો જોષ લોડ આરડન ખરેખર હેરત થયો.

તે રાત્રે તે મુદલ ઉંઝી શકી નહીં. તેનાં ધણી માટેનાં આભારથી તેણીનું જીગર ઉમાઈ જતું હતું. અરે કેવો બલો કેવો હિદાર કેવો ઉમરાવી ખવાસનો-કયાં કેટલાક આપમતલબી, તુંડ ખવાસનાં, બેરીને એકાદ મમતી ચીજ અપાવતાં બખડનારા તુચ્છ ધણીઓ અને કયાં આ બધા ખવાસનો ઉમરાવ ! પેલા કંગાળ માંજુસને હવે કાલને કાલ તે હજાર પાઉન્ડ આપી દેવાનાં ખ્યાલથી તેણીને સંતોષ મળ્યો.

તેણે તેણીને ઓળખી હતી કેમકે એક ચાહતી આંખ ધણી તીક્ષ્ણ હોય છે. તેણીએ માન્યું કે જો તેને અતરેથી ચાલી જવા તે સમજાવી શકે તો હજીથી તે સલામતજ હતી.

ખીજે દીવસે તે અહીં પોતાની મોહરદારને હજાર પાઉન્ડનો એક ચેક આપ્યો અને તે ખરોજ હેતવંતો ધણી ખરાં દીક્ષથી ખુશ થતો જણાયો.

“એ તાહારા પૈસા છે એનું તું ગમે તે કરજો એલીસ,” લોર્ડ આરડને કહ્યું, “માહારી દીક્ષગીરી ફક્ત એટલી જ છે કે પહેલાંથી મને તાહારી એ સમજડનો ખ્યાલ થયો નહી. હવે મારો સેજખી વિચાર કરતી નાં—તને ગમે તેમ ખરચજો. તને ગમે તો આજે જ તે એમનો એમ કાઢને આપી ખી દેજો તોખી હું કશું કહેનાર નથી.”

તેણી હસી. અને ખરેખર સંતોષ પામી. તેણીએ તે ચેક વટાવ્યો અને પચાસ પચાસ પાઉન્ડની નોટો મંગાવી, તે એડમને મળે તેટલાં સંભાળથી ઉંચા કર્યા.

વળી હવે દર વરસે તેણીને બે હજાર પાઉન્ડ તેનો ધણી તેની પોકેટ મની દાખલ આપનાર હતો. એ ખ્યાલ ખી સંતોષ ઉપજાવતો જોગ જ હતો. હવે તે નિરાંતે પાંનસો પાઉન્ડ દર સાલ પેલા રેમ્સેને મોકલી શકવા સમર્થવાન હતી. તેણીએ હવે છુટકારાનાં એક દમ સાથે કાંધ ઉઘટ પકડવા માંડી.

વીસમી જુનને દીવસે એક ધણાજ ગ્રાન્ડ ફ્રેન્સી બૉક્સમાં અર્લ અને કાઉન્ટેસને જવાનું હતું. ને રાતે તે હદથી જ્યાદા ખુખ-સુરત દેખાઇ. ટયુર રાણીનાં અસલવારેનાં પોશાક ને ઢપનો નિચે લટકતો કિમતી બ્રોકેડનો ડ્રેસ તેણીએ સજ્યો હતો, અને નાજુક કદમે, અજબ ખુખસુરત અને દમામદાર દેખાતી તે જ્યારે તે મોટો દાદર ઉતરી બૉક્સમાં જવા નિચે આવી ત્યારે તે છેલ્લા પગથ્યાં આગળજ તેનો ધણી ઉભો રહી વાહાલથી, મગરૂરીથી અને વખાં-જીથી તેણીને જોતો ઉભો હતો. એજ રીતે નોકરોનો આખો રટાક તે ખુખસુરત શેઠાણીને તેણીનાં મોહક ઠંઠરામાં તૈયાર થઇ બાહેર

જતી જેવા એકઠો થયો હતો. લોર્ડ આરડને કોઇની બી પરવાહ ક્યાં વગર તે સુંદર બ્લુ મખમલનો કલોઠ તેણી જેવી નિચે આવી કે તે સુંદર ગોળ સુફેદ મારબલ જેવાં નગ્ન ખભાં ઉપર ઓઢારી દીધો.

તે બંધ ગાડી બારણાં આગળ જ તેમને લઇ જવા તૈયાર હતી. ક્રુટમેન તૈયાર ઉભો હતો, અને લેડી આરડને તે મહેલ સરીખાં મકાનની ઉંચી સીડીઓ ઉતરી છેલ્લાં પગથ્યાં ઉપર, ગાડીમાં ચઢવા ખાતર પોતાનાં ધણીને હાથ આપી ઉભી હતી જેવામાં એક પોકાર સંભળાયો—વખાંણનો, જાણે કોઇ ચીજ મેળવવા માંગતાં હોઇએ ને તે મળી શકતી નહીં હોય, તેવા દુખનો તે પોકાર હતો. તે તરફ સહેજ ગડબડ થતી સંભળાઇ.

“ શું છે ? ” લોર્ડ આરડને પુછ્યું.

“ કાંઇ નહીં માહારા લોર્ડ, ” એકાદ નોકરે જવાબ ક્યો. “ કોઇ છાકટો માંચુસ અતરે જુલો પડ્યો છે, અને ઘરમાં પેસી જવાની કોશિશ કરતો પકડાયો છે. ”

“ તેને અહીંથી કાઢી મુકો. ” લોર્ડ આરડને તતરાવીને કહ્યું. તેવામાં એક બીજો નોકર ત્યાં આવ્યો.

“ માહારા લોર્ડ ” તે બોલ્યો. “ એને પોલીસમાં આપ્યે ? તે બહુ જ પીધેલો છે ને બેઠવા કરી રહ્યો છે. ”

“ નહી, ” દયાળુ દીલનાં તે ઉમરાવે કહ્યું. “ નહીં તેને અહીંથી તેને ઘર મોકલાવી દેઓ,—કાઢી મુકો પણ તેને હેરાન કરતા નાં અને હવે રસ્તો છોડો, માહારાં લેડી ક્યારનાં ખોટી થાય છે. ”

તેણી પોતાની અદ્ભુત સુંદરતા સાથે એક રાંછીનાં રૂઆબથી ચાલી ગાડીમાં બેઠી. તેણીએ જોયું નહીં કે છાકટો માંચુસ કોણ હતો. તેણીને તેવાં કોઇની પરવાહ જ શું હોય ? તેતો બેસીકર ત્યાંથી હંકારી ગઇ અને થોડી વારમાં તો તે બનાવ વિસરી પણ ગઇ.

કહેવાની જરૂર નથી કે તે રાતની રાણી મીસાલ તે ત્યાં વખણાઈ ને પુનઃ. તેણીનાં પોશાક, તેણીનાં છક કરી નાખનારાં સૈંદર્ભ જેતાં લોકો હદથી જ્યાદા મોહીત બન્યાં.

તેઓ વહેલાં જ ઘર પાછાં ફર્યા. અર્ધ તે દીવસે થાકેલો જણાયો, અને પોતાનાં ભરથારને ખાતર જ જીવતી તે મધુરી મોહરદારનો જીવ તે જોતાં બળી જ ગયો. તેને થાકેલો જોતાં તેણીએ પોતે બહાણું કાઢ્યું કે તેણી થાકી ગઈ હતી માટે ઘર જવું અને તેઓએ તેમ જ કર્યું. જ્યારે ચંદ્રની શીઠી રોશનીમાં પોતાનાં ધણીની બાજુમાં બેસી ઘર જવાનું એવા એક હઝાર બાલ કરતાં તેણીને બેવડું રક્ષીઆમણું લાગ્યું.

ઘર જતાં રસ્તામાં તેણી તેની વધુ પાસે જઈ બેઠી, અને વાહાલથી તેનું માથું પસવાયું.

“આજે તો તાહારા આ પોશાક અને હીરાનાં તાજથી તું સરખસર એક રાણી જેવી જ લાગેછ એલીસ,” લોર્ડ આરડને કહ્યું. “ને તેથી મને એટલો ગજરાટ લાગેછ કે તને માહારાં પાસાંમાં બી લેતાં બીક લાગેછ.”

“એમ બોલશો તો આ હીરા જડીત તાજજ હું ફેંકી દેવશ જો” તે હસી અને પછી વધાર્યું “તમે જાંણોછ લીઓ, આજનાં મેળાવડામાં એકબી મરદ એવો હતો નહી કે જે તમારી ખરોખરી કરી શકે. તમે તેઓ બધાનાં સરદાર જેવાજ લાગતા હતા.”

“તાહારે મોઢેની વખાંણુ અને ધણી મીઠી લાગે છે.” તે ભરથારે કહ્યું. અને તેણીને ચેહરો સુખથી ગુલાબી બનતાં તે જોષ શક્યો તેણીની દુન્યાજ જાણે તે ભરથારમાં સમાઈ ગઈ હતી.

તેઓનાં મકાન આગળ ગાડી ઊભી રહેતાં ત્યાં કાંઈ ગડબડ થતી જોવાઈ. આગળ બારણું ખુલ્લું હતું—બત્તીઓ બળતી હતી અને લોકોનું એક મેજડું ભેગું થએલું જણાતું હતું.

“એ શું છે?” લોર્ડ આરડને પુછ્યું અને તેને જવાબ કરતો તુરત એક પુટમેન સામે દોડી આવ્યો.

“એ પેલો જ માંણસ છે માહારા લોર્ડ” તેણે કહ્યું.

“પેલો જ માંણસ?” લોર્ડ આરડને અજબ થયો. “કાણુ પેલો જ માંણસ?”

“યોર લોર્ડશીપને જતી વખતે જે છાકટા માંણસે ડીસટર્બ કર્યા હતા તે જ આ માંણસ છે જી.” તે કુટમેને સમજાવ્યું.

લોર્ડ આરડનનો ચેહરો ગુસ્સાથી લાલ બન્યો.

“ એવું અહીં કેમ ચાલવા દેઓછ ? ” તેણે તકાળે કર્યો.

“ તમે લોક કેમ એવા માંણસોને આ તરફ ફટકવાળી દેઓછ ? ”

“ તે માંણસને પોલીસમાં આપવો હતો.” તે નોકરે માનથી સમજાવ્યું. “ પણ યોર લોર્ડશીપે નાં કહ્યું એ ખોટું થયું. આટલી વારમાં એ માંણસ અહીં ત્રણ વાર આવી ગયો.”

“ ત્રણ વખત ? ” હીઝ લોર્ડશીપે પોકાર્યું “ અહીં ધકેલા ખાવાની તેની શું મક્કસદ છે ? એકદમ પોલીસને જણાવો.”

પેલો કુટમેન અચકાતો જણાયો.

“ તે કહેછ મારા લોર્ડ, ” અચકાતે બીહીતે સાહે તે માંણસે કહ્યું. “ તે કહેછ કે લેડી આરડનને તે મળવા માંગે છે ” અને એ સાંભળી લોર્ડ આરડન અન્યબીથી હાલતી જ ગયો.

“ લેડી આરડન ? ” તેણે ગુસ્સાથી કહ્યું. “ તેની મક્કુર શું તેની તાકાત શું કે લેડી આરડનનું નામખી તે બોલે ? ”

“ તે જણાવે છે કે મોહત જીવતનો તે એક સવાલ છે.” પેલા કુટમેને કહ્યું. “ આ સાખી રેલીંમને વળગી પડી તેને જુઓ પાડી કે કામ જરૂરનું છે. તે લેડી આરડનને મળ્યા વગર જશે જ નહીં એવું બકે છે. મને લાગેછ તે દીવાનો છે મારા લોર્ડ ”.

“ આવું અપમાનભર્યું બોલવાની તે હિમત કરનાર કોણ છે ? ” લોર્ડ આરડને જીભ પાડી. આટલી વાર લેડી આરડન આ બધી ગડબડ નરમ પડે તેની વાટ જોતી ગાડીમાં જ ખોટી થઈ રહી હતી. તેણીએ હવે ખારી બાહર ડોકડું કાઢ્યું અને હોલની બત્તીની તેજ લાઇટમાં પોતાનાં ભરથારનો ગુંચવાયલો ચેહરો તે બરાબર જોષ શકી.

“ શું છે લીઓ ? ” તેણીએ પુછ્યું.

“ તને સંતાપવા જેવું કાંઈ જ નહીં માહારી ડારલીંગ, ” તેણે તુરત જવાબ કર્યો.

“ પણ તો બી છે શું ? ” તે બજાઈ થઈ.

હજી તો આ શબ્દો તે બોલે તેટલાં જ એક તુટેલાં જીગરનો ફર્દમંદ અવાજ ત્યાં ફેલાઈ રહ્યો.—“ હેસ્ટર-હેસ્ટર ખેર ! ”

તે અલેં એ શબ્દો સાંભળ્યા હોય તેમ લાગ્યું નહી. મગર તે છોકરીએ તો બરાબર તે બોલો સાંભળ્યાં અને જાણે તેણીનાં મોહતનો પેગામ કોઈ પોકારતું હોય તેમજ તેણીને લાગ્યું. તેણીનું જીગર ધપકતું ખંધ પડી જતું હોય, તે લકવાથી જકૂ થઈ જતી હોય તેમ પથ્થર થઈ ગઈ.

“ એ કોઈ દીવાનો જ લાગેજ. ” હીઝ લોડશીપે કહ્યું. ” ને આવી ગડબડ અહીં ચાલવા દેવામાં આવશે નહી. ”

“ હેસ્ટર-હેસ્ટર ખેર, ” ફરીથી તે અવાજ પોકાર્યો અને આ વેળા તે શું બોલતો હતો તે સાંભળવા તેની તરફ લોડ આરડને પોતાનું માથું ફેરવ્યું.

“ તે મરી ગઈ નથી—તે મરી ગઈ નથી—તે જીવતી છે હેસ્ટર ખેર—”

મકરણ ૪૨

હેસ્ટર ખેર જીવતી છે.

“ હેસ્ટર ખેર—હેસ્ટર ખેર, ” નાં નામનાં પડલા પાછા પડી રહ્યા. તે હાલી કે ચાલી નહી. તેણીનાં જીગરમાં જાણે ઝેરી ખંજર લાગ્યું હોય તે મીસાલ તે સ્તબ્ધ થઈ બેસી જ રહી. તે બહાદુરશાહી પોશાકમાં, તે સુંદર બ્લુ મખમલી કલોકમાં લપટાયલી અજબ ખુબ-સુરત દેખાતી, તેણી મોહતનો જ કડવાસ અનુભવી રહી.

“ આએ કોઈ દીવાનો જ છે, ” અલેં કહ્યું. “ એ શું નામ બકયા કરે જ એલીસ ? ”

તેણીએ કશોજ જવાબ ક્યો નહી. તે તો સમજી જ ગઈ કે બધું હવે ખલાસ થતું હતું.

હીન્દુસ્તાનની મોટામાં મોટી જંદગીના વીમા
ઉતારનારી કંપની તરીકે

“ઓરીએન્ટલ”

ની વધતી જતી હાલત તપાસો

મોટું કામ—મોટું બોનસ.

ત્રી વાર્ષિક નવું કામ ત્રી વાર્ષિક પ્રીમીઅમની આવક.

૧૯૧૯-૧૯૨૧...રૂ. ૫૦૮ લાખ ૧૯૧૯-૧૯૨૧...રૂ. ૧૯૭ લાખ

૧૯૨૨-૧૯૨૪...રૂ. ૫૭૬ લાખ ૧૯૨૨-૧૯૨૪...રૂ. ૨૩૬ લાખ

૧૯૨૫-૧૯૨૭...રૂ. ૧૧૫૫ લાખ ૧૯૨૫-૧૯૨૭...રૂ. ૩૨૦ લાખ

તા. ૩૧મી ડીસેમ્બર ૧૯૨૭ આખરે પુરાં થયેલાં ૩ વર્ષનું પરિણામ.

જાહેર થયેલો નફો—રૂ. ૭૭,૯૪,૭૧૬.

પોલીસી હોલ્ડરોને વહેંચવામાં આવેલો મોટો નફો

દર રૂપીયા હજારની આખી જંદગીની પોલીસી ઉપર દર વરસે રૂ. ૨૫

દર રૂપીયા હજારની હેયાતીમાં લેવાની રીતવાલી પોલીસી „ „ „ રૂ. ૨૦

તમારો હાથમાં ગમે તેટલી રકમનો વીમો હોય તે છતાં ઓરીએન્ટલમાં

હમણાંજ નવી પોલીસી ઉતારાવવાથી તમને ફાયદોજ થશે.

હજારો દર વરસે નવા વીમા ઉતારાવતા જાય છે, અને

તેઓ “ઓરીએન્ટલ”થી સંતોષ પામે છે.

કંપનીની વડી ઓફીસ, ઓરીએન્ટલ બીલ્ડિંગ, મુંબઈ, અથવા

કોઇપણ પ્રાંત્ય ઓફીસ અગર ચીફ એજન્ટને અરજ કરવાથી કંપનીનું

નવું પ્રોપેક્ટસ તથા પુરતી માહિતી મોકલવામાં આવશે.

ડી. જી. મેડોરાની કંપની.

ગુજરાત અને કાઠીયાવાડના ચીફ એજન્ટો:—ધન હાઉસ—અમદાવાદ.

ચીનાઈ જાપાનીસ અને

વે લા તી

રેશમી કાપડની નવી દુકાન

હોરમસજી મ. કરંજયા

રેશમી કાપડના વેપારી

ન્યુ ચરનીરોડ મુંબઈ, ૪.

હોય તમને કાપડ ખરીદવાને મન—

રજી છે રીઝવા આ રેશમી ચમન—

મરજી પડે તેમ ખરીદી બસ લ્યો

સરવુ ને સોંધું દામ તેનું દઈ દો.

જીક કસમનાં ડીઝાઇનો એવા ઉત્તમ

મથક બીજે પછી ન બરો કદમ—

કમાલ એ સંગ્રહસ્થાન બર્ચુ છે ખાસ

રંજન તે કરશે તમ આંખ અને આશ.

જથ્થાબંધ ભાવે છુટક વેચાય હુમ—

ચાદ રાખો શરનામું ન્યુ ચરનીરોડ ખુબ.

જથ્થાબંધના ભાવે છુટક વેચવું એજ હમારો મુકાલેખ છે

“ ઘરમાં આવ ડારલીંગ, ” તેનાં ધણીએ માયાથી કહ્યું. “ હું એ બધાંનો હમણાં નિકાલ લાવી નાખીશ. ”

વળી તેણી જવાબ કરી શકી નહી. વકવાથી હોય તેમ તે જડ થઈ જઈ, ધુમતાં મગજે અને ધુજતા હોઠો સહીત બેસી જ રહી.

તે અર્લ એટલે ગુસ્સે થઈ ગયો હતો પોતાનાં ઘરનાં આંગણાં આગળ આવું તોફાન થવાથી કે તે એલીસનો ગભરાટ જોઈ શક્યો નહી.

“ એલીસ, ” તે તેણી તરફ ફર્યો, અને ત્યારે તેણીને શીકડી ધુજતી અને બેનાકાત જોઈ, તે બીછીતી હતી એમજ માની લઈ પેલા છાકટા ઉપર વધુજ ગુસ્સે થયો. “ હું એને જેલમાં મોકલાવશ. ” તે બખાબ્યો.

“ હેસ્ટર-હેસ્ટર બ્લેર, ” પાછું પેલો બોલ્યો અને તે અર્લે હવે તે શબ્દો પ્રગટ સમજ્યા.

“ હેસ્ટર બ્લેર ? ” લોર્ડ આરડન બોલ્યો. “ એ નામ સાંભળેલું હોય એવું લાગે છે. પણ એલીસ તાલારે આવા છાકટાનાં તોફાનથી બીછીવાતી જરાબી જરૂર નથી માલૂમી ડારલીંગ, ચાલ ઘેરમાં આવ. ”

તે એક જખરી કાશેશ સાથે હવે ઉડીને ઉભી થઈ. હવે તેણીને કશાંતી પરવાદ નહોતી. ભલે તે ગાડીમાં રસ્તામાં કે ઘરની સીડી ચઢતાં બી ટપકાઈ પડી મરી જાય. એડમ રેમ્સે ત્યાં હતો અને આખી દુન્યા હવે તેણીનો બેદ જાણવાની હતી એ ખ્યાલથી વધુ ખરાબ, વધુ કંગાળ કરનાર બીજું હોય જ શું ?

તેણી જેવી ગાડીમાંથી બાહર નિકળી કે એડમ રેમ્સે એક કુદકા સમેત તેણી તરફ ધસી ગયો.

“ હેસ્ટર, ” તેણે હાથો લંબાવી પોકાર્યું. “ હેસ્ટર બ્લેર. ”

તેણીએ પોતાનો સુફેદ ચેહરો પોતાનાં ધણી તરફ ફેરવ્યો.

“ શું એ ઘેલો છે ? ” તેણી બોલી.

“ એવું જ લાગેછ. ” લોર્ડ આરડને તીખાસથી કહ્યું. “ ને એની આવી જાતની મેડનેસ માટે એને જવાબ આપવો પડશે. ”

હોલનાં દરવાજા આગળ આવી પહોંચતા, રેમ્સે, બધાંનાં હાથ

છટકાવી નાખી, લેડી આરડન આગળ ધસી ગયો અને તેણીનાં સુંદર મખમલી લાંબા કલોકની કીનારી પકડી લીધી. “હેસ્ટર-હેસ્ટર બ્લેર,” તે એક દીવાનાંની અદાથીજ બખડ્યો.

લેડી આરડન ગભરાટની એક ધીમી ચીસ સમેત પોતાનાં ધણીનાં હાથને વળગી પડી.

“બીહીતી નાં એલીસ,” લોર્ડ આરડને તેણીને બહુ જ હેતથી કહ્યું. “અંદર આવ. ને હું તેને પોલીસનાં ચાર્જમાં આપીશ.”

રે ખુદા તેમ જો થાય તો તેણીનાં શું હાલ ? પેલો છાકરો તો તે બેઠ આખા રસ્તા ઉપર ખુમે પાડી બોલે ને ત્યારે ? તેણીએ પોતાનો દયામણો એકરો લોર્ડ આરડન તરફ ઉઠાવ્યો.

“નહી નહી એવું કશું કરતા નાં લીઓ.” તે બખડી.

“એમજ કરવાનું,” તેણે મક્કમતાથી કહ્યું. અને હવે અંદર લઇ જઇ તેણે તેણીને એક નરમ સોફા ઉપર બેસાડી દીધી.

“તું ઘણી બીધેલી લાગેછ એલીસ,” તે કાળજીથી બોલ્યો. “હું તાહારે માટે થોડો વાઇન મંગાવું છું. તું આરામ કર.”

તેણીએ ધચ્છયું કે તે તેની આગળ કાલાવાલા કરે, કાંઇ તર-કીબથી પેલાને ખરતો કરવા જેવું કરી શકે. પણ નહી. તેણીનાંમાં ઉઠવાની જ તાકાત હતી નહી તો વધારે તો તે શું જ કરી શકે ?

“એલીસ,” તેવામાં લોર્ડ આરડને ઘણાં ગભરાટથી પોકાર્યું “એટલી બધી શાંતી બીહે છે સ્વીટહાર્ટ ? જો તાહારી મેડ તાહારે માટે વાઇન લઇ આવીછ તે લે ને હિમત રાખ.”

“માહારા લોર્ડ” તેવામાં તેનાં પુરાણાં બટલરે બારણાં આગળથી કહ્યું. “જરા જલદી હોલમાં આવશો ?”

બીજી જ પળે તે ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો. અને હવે શું થવાનું હશે તેનો ખ્યાલ કરતી તે કંગાળ છોકરી, તે હીણનસીખ લેડી બેસી રહી. ખરે જ તે કરમની પુટેલી હતી—તેનું તકદીર જ તેને તારાઝ કરી ગયું હતું, તો ગમે તે ઉપાય ફાકટ હતા. તે મેડ લાવી હતી તે વાઈન તેણી લઇ શકી નહી, તે તો ગભરાટથી ફાટી ગએલી આંખે, હબતી ગુપચુપ બેસી જ રહી.

લોડ આરડન ધણો ઉશકેરાયલો, પેલા છાકટાને ખરાખર શીક્ષા કરવાનાં ખ્યાલથી હોલમાં ગયો. જ્યાં પેલો બોલતાં સંભળાયો.

“હું લેડી આરડનને મળ્યા વગર જવાનો નથી.” તે બોલતો હતો. “એ મોહત જીવનનો સવાલ છે ને આ મકાન તેવણને મળ્યા વગર હું છોડી જવાનો નથી.”

“જો ફરીથી એ લેડી આરડનનું નામ દેય તો એને ઉચકીને રસ્તા ઉપર ફેંકી દેઉં.” લોડ આરડને ત્યાં દાખલ થતાંજ મોટા ગુસ્સાથી કહ્યું. અને તેને આવેલો જોઈ બધાં નોકરો દાયબાંચ થઈ ગયાં એટલે તેઓ બંને એકલા પડ્યા.

“હું તેવણને કે તેવણનાં વરને મળ્યા વગર જવાનો નથી.” તે પાછું અને પાછું બોલ્યો.

“હું લોડ આરડન છું.” તે અલે કહ્યું: “તને શું કહેવું છે મને ?” અને પાછળ ફરી પોકાર્યું: “જોન્સ, જા જઈને પોલીસને લઈ આવ. એટલું બધું ચાલવા દેવાય તેમ નથી.”

એકાએક પેલા છાકટાનો દાર ઉતરી ગયો હોય તેમ તે ગંભીર ને ચુપ થઈ ગયો. તેણે ગેતાની સામેનાં ખુબ્બુરત ચેહરા અને નોખલ કદાવર આકાર તરફ જોયું.

“તમે લોડ આરડન છો.” તે આખરે બોલ્યો “જો તેમ હોય તો માહારા લોડ માહારી સલાહ માનો, ને તમારે પોતાને ખાતર તમને જે ધણું વાહાણું છે તેને ખાતર એકપણ મને એકલા મળો. પોલીસને બોલાવવા પહેલાં મને જરા સાંભળો.”

‘એક પાંચજ મીનીટ મને એકલા મળો.’ પેલો પાછું બોલ્યો “તમારા લાભને ખાતર તેમ કરો નહીં તો જીંદગીભર તમે પસ્તાશો તે યાદ રાખજો.”

લોડ આરડન તુચ્છકારનું દસ્યો. તેને તાગડતોળ પોલીસમાં આપવાનો તેણે ઠરાવ કર્યો.

“તમારી મોહરદારને ખાતર સાંભળો.” તે બોલ્યો: “હું જાણું છ કે દારૂની ધુનમાં માહારાથી આવું થઈ ગયું છે, પણ હવે થયું તે

તો થયું. હવે પુરું સાંભળી લેઓ. મને પાંચ મીનીટ આપો ને તમારી મોહરદાર કોણ છે તે હું તમોને કહીશ.”

“ જો ફરીથી એ નામ વાપર્યું છ તો યાદ રાખજો, ” લોર્ડ આરડને ઘણાં મોટા ગુસ્સાથી એકદમ તપી જતાં કહ્યું, “ તો યાદ રાખજો કે હું તને જાનથી મારી નાંખીશ.”

“ મારા લોર્ડ તેવણનું ખરું નામ જાણનાર દુનીયામાં હું એકલો જ છું—મને ”

તેના અવાજ અને અદામાં કાંઈ એવું હતું કે લોર્ડ આરડને એકાદ પળ અચકી ગયો. અલગત તેની પવિત્ર મોહરદાર સાથે તેને કાંઈની સંબંધ હોય એવું તો તે સ્વપ્ને પણ માની શક્યો નહીં, એટલે તેને સમજવામાં કાંઈ ગયું નહીં એમ ધારી પોતાનાં ગુસ્સાને એક જોહમતે દબાવી દધ, તેણે આરણા આગળ જઈ એકાદ નોકરને કહ્યું.

“ એને લાયબ્રેરીમાં લઈ જા.” ઘણાંજ કચવાટથી કમકમાટથી તે બોલ્યો: “ હું ત્યાં એની સાથે વાત કરીશ.”

ત્યા તે કુશાદે ઓગડામાં, તે મકાનનો માલીક અને એડમ રેમ્સે સામ સામે ઉભા. તે હાલ તદ્દન શાંત હતો, અને તે મોટા અર્થથી લગભગ ખીલીતો હોય તેમ જણાયું.

“ મને વખત નથી.” લોર્ડ આરડને કહ્યું: “જો કહેવું હોય તે જલદીથી બોલ.”

“ માહારે લેડી આરડને મળવું છે.” તે ધીમાં અચકાતા સહે બોલ્યો. “ હું તેવણને જ્યારે તેવણ હેસ્ટર ખેરેર હતાં ત્યારને ઓળખું છું.”

“ અને ખુદાનાં નામથી પુછું છ કે હેસ્ટર ખેરેર કોણ ? ” તે અલ્લે પુછ્યું: “ એ નામ મારા ધ્યાનમાં તો આવે છે.”

એ સાંભળી તે લુચ્ચો ફતેહથી ડુગરાધ ગયો. તે ફતેહનું હરથો ને છાતી કાઢી, સીધું તે ઉમરાવનાં ચેહરામાં જોયું.

“ હેસ્ટર બ્લેર, ” તેણે કહ્યું. “ તે પોતાનાં ધણીને ઝેર દમ મારી નાખવાનાં કેસવાળા હીરોઇન છે.”

“ તું તો કાંઈ દીવાનો જ છે. ” લોડ આરડને પોકાર્યું.

“ નહી. ” પેલાએ કહ્યું. “ દીવાનો નથી. પણ હેસ્ટર બ્લેર ઉપર નજર કરતાં જ એક જાનનું દીવાનાપણું મને લાગુ પડેલું તે ખરી વાત. પણ મેં કાંઈ દંડ તમને તે બેદ કહ્યો નથી. તેનો તે બેદ તો સલામત જ છે. જલે તમે તેણીનાં ધણી હોવ. મોટા માનવંતા અર્લ હોવ છતાં તમે કોણને પરણ્યા છો તે વટીક તમે જાણતા નથી. જ્યારે હું તે જાણું છું.”

હિંદ સ્વરાજ્ય માંગે છે.

તે સ્વરાજ્ય મેળવવા માટે શક્તિની જરૂર છે તે શક્તિ મેળવવા માટે પાચનશક્તિની જરૂર છે તે પાચનશક્તિ મેળવવા માટે

પોકેટ પો—હો ઈન્દેલર

આગે જાણીતું થયેલું છે. જે આ ઉપરાંત સરદી, સળેખમ, છાંતીના દરદો વગેરે મટાડે છે તે યાદદાસ્ત શક્તિ વધારે છે. દરેક કેસીસ્ટો પાસેથી મળશે, નહીં તો લખો:—

પો—હો હાગિસ

શેખરેમણ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ-૨.

પ્રકરણ ૪૩

“તમારી માહરદાર તેજ હેસ્ટર ખસેર છે.”

“તમેને જણાવાની માહારી મતલબ નહોતી,” તે એકદમ પસ્તાવાથી બોલ્યો. “પણ દારૂની ધુનમાં માહારાથી બોલી દેવાયું. તે મને માહારી ચુપકીદી સાઈ મોટું ધનામ આપવાની હતી. હવે તે તમારે આપવું પડશે માછ લોડ, હેસ્ટર ખસેરનાં બેઢી મને જાહો-ઝાલી ભોગવતું થવું પડશે.”

લોડ આરડન હવે જોઈ શક્યો કે તે માંણસ જે બોલતો હતો તે બધું સન્માર્થનાં જોશનું જ હતું. અને તેણે માન્યું કે જો તે દારૂની ધુનમાં હતો નહીં તો તે બેઢ જેબી હોય તે જરૂર જાણવતો.

એલીસ ! તેની એલીસ-તેની મીડી મધુરી માહરદાર માટે તો એક બી જુરો ખ્યાલ તે લાવી શક્યોજ નહીં. એમ છતાં કમનસીબ

જીવ ખુશ થાએ, માહડું મુઢરી જાએ, અને
દીલને રાહત મળે તેવી,
નીલગીરીની ખુશબોદાર

ચા

ખચરવાલ કુટુંબમાં વારપવા માટે ખચેખચ લહેજતદાર માલ છે.

આરેન્જ પીકેના રૂ. ૧૨

મીક્ષચર રૂ. ૧

ખાજરક્ષક સોગટી તથા કપડાં પર નામ
પાડવાની પાકી શાહી મળશે.

ફ રે દુ ન અ ને બ ર જો ર.

ધોખીતળાવ આતશખહેરામ સામે, મુંબઈ.

હેસ્ટર ખેરની જગજગેર કહાણી વાંચેલી તે બોલે બોલ અત્યારે
યાદ કરી શક્યો. તે કાઠ જવાન છોકરીને પોતાના હાથીને ઝેર
દેવાનાં વાંકસર પકડવામાં આવી હતી. કે જેને તેણે પોતે ખતચી-
તજ ગુનેહગાર માની હતી. એમ છતાં વધુ વિગત તેણીના કુખીને
મરણ પામવાની વાંચેલી બી તે યાદ કરી શક્યો. વળી સાથે સાથે
એકાએક તેને યાદ થઈ કે પોતાની મોહરદારને લગતું, તેનાં સગાં
વાહાલાંને લગતું તો તે કાંઈ જ જાણતો હતો નહીં. અને તેથી તેણે
માન્યું કે એ ખતવાળોગ હતું કે તેની બેરીને પેલી કંગાળ હેસ્ટર
ખેર સાથે કાંઈ સગાઈ બી હોય. એટલા માટે તેણે વિચાર કર્યો કે
પેલાની કહેલી કહાણી સમજવી, અને પોતાની પવિત્ર મહોરદાર, તે
કાંઈ કમનસીબ સગીને ખાતર મુંઝાય નહીં તે સાઈ તેને સારી
જેવી એક રકમ આપી પતાવવો.

“હેસ્ટર ખેરનાં બેદ ઉપર હવેથી માહારે મારી આખી
છંદગી પસાર કરવાની છે,” તે બોલ્યો. “જો આજે રાતે તે મને
મળી હતે તો હું નેહાલ થઈ ગયો હતો.”

લોર્ડ આરડને જોહમતે પોતાનાં ગુસ્સાને રોક્યો અને કરડે
સાદે તેને પુછ્યું.

“તાહારી શું કિમત છે? ને શું તે બેદ છે?”

“એક હજાર પાઉન્ડ તાખડોખ લેવાની અને દર વરસે
પાનસો પાઉન્ડ મને મળતા રહે એ માહારી કિમત છે.” તે બોલ્યો.

“એક હજાર પાઉન્ડ” એ શબ્દ સાંભળી લોર્ડ આરડને કાંઈ
કુદરતી જ ખટકો થયો. ગઈ રાત્રેજ એટલી રકમ તેણે પોતાની
મોહરદારને આપેલી તે યાદ કરી શક્યો.

“એ કિમત તમારાં લેડી મને આપતે,” એડમ રેમ્સે બોલ્યો:
“મેં તેવણના ચેહરામાં જ જોઈ લીધું હતું કે તેવણ માહારી શરત
કયુલ કરતેજ.”

“શાને માટે?” લોર્ડ આરડને પુછ્યું.

“પોતાનો બેદ જળવવા ખાતર.” તે માણસે તાખડોખ કહ્યું.

“વાઈ, તે કિમત તો મેં જાણી,” લોર્ડ આરડન બોલ્યો. “હવે તે બેઠ ચું છે તે તો કહે?” અને તે પોતાનો ગુસ્સો કેમ કાણુમાં રાખતો હતો, તે તેનાં લાલ થએલા ચેહરા અને ચપટ બીડેલા હોઠો ઉપર જોવું સહેલ હતું.

“બોલ તે બેઠ બોલ,” પાછું લોર્ડ આરડને કહ્યું.

“તે બેઠ એ છે,” પેલાએ કહ્યું, “કે હેસ્ટર જ્વેર જીવતી છે. તે કુખી મુઠ નથી. અને હેસ્ટર જ્વેર તેજ તમારી મોહરદાર છે. એની માલકમનાં નામ હેઠળ તે અમેરીકા જવા ઉપડેલી કે જે સ્ટીમર કુખી ગઈ હતી પણ તેણી કોઈબી રીતે બચી ગઈ છે ને હાલ કાઉન્ટેસ ઓફ આરડનને નામે હેસ્ટર જ્વેર જીવે છે.”

લોર્ડ આરડન ફયાનું હસ્યો.

“ખિચારો ઘેલો છે,” તે ધીમેથી બબડ્યો. “હું તને જીવતો જવા દેઉં છું ને તારાં બોલેલું માફ કરું છું કેમકે તું ખિચારો દીવાનો છે.”

“હું દીવાનો નથી.” એડ્મિસે જોશથી કહ્યું, “ને જો અત્યારે તમો મનાશો નહી તો યાદ રાખજો કે તમારી જીંદગીભર તમે પરતાશો. માફ માનો-માહારી માંગેલી કિમત મને આપો અને ખેરીકર રહેજો કે તમારો બેઠ માદારા મોત સુધી સલામત સચવાયશે રહેશે.”

“હેસ્ટર જ્વેર?” લોર્ડ આરડન તુચ્છકારથી તે નામ બબડ્યો. “હેસ્ટર જ્વેર? એક ખુની તે માહારી મોહરદાર?” અને તે પાછું મોટેથી હસ્યો. “માહારી મોહરદાર તો એક લેડી અને એક નોખલ લેડી છે.”

“હેસ્ટર જ્વેર પણ એક લેડી અને એક નોખલ લેડી હતી.” એડ્મિસે કહ્યું. “તે એક બાળક જેટલી જ નિરદોશ હતી. અને તે આપડીએ ઘણું સહન કર્યું હતું. તેણીનું દુખ જોઈ હું દુખી થતો અને તેણીનાં લવિશનો ખ્યાલ કરી હું રોજ મુગ્ધ થતો હતો.”

“તું?” લોર્ડ આરડને અજાણ્યમાં પુછ્યું.

“હા હું.” તે બોલ્યો. “મને કહેવા માફ કરજો મારા લોર્ડ

પણ તેણીને નેતાનજ માહારી શુદ્ધ યુવ ખોધ હું ઘેલો બન્યો હતો. તેણીનો બચાવ કરનાર એડવોકેટ ડડ્ડો રોસનો હું કલાર્ક હતો. અને તે કેદખાનાં અને ટ્રાયલ દરમ્યાન હું આખો વખત તેણીનાં પાસે. તેણીની ફકર કરતો હુવા ગુમ્હારતો હતો. લોકો મને દસતાં ને મશકેની કરતાં એટલી દદ સુધી હેસ્ટર બ્લેર ઉપર હું દીવાનો બન્યો જો કે હું બજુતો હતો કે તે એક રાંછી જેવી અને હું એક ગુલામ જેવો હતો. ત્યાર પછી તે મારી નજરથી ગુમ થઈ અને બ્યારે મને કહેવામાં આવ્યું કે તે કુખી સુધ હતી ત્યારે હું બેહોશ થઈ પડ્યો, બસ તે દીવસથી એકમ રૂમ્સે જાંણે મરી જ ગયો, ને તેને બદલે, હું ઘેલો દીવાનો દુખી નારીપાસ ખરાબીની ખાઈમાં પડ્યો, અંતે વંશ પછી એક દાદાડો મેં તેણીને બાન્ડ સ્ટ્રીટમાં જોઈ અને તેવી જ ઓળખી કે તે હેસ્ટર બ્લેર હતી. ગમે તેવા પોશાકમાં, ગમે તે ઠેકાણે હું તેણીને ઓળખતે, તેજ સુજળ દાલનાં લપકાલ્યાં લેખાશમાં બી મેં તેણીને પીછાણી. મેં તેણી ઉપર લખ્યું કે મેં તેણીને ઓળખી હતી. મારાં પહેલાં કાગળનો તેણીએ જવાબ કર્યો નહી. બ્યારે બીજાનાં જવાબમાં તે મને આવી મળ્યા. કેમકે મેં તેમાં લખ્યું હતું કે તે જો મને મળશે નહીં તો હું આ બધો ભેદ તમોને જણાવી દશ મેં—” તે બોલતાં અચકી ગયો, કેમકે ખુનખવાર રવેશે, ઉગામેદા હાથ સહીત લોડ આરડન તેની તરફ ધસી ગયો.

“એકદમ ખામોશ માગ લોડ,” પેલાએ તકાળે કર્યો. “શ્રીઓ ને હું પુરવાર કરી આપું. જો હું જુદું બોલતો હોવું એમ તમારી ખાતરી થાય તો બેલાશક મને મારજો. તે જો કેંબમાં આવેલી, તે કેંબમેનનો એલેસ મને યાદ છે તેને શોધી કાઢી હું તમારી સામે લાવું તો તે વડીક તમને ખાતરી આપશે કે મને રીજન્ટ પાર્કમાં મળવા આવનાર તમારા લેડી જ હતા કે કોઈ બીજું?”

તે ગાની બી શક્યો નહી કે આ માંહુસ તેની મોહરદાર માટે આવું બોલતો હતો. તેની મોહરદાર કે જેની ખાખ ચુમવા લલલલા હિમરાવો અને પ્રીન્સીસ અટવાઈ જતા હતા. અદલુત સુંદર અને

બહાદુરશાહી દરસો ધરાવતી ને જ્યાં જતી ત્યાં બસ વખાણુ અને વખાણુ જ મેળવતી તેની મોહરદાર માટે શું તે માંગુસ આવું બોલતો હતો ?

“ તે મને મળી, ” પેલાએ આગળ ચલાવ્યું. “ તેણીએ ના-મુકર કશું જ કર્યું નહીં. ફક્ત એક જ સવાલ મને પુછ્યો કે તુપ-કીટીની કિમત માદારી શું હતી. મેં તે તેણીને કહી અને એક અઠવાડીયા સાફ વિચાર કરવાનો વખત માંગી લઈ તે મારાથી છુટી પડી. ”

“ જો તેમ જ હોય, ” તે ઉમરાવે કહ્યું. “ તો એક અઠવાડયા પહેલાં, તેણીનો વિશ્વાસઘાત કરતો તું અનરે આજે શા માટે અહીં જોવાય છે ? ”

“ મેં તેણીનો વિશ્વાસઘાત કર્યો નથી. ” તે બોલ્યો. “ મેં તો ફક્ત તમોને જ કહ્યું છે. ”

“ અને મને તે બધી કહાણી કહી દેવી તેને તું વિશ્વાસઘાત કહે નહીં ? ”

“ તમે બે તો એકનાં એક જ કહેવાઓ, ” તે નફટ થયો. “ તમે બે કાંઈ જુદાં છો ? તો તેમાં વિશ્વાસઘાત શાનો થયો ? ”

“ ને તેં એમ ધાર્યું કે તે તને પૈસા આપનાર હતી તેમ હું બી આપશ ? ” લોર્ડ આરડને પોતાનો હોઠ કરડી રાખતાં પુછ્યું.

“ જો આપે તે ખરું, ” તેણે કહ્યું. “ મને મારા પૈસા મળે એટલે બસ. પછી જોઈએ તમે આપો કે તેવણ આપે. ”

“ ને તું આજે અનરે કાંએ આવ્યો ? ”

તે કાંઈક શરમાતો દેખાયો.

“ માફ કરજો સાહેબ ” તેણે કહ્યું. “ હું તેણીનાં દરશન કરવા જ આવ્યો. એક પળ તે મદાતાબસમ મુખડો છુપાછુપ જોઈ લેવાની લાલચ હું રોકી શક્યો નહી, પણ તેણીએ જ આપેલી દસ પાઉન્ડની નોટથી મેં દારૂ પીધો, અને દારૂની ધુનમાં મારાથી અતરે નહી ઘટતું થઈ ગયું. જો પાંચ જ મીનીટ તે મને એકલી મળી હોતે

તો હું ચુપચુપ ચાલી જતે. પણ મને મળવાની કે જોવાની તેણીએ તો કાંઈ વેતરણ બી કરી નહી તેથી હું વધારે દીવાનો બન્યો.”

“ મેં ધીરજ રાખી આટલી વાર તારાઈ કહેલું બરાબર સાંભળ્યું છે. ” લોડ આરડને કહ્યું. “ અને તને જો હું દીવાનો ને છાકટો નહી માનતે તો તારારી બરાબર વળે કરતે. હવે બસ કર તારારી જુઠી બકવા કેમકે એક દીવાનાંની બકવા સિવાય તારારો એક શબ્દ બી હું સાચો માનતો નથી. ચાલ, ચાલ્યો જા અહીંથી. ”

“ મને તેણી સાથે મોઢેમોઢું કરો. ” એડમ રેમ્સે બજીદ થયો. “ બોલાવો હેસ્ટર બ્લેરને મારી સાંમે ને તમારી ખાતરી કરો. ”

“ ખામોશ, ” લોડ આરડને બરાડ પાડી. “ લેડી આરડનને અપમાન કરવા પહેલાં સંભાળ રાખજે નહી તો—” તે બોલતાં અચકી ગયો, સફેદ દર્દમંદ ચેહરે, હબનાયલી બીધેલી નિરદોષ બહુ આંખો સહીત ત્યાં ચાલી આવી.

પ્રકરણ ૪૪

“ ચુપકીદીની કિમત ”

લોડ આરડને તેણીને દાખલ થઈ જોઈ અને તે અચકી ગયો. તે સફેદ દર્દમંદ ચેહરે, હબનાયલી બીધેલી નિરદોષ બહુ આંખો સહીત ત્યાં ચાલી આવી.

“ તું અહીંઆ ના આવ માહારી ડારલોંગ, ” લોડ આરડને કહ્યું. “ આ જગ્યા અત્યારે તારારે લાએક નથી. ”

એડમ રેમ્સે મગર તુરત બે કદમ આગળ આવ્યો.

“ હવે જ પુછવાનો વખત છે, ” તે બોલ્યો. “ પુછો માહારા લોડ એવણને તમારી ખાતરી કરી લેઓ કે એવણ જ હેસ્ટર બ્લેર છે કે નહી ? ”

તેણીએ બોલવા ચાહ્યું પણ તે સફેદ હોઠોમાંથી એકે શબ્દ

બાહર પડ્યો નહી, તેણીએ પોતાનાં હાથો પોતાનાં ભરથાર તરફ લંબાવ્યા, અને તે તુરત તેની પાસે ગયો. તે કરમાઈ જતી એક લીલી જેવી, બેતાકાત નિસોસ ને દુખી ઉભી રહી અને તેણીને આવી દુખી જોતાં તે ચાલાતા ભરથારનો જીવ જલી ગયો તે પાસે આવ્યો અને તેણીને પોતાનાં હાથોમાં પકડી લઈ, તે મીઠી જીલુ આંખોનાં ઉડાણમાં જોતાં, તે તે પળમાં એડમ રેમ્સ અને બધાંને ભુલી ગયો.

એડમ રેમ્સે તે મીઠું હેતવંતુ પીકચર જોતાં અદેખાઈ કપટ અને ગુસ્સાથી બળી ગયો. તે એક તુચ્છકારતું કઠોર હસ્તું મોટે સાદે હસ્યો.

“ હા માહારા લોર્ડ ” “ તેણે તીરસ્કાર કર્યો, “ બેરી સાથે પ્યાર કરો—ઓ હેવન, તેણીનાં નાજીક હાથ ઉપર માહારો હાથ જ ફક્ત મુકવા હું શું નહીં આપું ? પણ નહી, હેસ્ટર પ્લેર તાહારા નસીબમાં જ નથી. ”

તે નાજીક માયું તેનાં ધણીની છાતી ઉપર નમી પડ્યું, તે કોમળ કર વધુ જોરથી તેને વળગી રહ્યા, બ્યારે તે સુંદર મુખડો ક્યામણી રીતે તેની તરફ ઉચકાયો.

“ અને હવે બોલો માહારા લોર્ડ આરડન, ” પેલાએ તેવા જ સાદે ચાલુ રાખ્યું. “ માહારી ચુપકીદીની કિમત તમે શું આપશો ? આખી દુન્યાથી છુંપું રાખવા ખાતર કે જાણીતી લેડી આરડન તેજ જગ બત્રીસીએ ચઢેલી હેસ્ટર પ્લેર છે, તો તેનાં બદલામાં મને શું મળશે ? ”

તે નિચો નમેલો ચેહરો વધુ અને વધુ નિચો નમ્યો. ખુદા ખબર તે કોમળ જીગર કેમળી ભાંગીને ભુકો થતું હતું.

“ એલીસ, ” એંતે બહુજ માયાથી ચાકો વળી, તે વીખરાઈ પડેલાં સુંદર જીલકાં પ્યારથી સમાં કરતાં લોર્ડ આરડને કહ્યું. “ તું આ દીવાનાં માંણસની જીડી બકવાથી જરાખી ખીહીતી નાં. હું તાહારી આગળ—માહારી એલીસ—માહારી પવિત્ર મોહરદાર, તને કસમથી કહું છ કે એક બોલળી આ દીવાનાંનો હું ખરો માનતો નથી. ને તેનાં

અપમાનો માટે હું પછીથી તેને ખરાબર તેનો સ્વાદ અખાડીશ. તેટલાં તાહાઈ માથું ઉઠાવ ને એને મોઢાં ઉપર કહે એલીસ કે તે એક જુઠો બદમાશ છે.”

તેણીએ ઇચ્છ્યું તે એટલી હિમત કરી શકે મગર નહી. તે મજબુત હાથોમાં પકડાયલો નાજુક આકાર લોઈ આરડને ધ્રુજતાં જોયો. તે મનોહર માથું એક જોડમતેજ જરા ઉંચું થયું.

“એને એનાં મોઢાં ઉપર કહે એલીસ કે તે જુઠું બોલ્યો છે.” તેનાં ઘણીનાં શબ્દથી હિમત પકડી તેણીએ પોતાની નજર ઉઠાવી એડમ રેમ્સે તરફ જોયું મગર તે કંગાળ એકરા ઉપરનું કપટનું હુંચ્યા-ધનું હસ્તું જોઈ, તે ધારતીથી કમકમાટથી પાછી બાજુ ફરી ગઈ.

“તે બોલી શકવાની નથી માહારા લોઈ,” પેલાએ કહ્યું. “હેસ્ટર જ્વેરને ખુનનાં વાંકસર ખોટી રીતે પકડવામાં આવી હતી. પણ હેસ્ટર જ્વેર કદી જુઠું બોલતી નથી.”

લોઈ આરડને મહા અગ્નયખીથી પોતાની મોહરદારનું માથું પાછું પોતાનાં ખભાં ઉપર ઢળી પડતા જોયું. અને તે અવાચક થઈ ગયો. એ શું ?

“લોઈ આરડન,” એડમ રેમ્સે બોલ્યો. “મને મારી કિમત આપો ને જવા દેઓ. પુરવારી જોઈતી હોય તો એક હજાર આપું. હેસ્ટર જ્વેરનાં મરનાર ઘણી એનગસ જ્વેરનાં મીત્રાને બોલાવી આ બાનુંની સનમુખ ઉભા કરો, સર એલન ફ્લેચર, કેપટન ડગલાસ, સર જેમ્સ હાર્ટ એ લોકને હાજર કરો, મારા લોઈ હું એક હજાર રીતે તમે માંગો તેવી પુરવારી આપી શકવાની હાલતમાં છું. મગર માહાઈ માનો તો વધુ ચુનાંચેરા નહી કરતાં મને પૈસા આપો ને તમારો બેદ સલામત જાળવો.”

અત્યાર સૂધી લોઈ આરડનને પોતાની મોહરદારમાં સંપુર્ણ વિશ્વાસ હતો. મગર તેણીનો હડબડી ગએલો હાલ અને ધનકાર નહી કરી શકતી હતી એ બધી રીત જોતાં તે તડખાધ ગયો. અરે જો તે ફક્ત એક જ નજરથી તેને ચુપ કરે ! એકજ થયરાવી નાખનાર

તેને જીઠો પાડનારો શબ્દ બોલે ! પણ નહીં તે મીઠા હોઠો તો તદ્દન ચુપજ અને બંધ જ રહ્યા. તેનાં હાથમાં તે નાજુક બોલે ધ્રુજતો એમનો એમ પડી રહ્યો.

“ જીવો લોર્ડ આરડન, ” રેમ્સે ક્તેલથી બોલ્યો. “ માષ લેડી ઈનકાર કરી શકતાં નથી કેમકે એવણે જાણેછ કે એ વાત સાચી છે, તો હવે ઉતાવળ કરો અને તમારાં મોટાં માન પામેલાં નામની સલામતીને ખાતર મને મારી માંગી કિમત આપી જવા દો.”

લોર્ડ આરડને બહુ જ પ્રીતિથી, હજીબી વિશ્વાસથી પોતાનાં હાથ માહેલા તે કિમતી આકાર તરફ જોયું.

“ એલીસ, ” તે ધીમે અવાજે તેણીનાં કાનમાં બબડ્યો. “ હું શું કરું ? ”

તે હાથો વધારે મજબુતીથી તેને વળગી રહ્યા. તે મનોહર માથું સેજ ઉઠ્યું થયું અને દુખમાં ડુબી ગયેલી તે ફરગેટમી નોટસ જેવી મધુરી આંખો એક પળ તેની ચક્ષ્મો સાથે મળી. જ્યારે પોતાનો આંખો ભેદ કબુલ કરી દેનારા તે શબ્દો તે નિરદોશપણે બબડી.

“ તેની કિમત તેને આપી જવા દેઓ લીઓ-અહીંથી સદા સાફ તેને કાઢી મૂકો.”

તે શબ્દો—કામળ સ્વરે બબડાયલા બોલો તે જવાન ભરથારનાં જીગરમાં તીર મીસાલ જઈ ખુટ્યા. એકાદ પળ તો તે અત્યંત કલાનજીવો, લગભગ બેહોશ જેવો બેધ્યાન થઈ ઉભો. તેણી હેસ્ટર બ્લેર હતી ? તે ખુની છોકરી કે જેની કહાણી તેણે વાંચી હતી, જેને પોતે પોતાનાં દીલથી ખુની માની લીધી હતી તેજ આ હેસ્ટર બ્લેર અને તેની પોતાની મોહરદાર ? ધીમેથી તેણે તેણીને પોતાંથી છુટી કરી. તે આસમાનમાં સેતારા જેવા ઝળકતા, અને તેને સ્વર્ગની જ શાંતી આપનારા તે મુખડા ઉપરથી તેણે હવે પોતાની નજર હતાવી નાખી. એકાદ પળ પોતાનાં દુખથી બાવરો બનેલો તે એક છાકટા માંજી-સની માફક લપેરા ખાવા લાગ્યો. તેનું માથું ભમવા લાગ્યું તે હબતી ગયો--સ્તબ્ધ થઈ ગયો. હેસ્ટર--એલીસ હવે કદી જ નહીં-તરફથી તે હવે ફરી ગયો અને સીધું પેલા એડમ રેમ્સે તરફ જોયું.

“ તાહારી કિમત બોલ, ” તેણે ધીમે મધ્યમ સાદે કહ્યું.

“ તમારી ખાતરી થાયછની હવે ત્યારે ? ” તેણે પૂછ્યું.

“ નહી જરાબી નહી. ” લોર્ડ આરડને કહ્યું “ પણ મારી ખાતરી થઈ હોય તેજ રીતે તાહારી સાથે તો હું કામ લેવા માગુંછ, બોલ તાહારી કિમત ? ”

“ મેં એક હજાર કહેલા પણ હવે મને બે હજાર પાંડિન્ડ જોઈશે, ને જીવું જાગું ત્યાં સુધી મને દર વરશે મળતું રહે તે જીવું, ” તે બોલ્યો.

એકબી શબ્દ વગર લોર્ડ આરડને પોતાની એક બુક લાવ્યો અને તેમાં જોઈતું લખ્યું.

“ તાહારા જેવા માણસના કસમ નકામા છે. ” તે ઉમરાવ બોલ્યો: “ તાહારે વચન હું માંગતો નથી કેમકે તેની કિમત હું સમજી છું. આ લે બેદજ્જરને એક. દર વરશે તને મળતી રહે તે રકમની બાબત હું મારા સોલીસીટરને સોંપીશ. જેઓ દર વરશે પોતાની ખાતરી કરશે કે તેં મોટું બંધ રાખ્યું છે કે નહી તે પછી જ તે પૈસા તને પુગા પાડશે. અગર કાંઈબી અણબટતું જણાયું તો તે ને તેજ દહાડે તે રકમ અપાતી બંધ થશે. મારી શરત આ મુજબ છે તું તે કબુલ કરશે તોજ દર સાલ પૈસા મળશે અગર નહી તો નિકળ જ તાહારે સુજ્યું કર ને જોહાંનમમાં મર. ”

“ તે શું શરતો છે ? ” પેલાએ થથરી જતાં પુછ્યું.

“ પહેલી શરત એજ કે હેસ્ટર બ્લેર અને લેડી આરડનેનું નામ તાહારી જ્યાંન ઉપર તાહારે કદી જ લેવું નહી. બીજું એ કે ઇંગ્લંડ છોડી જવું ને પાછું અતરે જંગી બર આવવું નહી. અમેરીકા જતો રહે. જો અહીં પાછો આવ્યો તો તેજ દીવસથી પૈસા બંધ. ”

“ હું સોગંદ લેકેછ કે હું કાલને કાલ આ દેશ સદા માટે છોડી જઈશ ને પાછો અતરે કદી ફટકીશ નહી. ” તે બોલ્યો.

“ ત્યારે હવે લે આ એક અને અહીંથી તાહારી કાળી સીક્કલ નાખી કર. ” લોર્ડ આરડને કહ્યું.

એડમ રેમ્સે તે એક હાથમાં ધરી આ પહેલી જ વાર હવે સીધી રીતે લેડી આરડન તરફ એક દુખનાં પોકાર સહીત કર્યો.

“ તમે મને ગુડઆય કરશોની હેસ્ટર ખ્લેર ? ”

પોતાની દુખી સ્વપનાંવત આંખો તેણીએ તેની તરફ ફેરવી.

“ મોડે કે વેલ્લે એ વાત જાહેર તો થતે જ, ” તે મનથી બખડતી હોય તેમ બોલી. “ પણ એ વાત તમે જાહેર કરશો એમ મને સ્વપને ખ્યાલ નહી. કાંએ તમે વિશ્વાસઘાત કર્યો ? ”

એડમ્સે એ સવાલ થતાં પોતાનાં હાથ માહેલા એક તરફ નજર કરી.

“ હું પણ તમને એ જ રકમ આપી શકતો. ” તેણી પોતાનાં ધણીની વડીક હાજરી ભુલી ગઈ હોય તેમ બખડી. “ કાંએ તમે માહારો વિશ્વાસઘાત કર્યો ? ”

“ બોલો, ” તેણી તેવા જ મધુર સ્વપનાંવત સાદે બોલતી રહી. “ વરશો પછી માહારી કંગાળ સ્થિતી દરમ્યાન જ્યારે આ ટ્રેજીડી હું યાદ કરીશ ત્યારે મને ખ્યાલ કરવા ગમશે કે કાંએ તમે આ વાતમાં મને દગો દીધો ? બોલો ? ”

તેણી આવું બોલી પોતાનાં ભરથાર સામે પોતાનાં દોશનો બોલે-બોલ એકરાર કરી દેતી હતી તેનો તો તે અભાગણીને જરાએ ખ્યાલ થયો નહી.

એડમ્સે શરમીંદીથી પોતાનું સર નમાવ્યું.

“ હું દીલગીર છું, ” તે બોલ્યો. “ એ બેદથી હું માહારે તલ્યાંનું ટાહકું કરવાની આશમા હતો. તમને માહારા તાબામાં લેવાની ઉમેદમાં હતો, પણ ખરું જ કહું છ કે દગો કરવાની મારી જરાએ મતલબ નહોતી. ”

“ ત્યારે કાંએ તેમ તમે કીધું ? ” તેણીએ પુછ્યું.

“ માહારા લેડી, ” તેણે પસ્તાવાથી કહ્યું. “ દારૂની ધુનમાં માહારાથી તેમ થઇ ગયું. અરે કેવું ભયંકર કામ મેં કર્યું છે તે હવે જ મને સમજ પડતી જાયછે, મને માફ કરો ને ગુડઆય કહો હેસ્ટર ખ્લેર ”

“ ગુડબાય, ” તે બબડી, “ અને એક પુટેલાં જીમરનાં આપ તમારી સાથે લેતા જાઓ. ”

તે અલ્લે હવે બારણું ખોલી તેને જવાની અસારત આપી. “ ઉતાવળ કર. માંજીસની ધીરજને બી હદ હોય છે, ” તે દાંત પીસી નાખતાં બોલ્યો, અને એક પણ વધુ બોલ સિવાય એડમ રેમ્સ ત્યાંથી અને તેઓની જીંદગીમાંથી હવે સદા માટે ચાલી ગયો.

તે ખરેખર અને ખરાં દીલથી તેનો દાડ ઉડી જતાં પસ્તાયો. ખરૂં છે કે પૈસા કઢાવાની તેની મતલબ હતી. મગર હેસ્ટરને ફો દેવાની ધન્સાફ ખાતર કહેવું જોઈએ કે તેની નિસ્તા હતી નહીં.

તે ઓસ્ટ્રેલિયા ગયો, અને ત્રણ વરસ સુધી દર સાલ પેલી ચુપ-કીદીની કિમત મેળવતો રહ્યો. તેનાં મન અને જીવનમાં રમી રહેલું તે નામ તેનાં હોઠો બાહર કદીજ નિકળ્યું નહીં. અને છેવટે એ બનાવને ત્રણ વરસ પછીથી દાડમાં જ તે આખેર થઈ ગયો. છતાં મરતી વખતે બી તે જાણતો હતો તે બેદનો એક હુંકારો તેણે બાહર પાડ્યો નહીં.

પ્રકરણ ૪૫

“ ઓ નસીબ નસીબ ! ”

પેલી તરફ એડમ રેમ્સે જોવો તે વરવહુની હજુરમાંથી બાહર પડ્યો કે લેડી આરડન પોતાનાં ધણી પાસે ઢોડી ગઇ.

“ લીઓ ”: તે બોલી. “ મને માહાફ નસીબ કહો. પેલાએ કહ્યું તે બધું ખરૂં છે ને હુંજ તે કમનસીબ હેસ્ટર બ્લેર છું. ”

“ અને હવે તું હેસ્ટર આરડન થયેલી છે. ” તે બોલ્યો. “ તેં કાંએ મને છેતર્યો ? ”

“ કારણ હું તમને આહાતી હતી. ” તે બોલી. “ ને માહારી કંઠાળ જીંદગીમાં તમારા સિવાય મેં કદી કોઇને આશું નથી. ”

તેણે તેણી તરફ ઠંડી રીતે બહુજ તીક્ષ્ણ નજર કરી.

“તે તુંજ હતી કે જે એક મોટા મેજરા સનમુખ મોહત જીવતનાં જવાબની આરજી કરતી કોર્ટમાં દિબી હતી,” તે બોલ્યો. “તે તુંજ ઓરત છે કે જે પોતાનાં ધણીને ઝેર દેવાનાં વાંકસર કેદ કરવામાં આવી હતી? ને બધી બની ગએલી બીનાનાં સાચુત પુરાવા ને ખાતર જ તું તાહારી છંદગી બચાવી શકી હતી? અને તે—તે મને તને તાહારી મોહરદાર કરવા દીધી? માહાઈ માન પામેલું નામ તને આપ્યા દીધું? તું પોતે તાહારી વાત જાણતી હતી છતાં, એક સહિથી નેખલ લેડી તરીકે મારા મિત્રો સનમુખ તને ઓળખાવા દીધી? કહે તે આવું શા માટે કર્યું?”

“કારણ હું તમને ચાહતી હતી.” તે બોલી. “કારણ હું તમને ચાહતી હતી.”

“ધણો અજબ તરેહનો નફ્ટ ખાર ત્યારે તે હોવો જોઈએ” ને ગુસ્સાથી નહીં પણ હૃદયથી જ્યાદા નિરાશા સાથે બોલ્યો. “જ્યારે મેં તને પરણવાનાં ઓફર કરી ત્યારે તાહારે મને આ બધું કહેવું હતું.”

“ખુદા સાહેદ છે કે બધું કહી દેવા માહાઈ જીગર કેવું તલપવું હતું.” તે બોલી. “પણ સુખ મેં કદી જાણેલું નહીં ને હાથમાં આવેલું સુખ ખોલવા માહાઈ દીલ ચાલ્યું નહીં. હું તમને ચાહતી હતી અને મેં ધાર્યું કે તમને ખરી બીના હું કહીશ તો તમે મને પરણશો નહીં.”

“અચ્ચીતજ નહીં.” તે જોશથી બોલ્યો. “પરણવા કરત તને અને મને બન્નેને હું પહેલાં જાનથી મારી નાખતે અમે આરડન કુટુંબનાં મરદો, એવી બેઆખર બૈરીને અમારી ધણીઆણું કરી શકતા નથી.”

“ઓ સુખી થવા મને ધણું ગમ્યું.” તે કકલાટથી બોલે “હાથમાં આવેલું સુખ તજ દેવા મને ગમ્યું નહીં. લીઓ, ખુદા સાહે છે કે માહારો એકજ ખ્યાલ હતો અને તે એકે મને નિરદોશને દુન્ય ગુનેહગાર ધારે તેમાં મારે કાંએ માહાઈ સુખ વગર કારણે તજ દે જોઈએ? સુખ મને પુછતું આવ્યું તો તે કાંએ માહારે નહીં કણ રાખવું જોઈએ? એમાં મેં ખોટું કર્યુંજ શું?”

“ ચુપ કરો. ” તેણે કરડાઈથી કહ્યું.

“ તમે ખચ્ચીત એમ તો નહીજ માનતા હોવ કે મેં તે કર-
પીણ કામ કર્યું હોય, ” તેણી એકાએક બોલી. “ તમે જેઓ મને
ચાહો છો તે તો મારે સાઈ એવું નહીજ માનતાં હોવ ? ”

“ તને ઇસ્ટન વીંગમાં આપણે એક દીવસ વાત કરેલી તે યાદ
છે ? ” તેણે પુછ્યું. “ મારા ખુદા તે વખતે મને સ્વપને ખ્યાલ નહોતો
કે ખીજ લેલી સીખીલા જેડેજ હું વાત કરી રહ્યો હતો. કહે મને,
તે વેળાખી હિમન કરી તે કાંએ નહી બધું કહી દીધું ? ”

“ એજ કારણસર કે હું તમને ચાહાતી હતી અને તમને ખોઈ
દેવાની ધાસ્તીથી હું ચુપ રહી. ” તે બોલી.

“ એહ ખુદા, ” તે ઉમરાવે અફસોસ કર્યો. “ આ મીઠા ચેહ-
રાની આવી દીલજીત એસની નિરદોશ છોકરી મનમાં આવું પાપ
લઈ ફરે ? આવો ઠાગો રમી શકે તે મેં આજેજ જાણ્યું. ”

“ એ લીઓ દયા કરો—દયાનો ખ્યાલ કરો— ” તે બબડી.

“ માદારાથી તેમ થાય નહી. ” તે બોલ્યો. “ માહાઈ આખું
જીગર તાદારી સામે બંડ મચાવી રહ્યું છે, મેં હેસ્ટર પ્લેરની કહાણી
ધ્યાનથી વાંચી હતી અને તેણી જ ખુની હતી એ સેવટ ઉપર હું
આવ્યો હતો. ”

“ હા પણ હવે મને જોયા ને ઝોળખ્યા પગીથી તમો એવું
માની શકો જ નહી ખઈની લેઓ ? ” તેણી આશાથી બોલી.

“ માહાઈ મત ફેરવાયું નથી, ” તે ઉમરાવે કહ્યું. “ ને કોઇ
ખી દાહાડો કોઇખી ચીજ એ મત ફેરવી શકશે નહી. ”

“ એ ખુદા—એ હેવન, ” તે મહા કકલાટથી ચીસ પાડી
બોલી “ શું પેલી જેહાનમાં કે આ દુન્યામાં માહારે સાઈ ઇન્સાફ
છે જ નહી ? દયા છે જ નહી ? હું કે જે એ બાબદમાં તદન બે-
શુનાહ ને નિરદોશ છું. ”

“ તે કર્મ પુરવાર નહી થએલું છતાં, શકમંદ ખી તો હતુંજની ? ”

તેણી તેની પાસે ગઈ અને તે ખુનસુરત મર્દાનગીઝર્યા પણ
હાલ કરડાઈથી લાલ થએલા ચેહરામાં જોયું.

“ લીઓ-લીઓ,” તે બપ્પડી “ માહારૂં કહેલું સાંભળે માહારા ધણી, હું કહુંછ તે સાંભળો ને માહારૂં કહેલું માનો. હું કસમ ખાંઉછ-પવિત્ર કસમ, અને ખુદાને માહારા સાક્ષી દાખલ રહેવ અરજ કરુંછ કે સીદ્દી યા આડકત્રી રીતેબી એનગસ બ્લેરનાં ખુનમ માહારો હાથ હતો નહી-ખરૂં છે કે તેને હું ચાહાતી હતી નહી, મને ગમતો વટીક નહોતો, હું ધણી દુખી હતી, પણ હું પવિ સોગંદ સાથે કહુંછ કે તેનું મરણ કેમ નિપજ્યું તે હું કાંઈ જ જાણતી નથી. તમારા જેટલી જ હુંબી નિરદોશ છું. કાણે તે કીડ કેમ કીધું ને શા માટે કીધું તે કાંઈ જ હું પોતે સમજી શકતી નથી લીઓ તમે માહારૂં કહેલું માનોછ ? ”

“ નહી, ” તે બોલ્યો: “ માહારૂં મત મેં વરશો ઉપર બાંધેલ ને તે તાહારા બોલો જ માત્ર તે ફેરવી શકશે નહીં તાહારૂં કહેલું માનતો નથી, હું માનુંછ કે હેસ્ટર બ્લેરે પોતાનાં ધણીને ઝેર દા મારી નાખ્યો હતો, અને એમ હું માનુંછ તેથી આજ રાતથી જ આપણે સદા માટે છુટાં પડીશું. ”

તે એવા તો દુખથી ઉછળી કે તે અબજ થઈ ગયો.

“ છુટાં પડ્યે ? ” તે બોલી, “ ઓ લીઓ તમારી આગળથી મને મોકલી દેતા ના. મને મારી નાખો. તમારા હાથે મારી નાખે પણ તમારેથી જુદી પાડતા નાં-એવી રીતે રીખાવતા ના ”

“ ખુની માણસો સાથે હું કામ પાડતો નથી ” તે બોલ્યો.

“ લીઓ, “ તેણીએ એકાએક પુછ્યું. “ ધારો કે તમે મને ખુની માનતા નહી હોતે તો હું પુછુંછ કે તમને છોતરવા વિષેને મારો તે ગુનાહ તો તમે મને માફ કરતેની ? ”

તે થોડીક પણ વિચાર કરતો દેખાયો.

“ હા, ” તે અંતે બોલ્યો. “ માહારો પ્યાર એટલો જોરાવ છે કે તાહારા બાબમાં હું છોતરવાનો અજીમ ગુનાહથી માફ કર શકતો, ખુન હું કદી માફ કરું નહીં. ”

“ પણ મેં તે કંઈ નથી, ” તે કમળા “ ખરેખર જ નહ

લીઓ. ઇન્સાફ ને દયા તો નથી જ, પણ મારા બોલ ઉપર વિશ્વાસ થું તમો નહીં રાખી શકો? માહારા કસમ ઉપર થું તમને ઇતખાર નથી? હું નિરદોશ છું. એ એકજ ખ્યાલ કરો, લીઓ કે હું તદ્દન નિરદોશ છું, “અને પછી પોતાની ઉપરનો કાબુ ખોઈ દઈ તેણીએ પોતાનું માથું પોતાના હાથો ઉપર પટકી નાખ્યું, “ઓ ખુદા, ઓ ખુદા મેં એવા તે શા ગુનાહ કર્યા કે તેના બદલામાં માહારે આવું સહન કરવું પડે છે? જે કર્મ-જો પાપ મેં કદી નથી કર્યું તેને ખાતર માહારે કાંએ વેઠવું પડે છે? લીઓ માહાઈ માનો-લીઓ-”

“હું તે માની શકતો નથી.” તે પાછું અને પાછું બોલ્યો. “તું નકામી એમ કરી આપણને બન્નેને વધુ દુખી કરે છે. હું તો એલીસ કેન્ટ-એક સાદી નોબલ બાનુંને પરણ્યો હતો અને નહીં કે હૅસ્ટર બ્લેરને-”

“ઓ નહીં નહીં લીઓ,” તે રડતાં બોલી. “વિચાર કરો ખ્યાલ કરો કે માહારા વાંક વગર માહારે કાંએ એટલું સહન કરવું જોઈએ? માહારા ભરથાર-માહારા લીઓ તમારે મારી કદર કરવી જોઈએ તેને બદલે એમ કરોછ? તમારે વિચાર રાખવો જોઈએ કે મારા કસુર વગર કાંએ મુજ નિરદોશને છંદગીભર કંગાળ થવું જોઈએ?”

“તાહારે માટે હું દીલગીર છું.” તે બોલ્યો. “ને માહાઈ પોતાનું દુખ કેટલું મોટું છે તે કહેવાની હું જરૂર જાણતો નથી. હજી તું જવાન છે, હજી વરશો તાહારી સામે પડેલાં છે તો માહારી તને સલાહ છે કે તે વરશો પસ્તાવામાં ને માશી ચાહવામાં પુરાં કરજો.”

“ત્યાર હજી બી તમે માનોછ કે મેં જ તે ખુની કર્મ કર્યું હતું? મારો બોલ, મારા કસમ તમારે મન કાંઈ નથી એમ?”

“હું માનું છું કે તે તે જ કરેલું.” લોર્ડ આરડને હઠથી કહ્યું. “તું તે વખતે નાહાની નાદાન અને કેળવણી વગરની હશે. તાહારા નસીબ માટે બળાપો કરતાં તું જણાઈ હતી. ખુદ તાહારો ધણી તને દોશીત પોકારતો જ મર્યો હતો તે યાદ છેની?”

તેણી જીગર તુટી બચ તેવાં એક દુખનાં ડચકાં સાથે તેની તરફથી ફરી ગઈ.

“વધુ કહેવું ફોકટ છે,” તે બોલ્યો. “દુન્યાની દરેક ચીજ હજી બી તને મળશે. પણ માહારો પ્યાર, માહારો વિશ્વાસ, માહારો ભરસો તે આજથી ખોમ દીધો છે.”

તેણી તેની આગળ ગુઠણે પડી. તેણીએ દયા માંગતી રવેશે. પોતાના બંને હાથો તેની તરફ લંગાવ્યા જ્યારે ધોધમાર આથું તે મીઠા ચેદરા ઉપરથી સરી પડતાં જોવાતાં હતાં.

“એક જ વખત મને સમજો. મને કાઢી મુકો તે પહેલાં એ લાંબો સમજો, માહારી આખી જીંદગીની કદાણી મને તમોને કહેવા દો માહારા ભાગ્યાર.”

દુખી રડતે ચેદરે, ડચકાં ખાતાં તેણીએ તે એક નાહાની હતી ત્યારથી પોતાની સમજી કદાણી તેને કહી અને પછી કાંઈક આશાથી તેની તરફ જોયું.

“હવે બી મેં માહારું મત ફેરવ્યું નથી.” તે બોલ્યો. “તે એક દુખી કદાણી છે-દયા ઉપજાવતી છે. એમ છતાં હું તને દોશીત તો માનું છું જ ને તું પુરવાર કરી આપી શકતી હોય કે ફક્ત ફક્ત માણસે ખુન આ કારણસર કરેલું હોવું જોઈએ તો જુદી વાત છે, પણ તેટલાં વટીકની ગેરલાગરીમાં, અધી એવીડન્સ જોતાં હું તને ખતરીત ગુનેહગાર માનું છું.”

“અને તે છતાં લીઓ લીઓ હું નિરદોશ છું એમનાદ છું.” તે પાછું બોલી. “માહારું માનો. યાદ રાખજો કે તમારી મોહનની ઘડી સુધી મારા આ બોલો તમને સંતાપતા રહેશે. મારા કોઈપણ કસુર વગર તમે મને કાઢી મુકો છો.” તેણી તેની પાસે ગઈ અને તેના હાથ ઝાલવાના કોશિસ કરી પણ તે ભટ્ટી ગયો.

“તમને ગુડબાય કરતાં તો મને મળ્યા લેવા દો,” તે છેક જ દયામળ જતા સાદે બબડી.

“નહી. તાહારી સાથે હવે મને કાંઈજ લાગે વળગે નહીં હેસ્ટર.” તે બોલ્યો, “હું ફક્ત ખુદા આગળ અરજ કરું છું કે તે બળવાન આપ તને સંભાળે સાચવે, અને તાહારા પાપી કર્મનો ખસ્તાવો કરવા તને શક્તિ આપે.”

“ તમે ધાતકી છો,” તે બોલી. “ ઘણી સખત રીતનાં ધાતકી.”

“ તું મારી સાથે તેથી વધારે ધાતકી થઈ છે તે તું જોઈ શકતી નથી.” તે બોલ્યો. “ અગર કદીથી તાહારી નિરદોષતાના પુરાવા સહીત તું માહારી આગળ આવશે તો હું તને ખતચીત માફ કરીશ. હું ઘણી ચીજો માફ કરી શકું તેમ છે પણ જાણીશુજી કરેલું કરપીણ કમકમાટીનું ખુત તો કદી જ નહીં. ખુદાને આશરે હું તને છોડી જાઉં છું. ગુડબાય માહારી સદાની છુટી પડતી મોહરદાર-ગુડબાય.”

તેનાં આગળ દોડી જવા તે ઉઠી ઉભી થઈ. તેણીએ તેને પકડવા પોતાનાં હાથો એક ચીસ સમેત લાંબાવ્યા, મગર હવે તે ટકી શકી નહી, અને જ્યારે તે સઉથી વહેલી તરફ છેલ્લી જ વાર નજર નાખી લેવા લોઈ આરડને તે તરફ જોયું ત્યારે તેણીને બેભાન જમીન ઉપર પછડાઈ પડેલી તેણે જોયું.

પેલી અગાસી તરફ વાતો પવન-આરડન ટાવરમાનો પેલો “ ટેરેસ ” વીન્ડ, હાલ ઘણા જોશથી ઝૂંકી રહ્યા હતા કે જ્યારે આરડનનાં માન પામેલા નામ ઉપર આ નામોશીનો કલંક લાગ્યો, અને જ્યારે લેડી આરડનનું તકદીર તેણીને તારાજ કરી ગયું.

પ્રકરણ ૪૬

સીસટર ટેરીસા.

તે મોનાજાતની છેલ્લી નોટસ મીઠાસથી ધીમે સ્વરે ખલાસ થઈ, જ્યારે કાળા પોશાકમાં સજ્જ થયેલી તે પવિત્ર જોગનો એક પછી એક બધી તે દેવળમાંથી બાહર પડી. સિવાય એક-એક કે જે એક પુતળાં જેવી ખુબસુરત, મક્કમ ચેહરાની હતી, તે સામેનાં સંજે મરમરનાં ક્રોસ તરફ પોતાની પ્રકાશીત આંખો ફેરવી ઉભીજ રહી.

તે એક અજબ ચેહરો હતો. એક બેદબરેલી ગંભીર કહાણી રજુ કરતો તે એક ખુબસુરત પવિત્ર અને રાજવંશી તોડનો ચેહરો

હતો. તે મુખડામાં પાકીજગી, નિરદોશપણું અને મજબૂતતા ખુલ્લી જણાતી હતી. તે શાંત ગંભીર ને તોફાન પછીની શાંતી રજુ કરતો નક્કસ હતો. તે નાજુક ચામડી, તે પવિત્ર છાપ; અને તે મધુર વિચારવંત આંખો એક મેડોનાં જેવીજ તેણીને બનાવતી કોષ બી કવિ કે ચીતારાને ખુશીથી દીવાનો કરે તે માહેલી, સંપૂર્ણ પવિત્ર ચેહરાની ને બદનની આ જવાન જોગણ હતી !

તોફાન પછીની શાંતી, ગડબડ પછીની ધીરજ, અને દુખ પછી સુખ એ તો છેજ છે. તેજ મુજબ, સખત વેદનાં પછીની એક જાતની હંડી શાંતી રજુ કરતો તે મનોહર મુખડો, પવિત્ર કલેહ સાથે કોષ એવા તો ધ્યાન ખેંચનારો હતો કે જે જોતાં તે અજબ થતાં.

તે પરવાળા સમ હોઠો હાલ્યા અને આ શબ્દો તે બબડી.
The sins of my youth and my ignorance, forgive me O Lord ! અને તે આ શબ્દો બબડતાં સાથે વિચાર કરવા લાગી કે બચપણમાં કસુર એવા તે તેનાં કયા હતા કે તે માટે આવું તેણીએ બોલવું જોઈએ ? પોતાનાં બચપણમાં પોતાનાં બાપ અને માસીને ચાલાવા ઉપરાંત પોતાનાં ઘર અને શહેરને ચાહી એક ખુશાલ નિરદોશ અને સાચું બચપણ તેણીએ ગુમર્યું હતું. તેમાં કસુર તો તેણીને કશા યાદ આવ્યા નહીં !

અને આવું એક પવિત્ર જીવન ગાળવા છતાં હે ખુદા તે બાપ-દીને શો જશ મળ્યો હતો ? વગર વોકે, ઉધાં ઈન્સાફે, “ તારાએ તકદીર ” ને ખાતર તે ગરીબ, નિરદોશ પવિત્ર સુંદરીને અસલ દુઃખ વેઠવું પડ્યું હતું એ બધાંને ખ્યાલ સમી સાંજની વખતે બંદગી કર્યી પછી, દેવળમાં કાચનાં બંધ બારણાં વચ્ચે બેસી કરવા તેણીને ધણું ગમતું.

આજે તે બધી જોગણાએ, ગરીબ દુખી કંગાળ ગુનેહગારોને શાંતી માશી અને રાહેત આપનારી જાણીતી “ હીમ ” ગાઈ હતી. તે મીઠી રાગણી, દીલ દુખવતી, દીલ રૂઝાવતી, ગમી અને રાહેત બેગી પમાડતી તે રાગણી આજે ગાંતાં વરસો સુધી તે નહી રડી હોય તેવાં આંશુએ તે આજે માયું નમાવી રડી.

આજનો દીવસ તેણી તે સીસટર ટેરીસા માટે યાદગાર રહી ગયો. અંદગી પુરી થતાં પોતાનાં ખ્યાલોમાંથી પરવારતાં તે જેવી બીજી નેગણો પાસે જવાનું કરતી હતી, તેવામાં મોટેથી ઘંટ વાગ્યો, અને એક સીસટર પોતાની મધર સુપીરીઅર પાસે કાંઈ સંદેશ સાથે દાખલ થઈ.

“ઘણો જ ખરાબ એક્સીડન્ટ થયો છે,” તે સંદેશો લાવનાર સીસટરે કહ્યું. “ને એક નર્સની તાકીદે જરૂર છે. એમ પુછાવેલ કે આપણી કોનવેન્ટમાંથી બીજી એક સીસટરને મોકલાશે? અકસમાત અએલો ગ્રહસ્થ બાગ્યે એક રાત કાઢે તેવી હાલત છે.”

તે મધર સુપીરીઅરે બધી સીસટરો તરફ જોયું. કેટલીક ચાકેલી ને શીઝી દેખાતી હતી. કેટલીકોને આખી રાતનાં ઉઝગરા હતા. કાણુને મોકલવી તેનાં વિચારમાં તે હતી, તેવામાં પેલી જ રહેલી આંખોની ખુબસુરત ચેહરાની સીસટર ‘ટેરીસા’ તેની સામે આવી ઉભી.

“હું નંઉ ?” તેણીએ પુછ્યું. “મને જવા ગમશે.”

તે વડીએ એક વિચારવંત હસવાં સાથે તે ખુબસુરત ચેહરામાં જોયું.

“તમે બચ્ચાંઓના વોર્ડમાં કાલે આખી રાત ઉઝગરો કર્યો છે સીસટર ટેરીસા,” તે બોલી.

“પણ મને થાક લાગી નથી.” તે બજીદ થઈ. “હું તો થાકતી જ નહી. હું ઘણી મજબુત છું મધર.”

“વાઈ ત્યારે નહો.” તે વડીએ કહ્યું. “પણ યાદ રાખજો કે બીજાં આખું અડવાડયું તમારે આસાયસ કરવી પડશે.”

તે એક અંધારી વરસાદવાળી રાત હતી. જે કે હોસપીટલ કાંઈ ઘણી દુર હતી નહી, છતાં આવા રસ્તા ઉપરથી ધીમાં સંભળાતા કોનવેન્ટનાં ઘંટ અને તેની કાળા દીવાલોનાં પડછાયા વચ્ચેથી જતાં જવાન સીસટર ટેરીસા કડવાસનું હતી.

“વરસાદવાળી રાત છે,” તેણીને હોસપીટલમાં દાખલ કરનાર નેગણે તેણીને આવી લાગેલી જોતાં જ કહ્યું.

અને “હા”નો જવાબ કરતાં તે પાછું ફીકડું કડવું હતી.

હોલનું ખાણું ખોલી સીસટર ટેરીસા અંદર ગઈ અને એક લાંબી ચાલ વટાવી એક સાઇડનાં ચોરડામાં પેહી. ત્યાં મેનેજ કરતી એક મીઠા ઉલટમંદ ચેલરાની ઉતાવળા અદાઓની જોગણ સીસટર મીરી-અમ બેઠેલી હતી. તેણીને આવતાં જોઈ તે આવકારનું દસી.

“ હું ખુશી છું તમે આવ્યાં તેથી સીસટર,” તે ખોલી. “ મને ખીક હતી કે રખે સીસટર બેનીડીકગ આવે. આજનો કેસ તેવણથી થતે નહી. ”

“ શું બહુ ખરાબ કેસ છે ? ”

“ હા બહુ જ ખરાબ ” પેલી હોસ્પીટલનો જોગણ કહ્યું. “ તે ગ્રહસ્થ આજની રાત કાઢે તેમ લાગતું નહી. તમને બહુ વાર રોકાવું પડે એવું લાગતું નહી સીસટર ટેરીસા. ”

“ શું કાંઈ અકસમાતનો કેસ છે ? ” તેણીએ પુછ્યું.

“ હા ને ઘણો જ ખરાબ ને ગંભીર, ” સીસટર મીરીઅમે કહ્યું ઘોડા ઉપરથી પડી ગયો. માથું સલામત છે, પણ ખરડાની કરોડ તુટી ગઈ છે. ”

“ ત્યારે આશા જરાખી નથી એમ ? ”

“ સેજખી નહી, ” સીસટર મીરીઅમે કહ્યું.

હે પ્રિય વાંચનાર, સીસટર ટેરીસા કોણ તે તું સમજી શકેછ ? લેડી આરડન—કમનસીય રહેલા પ્રુટેલાં તકદીરની હેસ્ટર બ્લેર તેજ સીસટર ટેરીસા તરીકે આ પવિત્ર જોગણનાં મથમાં આસરો લઈ પરોપકારી કામો કરી દાહાડા કાઢતી હતી.

તે કાંઈ ખાસ કરી એક મથ હતું નહો. તે હોસ્પીટલ જેવી વધારે હતી. અને તે જોગણોનો મોટો સ્ટાફ ખાલી ભણવા ગણવામાં નહી પણ ગરીબ દુખી લાચારોને નર્સ કરવાનું કામ પણ કરતી હતી. કેઈ ખી ખોટે માર્ગે દોરવાયલી યા નિરદોશ ને પ્રુટેલાં નસીબની છોકરી અહીં આવકારદાયક હતી. જ્યાં લેડી આરડન પણ આશરો શોધી રહેલી હતી.

પ્રકરણ ૪૭

“ ઓ ઓ કોણ ? ”

એક નાના ચોરસ સાદી રીતે શણગારેલા ખુલ્લા ઉમ્મસવાળા ઓરડામાં સીસટર ટેરેસા જઇ લાગી. એક સફેદ કન્ટન સાથનો પલંગ, ત્રણ ચાર ખુરશીઓ, એક ટીપાઇ, એક વૉશ સ્ટેન્ડ, થોડીક ચોપડીઓ અને દીવલ ઉપર એક ક્રુસીફીક્ષ, એટલો સામાન ત્યાં હતો.

ડોક્ટરો હાજર હતા. એક તે હોસપીટલને લગતો જ તખીય જ્યારે બીજો તે જમાનામાં નામના કાઠી રહેલો જાણીતો ડોક્ટર સર જેમ્સ કરલોગ્ગોર્ડ તરીકે તેણીએ ઓળખ્યો. તેઓ ધીમે સાદે તે દાખલ થઇ ત્યારે આપસઆપસમાં વાત કરી રહ્યા હતા. તેણીને આવતી જોઇ સર જેમ્સે અગ્નયબીથી તે ખુબસુરત શીરસ્તાઇ મુખડામાં જોયું.

“ તમારી સાથે થોડીક પળ મને વાત કરવી છે સીસટર ” તેણે કહ્યું. અને ત્યારે સીસટર ટેરેસા તેને પાસેનાં જ એક નાનાં કનસલ્ટીંગ રૂમમાં તેડી ગઈ.

“ તમને કરવાનું ધણું થોડું છતાં કંટાળાભરેલું લાગશે. ” તે તખીએ સમજાવ્યું. “ તે પેશન્ટ પોતે ગંભીર હાલતમાં છે એમ માનવા સાફ નાં પાડે છે, એને દુખાવો ધણો જ થોડો છે છતાં સ્પાઇન તદ્દન ભાંગી ગઇ છે. ઉપાય કે આશા કશી જ નથી, તમારે ફક્ત તેને જોયા કરવાનો છે ને તે ખંડાસ થાય તેટલા તેને ખુશ રાખવાનો છે. એને થોડોક બ્રેન્ડી અને વાઈન અવારનવાર આપ્યા કરજો, અને બને તેમ એની ગંભીર હાલત એનાં બેન્ડમાં ઉતારવાની કૌશલ્ય કરજો. મરદો, ખરાબ ખબર અમારા જેવા કરતાં, ચોરતની મીઠાસબરી જખાનથી વધુ સેદલાઈથી ખમી શકે છે. ”

“ હું માહાફૂં બનતું કરીશ, ” તે બબડી.

“ તેનું મોહત શાંતીથી આવશે, ” સર જેમ્સે આગળ સમ-
જાવ્યું. “ ધીમે ધીમે તે ખલાસ થતો જશે, કાંઈથી ગભરાટ જેવું
થશે નહીં માટે બેસીકર રહેજો. ”

“ રાત તો કાઢશોની ? ”

“ અત્યારે અગ્યાર વાગ્યા છે, ” તે નામાંકીત તખીય બોલ્યો.

“ હા કદાપી સવાર સુધી જીવે. ”

એ પછી ડોક્ટરો જતા રહ્યા અને તેણી એકલી તે પેશન્ટ
આગળ જઈ બેઠી. જ્યારે તેણીએ તેની આંખ ઉપર આવતી ખત્તી
બાજુએ કરી ત્યારે તે હસ્યો.

“ નહીં સીસટર ઉગ્મસ આવવા જ દેઓ, ” તેણે કહ્યું. “ હમે-
શનાં અંધકારમાં હું પડું તેટલાં બને એટલો ઉગ્મસ મને જોઈ
લેવા દો. ”

તેણીએ પાછી ખત્તી તેજ કરી, અને ત્યારે તેણીને લાગ્યું કે
તે ખીમારનો અવાજ તેણીને કાંઈ જાણીતો ને ઓળખાતો લાગતો હતો.

“ મને હસવું આવેછ, ” તે ખિમારે બોલવાનું ચાલુ રાખ્યું.
“ હું થોડા પરથી પડી ગયો ને મને જરાબી વાગુ નથી તે છતાં પેલા
બેવકુફ ડોક્ટરો કેટલું ગંભીર રૂપ આપી દેય છે તમે શું ધારોછ ? ”

“ ડોક્ટરો માહારા કરતાં હુશ્યાર છે. ” તે નર્સ ધીમેથી કહ્યું.
“ એ લોક વધારે સમજે. ” અને વળી તેણીને તે માંજીસનો અવાજ
અને ચેહેરો ધ્યાનમાં આવ્યો.

“ અરે ડોક્ટરો તો બધાજ એમ બોલે, ” તે ખીમાર બખાળતો
રહ્યો. “ એ લોકનું તો એ કામજ છે નહીં તો પોતે હુશ્યાર છે તે
જણાવે કેમ ? પેલો બિલ્લું મને કહી ગયો કે થોડા કલાકમાં હું મરી
જવાનો છઉં માટે માહારે કાંઈ કહેવું કરવું હોય તે કરી લેવું-કેવું
અજબ જેવું કે જ્યારે મારી તખીયત તો મને પોતાને તદ્દન સારી
લાગે છે. ” અને તે હસ્યો.

“ તમને કાંઈ જોઈએછ ? ” એકનો એક તેનો પટપટારો ઉડા-
વાને મક્કસદે તે બોલી.

“ હા. ” તેણે કહ્યું. “ માહારી જીંદગીબર જે ચીજ મને સઉથી ગમી છે તે હમણાં બી મને લાવી આપો. શીજી શીજી મનુ એક શેમ્પેનનું ગ્લાસ. ”

“ લાઇ આંઉછ અબધડી. ” તે શીસટરે કહ્યું. અને તેણી થોડીજ વારમાં શેમ્પેનનું તે ગ્લાસ તેની આગળ લઇને આવી. એકજ પળ અને તેણીએ તેને ઝાળખ્યો. યાહ ખુદા, તેણી ત્યાંને ત્યાં પડી નહીં ગઇ કે તે ગ્લાસ હાથમાંથી નાખી નહીં દીધું એ એક અજ્ઞયબી જ હતી.

તેને તે બિછાંણાં ઉપર પડેલો તે જોઇ રહી, તે ખુબસુરત ચેહરો, તે સુફેદ કપાલ ઉપર વિખરાઇ પડેલા તે ઘેરાવાળો, તે ઘેરી આંખો ને સીદાં ભવાં, ઘેરા રંગની એક ભરાવદાર મુઠ સાચનાં તે મગર ખુબસુરત હોઠો એ બધું જોતાં એક પળવાર તે મરતા બિમારને તેણીએ કેપટન આરચી ડગલાસ તરીકે ઝાળખી લીધો, છેલ્લો તેણીએ તેને પોતાની તપાસ પછીથી કેર્ટમાં જોયો હતો, જ્યાં તે પોતાનું તન મન અને ધન તેણીને અર્પણ કરતો તેણી આગળ આવ્યો હતો. મગર પ્યાર વગર પરણી એક સખત પાઠ શીખેલી તે વેળાની તે હેસ્ટર બ્લેરે મજબુતાઈથી તેની તે માંગણી નાં પાડી હતી. તેણી હાલ હવે શીકે ચેહરે, તેને માટે દુખી થતી અને જીવ બાળતી ઉભી.

“ હવે સીસટર, ” તે બિમારે કહ્યું. “ મને વાઇન આપો. હું તદ્દન અકડી ગએલો હોવું તેમ મને લાગેછ માટે તમારે હાથે મને ઉચો કરો. ”

તેણીએ તેનું માથું ધીમેથી ઉચું કર્યું અને તે ગ્લાસ તેનાં હોઠો આગળ ધર્યું.

આહ, એજ વેલા તેણીને તે કરપીણ ગઇગુજરી એક ઉછાળા સાથે સાંભરી આવી, આ પુરાંણાં મીત્રને જોતાંજ તેણીને પોતાનો ધણી યાદ આવ્યો. તેની મરણ પથારી આગળનો દેખાવ, અને તેણીને જોતાંજ પોકારીને તે બોલ્યો હતો તે શબ્દો-હું કુતરાનાં મોહતે મરું, અને તેજ માહારું ખુન કર્યું છે.”

એકાદ પળ તે બેહોશ જેવી અર્ધ ગર્ધ બીજી મીનીટે તેણી

જખરીથી શુદ્ધિમાં આવી કેમકે તે કાળા આંખો તેની તરફ ટીકાયલી હતી છતાં તે તેણીને ઓળખી શક્યો હતો એવું કશુંજ જણાતું નહોતું. અલબત્ત તેણીને સુવેલી, દરીઆનાં પેટામાં કુબેલી માની તે હાલ કાળા પોશાકમાં સજ્જ થએલી કાળા વેલથી પોતાનું મોઢું માથું ઢાંકી ઉભેલી આ છોકરીને કમનસીબ હેરટર ખેર તરીકે ઓળખી શકેજ કેમ ?

“ તમે તો ડ્રુજે છો સીસટર, “ તે બોલ્યો. “ શું તમોને બી પેટા ઉલ્લુ ડોક્ટરોએ ગમરાવી નાંખ્યાંજ કે શું ? ”

“ હું મારે પોતાને માટે બીહીતી નથી. ” તે બોલી.

“ ત્યારે શું મારે માટે બીહોજ ? ”

“ હા, જે કામ મને સોપવામાં આવ્યું છે તે ઘણું ભારીજે તેથી ”

“ તે શું છે ? ”

“ મને તેઓએ એક સંદેશો તમો માટે આપ્યો છે. ” તે નર-માશથી ધીમું બોલી. “ પણ કદાચ મારે બીહીવાની જરૂર નથી. બહાદુર મરદો મોહતથી ડરતા નથી. ”

“ દુન્યાની કાષ્ટખી ચીજથી હું ડર્યો નથી. ” કેપટન ડગલાસે જણાવ્યું, “ હું ખચ્ચીત દિમતવાન તો છુંજ. ”

“ ને તેથી મોહતથી તો નહીજ ડરતા હોવ ? ” તે પટપટી.

“ કાણ જાણે, ” તેણે કહ્યું, “ મરવાનો તો કદી વિચારખી મેં કયો નથી જો મારી ખાતરી થાય કે હું મરું છું તો એક વાત—”

“ તો શું ? તમોને કાંઈ કહી જવાનું છે ? કરી જવાનું છે એમ જ કેની ? ” તે માયાથી બોલી.

“ હા. ”

“ ત્યારે સહીથી ડાહાપણબર્યુ એ થશે કે તાખડોખ તેમ કરો. ”

“ ઠીક છે, જરા મારા જીવને સાઈ લાગશે કે એ ખાખદનો હું વિચાર કરીશ હમણાં તો હું થાકી ગયો છું ને મને ઉંઘ આવતી હોય તેમ લાગેજ. ”

તેને આંખ બંધ કરી પડેલો તે જોતી બેઠી. ખતચીત તે ખુબસુરત

આરથી ડગલાસ જ હતો એમાં તો શક નહીં અને એ માંણસ તેણીને નહીં ગમતો હતો એ વાત તેણીને યાદ આવી. એક દીવસ પોતાને ધણીને મકાને તે બાગમાં ફરતી હતી ત્યારે એકાએક તે માંણસે તેણીનો હાથ પોતાનાં હાથમાં પકડી લઇ તે ઉપર જુસ્સાથી કીસ લીધેલી તે યાદ કરી શકી. હેસ્ટર જ્વેર જેવી નિર્દોષ પતિવ્રત અને મગરૂર છોકરીઓ થોડી જ હશે, કેટલીક છાત્રકી છોકરીઓ માફક આટલી બીનાં નજીવી લેખવાને બદલે હેસ્ટરે મગરૂરીથી જુસ્સાથી તેને ઠપકાથી વિધી જ નાખ્યો હતો, અને તેનાં જવાબમાં તે વેળા તે એટલું જ બોલ્યો હતો કે રાંણીઓનાં હાથ સુમવાનો બહાદુર “નાઇટસ”નો કાયદો જ હતો. જો તેણીને જુસ્સો લાગ્યો હોય તો માફ કરવું.

પણ હેસ્ટરને તો એ ધણી મોટી છુટ લાગી. તેણીએ તેને માફ કર્યો નહીં. ને એ જવાન તેણીને જરા બી ગમતો થઇ પડ્યો નહીં. ફક્ત ત્યારે તેણીની પડતીનાં વખતમાં, તેણીનાં કેદખાનાં અને તપાસ દરમિયાન, એક સાચા મિત્રની જગ્યા રાખતાં તેણીએ તેને જોયો, ત્યારે તેણીનાં વિચારો ડગમગતા થયા. તે લગભગ પિગળી ગઇ, એમ છતાં, પ્યાર વગર નહીં જ પરણવાનાં પોતાના દરાવને વળગી રહેતાં તેની માંગણી તો તેણીએ દ્રઢતાથી ના કબુલ જ કરી હતી. અને એ રીતે છેલ્લીવાર તેઓ છુટાં પડ્યાં હતાં, અને હવે તેની મરતી ઘડીએ તેણી જ તેની બાજુમાં આવી બેસી હતી એ સરજતનાં ખેલ છે !

તે આંખો ખંધ કરી ચુપ પડી રહ્યો હતો. ત્યાં તદ્દન શાંતી વ્યાપી રહી હતી. જેવામાં એક પોકાર થયો અને “હેસ્ટર” નું નામ પોકારતો તે બિમાર હવે એકદમ ચમકી ઉઠ્યો.

તેણીએ માન્યું કે તેણે તેણીને ઓળખી હતી. એટલે ધીમે કદમે તે વધુ તેની પાસે આવી, પણ નહીં. તે જોઇ શકી કે તે તેણીને પીછાંણી શક્યો નહોતો.

“માહાઈ કાંઇ કામ છે ?” તે બોલી.

“ હું સ્વપનો જોઈ ઉઠ્યો, ” કેપટન ડગ્લાસે કહ્યું. “ જેને વરસો ઉપર હું ઓળખતો હતો, જે હાલ ખેલસત પામી ચુકી છે તેને માટે હું સ્વપનો જોઈ ઉઠ્યો. ”

“ શું તમારા મગજ ઉપર કાંઈ ખોજો છે ? ” તેણીએ એવી તો મીઠાશથી પુછ્યું કે તે બિમારને એક જાતનો કરાર લાગ્યો.

“ હા, ” તે બોલ્યો “ શું હું ખરેખર મરું ? ”

અને ત્યારે એવી તો મીઠી રીતે, માયાથી, જાણે એક ફિરસ્તો તેનાં કાનમાં પવિત્ર અંદગી અને હિમતનાં શબ્દ બળતો હોય તેમ તેણીએ તેને ખરેખર કહી દીધું કે તેનાં થોડા જ કલાક બાકી હતા પહેલાં તો તે એ વાત માની શક્યોજ નહી. મગર પછીથી તેણીનાં સમ્યાઈનાં જોશ સાથનાં શબ્દોથી તેની ઉપર જોઈતી અસર થઈ.

એકાદ પળ તે શુપચુપ પડી રહ્યો. પછી દીવાલ ઉપર લટકતા ‘ કુસીરીકસ તરફ તેણે આગળી દેખાડી.

“ તમે આ નિશાનીમાં માનો છ ? ” તેણે પુછ્યું. અને ત્યારે મીઠાશથી તેણીએ ધર્મને લગતું પવિત્ર વિચારોને લગતું ધણુંક રાહત પમાડનારું ને શાંતી બક્ષનારું તે બિમારને કહી સંભળાવ્યું. ને “ હું ખરેખર મરું એમ ? ” તે અંતે લગભગ ધાસ્તીથી બોલ્યો “ સીસટર હું એક ભેદ ધરાવું છ ને મરવા પહેલાં હું તે જાહેર કરવા ચાહું છું. અંહી કોઈ ધર્મગુરૂ હોય તો બોલાવો કે માહારી છાતીને હું બોલાસી આવું. ”

થોડી મીનીટ તે તેને એકલો મુકી ત્યાંનાં એપલેન ધી રેવરન્ડ રેજનલ્ડ યુસ્ટેસને બોલાવા દોડી.

પ્રકરણ ૪૮

“ તે ભેદ કહ્યા વગર હું મરી શકવાનો નથી. ”

થોડીક મીનીટ પછી એક અજાણ ગંભીર દેખાવ તે બિમારનાં આંસુમાં જોવાયો. ત્યાંનો પાદરી તાબુબ થતો, તે ચળકતી આંખો-વાળા બિમાર તરફ જોતો ઉભો.

“ હું તો સમજ્યો. ” તેણે સીસટર ટેરીસાનાં કાન ઉપર પડી કહ્યું. “ કે તે કોઈ મરતો બિમાર છે એમ તમે બોલ્યાં હતાં. ”

“ ને તેમજ છેબી, ” તે બોલી. “ તે સવાર ભાગ્યે કાઢે. ”

“ તે મરતો હોય તેવું તો લાગતું નહી. ” તે પાદરીએ કહ્યું. અને પછી તે મરતા માંજીસ આગળ જઈ ધીમેથી પુછ્યું. “ તમે મને કાંઈ કહેવા માંગો છો માહારા જવાન દોસ્ત ? ”

“ હા ” આરચી ડગલાસે કહ્યું, “ મારે એક કલાંણીમાં તમને સાક્ષી રાખવા છે ને પછો મને મરવામાં તમારી મદદ જોઈએ છે. ”

“ મોહત માટે હું કાંઈ જ નાંજીતો નહી. ” મરતો આરચી બોલ્યો. “ મેં તો ફક્ત એક જ મોહત જોયું છે અને તે માંજીસને ઝેર દર્દ મારી નાખવામાં આવ્યો હતો. ”

“ મરવામાં બીહીવાનું નથી. ” સીસટર ટેરીસા તેવામાં ધીમે ક્રોમળ સાદે બોલી. “ આ દુન્યામાં આંખ બંધ કરી સુઈ જવાનું ને પેલી જેહાનમાં જાગવાનું તેને મોહત કહે. ”

“ મોહત માટે મેં કહ્યું તેમ હું કશું જ નાંજીતો નથી. ” તે પાછું બોલ્યો. “ પણ લોકો એમ કહેછ કે આપણાં દીવની કલાંણી જો કહ્યા વગર મરણ પામ્યે તો આપણું રૂદ પેલી જેહાનમાં શાંતી પામતું નથી તે પાછું ને પાછું આ દુન્યામાં આવ્યા ને ભટક્યા કરે છે. ”

“ એ ખોટા ધખારા છે. ” પાદરી મી. યુસ્ટેસે કહ્યું. “ મુવેલાં માણસો કદી પાછાં આવતાં નથી. ”

“ હું વહેમી નથી. ” આરચી ડગલાસે કહ્યું. “ પણ હું નાંજીતું કે મરી ગએલો એક માંજીસ અવારનવાર અહીં આવે છે ને ખોટાનું ખરું કરવા મને વારંવાર કહી જાય છે. ”

“ ત્યારે તમે તેમ જોટલું જલદી કરો તેટલું સાં. ” તે પાદરીએ કહ્યું.

“ શું હું મરું છું ? ” તેણે અંકે કરાવ્યું અને પોતાનું માથું નમાવી તે પાદરીએ જવાબ દીધો “ હા ”

“ આટલી ટુંક ઉમ્મરમાં મને મરવા ગમતું નથી. ” તે બોલ્યો. “ ને આટલી ટુંકી છતાં મેં બીવકુલ સુખી જીવગી કાઢી નથી. તેમાં ખાસ કરી તે બેદી બનાવ પછીથી તો હું ધણોજ કંઠાળ થઈ ગયો છું. મારે મારાં એક પાપની વાત કહેવી છે. કે માહારાં પાપથી એક

નિરદોશ જીવને કેટલું ખમતું પડ્યું. હું કહીશ નહીં તો પેલી જેહાંનમાં મને શાંતી મળનાર નથી.

“જરૂર કહો,” તે પાદરીએ ઉલટ આપી. “તે કાંઈ નિરદોશ માણસને લજી બી ઇન્સાફ આપો.”

“તે સાફ હવે ઘણું અસુરૂં થએલું કહેવાય.” તે બોલ્યો. “તેને ગુનેહગાર ઠેરવી જનાર, તેમજ તે ગુનેહગાર ઠરનાર બન્ને મરણ પામ્યાં છે. એમ છતાંબી તે પવિત્ર બાનુંનું નામ ચોખ્ખું કરવા ને તેણીને મોહતમાં બી ઇન્સાફ થએલો જોવા મને ગમશે.”

સીસટર ટેરીસા એ દરમ્યાન પાસે આવી ધ્રુજતે તનખદને આ વાત સાંભળી રહી હતી. તે તો ગોચા પોતાનો કાનનો ઇતખાર કરી નહીં શકતી હોય તેમ હરણફાલ થઇ ઉભી રહી. કેપટન આરચી ડગલાસ મરતો હતો, અને કાંઈને ગેરઇન્સાફ થએલો તેનો ખરો બેદ અને ખુદાસો કહેતો હતો. એ શું ?

શું તે તેણીની જ કહાંણી કહેનાર હતો ? તે બેદ ભરેલી બીનાં ઉપર એંતે બી તે કાંઈ અજવાળું પાડનાર હતો ? હે પરવરદેગાર શું છેક સેવટેબી તેણીને ઇન્સાફ મળનાર હતો ? આશાથી તે નરમ જીગર ધ્રુજી રહ્યું.

તે હવે મક્કમ કદમે ચાલી પેલા પાદરી પાસે ગઇ.

“હું કહેવા શરમોંદી છું કે હું નરવસ થાંઉ છું.” તે બોલી.

“અને તેથી મધર સુપીરીઅરને બોલાવા મને ગમશે.”

“ઘણું લેટ થએલું છે ને તેવણુ સુતેલાં હશે,” તે પાદરીએ કહ્યું “એમ છતાં જેમ તમારી ખુશી હોય તેમ કરો.”

“તેવણુ સુતેલાં હશે તોબી, તમારી જ માફક બલાઇથી તુરત ઉઠીને આવશે.” સીસટર ટેરીસા બબડી.

તેણીને આતુરતાથી ધ્રુજતી, ઉલટમંદ અને કાંઈ નરવસ જોઈ તે અજબ થયો. પણ કશું બોલ્યો નહીં.

બીજી થોડી જ પળમાં મોનીકા ટ્રે-તે મધર સુપીરીઅર ત્યાં આવી ઉભી. તેણીએ તે ઝુલી પડતી આંખો, તે ફીક્કા પડતા હોઠો અને શાંતીનો છાપ જોયો અને તેનો અર્થ તે ઝટ સમજી ગઇ.

તેઓ તેને સાંભળતાં ઉભાં, એક બાજુએ તે પાદરી બીજી બાજુએ તે વડી જોગણ, જ્યારે સીસ્ટર ટેરીસા ધ્રુજતાં જીગરે એક બાજુએ જમ ઉભી રહી.

“હવે વાત કહેલી લગભગ ફોકટ ગણાશે.” તે બબડ્યો. “કેમકે લોકોની નજરમાં ગુનેહગાર ગણાયલી તે બાપડી તો ક્યારની મરણ પામી ચુકીછ-ગરીબ હેસ્ટર.”

ત્યાં એકદમ શાંતી હતી. ફક્ત તે મરતા બિમારનાં સાદનાં ધાડા પડધા સંભળાયા કરતા હતા.

“હું બોલું છું તે બોલેબોલ લખી લેઓ,” “તેણે તે પાદરીને જણાવ્યું.” “અને મારા મુવા બાદ, તેનો એવો ઉપયોગ કરજો કે જેથી તે બિચારીની યાદ પવિત્ર થાય ને લોકો તેનું નામ નિરદોશ ગણતું અને પણ તમારી ખાતરી છે કે હું મરું છું?”

અને તે રૂમ માહેલા ત્રણે અવાજે સામટો જવાબ કર્યો કે “હા”

“સમજો ત્યારે-લખી લેઓ કાઘર-” આરચી ડગલાસે શરૂ કર્યું, “હું જવાન નરીકરો અને ખુશાલ તબીયતનો હતો. પરણવાનો મેં કદી ખ્યાલ કર્યો નહો, એક વાર હું ગરેઝોવનખાતે બોલમાં ગયો અને ત્યાં મેં તેણીને જોઈ-અસ તેને જોઈને જોઈ હું તેણીનાં ચીતબ્રમ કરનારા જોખન ઉપર, તેણીનાં ઉમદા ખવાસ ઉપર મોહીત થયો. પ્યારનો પાઠ હું ત્યારે જ શીખ્યો. પ્યાર જુદા જુદા મદ્રો ઉપર જુદી જુદી અસર કરે છે. કોઈને પ્યાર રૂડો રસ્તો બતાવી એક નમુનેદાર મદ્ર બનાવે છે કોઈને ખરાબીની ખાઈ તરફ ઢળાવે છે તો કોઈ પાસે અજીમ ગુનાહ અને પાપી કર્મ કરાવાખો તે રહેતો નથી. એવી પ્યારની તાસીર એવી પ્યારની અસર છે.

“હેસ્ટર ખસેરતું વર્ણન કેમ આપતું તે હું સમજી શકતો નથી. સુંદરમાં સુંદર ચિત્ર તમે જોયું હશે તે હેસ્ટરને મુકાબલે અડધું બી આવે નહો. તેણીની સુંદરતા જેમ છક કરનારી હતી તેટલો જ તે ચહેરો પવિત્ર હતો. મેં તો તેણીને જોતાં જ ચાહી પણ અફસોસ કે માહારો પ્યાર ધણો કમનસીબ નિવડ્યો છે. અને તેનું કારણ એ છે કે માહારો પ્યાર પવિત્ર હતો નહી.

“ તે જીગરમાં તો ખતચીત જ પવિત્ર જોરાવર અને સાચો હતો—એ માહારો પ્યાર. મગર હું જેને ચાહાતો હતો તે એક પરણેલી ઓરત હતી—ખુદ મારા મીત્ર એનગસ ખેરની પરણી મોહરદાર, અને ત્યારે બીજાની પરણેતરને ચાહાવામાં પાપ હશે કે શું માહારો પ્યાર અંદરખાનેથી પવિત્ર અને સાચો છતાં તે ઉપર ખુદાનાં આશીર્વાદ ઊતર્યા નહીં. તે માહારી તરફ હંમેશ મગર ને ઠંડી રહેતી. હું હંમેશ સ્વપનાં જોતો કે એવો વખત બી આવશે કે જ્યારે તે પોતાનો ટેક માહારી સાથે છોડી મીઠાસથી માયાથી અને હેતથી વર્તે પણ તે વખત અક્સોસ કે કદી જ આવ્યો નહીં.—ઓ હેસ્ટર હેસ્ટર !”

પ્રકરણ ૪૯

“ અકરાર ”

એકાદ પળની ચુપકીદી પછી પાછો તે મરતો સાદ બોલતો સંભળાયો.

“ સારે નસીબે હેસ્ટર ખેરનો ધણી મારો મોટો મીત્ર થઈ પડ્યો તથા તેણીને ઘેર હું આવણુજનવણુ સેહલાઈથી કરી શક્યો. વખત જતાં તે એટલો મારી સાથે પલોટાઈ ગયો કે તેને મારા વગર જાણે ચાલતું જ નહીં હેસ્ટર, મગર, મારા જોડે એ દરમ્યાન જેવી અને તેવીજ ઠંડી અને મગર હતી.

“ એ ઉપરાંત બીજાબી, એનગસ ખેરનાં ત્રણ મિત્રો હતા, સર એલન ફ્લેચર, સરજોન હાર્ટ અને કેપ્ટન જેમ્સ. હું જોઈ શકતો હતો કે હેસ્ટરને કોઈની દરકાર નહોતી. તેણીનું પવિત્ર જીગર તમામ સુતેલું હતું—તે એક ખરફનાં ટુકડા મીસાલ ઠંડું બેઅસર ને શાંત હતું. પોતાનાં ધણીને વટીક તે ચાહાતી નહોતી. તે તેને ફરજિયાત પરણી હતી અને પોતાનાં પરણ્યા સંસારમાં ધણી દુઃખી હતી.

“ વખત વેહતો ચાલ્યો અને તેણીને ગોયા હું પુજવા લાગ્યો.

એક દીવસ મેં જુરસાથી ઉશકેરાઈ તેણીનાં હાથ ઉપર કીસ લીધી ત્યારે જે ગુસ્સાથી તે આંખો ચમકી રહી તે હું કદી જ ભુલશ નહીં.

“ ખબરદાર ફરીથી એવું હરગીઝ કરતા નાં, ” તે બોલી હતી અને મેં તેમ નહીં જ કહ્યું.

“હું માહારી લાગણી કેમ દરજાઉં ? મને એક જાતની ઓખાર —એક જાતનું દીવાનાપણું—એક ઘેલચ્છા લાગુ પડી. અને પ્યારથી દીવાનો અનેલો હું પહેલોજ મર્દ નથી, ખુદ હેસ્ટર ઉપર દીવાનાં થનાર ધણાંબી હતા.

“હું કહી શકતો નહીં કે તે ખ્યાલ મને પહેલાં કેમ અને ક્યારે થયો. પણ મેં ધાર્યું કે હેસ્ટર જો છુટી હોય—તેનો ધણો નહીં હોય, તો તે એટલી નાની અને નિરદોશ હતી કે માહારા પ્યારનાં જોર વડે હું તેણીને જીતીને માહારી બનાવી શકું. હું પૈસા-વાળો હતો, સારા પોઝીશન ઉપર હતો અને લોકો મને ખુશસુરત ધારતાં હતાં એટલે મારી શક્તિમાં મને પુર વિશ્વાસ હતો, અને જો કે તેણીને મારી પરવાહ હતી નહીં છતાં, જો તે છુટી હોય તો તેણીને હું જીતી શકું એમ મેં સત્ય માન્યું.

“એક માણસમાં એકાએક સેતાન્યત ખસલત ઉભરી આવેલી તમે સાંભળી છે ? માહારો હાલ તેવોજ હતો. તે વરઝેરી વચ્ચે સાધારણ વાત થતી બી હું સાંખી શક્યો નહીં. તેનાં ધણીને હું ધોક્કારવા લાગ્યો—તે મરી જાય એવું મેં ઇચ્છ્યું. એ ખ્યાલ જ માત્ર યુનાહભર્યો હતો, છતાં હેસ્ટર માટેનાં પ્યારે હું એટલો દીવાનો બન્યો કે મને કશુંજ સુજ્યું નહિ. તે મરી જાય એવું ઇચ્છતાં જ તેને કેમ મારી નાખવો—તેની નડતલ વચ્ચેથી કેમ દુર કરવી તેનાં હું ખ્યાલ કરવા પડ્યો.

“મેં ધણો વિચાર કર્યો, હું તેને ત્યાં જતો, તેની સાથે ભોજન અને વાઇન લેતો, તેનો મીત્ર ગણાતો, જે બધો વખત તેને કેમ મારવો તેનો તાગડો રચી રહ્યો હતો.

“ઝેરનો ખ્યાલ મને કેમ થયો તે હું સમજી શકતો નથી, પણ એક દીવસ એકાએક તે ખ્યાલ મને થયો.”

તે હોલમાં કાંઈ ધીમો અવાજ થયો જે મધર સુપીરીઅર સિવાય કોઇને સાંભળવામાં આવ્યો નહી. તેણીએ સીસ્ટર ટેરીસાને ગભરાવકી ને ધ્રુજતી જોઈ મગર તે ચુપજ રહી.

“આરસેનીકનું ઝેર,” તે મરતા માંણસનો એકરાર ચાલુ રહ્યો.
“તે ઝેર અઠવાડ્યાંઓ સુધી હું મારા ખીસામાં લઇને ફરતો રહ્યો.

છેક લંડન જઇ હું તે આરસેનીક ખરીદી લાવ્યો હતો. જે પાપનું ગુનાહનું ગંભીર કામ હું કરતો હતો તેનો તો મને ખ્યાલજ થયો નહી, ફક્ત શી રીતે તેને તે ઝેર આપવું તેનોજ મેં તો વિચાર કર્યો કર્યો.

“આખરે તે વખત આવ્યો. ઑગસ્ટ જલેરને ત્યાં તે રાત્રે એક ડીનર પાર્ટી હતી જેમાંનો હું પણ એક મહેમાન હતો. ટેબલ ઉપર બધાં હસ્યા બોલ્યાં તે મને યાદ છે સિવાય હું. મેં તો બેસી રહ્યો હેસ્ટરનો દુખી દર્દમંદ સુંદર ચેહરોજ નિહાળ્યા કર્યો. અને ક્યારે પેલાની નડતલ દુર કરું ને તેણીને માહારા હાથોમાં લઇ તેનું દુખ લુગાવી તેણીને સદા હસ્તી અને ખુશાળ બનાવી શકુ તેનો ખ્યાલ કરવા પડ્યો.

“ડીનર પછી અમે ડ્રોઇંગ રૂમમાં ગયાં, જ્યાં કેટલી આવી. મીસીસ જલેર ટેબલ આગળ આવી બેઠી. સર એલન ફ્લેચર ખાનો વગાડવા ઉઠ્યા. મી. જલેર, સર જોન હાર્ટ અને કેપ્ટન જેમ્સ કન-ઝરવેટરી જે સામેજ હતી ત્યાં ગયા, સર એલન કોશી લેતા હતા નહી, અને હું હેસ્ટરને ચપકચપક તે કપસોસરમાં તેણીનાં સુંદર હાથોથી કામ કરતા જોતો બેઠો.

“તેણીએ મને એક કપ કોશી બનાવી આપી. બીજાં એક કપ બનાવી તે સર જોન હાર્ટ માટે લઇ ગઇ તેથી મેં જોયું. તે પોતાનાં ધણી માટે બી એમ જ એક કપ લઇ જશે એમ હું જાણતો હતો. અને હવે જ મેં માહારો લાગ જોયો. તેણી જ્યારે સર જોન હાર્ટ માટે તે કપ લઇ ગઈ, ત્યારે સર એલન ખાના ઉપર ધ્યાન લગાડી રહ્યો હતો, હું મારી કોશી દલાવામાં કેવોક ચકચુર હોવું તેવો ડોળ ધાલતાં એક ખાલી કપમાં મેં ધણુંજ થોડું આરસેનીક નાંખી દીધું.”

તે બીમાર બંને તે દેખાવ યાદ કરતો હોય તેમ ફાટેલે ડોળે એકાદ પણ અચકચો.

“તે ધણું જોખમનું કામ હતું,” તેણે આગળ ચલાવ્યું. “પણ હું જોઇ જ રહ્યો હતો. બીજાં બે કપ્સ તે ટ્રે માં ખાલી પડેલાં હતાં અને એ બધાંમાંથી કયા કપમાં તે કોશી રેડશે એ એક સવાલ હતો. મેં પહેલાંથી જ પ્લાન ધડી રાખ્યો હતો કે એ ઝેર નાંખેલું કપ જો તે પોતાનાં વપડાશમાં લેશે તો કોઈબી બાહાણું કાઢી તેણીનાં હાથ-

માંથી તે કપ છટકાવી નાખી તોડી પાડશ. અંદરખાનેથી માહાફે જીગર સેતાન્યત ખાલોથી ધુજી રહ્યું હતું જ્યારે ઉપરથી હું તમામ શાંત હતો.

“તેણીએ સર જોન હાર્ટને કોફી આપી આવતાં આવતાં પોતાનાં ધણી તરફ જોયું તે મેં મોટા તખ્તાની આરશીમાંથી જોઈ લીધું. તેણે પણ તેણી તરફ જોયું અને પછી તે પેલી કોફી વાળા ટ્રે આગળ પાછી આવી. હું તૈયાર જ હતો, તેણીને તપાસતો હું ખડો અને તડો જ બેઠો હતો, જો તે પોતે તે ઝેરનું કપ લેય તો તે છટકાવી નાખવા હું તૈયાર બેઠો. નસીબમાં બનવાનું હશે તે ઝેર બેજેલું જ તે કપ તેણીએ પોતાની પાસે ખેંચ્યું અને તેમાં આંદોની કીટલીમાંથી તે કોફી અંદર રેડી.

“તેણીએ તે કોફી બનાવી અને તે કપ લઈ સીધી કનઝર વેટરીમાં ગઈ, મેં તેણીને કપ પોતાનાં ભરથાર આગળ ટીપાઈ ઉપર મુકતાં દીડી. તે પાછી ડોઈંગ રૂમમાં આવી, પોતાની કોફી લીધી, અને પછી તે ઓરડો છોડી ગઈ. મેં તેણીનાં ભરથારને તે ઝેર બેજેલી કોફી પોતાનાં હોઠો તરફ લઈ જતાં દીડો અને મેં ધાર્યું કે માહાફે કામ પાર પડતું હતું.

“થોડી જ પળમાં ત્યાં ગભરાટ થઈ રહ્યો. એનંગસ બ્લેર મોહતની પછાડ કરવા લાગ્યો ને જુમો પાડવા લાગ્યો. ઓ ખુદા મને હમણાં મી જાંણે તેનાં પોકાર સમજાય છે. તેને તેનાં ઓરડામાં લઈ જવામાં આવ્યો તખ્તીખી મદદ તુરત આવી લાગી, અને તેને આખેર થતો હું જોઈ રહ્યો. મગર હવે પછી જે બનવાનું હતું તેની જો મને ખબર તે તો આવું કરવા પહેલાં હું પોતે જ મરવાનું પસંદ કરતે.”

પ્રકરણ ૫૦

“અંતે ધર્મો જય”

“શું જવાનું હતું તેનો તો મેં સ્વપને ખ્યાલ કર્યો નહી.”
 ૧૮૧ ડગલાસે હવે ધીમાં પડતા સાદે જણાવ્યું. જો મને તેવું કાંઈ

ખબર હતે તો આહું કરવા પહેલાં હું પોતે મરવાનું બહેતર ગણતે. વેલ, મેં કહ્યું તેમ એનગસ બ્લેર મરવા પડ્યો ને કાષ્ટએ તેની મોહ-રદારને અંદરનાં રૂમમાંથી બોલાવી લાવવા તેની મેડને મોકલી.

“તે આવી. ઓ ખુદા તે ગભરાયલો બીધેલો ફીકકો નિરદોશ એહરો હું કદી લુલીશ નહી. તે જ્યારે લંબાવેલા હાથો સરીત જેવી પોતાના ભરથાર આગળ દોડી આવી ત્યારે તે મરતા માણસે તેણી તરફ આંગળી ટાંકી અને તે બોલ્યો. “આ તાહાઈ કામ છે, હું કુતરાંને મોહતે મરું છું ને તેજ મને ઝેર દધ મારી નાખ્યો છે. એજ મારે માટે કોશી લાવી ને હું હવે મરું છું.”

“મને એકદમ મન થયું કે પોકારીને કહેવું કે તે તદન નિરદોશ હતી અને એ કામ તો માહાઈ હતું, મગર હું એકાએક ચુપ થઈ ઉભો. મેં ધાર્યું કે કદાપી આ બીનાથી જ હું તેણીને મારા પાવરમાં લઈ શકીશ અને જીતીશ.

“મેં ખરા ભય કે જોખમનો તો ખ્યાલ જ કર્યો નહી. મેં તો ધાર્યું કે સે જ જેટલા મુસીબતમાં એ બધો બનાવ વહી જશે હું તેણીનાં મીત્ર દાખલ તેણીને બાજુમાં ખડો રહીશ, ને તે પોતાનાં કુખમાં મારી તરફ ફરશે અને એ રીતે હું તેણીને જીતીશ.

“મગર ઘણું નહીં ધારેલું બની ગયું. સૌથી ત્રાસ પમાડનાર તો એ હતું કે આરસેનીક ઝેરનું પાકીત હેસ્ટરની ડ્રેસીંગ ટેબલનાં ખાનગી ખાનામાંથી મળ્યા આવ્યું. જેમાંથી સેજ વપરાસમાં લીધેલું હોય તેમ ઓછું થયું હતું.

“હવે કહેવાનું થોડું છે. તે કે જે મને માહારા જનથી જ્યાદા હતી તેને તેનાં જીવનાં તપાસ અર્થે ઉમેડી મેં કોર્ટમાં જોધ, બંદી-ખાને જોધ. તે નિરદોશ શીરેસ્તા જેવી છોકરીનું પવિત્ર નામ મેં ગુનેહગાર બનતાં સમજ્યું. અરે ખુદા તે ફાંસીએ ચઢતે તો ? તો કસમ ઉપર કહું છું કે જે તેણીને ગીલ્ટી ઠેરવવામાં આવતે તો હું જરૂર જ બહેર થઈ બધું કબુલ કરતે, અને તેણીને બચાવી લેતે, મગર વરડીકટ “નોટ પ્રુવન” પુરવાર નહીં થએલું એવું આવ્યું.

“ તે અંતે છુટી હતી એ ખ્યાલથી હું હરખાઇ ગયો. તેણીનાં કુખમાં હું ખડો રહ્યા એક મીત્રની ગરજ રાખી તેથી તે મહારી ઉપર બહુ મહેરબાન થઈ. મગર માહારી માગણી બહુ નરમાશથી છતાં બહુ જ મક્કમતાથી નાં પાડી રે ખુદા મેં તે પાપી કર્મ કર્યું પણ ફોકટમાં જ ગયું. જેને ખાતર કર્યું તે તો મને મળી નહી. મગર મેં હીમત છોડી નહી. મેં ધાર્યું કે હજી તેણીને શોક તાજો હતો એટલે બહુ થવું ફોકટ હતું એમ છતાં ફરીથી મળતાં જ હું તેણીને જીતીશ એવો મેં ઠરાવ કર્યો. પણ ફરી હું તેણીને મળ્યોજ નહી. તે અમેરીકા જવા ઉપડી. એનાં માલકમનાં નામે, એમ જાહેર થયું કે જ્યારે તે સ્ટીમર આખી કુખી ગઈ અને કુખી મરેલાં પેસેનજરોનાં નામમાં એની માલકમનું પણ નામ હતું. યાહ ખુદા પ્યારને ખાતરથી કોઇએ આવું પાપી કર્મ કર્યું નહી હશે, મેં તે કીધું પણ તેનો બદલો મને નિરાશીમાંજ મળ્યો.

“ વધુ કહેવાનું કાંઈ નથી. મને બેહસ્તની બી આશા નથી. હેસ્ટરને પેલી માનોઈ જેહનમાં લખવાની બી આશા નથી. તે તો પાક પવિત્ર એક ફિરેતા મીસાલ બેહસ્તમાં ગઈ, હું માહારા પાપી કર્મ અને કાઘેલ દીલ સાથે ત્યારે તેવી એકને મળી શકવાનો જ કેમ હતો? એક વાતની મને નિરાંત થશે. કે હેસ્ટરનું નામ તો હું ચોખ્ખું કરી શક્યો. સુતાં કે ઉઠતાં ગસ એંગસ બ્લેર મને પેલી દુન્યામાંથી આવી કહ્યા કરે છે કે—“ મેં તેણીને ખોટીજ બદનામ કરી. તેનાં નામ ઉપરનો કલંક દુર કર—તેની નિરદોશતા પુરવાર કર. ” અને તેથી હું તમો લોકને અરજ કંઈ કે માહાઈ આ કનફેશન જાહેર કરજો અને હેસ્ટરનું નિરદોશપણું દુન્યાને જાણવા દેજો.”

તે હવે બોલતો ચુપ થયો. પાદરીએ બંદગીનાં કાંઈ શબ્દો બજાવા માંડ્યાં. અને મધર સુપીરીઅર ઉઠી બાબુએ મુઠણે પડેલી સીસટર ટેરીસા આગળ ગઈ. તેણીએ નરમાશથી તેનાં ખભાં ઉપર પોતાનો હાથ મુક્યો.

“ માઈ ડીયર, ” તે વહી જોગણ બોલી. “ ખુદાએ રસ્તો મોકળો કરી આપ્યો છે—કુદરત મદદે આવી છે.”

તે મધુર આંખો તેની તરફ ઉપકારમાં ઉચ્ચકાંઠ.

“ તમે તમારે હવે અહીંથી આરામ કરવા જાઓ સીસટર ટેરીસા” મધુરે મોટે સાદે તેવામાં કહ્યું, અને ખુદનો આહાર માનતી તે તુરત તાબે થઇ.

“ માહારો ગુનાહ શું બહુ મોટો કહેવાય ?” મરતા આરચીએ પુછ્યું.

“ ઘણોજ.” તે પાદરીએ નરમીથી કહ્યું. “ એક મોટો પ્યાર, અદેખાઇ, ધીક્કાર અને ખુન એ ઉપરાંત એક નિરદોશ છોકરીને ગુનેહગાર ઠરતી જોયા કરવી. એનાં કરતાં મોટો ગુનાહ બીજો કયો કહેવાય ? બંદગી કર બેટા અને તાહારાં કાળાં કર્તુકનો પસ્તાવો કર.”

“ બધે જાહેર કરજો-હેસ્ટરનું નિરદોશપણું દુન્યાને દેખાડજો.” તે હવે છેક જ દખાઇ જતા દમથી બોલ્યો, અને તે ઉતારી લીધેલાં લખાણ ઉપર તેણે પોતાની સહી કરી.

સવારનાં છ વાગ્યાને સુમારે, જ્યારે પક્ષીઓ પોતાનાં હુંફાળાં માળામાંથી બાહર આવતાં હતાં ત્યારે કેપટન આરચી ડગલાસ મરણ પામ્યો.

પ્રકરણ ૫૧

“ હેસ્ટર બ્લેર નિરદોશ છે ”

દરેકે દરેક ન્યુસ પેપરોમાં, ગામે ગામ ને શહેરે શહેર આ ફકરો વંચાતો હતો.

“ અજબ જેવો એકરાર-હેસ્ટર બ્લેર નિરદોશ છે.” અને પછી કેપટન આરચી ડગલાસની સહી સાથે તેનું એક એકરારનામું લખી ક્ષેવામાં આવ્યું છે એવી વિગતનું બારીક બીના સાથે દુન્યા સનમુખ જાહેર કરવામાં આવ્યું કે જેથી હેસ્ટર બ્લેરનું પવિત્ર નામ ફરી એકવાર નિરદોશ ગણાયું અને ખરો ખુની લોકો જાણી શક્યાં.

લોકે લોક તાબુ થયું. તે પાવત્ર પુતળીનો મધુર નિરદોશ ચેહરો જોવા છતાં જેઓએ તેને ગુનેહગાર ધારી હતી તેઓ પસ્તાવાથી અડધાં થઇ ગયાં અને તેમાં તેણીનો બરધાર લોઈ આર-ડન પણ હતો.

તે ગભરાઈ ગયો. તેનાંથી એ ખીનાં કે તે હેરટર હતી તે છુપાડવાના ગુનાહ સિવાય તેણે માની લીધું હતું તેવા પાપથી તે નિરાળી હતી એ વાત વાંચતાં તે જોટલો ખુશી થયો તેટલો હજતાપ જ ગયો.

તેણીની દયામણી કહાંણી, તેની દુખી પરણેલી જીંદગી, આ ફાની તોફાની દુન્યાની હાડમારી અને સંકટ એ બધું જે તેણીએ વેઠ્યું હતું તેનો ખ્યાલ કરતાં તેનું જીગર પીગળી ગયું, તે નિરદોશ હતી જ્યારે તેણે તેણીને દોશીત માની હતી.

હવે કેમ કરવું ? જેમ આ ખરા ખુનીનો એકરાર અને હેરટરનો ઇન્સાફ ઘણો દેરીથી આવતો હતો, એ જ રીતે, તેણે જોયું કે કામખી કરવું પોતાનાં બાળમાં પણ બહુ અસુરે જ લેખાય.

તે પણ પળ તેણીને યાદ કરતો હતો. તેની સુંદરતા, તેનો નરમ માયાળુ ખવાસ અને તેણીનું તેને માટેનું જોરાવર પવિત્ર હેત. લોકો સવાલ કરતાં ડરતાં હતાં કે લેડી આરડન ક્યાં છે, પણ એમ જાહેર થયું હતું કે પોતાની તખીયત અર્થે લેડી આરડન હાલ ઇટલી “ રેસ્ટ ” લેતી હતી.

લેડી આરડન ઘણો જ દડબડી ગયો, તે પ્રમાંણીક અને શુદ્ધો હતો. અને જે ગેરઈન્સાફ તેણે પોતાની બહુ આંખોવાળી મીડી મોહરદારને કર્યો હતો તેથી તેનાં પસ્તાવાનો પાર રહ્યો નહીં. તેણીને ક્યાં શોધવી, શી રીતે તેણીની માફી ચાહાવી એ બધા ખ્યાલમાં રાત દીવસ તે પોતાનું માથું કસી રહ્યો હતો.

અંતે છેક જ પોતાનાં દુખી ખ્યાલોથી હેરાન થએલો તેણે વિચાર કર્યો કે જ્યાં કેપટન ડગલાસ મરણ પામ્યો હતો તે હોસ-પીટલમાં જવું, તે પાદરીને અને તે સીસટરોને મળવું અને પોતાની મોહરદારની નિરદોશતાની કહાંણી તેઓને મોઢે સાંભળી કાંઈક રાહત મેળવવી અને તે મુજબ તે ગયો.

તે ગયો. અને ફાધર યુસ્ટેસને મળ્યો, ને બોલેબોલ તે મરનારનો એકરાર બંધુવા માંગ્યો. તે પાદરીએ તે મુજબ કર્યું.

“ તમે તે છોકરી માટે શું ધારેલું ? ”

“ મેં તેણીને પહેલાંથી જ નિરદોશ માનેલી. ” રેવરંડ ફાધર

યુસ્ટેસે ભાર દધ જણાવ્યું. “ પુરાવા કશા જ નહોતા. અને હવે જ્યારે આ બીનાં જાહેર થાય છે ત્યારે શક કશોજ નથી. તે બાપડી એક શીરેસ્તા જેવીજ નિરદોશ ને અપજશ પામેલી બેદસ્ત પામી. દીવગીરી એટલીજ છે કે પોતાનાં નામ ઉપર કંલક લાઇને જ તે મરી. તેણીને ઈન્સાફ મળેછ ને નામ પવિત્ર થાય છે ત્યારે અફસોસ કે તે જોવા તે બાપડી જીવતી નથી. ”

લોર્ડ આરડન ખરી બીનાં જણાવી દેતાં સેજમાં વખતસર ચુપ થઇ ગયો.

“ જે સીસ્ટરો તે વખતે હાજર હતી તેઓને બી મળવા મને ગમશે, ” તેણે કહ્યું.

“ તમે કેનવેન્ટમાં જશો તો મધર સુપીરીઅર તમને જરૂર મળશે ને ઘટતું કરશે. ” તેણે કહ્યું. “ મને આજે બીજી ઘણી રોકાણ છે નહીં તો હું જ તમારી સાથે આવતે. ” અને એટલું કહી તે અજબ થતો ચાલ્યો ગયો કે અલ્લે એફ આરડનને કેપટન ડગલાસ સાથે શું સંબધ હશે ?

“ તાહારી નિરદોશતાનાં પુરાવા સહીત મારી આગળ આવશે તો હું તને માફ કરીશ. ” એ તેનાં શબ્દો હતા. અને જ્યારે તે નિરદોશતા આખી દુન્યા સનમુખ જાહેર હતી ત્યારે તે બાપડી પોતેજ તેની આગળ હતી નહીં. તે વિચારવંત તે કેનવેન્ટનાં નાનાં પારઝરમાં એઠો કે જ્યાં થોડાજ દીવસ આગલજ તેની કમનસીબ મોદરદારે તે ખાતાંની વડી જોગણુ આગળ પોતાની સર્વ વાતો રડી કહી હતી.

મધર સુપીરીઅરનો શીરેસ્તાઇ બુખસુરતી સાથનો મક્કમ હોઠો-વાળો ચેહરો જોતાં જ તેને એક જાતનો કરાર લાગ્યો.

તેણે નિચે સુધી નમીને તેણીનાં હાથમાં પોતાનો કાર્ડ આપ્યો અને તે વાંચતાં, હેસ્ટરની સઘળી બીનાંથી વાકેફ હોવાથી તે ચોકી.

“ લોર્ડ આરડન ? ” તેણી બોલી.

“ હું જે માંણસ હેસ્ટર જાહેરની નિરદોશતાનો એકરાર કરી તમારી હોસ્પીટલમાં મરી ગયો તે બાબતની ખારીક બીનાં જાંવાણુ આવેલો છું મેડમ. ” અને તે કાંચે એમ શીક્ષી પડી અને તે મધુરી આંખો શા કારણસર આશુંએ ભરાઇ ગઈ તે સમજી શક્યો નહીં.

પ્રકરણ પર

મુખી સેવક

“ શું છે મેડમ ? ” લોર્ડ આરડને પુછ્યું. “ તમારી તબીબત ઠીક નથી ? હું ચાલી જાઉં ? કામ બીજું વખતે આઉં ? ”

“ નહીં જી, એસો ” મધર મોનીકાએ કહ્યું.

“ મેં કાધર યુસ્ટેસ તરફથી વિગત મેળવી છે. ” લોર્ડ આરડને કહ્યું. “ મને હવે તમો કાંઈ વધુ કહી શકશો મેડમ ? ”

તેણીએ બોલેબોલ કહ્યો. ખાસ કરી આપને ખાતર ભોગ આપી પરણેલી તે છોકરીના દુખી પરણ્યા સંસાર અને ત્યાર પછીથી થએલા ગેરમનસાફ ઉપર તેણીએ બહુ બાર મુક્યો.

એક કેળવાયલી બલી અને પવિત્ર આનુનાં હોઠોમાંથી બાહર પડતી તે કહાંણી સાંભળતાં તે હેસ્ટર બ્લેરને કાંઈ જુદી જ લાઇટમાં જોઈ રહ્યો. તેણીની પવિત્રતા, તેણીનું નિરદોશપણું તેણીની સહન-શીલતા એ અધાંનો તેને ખ્યાલ આવ્યો. તે અમુલ્ય રતનની કિંમત તે હવે જ આંકી શક્યો.

“ તમો, આ કનફેશન સાંભળતે નહીં, ” લોર્ડ આરડને તે કહાંણી પુરી થતાં પુછ્યું “ તે છતાં કોઈખી ચીજ તમોને હેસ્ટર બ્લેરને દોશીત માનવા લલચાવતે મેડમ ? ”

“ નહીં ” તેણી જુસ્સાથી બોલી, “કદી જ નહીં, હેસ્ટર બ્લેરને મેં પહેલાંથી જ નિરદોશ માની છે.”

“ મોટા ખુદા ” તેણે મનથી વમાર્યું, “ હું ખરેખર જ તેણી ઉપર શક લઈ જવામાં બેવકુફ બન્યો હતો. ”

પેલી તરફ તે મધર વિચારમાં પડી. શું કરવું ? તેને જણાવી દેવું કે નહીં કે તેની મહોરદાર અત્યારે ત્યાંજ હતી.

“ મેં બધી વિગત તમને કહી છે. હવે એકજ શાક્ષી બાકી છે, ” તે બોલી. “ સીસ્ટર ટેરીસા પણ તે કનફેશન વેળાએ હાજર હતાં, હું તેવણને તમારી આગળ મોકલું લોર્ડ આરડને ? ”

“ એટલી મેહરબાની કરો તો ધણું સારું, ” તે માનથી બોલ્યો. તે જવાબમાં સેજ ડોકું નમાવી ચાલી ગઈ.

“ ખુદા એનું કામ કયો જશે, ” તે બબડી અને બાળકોનાં વોર્ડમાંથી સીસટર ટેરીસાને તે શોધી કાઢી શકી.

“ સીસટર ટેરીસા, ” તે બોલી. “ તમે જરા પારલરમાં જશો ? હોસપીટલનાં પેલા કનફેશનવાળા ફેસની વિગત કોઈ જાણવા આવેલું છે. ”

તે ત્યાં કોણને મળવાની હતી તેનાં એકપણ ખ્યાલ વગર તે ગઈ.

તેણે તેણીને છેલ્લે, દુખી, રડતી ને ટવળતી કાલાવાલા કરતી જોઈ હતી. તે પછી તેણીને વધુ ખુબસુરત અનેલી, દમામદાર, ઠરેલ શાંત અને મક્કમ જોઈ રહ્યો. છેલ્લી વાર જોયલી ત્યારે તે રાજવંશી ઠંઠેરામાં સજ્જ થએલી, હીરા અને મોતીમાં મઢાયલી હતી, હમણાં તેણી સાદા કાળાં કપડામાં પોતાની શ્રીરેસ્તાઈ ખુબસુરતી વચ્ચે દીપી રહી હતી. જ્યાં એક વાર હીરાનો હાર લટકતો જેવાતો હતો ત્યાં હાલ કાળા રીબનમાં પરોવાયલો એક કોસ તેણીની છાતી ઉપર પડેલો હતો.

તે નિચી નમાવેલી આંખો સહીત તે રૂમમાં દાખલ થઈ હતી. એટલે તેણીએ તેને નહીં જોયો, મગર તેણે તેણીને જોઈ, અને અજાયબીનાં એક પોકાર સહીત તેણે ખુમ પાડી.

“ એલીસ ? હેસ્ટર ? એટ હેવન્સ તું શું એલીસ જ છે ? ”

તે એક અજાયબી હતી કે તેણી તેનો અવાજ સાંભળી બેહોશ તુટી પડી નહીં.

“ તું શું એલીસ છે ? હેસ્ટર-માહારી વાઈફ ? હેસ્ટર બ્લેર ? ”

“ હા, ” તે અંતે બોલી અને તે અવાજ દુખથી દબાયલો અને ધીમે હતો “ હા હું જ તે સઉથી કમનસીબ અબળા છું ”

“ તું અહીં રહેલી છે ? ”

“ હા તમે કાઢી ત્યારની હું આ પવિત્ર મકાનમાં, ભલી જોગણેને આશરે છું ” તેણીએ કહ્યું.

“ હું માફી માગવા આવ્યોછ એલીસ ” તેણે કહ્યું. “ ઓ એલીસ મને માફ કર ”

“ તમે ઘણાં ઘાતકી થયા હતા. ” તે બબડી, “ તમે માફ કેહેલું માન્યું નહીં. ”

“ હા, પણ મને માફ કર, ઓ એલીસ તે વેળાએ હું દીવાનો જ થઈ ગએલો હોવશ ને હવે મારા પસ્તાવાનો પાર નથી, હું જોવુંછ કે તું કેટલી નિરદોશ છે. ને હું અજબ થાઉંછ કે હમણાં જે હું તાહારે માટે ધાંડુંછ તે જ મેં તે વેળા માહારાં ધડીઝરનાં દીવાનાં-પણામાં કેમ જોયું ને માન્યું નહીં. એલીસ માહારી વાઘફ, માહારી પોતાની મોહરદાર દયા કર ને માફ કર. મને હા કહે ને હમણાં જ મારી સાથે આપણે ઘેર ચાલ ”

તેણીએ પોતાનો એક હાથ તેની તરફ લંબાવ્યો.

“ હું તમને માફ કરુંછ, ” તે બોલી “ ને મેં તમને જોતયાં તે માટે તમારીબી મારી ચાહુંછ, હું સંતોશ પામી છું, હું સુખી છું પણ તમારી સાથે હું કદાબી ઘેર આવીશ કે નહી તે માટે માહારી ખાતરી નથી. માહારું દીલ તુટી ગયું છે, મંદ પડી ગયું છે. દુન્યાની મોહમાયા ઉપર માહારું મન લાગતું નથી. ઓ લીઓ, તમે આજની મુલાકાતથી મને સુખી કરી છે તો હું માંગી લેઉંછ કે મને થોડા દહાડાનો વખત આપો, વિચાર કરવા દો ને પછી હું તમને જણાવીશ કે માહારો શું ઇરાદો છે. ”

તેને સંતોશ માનવોજ પડ્યો. તે સુખ અને દુખની બેંગી લાગણીઓ સહીત એ પછી ચાલ્યો ગયો.

તે રાત્રે તે નિરદોશ ખુશસુરત એકરારે સુખમાં ઠરેલો જોઈ, તે રાતા હોઠો ઉપર મલકાટનું હસ્તું પંથરાયલું જોઈ, તે આંખો તારા મીસાળ અળકતી જોઈ તે વડી જોગણે કહ્યું.

“ માઈ રીયર, કોનવેન્ટ દુખી અને નિરાધાર અબળાઓનું રહેઠાણ છે અને નહી કે સુખી મોહરદારોનું. આજને આજ તાહારા ધણી ઉપર લખ ને તેને ત્યાં જઈ અમારા આશીષ સાથે સુખી થા.”

અને કહેવાની જરૂર છે કે તેણીએ તુરત લખ્યું.

*

*

*

દુન્યાએ ખુલ્લે હાથે લેડી આરકનને આવકાર આપ્યો ને આટલી વાર ક્યાં ભરાઈ રહી હતી એમ ધણાંકેએ મશકેરી કરી પણ બસ

એટલુંજ. તે સુંદર એકરોનો પવિત્ર છાપ જોતાં કોઈએ જ્યાં પુછવાની હિમતજ કરી નહી. ને તેમ કરવાની જરૂર બી પણ નહોતી. જે તેણીને જોતાં તે આહતાં, અને આહતાં તે માન અને વખાણથી જ તેણીને પુંજતાં.

લોડ આરડનનો પરતાવો ખરો અને ખરાં દીલનો હતો. તે તેણીનો પડયો બોલ ઉપાડી લેતો, અને ગોચા તેને માટેજ જીવતો હોય તેમ લાગ્યું.

એક દીવસ તે વિચારવંત ખારી આગળ ઉભી હતી ત્યાં તે ગયો અને તેની આગળ ગુડ્ડો પડ્યો.

“એલીસ,” તેણે કહ્યું. “આપણે આજે એક શરત કર્યે. બોલ હું બોલાવું તેમ બોલ.”

“શું” તેણીએ મીઠું દસીને પુછ્યું.

“બોલ ગુડબાય હેસ્ટર ખેર.”

આશુંઓથી આંધળા થતી આંખોએ તેણી બોલી.

“અને ગુડબાય હેસ્ટર ખેરને લગતી જરાએ જરા યાદને.”

તે તેજબી બોલી. અને ત્યાર પછીથી હેસ્ટર ખેરનું નામ તેઓ વચ્ચે હંમેશનું બુઝાઈ ગયું.

તે હાલ સુખી છે. ઘણી સુખી. સુંદર બાળકો તે મહેલ સરીખું મકાન ગળવી રહ્યાં છે. લોકો તે માનવંત લેડી આરડનને હજીબી આહે છે, તેનો ઘણી તો ગોચા તેને પુંજજ રહ્યો છે. છતાં લેડી આરડન તે ભેદ ઉકળાવી કે સમજ શકતી નથી કે નિરદોશોને શા માટે આ દુન્યામાં સહન કરવું પડતું હશે ?

સમાપ્ત

